

|| ಓಂ ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ || ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ ||
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ವೇದವ್ಯಾಸ ವಿರಚಿತ

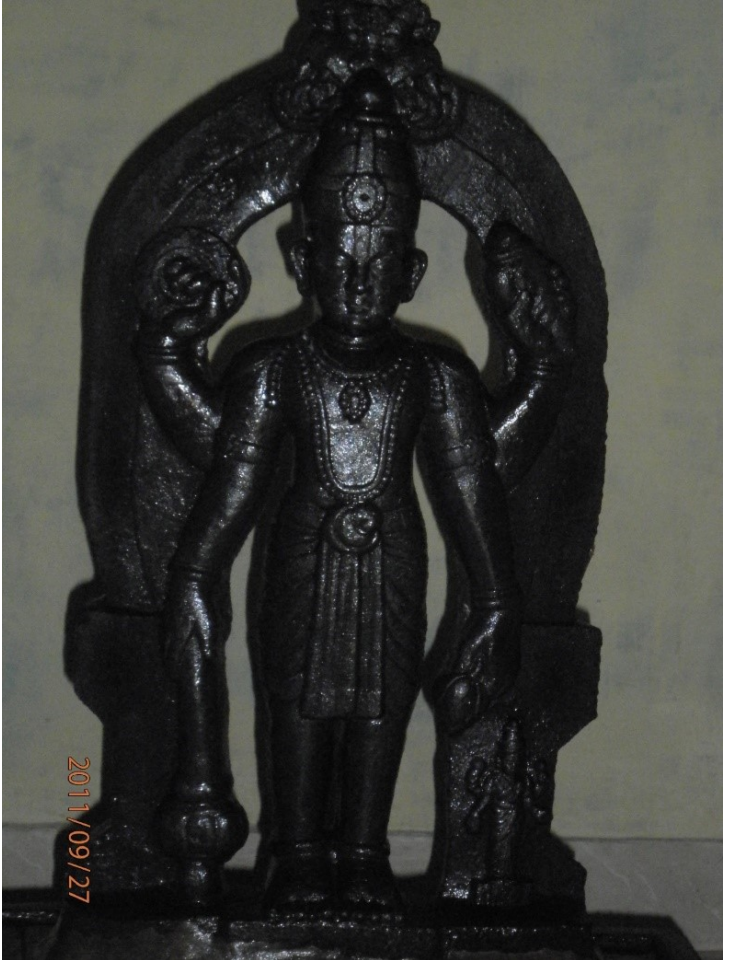
ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತ

ಅಶ್ವಮೇಧಿಕ ಪರ್ವ

ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸರಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ

ಬನದಕೊಪ್ಪದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವರು

೧

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಾಂತ್ವನ

ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಜಲತರ್ಪಣವನ್ನಿತ್ತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಶೋಕಾರ್ತನಾಗಿ
ಕುಸಿದು ಬೀಳುವುದು (೧-೫). ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು
ಸಂತೈಸುವುದು (೬-೧೯).

14001001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14001001a ಕೃತೋದಕಂ ತು ರಾಜಾನಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14001001c ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುರುತ್ತತಾರಾಕುಲೇಂದ್ರಿಯಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಜಲತರ್ಪಣವನ್ನಿತ್ತು ರಾಜಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು
ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತನಾಗಿ ಗಂಗಾನದಿಯ
ತಟವನ್ನೇರಿದನು.

14001002a ಉತ್ತೀರ್ಯ ಚ ಮಹೀಪಾಲೋ ಬಾಷ್ಟವ್ಯಾಕುಲಲೋಚನಃ|

14001002c ಪಪಾತ ತೀರೇ ಗಂಗಾಯಾ ವ್ಯಾಧವಿದ್ಧ ಇವ ದ್ವಿಪಃ||

ಮೇಲೇರುತ್ತಲೇ ಬಾಷ್ಟವ್ಯಾಕುಲಕಣ್ಣುಗಳ ಆ ಮಹೀಪಾಲನು
ಬೇಟೆಗಾರನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆನೆಯಂತೆ ಗಂಗಾನದಿಯ
ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು.

14001003a ತಂ ಸೀದಮಾನಂ ಜಗ್ರಾಹ ಭೀಮಃ ಕೃಷ್ಣೇನ ಚೋದಿತಃ|

14001003c ಮೈವಮಿತ್ಯಬ್ರವೀಚ್ಚೈನಂ ಕೃಷ್ಣಃ ಪರಬಲಾರ್ದನಃ||

ಕುಸಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಭೀಮನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಪರಬಲಾರ್ದನ ಕೃಷ್ಣನು “ಹೀಗಾಗಬೇಡ!” ಎಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

14001004a ತಮಾರ್ತಂ ಪತಿತಂ ಭೂಮೌ ನಿಶ್ವಸಂತಂ ಪುನಃ ಪುನಃ|

14001004c ದದೃಶುಃ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜನ್ಧರ್ಮಾತ್ಮಾನಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್||

ರಾಜನ್! ಆರ್ತನಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಪಾಂಡವರು ನೋಡಿದರು.

14001005a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೀನಮನಸಂ ಗತಸತ್ತ್ವಂ ಜನೇಶ್ವರಮ್|

14001005c ಭೂಯಃ ಶೋಕಸಮಾವಿಷ್ಟಾಃ ಪಾಂಡವಾಃ ಸಮುಪಾವಿಶನ್||

ಸತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದೀನಮನಸ್ಕನಾಗಿದ್ದ ಜನೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿ ಇನ್ನೂ ಶೋಕಸಮಾವಿಷ್ಟರಾಗಿ ಪಾಂಡವರು ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

14001006a ರಾಜಾ ಚ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಸ್ತಮುಪಾಸೀನೋ ಮಹಾಭುಜಃ|

14001006c ವಾಕ್ಯಮಾಹ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಮಹಾಶೋಕಪ್ರಪೀಡಿತಮ್||

ಆಗ ಮಹಾಭುಜ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ರಾಜಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಮಹಾಶೋಕದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14001007a ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಕುರುಶಾರ್ದೂಲ ಕುರು ಕಾರ್ಯಮನಂತರಮ್|

14001007c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮೇಣ ಕೌರವ್ಯ ಜಿತೇಯಮವನಿಸ್ತ್ವ ಯಾ||

“ಕುರುಶಾರ್ದೂಲ ! ಎದ್ದೇಳು ! ನಂತರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವವನಾಗು ! ಕೌರವ್ಯ ! ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ನೀನು ಈ
ಅವನಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದಿರುವೆ !

14001008a ತಾಂ ಭುಂಕ್ಷ್ವ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ಸುಹೃದ್ಭಿಶ್ಚ ಜನೇಶ್ವರ|

14001008c ನ ಶೋಚಿತವ್ಯಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಯಾ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ವರ||

ಜನೇಶ್ವರ ! ಸಹೋದರರು ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಅದನ್ನು
ಭೋಗಿಸು ! ಧರ್ಮಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ! ನಿನ್ನ ಈ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಯಾವ
ಕಾರಣವನ್ನೂ ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

14001009a ಶೋಚಿತವ್ಯಂ ಮಯಾ ಚೈವ ಗಾಂಧಾರ್ಯಾ ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

14001009c ಪುತ್ರೈರ್ವಿಹೀನೋ ರಾಜ್ಯೇನ ಸ್ವಪ್ನಲಬ್ಧಧನೋ ಯಥಾ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಧನದಂತೆ ಪುತ್ರರನ್ನೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಾನು ಮತ್ತು ಗಾಂಧಾರಿ ಶೋಕಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

14001010a ಅಶ್ರುತ್ವಾ ಹಿತಕಾಮಸ್ಯ ವಿದುರಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

14001010c ವಾಕ್ಯಾನಿ ಸುಮಹಾರ್ಥಾನಿ ಪರಿತಪ್ಯಾಮಿ ದುರ್ಮತಿಃ||

ನನ್ನ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮ ವಿದುರನ ಮಹಾ ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳದೇ ದುರ್ಮತಿಯಾದ ನಾನು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

14001011a ಉಕ್ತವಾನೇಷ ಮಾಂ ಪೂರ್ವಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ದಿವ್ಯದರ್ಶನಃ|

14001011c ದುರ್ಯೋಧನಾಪರಾಧೇನ ಕುಲಂ ತೇ ವಿನಶಿಷ್ಯತಿ||

ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ದಿವ್ಯದರ್ಶನನು ನನಗೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದನು: “ದುರ್ಯೋಧನನ ಅಪರಾಧದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕುಲವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

14001012a ಸ್ವಸ್ತಿ ಚೇದಿಚ್ಛಸೇ ರಾಜನ್ಕುಲಸ್ಯಾತ್ಮನ ಏವ ಚ|

14001012c ವಧ್ಯತಾಮೇಷ ದುಷ್ಪಾತ್ಮಾ ಮಂದೋ ರಾಜಾ ಸುಯೋಧನಃ||

ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಕುಲದ ಒಳಿತನ್ನು ಬಯಸುವೆಯಾದರೆ ಈ ಮೂಢ ದುಷ್ಪಾತ್ಮ ರಾಜಾ ಸುಯೋಧನನನ್ನು ವಧಿಸು.

14001013a ಕರ್ಣಶ್ಚ ಶಕುನಿಶ್ಚೈವ ಮೈನಂ ಪಶ್ಯತು ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್|

14001013c ದ್ಯೂತಸಂಪಾತಮಪ್ಯೇಷಾಮಪ್ರಮತ್ತೋ ನಿವಾರಯ||

ಕರ್ಣ-ಶಕುನಿಯರು ಅವನನ್ನು ಎಂದೂ ನೋಡದಂತೆಯಾದರೂ ಮಾಡು. ಅಥವಾ ಅವರು ದ್ಯೂತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಅಪ್ರಮತ್ತರಾಗುವುದನ್ನಾದರೂ ತಡೆ!

14001014a ಅಭಿಷೇಚಯ ರಾಜಾನಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾನಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್|

14001014c ಸ ಪಾಲಯಿಷ್ಯತಿ ವಶೀ ಧರ್ಮೇಣ ಪೃಥಿವೀಮಿಮಾಮ್||

ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕಿಸು. ಅವನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ!

14001015a ಅಥ ನೇಚ್ಚ ಸಿ ರಾಜಾನಂ ಕುಂತೀಪುತ್ರಂ ಯುಧಿಷ್ಟಿರಮ್|

14001015c ಮೇಥೀಭೂತಃ ಸ್ವಯಂ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣೀಷ್ಟ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಒಂದುವೇಳೆ ನಿನಗೆ ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಟಿರನು
ರಾಜನಾಗುವುದು ಇಷ್ಟವಿರದೇ ಇದ್ದರೆ ನೀನೇ ಮೇಟಿಯ
ಕಂಬದಂತವನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು !

14001016a ಸಮಂ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ವರ್ತಮಾನಂ ನರಾಧಿಪ|

14001016c ಅನುಜೀವಂತು ಸರ್ವೇ ತ್ವಾಂ ಜ್ಞಾತಯೋ ಜ್ಞಾತಿವರ್ಧನ||

ನರಾಧಿಪ ! ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ನಿನ್ನನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವರೂ ವರ್ಧಿಸಲಿ !”

14001017a ಏವಂ ಬ್ರುವತಿ ಕೌಂತೇಯ ವಿದುರೇ ದೀರ್ಘದರ್ಶಿನಿ|

14001017c ದುರ್ಯೋಧನಮಹಂ ಪಾಪಮನ್ವವರ್ತಂ ವೃಥಾಮತಿಃ||

ಕೌಂತೇಯ ! ದೀರ್ಘದರ್ಶಿನಿಯಾದ ವಿದುರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರೂ
ವೃಥಾಮತಿಯಾದ ನಾನು ಪಾಪಿ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ.

14001018a ಅಶ್ರುತ್ವಾ ಹ್ಯಸ್ಯ ವೀರಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಮಧುರಾಣ್ಯಹಮ್|

14001018c ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಹದ್ದುಃಖಂ ನಿಮಗ್ನಃ ಶೋಕಸಾಗರೇ||

ಆ ವೀರನ ಮಧುರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳದೇ ಈ ಮಹಾದುಃಖವನ್ನು
ಪಡೆದು ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ.

14001019a ವೃದ್ಧೌ ಹಿ ತೇ ಸ್ವಃ ಪಿತರೌ ಪಶ್ಯಾವಾಂ ದುಃಖಿತೌ ನೃಪ|

14001019c ನ ಶೋಚಿತವ್ಯಂ ಭವತಾ ಪಶ್ಯಾಮೀಹ ಜನಾಧಿಪ||

ನೃಪ! ನರಾಧಿಪ! ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಈ ವೃದ್ಧ ತಂದೆ-
ತಾಯಿಯರನ್ನು ನೋಡು. ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನು
ಶೋಕಿಸಬಾರದು!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸಾಂತ್ವನೇ
ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸಾಂತ್ವನ ಎನ್ನುವ ಮೊದಲನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨

ವ್ಯಾಸವಾಕ್ಯ

ಶೋಕಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಸಂತವಿಸಿದುದು (೧-೮).
ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕ್ಷೂರ
ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಬಲ್ಲ ಎಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು
ಕೇಳಿದುದು (೯-೧೩). ಆಗ ವ್ಯಾಸನು “ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ತಿಳಿದಿರುವ ನೀನು ಹೀಗೆ ಏಕೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ?”
ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದು (೧೪-೨೦).

14002001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14002001a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ರಾಜ್ಞಾ ಸ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೇಣ ಧೀಮತಾ|

14002001c ತೂಷ್ಟೀಂ ಬಭೂವ ಮೇಧಾವೀ ತಮುವಾಚಾಥ ಕೇಶವಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಧೀಮಂತ ರಾಜಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದ ಮೇಧಾವೀ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಕೇಶವನು ಹೇಳಿದನು:

14002002a ಅತೀವ ಮನಸಾ ಶೋಕಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣೋ ಜನಾಧಿಪ|

14002002c ಸಂತಾಪಯತಿ ವೈತಸ್ಯ ಪೂರ್ವಪ್ರೇತಾನ್ಪಿತಾಮಹಾನ್||

“ಜನಾಧಿಪ! ಮನಸಾ ಅತೀವ ಶೋಕವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನೀನು ಈ ಮೊದಲೇ ತೀರಿಹೋಗಿರುವ ಪಿತಾಮಹರನ್ನು ಸಂತಾಪಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

14002003a ಯಜಸ್ವ ವಿವಿಧೈರ್ಯಜ್ಞೈರ್ಬಹುಭಿಃ ಸ್ವಾಪ್ತದಕ್ಷಿಣೈಃ|

14002003c ದೇವಾಂಸ್ತರ್ಪಯ ಸೋಮೇನ ಸ್ವಧಯಾ ಚ ಪಿತೃನಪಿ||

ಅನೇಕ ಆಪ್ತದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೋಮರಸದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಧಾರಸದಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸು.

14002004a ತ್ವದ್ವಿಧಸ್ಯ ಮಹಾಬುದ್ಧೇ ನೈತದದ್ಯೋಪಪದ್ಯತೇ|

14002004c ವಿದಿತಂ ವೇದಿತವ್ಯಂ ತೇ ಕರ್ತವ್ಯಮಪಿ ತೇ ಕೃತಮ್||

ಮಹಾಬುದ್ಧಿಯೇ! ಇವಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ! ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಏನು ಎಂದು ನಿನಗೆ

ತಿಳಿದಿದೆ ಮತ್ತು ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ ಕೂಡ !

14002005a ಶ್ರುತಾಶ್ಚ ರಾಜಧರ್ಮಾಸ್ತೇ ಭೀಷ್ಮಾ ದ್ವೈಗೀರಥೀಸುತಾತ್ |

14002005c ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಾಚ್ಚೈವ ನಾರದಾದ್ವಿದುರಾತ್ರಥಾ ||

ಭಾಗೀರಥೀ ಸುತ ಭೀಷ್ಮ, ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನ, ನಾರದ ಮತ್ತು
ವಿದುರರಿಂದ ರಾಜಧರ್ಮಗಳ ಕುರಿತೂ ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ.

14002006a ನೇಮಾಮರ್ಹಸಿ ಮೂಢಾನಾಂ ವೃತ್ತಿಂ ತ್ವಮನುವರ್ತಿತುಮ್ |

14002006c ಪಿತೃಪೈತಾಮಹೀಂ ವೃತ್ತಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಧುರಮುದ್ವಹ ||

ನೀನು ಮೂಢರ ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದವನೇ ! ನಿನ್ನ ಪಿತೃ-ಪಿತಾಮಹರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು
ಅನುಸರಿಸು !

14002007a ಯುಕ್ತಂ ಹಿ ಯಶಸಾ ಕ್ಷತ್ರಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಮಸಂಶಯಮ್ |

14002007c ನ ಹಿ ಕಶ್ಚನ ಶೂರಾಣಾಂ ನಿಹತೋಽತ್ರ ಪರಾಜ್ಮುಖಿಃ ||

ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು
ಪಡೆಯುವ ಬಯಕೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.
ಈಗ ಸತ್ತ ಶೂರರಲ್ಲಿ ಪರಾಜ್ಮುಖಿರಾದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

14002008a ತ್ಯಜ ಶೋಕಂ ಮಹಾರಾಜ ಭವಿತವ್ಯಂ ಹಿ ತತ್ತಥಾ |

14002008c ನ ಶಕ್ಯಾಸ್ತೇ ಪುನರ್ದ್ರಷ್ಟುಂ ತ್ವಯಾ ಹ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಣೇ ಹತಾಃ ||

ಮಹಾರಾಜ ! ನೀನು ಶೋಕವನ್ನು ಬಿಡು ! ಅದು ಹಾಗೆಯೇ

ಆಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ರಣದಲ್ಲಿ ಹತರಾದವನ್ನು ಪುನಃ ನೀನು ನೋಡಲು ಶಕ್ಯನಿಲ್ಲ.”

14002009a ಏತಾವದುಕ್ತ್ವಾ ಗೋವಿಂದೋ ಧರ್ಮರಾಜಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್|

14002009c ವಿರರಾಮ ಮಹಾತೇಜಾಸ್ತಮುವಾಚ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಗೋವಿಂದನು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಆಗ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದನು:

14002010a ಗೋವಿಂದ ಮಯಿ ಯಾ ಪ್ರೀತಿಸ್ತವ ಸಾ ವಿದಿತಾ ಮಮ|

14002010c ಸೌಹೃದೇನ ತಥಾ ಪ್ರೇಮ್ಣಾ ಸದಾ ಮಾಮನುಕಂಪಸೇ||

“ಗೋವಿಂದ ! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ನೇಹ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಗಳಿಂದ ನೀನು ಸದಾ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಕಂಪವನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

14002011a ಪ್ರಿಯಂ ತು ಮೇ ಸ್ಯಾತ್ಸಮಹತ್ಕೃತಂ ಚಕ್ರಗದಾಧರ|

14002011c ಶ್ರೀಮನ್ಪ್ರೀತೇನ ಮನಸಾ ಸರ್ವಂ ಯಾವದನಂದನ||

14002012a ಯದಿ ಮಾಮನುಜಾನೀಯಾದ್ಭವಾನ್ಗಂತುಂ ತಪೋವನಮ್|

ಚಕ್ರ-ಗದಾಧರ ! ಯಾದವನಂದನ ! ಶ್ರೀಮನ್ ! ನೀನೇನಾದರೂ ನನಗೆ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

14002012c ನ ಹಿ ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ಘಾತಯಿತ್ವಾ ಪಿತಾಮಹಮ್|

14002012e ಕರ್ಣಂ ಚ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಂ ಸಂಗ್ರಾಮೇಷ್ವಪಲಾಯಿನಮ್||

ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪಲಾಯನಮಾಡದಿದ್ದ
ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಕರ್ಣನನ್ನು ಕೊಂದು ನನಗೆ ಶಾಂತಿಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

14002013a ಕರ್ಮಣಾ ಯೇನ ಮುಚ್ಛೇಯಮಸ್ಮಾತ್ಕೃತ್ಯಾರಾದರಿಂದಮ|

14002013c ಕರ್ಮಣಸ್ತದ್ವಿಧತ್ಸ್ವೇಹ ಯೇನ ಶುದ್ಧತಿ ಮೇ ಮನಃ||

ಅರಿಂದಮ ! ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾನು ಈ
ಕ್ರೂರ ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದುತ್ತೇನೋ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು
ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು !”

14002014a ತಮೇವಂವಾದಿನಂ ವ್ಯಾಸಸ್ತತಃ ಪ್ರೋವಾಚ ಧರ್ಮವಿತು|

14002014c ಸಾಂತ್ವಯನ್ಸುಮಹಾತೇಜಾಃ ಶುಭಂ ವಚನಮರ್ಥವತ್||

ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು
ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಧರ್ಮವಿದು ಸುಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ವ್ಯಾಸನು
ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಈ ಶುಭ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14002015a ಅಕೃತಾ ತೇ ಮತಿಸ್ತಾತ ಪುನರ್ಬಾಲ್ಯೇನ ಮುಹ್ಯಸೇ|

14002015c ಕಿಮಾಕಾಶೇ ವಯಂ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಲಪಾಮ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

“ಮಗೂ ! ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಬಾಲಕನಂತೆ
ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಏಕೆ ಹೀಗೆ

ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಲಾಪಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ !

14002016a ವಿದಿತಾಃ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಾಸ್ತೇ ಯೇಷಾಂ ಯುದ್ಧೇನ ಜೀವಿಕಾ|

14002016c ಯಥಾ ಪ್ರವೃತ್ತೋ ನೃಪತರ್ನಾ ಧಿಬಂಧೇನ ಯಜ್ಯತೇ||

ಯುದ್ಧದಿಂದಲೇ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮವೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನೃಪತಿಯು ಈ ರೀತಿಯ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

14002017a ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾಶ್ಚ ನಿಖಿಲಾ ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ ತೇ ಶ್ರುತಾಃ|

14002017c ಅಸಕೃಚ್ಚೈವ ಸಂದೇಹಾಶ್ಚಿನ್ನಾಸ್ತೇ ಕಾಮಜಾ ಮಯಾ||

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೀನು ಇದ್ದಹಾಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನಗೆ ಸಂದೇಹಗಳಿದ್ದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನೀನು ಬಯಸಿದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

14002018a ಅಶ್ರದ್ಧಧಾನೋ ದುರ್ಮೇಧಾ ಲುಪ್ತಸ್ಮೃತಿರಸಿ ಧ್ರುವಮ್|

14002018c ಮೈವಂ ಭವ ನ ತೇ ಯುಕ್ತಮಿದಮಜ್ಞಾನಮೀದೃಶಮ್||

ಆದರೆ ನಿನ್ನ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಅಥವಾ ನಿಜವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿಯೇ ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆ. ನೀನು ಹೀಗೆಂದೂ ಆಡಬೇಡ. ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿನಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲ.

14002019a ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ವಿದಿತಾನಿ ಚ ತೇಽನಘ|

14002019c ಯುದ್ಧಧರ್ಮಾಶ್ಚ ತೇ ಸರ್ವೇ ದಾನಧರ್ಮಾಶ್ಚ ತೇ ಶ್ರುತಾಃ||

ಅನಘ! ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಯುದ್ಧಧರ್ಮ ಮತ್ತು ದಾನಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ಕೇಳಿರುವೆ.

14002020a ಸ ಕಥಂ ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞಃ ಸರ್ವಾಗಮವಿಶಾರದಃ|

14002020c ಪರಿಮುಹ್ಯಸಿ ಭೂಯಸ್ವ ಮಜ್ಞಾನಾದಿವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞನೂ ಸರ್ವ ಆಗಮ ವಿಶಾರದನೂ ಆಗಿರುವವನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಹೀಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ?”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ವ್ಯಾಸವಾಕ್ಯೇ
ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸವಾಕ್ಯ
ಎನ್ನುವ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩

ಸಂವರ್ತ-ಮರುತ್ತೀಯಂ

ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ವ್ಯಾಸನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದುದು (೧-೧೦). ಯುದ್ಧದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಕೋಶವು ಬರಿದಾಗಿರುವಾಗ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ವ್ಯಾಸನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದುದು (೧೧-

೧೮). ಆಗ ವ್ಯಾಸನು ರಾಜಾ ಮರುತ್ತನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
 ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದ ದಕ್ಷಿಣಾರೂಪದ ಧನ-ಕನಕಗಳು
 ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಮರುತ್ತನ ಯಜ್ಞದ ಕುರಿತಾದ
 ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದು (೧೯-೨೨).

14003001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14003001a ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ತವ ಪ್ರಜ್ಞಾ ನ ಸಮ್ಯಗ್ನಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ|

14003001c ನ ಹಿ ಕಶ್ಚಿತ್ಸ್ವಯಂ ಮರ್ತ್ಯಃ ಸ್ವವಶಃ ಕುರುತೇ ಕ್ರಿಯಾಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಸರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು
 ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ
 ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

14003002a ಈಶ್ವರೇಣ ನಿಯುಕ್ತೋಽಯಂ ಸಾಧ್ವಸಾಧು ಚ ಮಾನವಃ|

14003002c ಕರೋತಿ ಪುರುಷಃ ಕರ್ಮ ತತ್ರ ಕಾ ಪರಿದೇವನಾ||

ಮಾನವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು-ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರನಿಂದ
 ನಿಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಕೇವಲ ಕರ್ಮವನ್ನು
 ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಶೋಕಿಸಬೇಕು?

14003003a ಆತ್ಮಾನಂ ಮನ್ಯಸೇ ಚಾಥ ಪಾಪಕರ್ಮಾಣಮಂತತಃ|

14003003c ಶೃಣು ತತ್ರ ಯಥಾ ಪಾಪಮಪಕೃಷ್ಯೇತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಕೊನೆಗೂ ನೀನು ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆಂದು

ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಆ ಪಾಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

14003004a ತಪೋಭಿಃ ಕ್ರತುಭಿಶ್ಚೈವ ದಾನೇನ ಚ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ|

14003004c ತರಂತಿ ನಿತ್ಯಂ ಪುರುಷಾ ಯೇ ಸ್ಮ ಪಾಪಾನಿ ಕುರ್ವತೇ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ತಪಸ್ಸು, ಕ್ರತು ಮತ್ತು ದಾನಗಳು ಪಾಪಮಾಡಿದ
ಪುರುಷನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಪಾರುಮಾಡುತ್ತವೆ.

14003005a ಯಜ್ಞೇನ ತಪಸಾ ಚೈವ ದಾನೇನ ಚ ನರಾಧಿಪ|

14003005c ಪೂಯಂತೇ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ನರಾ ದುಷ್ಕೃತಕರ್ಮಿಣಃ||

ನರಾಧಿಪ! ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ! ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ದಾನಗಳು
ದುಷ್ಕೃತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

14003006a ಅಸುರಾಶ್ಚ ಸುರಾಶ್ಚೈವ ಪುಣ್ಯಹೇತೋರ್ಮ ಖಿಕ್ರಿಯಾಮ್|

14003006c ಪ್ರಯತಂತೇ ಮಹಾತ್ಮಾ ನಸ್ತಸ್ಮಾ ದ್ಯಜ್ಞಾಃ ಪರಾಯಣಮ್||

ಪುಣ್ಯಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಅಸುರರೂ ಸುರರೂ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರು ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ.

14003007a ಯಜ್ಞೈರೇವ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಬಭೂವುರಧಿಕಾಃ ಸುರಾಃ|

14003007c ತತೋ ದೇವಾಃ ಕ್ರಿಯಾವಂತೋ ದಾನವಾನಭ್ಯಧರ್ಷಯನ್||

ಯಜ್ಞದಿಂದಲೇ ಮಹಾತ್ಮ ದೇವ ಸುರರು ಅಧಿಕ ಬಲಶಾಲಿಗಳೂ

ಕ್ರಿಯಾವಂತರೂ ಆಗಿ ದಾನವರನ್ನು ಸದೆಬಡಿದರು.

14003008a ರಾಜಸೂಯಾಶ್ವಮೇಧೌ ಚ ಸರ್ವಮೇಧಂ ಚ ಭಾರತ|

14003008c ನರಮೇಧಂ ಚ ನೃಪತೇ ತ್ವಮಾಹರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಭಾರತ! ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ನೃಪತೇ! ನೀನೂ ಕೂಡ ರಾಜಸೂಯ,
ಅಶ್ವಮೇಧ, ಸರ್ವಮೇಧ ಮತ್ತು ನರಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡು.

14003009a ಯಜಸ್ವ ವಾಜಿಮೇಧೇನ ವಿಧಿವದ್ದಕ್ಷಿಣಾವತಾ|

14003009c ಬಹುಕಾಮಾನ್ನವಿತ್ತೇನ ರಾಮೋ ದಾಶರಥಿಯಥಾ||

14003010a ಯಥಾ ಚ ಭರತೋ ರಾಜಾ ದೌಷಂತಿಃ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ|

14003010c ಶಾಕುಂತಲೋ ಮಹಾವೀರ್ಯಸ್ತವ ಪೂರ್ವಪಿತಾಮಹಃ||

ದಾಶರಥಿ ರಾಮನಂತೆ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಪಿತಾಮಹ ದುಃಶಂತ-
ಶಕುಂತಲೆಯರ ಮಗ ಪೃಥಿವೀಪತಿ ರಾಜ ಮಹಾವೀರ್ಯ ಭರತನಂತೆ
ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮನೋವಾಂಛಿತ ಸಂಪತ್ತು-ದಕ್ಷಿಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ
ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಯಾಜಿಸು.”

14003011 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

14003011a ಅಸಂಶಯಂ ವಾಜಿಮೇಧಃ ಪಾವಯೇತ್ಪೃಥಿವೀಮಪಿ|

14003011c ಅಭಿಪ್ರಾಯಸ್ತು ಮೇ ಕಶ್ಚಿತ್ತಂ ತ್ವಂ ಶ್ರೋತುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಶ್ವಮೇಧವು ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ
ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇದರ ಕುರಿತು
ನನ್ನ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಬೇಕು.

14003012a ಇಮಂ ಜ್ಞಾತಿವಧಂ ಕೃತ್ವಾ ಸುಮಹಾಂತಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

14003012c ದಾನಮಲ್ಪಂ ನ ಶಕ್ಯಾಮಿ ದಾತುಂ ವಿತ್ತಂ ಚ ನಾಸ್ತಿ ಮೇ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ಈ ಮಹಾ ಜ್ಞಾತಿವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿತ್ತವೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕೂಡ ದಾನ ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯನಿಲ್ಲ.

14003013a ನ ಚ ಬಾಲಾನಿಮಾಂದ್ವೀನಾನುತ್ಸಹೇ ವಸು ಯಾಚಿತುಮ್|

14003013c ತಥೈವಾರ್ಧ್ರಪ್ರಣಾನ್ ಕೃಚ್ಛೇ ವರ್ತಮಾನಾನ್ಘಪಾತ್ಮಜಾನ್||

ಯುದ್ಧದ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಇನ್ನೂ ಮಾಸದೇ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ದೀನ ಬಾಲಕ ರಾಜಕುಮಾರರಿಂದ ಧನವನ್ನು ಯಾಚಿಸಲೂ ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ.

14003014a ಸ್ವಯಂ ವಿನಾಶ್ಯ ಪೃಥಿವೀಂ ಯಜ್ಞಾರ್ಥೇ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

14003014c ಕರಮಾಹಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಥಂ ಶೋಕಪರಾಯಣಾನ್||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ನಾನೇ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಿ, ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವವರಿಂದ, ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ಕರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ?

14003015a ದುರ್ಯೋಧನಾಪರಾಧೇನ ವಸುಧಾ ವಸುಧಾಧಿಪಾಃ|

14003015c ಪ್ರನಷ್ಟ್ವಾ ಯೋಜಯಿತ್ವಾಸ್ಮಾನಕೀರ್ತ್ಯಾ ಮುನಿಸತ್ತಮ||

ಮುನಿಸತ್ತಮ ! ದುರ್ಯೋಧನನ ಅಪರಾಧದಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ವಸುಧಾಧಿಪರು ನಾಶಗೊಂಡರು ಮತ್ತು ನಾವೂ ಅಪಕೀರ್ತಿಗೊಳಗಾದೆವು.

14003016a ದುರ್ಯೋಧನೇನ ಪೃಥಿವೀ ಕ್ಷಯಿತಾ ವಿತ್ತಕಾರಣಾತ್|

14003016c ಕೋಶಶ್ಚಾಪಿ ವಿಶೀರ್ಷೋಽಸೌ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ದುರ್ಮತೇಃ||

ವಿತ್ತಕಾರಣದಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದನು.
ದುರ್ಮತಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನಿಂದಾಗಿ ಈ ಕೋಶವೂ ಬರಿದಾಗಿಹೋಗಿದೆ.

14003017a ಪೃಥಿವೀ ದಕ್ಷಿಣಾ ಚಾತ್ರ ವಿಧಿಃ ಪ್ರಥಮಕಲ್ಪಿಕಃ|

14003017c ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಪರಿದೃಷ್ಟೋಽಯಂ ಶಿಷ್ಟೋ ವಿಧಿವಿಪರ್ಯಯಃ||

ಅಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು
ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ವಿಧಿಯಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಶಿಷ್ಟರು
ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ವಿಧಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

14003018a ನ ಚ ಪ್ರತಿನಿಧಿಂ ಕರ್ತುಂ ಚಿಕೀರ್ಷಾಮಿ ತಪೋಧನ|

14003018c ಅತ್ರ ಮೇ ಭಗವನ್ನಮ್ಯಕ್ಸಾಚಿವ್ಯಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ತಪೋಧನ! ಭೂಮಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು
ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವನ್! ಇದರ ಕುರಿತು ನಾನು ಏನು ಮಾಡಿದರೆ
ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನುವ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.”

14003019 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14003019a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಪಾರ್ಥೇನ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಸ್ತದಾ|

14003019c ಮುಹೂರ್ತಮನುಸಂಚಿಂತ್ಯ ಧರ್ಮರಾಜಾನಮಬ್ರವೀತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು
ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಯೋಚಿಸಿ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಹೀಗೆ

ಹೇಳಿದನು:

14003020a ವಿದ್ಯತೇ ದ್ರವಿಣಂ ಪಾರ್ಥ ಗಿರೌ ಹಿಮವತಿ ಸ್ಥಿತಮ್|

14003020c ಉತ್ಸೃಷ್ಟಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ಯಜ್ಞೇ ಮರುತ್ತಸ್ಯ ಮಹೀಪತೇಃ|

14003020e ತದಾನಯಸ್ವ ಕೌಂತೇಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ||

“ಪಾರ್ಥ ! ಮಹೀಪತಿ ಮರುತ್ತನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಸಂಪತ್ತು ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಕೌಂತೇಯ ! ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ! ಅದು ನಿನಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ.”

14003021 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

14003021a ಕಥಂ ಯಜ್ಞೇ ಮರುತ್ತಸ್ಯ ದ್ರವಿಣಂ ತತ್ಸಮಾಚಿತಮ್|

14003021c ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಕಾಲೇ ಸ ನೃಪೋ ಬಭೂವ ವದತಾಂ ವರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ! ಮರುತ್ತನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಆ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು? ಆ ನೃಪನು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದನು?”

14003022 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14003022a ಯದಿ ಶುಶ್ರೂಷಸೇ ಪಾರ್ಥ ಶೃಣು ಕಾರಂಧಮಂ ನೃಪಮ್|

14003022c ಯಸ್ಮಿನ್ಕಾಲೇ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ ಸ ರಾಜಾಸೀನ್ಮಹಾಧನಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥ ! ನಿನಗೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಕರಂಧಮನ ಮಗ ಆ ಮಹಾವೀರ್ಯ ನೃಪ ಮಹಾಧನ ರಾಜನಿದ್ದ ಕಾಲದ ಕುರಿತು

ಕೇಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯೇ

ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯ ಎನ್ನುವ ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪

ವ್ಯಾಸನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ರಾಜಾ ಮರುತ್ತನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದುದು

(೧-೨೨).

14004001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

14004001a ಶುಶ್ರೂಷೇ ತಸ್ಯ ಧರ್ಮಜ್ಞ ರಾಜರ್ಷೇಃ ಪರಿಕೀರ್ತನಮ್|

14004001c ದ್ವೈಪಾಯನ ಮರುತ್ತಸ್ಯ ಕಥಾಂ ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ಮೇಽನಘ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಘ! ದ್ವೈಪಾಯನ! ಧರ್ಮಜ್ಞ! ಆ
ರಾಜರ್ಷಿ ಮರುತ್ತನ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಕುರಿತಾದ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು
ಹೇಳು!”

14004002 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14004002a ಆಸೀತ್ಕೃತಯುಗೇ ಪೂರ್ವಂ ಮನುರ್ಧಂಡಧರಃ ಪ್ರಭುಃ|

14004002c ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಃ ಪ್ರಜಾತಿರಿತಿ ವಿಶ್ರುತಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ದಂಡಧಾರಿ ಮನುವು

ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಜಾತಿ ಎನ್ನುವ ವಿಖ್ಯಾತ ಮಹೇಷ್ವಾಸ
ಮಗನಿದ್ದನು.

14004003a ಪ್ರಜಾತೇರಭವತ್ತುತ್ರಃ ಕ್ಷುಪ ಇತ್ಯಭಿವಿಶ್ರುತಃ|

14004003c ಕ್ಷುಪಸ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ತ್ವಿಕ್ಷ್ವಾ ಕುರ್ಮಹೀಪಾಲೋಽಭವತ್ಪ್ರಭುಃ||

ಪ್ರಜಾತಿಗೆ ಕ್ಷುಪ ಎನ್ನುವ ವಿಖ್ಯಾತ ಮಗನಿದ್ದನು. ಕ್ಷುಪನಿಗೆ
ಮಹೀಪಾಲ ಪ್ರಭು ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಎನ್ನುವ ಮಗನಿದ್ದನು.

14004004a ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಶತಂ ರಾಜನ್ನಾಸೀತ್ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕಮ್|

14004004c ತಾಂಸ್ತು ಸರ್ವಾನ್ಮಹೀಪಾಲಾನಿಕ್ಷ್ವಾಕುರಕರೋತ್ಪ್ರಭುಃ||

ರಾಜನ್! ಅವನಿಗೆ ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕರಾದ ನೂರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು.
ಪ್ರಭು ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮಹೀಪಾಲರನ್ನಾಗಿಸಿದನು.

14004005a ತೇಷಾಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ತು ವಿಂಶೋಽಭೂತ್ಪತಿಮಾನಂ ಧನುಷ್ಮತಾಮ್|

14004005c ವಿಂಶಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ ಕಲ್ಯಾಣೋ ವಿವಿಂಶೋ ನಾಮ ಭಾರತ||

ಧನುಷ್ಮಂತರಿಗೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯನಾಗಿದ್ದ ವಿಂಶನು ಅವರಲ್ಲಿ
ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದನು. ಭಾರತ! ವಿಂಶನ ಕಲ್ಯಾಣ ಪುತ್ರನ ಹೆಸರು ವಿವಿಂಶ
ಎಂದಾಗಿತ್ತು.

14004006a ವಿವಿಂಶಸ್ಯ ಸುತಾ ರಾಜನ್ಬಭೂವುರ್ದಶ ಪಂಚ ಚ|

14004006c ಸರ್ವೇ ಧನುಷಿ ವಿಕ್ರಾಂತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಃ ಸತ್ಯವಾದಿನಃ||

ರಾಜನ್! ವಿವಿಂಶನಿಗೆ ಐವತ್ತು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ

ಧನುರ್ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಾಂತರೂ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯರೂ ಸತ್ಯವಾದಿಗಳೂ
ಆಗಿದ್ದರು.

14004007a ದಾನಧರ್ಮರತಾಃ ಸಂತಃ ಸತತಂ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಃ|

14004007c ತೇಷಾಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಃ ಖನೀನೇತ್ರಃ ಸ ತಾನ್ಸರ್ವಾನಪೀಡಯತ್||

ಅವರು ದಾನಧರ್ಮ ನಿರತರೂ, ಸಂತರೂ, ಸತತವೂ
ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನೇ ಮಾತನಾಡುವವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ
ಹಿರಿಯವನಾದ ಖನೀನೇತ್ರನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

14004008a ಖನೀನೇತ್ರಸ್ತು ವಿಕ್ರಾಂತೋ ಜಿತ್ವಾ ರಾಜ್ಯಮಕಂಟಕಮ್|

14004008c ನಾಶಕ್ನೋದ್ರಕ್ಷಿತುಂ ರಾಜ್ಯಂ ನಾನ್ವರಜ್ಯಂತ ತಂ ಪ್ರಜಾಃ||

ವಿಕ್ರಾಂತನಾದ ಖನೀನೇತ್ರನಾದರೋ ಯಾವುದೇ ಕಂಟಕಗಳಿಲ್ಲದೇ
ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಪ್ರಜೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡದೇ
ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ.

14004009a ತಮಪಾಸ್ಯ ಚ ತದ್ರಾಷ್ಟ್ರಂ ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಂ ಸುವರ್ಚಸಮ್|

14004009c ಅಭ್ಯಷಿಂಚತ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮುದಿತಂ ಚಾಭವತ್ತದಾ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಪ್ರಜೆಗಳು ಅವನನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ಓಡಿಸಿ, ಅವನ ಮಗ
ಸುವರ್ಚಸನನ್ನು ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕಿಸಿ ಮುದಿತರಾದರು.

14004010a ಸ ಪಿತುವಿಕ್ರಿಯಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಜ್ಯಾನ್ನಿರಸನಂ ತಥಾ|

14004010c ನಿಯತೋ ವರ್ತ ಯಾಮಾಸ ಪ್ರಜಾಹಿತಚಿಕೀರ್ಷಯಾ||

ತಂದೆಯ ದುಷ್ಟತಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ರಾಜ್ಯದಿಂದ
ಹೊರಗೋಡಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸುವರ್ಚಸನು ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತವನ್ನೇ
ಬಯಸಿ ನಿಯತನಾಗಿ ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದನು.

14004011a ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಃ ಸತ್ಯವಾದೀ ಚ ಶುಚಿಃ ಶಮದಮಾನ್ವಿತಃ|

14004011c ಪ್ರಜಾಸ್ತಂ ಚಾನ್ವರಜ್ಯಂತ ಧರ್ಮನಿತ್ಯಂ ಮನಸ್ವಿನಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನೂ, ಸತ್ಯವಾದಿಯೂ, ಶುಚಿಯೂ, ಶಮ-ದಮಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದವನೂ, ಧರ್ಮನಿತ್ಯನೂ, ಮನಸ್ವಿಯೂ ಆದ ಸುವರ್ಚಸನನ್ನು
ಪ್ರಜೆಗಳು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14004012a ತಸ್ಯ ಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಸ್ಯ ವ್ಯಶೀರ್ಯತೋಶವಾಹನಮ್|

14004012c ತಂ ಕ್ಷೀಣಕೋಶಂ ಸಾಮಂತಾಃ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯಪೀಡಯನ್||

ಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಕೋಶ-ವಾಹನಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾದವು.
ಅವನ ಕೋಶವು ಕಡಿಮೆಯಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಮಂತರು
ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದರು.

14004013a ಸ ಪೀಡ್ಯಮಾನೋ ಬಹುಭಿಃ ಕ್ಷೀಣಕೋಶಸ್ತ್ವವಾಹನಃ|

14004013c ಆರ್ತಿಮಾರ್ಚತ್ಪರಾಂ ರಾಜಾ ಸಹ ಭೃತ್ಯೈಃ ಪುರೇಣ ಚ||

ಕೋಶ-ವಾಹನಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ
ಪೀಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವನು ಸೇವಕ-ಪುರಜನರೊಂದಿಗೆ ಅತಿ ಆರ್ತನಾದನು.

14004014a ನ ಚೈನಂ ಪರಿಹರ್ತುಂ ತೇಽಶಕ್ನುವನ್ವರಿಸಂಕ್ಷಯೇ|

14004014c ಸಮ್ಯಗ್ವೃತ್ತೋ ಹಿ ರಾಜಾ ಸ ಧರ್ಮನಿತ್ಯೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಆ ರಾಜನು ಧರ್ಮನಿತ್ಯನೂ ಸದಾಚಾರಿಯೂ
ಆದುದರಿಂದ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

14004015a ಯದಾ ತು ಪರಮಾಮಾರ್ತಿಂ ಗತೋಽಸೌ ಸಪುರೋ ನೃಪಃ|

14004015c ತತಃ ಪ್ರದಧ್ಮೌ ಸ ಕರಂ ಪ್ರಾದುರಾಸೀತ್ತತೋ ಬಲಮ್||

ಹೀಗೆ ಪುರಜನರೊಂದಿಗೆ ಪರಮ ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರಲು ನೃಪನು
ಕೈಯನ್ನೇ ಶಂಖವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೋರಾಗಿ ಊದಿದನು. ಆಗ
ದೊಡ್ಡದಾದ ಸೇನೆಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.

14004016a ತತಸ್ತಾನಜಯತ್ಸರ್ವಾನ್ಮಾತಿಸೀಮಾನ್ನರಾಧಿಪಾನ್|

14004016c ಏತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾದ್ರಾಜನ್ವಿಶ್ರುತಃ ಸ ಕರಂಧಮಃ||

ಅನಂತರ ಅವನು ಸೀಮೆಯ ಗಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ನರಾಧಿಪರನ್ನೂ
ಸೋಲಿಸಿದನು. ರಾಜನ್! ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವನು ಕರಂಧಮ -
ಕೈಯಿಂದ ಶಬ್ದಮಾಡಿದವನು - ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದನು.

14004017a ತಸ್ಯ ಕಾರಂಧಮಃ ಪುತ್ರಸ್ರೇತಾಯುಗಮುಖೇಽಭವತ್|

14004017c ಇಂದ್ರಾದನವರಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದೇವೈರಪಿ ಸುದುರ್ಜಯಃ||

ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಕಾರಂಧಮ (ಅವಿಕ್ಷಿತ್)
ಎನ್ನುವ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅಮೋಘ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ
ಅವನು ಇಂದ್ರನಿಗೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅವನು

ಸೋಲಿಸಲಸಾಧ್ಯನಾಗಿದ್ದನು.

14004018a ತಸ್ಯ ಸರ್ವೇ ಮಹೀಪಾಲಾ ವರ್ತಂತೇ ಸ್ಮ ವಶೇ ತದಾ|

14004018c ಸ ಹಿ ಸಮ್ರಾಡಭೂತ್ತೇಷಾಂ ವೃತ್ತೇನ ಚ ಬಲೇನ ಚ||

ಆಗ ಸರ್ವ ಮಹೀಪಾಲರೂ ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದರು. ನಡತೆ ಮತ್ತು ಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮ್ರಾಟನಂತಿದ್ದನು.

14004019a ಅವಿಕ್ಷಿನ್ನಾಮ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಶೌರ್ಯೇಣೇಂದ್ರಸಮೋಽಭವತ್|

14004019c ಯಜ್ಞಶೀಲಃ ಕರ್ಮರತಿರ್ಧೃತಿಮಾನ್ ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯಃ||

ಅವಿಕ್ಷಿತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ಶೌರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮನಾಗಿದ್ದನು. ಧೃತಿಮಾನ್ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವನು ಯಜ್ಞಶೀಲನೂ ಕರ್ಮರತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು.

14004020a ತೇಜಸಾದಿತ್ಯಸದೃಶಃ ಕ್ಷಮಯಾ ಪೃಥಿವೀಸಮಃ|

14004020c ಬೃಹಸ್ಪತಿಸಮೋ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಹಿಮವಾನಿವ ಸುಸ್ಥಿರಃ||

ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯನಂತಿದ್ದನು. ಕ್ಷಮೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಸಮನಾಗಿದ್ದನು. ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಸಮನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದಂತೆ ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದನು.

14004021a ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ದಮೇನ ಪ್ರಶಮೇನ ಚ|

14004021c ಮನಾಂಸ್ಯಾರಾಧಯಾಮಾಸ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಸ ಮಹೀಪತಿಃ||

ಕರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ದಮ, ಪ್ರಶಮನ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಆ
ಮಹೀಪತಿಯು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

14004022a ಯ ಈಜೇ ಹಯಮೇಧಾನಾಂ ಶತೇನ ವಿಧಿವತ್ಪ್ರಭುಃ|

14004022c ಯಾಜಯಾಮಾಸ ಯಂ ವಿದ್ವಾನ್ಸ್ವಯಮೇವಾಂಗಿರಾಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಆ ಪ್ರಭುವು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದನು.
ವಿದ್ವಾನ್ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭು ಆಂಗಿರಸನು ಅವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟನು.

14004023a ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽತಿಚಕ್ರಾಮ ಪಿತರಂ ಗುಣವತ್ತಯಾ|

14004023c ಮರುತ್ತೋ ನಾಮ ಧರ್ಮಜ್ಞಶ್ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಹಾಯಶಾಃ||

ಅವನ ಮಗ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಹಾಯಶಸ್ವೀ ಮರುತ್ತ
ಎನ್ನುವವನು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿದ್ದನು.

14004024a ನಾಗಾಯುತಸಮಪ್ರಾಣಃ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿಷ್ಟುರಿವಾಪರಃ|

14004024c ಸ ಯಕ್ಷ್ಯಮಾಣೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಶಾತಕುಂಭಮಯಾನ್ಯುತ|

14004024e ಕಾರಯಾಮಾಸ ಶುಭ್ರಾಣಿ ಭಾಜನಾನಿ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಆನೆಗಳ ಬಲವಿದ್ದ ಅವನು ಸಾಕ್ಷಾದ್ ವಿಷ್ಟುವಿನಂತೆಯೇ
ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ಯಜ್ಞಮಾಡುವಾಗ ಸಾವಿರಾರು
ಸುವರ್ಣಮಯ ಶುಭ್ರ ಯಜ್ಞಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.

14004025a ಮೇರುಂ ಪರ್ವತಮಾಸಾದ್ಯ ಹಿಮವತ್ಪಾರ್ಶ್ವ ಉತ್ತರೇ|

14004025c ಕಾಂಚನಃ ಸುಮಹಾನ್ಬಾದಸ್ತತ್ರ ಕರ್ಮ ಚಕಾರ ಸಃ||

ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಬಳಿಹೋಗಿ
ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾ ಕಾಂಚನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

14004026a ತತಃ ಕುಂಡಾನಿ ಪಾತ್ರಿಶ್ಚ ಪಿಠರಾಣ್ಯಾಸನಾನಿ ಚ|

14004026c ಚಕ್ರುಃ ಸುವರ್ಣಕರ್ತಾರೋ ಯೇಷಾಂ ಸಂಖ್ಯಾ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಅಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಕೆಲಸಗಾರರು ಯಜ್ಞದ ಸಲುವಾಗಿ
ಸುವರ್ಣಕುಂಡಗಳನ್ನೂ, ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ, ಪೀಠಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು.
ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಷ್ಟೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

14004027a ತಸ್ಮೈವ ಚ ಸಮೀಪೇ ಸ ಯಜ್ಞವಾಟೋ ಬಭೂವ ಹ|

14004027c ಈಜೇ ತತ್ರ ಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ವಿಧಿವತ್ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ|

14004027e ಮರುತ್ತಃ ಸಹಿತೈಃ ಸರ್ವೈಃ ಪ್ರಜಾಪಾಲೈರ್ನರಾಧಿಪಃ||

ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಜ್ಞವಾಟಿಕೆಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ
ಪೃಥಿವೀಪತಿ ನರಾಧಿಪ ಮರುತ್ತನು ಸರ್ವ ಪ್ರಜಾಪಾಲರೊಂದಿಗೆ
ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತಿಯೇ
ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತಿಯ ಎನ್ನುವ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ವ್ಯಾಸನು ಸಂವರ್ತ-ಮರುತ್ತರ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದುದು (೧-
೨೬).

14005001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

14005001a ಕಥಂವೀರ್ಯಃ ಸಮಭವತ್ಸ ರಾಜಾ ವದತಾಂ ವರಃ|

14005001c ಕಥಂ ಚ ಜಾತರೂಪೇಣ ಸಮಯುಜ್ಯತ ಸ ದ್ವಿಜ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ದ್ವಿಜ! ಆ ರಾಜನು ಎಷ್ಟು ವೀರ್ಯವಂತನಾಗಿದ್ದನು? ಅವನಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಚಿನ್ನವು ಹೇಗೆ ದೊರೆಯಿತು?”

14005002a ಕ್ವ ಚ ತತ್ಸಾಂಪ್ರತಂ ದ್ರವ್ಯಂ ಭಗವನ್ನವತಿಷ್ಠತೇ|

14005002c ಕಥಂ ಚ ಶಕ್ಯಮಸ್ಮಾಭಿಸ್ತದವಾಪ್ತುಂ ತಪೋಧನ||

ಭಗವನ್! ಆ ದ್ರವ್ಯವು ಈಗ ಎಲ್ಲಿದೆ? ತಪೋಧನ! ಅದನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?”

14005003 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14005003a ಅಸುರಾಶ್ಚೈವ ದೇವಾಶ್ಚ ದಕ್ಷಸ್ಯಾಸನ್ತ್ರ ಜಾಪತೇಃ|

14005003c ಅಪತ್ಯಂ ಬಹುಲಂ ತಾತ ತೇಽಸ್ಪರ್ಧಂತ ಪರಸ್ಪರಮ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಗೂ! ಪ್ರಜಾಪತಿ ದಕ್ಷನಿಗೆ ಅಸುರರು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳೆಂಬ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಅವರು ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

14005004a ತಥೈವಾಂಗಿರಸಃ ಪುತ್ರೌ ವ್ರತತುಲೈ ಬಭೂವತುಃ|

14005004c ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ಬೃಹತ್ತೇಜಾಃ ಸಂವರ್ತಶ್ಚ ತಪೋಧನಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಅಂಗಿರಸನಿಗೆ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮರಾದ ಪುತ್ರರಿಬ್ಬರಿದ್ದರು:
ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮತ್ತು ತಪೋಧನ ಸಂವರ್ತ.

14005005a ತಾವಪಿ ಸ್ಪರ್ಧಿನೌ ರಾಜನ್ಪೃಥಗಾಸ್ತಾಂ ಪರಸ್ಪರಮ್|

14005005c ಬೃಹಸ್ಪತಿಶ್ಚ ಸಂವರ್ತಂ ಬಾಧತೇ ಸ್ಮ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ರಾಜನ್! ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸದಾ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ
ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಾದರೋ ಸಂವರ್ತನನ್ನು ಪುನಃ
ಪುನಃ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

14005006a ಸ ಬಾಧ್ಯಮಾನಃ ಸತತಂ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠೇನ ಭಾರತ|

14005006c ಅರ್ಥಾನುತ್ಸೃಜ್ಯ ದಿಗ್ವಾಸಾ ವನವಾಸಮರೋಚಯತ್||

ಭಾರತ! ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನಿಂದ ಸತತವೂ ಪೀಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ
ಸಂವರ್ತನು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತೊರೆದು ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ವನವಾಸವನ್ನು
ಬಯಸಿದನು.

14005007a ವಾಸವೋಽಪ್ಯಸುರಾನ್ಸರ್ವಾನ್ನಿರ್ಜಿತ್ಯ ಚ ನಿಹತ್ಯ ಚ|

14005007c ಇಂದ್ರತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಲೋಕೇಷು ತತೋ ವವೇ ಪುರೋಹಿತಮ್|

14005007e ಪುತ್ರಮಂಗಿರಸೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಮ್||

ವಾಸವನು ಎಲ್ಲ ಅಸುರರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ಗೆದ್ದು ಲೋಕದ

ಇಂದ್ರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಅಂಗಿರಸನ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ
ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಪುರೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡನು.

14005008a ಯಾಜ್ಞಸ್ವಂ ಗಿರಸಃ ಪೂರ್ವಮಾಸೀದ್ರಾಜಾ ಕರಂಧಮಃ|

14005008c ವೀರ್ಯೇಣಾಪ್ರತಿಮೋ ಲೋಕೇ ವೃತ್ತೇನ ಚ ಬಲೇನ ಚ|

14005008e ಶತಕ್ರತುರಿವೌಜಸ್ವೀ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸಂಶಿತವ್ರತಃ||

ಹಿಂದೆ ವೀರ್ಯ-ನಡತೆ-ಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ಅಪ್ರತಿಮನಾಗಿದ್ದ, ಶತುಕ್ರತುವಿನಂತೆ ಓಜಸ್ವಿಯೂ, ಧರ್ಮಾತ್ಮನೂ,
ಸಂಶಿತವ್ರತನೂ ಆಗಿದ್ದ ರಾಜಾ ಕರಂಧಮನು ಅಂಗಿರಸನ ಮೂಲಕ
ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದನು.

14005009a ವಾಹನಂ ಯಸ್ಯ ಯೋಧಾಶ್ಚ ದ್ರವ್ಯಾಣಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

14005009c ಧ್ಯಾನಾದೇವಾಭವದ್ರಾಜನ್ಮು ಖವಾತೇನ ಸರ್ವಶಃ||

ರಾಜನ್! ಕರಂಧಮನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಅವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ
ಹೊರಡುವ ಶ್ವಾಸದಿಂದ ವಾಹನಗಳು, ಯೋಧರು, ಮತ್ತು ವಿವಿಧ
ದ್ರವ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು.

14005010a ಸ ಗುಣೈಃ ಪಾರ್ಥಿವಾನ್ಸರ್ವಾನ್ವಶೇ ಚಕ್ರೇ ನರಾಧಿಪಃ|

14005010c ಸಂಜೀವ್ಯ ಕಾಲಮಿಷ್ಟಂ ಚ ಸಶರೀರೋ ದಿವಂ ಗತಃ||

ಆ ನರಾಧಿಪನು ತನ್ನ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸರ್ವ ಪಾರ್ಥಿವರನ್ನೂ ವಶದಲ್ಲಿ
ತಂದುಕೊಂಡು, ಇಷ್ಟವಿದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ಜೀವಂತವಿದ್ದು, ಸಶರೀರನಾಗಿ
ದಿವಂಗತನಾದನು.

14005011a ಬಭೂವ ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ತು ಯಯಾತಿರಿವ ಧರ್ಮವಿತ್|

14005011c ಅವಿಕ್ಷಿನ್ನಾಮ ಶತ್ರುಕ್ಷಿತ್ಸ ವಶೇ ಕೃತವಾನ್ಮಹೀಮ್|

14005011e ವಿಕ್ರಮೇಣ ಗುಣೈಶ್ಚೈವ ಪಿತೇವಾಸೀತ್ಸ ಪಾರ್ಥಿವಃ||

ಅವಿಕ್ಷಿತನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅವನ ಮಗನಾದರೋ ಯಯಾತಿಯಂತೆ

ಧರ್ಮವಿದುವಾಗಿದ್ದು ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ

ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ಪಾರ್ಥಿವನು ಗುಣ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಇದ್ದನು.

14005012a ತಸ್ಯ ವಾಸವತುಲ್ಯೋಽಭೂನ್ಮರುತ್ತೋ ನಾಮ ವೀರ್ಯವಾನ್|

14005012c ಪುತ್ರಸ್ತಮನುರಕ್ತಾಭೂತ್ಪೃಥಿವೀ ಸಾಗರಾಂಬರಾ||

ಅವನಿಗೆ ಮರುತ್ತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ, ವಾಸವನಿಗೆ ಸಮನಾಗಿದ್ದ,

ವೀರ್ಯವಾನ್ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಅವನು ಸಾಗರಾಂಬರೆ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು.

14005013a ಸ್ಪರ್ಧತೇ ಸತತಂ ಸ ಸ್ಮ ದೇವರಾಜೇನ ಪಾರ್ಥಿವಃ|

14005013c ವಾಸವೋಽಪಿ ಮರುತ್ತೇನ ಸ್ಪರ್ಧತೇ ಪಾಂಡುನಂದನ||

ಪಾಂಡುನಂದನ! ಆ ಪಾರ್ಥಿವನು ಸತತವೂ ದೇವರಾಜನೊಡನೆ

ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಾಸವನೂ ಕೂಡ ಮರುತ್ತನೊಡನೆ

ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

14005014a ಶುಚಿಃ ಸ ಗುಣವಾನಾಸೀನ್ಮರುತ್ತಃ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ|

14005014c ಯತಮಾನೋಽಪಿ ಯಂ ಶಕ್ರೋ ನ ವಿಶೇಷಯತಿ ಸ್ಮ ಹ||

ಪೃಥಿವೀಪತಿ ಶುಚಿ ಮರುತ್ತನು ಅತ್ಯಂತ ಗುಣವಂತನಾಗಿದ್ದನು.
ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಶಕ್ರನು ಅವನನ್ನು ಮೀರಿಸಲು ಶಕ್ಯನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

14005015a ಸೋಽಶ್ವಕ್ಷವನ್ವಿಶೇಷಾಯ ಸಮಾಹೂಯ ಬೃಹಸ್ಪತಿಮ್ |
14005015c ಉವಾಚೇದಂ ವಚೋ ದೇವೈಃ ಸಹಿತೋ ಹರಿವಾಹನಃ ||

ಅವನನ್ನು ಮೀರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯನಾದಾಗ ಹರಿವಾಹನ ಇಂದ್ರನು
ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಅವನಿಗೆ ಈ
ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14005016a ಬೃಹಸ್ಪತೇ ಮರುತ್ತಸ್ಯ ಮಾ ಸ್ಮ ಕಾರ್ಷೀಃ ಕಥಂ ಚನ |
14005016c ದೈವಂ ಕರ್ಮಾಥ ವಾ ಪಿತ್ರೈಃ ಕರ್ತಾಸಿ ಮಮ ಚೇತ್ತಿಯಮ್ ||

“ಬೃಹಸ್ಪತೇ! ನೀನು ಎಂದೂ ಮರುತ್ತನಿಗೆ ಪುರೋಹಿತನಾಗಬೇಡ!
ದೈವಕರ್ಮವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪಿತೃಕರ್ಮವಾಗಲೀ ನನಗೆ
ಇಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ.

14005017a ಅಹಂ ಹಿ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಸುರಾಣಾಂ ಚ ಬೃಹಸ್ಪತೇ |
14005017c ಇಂದ್ರತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನೇಕೋ ಮರುತ್ತಸ್ತು ಮಹೀಪತಿಃ ||

ಬೃಹಸ್ಪತೇ! ನಾನಾದರೋ ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಮತ್ತು ಸುರರ
ಇಂದ್ರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವೆ. ಮರುತ್ತನಾದರೋ ಕೇವಲ ಭೂಮಿಯ
ಓರ್ವ ಒಡೆಯ!

14005018a ಕಥಂ ಹ್ಯಮರ್ತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ವಂ ಯಾಜಯಿತ್ವಾ ಸುರಾಧಿಪಮ್ |
14005018c ಯಾಜಯೇರ್ಮೃತ್ಯುಸಂಯುಕ್ತಂ ಮರುತ್ತಮವಿಶಂಕಯಾ ||

ಮೃತ್ಯುವಿಲ್ಲದ ಸುರಾಧಿಪನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ ಯಾಗಮಾಡಿಸುವ ನೀನು
ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಏನೂ ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದೇ ಮೃತ್ಯುಪರನಾಗಿರುವ ಮರುತ್ತನಿಗೆ
ಯಾಗಮಾಡಿಸುವೆ?

14005019a ಮಾಂ ವಾ ವೃಣೀಷ್ಟ ಭದ್ರಂ ತೇ ಮರುತ್ತಂ ವಾ ಮಹೀಪತಿಮ್|

14005019c ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮರುತ್ತಂ ವಾ ಯಥಾಜೋಷಂ ಭಜಸ್ವ ಮಾಮ್||

ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಮಹೀಪತಿ
ಮರುತ್ತನನ್ನಾಗಲೀ ಆರಿಸಿಕೋ ! ಮರುತ್ತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಅಥವಾ
ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾಗದೇ ಇರು.”

14005020a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ಕೌರವ್ಯ ದೇವರಾಜ್ಞಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ|

14005020c ಮುಹೂರ್ತ ಮಿವ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ದೇವರಾಜಾನಮಬ್ರವೀತ್||

ಕೌರವ್ಯ ! ದೇವರಾಜನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಒಂದು ಕ್ಷಣ
ಆಲೋಚಿಸಿ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14005021a ತ್ವಂ ಭೂತಾನಾಮಧಿಪತಿಸ್ತ್ವಯಿ ಲೋಕಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ|

14005021c ನಮುಚೇರ್ವಿಶ್ವರೂಪಸ್ಯ ನಿಹಂತಾ ತ್ವಂ ಬಲಸ್ಯ ಚ||

“ಭೂತಗಳ ಅಧಿಪತಿಯೆಂದು ಲೋಕಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿವೆ.

ನೀನು ನಮುಚಿ, ವಿಶ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಬಲರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರುವೆ.

14005022a ತ್ವಮಾಜಹರ್ಥ ದೇವಾನಾಮೇಕೋ ವೀರ ಶ್ರಿಯಂ ಪರಾಮ್|

14005022c ತ್ವಂ ಬಿಭರ್ಷಿ ಭುವಂ ದ್ಯಾಂ ಚ ಸದೈವ ಬಲಸೂದನ||

ವೀರ ! ನೀನೊಬ್ಬನೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪರಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಟ್ಟವನು. ಬಲಸೂದನ ! ನೀನು ಭೂಲೋಕ-
ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕಗಳ ಪಾಲನೆ-ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ.

14005023a ಪೌರೋಹಿತ್ಯಂ ಕಥಂ ಕೃತ್ವಾ ತವ ದೇವಗಣೇಶ್ವರ|

14005023c ಯಾಜಯೇಯಮಹಂ ಮರ್ತ್ಯಂ ಮರುತ್ತಂ ಪಾಕಶಾಸನ||

ದೇವಗಣೇಶ್ವರ ! ಪಾಕಶಾಸನ ! ನಿನ್ನ ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ
ನಾನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಮನುಷ್ಯ ಮರುತ್ತನ ಯಜ್ಞದ ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು
ಮಾಡಲಿ ?

14005024a ಸಮಾಶ್ವಸಿಹಿ ದೇವೇಶ ನಾಹಂ ಮರ್ತ್ಯಾಯ ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್|

14005024c ಗೃಹೀಷ್ಯಾಮಿ ಸ್ತುವಂ ಯಜ್ಞೇ ಶೃಣು ಚೇದಂ ವಚೋ ಮಮ||

ದೇವೇಶ ! ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು ! ಮನುಷ್ಯರ ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಮಾಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಎಂದೂ ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ
ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿದೆ.

14005025a ಹಿರಣ್ಯರೇತಸೋಽಂಭಃ ಸ್ಯಾತ್ಪರಿವರ್ತೇತ ಮೇದಿನೀ|

14005025c ಭಾಸಂ ಚ ನ ರವಿಃ ಕುರ್ಯಾನ್ಮತ್ಸತ್ಯಂ ವಿಚಲೇದ್ಯದಿ||

ಹಿರಣ್ಯರೇತಸ ಅಗ್ನಿಯು ತಣ್ಣಗಾಗಬಹುದು. ಮೇದಿನಿಯು
ತಲೆಕೆಳಗಾಗಬಹುದು. ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರಕಾಶಿಸದೆಯೂ ಇರಬಹುದು.
ಆದರೆ ನನ್ನ ಸತ್ಯವಚನವು ಸುಳ್ಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ !”

14005026a ಬೃಹಸ್ಪತಿವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶಕ್ರೋ ವಿಗತಮತ್ಸರಃ|

14005026c ಪ್ರಶಸ್ತ್ಯನಂ ವಿವೇಶಾಥ ಸ್ವಮೇವ ಭವನಂ ತದಾ||

ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಕ್ರನು ಮತ್ಸರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು.
ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡಿ ತನ್ನ ಭವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯೇ
ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯ ಎನ್ನುವ ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬

ವ್ಯಾಸನು ಸಂವರ್ತ-ಮರುತ್ತರ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದುದು (೧-
೩೩).

14006001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14006001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14006001c ಬೃಹಸ್ಪತೇಶ್ಚ ಸಂವಾದಂ ಮರುತ್ತಸ್ಯ ಚ ಭಾರತ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ
ಇತಿಹಾಸವಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮತ್ತು ಮರುತ್ತರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14006002a ದೇವರಾಜಸ್ಯ ಸಮಯಂ ಕೃತಮಾಂಗಿರಸೇನ ಹ|

14006002c ಶ್ರುತ್ವಾ ಮರುತ್ತೋ ನೃಪತಿರ್ಮನ್ಯುಮಾಹಾರಯತ್ತದಾ||

ದೇವರಾಜನು ಆಂಗಿರಸ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೊಡನೆ ಮಾಡಿದ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಕೇಳಿ ನೃಪತಿ ಮರುತ್ತನು ಅತ್ಯಂತ ಕುಪಿತನಾದನು.

14006003a ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಮನಸಾ ಯಜ್ಞಂ ಕರಂಧಮಸುತಾತ್ಮಜಃ|

14006003c ಬೃಹಸ್ಪತಿಮುಪಾಗಮ್ಯ ವಾಗ್ಮಿ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಕರಂಧಮನ ಮೊಮ್ಮಗ ವಾಗ್ಮಿ ಮರುತ್ತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯಜ್ಞದ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಬಳಿಹೋಗಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14006004a ಭಗವನ್ಯನ್ಮಯಾ ಪೂರ್ವಮಭಿಗಮ್ಯ ತಪೋಧನ|

14006004c ಕೃತೋಽಭಿಸಂಧಿಯರ್ಜ್ಞಾಯ ಭವತೋ ವಚನಾದ್ಗುರೋ||

“ಭಗವನ್! ತಪೋಧನ! ಗುರೋ! ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಬಂದಾಗ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಯಜ್ಞದ ಕುರಿತು ಒಪ್ಪಂದಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು.

14006005a ತಮಹಂ ಯಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಸಂಭಾರಾಃ ಸಂಭೃತಾಶ್ಚ ಮೇ|

14006005c ಯಾಜ್ಯೋಽಸ್ಮಿ ಭವತಃ ಸಾಧೋ ತತ್ರಾಪ್ಸುಹಿ ವಿಧತ್ಸ್ವ ಚ||

ಈಗ ನಾನು ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಅದುದರಿಂದ ಬಂದು ಅದನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಡು.”

14006006 ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ

14006006a ನ ಕಾಮಯೇ ಯಾಜಯಿತುಂ ತ್ವಾಮಹಂ ಪೃಥಿವೀಪತೇ|

14006006c ವೃತೋಽಸ್ಮಿ ದೇವರಾಜೇನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ಚ ತಸ್ಯ ಮೇ||

ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಪೃಥಿವೀಪತೇ! ನಿನಗೆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ನಾನು ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ದೇವರಾಜನು ನನ್ನನ್ನು ಪುರೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಬೇರೆಯವರ ಪುರೋಹಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.”

14006007 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14006007a ಪಿತ್ರೈಮಸ್ಮಿ ತವ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಬಹು ಮನ್ಯೇ ಚ ತೇ ಭೃಶಮ್|

14006007c ನ ಚಾಸ್ಯಯಾಜ್ಯತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭಜಮಾನಂ ಭಜಸ್ವ ಮಾಮ್||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತೃ-ಪಿತಾಮಹರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ತುಂಬಾ ಮನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನನ್ನೇ ಭಜಿಸುವ ನನಗೆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು.”

14006008 ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ

14006008a ಅಮರ್ತ್ಯಂ ಯಾಜಯಿತ್ವಾಹಂ ಯಾಜಯಿಷ್ಯೇ ನ ಮಾನುಷಮ್|

14006008c ಮರುತ್ತ ಗಚ್ಚ ವಾ ಮಾ ವಾ ನಿವೃತ್ತೋಽಸ್ಮ್ಯದ್ಯ ಯಾಜನಾತ್||

ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಅಮರರಿಗೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವ

ನಾನು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮರುತ್ತ! ಹೋಗು
ಅಥವಾ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

14006009a ನ ತ್ವಾಂ ಯಾಜಯಿತಾಸ್ಯೈದ್ಯ ವೃಣು ತ್ವಂ ಯಮಿಹೇಚ್ಚಸಿ|

14006009c ಉಪಾಧ್ಯಾಯಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಸ್ತೇ ಯಜ್ಞಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ನಾನು ಇಂದು ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವ ಯಾರನ್ನು ನೀನು ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿ
ಬಯಸುತ್ತೀಯೋ ಅವನನ್ನು ಆರಿಸಿಕೋ!”

14006010 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14006010a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ನೃಪತಿರ್ಮರುತ್ತೋ ವ್ರಿಡಿತೋಽಭವತ್|

14006010c ಪ್ರತ್ಯಾಗಚ್ಚ ಚ್ಚ ಸಂವಿಗ್ನೋ ದದರ್ಶ ಪಥಿ ನಾರದಮ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ನೃಪತಿ ಮರುತ್ತನಿಗೆ
ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಸಂವಿಗ್ನನಾಗಿ ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಾರದನನ್ನು ಕಂಡನು.

14006011a ದೇವರ್ಷಿಣಾ ಸಮಾಗಮ್ಯ ನಾರದೇನ ಸ ಪಾರ್ಥಿವಃ|

14006011c ವಿಧಿವತ್ಪ್ರಾಂಜಲಿಸ್ತಸ್ಥಾವಥೈನಂ ನಾರದೋಽಬ್ರವೀತ್||

ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಆ ಪಾರ್ಥಿವನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ
ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲು ನಾರದನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14006012a ರಾಜರ್ಷೇ ನಾತಿಹ್ಯಷ್ಟೋಽಸಿ ಕಚ್ಚಿತ್ಕ್ಷೇಮಂ ತವಾನಘ|

14006012c ಕ್ವ ಗತೋಽಸಿ ಕುತೋ ವೇದಮಪ್ರೀತಿಸ್ಥಾನಮಾಗತಮ್||

“ರಾಜರ್ಷೇ ! ಅನಘ ! ಅತಿಯಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವಂತೆ ನೀನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ ! ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೇಮ ತಾನೇ ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ? ಮತ್ತು ನಿನಗೆ ಯಾವುದರಿಂದ ಈ ವೇದನೆಯುಂಟಾಗಿದೆ ?

14006013a ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಚೇನ್ಮಯಾ ರಾಜನ್ಬ್ರಹ್ಮಿ ಮೇ ಪಾರ್ಥಿವರ್ಷಭ|

14006013c ವ್ಯಪನೇಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಮನ್ಯುಂ ಸರ್ವಯತ್ಪೈರ್ನರಾಧಿಪ||

ರಾಜನ್ ! ಪಾರ್ಥಿವರ್ಷಭ ! ನರಾಧಿಪ ! ನನಗೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳು. ಸರ್ವಯತ್ನದಿಂದಲೂ ನಿನಗಾಗಿರುವ ದುಃಖವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.”

14006014a ಏವಮುಕ್ತೋ ಮರುತ್ತಸ್ತು ನಾರದೇನ ಮಹರ್ಷಿಣಾ|

14006014c ವಿಪ್ರಲಂಭಮಪಾಧ್ಯಾಯಾತ್ಸರ್ವಮೇವ ನ್ಯವೇದಯತ್||

ಮಹರ್ಷಿ ನಾರದನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮರುತ್ತನು ತನ್ನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಮಾಡಿದ ವಂಚನೆಯಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಿದನು.

14006015a ಗತೋಽಸ್ಯಂಗಿರಸಃ ಪುತ್ರಂ ದೇವಾಚಾರ್ಯಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಮ್|

14006015c ಯಜ್ಞಾರ್ಥಮೃತ್ವಿಜಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಸ ಚ ಮಾಂ ನಾಭ್ಯನಂದತ||

“ನಾನು ಅಂಗಿರಸನ ಪುತ್ರ ದೇವಾಚಾರ್ಯ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಬಳಿ

ಯಜ್ಞದ ಋತ್ವಿಜನಾಗೆಂದು ಕೇಳಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವನು ನನ್ನ
ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ.

14006016a ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತಶ್ಚ ತೇನಾಹಂ ಜೀವಿತುಂ ನಾದ್ಯ ಕಾಮಯೇ|

14006016c ಪರಿತ್ಯಕ್ತಶ್ಚ ಗುರುಣಾ ದೂಷಿತಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ನಾರದ||

ಮರಣಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸುವ ನನ್ನ ಪುರೋಹಿತನಾಗಲು ಅವನು
ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ನಾರದ! ಗುರುವಿನಿಂದ
ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು ದೂಷಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

14006017a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ರಾಜ್ಞಾ ಸ ನಾರದಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಹ|

14006017c ಆವಿಕ್ಷಿತಂ ಮಹಾರಾಜ ವಾಚಾ ಸಂಜೀವಯನ್ನಿವ||

ರಾಜನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ನಾರದನು ಅವಿಕ್ಷಿತನ ಮಗ ಆ ರಾಜನನ್ನು
ಪುನರ್ಜೀವಿತಗೊಳಿಸಿದನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದನು:

14006018a ರಾಜನ್ನಂಗಿರಸಃ ಪುತ್ರಃ ಸಂವರ್ತೋ ನಾಮ ಧಾರ್ಮಿಕಃ|

14006018c ಚಂಕ್ರಮೀತಿ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ದಿಗ್ವಾಸಾ ಮೋಹಯನ್ಪ್ರಜಾಃ||

“ಅಂಗಿರಸನ ಮಗ ಸಂವರ್ತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಧಾರ್ಮಿಕನು
ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

14006019a ತಂ ಗಚ್ಛ ಯದಿ ಯಾಜ್ಯಂ ತ್ವಾಂ ನ ವಾಂಚತಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ|

14006019c ಪ್ರಸನ್ನಸ್ತ್ವಾಂ ಮಹಾರಾಜ ಸಂವರ್ತೋ ಯಾಜಯಿಷ್ಯತಿ||

ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ನಿನಗೆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸದೇ ಇದ್ದರೆ
ಮಹಾರಾಜ ! ನೀನು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಸಂವರ್ತನು
ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ಅವನೇ ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ.”

14006020 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14006020a ಸಂಜೀವಿತೋಽಹಂ ಭವತಾ ವಾಕ್ಯೇನಾನೇನ ನಾರದ|

14006020c ಪಶ್ಯೇಯಂ ಕ್ವ ನು ಸಂವರ್ತಂ ಶಂಸ ಮೇ ವದತಾಂ ವರ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾರದ ! ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ನನಗೆ ಪುನಃ
ಜೀವಬಂದಂತಾಗಿದೆ. ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ! ಈ
ಸಂವರ್ತನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಲ್ಲೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.

14006021a ಕಥಂ ಚ ತಸ್ಮೈ ವರ್ತೇಯಂ ಕಥಂ ಮಾಂ ನ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್|

14006021c ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತಶ್ಚ ತೇನಾಪಿ ನಾಹಂ ಜೀವಿತುಮುತ್ಸಹೇ||

ಅವನೊಡನೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಹೇಗಿದ್ದರೆ ಅವನು
ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ಅವನಿಂದ ನಾನು ತಿರಸ್ಕೃತನಾದರೆ
ಮುಂದೆ ಜೀವಿಸಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.”

14006022 ನಾರದ ಉವಾಚ

14006022a ಉನ್ಮತ್ತವೇಷಂ ಬಿಭ್ರತ್ಸ ಚಂಕ್ರಮೀತಿ ಯಥಾಸುಖಮ್|

14006022c ವಾರಾಣಸೀಂ ತು ನಗರೀಮಭೀಕ್ಷಮುಪಸೇವತೇ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವನು ಹುಚ್ಚನ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ವಾರಾಣಾಸೀ ನಗರದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ದರ್ಶಿಸಲು ಬೇಕಾದಂತೆ

ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

14006023a ತಸ್ಯಾ ದ್ವಾರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ನ್ಯಸೇಥಾಃ ಕುಣಪಂ ಕ್ವ ಚಿತ್|

14006023c ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯೋ ನಿವರ್ತೇತ ಸ ಸಂವರ್ತೋ ಮಹೀಪತೇ||

ಮಹೀಪತೇ! ಆ ನಗರದ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಹೆಣವನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಹೆಣವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಂದಿರುಗುವವನೇ ಸಂವರ್ತನೆಂದು ತಿಳಿ.

14006024a ತಂ ಪೃಷ್ಠತೋಽನುಗಚ್ಛೇಥಾ ಯತ್ರ ಗಚ್ಛೇತ್ಸ ವೀರ್ಯವಾನ್|

14006024c ತಮೇಕಾಂತೇ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಶರಣಂ ವ್ರಜೇಃ||

ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಆ ವೀರ್ಯವಂತನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಳಿಸಾರಿ ಕೈಮುಗಿದು ಶರಣುಹೋಗಬೇಕು.

14006025a ಪೃಚ್ಛೇತ್ತ್ವಾಂ ತ್ವಾಂ ಯದಿ ಕೇನಾಹಂ ತವಾಖ್ಯಾತ ಇತಿ ಸ್ಮ ಹ|

14006025c ಬ್ರೂಯಾಸ್ತ್ವಂ ನಾರದೇನೇತಿ ಸಂತಪ್ತ ಇವ ಶತ್ರುಹನ್||

ಶತ್ರುಸಂಹಾರಕ! ನನ್ನ ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರೆಂದು ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನಾರದನು ಹೇಳಿದನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳು.

14006026a ಸ ಚೇತ್ತ್ವಾ ಮನುಯಂಜೀತ ಮಮಾಭಿಗಮನೇಪ್ಸಯಾ|

14006026c ಶಂಸೇಥಾ ವಹ್ನಿಮಾರೂಢಂ ಮಾಮಪಿ ತ್ವಮಶಂಕಯಾ||

ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾರದನು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂದು

ಕೇಳಿದರೆ ನಾರದನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋದನೆಂದು ನಿಃಶಂಕೆಯಿಂದ ಹೇಳು.””

14006027 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14006027a ಸ ತಥೇತಿ ಪ್ರತಿಶ್ರುತ್ಯ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಚ ನಾರದಮ್|

14006027c ಅಭ್ಯನುಜ್ಞಾಯ ರಾಜರ್ಷಿರ್ಯಯೌ ವಾರಾಣಸೀಂ ಪುರೀಮ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ನಾರದನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅವನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ರಾಜರ್ಷಿಯು ವಾರಾಣಸೀ ಪುರಿಗೆ ಹೋದನು.

14006028a ತತ್ರ ಗತ್ವಾ ಯಥೋಕ್ತಂ ಸ ಪುರ್ಯಾ ದ್ವಾರೇ ಮಹಾಯಶಾಃ|

14006028c ಕುಣಪಂ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ನಾರದಸ್ಯ ವಚಃ ಸ್ಮರನ್||

ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಾರದನ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಪುರದ ಮಹಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾಯಶಸ್ವಿ ಮರುತ್ತನು ಒಂದು ಹೆಣವನ್ನು ಇಟ್ಟನು.

14006029a ಯೌಗಪದ್ಯೇನ ವಿಪ್ರಶ್ಚ ಸ ಪುರೀದ್ವಾರಮಾವಿಶತ್|

14006029c ತತಃ ಸ ಕುಣಪಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಹಸಾ ಸ ನೃವರ್ತತ||

ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಪ್ರನೋರ್ವನು ಪುರದ ದ್ವಾರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅವನು ಹೆಣವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೂಡಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

14006030a ಸ ತಂ ನಿವೃತ್ತಮಾಲಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಪೃಷ್ಠತೋಽನ್ವಗಾತ್|

14006030c ಆವಿಕ್ಷಿತೋ ಮಹೀಪಾಲಃ ಸಂವರ್ತಮುಪಶಿಕ್ಷಿತುಮ್||

ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹೀಪಾಲ ಆವಿಕ್ಷಿತನು
ಸಂವರ್ತನನ್ನು ಪುರೋಹಿತನನ್ನಾಗಿಸಲು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಅವನ
ಹಿಂದೆಯೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋದನು.

14006031a ಸ ಏನಂ ವಿಜನೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾಂಸುಭಿಃ ಕರ್ದಮೇನ ಚ|

14006031c ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಾ ಚಾಪಿ ರಾಜಾನಂ ಸ್ತ್ರೀವನೈಶ್ಚ ಸಮಾಕಿರತ್||

ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂವರ್ತನು ರಾಜನನ್ನು
ಕೆಸರಿನಿಂದ, ಕಫದಿಂದ, ಉಗುಳಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಧೂಳಿನಿಂದ
ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟನು.

14006032a ಸ ತಥಾ ಬಾಧ್ಯಮಾನೋಽಪಿ ಸಂವರ್ತೇನ ಮಹೀಪತಿಃ|

14006032c ಅನ್ವಗಾದೇವ ತಮೃಷಿಂ ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಸಂಪ್ರಸಾದಯನ್||

ಸಂವರ್ತನಿಂದ ಹಾಗೆ ಬಾಧೆಗೊಳಗಾದರೂ ಮಹೀಪತಿಯು ಆ
ಋಷಿಯನ್ನು ಕೈಮುಗಿದು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಿ
ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದನು.

14006033a ತತೋ ನಿವೃತ್ಯ ಸಂವರ್ತಃ ಪರಿಶ್ರಾಂತ ಉಪಾವಿಶತ್|

14006033c ಶೀತಲಚ್ಚಾಯಮಾಸಾದ್ಯ ನೈಗ್ರೋಧಂ ಬಹುಶಾಖಿನಮ್||

ಆಗ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದ ಸಂವರ್ತನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ತಂಪಾದ

ನೆರಳಿದ್ದ ವಿಶಾಲ ರೆಂಬೆಗಳುಳ್ಳ ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ
ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯೇ
ಷಷ್ಟೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯ ಎನ್ನುವ ಆರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨

ವ್ಯಾಸನು ಸಂವರ್ತ-ಮರುತ್ತರ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದುದು (೧-
೨೨).

14007001 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14007001a ಕಥಮಸ್ಮಿ ತ್ವಯಾ ಜ್ಞಾತಃ ಕೇನ ವಾ ಕಥಿತೋಽಸ್ಮಿ ತೇ|

14007001c ಏತದಾಚಕ್ಷ್ವ ಮೇ ತತ್ತ್ವಮಿಚ್ಛಸೇ ಚೇತ್ಪ್ರಿಯಂ ಮಮ||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನ ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು? ನನ್ನ
ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು? ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು
ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದರೆ ನೀನು ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

14007002a ಸತ್ಯಂ ತೇ ಬ್ರುವತಃ ಸರ್ವೇ ಸಂಪತ್ಕ್ಲಂತೇ ಮನೋರಥಾಃ|

14007002c ಮಿಥ್ಯಾ ತು ಬ್ರುವತೋ ಮೂರ್ಧಾ ಸಪ್ತಧಾ ತೇ ಫಲಿಷ್ಯತಿ||

ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳಿದರೆ ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಮನೋರಥಗಳೂ

ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ನಿನ್ನ ತಲೆಯು ಏಳು
ಚೂರುಗಳಾಗಿ ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ.”

14007003 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14007003a ನಾರದೇನ ಭವಾನ್ಮಹ್ಯಮಾಖ್ಯಾತೋ ಹ್ಯಟತಾ ಪಥಿ|

14007003c ಗುರುಪುತ್ರೋ ಮಮೇತಿ ತ್ವಂ ತತೋ ಮೇ ಪ್ರೀತಿರುತ್ತಮಾ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾರದನು
ನೀನು ನನ್ನ ಗುರುವಿನ ಮಗನೆಂದು ನಿನ್ನ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು.
ಆಗ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅತಿಯಾದ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಯಿತು.”

14007004 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14007004a ಸತ್ಯಮೇತದ್ಭವಾನಾಹ ಸ ಮಾಂ ಜಾನಾತಿ ಸತ್ರಿಣಮ್|

14007004c ಕಥಯಸ್ವೈತದೇಕಂ ಮೇ ಕ್ವ ನು ಸಂಪ್ರತಿ ನಾರದಃ||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳಿರುವೆ. ನಾನು
ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವೆನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ನನಗೆ ಈ ಒಂದು
ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳು. ಈಗ ನಾರದನು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ?”

14007005 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14007005a ಭವಂತಂ ಕಥಯಿತ್ವಾ ತು ಮಮ ದೇವರ್ಷಿಸತ್ತಮಃ|

14007005c ತತೋ ಮಾಮಭ್ಯನುಜ್ಞಾಯ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ಹವ್ಯವಾಹನಮ್||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಕುರಿತು ಹೇಳಿ ಆ
ದೇವರ್ಷಿಸತ್ತಮನು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನಿತ್ತು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು

ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.””

14007006 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14007006a ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ಪಾರ್ಥಿವಸ್ಯೈತತ್ಸಂವರ್ತಃ ಪರಯಾ ಮುದಾ|

14007006c ಏತಾವದಹಮಪ್ಯೇನಂ ಕುರ್ಯಾಮಿತಿ ತದಾಬ್ರವೀತ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂವರ್ತನು ಪರಮ ಮುದಿತನಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

14007007a ತತೋ ಮರುತ್ತಮುನ್ಮತ್ತೋ ವಾಚಾ ನಿರ್ಭರ್ತ್ಸಯನ್ನಿವ|

14007007c ರೂಕ್ಷಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ರಾಜನ್ಪುನಃ ಪುನರಥಾಬ್ರವೀತ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಉನ್ಮತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಬೆದರಿಸುತ್ತಿರುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಮರುತ್ತನಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದನು:

14007008a ವಾತಪ್ರಧಾನೇನ ಮಯಾ ಸ್ವಚಿತ್ತವಶವರ್ತಿನಾ|

14007008c ಏವಂ ವಿಕೃತರೂಪೇಣ ಕಥಂ ಯಾಜಿತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

“ವಾತದ ದೋಷದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ವಿಕೃತ ರೂಪಿಯಿಂದ ನೀನು ಹೇಗೆತಾನೇ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ?

14007009a ಭ್ರಾತಾ ಮಮ ಸಮರ್ಥಶ್ಚ ವಾಸವೇನ ಚ ಸತ್ಕೃತಃ|

14007009c ವರ್ತತೇ ಯಾಜನೇ ಚೈವ ತೇನ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕಾರಯ||

ವಾಸವನಿಂದ ಸತ್ಕೃತನಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನು ಇದಕ್ಕೆ
ಸಮರ್ಥನಾದವನು. ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಂದ
ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸು.

14007010a ಗೃಹಂ ಸ್ವಂ ಚೈವ ಯಾಜ್ಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವಾ ಗೃಹ್ಯಾಶ್ಚ ದೇವತಾಃ|

14007010c ಪೂರ್ವಜೇನ ಮಮಾಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಶರೀರಂ ವರ್ಜಿತಂ ತ್ವಿದಮ್||

ನನ್ನ ಮನೆ, ಯಜ್ಞಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಮನೆಯ ದೇವತೆಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ
ಅಣ್ಣನು ಹಿಂದೆಯೇ ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಮಾತ್ರ
ನನಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

14007011a ನಾಹಂ ತೇನಾನನುಜ್ಞಾತಸ್ತ್ವಾಮಾವಿಕ್ಷಿತ ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್|

14007011c ಯಾಜಯೇಯಂ ಕಥಂ ಚಿದ್ವೈ ಸ ಹಿ ಪೂಜ್ಯತಮೋ ಮಮ||

ಆವಿಕ್ಷಿತ! ಅವನ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೇ ನಾನು ಎಂದೂ ನಿನಗೆ
ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪೂಜ್ಯನಾದ
ಅವನಿರುವಾಗ ನಾನು ಹೇಗೆ ನಿನಗೆ ಇದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಲಿ?

14007012a ಸ ತ್ವಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಗಚ್ಚ ತಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ಚಾವ್ರಜ|

14007012c ತತೋಽಹಂ ಯಾಜಯಿಷ್ಯೇ ತ್ವಾಂ ಯದಿ ಯಷ್ಟುಮಿಹೇಚ್ಚಸಿ||

ನಿನಗೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಲು ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ನೀನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ
ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಆಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

14007013 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14007013a ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಿ ಗತಃ ಪೂರ್ವಮಹಂ ಸಂವರ್ತ ತಚ್ಚಕ್ಷುಣು|

14007013c ನ ಮಾಂ ಕಾಮಯತೇ ಯಾಜ್ಯಮಸೌ ವಾಸವವಾರಿತಃ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂವರ್ತ ! ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ
ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅದರ ಕುರಿತು ಕೇಳು. ವಾಸವನಿಂದ
ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅವನು ನನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಲು
ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

14007014a ಅಮರಂ ಯಾಜ್ಯಮಾಸಾದ್ಯ ಮಾಮೃಷೇ ಮಾ ಸ್ಮ ಮಾನುಷಮ್|

14007014c ಯಾಜಯೇಥಾ ಮರುತ್ತಂ ತ್ವಂ ಮರ್ತ್ಯಧರ್ಮಾಣಮಾತುರಮ್||

“ಋಷೇ ! ಅಮರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಯಜಮಾನನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು
ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸಬೇಡ. ಮನುಷ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ
ಮರುತ್ತನಿಗೆ ಪುರೋಹಿತನಾಗಬೇಡ.

14007015a ಸ್ಪರ್ಧತೇ ಚ ಮಯಾ ವಿಪ್ರ ಸದಾ ವೈ ಸ ಹಿ ಪಾರ್ಥಿವಃ|

14007015c ಏವಮಸ್ವಿತಿ ಚಾಪ್ಯುಕ್ತೋ ಭ್ರಾತ್ರಾ ತೇ ಬಲವೃತ್ರಹಾ||

ವಿಪ್ರ ! ಆ ಪಾರ್ಥಿವನು ನನ್ನೊಡನೆಯೂ ಸದಾ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಲೇ
ಇರುತ್ತಾನೆ.” ಬಲವೃತ್ರಹನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನು ಅವನಿಗೆ
ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನು.

14007016a ಸ ಮಾಮಭಿಗತಂ ಪ್ರೇಮ್ಣಾ ಯಾಜ್ಯವನ್ನ ಬುಭೂಷತಿ|

14007016c ದೇವರಾಜಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಮುನಿಪುಂಗವ||

ಮುನಿಪುಂಗವ ! ನನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡು ಎಂದು
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನ ಬಳಿ ಹೋದಾಗ ದೇವರಾಜನನ್ನು
ಉಪಾಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನು.

14007017a ಸೋಽಹಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭವತಾ ಸರ್ವಸ್ವೇನಾಪಿ ಯಾಜಿತುಮ್ |

14007017c ಕಾಮಯೇ ಸಮತಿಕ್ರಾಂತುಂ ವಾಸವಂ ತ್ವತ್ಕೃತ್ಯೈರ್ಗುಣೈಃ ||

ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಬಳಸಿಯೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಕರ್ಮಗುಣಗಳಿಂದ ನಾನು
ವಾಸವನನ್ನು ಮೀರಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

14007018a ನ ಹಿ ಮೇ ವರ್ತತೇ ಬುದ್ಧಿರ್ಗಂತುಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಬ್ರಹ್ಮಹಸ್ವತಿಮ್ |

14007018c ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತೋ ಹಿ ತೇನಾಸ್ಮಿ ತಥಾನಪಕೃತೇ ಸತಿ ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್ ! ಬ್ರಹ್ಮಹಸ್ವತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಪುನಃ ಹೋಗಲು ನನಗೆ
ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾವುದೇ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೂ
ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ.”

14007019 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14007019a ಚಿಕೀರ್ಷಸಿ ಯಥಾಕಾಮಂ ಸರ್ವಮೇತತ್ತ್ವಯಿ ಧ್ರುವಮ್ |

14007019c ಯದಿ ಸರ್ವಾನಭಿಪ್ರಾಯಾನ್ಕರ್ತಾಸಿ ಮಮ ಪಾರ್ಥಿವ ||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥಿವ ! ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ನೀನು
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಸರ್ವಕಾಮಗಳನ್ನೂ
ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ.

14007020a ಯಾಜ್ಞಮಾನಂ ಮಯಾ ಹಿ ತ್ವಾಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಪುರಂದರೌ|

14007020c ದ್ವಿಷೇತಾಂ ಸಮಭಿಕ್ರುದ್ಧಾವೇತದೇಕಂ ಸಮರ್ಥಯ||

ನಾನು ನಿನಗೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸುವಾಗ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿ-
ಪುರಂದರರು ಕ್ರುದ್ಧರಾದರೂ ನೀನು ನನ್ನನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಬೇಕು.

14007021a ಸ್ಥೈರ್ಯಮತ್ರ ಕಥಂ ತೇ ಸ್ಯಾತ್ಸ ತ್ವಂ ನಿಸಂಶಯಂ ಕುರು|

14007021c ಕುಪಿತಸ್ತ್ವಾಂ ನ ಹೀದಾನೀಂ ಭಸ್ಮ ಕುರ್ಯಾಂ ಸಬಾಂಧವಮ್||

ನಿಸಂಶಯವಾಗಿ ನೀನು ಹೇಗಾದರೂ ಸ್ಥೈರ್ಯದಿಂದಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ
ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು
ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

14007022 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14007022a ಯಾವತ್ತಪೇತ್ಸಹಸ್ರಾಂಶುಸ್ತಿಷ್ಠೇರಂಶ್ಚಾಪಿ ಪರ್ವತಾಃ|

14007022c ತಾವಲ್ಲೋಕಾನ್ನ ಲಭೇಯಂ ತ್ಯಜೇಯಂ ಸಂಗತಂ ಯದಿ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನೇನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ
ಸೂರ್ಯನು ಸುಡುವವರೆಗೂ ಮತ್ತು ಪರ್ವತಗಳು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವ
ವರೆಗೂ ನನಗೆ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳು ದೊರಕದಂತಾಗಲಿ.

14007023a ಮಾ ಚಾಪಿ ಶುಭಬುದ್ಧಿತ್ವಂ ಲಭೇಯಮಿಹ ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್|

14007023c ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನೇ ವೈಷಯೇ ವಾ ತ್ಯಜೇಯಂ ಸಂಗತಂ ಯದಿ||

ನಾನೇನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗವನ್ನು ತೊರೆದರೆ ನನಗೆ ಎಂದೂ

ಶುಭಬುದ್ಧಿಯು ದೊರೆಯದಿರಲಿ. ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ
ಬುದ್ಧಿಲಂಪಟವುಂಟಾಗಲಿ.”

14007024 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14007024a ಆವಿಕ್ಷಿತ ಶುಭಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಧೀಯತಾಂ ತವ ಕರ್ಮಸು|

14007024c ಯಾಜನಂ ಹಿ ಮಮಾಪ್ಯೇವಂ ವರ್ತತೇ ತ್ವಯಿ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಆವಿಕ್ಷಿತ! ನೀನು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ನಿನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಶುಭ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇರಲಿ. ಪಾರ್ಥಿವ! ನಿನ್ನಿಂದ
ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನನಗೂ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

14007025a ಸಂವಿಧಾಸ್ಯೇ ಚ ತೇ ರಾಜನ್ನಕ್ಷಯಂ ದ್ರವ್ಯಮುತ್ತಮಮ್|

14007025c ಯೇನ ದೇವಾನ್ಸಗಂಧರ್ವಾನ್ಯಕ್ರಂ ಚಾಭಿಭವಿಷ್ಯಸಿ||

ರಾಜನ್! ನಿನಗೆ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಉತ್ತಮ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು
ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರಿಂದ ನೀನು ಗಂಧರ್ವ-ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ
ಶಕ್ರನನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವಂತಾಗುತ್ತೀಯೆ!

14007026a ನ ತು ಮೇ ವರ್ತತೇ ಬುದ್ಧಿರ್ಧನೇ ಯಾಜ್ಯೇಷು ವಾ ಪುನಃ|

14007026c ವಿಪ್ರಿಯಂ ತು ಚಿಕೀರ್ಷಾಮಿ ಭ್ರಾತುಶ್ಚೇಂದ್ರಸ್ಯ ಚೋಭಯೋಃ||

ಧನದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಅಣ್ಣ
ಮತ್ತು ಇಂದ್ರ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು
ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

14007027a ಗಮಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಚೇಂದ್ರೇಣ ಸಮತಾಮಪಿ ತೇ ಧ್ರುವಮ್|

14007027c ಪ್ರಿಯಂ ಚ ತೇ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಸತ್ಯಮೇತದ್ಭ್ರವೀಮಿ ತೇ||

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಂದ್ರನ ಸಮನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸತ್ಯ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯೇ
ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯ ಎನ್ನುವ ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ವ್ಯಾಸನು ಸಂವರ್ತ-ಮರುತ್ತರ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದುದು (೧-
೩೫).

14008001 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14008001a ಗಿರೇರ್ಹಿಮವತಃ ಪೃಷ್ಠೇ ಮುಂಜವಾನ್ನಾಮ ಪರ್ವತಃ|

14008001c ತಪ್ಯತೇ ಯತ್ರ ಭಗವಾಂಸ್ತಪೋ ನಿತ್ಯಮುಮಾಪತಿಃ||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದ ಹಿಂದೆ
ಮುಂಜವಂತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್
ಉಮಾಪತಿಯು ನಿತ್ಯವೂ ತಪೋನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

14008002a ವನಸ್ಪತೀನಾಂ ಮೂಲೇಷು ಟಂಕೇಷು ಶಿಖರೇಷು ಚ|

14008002c ಗುಹಾಸು ಶೈಲರಾಜಸ್ಯ ಯಥಾಕಾಮಂ ಯಥಾಸುಖಮ್||

14008003a ಉಮಾಸಹಾಯೋ ಭಗವಾನ್ಯತ್ರ ನಿತ್ಯಂ ಮಹೇಶ್ವರಃ|

14008003c ಆಸ್ತೇ ಶೂಲೀ ಮಹಾತೇಜಾ ನಾನಾಭೂತಗಣಾವೃತಃ||

ಅಲ್ಲಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿಯೂ, ಶಿಖರಗಳ ಹಳ್ಳ-ತಿಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪರ್ವತದ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನಾನಾಭೂತಗಣಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಶೂಲೀ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಉಮೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ಉಪಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವನು.

14008004a ತತ್ರ ರುದ್ರಾಶ್ಚ ಸಾಧ್ಯಾಶ್ಚ ವಿಶ್ವೇಽಥ ವಸವಸ್ತಥಾ|

14008004c ಯಮಶ್ಚ ವರುಣಶ್ಚೈವ ಕುಬೇರಶ್ಚ ಸಹಾನುಗಃ||

14008005a ಭೂತಾನಿ ಚ ಪಿಶಾಚಾಶ್ಚ ನಾಸತ್ಯಾವಶ್ವಿನಾವಪಿ|

14008005c ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸಶ್ಚೈವ ಯಕ್ಷಾ ದೇವರ್ಷಯಸ್ತಥಾ||

14008006a ಆದಿತ್ಯಾ ಮರುತಶ್ಚೈವ ಯಾತುಧಾನಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ|

14008006c ಉಪಾಸಂತೇ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಬಹುರೂಪಮುಮಾಪತಿಮ್||

ಅಲ್ಲಿ ರುದ್ರರು, ಸಾಧ್ಯರು, ವಿಶ್ವೇದೇವರು, ವಸುಗಳೂ, ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಮ-ವರುಣ-ಕುಬೇರರೂ. ಭೂತ, ಪಿಶಾಚರೂ, ನಾಸತ್ಯ ಅಶ್ವಿನಿಯರೂ, ಗಂಧರ್ವ-ಅಪ್ಸರೆಯರೂ, ಯಕ್ಷರೂ, ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ, ಆದಿತ್ಯ-ಮರುತರೂ, ಯಾತುಧಾನರೂ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಬಹುರೂಪೀ ಮಹಾತ್ಮ ಉಮಾಪತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

14008007a ರಮತೇ ಭಗವಾಂಸ್ತತ್ರ ಕುಬೇರಾನುಚರೈಃ ಸಹ|

14008007c ವಿಕೃತ್ಯೈರ್ವಿಕೃತಾಕಾರೈಃ ಕ್ರೀಡದ್ಭಿಃ ಪೃಥಿವೀಪತೇ|

ಪೃಥಿವೀಪತೇ! ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಾನನು ಕುಬೇರನ ವಿಕೃತರಾಗಿರುವ
ವಿಕೃತಾಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅನುಚರರೊಂದಿಗೆ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ
ಕೂಡ.

14008007e ಶ್ರಿಯಾ ಜ್ವಲನ್ದ್ರಶ್ಯತೇ ವೈ ಬಾಲಾದಿತ್ಯಸಮದ್ಯುತಿಃ||

14008008a ನ ರೂಪಂ ದೃಶ್ಯತೇ ತಸ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನಂ ವಾ ಕಥಂ ಚನ|

14008008c ನಿರ್ದೇಷ್ಟುಂ ಪ್ರಾಣಿಭಿಃ ಕೃಶ್ಚಿತ್ಪ್ರಾಕೃತ್ಯೈರ್ಮಾಂಸಲೋಚನೈಃ||

ಅವನ ಶ್ರೀವಿಗ್ರಹವು ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯಂತೆ
ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ರೂಪವಾಗಲೀ,
ಇರುವಿಕೆಯಾಗಲೀ ಮಾಂಸದ ಕಣ್ಣುಗಳಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ
ಯಾರಿಗೂ ನೋಡಲು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

14008009a ನೋಷ್ಟಂ ನ ಶಿಶಿರಂ ತತ್ರ ನ ವಾಯುರ್ನ ಚ ಭಾಸ್ಕರಃ|

14008009c ನ ಜರಾ ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸೇ ವಾ ನ ಮೃತ್ಯುರ್ನ ಭಯಂ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಅಲ್ಲಿ ಬೇಸಿಗೆಯಾಗಲೀ ಛಳಿಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ.

ಭಿರುಗಾಳಿಯಾಗಲೀ ಸೂರ್ಯನ ತಾಪವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ

ಮುಪ್ಪಾಗಲೀ, ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಾಗಲೀ, ಮೃತ್ಯುಭಯವಾಗಲೀ
ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

14008010a ತಸ್ಯ ಶೈಲಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಜಯತಾಂ ವರ|

14008010c ಧಾತವೋ ಜಾತರೂಪಸ್ಯ ರಶ್ಮಯಃ ಸವಿತುರ್ಯಥಾ||

ವಿಜಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಆ ಪರ್ವತದ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ
ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಗಳಿವೆ.

14008011a ರಕ್ಷ್ಯಂತೇ ತೇ ಕುಬೇರಸ್ಯ ಸಹಾಯೈರುದ್ಯತಾಯುಧೈಃ|

14008011c ಚಿಕೀರ್ಷದ್ಭಿಃ ಪ್ರಿಯಂ ರಾಜನ್ಕುಬೇರಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾತ್ಮ ಕುಬೇರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು
ಬಯಸಿರುವ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಕುಬೇರನ
ಸಹಾಯಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

14008012a ತಸ್ಮೈ ಭಗವತೇ ಕೃತ್ವಾ ನಮಃ ಶರ್ವಾಯ ವೇಧಸೇ|

14008012c ರುದ್ರಾಯ ಶಿತಿಕಂಠಾಯ ಸುರೂಪಾಯ ಸುವರ್ಚಸೇ||

14008013a ಕಪರ್ದಿನೇ ಕರಾಲಾಯ ಹರ್ಯಕ್ಷೇ ವರದಾಯ ಚ|

14008013c ತ್ರ್ಯಕ್ಷೇ ಪೂಷ್ಣೋ ದಂತಭಿದೇ ವಾಮನಾಯ ಶಿವಾಯ ಚ||

14008014a ಯಾಮ್ಯಾಯಾವ್ಯಕ್ತಕೇಶಾಯ ಸದ್ವೃತ್ತೇ ಶಂಕರಾಯ ಚ|

14008014c ಕ್ಷೇಮ್ಯಾಯ ಹರಿನೇತ್ರಾಯ ಸ್ಥಾಣವೇ ಪುರುಷಾಯ ಚ||

14008015a ಹರಿಕೇಶಾಯ ಮುಂಡಾಯ ಕೃಶಾಯೋತ್ತಾರಣಾಯ ಚ|

14008015c ಭಾಸ್ಕರಾಯ ಸುತೀರ್ಥಾಯ ದೇವದೇವಾಯ ರಂಹಸೇ||

14008016a ಉಷ್ಣೀಷಿಣೇ ಸುವಕ್ತ್ರಾಯ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಾಯ ಮೀಡುಷೇ|

14008016c ಗಿರಿಶಾಯ ಪ್ರಶಾಂತಾಯ ಯತಯೇ ಚೀರವಾಸಸೇ||

14008017a ಬಿಲ್ವದಂಡಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ಸರ್ವದಂಡಧರಾಯ ಚ|

- 14008017c ಮೃಗವ್ಯಾಧಾಯ ಮಹತೇ ಧನ್ವಿನೇಽಥ ಭವಾಯ ಚ||
- 14008018a ವರಾಯ ಸೌಮ್ಯವಕ್ತ್ರಾಯ ಪಶುಹಸ್ತಾಯ ವರ್ಷಿಣೇ|
- 14008018c ಹಿರಣ್ಯಬಾಹವೇ ರಾಜನ್ನಗ್ರಾಯ ಪತಯೇ ದಿಶಾಮ್||
- 14008019a ಪಶೂನಾಂ ಪತಯೇ ಚೈವ ಭೂತಾನಾಂ ಪತಯೇ ತಥಾ|
- 14008019c ವೃಷಾಯ ಮಾತೃಭಕ್ತಾಯ ಸೇನಾನ್ಯೇ ಮಧ್ಯಮಾಯ ಚ||
- 14008020a ಸ್ತುವಹಸ್ತಾಯ ಪತಯೇ ಧನ್ವಿನೇ ಭಾರ್ಗವಾಯ ಚ|
- 14008020c ಅಜಾಯ ಕೃಷ್ಣನೇತ್ರಾಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಯ ಚೈವ ಹ||
- 14008021a ತೀಕ್ಷ್ಣದಂಷ್ಟ್ರಾಯ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಯ ವೈಶ್ವಾನರಮುಖಾಯ ಚ|
- 14008021c ಮಹಾದ್ಯುತಯೇಽನಂಗಾಯ ಸರ್ವಾಂಗಾಯ ಪ್ರಜಾವತೇ||
- 14008022a ತಥಾ ಶುಕ್ರಾಧಿಪತಯೇ ಪೃಥವೇ ಕೃತ್ತಿವಾಸಸೇ|
- 14008022c ಕಪಾಲಮಾಲಿನೇ ನಿತ್ಯಂ ಸುವರ್ಣಮುಕುಟಾಯ ಚ||
- 14008023a ಮಹಾದೇವಾಯ ಕೃಷ್ಣಾಯ ತ್ರ್ಯಂಬಕಾಯಾನಘಾಯ ಚ|
- 14008023c ಕ್ರೋಧನಾಯ ನೃಶಂಸಾಯ ಮೃದವೇ ಬಾಹುಶಾಲಿನೇ||
- 14008024a ದಂಡಿನೇ ತಪ್ತಪಸೇ ತಥೈವ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಣೇ|
- 14008024c ಸಹಸ್ರಶಿರಸೇ ಚೈವ ಸಹಸ್ರಚರಣಾಯ ಚ|
- 14008024e ನಮಃ ಸ್ವಧಾಸ್ವರೂಪಾಯ ಬಹುರೂಪಾಯ ದಂಷ್ಟ್ರಿಣೇ||

ಅಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಭಗವಂತ ಶರ್ವ, ರುದ್ರ, ಶಿತಿಕಂಠ, ಸುರೂಪ, ಸುವರ್ಚಸ, ಕಪರ್ದಿನಿ, ಕರಾಲ, ಹರ್ಯಕ್ಷ, ವರದ, ತ್ರ್ಯಕ್ಷ, ಪೂಷ್ಣನ ದಂತವನ್ನು ಮುರಿದ, ವಾಮನ, ಶಿವ, ಯಾಮ್ಯ, ಅವ್ಯಕ್ತಕೇಶ, ಸದ್ವೃತ್ತ, ಶಂಕರ, ಕ್ಷೇಮ್ಯ, ಹರಿನೇತ್ರ, ಸ್ಥಾಣು,

ಪುರುಷ, ಹರಿಕೇಶ, ಮುಂಡ, ಸಂನ್ಯಾಸಿಸ್ವರೂಪ, ಭಾಸ್ಕರ, ಸುತೀರ್ಥ,
 ದೇವದೇವಾಯ, ವೇಗವಂತ, ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ, ಸುವಕ್ತ್ರ,
 ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ, ಕಾಮಪೂರಕ, ಗಿರಿಶ, ಪ್ರಶಾಂತ, ಯತಿ,
 ನಾರುಮಡಿಯನ್ನುಟ್ಟ, ಬಿಲ್ವದಂಡ, ಸಿದ್ಧ, ಸರ್ವದಂಡಧರ,
 ಮೃಗವ್ಯಾಧ, ಮಹಾಂತ, ಧನ್ವಿನಿ, ಸಂಸಾರಸ್ವರೂಪ, ಶ್ರೇಷ್ಠ,
 ಸೌಮ್ಯವಕ್ತ್ರ, ಪಶುಹಸ್ತ, ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಹಿರಣ್ಯಬಾಹು,
 ಉಗ್ರ, ದಿಕ್ಕುಗಳ ಒಡೆಯ, ಪಶುಗಳ ಒಡೆಯ, ಭೂತಗಳ ಒಡೆಯ,
 ಧರ್ಮ, ಮಾತೃಭಕ್ತ, ಸೇನಾನಿ, ಮಧ್ಯಮ, ಸ್ತುವಹಸ್ತ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ
 ಒಡೆಯನಾದ, ಧನ್ವಿ, ಭಾರ್ಗವ, ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದ, ಕೃಷ್ಣನೇತ್ರ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ,
 ತೀಕ್ಷ್ಣದಂಷ್ಟ್ರ, ತೀಕ್ಷ್ಣ, ವೈಶ್ವಾನರಮುಖ, ಮಹಾದ್ಯುತಿ, ಅನಂಗ,
 ಸರ್ವಾಂಗ, ಪಶುಪತಿ, ಶುಕ್ರಾಧಿಪತಿ, ಬೃಹಂತ, ಕೃತ್ತಿವಾಸಸ,
 ಕಪಾಲಮಾಲಿನಿ, ನಿತ್ಯ, ಸುವರ್ಣಮುಕುಟ, ಮಹಾದೇವ, ಕೃಷ್ಣ,
 ತ್ರ್ಯಂಬಕ, ಅನಘ, ಕ್ರೋಧನ, ನೃಶಂಸ, ಮೃದುವಾದವ,
 ಬಾಹುಶಾಲಿನಿ, ದಂಡಿನಿ, ತಪ್ತತಪಸ್ವಿ, ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿ, ಸಹಸ್ರಶಿರಸ,
 ಸಹಸ್ರಚರಣ, ಸ್ವಧಾಸ್ವರೂಪ, ಬಹುರೂಪ ಮತ್ತು ದಂಷ್ಟ್ರಿಗೈ
 ನಮಸ್ಕರಿಸು.

14008025a ಪಿನಾಕಿನಂ ಮಹಾದೇವಂ ಮಹಾಯೋಗಿನಮವ್ಯಯಮ್|

14008025c ತ್ರಿಶೂಲಪಾಣಿಂ ವರದಂ ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ ಭುವನೇಶ್ವರಮ್||

14008026a ತ್ರಿಪುರಘ್ನಂ ತ್ರಿನಯನಂ ತ್ರಿಲೋಕೇಶಂ ಮಹೌಜಸಮ್|

14008026c ಪ್ರಭವಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಧಾರಣಂ ಧರಣೀಧರಮ್||

- 14008027a ಈಶಾನಂ ಶಂಕರಂ ಸರ್ವಂ ಶಿವಂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಂ ಭವಮ್ |
- 14008027c ಉಮಾಪತಿಂ ಪಶುಪತಿಂ ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ||
- 14008028a ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ದಶಭುಜಂ ತಿಷ್ಠ್ಯಗೋವೃಷಭಧ್ವಜಮ್ |
- 14008028c ಉಗ್ರಂ ಸ್ಥಾಣುಂ ಶಿವಂ ಘೋರಂ ಶರ್ವಂ ಗೌರೀಶಮೀಶ್ವರಮ್ ||
- 14008029a ಶಿತಿಕಂಠಮಜಂ ಶುಕ್ರಂ ಪೃಥುಂ ಪೃಥುಹರಂ ಹರಮ್ |
- 14008029c ವಿಶ್ವರೂಪಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ಬಹುರೂಪಮುಮಾಪತಿಮ್ ||
- 14008030a ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ದೇವಮನಂಗಾಂಗಹರಂ ಹರಮ್ |
- 14008030c ಶರಣ್ಯಂ ಶರಣಂ ಯಾಹಿ ಮಹಾದೇವಂ ಚತುರ್ಮುಖಮ್ ||

ಪಿನಾಕಿನಿ, ಮಹಾದೇವ, ಮಹಾಯೋಗಿ, ಅವ್ಯಯ, ತಿಶೂಲಪಾಣಿ,
ವರದ, ತ್ರ್ಯಂಬಕ, ಭುವನೇಶ್ವರ, ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರಕ, ತ್ರಿನಯನ,
ತ್ರಿಲೋಕೇಶ, ಮಹೌಜಸ, ಪ್ರಭವ, ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಧಾರಣ,
ಧರಣೀಧರ, ಈಶಾನ, ಶಂಕರ, ಸರ್ವ, ಶಿವ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ, ಭವ,
ಉಮಾಪತಿ, ಪಶುಪತಿ, ವಿಶ್ವರೂಪ, ಮಹೇಶ್ವರ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ,
ದಶಭುಜ, ತಿಷ್ಠ್ಯಗ, ವೃಷಭಧ್ವಜ, ಉಗ್ರ, ಸ್ಥಾಣು, ಶಿವ, ಘೋರ,
ಶರ್ವ, ಗೌರೀಶ, ಈಶ್ವರ, ಶಿತಿಕಂಠ, ಅಜ, ಶುಕ್ರ, ಪೃಥು, ಪೃಥುಹರ,
ಹರ, ವಿಶ್ವರೂಪ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಬಹುರೂಪ, ಉಮಾಪತಿ, ದೇವ,
ಅನಂಗಾಂಗಹರ, ಹರನನ್ನು ಶಿರಸಾನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಚತುರ್ಮುಖ
ಮಹಾದೇವ ಶರಣ್ಯನನ್ನು ಶರಣುಹೋಗು.

- 14008031a ಏವಂ ಕೃತ್ವಾ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಮಹಾದೇವಾಯ ರಂಹಸೇ |
- 14008031c ಮಹಾತ್ಮನೇ ಕ್ಷಿತಿಪತೇ ತತ್ಸುವರ್ಣಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ |

14008031e ಸುವರ್ಣಮಾಹರಿಷ್ಯಂತಸ್ತತ್ರ ಗಚ್ಚಂತು ತೇ ನರಾಃ||

ಕ್ಷಿತಿಪತೇ! ವೇಗಶಾಲೀ ಮಹಾತ್ಮ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಹೀಗೆ
ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ ನೀನು ಆ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ.
ಸುವರ್ಣವನ್ನು ತರಲು ನಿನ್ನ ಜನರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ!”

14008032 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14008032a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ವಚಸ್ತಸ್ಯ ಚಕ್ರೇ ಕಾರಂಧಮಾತ್ಮಜಃ|

14008032c ತತೋಽತಿಮಾನುಷಂ ಸರ್ವಂ ಚಕ್ರೇ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಸಂವಿಧಿಮ್|

14008032e ಸೌವರ್ಣಾನಿ ಚ ಭಾಂಡಾನಿ ಸಂಚಕ್ಷುಸ್ತತ್ರ ಶಿಲ್ಪಿನಃ||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾರಂಧಮನ ಮಗನು ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ
ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅತಿಮಾನುಷ ಸರ್ವ
ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು. ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ
ತಯಾರಿಸಿದರು.

14008033a ಬೃಹಸ್ಪತಿಸ್ತು ತಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮರುತ್ತಸ್ಯ ಮಹೀಪತೇಃ|

14008033c ಸಮೃದ್ಧಿಮತಿ ದೇವೇಭ್ಯಃ ಸಂತಾಪಮಕರೋದ್ಭುಶಮ್||

ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಾದರೋ ಮಹೀಪತಿ ಮರುತ್ತನ ಕುರಿತು ಕೇಳಿ ದೇವತೆಗಳ
ಯಜ್ಞಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅವನ ಯಜ್ಞವು ಹೆಚ್ಚು ಸಮೃದ್ಧಿಯುತವಾಗುವುದಲ್ಲ
ಎಂದು ಅತಿಯಾಗಿ ಸಂತಾಪಗೊಂಡನು.

14008034a ಸ ತಪ್ಯಮಾನೋ ವೈವರ್ಣ್ಯಂ ಕೃಶತ್ವಂ ಚಾಗಮತ್ಪರಮ್|

14008034c ಭವಿಷ್ಯತಿ ಹಿ ಮೇ ಶತ್ರುಃ ಸಂವರ್ತೋ ವಸುಮಾನಿತಿ||

ನನ್ನ ಶತ್ರು ಸಂವರ್ತನು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗುತ್ತಾನಲ್ಲ ಎಂದು
ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಸುಡುತ್ತಾ ಅವನು ವಿವರ್ಣನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ
ಕೃಶನಾದನು.

14008035a ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಭೃಶಸಂತಪ್ತಂ ದೇವರಾಜೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿಮ್ |

14008035c ಅಭಿಗಮ್ಯಾಮರವೃತಃ ಪ್ರೋವಾಚೇದಂ ವಚಸ್ತದಾ ||

ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಕೇಳಿದ ದೇವರಾಜನು
ಅಮರರಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅವನ ಬಳಿಬಂದು ಈ
ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯೇ
ಅಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯ ಎನ್ನುವ ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯

ವ್ಯಾಸನು ಸಂವರ್ತ-ಮರುತ್ತರ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದುದು (೧-
೩೭).

14009001 ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

14009001a ಕಚ್ಚಿತ್ಸುಖಿಂ ಸ್ವಪಿಷಿ ತ್ವಂ ಬೃಹಸ್ಪತೇ
ಕಚ್ಚಿನ್ಮನೋಜ್ಞಾಃ ಪರಿಚಾರಕಾಸ್ತೇ |

14009001c ಕಚ್ಚಿ ದ್ವೇವಾನಾಂ ಸುಖಿಕಾಮೋಽಸಿ ವಿಪ್ರ

ಕಚ್ಚಿ ದ್ವೇವಾಸ್ತಾಂ ಪರಿಪಾಲಯಂತಿ||

ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬೃಹಸ್ಪತೇ! ನೀನು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವೆ
ತಾನೆ? ನಿನ್ನ ಪರಿಚಾರಕರು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು
ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ ತಾನೆ? ವಿಪ್ರ! ನೀನು ದೇವತೆಗಳ ಸುಖವನ್ನು
ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ ತಾನೆ? ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ
ತಾನೆ?”

14009002 ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ

14009002a ಸುಖಂ ಶಯೇಽಹಂ ಶಯನೇ ಮಹೇಂದ್ರ

ತಥಾ ಮನೋಜ್ಞಾಃ ಪರಿಚಾರಕಾ ಮೇ|

14009002c ತಥಾ ದೇವಾನಾಂ ಸುಖಿಕಾಮೋಽಸ್ಮಿ ಶಕ್ರ

ದೇವಾಶ್ಚ ಮಾಂ ಸುಭೃಶಂ ಪಾಲಯಂತಿ||

ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹೇಂದ್ರ! ನಾನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ
ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರಿಚಾರಕರು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶಕ್ರ! ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ದೇವತೆಗಳ
ಸುಖವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

14009003 ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

14009003a ಕುತೋ ದುಃಖಂ ಮಾನಸಂ ದೇಹಜಂ ವಾ

ಪಾಂಡುರ್ವಿವರ್ಣಶ್ಚ ಕುತಸ್ತ್ವಮದ್ಯ|

14009003c ಆಚಕ್ಷ್ಮ ಮೇ ತದ್ವಿಜ ಯಾವದೇತಾನ್

ನಿಹನ್ಮಿ ಸರ್ವಾಂಸ್ತವ ದುಃಖಕರ್ತೃನ್||

ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ದುಃಖವು ಎಲ್ಲಿಂದ? ಇದು

ಮಾನಸಿಕವಾದುದೇ ಅಥವಾ ಶಾರೀರಿಕವಾದುದೇ? ಇಂದು ನೀನು

ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿದುದು ಏಕೆ? ದ್ವಿಜ! ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ

ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾನು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ!”

14009004 ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ

14009004a ಮರುತ್ತಮಾಹುರ್ಮಘವನ್ಯಕ್ಷ್ಯಮಾಣಂ

ಮಹಾಯಜ್ಞೇನೋತ್ತಮದಕ್ಷಿಣೇನ|

14009004c ತಂ ಸಂವರ್ತೋ ಯಾಜಯಿತೇತಿ ಮೇ ಶ್ರುತಂ

ತದಿಚ್ಛಾಮಿ ನ ಸ ತಂ ಯಾಜಯೇತ||

ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಮಘವನ್! ಮರುತ್ತನು ಉತ್ತಮ

ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಮಹಾ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಯಾಜಿಸಲು

ತೊಡಗಿರುವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸಂವರ್ತನು

ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು

ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಬಾರದೆಂದು ನಾನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

14009005 ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

14009005a ಸರ್ವಾನ್ಯಾಮಾನನುಜಾತೋಽಸಿ ವಿಪ್ರ

ಯಸ್ತ್ವಂ ದೇವಾನಾಂ ಪಂತ್ರಯಸೇ ಪುರೋಧಾಃ|

14009005c ಉಭೌ ಚ ತೇ ಜನ್ಮಮೃತ್ಯೂ ವ್ಯತೀತೌ

ಕಿಂ ಸಂವರ್ತಸ್ತವ ಕರ್ತಾದ್ಯ ವಿಪ್ರ||

ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಪ್ರ! ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿ

ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ನೀನು ಸರ್ವಕಾಮಗಳನ್ನೂ

ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ. ವಿಪ್ರ! ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳೆರಡನ್ನೂ ನೀನು

ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವೆ. ಇನ್ನು ಸಂವರ್ತನು ಇಂದು ನಿನಗೇನು

ಮಾಡಬಲ್ಲನು?”

14009006 ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ

14009006a ದೇವೈಃ ಸಹ ತ್ವಮಸುರಾನ್ಸಂಪ್ರಣುದ್ಯ

ಜಿಘಾಂಸಸೇಽದ್ಯಾಪ್ಯುತ ಸಾನುಬಂಧಾನ್|

14009006c ಯಂ ಯಂ ಸಮೃದ್ಧಂ ಪಶ್ಯಸಿ ತತ್ರ ತತ್ರ

ದುಃಖಂ ಸಪತ್ನೇಷು ಸಮೃದ್ಧಭಾವಃ||

ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಯಾವ ಯಾವ ಅಸುರರನ್ನು

ಸಮೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಂಡೆಯೋ ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಅವರನ್ನು

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ದೇವತೆಗಳೊಡಗೂಡಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವೆ.

ದಾಯಾದಿಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

14009007a ಅತೋಽಸ್ಮಿ ದೇವೇಂದ್ರ ವಿವರ್ಣರೂಪಃ

ಸಪತ್ನೋ ಮೇ ವರ್ಧತೇ ತನ್ನಿಶಮ್ಯ|

14009007c ಸರ್ವೋಪಾಯೈರ್ಮಘವನ್ಸಂನಿಯಚ್ಚ

ಸಂವರ್ತಂ ವಾ ಪಾರ್ಥಿವಂ ವಾ ಮರುತ್ತಮ್||

ದೇವೇಂದ್ರ! ನನ್ನ ದಾಯಾದಿಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತಿರುವನು
ಎಂದು ಕೇಳಿ ನಾನು ವಿವರ್ಣರೂಪನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮಘವನ್! ಎಲ್ಲ
ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿ ಸಂವರ್ತನನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪಾರ್ಥಿವ
ಮರುತ್ತನನ್ನಾಗಲೀ ನೀನು ತಡೆಯಬೇಕು.”

14009008 ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

14009008a ಏಹಿ ಗಚ್ಚ ಪ್ರಹಿತೋ ಜಾತವೇದೋ

ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಪರಿದಾತುಂ ಮರುತ್ತೇ|

14009008c ಅಯಂ ವೈ ತ್ವಾ ಯಾಜಯಿತಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಸ್

ತಥಾಮರಂ ಚೈವ ಕರಿಷ್ಯತೀತಿ||

ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: 'ಜಾತವೇದ! ಇಲ್ಲಿ ಬಾ! ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು
ಮರುತ್ತನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ “ಈ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ನಿನ್ನ
ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ನಿನ್ನನ್ನು ಅಮರನನ್ನಾಗಿಯೂ
ಮಾಡುತ್ತಾನೆ” ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು!’

14009009 ಅಗ್ನಿರುವಾಚ

14009009a ಅಯಂ ಗಚ್ಚಾಮಿ ತವ ಶಕ್ರಾದ್ಯ ದೂತೋ

ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಪರಿದಾತುಂ ಮರುತ್ತೇ|

14009009c ವಾಚಂ ಸತ್ಯಾಂ ಪುರುಹೂತಸ್ಯ ಕರ್ತುಂ

ಬೃಹಸ್ಪತೇಶ್ಚಾ ಪಚಿತಿಂ ಚಿಕೀರ್ಷುಃ||

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಶಕ್ರ! ಇಂದ್ರನ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೇ ಮಾಡಲು, ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಮರುತ್ತನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂದು ನಾನು ನಿನ್ನ ದೂತನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.””

14009010 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14009010a ತತಃ ಪ್ರಾಯಾದ್ಧೂಮಕೇತುರ್ಮಹಾತ್ಮಾ
ವನಸ್ಪತೀನ್ವೀರುಧಶ್ಚಾ ವಮೃದ್ಧನ್|

14009010c ಕಾಮಾದ್ಧಿಮಾಂತೇ ಪರಿವರ್ತಮಾನಃ
ಕಾಷ್ಠಾತಿಗೋ ಮಾತರಿಶ್ವೇವ ನರ್ದನ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಆನಂತರ ಮಹಾತ್ಮ ಧೂಮಕೇತುವು ವನಸ್ಪತಿ-ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುತ್ತಾ ಹೇಮಂತಿಯತುವಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಬೀಸುವ ವಾಯುವಿನಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಮರುತ್ತನ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

14009011 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14009011a ಆಶ್ಚರ್ಯಮದ್ಯ ಪಶ್ಯಾಮಿ ರೂಪಿಣಂ ವಹ್ನಿಮಾಗತಮ್|

14009011c ಆಸನಂ ಸಲಿಲಂ ಪಾದ್ಯಂ ಗಾಂ ಚೋಪಾನಯ ವೈ ಮುನೇ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಇಂದು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯು ಬಂದಿರುವ ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ! ಮುನೇ! ಆಸನ,

ನೀರು, ಪಾದ್ಯ ಮತ್ತು ಗೋವನ್ನು ತರಿಸಿ!”

14009012 ಅಗ್ನಿರುವಾಚ

14009012a ಆಸನಂ ಸಲಿಲಂ ಪಾದ್ಯಂ ಪ್ರತಿನಂದಾಮಿ ತೇಽನಘ|

14009012c ಇಂದ್ರೇಣ ತು ಸಮಾದಿಷ್ಟಂ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಂ ದೂತಮಾಗತಮ್||

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಘ! ಆಸನ, ನೀರು ಮತ್ತು ಪಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದ್ರನು ಕಳುಹಿಸಿದ ದೂತನಾಗಿ ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿ!”

14009013 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14009013a ಕಚ್ಚಿ ಚ್ಚಿ ಲಮಾನ್ದೇವರಾಜಃ ಸುಖೀ ಚ

ಕಚ್ಚಿ ಚ್ಚಾ ಸ್ವಾನ್ಪ್ರಿಯತೇ ಧೂಮಕೇತೋ|

14009013c ಕಚ್ಚಿ ದ್ವೇವಾಶ್ಚಾ ಸ್ಯ ವಶೇ ಯಥಾವತ್

ತದ್ಬ್ರೂಹಿ ತ್ವಂ ಮಮ ಕಾತ್ಸ್ಮೇನ ದೇವ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಶ್ರೀಮಾನ್ ದೇವರಾಜನು ಸುಖಿಯಾಗಿರುವನು ತಾನೇ? ಧೂಮಕೇತೋ! ಅವನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇರುವನು ತಾನೇ? ದೇವ! ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿರುವರು ತಾನೇ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳು.”

14009014 ಅಗ್ನಿರುವಾಚ

14009014a ಶಕ್ರೋ ಭೃಶಂ ಸುಸುಖೀ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರ

ಪ್ರೀತಿಂ ಚೇಚ್ಚ ತ್ಯಜರಾಂ ವೈ ತ್ವಯಾ ಸಃ|

14009014c ದೇವಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ವಶಗಾಸ್ತಸ್ಯ ರಾಜನ್

ಸಂದೇಶಂ ತ್ವಂ ಶೃಣು ಮೇ ದೇವರಾಜ್ಞಃ||

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರ! ಶಕ್ರನು ತುಂಬಾ

ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲು

ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಜನ್! ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ

ಇದ್ದಾರೆ. ದೇವರಾಜನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀನು ಕೇಳು.

14009015a ಯದರ್ಥಂ ಮಾಂ ಪ್ರಾಹಿಣೋತ್ವ ತ್ಸ ಕಾಶಂ

ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಪರಿದಾತುಂ ಮರುತ್ತೇ|

14009015c ಅಯಂ ಗುರುರ್ಯಾಜಯಿತಾ ನೃಪ ತ್ವಾಂ

ಮರ್ತ್ಯಂ ಸಂತಮಮರಂ ತ್ವಾಂ ಕರೋತು||

ಮರುತ್ತನಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನಬಳಿ

ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನೃಪ! ನಿನ್ನ ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಗುರುವು

ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮರ್ತ್ಯನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಮರನನ್ನಾಗಿ

ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ.”

14009016 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14009016a ಸಂವರ್ತೋಽಯಂ ಯಾಜಯಿತಾ ದ್ವಿಜೋ ಮೇ

ಬೃಹಸ್ಪತೇರಂಜಲಿರೇಷ ತಸ್ಯ|

14009016c ನಾಸೌ ದೇವಂ ಯಾಜಯಿತ್ವಾ ಮಹೇಂದ್ರಂ

ಮರ್ತ್ಯಂ ಸಂತಂ ಯಾಜಯನ್ನದ್ಯ ಶೋಭೇತ್||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಅಂಜಲೀ ಬದ್ಧನಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ದ್ವಿಜ ಸಂವರ್ತನು ನನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಹೇಂದ್ರ ದೇವನಿಗೆ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಅವನಿಗೆ ಇಂದು ಮನುಷ್ಯರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವುದು ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ!”

14009017 ಅಗ್ನಿರುವಾಚ

14009017a ಯೇ ವೈ ಲೋಕಾ ದೇವಲೋಕೇ ಮಹಾಂತಃ
ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಸೇ ತಾನ್ದೇವರಾಜಪ್ರಸಾದಾತ್|

14009017c ತ್ವಾಂ ಚೇದಸೌ ಯಾಜಯೇದ್ವೈ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್
ನೂನಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ತ್ವಂ ಜಯೇಃ ಕೀರ್ತಿಯುಕ್ತಃ||

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಿಂದ ನೀನು ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ದೇವರಾಜನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ. ಕೀರ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತೀಯೆ !

14009018a ತಥಾ ಲೋಕಾ ಮಾನುಷಾ ಯೇ ಚ ದಿವ್ಯಾಃ
ಪ್ರಜಾಪತೇಶ್ಚಾಪಿ ಯೇ ವೈ ಮಹಾಂತಃ|

14009018c ತೇ ತೇ ಜಿತಾ ದೇವರಾಜ್ಯಂ ಚ ಕೃತ್ಸುಂ
ಬೃಹಸ್ಪತಿಶ್ಚೇದ್ಯಾಜಯೇತ್ತ್ವಾಂ ನರೇಂದ್ರ||

ನರೇಂದ್ರ ! ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಿಂದ ನೀನು ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದೇ
 ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಮಾನುಷ, ದೇವ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪತಿಯ
 ಮಹಾಲೋಕಗಳಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ
 ದೇವರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ !”

14009019 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14009019a ಮಾಸ್ಮಾನೇವಂ ತ್ವಂ ಪುನರಾಗಾಃ ಕಥಂ ಚಿದ್
 ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಪರಿದಾತುಂ ಮರುತ್ತೇ|

14009019c ಮಾ ತ್ವಾಂ ಧಕ್ಷೇ ಚಕ್ಷುಷಾ ದಾರುಣೇನ
 ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋಽಹಂ ಪಾವಕ ತನ್ನಿಬೋಧ||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಮರುತ್ತನಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವ
 ಸಲುವಾಗಿ ಪುನಃ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಡ ! ಪಾವಕ ! ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ
 ನಾನು ದಾರುಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ದಹಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು
 ತಿಳಿದುಕೋ !”

14009020 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14009020a ತತೋ ದೇವಾನಗಮದ್ಧೂಮಕೇತುರ್
 ದಾಹಾದ್ಭೀತೋ ವ್ಯಥಿತೋಽಶ್ವತ್ಥಪರ್ಣವತ್|

14009020c ತಂ ವೈ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಾಹ ಶಕ್ರೋ ಮಹಾತ್ಮಾ
 ಬೃಹಸ್ಪತೇಃ ಸಂನಿಧೌ ಹವ್ಯವಾಹಮ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ದೇವ ಧೂಮಕೇತುವು ಸುಟ್ಟುಹೋಗುವ

ಭಯದಿಂದ ವ್ಯಥಿತನಾಗಿ ಅಶ್ವತ್ಥದ ಎಲೆಯಂತೆ ನಡುಗುತ್ತಾ
ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಅವನನ್ನು ಹಾಗೆ ನೋಡಿದ ಮಹಾತ್ಮ ಶಕ್ರನು
ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹವ್ಯವಾಹನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14009021a ಯತ್ತ್ವಂ ಗತಃ ಪ್ರಹಿತೋ ಜಾತವೇದೋ
ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಪರಿದಾತುಂ ಮರುತ್ತೇ|

14009021c ತತ್ಕಿಂ ಪ್ರಾಹ ಸ ನೃಪೋ ಯಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಃ
ಕಚ್ಚಿದ್ವಚಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ತಚ್ಚ||

“ಜಾತವೇದ ! ಮರುತ್ತನಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ಕಳುಹಿಸಿದ
ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಷ್ಟೇ? ಯಜ್ಞನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ನೃಪನು ಏನು
ಹೇಳಿದನು? ಅವನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನೇ?”

14009022 ಅಗ್ನಿರುವಾಚ

14009022a ನ ತೇ ವಾಚಂ ರೋಚಯತೇ ಮರುತ್ತೋ
ಬೃಹಸ್ಪತೇರಂಜಲಿಂ ಪ್ರಾಹಿಣೋತ್ಸಃ|

14009022c ಸಂವರ್ತೋ ಮಾಂ ಯಾಜಯಿತೈತ್ಯಭೀಕ್ಷಂ
ಪುನಃ ಪುನಃ ಸ ಮಯಾ ಪ್ರೋಚ್ಯಮಾನಃ||

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಮರುತ್ತನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಇಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ.
ಅವನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪುನಃ ಪುನಃ
ನಾನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಅವನು “ಸಂವರ್ತನೇ ನನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ!” ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು.

14009023a ಉವಾಚೇದಂ ಮಾನುಷಾ ಯೇ ಚ ದಿವ್ಯಾಃ

ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ಯೇ ಯೇ ಚ ಲೋಕಾ ಮಹಾಂತಃ|

14009023c ತಾಂಶ್ಚೇಲ್ಲಭೇಯಂ ಸಂವಿದಂ ತೇನ ಕೃತ್ವಾ

ತಥಾಪಿ ನೇಚ್ಚೇಯಮಿತಿ ಪ್ರತೀತಃ||

ಅವನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯ-ದೇವ-ಪ್ರಜಾಪತಿಯ
ಎಷ್ಟು ಮಹಾ ಲೋಕಗಳಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ
ದೊರಕುವವೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅವನು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ಎಂದು
ಬಿಟ್ಟನು!”

14009024 ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

14009024a ಪುನರ್ಭವಾನ್ವಾರ್ಥಿವಂ ತಂ ಸಮೇತ್ಯ

ವಾಕ್ಯಂ ಮದೀಯಂ ಪ್ರಾಪಯ ಸ್ವಾರ್ಥಯುಕ್ತಮ್|

14009024c ಪುನರ್ಯದ್ಯುಕ್ತೋ ನ ಕರಿಷ್ಯತೇ ವಚಸ್

ತತೋ ವಜ್ರಂ ಸಂಪ್ರಹರ್ತಾಸ್ಮಿ ತಸ್ಮೈ||

ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಪುನಃ ಆ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ
ಅರ್ಥಯುಕ್ತವಾದ ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಲುಪಿಸು. ನಾನು
ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನಂತೆ ಅವನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ವಜ್ರದಿಂದ
ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತೇನೆ!”

14009025 ಅಗ್ನಿರುವಾಚ

14009025a ಗಂಧರ್ವರಾಡ್ಯಾತ್ವಯಂ ತತ್ರ ದೂತೋ

ಬಿಭೇಮ್ಯಹಂ ವಾಸವ ತತ್ರ ಗಂತುಮ್|

14009025c ಸಂರಬ್ಧೋ ಮಾಮಬ್ರವೀತ್ತೀಕ್ಷ್ಣರೋಷಃ

ಸಂವರ್ತೋ ವಾಕ್ಯಂ ಚರಿತಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಃ||

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಗಂಧರ್ವರಾಜನನ್ನು ದೂತನನ್ನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸು. ವಾಸವ! ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ನನಗೆ ಭಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುನಿ ಸಂವರ್ತನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ರೋಷದಿಂದ ನನಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು.

14009026a ಯದ್ಯಾಗಚ್ಛೇಃ ಪುನರೇವಂ ಕಥಂ ಚಿದ್

ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಪರಿದಾತುಂ ಮರುತ್ತೇ|

14009026c ದಹೇಯಂ ತ್ವಾಂ ಚಕ್ಷುಷಾ ದಾರುಣೇನ

ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಇತ್ಯೇತದವೈಹಿ ಶಕ್ರ||

“ಮರುತ್ತನಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ನೀನು ಪುನಃ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಬಂದರೆ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ದಾರುಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ!” ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು ಶಕ್ರ!”

14009027 ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

14009027a ತ್ವಮೇವಾನ್ಯಾನ್ದಹಸೇ ಜಾತವೇದೋ

ನ ಹಿ ತ್ವದನ್ಯೋ ವಿದ್ಯತೇ ಭಸ್ಮಕರ್ತಾ|

14009027c ತ್ವತ್ಸಂಸ್ಪರ್ಶಾತ್ಸರ್ವಲೋಕೋ ಬಿಭೇತ್

ಅಶ್ರದ್ಧೇಯಂ ವದಸೇ ಹವ್ಯವಾಹ||

ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಜಾತವೇದ! ನೀನೇ ಅನ್ಯರನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತೀಯೇ ಹೊರತು ಅನ್ಯರು ನಿನ್ನನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡುವುದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಹವ್ಯವಾಹ! ನಿನ್ನ ಸ್ಪರ್ಷಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಸರ್ವಲೋಕಗಳೂ ಬೆದರುತ್ತವೆ. ನೀನು ನಂಬಿಕೆಗೆ ಬಾರದ ಮಾತನ್ನು ಆಡುತ್ತಿರುವೆ!”

14009028 ಅಗ್ನಿರುವಾಚ

14009028a ದಿವಂ ದೇವೇಂದ್ರ ಪೃಥಿವೀಂ ಚೈವ ಸರ್ವಾಂ
ಸಂವೇಷ್ಟಯೇಸ್ತ್ವಂ ಸ್ವಬಲೇನೈವ ಶಕ್ರ|

14009028c ಏವಂವಿಧಸ್ಯೇಹ ಸತಸ್ತವಾಸೌ

ಕಥಂ ವೃತ್ರಸ್ತ್ರಿದಿವಂ ಪ್ರಾಗ್ ಜಹಾರ||

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವೇಂದ್ರ! ಶಕ್ರ! ನೀನು ನಿನ್ನದೇ ಬಲದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಈ ರೀತಿ ಸತ್ತ್ವಯುತನಾಗಿದ್ದರೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಗೆ ವೃತ್ರನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡನು?”

14009029 ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

14009029a ನ ಚಂಡಿಕಾ ಜಂಗಮಾ ನೋ ಕರೇಣುರ್

ನ ವಾರಿಸೋಮಂ ಪ್ರಪಿಬಾಮಿ ವಹ್ನೇ|

14009029c ನ ದುರ್ಬಲೇ ವೈ ವಿಸೃಜಾಮಿ ವಜ್ರಂ

ಕೋ ಮೇಽಸುಖಾಯ ಪ್ರಹರೇನ್ಮನುಷ್ಯಃ||

ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ವಹ್ನೇ! ನಾನು ಜಂಗಮಗಳನ್ನು

ಚಂಡಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಯೇನು ಆದರೆ ಶತ್ರುವು ಕೊಡುವ
 ಸೋಮವನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ! ದುರ್ಬಲನ ಮೇಲೆ ವಜ್ರವನ್ನು
 ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೇ ನನ್ನ ಅಸುಖವನ್ನು
 ಬಯಸಿ ಪ್ರಹರಿಸಿಯಾನು?

14009030a ಪ್ರವ್ರಾಜಯೇಯಂ ಕಾಲಕೇಯಾನ್ಪ್ರಥಿವ್ಯಾಮ್
 ಅಪಾಕರ್ಷಂ ದಾನವಾನಂತರಿಕ್ಷಾತ್|

14009030c ದಿವಃ ಪ್ರಹ್ರಾದಮವಸಾನಮಾನಯಂ
 ಕೋ ಮೇಽಸುಖಾಯ ಪ್ರಹರೇತ ಮರ್ತ್ಯಃ||

ಆಕಾಶದಿಂದ ಕಾಲಕೇಯ ದಾನವರನ್ನು ಎಳೆದು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
 ಬೀಳಿಸಿದೆನು. ಪ್ರಹ್ರಾದನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು
 ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದೆನು. ಮರ್ತ್ಯನಾದ ಯಾರುತಾನೇ ನನಗೆ
 ಅಸುಖವಾಗಲೆಂದು ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತಾನೆ?”

14009031 ಅಗ್ನಿರುವಾಚ

14009031a ಯತ್ರ ಶರ್ಯಾ ತಿಂ ಚ್ಯವನೋ ಯಾಜಯಿಷ್ಯನ್
 ಸಹಾಶ್ವಿಭ್ಯಾಂ ಸೋಮಮಗೃಹ್ಣದೇಕಃ|

14009031c ತಂ ತ್ವಂ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪ್ರತ್ಯಷೇಧೀಃ ಪುರಸ್ತಾಚ್
 ಚರ್ಯಾ ತಿಯಜ್ಞಂ ಸ್ಮರ ತಂ ಮಹೇಂದ್ರ||

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹೇಂದ್ರ! ಶರ್ಯಾ ತಿಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು
 ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೋ! ಚ್ಯವನನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನೀನು

ಮೊದಲು ಅಶ್ವಿನಿಯರಿಗೆ ಸೋಮವನ್ನು ಕೊಡಕೊಡದೆಂದು
ವಿರೋಧಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಕೃದ್ಧನಾದ ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸಿಯೇ
ವಿರೋಧಿಸಿದನು.

14009032a ವಜ್ರಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಚ ಪುರಂದರ ತ್ವಂ
ಸಂಪ್ರಾಹಾರ್ಷೀಶ್ಚ ವನಸ್ಯಾತಿಘೋರಮ್|

14009032c ಸ ತೇ ವಿಪ್ರಃ ಸಹ ವಜ್ರೇಣ ಬಾಹುಮ್
ಅಪಾಗೃಹ್ಣಾತ್ತಪಸಾ ಜಾತಮನ್ಯುಃ||

ಪುರಂದರ ! ಅತಿಘೋರ ವಜ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀನು ಆ ಋಷಿ
ಚ್ಯವನನ ಮೇಲೆ ಎಸೆಯಲು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೋಪದಿಂದ ಆ
ವಿಪ್ರನು ವಜ್ರದೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬಾಹುವನ್ನೂ ಹಿಡಿದು
ಸ್ತಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು !

14009033a ತತೋ ರೋಷಾತ್ಸರ್ವ ತೋ ಘೋರರೂಪಂ
ಸಪತ್ನಂ ತೇ ಜನಯಾಮಾಸ ಭೂಯಃ|

14009033c ಮದಂ ನಾಮಾಸುರಂ ವಿಶ್ವರೂಪಂ
ಯಂ ತ್ವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಕ್ಷುಷೀ ಸಂನ್ಯಮೀಲಃ||

ಆಗ ರೋಷದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ಘೋರನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ
ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ ದಾನವನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಮದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ
ವಿಶ್ವರೂಪನನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡೆ !

14009034a ಹನುರೇಕಾ ಜಗತೀಸ್ಥಾ ತಥೈಕಾ

ದಿವಂ ಗತಾ ಮಹತೋ ದಾನವಸ್ಯ|

14009034c ಸಹಸ್ರಂ ದಂತಾನಾಂ ಶತಯೋಜನಾನಾಂ

ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಾನಾಂ ಘೋರರೂಪಂ ಬಭೂವ||

ಆ ಮಹಾದಾನವನ ಒಂದು ದವಡೆಯು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ನೂರು ಯೋಜನೆಗಳ ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಸಹಸ್ರ ದಂತಗಳಿದ್ದ ಅವನು ಘೋರರೂಪನಾಗಿದ್ದನು.

14009035a ವೃತ್ತಾಃ ಸ್ಥೂಲಾ ರಜತಸ್ತಂಭವರ್ಣಾಃ

ದಂಷ್ಟ್ರಾಶ್ಚ ತಸ್ಮೋ ದ್ವೇ ಶತೇ ಯೋಜನಾನಾಮ್|

14009035c ಸ ತ್ವಾಂ ದಂತಾನ್ವಿದಶನ್ನಭ್ಯಧಾವಜ್ಞಃ

ಜಿಘಾಂಸಯಾ ಶೂಲಮುದ್ಯಮ್ಯ ಘೋರಮ್||

ಅವನ ನಾಲ್ಕು ಕೋರೆದಾಡೆಗಳು ದುಂಡಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಂಬಗಳಂತಿದ್ದವು. ಅವು ಎರಡು ಯೋಜನ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನು ಹಲ್ಲುಕಡಿಯುತ್ತಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಲುವಾಗಿ ಘೋರ ಶೂಲವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಓಡಿಬಂದನು.

14009036a ಅಪಶ್ಯಸ್ತ್ವಂ ತಂ ತದಾ ಘೋರರೂಪಂ

ಸರ್ವೇ ತ್ವನ್ಯೇ ದದೃಶುರ್ದರ್ಶನೀಯಮ್|

14009036c ಯಸ್ಮಾದ್ಭೀತಃ ಪ್ರಾಂಜಲಿಸ್ತ್ವಂ ಮಹರ್ಷಿಮ್

ಆಗಚ್ಛೇಥಾಃ ಶರಣಂ ದಾನವಘ್ನ||

ದಾನವಘ್ನ! ಆಗ ಆ ಘೋರರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದ ದರ್ಶನೀಯನಾದ

ನೀನು ಭೀತನಾಗಿ ಕೈಮುಗಿದು ಮಹರ್ಷಿ ಚ್ಯವನನ ಶರಣು
ಹೊಕ್ಕಿದುದನ್ನು ಅನ್ಯ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದರು.

14009037a ಕ್ಷತ್ರಾದೇವಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಬಲಂ ಗರಿಯೋ

ನ ಬ್ರಹ್ಮತಃ ಕಿಂ ಚಿದನ್ಯದ್ಗರಿಯಃ|

14009037c ಸೋಽಹಂ ಜಾನನ್ಯಹ್ಮತೇಜೋ ಯಥಾವನ್

ನ ಸಂವರ್ತಂ ಗಂತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಶಕ್ರ||

ಕ್ಷಾತ್ರಬಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಬಲವೇ ದೊಡ್ಡದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ
ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ದೊಡ್ಡದಿಲ್ಲ. ಶಕ್ರ! ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸು
ಏನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ನಾನು ಸಂವರ್ತನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು
ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯೇ
ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯ ಎನ್ನುವ ಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ವ್ಯಾಸನು ಸಂವರ್ತ-ಮರುತ್ತರ ಕಥೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿದುದು (೧-೩೬).

14010001 ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

14010001a ಏವಮೇತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಬಲಂ ಗರಿಯೋ

ನ ಬ್ರಹ್ಮತಃ ಕಿಂ ಚಿದನ್ಯದ್ಗರೀಯಃ|

14010001c ಆವಿಕ್ಷಿತಸ್ಯ ತು ಬಲಂ ನ ಮೃಷ್ಣೇ

ವಜ್ರಮಸ್ಮೈ ಪ್ರಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಘೋರಮ್||

ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮ ಬಲವೇ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ಸರಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಹೆಚ್ಚಿನದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆವಿಕ್ಷಿತನ ಬಲವನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಮೇಲೆ ಈ ಘೋರ ವಜ್ರವನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

14010002a ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಹಿತೋ ಗಚ್ಚ ಮರುತ್ತಂ

ಸಂವರ್ತೇನ ಸಹಿತಂ ತಂ ವದಸ್ವ|

14010002c ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ತ್ವಮುಪಶಿಕ್ಷಸ್ವ ರಾಜನ್

ವಜ್ರಂ ವಾ ತೇ ಪ್ರಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಘೋರಮ್||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ! ಮರುತ್ತನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಸಂವರ್ತನೊಡನಿರುವ ಅವನಿಗೆ ಈ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೇಳು: “ರಾಜನ್ ! ನೀನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಪುರೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೋ. ಅಥವಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಘೋರ ವಜ್ರದಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತೇನೆ!”

14010003 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14010003a ತತೋ ಗತ್ವಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋ ನರೇಂದ್ರಂ

ಪ್ರೋವಾಚೇದಂ ವಚನಂ ವಾಸವಸ್ಯ|

14010003c ಗಂಧರ್ವಂ ಮಾಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ನಿಬೋಧ

ತ್ವಾಮಾಗತಂ ವಕ್ತುಕಾಮಂ ನರೇಂದ್ರ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ನರೇಂದ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ
ವಾಸವನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಗಂಧರ್ವ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೆಂದು ತಿಳಿ. ನರೇಂದ್ರ! ನಿನಗೆ ಸಂದೇಶವೊಂದನ್ನು
ಹೇಳಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

14010004a ಐಂದ್ರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಶೃಣು ಮೇ ರಾಜಸಿಂಹ
ಯತ್ಪ್ರಾಹ ಲೋಕಾಧಿಪತಿರ್ಮಹಾತ್ಮಾ|

14010004c ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ಯಾಜಕಂ ತ್ವಂ ವೃಣೀಷ್ವ
ವಜ್ರಂ ವಾ ತೇ ಪ್ರಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಘೋರಮ್||

14010004E ವಚಶ್ಚೇದೇತನ್ನ ಕರಿಷ್ಯಸೇ ಮೇ
ಪ್ರಾಹೈತದೇತಾವದಚಿಂತ್ಯಕರ್ಮಾ||

ರಾಜಸಿಂಹ! ಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಮಹಾತ್ಮ ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ
ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು! ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ನೀನು ಯಾಜಕನನ್ನಾಗಿ
ಆರಿಸಿಕೋ. ಅಥವಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಘೋರ ವಜ್ರದಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತೇನೆ!
ಅಚಿಂತ್ಯಕರ್ಮ ಇಂದ್ರನು ನನಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ!”

14010005 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14010005a ತ್ವಂ ಚೈವೈತದ್ವೇತ್ಥ ಪುರಂದರಶ್ಚ
ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ವಸವಶ್ಚಾಶ್ವಿನೌ ಚ|

14010005c ಮಿತ್ರದ್ರೋಹೇ ನಿಷ್ಕೃತಿವೈರ್ಯ ಯಥೈವ

ನಾಸ್ತೀತಿ ಲೋಕೇಷು ಸದೈವ ವಾದಃ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಪಕೃತ್ಯವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸದೈವ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ನೀನೂ, ಪುರಂದರನೂ, ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೂ, ವಸುಗಳೂ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಿನಿಯರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೀರಿ.

14010006a ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಾರ್ಜಯಿತಾ ಮಹೇಂದ್ರಂ
ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವಜ್ರಭೃತಾಂ ವರಿಷ್ಠಮ್|

14010006c ಸಂವರ್ತೋ ಮಾಂ ಯಾಜಯಿತಾದ್ಯ ರಾಜನ್
ನ ತೇ ವಾಕ್ಯಂ ತಸ್ಯ ವಾ ರೋಚಯಾಮಿ||

ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠ ವಜ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ವರಿಷ್ಠ ಮಹೇಂದ್ರನಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಯಾಜಕನು. ರಾಜನಾದ ನನಗೆ ಇಂದು ಸಂವರ್ತನು ಯಾಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ಅಥವಾ ಅವನ ಮಾತು ನನಗೆ ಹಿಡಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ!”

14010007 ಗಂಧರ್ವ ಉವಾಚ

14010007a ಘೋರೋ ನಾದಃ ಶ್ರುಯತೇ ವಾಸವಸ್ಯ
ನಭಸ್ತಲೇ ಗರ್ಜತೋ ರಾಜಸಿಂಹ|

14010007c ವ್ಯಕ್ತಂ ವಜ್ರಂ ಮೋಕ್ಷ್ಯತೇ ತೇ ಮಹೇಂದ್ರಃ
ಕ್ಷೇಮಂ ರಾಜಂಶ್ಚಿಂತ್ಯತಾಮೇಷ ಕಾಲಃ||

ಗಂಧರ್ವನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜಸಿಂಹ! ನಭಸ್ತಲದಲ್ಲಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಸವನ ಘೋರ ನಾದವು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ರಾಜನ್! ಮಹೇಂದ್ರನು

ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ವಜ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇಮದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದ ಕಾಲವಾಗಿದೆ.”

14010008 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14010008a ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತೋ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೇಣ ರಾಜಾ

ಶ್ರುತ್ವಾ ನಾದಂ ನದತೋ ವಾಸವಸ್ಯ|

14010008c ತಪೋನಿತ್ಯಂ ಧರ್ಮವಿದಾಂ ವರಿಷ್ಠಂ

ಸಂವರ್ತಂ ತಂ ಜ್ಞಾಪಯಾಮಾಸ ಕಾರ್ಯಮ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ರಾಜನು ಕೂಗುತ್ತಿರುವ ವಾಸವನ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ತಪೋನಿತ್ಯನೂ, ಧರ್ಮವಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಸಂವರ್ತನಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯದ ಕುರಿತು ಜ್ಞಾಪಕವನ್ನಿತ್ತನು.

14010009 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14010009a ಇಮಮಶ್ಮಾನಂ ಪ್ಲವಮಾನಮಾರಾದ್

ಅಧ್ವಾ ದೂರಂ ತೇನ ನ ದೃಶ್ಯತೇಽದ್ಯ|

14010009c ಪ್ರಪದ್ಯೇಽಹಂ ಶರ್ಮ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ತ್ವತ್ತಃ

ಪ್ರಯಚ್ಛ ತಸ್ಮಾದಭಯಂ ವಿಪ್ರಮುಖ್ಯ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ದೂರದಿಂದ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರನು ನಮಗೆ ಈಗ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ! ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ವಿಪ್ರಮುಖ್ಯ! ಅದರಿಂದ ಅಭಯವನ್ನು ಪ್ರದಾನಿಸು!

14010010a ಅಯಮಾಯಾತಿ ವೈ ವಜ್ರೀ ದಿಶೋ ವಿದ್ಯೋತಯನ್ನಶ|

14010010c ಅಮಾನುಷೇಣ ಘೋರೇಣ ಸದಸ್ಯಾಸ್ತ್ರಾಸಿತಾ ಹಿ ನಃ||

ಇಗೋ! ವಜ್ರಿಯು ದಶ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
ಅವನ ಅಮಾನುಷ ಘೋರ ವಜ್ರದಿಂದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಭಯದಿಂದ
ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!”

14010011 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14010011a ಭಯಂ ಶಕ್ರಾದ್ವೈತು ತೇ ರಾಜಸಿಂಹ

ಪ್ರಣೋತ್ಸ್ಯೇಹಂ ಭಯಮೇತತ್ಸುಘೋರಮ್|

14010011c ಸಂಸ್ತಂಭಿನ್ಯಾ ವಿದ್ಯಯಾ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ

ಮಾ ಭೈಸ್ತ್ವ ಮಸ್ಮಾದ್ಭವ ಚಾಪಿ ಪ್ರತೀತಃ||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜಸಿಂಹ! ಶಕ್ರನಿಂದ ನಿನಗುಂಟಾಗಿರುವ
ಭಯವು ದೂರವಾಗಲಿ. ಸ್ತಂಭನ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಬೇಗನೇ ಈ ಘೋರ
ಭಯವನ್ನು ದೂರಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡು.
ಇಂದ್ರನಿಂದ ಪರಾಭವದ ಭಯವು ನಿನಗಿರದಿರಲಿ!

14010012a ಅಹಂ ಸಂಸ್ತಂಭಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಭೈಸ್ತ್ವಂ ಶಕ್ರತೋ ನೃಪ|

14010012c ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ದೇವಾನಾಂ ಕ್ಷಪಿತಾನ್ಯಾಯುಧಾನಿ ಮೇ||

ನೃಪ! ನಾನು ಶಕ್ರನನ್ನು ಸ್ತಂಭಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನಿಗೆ ಹೆದರಬೇಡ!
ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಕ್ಷೀಣಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ!

14010013a ದಿಶೋ ವಜ್ರಂ ವ್ರಜತಾಂ ವಾಯುರೇತು

ವರ್ಷಂ ಭೂತ್ವಾ ನಿಪತತು ಕಾನನೇಷು|

14010013c ಆಪಃ ಪ್ಲವಂತ್ವಂತರಿಕ್ಷೇ ವೃಥಾ ಚ

ಸೌದಾಮಿನೀ ದೃಶ್ಯತಾಂ ಮಾ ಬಿಭಸ್ವ ಮ್||

ವಜ್ರವು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಹೋಗಲಿ. ಗಾಳಿಯು ಬೀಸಲಿ. ಇಂದ್ರನು ಮಳೆಯಾಗಿ ಕಾನನಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಿ. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವೃಥಾ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಮಿಂಚುಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ನೀನು ಹೆದರಬೇಡ!

14010014a ಅಥೋ ವಹ್ನಿಸ್ತ್ರಾತು ವಾ ಸರ್ವತಸ್ತೇ

ಕಾಮಂ ವರ್ಷಂ ವರ್ಷತು ವಾಸವೋ ವಾ|

14010014c ವಜ್ರಂ ತಥಾ ಸ್ಥಾಪಯತಾಂ ಚ ವಾಯುರ್

ಮಹಾಘೋರಂ ಪ್ಲವಮಾನಂ ಜಲೌಘೈಃ||

ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿ. ಅಥವಾ ವಾಸವನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಳೆ ಸುರಿಸಲಿ. ವಾಯುವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಘೋರ ವಜ್ರವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲಿ!”

14010015 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14010015a ಘೋರಃ ಶಬ್ದಃ ಶ್ರೂಯತೇ ವೈ ಮಹಾಸ್ವನೋ

ವಜ್ರಸ್ಮೈಷ ಸಹಿತೋ ಮಾರುತೇನ|

14010015c ಆತ್ಮಾ ಹಿ ಮೇ ಪ್ರವ್ಯಥತೇ ಮುಹುರ್ಮುಹುರ್

ನ ಮೇ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಂ ಜಾಯತೇ ಚಾದ್ಯ ವಿಪ್ರ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಿರುಗಾಳಿಯೊಂದಿಗೆ ವಜ್ರದ ಘೋರ
ಮಹಾಸ್ವನವು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಆತ್ಮವು ಪುನಃ ಪುನಃ
ವ್ಯಥಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ!”

14010016 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14010016a ವಜ್ರಾದುದ್ರಾದ್ವೈತು ಭಯಂ ತವಾದ್ಯ
ವಾತೋ ಭೂತ್ವಾ ಹನ್ಮಿ ನರೇಂದ್ರ ವಜ್ರಮ್|

14010016c ಭಯಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ವರಮನ್ಯಂ ವೃಣೀಷ್ಟ
ಕಂ ತೇ ಕಾಮಂ ತಪಸಾ ಸಾಧಯಾಮಿ||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ನರೇಂದ್ರ! ಉಗ್ರ ವಜ್ರದಿಂದ ಇಂದು
ನಿನಗುಂಟಾದ ಭಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕು! ನಾನು ಗಾಳಿಯಾಗಿ ಆ
ವಜ್ರವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಅನ್ಯ ವರವನ್ನು
ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಯಾವುದೇ ಕಾಮನೆಯನ್ನೂ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾಧಿಸುತ್ತೇನೆ!”

14010017 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14010017a ಇಂದ್ರಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸಹಸಾಭ್ಯೇತು ವಿಪ್ರ
ಹವಿರ್ಯಜ್ಞೇ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತು ಚೈವ|

14010017c ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಧಿಷ್ಟಂ ಚೈವ ಜುಷಂತು ದೇವಾಃ
ಸುತಂ ಸೋಮಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಂತು ಚೈವ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಪ್ರ! ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಇಂದ್ರನು ಕೂಡಲೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದು ಯಜ್ಞದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ. ದೇವತೆಗಳು ಅವರವರ

ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿ ಮತ್ತು ನೀಡುವ ಸೋಮರಸವನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ!”

14010018 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14010018a ಅಯಮಿಂದ್ರೋ ಹರಿಭಿರಾಯಾತಿ ರಾಜನ್
ದೇವೈಃ ಸರ್ವೈಃ ಸಹಿತಃ ಸೋಮಪೀಥೀ|

14010018c ಮಂತ್ರಾಹೂತೋ ಯಜ್ಞಮಿಮಂ ಮಯಾದ್ಯ
ಪಶ್ಯಸ್ವೈನಂ ಮಂತ್ರವಿಸ್ತುತಾಯಮ್||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಇಗೋ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ
ಯುಕ್ತವಾದ ರಥದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳೊಡಗೂಡಿಕೊಂಡು
ಸೋಮಪೀಥೀ ಇಂದ್ರನು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ನನ್ನ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ
ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅವನು ಇಗೋ ಯಜ್ಞದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ.
ಮಂತ್ರದಿಂದ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡ ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡು!”

14010019 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14010019a ತತೋ ದೇವೈಃ ಸಹಿತೋ ದೇವರಾಜೋ
ರಥೇ ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಾನ್ ಹರೀನ್ವಾಜಿಮುಖ್ಯಾನ್|

14010019c ಆಯಾದ್ಯಜ್ಞಮಧಿ ರಾಜ್ಞಃ ಪಿಪಾಸುರ್
ಆವಿಕ್ಷಿತಸ್ಯಾಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ಸೋಮಮ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತ ದೇವರಾಜನು,
ವಾಜಿಮುಖ್ಯ ಹರ್ಯಶ್ವಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ರಥದಲ್ಲಿ, ಅಪ್ರಮೇಯ

ಆವಿಕ್ಷಿತನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ರಾಜನಿತ್ತ ಸೋಮವನ್ನು ಕುಡಿಯಲು
ಆಗಮಿಸಿದನು.

14010020a ತಮಾಯಾಂತಂ ಸಹಿತಂ ದೇವಸಂಘೈಃ

ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ಸಪುರೋಧಾ ಮರುತ್ತಃ|

14010020c ಚಕ್ರೇ ಪೂಜಾಂ ದೇವರಾಜಾಯ ಚಾಗ್ರಾಂ

ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ವಿಧಿವತ್ಪ್ರೀಯಮಾಣಃ||

ದೇವಸಂಘಗಳ ಸಹಿತ ಅಲ್ಲಿಗೈತಂದ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಮರುತ್ತನು
ಪುರೋಹಿತನೊಡಗೂಡಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ
ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಗೈದನು.

14010021 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14010021a ಸ್ವಾಗತಂ ತೇ ಪುರುಹೂತೇಹ ವಿದ್ವನ್

ಯಜ್ಞೋಽದ್ಯಾಯಂ ಸಂನಿಹಿತೇ ತ್ವಯೀಂದ್ರ|

14010021c ಶೋಶುಭ್ಯತೇ ಬಲವೃತ್ರಘ್ನ ಭೂಯಃ

ಪಿಬಸ್ವ ಸೋಮಂ ಸುತಮುದ್ಯತಂ ಮಯಾ||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುರುಹೂತ! ವಿದ್ವನ್! ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತವು!
ಇಂದ್ರ! ನಿನ್ನ ಆಗಮನದಿಂದ ಈ ಯಜ್ಞವು ಇಂದು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ.
ಬಲವೃತ್ರಘ್ನ! ನನ್ನಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಸೋಮವನ್ನು ಕುಡಿ!”

14010022 ಮರುತ್ತ ಉವಾಚ

14010022a ಶಿವೇನ ಮಾಂ ಪಶ್ಯ ನಮಶ್ಚ ತೇಽಸ್ತು

ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯಜ್ಞಃ ಸಫಲಂ ಜೀವಿತಂ ಮೇ|

14010022c ಅಯಂ ಯಜ್ಞಂ ಕುರುತೇ ಮೇ ಸುರೇಂದ್ರ

ಬೃಹಸ್ಪತೇರವರೋ ಜನ್ಮನಾ ಯಃ||

ಮರುತ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ನನ್ನನ್ನು ಮಂಗಳಕರ
ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡು! ನನ್ನ ಯಜ್ಞವೂ ಜೀವಿತವೂ ಸಫಲಗೊಂಡವು.
ಸುರೇಂದ್ರ! ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ತಮ್ಮನು
ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.”

14010023 ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

14010023a ಜಾನಾಮಿ ತೇ ಗುರುಮೇನಂ ತಪೋಧನಂ

ಬೃಹಸ್ಪತೇರನುಜಂ ತಿಗ್ಮತೇಜಸಮ್|

14010023c ಯಸ್ಯಾಹ್ವಾನಾದಾಗತೋಽಹಂ ನರೇಂದ್ರ

ಪ್ರೀತಿರ್ಮೇಽದ್ಯ ತ್ವಯಿ ಮನುಃ ಪ್ರನಷ್ಟಃ||

ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನ್ನ ಈ ಗುರು, ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ತಮ್ಮ,
ತಿಗ್ಮತೇಜಸ್ವಿ. ತಪೋಧನನನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ನರೇಂದ್ರ! ಅವನ
ಆಹ್ವಾನದಿಂದಲೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ
ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕೋಪವು ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆ.”

14010024 ಸಂವರ್ತ ಉವಾಚ

14010024a ಯದಿ ಪ್ರೀತಸ್ತ್ವ ಮಸಿ ವೈ ದೇವರಾಜ

ತಸ್ಮಾತ್ಸ್ವಯಂ ಶಾಧಿ ಯಜ್ಞೇ ವಿಧಾನಮ್|

14010024c ಸ್ವಯಂ ಸರ್ವಾನ್ಕುರು ಮಾರ್ಗಾನ್ಸುರೇಂದ್ರ
ಜಾನಾತ್ವಯಂ ಸರ್ವಲೋಕಶ್ಚ ದೇವ||

ಸಂವರ್ತನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವರಾಜ ! ಒಂದುವೇಳೆ ನೀನು
ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದರೆ ಯಜ್ಞದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ನೀನೇ
ಶಾಸನಮಾಡು. ಸುರೇಂದ್ರ ! ಎಲ್ಲರ ಹವಿಭಾರಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಯಂ ನೀನೇ
ಮಾಡಿ ತೋರಿಸು. ದೇವ ! ಸರ್ವಲೋಕಗಳೂ ನಿನ್ನನ್ನು
ತಿಳಿಯುವಂತಾಗಲಿ !”

14010025 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14010025a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತ್ವಾಂಗಿರಸೇನ ಶಕ್ರಃ
ಸಮಾದಿದೇಶ ಸ್ವಯಮೇವ ದೇವಾನ್|

14010025c ಸಭಾಃ ಕ್ರಿಯಂತಾಮಾವಸಥಾಶ್ಚ ಮುಖ್ಯಾಃ
ಸಹಸ್ರಶಶ್ಚಿ ತ್ರಭೌಮಾಃ ಸಮೃದ್ಧಾಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಂಗಿರಸನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಶಕ್ರನು ಸ್ವಯಂ
ತಾನೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆದೇಶವನ್ನಿತ್ತನು: “ಚಿತ್ರ-ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರುವ ಸಕಲ
ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ಭುವನಗಳನ್ನು
ನಿರ್ಮಿಸಿರಿ !

14010026a ಕ್ಷ್ಮಿಸ್ಥೂಣಾಃ ಕುರುತಾರೋಹಣಾನಿ
ಗಂಧರ್ವಾಣಾಮಪ್ಸರಸಾಂ ಚ ಶೀಘ್ರಮ್|

14010026c ಯೇಷು ನೃತ್ಯೇರನ್ನಪ್ಸರಸಃ ಸಹಸ್ರಶಃ

ಸ್ವರ್ಗೋದ್ದೇಶಃ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಯಜ್ಞವಾಟಃ||

ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಗಂಧರ್ವ-ಅಪ್ಸರೆಯರಿಗೆ ರಂಗಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರಿ.
ಅದಕ್ಕೆ ದಪ್ಪ ದಪ್ಪ ಕಂಬಗಳಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಏರಲು
ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿರಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಅಪ್ಸರೆಯರು
ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಯಜ್ಞವಾಟಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿ !”

14010027a ಇತ್ಯುಕ್ತಾಸ್ತೇ ಚಕ್ರರಾಶು ಪ್ರತೀತಾ
ದಿವೌಕಸಃ ಶಕ್ರವಾಕ್ಯಾನ್ನರೇಂದ್ರ|

14010027c ತತೋ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಾಹ ರಾಜಾನಮಿಂದ್ರಃ
ಪ್ರೀತೋ ರಾಜನ್ಪೂಜಯಾನೋ ಮರುತ್ತಮ್||

ನರೇಂದ್ರ ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ದಿವೌಕಸರು ಶಕ್ರನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ರಾಜನ್ ! ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಸಂಪ್ರೀತನಾಗಿ
ರಾಜ ಮರುತ್ತನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14010028a ಏಷ ತ್ವಯಾಹಮಿಹ ರಾಜನ್ಸಮೇತ್ಯ
ಯೇ ಚಾಪ್ಯನ್ಯೇ ತವ ಪೂರ್ವೇ ನರೇಂದ್ರಾಃ|

14010028c ಸರ್ವಾಶ್ಚಾನ್ಯಾ ದೇವತಾಃ ಪ್ರೀಯಮಾಣಾ
ಹವಿಸ್ತುಭ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಂತು ರಾಜನ್||

“ರಾಜನ್ ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನೊಡನಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ
ಪೂರ್ವಜ ನರೇಂದ್ರರು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜನ್ !
ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತರಾದ ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ನೀನಿತ್ತ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು

ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

14010029a ಆಗ್ನೇಯಂ ವೈ ಲೋಹಿತಮಾಲಭಂತಾಂ
ವೈಶ್ವದೇವಂ ಬಹುರೂಪಂ ವಿರಾಜನ್|

14010029c ನೀಲಂ ಚೋಕ್ಷಾಣಂ ಮೇಧ್ಯಮಭ್ಯಾಲಭಂತಾಂ
ಚಲಚ್ಚಿಶ್ನಂ ಮತ್ಪ್ರದಿಷ್ಟಂ ದ್ವಿಜೇಂದ್ರಾಃ||

ಅಗ್ನಿಯ ಹವಿಸ್ಸಾಗಿ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಆಲಂಭಿಸಲಿ.
ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬಹುರೂಪದ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಆಲಂಭಿಸಲಿ.
ದ್ವಿಜೇಂದ್ರರು ನನಗಾಗಿ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಚಂಚಲ
ಶಿಶುವುಳ್ಳ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಆಲಂಭಿಸಲಿ!”

14010030a ತತೋ ಯಜ್ಞೋ ವವೃಧೇ ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ
ಯತ್ರ ದೇವಾಃ ಸ್ವಯಮನ್ನಾನಿ ಜಹುಃ|

14010030c ಯಸ್ಮಿನ್ಯಕ್ರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಪೂಜ್ಯಮಾನಃ
ಸದಸ್ಯೋಽಭೂದ್ಧರಿಮಾನ್ದೇವರಾಜಃ||

ಆಗ ಆ ರಾಜನ ಯಜ್ಞವು ವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ದೇವತೆಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ
ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಹರಿದಶ್ವಗಳನ್ನೇರಿ ಬಂದಿದ್ದ
ದೇವರಾಜ ಶಕ್ರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಯಜ್ಞದ
ಸದಸ್ಯನಾದನು.

14010031a ತತಃ ಸಂವರ್ತಶ್ಚಿತ್ಯಗತೋ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಯಥಾ ವಹ್ನಿಃ ಪ್ರಜ್ವಲಿತೋ ದ್ವಿತೀಯಃ|

14010031c ಹವೀಂಷ್ಯುಚ್ಚೈರಾಹ್ವಯಂದೇವಸಂಘಾನ್
ಜುಹಾವಾಗ್ನೌ ಮಂತ್ರವತ್ಸುಪ್ರತೀತಃ||

ಆಗ ಎರಡನೆಯ ಅಗ್ನಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮ
ಸಂವರ್ತನು ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೇವಸಂಘಗಳನ್ನು
ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ
ಆಹುತಿಮಾಡಿದನು.

14010032a ತತಃ ಪೀತ್ವಾ ಬಲಭಿತ್ಸೋಮಮಗ್ರ್ಯಂ
ಯೇ ಚಾಪ್ಯನ್ಯೇ ಸೋಮಪಾ ವೈ ದಿವೌಕಸಃ|

14010032c ಸರ್ವೇಽನುಜ್ಞಾತಾಃ ಪ್ರಯಯುಃ ಪಾರ್ಥಿವೇನ
ಯಥಾಜೋಷಂ ತರ್ಪಿತಾಃ ಪ್ರೀತಿಮಂತಃ||

ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರನೂ ಮತ್ತು ಸೋಮಪಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಇತರ
ದಿವೌಕಸರೂ ಸೋಮಪಾನ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ
ಪಾರ್ಥಿವನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

14010033a ತತೋ ರಾಜಾ ಜಾತರೂಪಸ್ಯ ರಾಶೀನ್
ಪದೇ ಪದೇ ಕಾರಯಾಮಾಸ ಹೃಷ್ಯಃ|

14010033c ದ್ವಿಜಾತಿಭ್ಯೋ ವಿಸೃಜನ್ಭೂರಿ ವಿತ್ತಂ
ರರಾಜ ವಿತ್ತೇಶ ಇವಾರಿಹಂತಾ||

ಅನಂತರ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ರಾಜನು ಬಂಗಾರದ ರಾಶಿಗಳನ್ನು ಪುನಃ

ಪುನಃ ದ್ವಿಜಾತಿಯವರಿಗೆ ದಾನವನ್ನಾಗಿತ್ತನು. ಆಗ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ
ಕೂಡಿದ್ದ ಆ ಅರಿಹಂತಕನು ವಿತ್ತೇಶ ಕುಬೇರನಂತೆ ರಾರಾಜಿಸಿದನು.

14010034a ತತೋ ವಿತ್ತಂ ವಿವಿಧಂ ಸಂನಿಧಾಯ

ಯಥೋತ್ಸಾಹಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಚ ಕೋಶಮ್|

14010034c ಅನುಜ್ಞಾತೋ ಗುರುಣಾ ಸಂನಿವೃತ್ಯ

ಶಶಾಸ ಗಾಮಖಿಲಾಂ ಸಾಗರಾಂತಾಮ್||

ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ವಿವಿಧ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯೇ
ಒಂದು ಕೋಶವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಉಳಿದ ಧನವನ್ನು ಕೂಡಿಟ್ಟನು. ಗುರು
ಸಂವರ್ತನಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಅವನು ಅಖಿಲ
ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಆಳಿದನು.

14010035a ಏವಂಗುಣಃ ಸಂಬಭೂವೇಹ ರಾಜಾ

ಯಸ್ಯ ಕೃತೌ ತತ್ಸುವರ್ಣಂ ಪ್ರಭೂತಮ್|

14010035c ತತ್ತ್ವಂ ಸಮಾದಾಯ ನರೇಂದ್ರ ವಿತ್ತಂ

ಯಜಸ್ವ ದೇವಾಂಸ್ತರ್ಪ ಯಾನೋ ವಿಧಾನೈಃ||

ಈ ರೀತಿ ಆ ರಾಜನು ಗುಣಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಕೃತುವಿನಲ್ಲಿ
ಹೇರಳವಾದ ಸುವರ್ಣವಿದ್ದಿತ್ತು. ನರೇಂದ್ರ! ಆ ವಿತ್ತವನ್ನು ನೀನು
ಪಡೆದು ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸು.”

14010036 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14010036a ತತೋ ರಾಜಾ ಪಾಂಡವೋ ಹೃಷ್ಟರೂಪಃ

ಶ್ರುತ್ವಾ ವಾಕ್ಯಂ ಸತ್ಯವತ್ಯಾಃ ಸುತಸ್ಯ|

14010036c

ಮನಶ್ಚ ಕ್ಷೇ ತೇನ ವಿತ್ತೇನ ಯಷ್ಟುಂ

ತತೋಽಮಾತ್ಯೈರ್ಮಂತ್ರಯಾಮಾಸ ಭೂಯಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ಯವತಿಯ ಸುತನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜ ಪಾಂಡವನು ಹೃಷ್ಟರೂಪನಾಗಿ ಆ ವಿತ್ತದಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ಪುನಃ ಅಮಾತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡೆಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯೇ
ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಸಂವರ್ತಮರುತ್ತೀಯ ಎನ್ನುವ ಹತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

“ನಿನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಶತ್ರುವನ್ನು ನೀನು ಇನ್ನೂ ಜಯಿಸಿಲ್ಲ!”
ಎಂದು ವಾಸುದೇವನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಇಂದ್ರ-ವೃತ್ರರ ಯುದ್ಧದ
ಧರ್ಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದುದು (೧-೨೦).

14011001

ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14011001a

ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ನೃಪತೌ ತಸ್ಮಿನ್ವಾ ಸೇನಾಧ್ಯುತಕರ್ಮಣಾ|

14011001c

ವಾಸುದೇವೋ ಮಹಾತೇಜಾಸ್ತತೋ ವಚನಮಾದದೇ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅದ್ಭುತ ಕರ್ಮಿ ವ್ಯಾಸನು ನೃಪತಿಗೆ
ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ವಾಸುದೇವನು ಅವನಿಗೆ ಈ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು.

14011002a ತಂ ನೃಪಂ ದೀನಮನಸಂ ನಿಹತಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವಮ್|

14011002c ಉಪಪ್ಲುತಮಿವಾದಿತ್ಯಂ ಸಧೂಮಮಿವ ಪಾವಕಮ್||

14011003a ನಿರ್ವಿಣ್ಣಮನಸಂ ಪಾರ್ಥಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವೃಷ್ಟಿಕುಲೋದ್ವಹಃ|

14011003c ಆಶ್ವಾಸಯನ್ಧರ್ಮಸುತಂ ಪ್ರವಕ್ತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ||

ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವರ ಸಂಹಾರದಿಂದ ದೀನಮನಸ್ಕನಾಗಿದ್ದ,
ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನಂತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಹೊಗೆಯಿರುವ
ಅಗ್ನಿಯಂತಿದ್ದ, ನಿರ್ವಿಣ್ಣ ಮನಸ್ಕನಾದ ಪಾರ್ಥ ನೃಪನನ್ನು
ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ವೃಷ್ಟಿಕುಲೋದ್ವಹನು ಧರ್ಮಸುತನನ್ನು
ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

14011004 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14011004a ಸರ್ವಂ ಜಿಹ್ಮಂ ಮೃತ್ಯುಪದಮಾರ್ಜವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಮ್|

14011004c ಏತಾವಾನ್ ಜ್ಞಾನವಿಷಯಃ ಕಿಂ ಪ್ರಲಾಪಃ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುಟಿಲತೆಯು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ದಾರಿ ಮತ್ತು
ಸರಳತೆಯು ಬ್ರಹ್ಮಪದ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ನೀನು ಏಕೆ
ಪ್ರಲಪಿಸುತ್ತಿರುವೆ?

14011005a ನೈವ ತೇ ನಿಷ್ಠಿತಂ ಕರ್ಮ ನೈವ ತೇ ಶತ್ರುವೋ ಜಿತಾಃ|

14011005c ಕಥಂ ಶತ್ರುಂ ಶರೀರಸ್ಥಮಾತ್ಮಾನಂ ನಾವಬುದ್ಯಸೇ||

ಇನ್ನೂ ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಮುಗಿಸಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನೀನು ಜಯಿಸಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಶತ್ರುವನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ?

14011006a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಧರ್ಮಂ ಯಥಾಶ್ರುತಮ್|

14011006c ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಹ ವೃತ್ರೇಣ ಯಥಾ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವೃತ್ರನೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದ ಕುರಿತು ಯಥಾಧರ್ಮವಾಗಿ ಕೇಳಿದಂತೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14011007a ವೃತ್ರೇಣ ಪೃಥಿವೀ ವ್ಯಾಪ್ತಾ ಪುರಾ ಕಿಲ ನರಾಧಿಪ|

14011007c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ ಪೃಥಿವೀಂ ವ್ಯಾಪ್ತಾಂ ಗಂಧಸ್ಯ ವಿಷಯೇ ಹೃತೇ|

14011007e ಧರಾಹರಣದುರ್ಗಂಧೋ ವಿಷಯಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

ನರಾಧಿಪ! ಹಿಂದೆ ವೃತ್ರನಿಂದ ಇಡೀ ಪೃಥ್ವಿಯೇ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ಅವನು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಅದರ ಸುಗಂಧವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ದುರ್ಗಂಧವೇ ಪಸರಿಸಿತು.

14011008a ಶತಕ್ರತುಶ್ಚು ಕೋಪಾಥ ಗಂಧಸ್ಯ ವಿಷಯೇ ಹೃತೇ|

14011008c ವೃತ್ರಸ್ಯ ಸ ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಜ್ರಂ ಘೋರಮವಾಸೃಜತ್||

ಭೂಮಿಯಿಂದ ಗಂಧವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಶತಕ್ರತುವಿಗೆ

ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ಕೃದ್ಧನಾದ ಅವನು ವೃತ್ರನ ಮೇಲೆ ಘೋರ
ವಜ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14011009a ಸ ವಧ್ಯಮಾನೋ ವಜ್ರೇಣ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಭೂರಿತೇಜಸಾ|

14011009c ವಿವೇಶ ಸಹಸ್ರೈವಾಪೋ ಜಗ್ರಾಹ ವಿಷಯಂ ತತಃ||

ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ವಿದ್ಧ ವಜ್ರದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ವೃತ್ರನು ಒಡನೆಯೇ
ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜಲಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆವರಿಸಿದನು.

14011010a ವ್ಯಾಪ್ತಾಸ್ವಧಾಪ್ಸು ವೃತ್ರೇಣ ರಸೇ ಚ ವಿಷಯೇ ಹೃತೇ|

14011010c ಶತಕ್ರತುರಭಿಕ್ರುದ್ಧಸ್ತಾಸು ವಜ್ರಮವಾಸೃಜತ್||

ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ವೃತ್ರನು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ರಸವನ್ನು
ಅಪಹರಿಸಲು ಶತಕ್ರತುವು ಪುನಃ ಕೃದ್ಧನಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ವಜ್ರವನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14011011a ಸ ವಧ್ಯಮಾನೋ ವಜ್ರೇಣ ಸಲಿಲೇ ಭೂರಿತೇಜಸಾ|

14011011c ವಿವೇಶ ಸಹಸಾ ಜ್ಯೋತಿರ್ಜಗ್ರಾಹ ವಿಷಯಂ ತತಃ||

ಅತ್ಯಂತ ತೇಜೋಯುಕ್ತ ವಜ್ರದಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ವೃತ್ರನು
ಕೂಡಲೆ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆವರಿಸಿದನು.

14011012a ವ್ಯಾಪ್ತೇ ಜ್ಯೋತಿಷಿ ವೃತ್ರೇಣ ರೂಪೇಽಥ ವಿಷಯೇ ಹೃತೇ|

14011012c ಶತಕ್ರತುರಭಿಕ್ರುದ್ಧಸ್ತತ್ರ ವಜ್ರಮವಾಸೃಜತ್||

ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ವೃತ್ರನು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ರೂಪವನ್ನು

ಅಪಹರಿಸಲು ಶತಕೃತುವು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಪುನಃ ಅವನ ಮೇಲೆ
ವಜ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14011013a ಸ ವಧ್ಯಮಾನೋ ವಜ್ರೇಣ ಸುಭೃಶಂ ಭೂರಿತೇಜಸಾ|

14011013c ವಿವೇಶ ಸಹಸಾ ವಾಯುಂ ಜಗ್ರಾಹ ವಿಷಯಂ ತತಃ||

ಅತ್ಯಂತ ತೇಜೋಯುಕ್ತ ವಜ್ರದಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ವೃತ್ರನು
ಕೂಡಲೇ ವಾಯುವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದನು.

14011014a ವ್ಯಾಪ್ತೇ ವಾಯೌ ತು ವೃತ್ರೇಣ ಸ್ಪರ್ಶೇಽಥ ವಿಷಯೇ ಹೃತೇ|

14011014c ಶತಕೃತುರಭಿಕ್ರುದ್ಧಸ್ತತ್ರ ವಜ್ರಮವಾಸೃಜತ್||

ವಾಯುವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ವೃತ್ರನು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಪರ್ಶಗುಣವನ್ನು
ಅಪಹರಿಸಲು ಶತಕೃತುವು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ವಜ್ರವನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14011015a ಸ ವಧ್ಯಮಾನೋ ವಜ್ರೇಣ ತಸ್ಮಿನ್ನಮಿತತೇಜಸಾ|

14011015c ಆಕಾಶಮಭಿದುದ್ರಾವ ಜಗ್ರಾಹ ವಿಷಯಂ ತತಃ||

ಆ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವೀ ವಜ್ರದಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ವೃತ್ರನು ಕೂಡಲೇ
ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದನು.

14011016a ಆಕಾಶೇ ವೃತ್ರಭೂತೇ ಚ ಶಬ್ದೇ ಚ ವಿಷಯೇ ಹೃತೇ|

14011016c ಶತಕೃತುರಭಿಕ್ರುದ್ಧಸ್ತತ್ರ ವಜ್ರಮವಾಸೃಜತ್||

ಆಕಾಶವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ವೃತ್ರನು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದವನ್ನು

ಅಪಹರಿಸಲು ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಶತಕ್ರತುವು ಅವನ ಮೇಲೆ ಪುನಃ
ವಜ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14011017a ಸ ವಧ್ಯಮಾನೋ ವಜ್ರೇಣ ತಸ್ಮಿನ್ನಮಿತತೇಜಸಾ|

14011017c ವಿವೇಶ ಸಹಸಾ ಶಕ್ರಂ ಜಗ್ರಾಹ ವಿಷಯಂ ತತಃ||

ಆ ಅಮಿತ ತೇಜಸ ವಜ್ರದಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ವೃತ್ರನು ಕೂಡಲೇ
ಶಕ್ರನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವನ ವಿಷಯವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದನು.

14011018a ತಸ್ಯ ವೃತ್ರಗೃಹೀತಸ್ಯ ಮೋಹಃ ಸಮಭವನ್ಮಹಾನ್|

14011018c ರಥಂತರೇಣ ತಂ ತಾತ ವಸಿಷ್ಠಃ ಪ್ರತ್ಯಬೋಧಯತ್||

ವೃತ್ರಾಸುರನು ಹಿಡಿದ ಅವನಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಮೋಹವುಂಟಾಯಿತು.
ಮಗೂ! ಆಗ ರಥಂತರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ವಸಿಷ್ಠನು ಶಕ್ರನನ್ನು ಪುನಃ
ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದನು.

14011019a ತತೋ ವೃತ್ರಂ ಶರೀರಸ್ಥಂ ಜಘಾನ ಭರತರ್ಷಭ|

14011019c ಶತಕ್ರತುರದೃಶ್ಯೇನ ವಜ್ರೇಣೇತೀಹ ನಃ ಶ್ರುತಮ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಶರೀರಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ ವೃತ್ರನನ್ನು ಶತಕ್ರತುವು ಅದೃಶ್ಯ
ವಜ್ರದಿಂದಲೇ ಸಂಹರಿಸಿದನೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

14011020a ಇದಂ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯಂ ಚ ಶಕ್ರೇಣೋಕ್ತಂ ಮಹರ್ಷಿಷು|

14011020c ಋಷಿಭಿಶ್ಚ ಮಮ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತನ್ನಿಬೋಧ ನರಾಧಿಪ||

ನರಾಧಿಪ! ಈ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ಇಂದ್ರನೇ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ

ಹೇಳಿದನು. ಋಷಿಗಳು ನನಗೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಕೃಷ್ಣಧರ್ಮಸಂವಾದೇ
ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಕೃಷ್ಣಧರ್ಮಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೨

ತನ್ನೊಳಗಿರುವ ಮಾನಸಿಕ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ
ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದುದು (೧-೧೪).

14012001 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14012001a ದ್ವಿವಿಧೋ ಜಾಯತೇ ವ್ಯಾಧಿಃ ಶಾರೀರೋ ಮಾನಸಸ್ತಥಾ|

14012001c ಪರಸ್ಪರಂ ತಯೋರ್ಜನ್ಮ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಂ ನೋಪಲಭ್ಯತೇ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಎಂದು
ಎರಡು ರೀತಿಯ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿವೆ. ಶರೀರ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಇವುಗಳ
ಪರಸ್ಪರ ಸಹಯೋಗವಿಲ್ಲದೇ ವ್ಯಾಧಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

14012002a ಶರೀರೇ ಜಾಯತೇ ವ್ಯಾಧಿಃ ಶಾರೀರೋ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

14012002c ಮಾನಸೋ ಜಾಯತೇ ವ್ಯಾಧಿರ್ಮನಸ್ಯೇವೇತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ||

ಶರೀರದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ವ್ಯಾಧಿಯು ಶಾರೀರಿಕವ್ಯಾಧಿಯೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ವ್ಯಾಧಿಯು ಮಾನಸಿಕ

ಎನ್ನುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ.

14012003a ಶೀತೋಷ್ಣೇ ಚೈವ ವಾಯುಶ್ಚ ಗುಣಾ ರಾಜನ್ಯರೀರಜಾಃ|

14012003c ತೇಷಾಂ ಗುಣಾನಾಂ ಸಾಮ್ಯಂ ಚೇತ್ತದಾಹುಃ ಸ್ವಸ್ಥಲಕ್ಷಣಮ್|

14012003e ಉಷ್ಣೇನ ಬಾಧ್ಯತೇ ಶೀತಂ ಶೀತೇನೋಷ್ಣಂ ಚ ಬಾಧ್ಯತೇ||

ರಾಜನ್! ಶೀತ, ಉಷ್ಣ ಮತ್ತು ವಾಯುಗಳು ಶರೀರದ ಗುಣಗಳು. ಆ ಗುಣಗಳ ಸಾಮ್ಯವು ಆರೋಗ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉಷ್ಣದಿಂದ ಶೀತವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಶೀತದಿಂದ ಉಷ್ಣವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಹುದು.

14012004a ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮಶ್ಚೇತಿ ತ್ರಯಸ್ತ್ವಾತ್ಮಗುಣಾಃ ಸ್ತೃತಾಃ|

14012004c ತೇಷಾಂ ಗುಣಾನಾಂ ಸಾಮ್ಯಂ ಚೇತ್ತದಾಹುಃ ಸ್ವಸ್ಥಲಕ್ಷಣಮ್|

14012004e ತೇಷಾಮನ್ಯತಮೋತ್ಸೇಕೇ ವಿಧಾನಮುಪದಿಶ್ಯತೇ||

ಸತ್ತ್ವ, ರಜ, ಮತ್ತು ತಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಆತ್ಮದ ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಗುಣಗಳ ಸಾಮ್ಯತೆಯು ಆರೋಗ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಗುಣವೂ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

14012005a ಹರ್ಷೇಣ ಬಾಧ್ಯತೇ ಶೋಕೋ ಹರ್ಷಃ ಶೋಕೇನ ಬಾಧ್ಯತೇ|

14012005c ಕಶ್ಚಿದ್ಧುಃಖೇ ವರ್ತಮಾನಃ ಸುಖಸ್ಯ ಸ್ಮರ್ತುಮಿಚ್ಛತಿ|

14012005e ಕಶ್ಚಿತ್ಸುಖೇ ವರ್ತಮಾನೋ ದುಃಖಸ್ಯ ಸ್ಮರ್ತುಮಿಚ್ಛತಿ||

ಹರ್ಷದಿಂದ ಶೋಕವು ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶೋಕದಿಂದ ಹರ್ಷವು ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ದುಃಖವು ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸುಖದ ವೇಳೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸುಖವು ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ದುಃಖದ ವೇಳೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

14012006a ಸ ತ್ವಂ ನ ದುಃಖೀ ದುಃಖಸ್ಯ ನ ಸುಖೀ ಸುಸುಖಸ್ಯ ವಾ|

14012006c ಸ್ಮರ್ತುಮಿಚ್ಛಸಿ ಕೌಂತೇಯ ದಿಷ್ಟಂ ಹಿ ಬಲವತ್ತರಮ್||

ಆದರೆ ನೀನು ದುಃಖಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ದುಃಖದ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಆ ಸುಖವನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ದುಃಖವನ್ನೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೌಂತೇಯ ! ದೈವವೇ ಬಲವತ್ತರವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

14012007a ಅಥ ವಾ ತೇ ಸ್ವಭಾವೋಽಯಂ ಯೇನ ಪಾರ್ಥಾವಕೃಷ್ಯಸೇ|

14012007c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಭಾಗತಾಂ ಕೃಷ್ಣಾಮೇಕವಸ್ತ್ರಾಂ ರಜಸ್ವಲಾಮ್|

14012007e ಮಿಷತಾಂ ಪಾಂಡವೇಯಾನಾಂ ನ ತತ್ಸಂಸ್ಮರ್ತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಅಥವಾ ಪಾರ್ಥ ! ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಪಾಂಡವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಏಕವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ರಜಸ್ವಲೆ ಕೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಸಭೆಗೆ ಎಳೆದುತಂದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಈಗ ನೀನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ !

14012008a ಪ್ರವ್ರಾಜನಂ ಚ ನಗರಾದಜಿನೈಶ್ಚ ವಿವಾಸನಮ್|

14012008c ಮಹಾರಣ್ಯನಿವಾಸಶ್ಚ ನ ತಸ್ಯ ಸ್ಮರ್ತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಜಿನಗಳನ್ನುಟ್ಟು ನಗರದಿಂದ ಹೊರಬಂದಿದ್ದುದನ್ನು, ಮತ್ತು
ಮಹಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದನ್ನು ನೀನು ಈಗ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ !

14012009a ಜಟಾಸುರಾತ್ಪರಿಕ್ಷೇಶಶ್ಚಿ ತ್ರಸೇನೇನ ಚಾಹವಃ|

14012009c ಸೈಂಧವಾಚ್ಚ ಪರಿಕ್ಷೇಶೋ ನ ತಸ್ಯ ಸ್ಮರ್ತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಜಟಾಸುರನಿಂದುಂಟಾದ ಕಷ್ಟವನ್ನು, ಚಿತ್ರಸೇನನೊಡನೆ ನಡೆದ
ಯುದ್ಧವನ್ನು, ಮತ್ತು ಸೈಂಧವನಿಂದುಂಟಾದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೀನು
ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ !

14012010a ಪುನರಜ್ಞಾತಚರ್ಯಾಯಾಂ ಕೀಚಕೇನ ಪದಾ ವಧಃ|

14012010c ಯಾಜ್ಞಸೇನ್ಯಾಸ್ತದಾ ಪಾರ್ಥ ನ ತಸ್ಯ ಸ್ಮರ್ತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಪಾರ್ಥ ! ಪುನಃ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದುದು,
ಯಾಜ್ಞಸೇನಿಯನ್ನು ಕೀಚಕನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದೆದುದು ಇದನ್ನು ನೀನು
ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

14012011a ಯಚ್ಚ ತೇ ದ್ರೋಣಭೀಷ್ಮಾಭ್ಯಾಂ ಯುದ್ಧಮಾಸೀದರಿಂದಮ|

14012011c ಮನಸೈಕೇನ ಯೋಧವ್ಯಂ ತತ್ತೇ ಯುದ್ಧಮುಪಸ್ಥಿತಮ್|

14012011e ತಸ್ಮಾದಭ್ಯುಪಗಂತವ್ಯಂ ಯುದ್ಧಾಯ ಭರತರ್ಷಭ||

ಅರಿಂದಮ ! ನೀನು ದ್ರೋಣ-ಭೀಷ್ಮರೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಯುದ್ಧವನ್ನು

ಮಾತ್ರ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ
ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ನೀನು ಹೋರಾಡಬೇಕು. ಭರತರ್ಷಭ! ಆ ಯುದ್ಧದಿಂದ
ಗೆದ್ದು ನೀನು ಮೇಲೆ ಬರಬೇಕು!

14012012a ಪರಮವ್ಯಕ್ತರೂಪಸ್ಯ ಪರಂ ಮುಕ್ತಾ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿ|

14012012c ಯತ್ರ ನೈವ ಶರೈಃ ಕಾರ್ಯಂ ನ ಭೃತ್ಷ್ಟುರ್ನ ಚ ಬಂಧುಭಿ|

14012012e ಆತ್ಮನೈಕೇನ ಯೋದ್ಧವ್ಯಂ ತತ್ತೇ ಯುದ್ಧಮುಪಸ್ಥಿತಮ್||

ಸ್ವಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದು ಪರಮ ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪನನ್ನು
ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಶರಗಳದ್ದಾಗಲೀ, ಸೇವಕರದ್ದಾಗಲೀ ಮತ್ತು
ಬಂಧುಗಳದ್ದಾಗಲೀ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಯುದ್ಧವನ್ನು
ಆತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಹೋರಾಡಬೇಕು.

14012013a ತಸ್ಮಿನ್ನನಿರ್ಜಿತೇ ಯುದ್ಧೇ ಕಾಮವಸ್ಥಾಂ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ|

14012013c ಏತಜ್ಞಾತ್ವಾ ತು ಕೌಂತೇಯ ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ||

ಕೌಂತೇಯ! ಅಂಥಹ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಗೆಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನೀನು ಎಂತಹ
ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೂ ನೀನು
ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವೆ!

14012014a ಏತಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಭೂತಾನಾಮಾಗತಿಂ ಗತಿಮ್|

14012014c ಪಿತೃಪೈತಾಮಹೇ ವೃತ್ತೇ ಶಾಧಿ ರಾಜ್ಯಂ ಯಥೋಚಿತಮ್||

ಭೂತಗಳ ಆಗು ಹೋಗುಗಳ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ
ನಿನ್ನ ಪಿತೃ-ಪಿತಾಮಹರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ

ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳು !”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಕೃಷ್ಣಧರ್ಮಸಂವಾದೇ
ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಕೃಷ್ಣಧರ್ಮಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೩

ಕೃಷ್ಣನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಕಾಮಗೀತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು
ಮಾಡೆಂದು ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೧).

14013001 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14013001a ನ ಬಾಹ್ಯಂ ದ್ರವ್ಯಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ|

14013001c ಶಾರೀರಂ ದ್ರವ್ಯಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತಿ ವಾ ನ ವಾ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಬಾಹ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತೊರೆದರೆ
ಸಿದ್ಧಿಯು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾರೀರಿಕ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು¹ ತೊರೆದರೆ ಸಿದ್ಧಿಯು
ದೊರಕಬಹುದು ಅಥವಾ ದೊರಕದೆಯೂ ಇರಬಹುದು.

14013002a ಬಾಹ್ಯದ್ರವ್ಯವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಶಾರೀರೇಷು ಚ ಗೃಧ್ಯತಃ|

14013002c ಯೋ ಧರ್ಮೋ ಯತ್ಸುಖಂ ಚೈವ ದ್ವಿಷತಾಮಸ್ತು ತತ್ತಥಾ||

¹ ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಷ-ರೂಪ-ರಸ-ಗಂಧಾದಿಗಳು

ಬಾಹ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶಾರೀರಿಕ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೆ
ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವವನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸುಖಗಳು ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ
ಮಾತ್ರ ಇರಲಿ!

14013003a ದ್ವ್ಯಕ್ಷರಸ್ತು ಭವೇನ್ಮೃತ್ಯುಸ್ತ್ಯಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಾಶ್ವತಮ್|

14013003c ಮಮೇತಿ ದ್ವ್ಯಕ್ಷರೋ ಮೃತ್ಯುರ್ನ ಮಮೇತಿ ಚ ಶಾಶ್ವತಮ್||

ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮೂರು
ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗುತ್ತದೆ. “ಮಮ” ಎನ್ನುವ
ಎರಡಕ್ಷರಗಳು ಮೃತ್ಯು ಮತ್ತು “ನ ಮಮ” ಎನ್ನುವ ಮೂರು
ಅಕ್ಷರಗಳು ಶಾಶ್ವತ.

14013004a ಬ್ರಹ್ಮ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ತೌ ರಾಜನ್ನಾತ್ಮನೈವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ|

14013004c ಅದೃಶ್ಯಮಾನೌ ಭೂತಾನಿ ಯೋಧಯೇತಾಮಸಂಶಯಮ್||

ರಾಜನ್! ಬ್ರಹ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳೆರಡೂ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತವೆ.
ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಅವು ಭೂತಗಳಿಗೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು
ಪರಸ್ಪರರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

14013005a ಅವಿನಾಶೋಽಸ್ಯ ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ನಿಯತೋ ಯದಿ ಭಾರತ|

14013005c ಭಿತ್ತ್ವಾ ಶರೀರಂ ಭೂತಾನಾಮಹಿಂಸಾಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಭಾರತ! ಯಾರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು
ಅವಿನಾಶತ್ವವನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಭೂತಗಳ
ಶರೀರಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿದರೂ ಹಿಂಸೆಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು

ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ².

14013006a ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪಿ ಪೃಥಿವೀಂ ಸರ್ವಾಂ ಸಹಸ್ರಾವರಜಂಗಮಾಮ್||

14013006c ಮಮತ್ವಂ ಯಸ್ಯ ನೈವ ಸ್ಯಾತ್ಕಿಂ ತಯಾ ಸ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಪೃಥ್ವಿಯೆಲ್ಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೂ
ಯಾರಲ್ಲಿ ಮಮತ್ವವೆನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲವೋ ಅವನಿಗೆ ಅದರಿಂದ
ಏನಾಗುತ್ತದೆ?³

14013007a ಅಥ ವಾ ವಸತಃ ಪಾರ್ಥ ವನೇ ವನ್ಯೇನ ಜೀವತಃ|

14013007c ಮಮತಾ ಯಸ್ಯ ದ್ರವ್ಯೇಷು ಮೃತ್ಯೋರಾಸ್ಯೇ ಸ ವರ್ತತೇ||

ಪಾರ್ಥ ! ಅಥವಾ ವನದಲ್ಲಿದ್ದು ವನ್ಯಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವವನಿಗೆ
ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯಿದ್ದರೆ ಅವನು ಮೃತ್ಯುವಿನ
ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿರುವನೆಂದೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

14013008a ಬಾಹ್ಯಾಂತರಾಣಾಂ ಶತ್ರುಣಾಂ ಸ್ವಭಾವಂ ಪಶ್ಯ ಭಾರತ|

14013008c ಯನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ ತದ್ಭೂತಂ ಮುಚ್ಯತೇ ಸ ಮಹಾಭಯಾತ್||

ಭಾರತ ! ಹೊರಗಿನ ಮತ್ತು ಒಳಗಿನ ಶತ್ರುಗಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೋಡು.

² ಮಮಕಾರವನ್ನು ತೊರೆದು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕಂಡವನು ಜೀವಿಗಳನ್ನು
ಕೊಂದರೂ ಅಹಿಂಸಕನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಕೊಂದ ಪಾಪವು
ತಗಲುವುದಿಲ್ಲ.

³ ಯಾವುದೂ ನನ್ನದಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡವನಿಗೆ ಭೂಮಿ-ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ
ಅಥವಾ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವನು ಮಹಾಭಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

14013009a ಕಾಮಾತ್ಮಾನಂ ನ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಲೋಕೇ

ನ ಚಾಕಾಮಾತ್ಮಾ ಚಿದಸ್ತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ|

14013009c ದಾನಂ ಹಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನಂ ತಪಶ್ಚ

ಕಾಮೇನ ಕರ್ಮಾಣಿ ಚ ವೈದಿಕಾನಿ||

14013010a ವ್ರತಂ ಯಜ್ಞಾನ್ನಿಯಮಾನ್ಧ್ಯಾ ನಯೋಗಾನ್

ಕಾಮೇನ ಯೋ ನಾರಭತೇ ವಿದಿತ್ವಾ|

14013010c ಯದ್ಯದ್ಯ ಯಂ ಕಾಮಯತೇ ಸ ಧರ್ಮೋ

ನ ಯೋ ಧರ್ಮೋ ನಿಯಮಸ್ತಸ್ಯ ಮೂಲಮ್||

ಕಾಮಾತ್ಮನನ್ನು ಲೋಕವು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ

ಅಕಾಮನೆಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು

ತಿಳಿದವನು ದಾನ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ತಪಸ್ಸು, ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಕಾಮ

ಕರ್ಮಗಳು, ವ್ರತ, ಯಜ್ಞ, ನಿಯಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳು, ದ್ಯಾನಯೋಗಗಳು

ಇವನ್ನು ಕಾಮನಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಇವುಗಳಿಂದ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ.

ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಧರ್ಮದ

ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

14013011a ಅತ್ರ ಗಾಥಾಃ ಕಾಮಗೀತಾಃ ಕೀರ್ತಯಂತಿ ಪುರಾವಿದಃ|

14013011c ಶೃಣು ಸಂಕೀರ್ತ್ಯಮಾನಾಸ್ತಾ ನಿಖಿಲೇನ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿದವರು ಕಾಮಗೀತೆಯನ್ನು
ಕೀರ್ತನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳು.

14013012a ನಾಹಂ ಶಕ್ಯೋಽನುಪಾಯೇನ ಹಂತುಂ ಭೂತೇನ ಕೇನ ಚಿತ್|

14013012c ಯೋ ಮಾಂ ಪ್ರಯತತೇ ಹಂತುಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪ್ರಹರಣೇ ಬಲಮ್|

14013012e ತಸ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಹರಣೇ ಪುನಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಾಮ್ಯಹಮ್||

“ಉಪಾಯಗಳಿಲ್ಲದೇ ಯಾವ ಜೀವಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.
ಹೊಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಲವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು
ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಆ ಹೊಡೆತದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾನು
ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

14013013a ಯೋ ಮಾಂ ಪ್ರಯತತೇ ಹಂತುಂ ಯಜ್ಞೈರ್ವಿವಿಧದಕ್ಷಿಣೈಃ|

14013013c ಜಂಗಮೇಷ್ಟಿವ ಕರ್ಮಾತ್ಮಾ ಪುನಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಾಮ್ಯಹಮ್||

ವಿವಿಧ ದಕ್ಷಿಣಾಯುಕ್ತ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು
ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಜಂಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾತ್ಮನು
ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

14013014a ಯೋ ಮಾಂ ಪ್ರಯತತೇ ಹಂತುಂ ವೇದೈರ್ವೇದಾಂತಸಾಧನೈಃ|

14013014c ಸ್ಥಾವರೇಷ್ಟಿವ ಶಾಂತಾತ್ಮಾ ತಸ್ಯ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಾಮ್ಯಹಮ್||

ವೇದ-ವೇದಾಂತ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ
ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಸ್ಥಾವರಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಾತ್ಮನು ಪ್ರಕಟವಾಗುವಂತೆ
ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

14013015a ಯೋ ಮಾಂ ಪ್ರಯತತೇ ಹಂತುಂ ಧೃತ್ಯಾ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ|

14013015c ಭಾವೋ ಭವಾಮಿ ತಸ್ಯಾಹಂ ಸ ಚ ಮಾಂ ನಾವಬುದ್ಧತೇ||

ಯಾರು ಧೃತಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾನು ಭಾವನೆಗಳಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

14013016a ಯೋ ಮಾಂ ಪ್ರಯತತೇ ಹಂತುಂ ತಪಸಾ ಸಂಶಿತವ್ರತಃ|

14013016c ತತಸ್ತಪಸಿ ತಸ್ಯಾಥ ಪುನಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಾಮ್ಯಹಮ್||

ಯಾವ ಸಂಶಿತವ್ರತನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪುನಃ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

14013017a ಯೋ ಮಾಂ ಪ್ರಯತತೇ ಹಂತುಂ ಮೋಕ್ಷಮಾಸ್ಥಾಯ ಪಂಡಿತಃ|

14013017c ತಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷರತಿಸ್ಥಸ್ಯ ನೃತ್ಯಾಮಿ ಚ ಹಸಾಮಿ ಚ|

14013017e ಅವಧ್ಯಃ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಮಹಮೇಕಃ ಸನಾತನಃ||

ಯಾವ ಪಂಡಿತನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನ ಮೋಕ್ಷದ ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ನಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನರ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳಿಂದಲೂ ಅವಧ್ಯನಾದ ನಾನು ಸನಾತನ.”

14013018a ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮಪಿ ತಂ ಕಾಮಂ ಯಜ್ಞೈರ್ವಿವಿಧದಕ್ಷಿಣೈಃ|

14013018c ಧರ್ಮಂ ಕುರು ಮಹಾರಾಜ ತತ್ರ ತೇ ಸ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆದುದರಿಂದ ವಿವಿಧದಕ್ಷಿಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡು.

14013019a ಯಜಸ್ವ ವಾಜಿಮೇಧೇನ ವಿಧಿವದ್ದಕ್ಷಿಣಾವತಾ|

14013019c ಅನ್ವೈಶ್ವ ವಿವಿಧೈರ್ಯಜ್ಞೈಃ ಸಮೃದ್ಧೈರಾಪ್ತದಕ್ಷಿಣೈಃ||

ವಿವಿಧ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಯಾಜಿಸು. ಸಮೃದ್ಧ
ಆಪ್ತದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅನ್ಯ ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಮಾಡು.

14013020a ಮಾ ತೇ ವ್ಯಥಾಸ್ತು ನಿಹತಾನ್ ಬಂಧೂನ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಪುನಃ ಪುನಃ|

14013020c ನ ಶಕ್ಯಾಸ್ತೇ ಪುನರ್ದ್ರಷ್ಟುಂ ಯೇ ಹತಾಸ್ಮಿನ್ ರಣಾಜಿರೇ||

ಹತರಾದ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ವ್ಯಥೆಪಡಬೇಡ.
ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹತರಾದ ಅವರನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡಲು ನಿನಗೆ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

14013021a ಸ ತ್ವಮಿಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾಯಜ್ಞೈಃ ಸಮೃದ್ಧೈರಾಪ್ತದಕ್ಷಿಣೈಃ|

14013021c ಲೋಕೇ ಕೀರ್ತಿಂ ಪರಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಗತಿಮಗ್ರಾಂ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ||

ಸಮೃದ್ಧ ಆಪ್ತದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಪರಮ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ.””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಕೃಷ್ಣಧರ್ಮಸಂವಾದೇ
ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಕೃಷ್ಣಧರ್ಮಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಹದಿಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಹಸ್ತಿನಾಪುರ ಪ್ರವೇಶ (೧-೧೭).

14014001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14014001a ಏವಂ ಬಹುವಿಧೈರ್ವಾಕ್ಶೈರ್ಮುನಿಭಿಸ್ತೈಸ್ತಪೋಧನೈಃ|

14014001c ಸಮಾಶ್ವಸ್ಯತ ರಾಜರ್ಷಿಹರ್ತಬಂಧುರ್ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ರೀತಿ ಮುನಿಗಳು ಮತ್ತು ತಪೋಧನರ ಬಹುವಿಧದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜರ್ಷಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡನು.

14014002a ಸೋಽನುನೀತೋ ಭಗವತಾ ವಿಷ್ವರಶ್ರವಸಾ ಸ್ವಯಮ್|

14014002c ದ್ವೈಪಾಯನೇನ ಕೃಷ್ಣೇನ ದೇವಸ್ಥಾನೇನ ಚಾಭಿಭೂಃ||

14014003a ನಾರದೇನಾಥ ಭೀಮೇನ ನಕುಲೇನ ಚ ಪಾರ್ಥಿವಃ|

14014003c ಕೃಷ್ಣಯಾ ಸಹದೇವೇನ ವಿಜಯೇನ ಚ ಧೀಮತಾ||

14014004a ಅನ್ಯೈಶ್ಚ ಪುರುಷವ್ಯಾಘೈರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಭಿಃ|

14014004c ವ್ಯಜಹಾಚ್ಛೋಕಜಂ ದುಃಖಂ ಸಂತಾಪಂ ಚೈವ ಮಾನಸಮ್||

ಸ್ವಯಂ ಭಗವಂತ ಕೃಷ್ಣ, ದ್ವೈಪಾಯನ ಕೃಷ್ಣ, ಋಷಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ನಾರದ, ಭೀಮ, ನಕುಲ, ಕೃಷ್ಣ ದ್ರೌಪದಿ, ಸಹದೇವ, ಧೀಮಂತ ವಿಜಯ ಅರ್ಜುನ, ಅನ್ಯ ಪುರುಷವ್ಯಾಘರು, ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನರಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೊದಲಾದವರಿಂದ

ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾರ್ಥಿವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮಾನಸಿಕ ಶೋಕ,
ದುಃಖ, ಸಂತಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು.

14014005a ಅರ್ಚಯಾಮಾಸ ದೇವಾಂಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14014005c ಕೃತ್ವಾಥ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಾಣಿ ಬಂಧೂನಾಂ ಸ ಪುನರ್ನೃಪಃ|

14014005e ಅನ್ವಶಾಸತ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಪೃಥಿವೀಂ ಸಾಗರಾಂಬರಾಮ್||

ನೃಪ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಬಂಧುಗಳ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುನಃ
ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆ
ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ಸಾಗರವನ್ನೇ ವಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು
ಆಳತೊಡಗಿದನು.

14014006a ಪ್ರಶಾಂತಚೇತಾಃ ಕೌರವ್ಯಃ ಸ್ವರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೇವಲಮ್|

14014006c ವ್ಯಾಸಂ ಚ ನಾರದಂ ಚೈವ ತಾಂಶ್ಚಾನ್ಯಾನಬ್ರವಿನ್ಮುಪಃ||

ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಶಾಂತ ಚೇತಸನಾದ ಕೌರವ್ಯ ನೃಪನು ವ್ಯಾಸ,
ನಾರದ ಮತ್ತು ಅನ್ಯರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದನು:

14014007a ಆಶ್ವಾಸಿತೋಽಹಂ ಪ್ರಾಗ್ಕೃದ್ಧೈರ್ಭವದ್ಭಿರ್ಮುನಿಪುಂಗವೈಃ|

14014007c ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಪಿ ಮೇ ಕಿಂ ಚಿದ್ವ್ಯಲೀಕಮಿಹ ವಿದ್ಯತೇ||

“ವೃದ್ಧರು ಮತ್ತು ಮುನಿಪುಂಗವರಿಂದ ನನಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಆಶ್ವಾಸನೆಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ಈಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದಷ್ಟೂ ದುಃಖವಿಲ್ಲ.

14014008a ಅರ್ಥಶ್ಚ ಸುಮಹಾನ್ಮಾಪ್ನೋ ಯೇನ ಯಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ದೇವತಾಃ|

14014008c ಪುರಸ್ಕೃತೈಹ ಭವತಃ ಸಮಾನೇಷ್ಯಾಮಹೇ ಮಖಿಮಾ||

ನೀವು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಸಂಪತ್ತು ಸಿಗುವುದರಲ್ಲಿದೆ.
ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿ
ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

14014009a ಹಿಮವಂತಂ ತ್ವಯಾ ಗುಪ್ತಾ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಃ ಪಿತಾಮಹ|

14014009c ಬಹ್ವಾಶ್ಚರ್ಯೋ ಹಿ ದೇಶಃ ಸ ಶ್ರೂಯತೇ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

ಪಿತಾಮಹ ! ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ನೀನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಿಮಾಲಯ
ಪರ್ವತದ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ! ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಅನೇಕ
ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

14014010a ತಥಾ ಭಗವತಾ ಚಿತ್ರಂ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಬಹು ಭಾಷಿತಮ್|

14014010c ದೇವರ್ಷಿಣಾ ನಾರದೇನ ದೇವಸ್ಥಾನೇನ ಚೈವ ಹ||

ಪೂಜ್ಯನಾದ ನೀನೂ, ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದ ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಥಾನರೂ
ಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದ ಅನೇಕ ವಿಚಿತ್ರ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದೀರಿ.

14014011a ನಾಭಾಗಧೇಯಃ ಪುರುಷಃ ಕಶ್ಚಿದೇವಂವಿಧಾನ್ಗುರೂನ್|

14014011c ಲಭತೇ ವ್ಯಸನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸುಹೃದಃ ಸಾಧುಸಂಮತಾನ್||

ಸೌಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಲ್ಲದ ಯಾವ ಪುರುಷನೂ ಕಷ್ಟಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ
ಸಾಧುಸಮ್ಮತ ಹಿತೈಷಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು !”

14014012a ಏವಮುಕ್ತಾಸ್ತು ತೇ ರಾಜ್ಞಾ ಸರ್ವ ಏವ ಮಹರ್ಷಯಃ|

14014012c ಅಭ್ಯನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ರಾಜಾನಂ ತಥೋಭೌ ಕೃಷ್ಣಫಲ್ಲನೌ|

14014012e ಪಶ್ಯತಾಮೇವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತತ್ರೈವಾದರ್ಶನಂ ಯಯುಃ||

ರಾಜನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಎಲ್ಲ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ರಾಜನಿಂದ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಕೃಷ್ಣ-ಫಲ್ಲನರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದೃಶ್ಯರಾದರು.

14014013a ತತೋ ಧರ್ಮಸುತೋ ರಾಜಾ ತತ್ರೈವೋಪಾವಿಶತ್ಪ್ರಭುಃ|

14014013c ಏವಂ ನಾತಿಮಹಾನ್ಕಾಲಃ ಸ ತೇಷಾಮಭ್ಯವರ್ತತ||

ಆಗ ರಾಜಾ ಪ್ರಭು ಧರ್ಮಸುತನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ನಂತರ ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

14014014a ಕುರ್ವತಾಂ ಶೌಚಕರ್ಮಾಣಿ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ನಿಧನೇ ತದಾ|

14014014c ಮಹಾದಾನಾನಿ ವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ದದತಾಮೌರ್ಧ್ವದೈಹಿಕಮ್||

ನಿಧನ ಹೊಂದಿದ ಭೀಷ್ಮನ ಶೌಚಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಔರ್ಧ್ವದೈಹಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಮಹಾದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು.

14014015a ಭೀಷ್ಮಕರ್ಣಪುರೋಗಾಣಾಂ ಕುರೂಣಾಂ ಕುರುನಂದನ|

14014015c ಸಹಿತೋ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೇಣ ಪ್ರದದಾಮೌರ್ಧ್ವದೈಹಿಕಮ್||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೊಂದಿಗೆ ಕುರುನಂದನನು ಭೀಷ್ಮ-ಕರ್ಣರೇ ಮೊದಲಾದ ಕುರುಗಳ ಔರ್ಧ್ವದೈಹಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು.

14014016a ತತೋ ದತ್ತ್ವಾ ಬಹು ಧನಂ ವಿಪ್ರೇಭ್ಯಃ ಪಾಂಡವರ್ಷಭಃ|

14014016c ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ವಿವೇಶ ಗಜಸಾಹ್ವಯಮ್||

ಅನಂತರ ಪಾಂಡವರ್ಷ ಭನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸ್ತಿನಾಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

14014017a ಸ ಸಮಾಶ್ವಾಸ್ಯ ಪಿತರಂ ಪ್ರಜ್ಞಾಚಕ್ಷುಷಮೀಶ್ವರಮ್|

14014017c ಅನ್ವಶಾದ್ವೈ ಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಪೃಥಿವೀಂ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ||

ಪ್ರಜ್ಞಾಚಕ್ಷು ತಂದೆ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಳತೊಡಗಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ

ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೫

ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಸಭಾವಿಹಾರ (೧-೭). ತಾವಿಬ್ಬರೂ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಹೋಗಲು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಲ್ಲಿ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಂದು ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳಿದುದು (೮-೩೪).

14015001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

14015001a ವಿಜಿತೇ ಪಾಂಡವೇಯೈಸ್ತು ಪ್ರಶಾಂತೇ ಚ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

14015001c ರಾಷ್ಟ್ರೇ ಕಿಂ ಚಕ್ರತುರ್ವೀರೌ ವಾಸುದೇವಧನಂಜಯೌ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ಪಾಂಡವರು ಗೆದ್ದು ಪ್ರಶಾಂತರಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರಲು ವೀರ ವಾಸುದೇವ-ಧನಂಜಯರು ಏನು ಮಾಡಿದರು.”

14015002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14015002a ವಿಜಿತೇ ಪಾಂಡವೇಯೈಸ್ತು ಪ್ರಶಾಂತೇ ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

14015002c ರಾಷ್ಟ್ರೇ ಬಭೂವತುರ್ಹೃಷ್ಯಾ ವಾಸುದೇವಧನಂಜಯೌ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಶಾಂಪತೇ! ಪಾಂಡವರಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಿ ಅವರು ಪ್ರಶಾಂತರಾಗಲು ವಾಸುದೇವ-ಧನಂಜಯರು ಹರ್ಷಿತರಾದರು.

14015003a ವಿಜಹ್ರಾತೇ ಮುದಾ ಯುಕ್ತೌ ದಿವಿ ದೇವೇಶ್ವರಾವಿವ|

14015003c ತೌ ವನೇಷು ವಿಚಿತ್ರೇಷು ಪರ್ವತಾನಾಂ ಚ ಸಾನುಷು||

ಮುದಿತರಾಗಿ ಅವನು ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ದೇವೇಶ್ವರರಂತೆ ವಿಚಿತ್ರ ವನ-ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿದರು.

14015004a ಶೈಲೇಷು ರಮಣೀಯೇಷು ಪಲ್ವಲೇಷು ನದೀಷು ಚ|

14015004c ಚಂಕ್ರಮ್ಯಮಾಣೌ ಸಂಹೃಷ್ಟಾವಶ್ವಿನಾವಿವ ನಂದನೇ||

ಅಶ್ವಿನಿಯರು ನಂದನ ವನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ರಮಣೀಯ ಶೈಲಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನದಿ-ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಹರ್ಷಿತರಾದರು.

14015005a ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥೇ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ರೇಮಾತೇ ಕೃಷ್ಣಪಾಂಡವೌ|

14015005c ಪ್ರವಿಶ್ಯ ತಾಂ ಸಭಾಂ ರಮ್ಯಾಂ ವಿಜಹ್ರಾತೇ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಮಹಾತ್ಮ ಕೃಷ್ಣ-ಪಾಂಡವರು ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿ ರಮಿಸಿದರು.
ಆ ರಮ್ಯ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವಿಹರಿಸಿದರು.

14015006a ತತ್ರ ಯುದ್ಧಕಥಾಶ್ಚಿತ್ರಾಃ ಪರಿಕ್ಷೇಶಾಂಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ|

14015006c ಕಥಾಯೋಗೇ ಕಥಾಯೋಗೇ ಕಥಯಾಮಾಸತುಸ್ತದಾ||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಿಚಿತ್ರ ಯುದ್ಧಕಥೆಗಳನ್ನೂ, ತಮಗಾದ
ಪರಿಕ್ಷೇಶಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮಾತುಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವನ್ನು
ಕಳೆದರು.

14015007a ಋಷೀಣಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಚ ವಂಶಾಂಸ್ತಾವಾಹತುಸ್ತದಾ|

14015007c ಪ್ರೀಯಮಾಣೌ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ಪುರಾಣಾವ್ಯುಷಿಸತ್ತಮೌ||

ಪುರಾಣ ಋಷಿಸತ್ತಮರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರು ಮಹಾತ್ಮರೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
ಋಷಿಗಳ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ವಂಶಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು
ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

14015008a ಮಧುರಾಸ್ತು ಕಥಾಶ್ಚಿತ್ರಾಶ್ಚಿತ್ರಾರ್ಥಪದನಿಶ್ಚಯಾಃ|

14015008c ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಃ ಸ ಪಾರ್ಥಾಯ ಕಥಯಾಮಾಸ ಕೇಶವಃ||

ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞ ಕೇಶವನು ಪಾರ್ಥನಿಗೆ ಮಧುರವಾದ ವಿಚಿತ್ರ ಪದ
ನಿಶ್ಚಯಗಳುಳ್ಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

14015009a ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತಂ ಜ್ಞಾತೀನಾಂ ಚ ಸಹಸ್ರಶಃ|

14015009c ಕಥಾಭಿಃ ಶಮಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಂ ಶೌರಿರ್ಜನಾರ್ದನಃ||

ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಮತ್ತು ಸಹಸ್ರಾರು ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವರ ಮರಣದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಶೌರಿ ಜನಾರ್ದನನು ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು.

14015010a ಸ ತಮಾಶ್ವಾಸ್ಯ ವಿಧಿವದ್ವಿಧಾನಜ್ಞೋ ಮಹಾತಪಾಃ|

14015010c ಅಪಹೃತ್ಯಾತ್ಮನೋ ಭಾರಂ ವಿಶಶ್ರಾಮೇವ ಸಾತ್ವತಃ||

ವಿಧಾನಜ್ಞ ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ಸಾತ್ವತನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ತಾನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಭಾರವನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದಂತೆ ತೋರಿದನು.

14015011a ತತಃ ಕಥಾಂತೇ ಗೋವಿಂದೋ ಗುಡಾಕೇಶಮುವಾಚ ಹ|

14015011c ಸಾಂತ್ವಯನ್ಕ್ಷಯಾ ವಾಚಾ ಹೇತುಯುಕ್ತಮಿದಂ ವಚಃ||

ಕಥೆಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನು ಗುಡಾಕೇಶನನ್ನು ಮಧುರಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಅರ್ಥಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14015012a ವಿಜಿತೇಯಂ ಧರಾ ಕೃತ್ಸ್ಮಾ ಸವ್ಯಸಾಚಿನ್ವರಂತಪ|

14015012c ತ್ವದ್ಬಾಹುಬಲಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ರಾಜ್ಞಾ ಧರ್ಮಸುತೇನ ಹ||

“ಸವ್ಯಸಾಚಿ! ಪರಂತಪ! ನಿನ್ನ ಬಾಹುಬಲವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ರಾಜಾ

ಧರ್ಮಸುತನು ಈ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾಯಿತು !

14015013a ಅಸಪತ್ನಾಂ ಮಹೀಂ ಭುಂಕ್ತೇ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14015013c ಭೀಮಸೇನಪ್ರಭಾವೇನ ಯಮಯೋಶ್ಚ ನರೋತ್ತಮ||

ನರೋತ್ತಮ ! ಭೀಮಸೇನ ಮತ್ತು ಯಮಳರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ

ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ದಾಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಮಹಿಯನ್ನು

ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ

14015014a ಧರ್ಮೇಣ ರಾಜ್ಞಾ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ರಾಜ್ಯಮಕಂಟಕಮ್|

14015014c ಧರ್ಮೇಣ ನಿಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಸ ಚ ರಾಜಾ ಸುಯೋಧನಃ||

ಧರ್ಮಜ್ಞ ರಾಜನು ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಕಂಟಕವಿಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು

ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ರಾಜಾ ಸುಯೋಧನನು

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದನು.

14015015a ಅಧರ್ಮರುಚಯೋ ಲುಬ್ಧಾಃ ಸದಾ ಚಾಪ್ರಿಯವಾದಿನಃ|

14015015c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ ದುರಾತ್ಮಾನಃ ಸಾನುಬಂಧಾ ನಿಪಾತಿತಾಃ||

ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ರುಚಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ, ಸದಾ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನೇ

ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಆಸೆಬುರುಕ ದುರಾತ್ಮ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು

ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಕೆಳಗುರುಳಿದ್ದಾರೆ.

14015016a ಪ್ರಶಾಂತಾಮಖಿಲಾಂ ಪಾರ್ಥ ಪೃಥಿವೀಂ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ|

14015016c ಭುಂಕ್ತೇ ಧರ್ಮಸುತೋ ರಾಜಾ ತ್ವಯಾ ಗುಪ್ತಃ ಕುರೂದ್ವಹ||

ಪಾರ್ಥ ! ಕುರೂದ್ವಹ ! ನೀನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಪ್ರಶಾಂತ ಅಖಿಲ
ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಪೃಥ್ವೀಪತಿ ಧರ್ಮಸುತ ರಾಜನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

14015017a ರಮೇ ಚಾಹಂ ತ್ವಯಾ ಸಾರ್ಥಮರಣ್ಯೇಷ್ಟಪಿ ಪಾಂಡವ|

14015017c ಕಿಮು ಯತ್ರ ಜನೋಽಯಂ ವೈ ಪೃಥಾ ಚಾಮಿತ್ರಕರ್ಶನ||

ಅಮಿತ್ರಕರ್ಶನ ! ಪಾಂಡವ ! ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ನಿರ್ಜನ
ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ರಮಿಸಬಲ್ಲೆನು. ಇನ್ನು ಜನರಿರುವ ಮತ್ತು ಅತ್ತೆ
ಪೃಥಾಳಿರುವ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನು?

14015018a ಯತ್ರ ಧರ್ಮಸುತೋ ರಾಜಾ ಯತ್ರ ಭೀಮೋ ಮಹಾಬಲಃ|

14015018c ಯತ್ರ ಮಾದ್ರವತೀಪುತ್ರೌ ರತಿಸ್ತತ್ರ ಪರಾ ಮಮ||

ಎಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಧರ್ಮಸುತನಿರುವನೋ, ಎಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲ
ಭೀಮನಿರುವನೋ, ಎಲ್ಲಿ ಮಾದ್ರವತೀ ಪುತ್ರರಿರುವರೋ ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ
ಪರಮ ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ.

14015019a ತಥೈವ ಸ್ವರ್ಗಕಲ್ಪೇಷು ಸಭೋದ್ದೇಶೇಷು ಭಾರತ|

14015019c ರಮಣೀಯೇಷು ಪುಣ್ಯೇಷು ಸಹಿತಸ್ಯ ತ್ವಯಾನಘ||

ಭಾರತ ! ಅನಘ ! ಸ್ವರ್ಗದಂತಿರುವ ಈ ರಮಣೀಯ ಪುಣ್ಯ
ಸಭಾಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಇದ್ದೇನೆ.

14015020a ಕಾಲೋ ಮಹಾಂಸ್ತ್ವ ತೀತೋ ಮೇ ಶೂರಪುತ್ರಮಪಶ್ಯತಃ|

14015020c ಬಲದೇವಂ ಚ ಕೌರವ್ಯ ತಥಾನ್ಯಾನ್ವೃಷ್ಟಿಪುಂಗವಾನ್||

ಕೌರವ್ಯ! ಶೂರಪುತ್ರ ವಸುದೇವನನ್ನು, ಬಲದೇವನನ್ನು ಮತ್ತು
ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ವೃಷ್ಟಿಪುಂಗವರನ್ನು ಕಾಣದೇ ಬಹಳ ಕಾಲವು
ಕಳೆದುಹೋಯಿತು.

14015021a ಸೋಽಹಂ ಗಂತುಮಭೀಪ್ಸಾಮಿ ಪುರೀಂ ದ್ವಾರವತೀಂ ಪ್ರತಿ|

14015021c ರೋಚತಾಂ ಗಮನಂ ಮಹ್ಯಂ ತವಾಪಿ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಆದುದರಿಂದ ದ್ವಾರವತೀ ಪುರಿಯ ಕಡೆ ಹೋಗಲು
ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಮತ್ತು ನೀನು ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು
ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ.

14015022a ಉಕ್ತೋ ಬಹುವಿಧಂ ರಾಜಾ ತತ್ರ ತತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14015022c ಸ ಹ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಯದ್ಯುಕ್ತಮಸ್ಮಾಭಿಃ ಶೋಕಕಾರಿತೇ||

ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ನಾವೂ ಕೂಡ
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆವು.

14015023a ಶಿಷ್ಪೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋಽಸ್ಮಾಭಿಃ ಶಾಸ್ತಾ ಸನ್ನಪಿ ಪಾಂಡವಃ|

14015023c ತೇನ ತಚ್ಚ ವಚಃ ಸಮ್ಯಗ್ಗೃಹೀತಂ ಸುಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಪಾಂಡವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಾದರೋ ನಮ್ಮಿಂದ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದು
ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ನಮ್ಮ ವಚನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

14015024a ಧರ್ಮಪುತ್ರೇ ಹಿ ಧರ್ಮಜ್ಞೇ ಕೃತಜ್ಞೇ ಸತ್ಯವಾದಿನಿ|

14015024c ಸತ್ಯಂ ಧರ್ಮೋ ಮತಿಶ್ಚಾಗ್ರ್ಯಾ ಸ್ಥಿತಿಶ್ಚ ಸತತಂ ಸ್ಥಿರಾ||

ಧರ್ಮಜ್ಞ ಕೃತಜ್ಞ ಸತ್ಯವಾದಿನಿ ಧರ್ಮಪುತ್ರನಲ್ಲಿ ಸತತವೂ ಸತ್ಯ-
ಧರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿವೆ.

14015025a ತದ್ಗತ್ವಾ ತಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಯದಿ ತೇ ರೋಚತೇಽರ್ಜುನ|

14015025c ಅಸ್ಮದ್ಗಮನಸಂಯುಕ್ತಂ ವಚೋ ಬ್ರೂಹಿ ಜನಾಧಿಪಮ್||

ಅರ್ಜುನ! ನೀನು ಬಯಸುವೆಯಾದರೆ ಆ ಮಹಾತ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ
ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣದ ಕುರಿತು ಜನಾಧಿಪನಿಗೆ ಹೇಳು.

14015026a ನ ಹಿ ತಸ್ಯಾಪ್ರಿಯಂ ಕುರ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗೇಽಪ್ಯುಪಸ್ಥಿತೇ|

14015026c ಕುತೋ ಗಂತುಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಪುರೀಂ ದ್ವಾರವತೀಂ ಪ್ರತಿ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ
ಅಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿ ನಾವು ದ್ವಾರವತೀ ಪುರಿಗೆ ಹೇಗೆ
ಹೋಗಬಲ್ಲೆವು?

14015027a ಸರ್ವಂ ತ್ವಿದಮಹಂ ಪಾರ್ಥ ತ್ವತ್ಪ್ರೀತಿಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ|

14015027c ಬ್ರವೀಮಿ ಸತ್ಯಂ ಕೌರವ್ಯ ನ ಮಿಥ್ಯೈತತ್ಕಥಂ ಚನ||

ಪಾರ್ಥ! ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿ-ಹಿತಗಳನ್ನು ಬಯಸಿ
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕೌರವ್ಯ! ನಿನಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸುಳ್ಳನೆಂದೂ
ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

14015028a ಪ್ರಯೋಜನಂ ಚ ನಿರ್ವೃತ್ತಮಿಹ ವಾಸೇ ಮಮಾರ್ಜುನ|

14015028c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಹತೋ ರಾಜಾ ಸಬಲಃ ಸಪದಾನುಗಃ||

ಅರ್ಜುನ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಯೋಜನವು
ಆಗಿಹೋಯಿತು. ರಾಜಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನು ಅವನ ಸೇನೆ ಮತ್ತು
ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹತನಾದನು.

14015029a ಪೃಥಿವೀ ಚ ವಶೇ ತಾತ ಧರ್ಮಪುತ್ರಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14015029c ಸ್ಥಿತಾ ಸಮುದ್ರವಸನಾ ಸಶೈಲವನಕಾನನಾ|

14015029e ಚಿತಾ ರತ್ನೈರ್ಬಹುವಿಧೈಃ ಕುರುರಾಜಸ್ಯ ಪಾಂಡವ||

ಅಯ್ಯಾ! ಪೃಥ್ವಿಯೂ ಕೂಡ ಧೀಮಂತ ಧರ್ಮಪುತ್ರನ ವಶವಾಯಿತು.
ಪಾಂಡವ! ಸಮುದ್ರವೇ ವಸ್ತುವಾಗುಳ್ಳ ಶೈಲ-ವನ-ಕಾನನ ಯುಕ್ತಳಾದ
ಬಹುವಿಧದ ರತ್ನಗಳ ಖನಿಯಾದ ಭೂಮಿಯು ಕುರುರಾಜನದ್ದಾಗಿದೆ.

14015030a ಧರ್ಮೇಣ ರಾಜಾ ಧರ್ಮಜ್ಞಃ ಪಾತು ಸರ್ವಾಂ ವಸುಂಧರಾಮ್|

14015030c ಉಪಾಸ್ಯಮಾನೋ ಬಹುಭಿಃ ಸಿದ್ಧೈಶ್ಚಾಪಿ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

14015030e ಸ್ತೂಯಮಾನಶ್ಚ ಸತತಂ ಬಂದಿಭಿರ್ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅನೇಕ ಮಹಾತ್ಮ ಸಿದ್ಧರಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮತ್ತು
ಬಂದಿಗಳಿಂದ ಸತತವೂ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಧರ್ಮಜ್ಞ ರಾಜನು
ಇಡೀ ವಸುಂಧರೆಯನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪಾಲಿಸಲಿ!

14015031a ತನ್ಮಯಾ ಸಹ ಗತ್ವಾದ್ಯ ರಾಜಾನಂ ಕುರುವರ್ಧನಮ್|

14015031c ಆಪೃಚ್ಛ ಕುರುಶಾರ್ದೂಲ ಗಮನಂ ದ್ವಾರಕಾಂ ಪ್ರತಿ||

ಕುರುಶಾರ್ದೂಲ ! ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಕುರುವರ್ಧನ
ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಹೋಗುವ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

14015032a ಇದಂ ಶರೀರಂ ವಸು ಯಚ್ಚ ಮೇ ಗೃಹೇ
ನಿವೇದಿತಂ ಪಾರ್ಥ ಸದಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೇ|

14015032c ಪ್ರಿಯಶ್ಚ ಮಾನ್ಯಶ್ಚ ಹಿ ಮೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ
ಸದಾ ಕುರೂಣಾಮಧಿಪೋ ಮಹಾಮತಿಃ||

ಈ ಶರೀರ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತಿದೆಯೋ ಅದು ಸದಾ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೇ ಮುಡುಪಾಗಿದೆ. ಕುರುಗಳ ಅಧಿಪ ಮಹಾಮತಿ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನೂ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

14015033a ಪ್ರಯೋಜನಂ ಚಾಪಿ ನಿವಾಸಕಾರಣೇ
ನ ವಿದ್ಯತೇ ಮೇ ತ್ವದ್ಯತೇ ಮಹಾಭುಜ|

14015033c ಸ್ಥಿತಾ ಹಿ ಪೃಥ್ವೀ ತವ ಪಾರ್ಥ ಶಾಸನೇ
ಗುರೋಃ ಸುವೃತ್ತಸ್ಯ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯ ಹ||

ಮಹಾಭುಜ ! ನಿನ್ನೊಡನೆ ಇರುವ ಸುಖವಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಇನ್ನೂ
ಉಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.
ಪಾರ್ಥ ! ಈ ಪೃಥ್ವಿಯೇ ನಿನ್ನ ಗುರುವೂ ಉತ್ತಮ ನಡತೆಯುಳ್ಳವನೂ
ಆದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ !”

14015034a ಇತೀದಮುಕ್ತಂ ಸ ತದಾ ಮಹಾತ್ಮನಾ
ಜನಾರ್ದನೇನಾಮಿತವಿಕ್ರಮೋಽರ್ಜುನಃ|

ಜನಾರ್ದನಂ ಸಂಪ್ರತಿಪೂಜ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಆ ಮಹಾತ್ಮ ಜನಾರ್ದನನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಅಮಿತ ವಿಕ್ರಮಿ
ಅರ್ಜುನನು ಕಷ್ಟದಿಂದಲೇ “ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ
ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ

ಪಂಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೬

ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅರ್ಜುನನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಯುದ್ಧದ
ಮೊದಲು “ನೀನು ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ನಷ್ಟಚೇತನನಾದ ನಾನು ಮರೆತುಹೋಗಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದರ
ಅರ್ಥವನ್ನು ಪುನಃ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು (೧-೭).
ಬ್ರಹ್ಮಪದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಹೇಳಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ,
ಆದರೆ ಅದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ತನ್ನ
ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಯಪ-
ಸಿದ್ಧಪುರುಷರ ಸಂವಾದವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು (೮-೪೩).

14016001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

14016001a ಸಭಾಯಾಂ ವಸತೋಸ್ತಸ್ಯಾಂ ನಿಹತ್ಯಾರೀನ್ಮಹಾತ್ಮನೋಃ|

14016001c ಕೇಶವಾರ್ಜುನಯೋಃ ಕಾ ನು ಕಥಾ ಸಮಭವದ್ವಿಜ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜ! ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಮಹಾತ್ಮ ಕೇಶವಾರ್ಜುನರು ಮಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಏನೇನು ಮಾತನಾಡಿದರು?”

14016002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14016002a ಕೃಷ್ಣೇನ ಸಹಿತಃ ಪಾರ್ಥಃ ಸ್ವರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೇವಲಮ್|

14016002c ತಸ್ಯಾಂ ಸಭಾಯಾಂ ರಮ್ಯಾಯಾಂ ವಿಜಹಾರ ಮುದಾ ಯುತಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಪಾರ್ಥನು ಕೃಷ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಆ ರಮ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮುದಿತನಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿದನು.

14016003a ತತಃ ಕಂ ಚಿತ್ಸಭೋದ್ದೇಶಂ ಸ್ವಗೋದ್ದೇಶಸಮಂ ನೃಪ|

14016003c ಯದೃಚ್ಛಯಾ ತೌ ಮುದಿತೌ ಜಗ್ಮತುಃ ಸ್ವಜನಾವೃತೌ||

ನೃಪ! ಸ್ವರ್ಗದ ಪ್ರದೇಶದಂತಿದ್ದ ಆ ಸಭಾಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ವಜನರಿಂದ ಪರಿವೃತರಾಗಿ ಮೋದದಿಂದ ತಿರುಗಾಡಿದರು.

14016004a ತತಃ ಪ್ರತೀತಃ ಕೃಷ್ಣೇನ ಸಹಿತಃ ಪಾಂಡವೋಽರ್ಜುನಃ|

14016004c ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ತಾಂ ಸಭಾಂ ರಮ್ಯಾಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಆಗ ಆ ರಮ್ಯ ಸಭೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೃಷ್ಣನ ಸಹಿತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ

ಪಾಂಡವ ಅರ್ಜುನನು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14016005a ವಿದಿತಂ ತೇ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಸಮುಪಸ್ಥಿತೇ|

14016005c ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ದೇವಕೀಮಾತಸ್ತಚ್ಚ ತೇ ರೂಪಮೈಶ್ವರಮ್||

“ಮಹಾಬಾಹೋ ! ದೇವಕೀಪುತ್ರ ! ಸಂಗ್ರಾಮವು

ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವಾಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನೂ ಈಶ್ವರನ

ರೂಪವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು.

14016006a ಯತ್ತು ತದ್ಭವತಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತದಾ ಕೇಶವ ಸೌಹೃದಾತ್|

14016006c ತತ್ಸರ್ವಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ನಷ್ಟಂ ಮೇ ನಷ್ಟಚೇತಸಃ||

ಕೇಶವ ! ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ! ಅಂದು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ನೀನು

ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಷ್ಟಚೇತನನಾದ ನಾನು

ಮರೆತುಹೋಗಿದ್ದೇನೆ.

14016007a ಮಮ ಕೌತೂಹಲಂ ತ್ವಸ್ತಿ ತೇಷ್ಟರ್ಥೇಷು ಪುನಃ ಪ್ರಭೋ|

14016007c ಭವಾಂಶ್ಚ ದ್ವಾರಕಾಂ ಗಂತಾ ನಚಿರಾದಿವ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ ! ಸ್ವಲ್ಪಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ದ್ವಾರಕೆಗೆ

ಹೋಗುವವನಿದ್ದೀಯೆ ! ಪ್ರಭೋ ! ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಿನ್ನಿಂದ ಅದರ

ಅರ್ಥವನ್ನು ಪುನಃ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಕುತೂಹಲವಾಗಿದೆ.”

14016008a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತತಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಫಲುನಂ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ|

14016008c ಪರಿಷ್ಟಬ್ಯ ಮಹಾತೇಜಾ ವಚನಂ ವದತಾಂ ವರಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ, ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃಷ್ಣನು
ಫಲ್ಲುನನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14016009a ಶ್ರಾವಿತಸ್ತ್ವಂ ಮಯಾ ಗುಹ್ಯಂ ಜ್ಞಾಪಿತಶ್ಚ ಸನಾತನಮ್|

14016009c ಧರ್ಮಂ ಸ್ವರೂಪಿಣಂ ಪಾರ್ಥ ಸರ್ವಲೋಕಾಂಶ್ಚ ಶಾಶ್ವತಾನ್||

“ಪಾರ್ಥ ! ಗುಹ್ಯವೂ ಸನಾತನವೂ ಆದ ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ
ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೆನು.

14016010a ಅಬುದ್ಧ್ವಾ ಯನ್ನ ಗೃಹ್ಣೀಥಾಸ್ತನ್ಮೇ ಸುಮಹದಪ್ರಿಯಮ್|

14016010c ನೂನಮಶ್ರದ್ಧಧಾನೋಽಸಿ ದುರ್ಮೇಧಾಶ್ಚಾಸಿ ಪಾಂಡವ||

ಪಾಂಡವ ! ಆದರೆ ನೀನು ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೇ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ
ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಬಹಳ ಅಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ನೀನು ತುಂಬಾ
ಅಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನೂ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿರುವೆ.

14016011a ಸ ಹಿ ಧರ್ಮಃ ಸುಪರ್ಯಾಪ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದವೇದನೇ|

14016011c ನ ಶಕ್ಯಂ ತನ್ಮಯಾ ಭೂಯಸ್ತಥಾ ವಕ್ತುಮಶೇಷತಃ||

ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ತುಂಬಾ
ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಲು
ನನ್ನಿಂದ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

14016012a ಪರಂ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಥಿತಂ ಯೋಗಯುಕ್ತೇನ ತನ್ಮಯಾ|

14016012c ಇತಿಹಾಸಂ ತು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಪುರಾತನಮ್||

ಆಗ ನಾನು ಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು
ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ಅದೇ ಅರ್ಥಕೊಡುವ ಪುರಾತನ
ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14016013a ಯಥಾ ತಾಂ ಬುದ್ಧಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಗತಿಮಗ್ರ್ಯಾಂ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ|

14016013c ಶೃಣು ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗದತಃ ಸರ್ವಮೇವ ಮೇ||

ಆ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡರೆ ನೀನು ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ
ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ. ಧರ್ಮಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಕೇಳು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14016014a ಆಗಚ್ಛದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕಶ್ಚಿತ್ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಾದರಿಂದಮ|

14016014c ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಚ್ಚ ದುರ್ಧರ್ಷಃ ಸೋಽಸ್ಮಾಭಿಃ ಪೂಜಿತೋಽಭವತ್||

ಅರಿಂದಮ! ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ
ಬಂದನು. ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದವನಾಗಿದ್ದ ಅವನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ನಾವು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದೆವು.

14016015a ಅಸ್ಮಾಭಿಃ ಪರಿಪೃಷ್ಟಶ್ಚ ಯದಾಹ ಭರತರ್ಷಭ|

14016015c ದಿವ್ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಪಾರ್ಥ ತಚ್ಚೃಣುಷ್ವಾವಿಚಾರಯನ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಪಾರ್ಥ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವನು ಉತ್ತರಿಸಿದ ದಿವ್ಯ
ವಿಧಿಯನ್ನು ಕೇಳು.

14016016 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14016016a ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ಯನ್ಮಾನುಪೃಚ್ಛಸಿ|

14016016c ಭೂತಾನಾಮನುಕಂಪಾರ್ಥಂ ಯನ್ಮೋಹಚ್ಛೇದನಂ ಪ್ರಭೋ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಭೋ! ಕೃಷ್ಣ! ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಮೋಹವನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ನೀನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ⁴.

14016017a ತತ್ತೇಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾವನ್ಮಧುಸೂದನ|

14016017c ಶೃಣುಷ್ವಾವಹಿತೋ ಭೂತ್ವಾ ಗದತೋ ಮಮ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ! ಮಧುಸೂದನ! ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಅನನ್ಯಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೇಳು.

14016018a ಕಶ್ಚಿದ್ವಿಪ್ರಸ್ತುಪೋಯುಕ್ತಃ ಕಾಶ್ಯಪೋ ಧರ್ಮವಿತ್ತಮಃ|

14016018c ಆಸಸಾದ ದ್ವಿಜಂ ಕಂ ಚಿದ್ಧರ್ಮಾಣಾಮಾಗತಾಗಮಮ್||

ಒಮ್ಮೆ ತಪೋಯುಕ್ತನೂ ಧರ್ಮವಿತ್ತಮನೂ ಆದ ಕಾಶ್ಯಪ ದ್ವಿಜನು ಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಓರ್ವ ದ್ವಿಜನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದನು.

14016019a ಗತಾಗತೇ ಸುಬಹುಶೋ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಪಾರಗಮ್|

14016019c ಲೋಕತತ್ತ್ವಾರ್ಥಕುಶಲಂ ಜ್ಞಾತಾರಂ ಸುಖದುಃಖಯೋಃ||

⁴ ಸರ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಭಗವಂತನು ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇತರ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಅನುಕಂಪದಿಂದಲೇ ಹೊರತು ತನಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕಂಡಿದ್ದನು.

ಅವನು ಹಿಂದಾದುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದನು.
 ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಪಾರಂಗತನಾಗಿದ್ದನು.
 ಲೋಕತತ್ತ್ವದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾಗಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ
 ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು.

14016020a ಜಾತೀಮರಣತತ್ತ್ವಜ್ಞಂ ಕೋವಿದಂ ಪುಣ್ಯಪಾಪಯೋಃ|

14016020c ದ್ರಷ್ಟಾರಮುಚ್ಚನೀಚಾನಾಂ ಕರ್ಮಭಿರ್ದೇಹಿನಾಂ ಗತಿಮ್||

ಹುಟ್ಟು-ಮರಣಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು, ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳ
 ಕುರಿತು ಕೋವಿದನಾಗಿದ್ದನು. ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಜೀವಿಗಳು
 ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದನು.

14016021a ಚರಂತಂ ಮುಕ್ತವತ್ಸಿದ್ಧಂ ಪ್ರಶಾಂತಂ ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯಮ್|

14016021c ದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಶ್ರಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾ ಕ್ರಮಮಾಣಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ಮುಕ್ತನಾದವನಂತೆ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸಿದ್ಧನು ಪ್ರಶಾಂತನೂ,
 ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗಿದ್ದು, ಬ್ರಹ್ಮಶ್ರೀಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದನು.

14016022a ಅಂತರ್ಧಾನಗತಿಜ್ಞಂ ಚ ಶ್ರುತ್ವಾ ತತ್ತ್ವೇನ ಕಾಶ್ಯಪಃ|

14016022c ತಥೈವಾಂತರ್ಹಿತೈಃ ಸಿದ್ಧೈರ್ಯಾಂತಂ ಚಕ್ರಧರೈಃ ಸಹ||

14016023a ಸಂಭಾಷಮಾಣಮೇಕಾಂತೇ ಸಮಾಸೀನಂ ಚ ತೈಃ ಸಹ|

14016023c ಯದ್ಯಚ್ಚಯಾ ಚ ಗಚ್ಚಂತಮಸಕ್ತಂ ಪವನಂ ಯಥಾ||

ಗಾಳಿಯಂತೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು
 ಅಂತರ್ಧಾನ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಅವನು ಚಕ್ರಧಾರಿ

ಸಿದ್ದರೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತು ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಾಶ್ಯಪನು ಕೇಳಿದನು.

14016024a ತಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಮೇಧಾವೀ ಸ ತದಾ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ|

14016024c ಚರಣೌ ಧರ್ಮಕಾಮೋ ವೈ ತಪಸ್ವೀ ಸುಸಮಾಹಿತಃ|

14016024e ಪ್ರತಿಪೇದೇ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾ ಯುತಃ||

ಧರ್ಮಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದ್ದ ಆ ಮೇಧಾವೀ
ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಆ ತಪಸ್ವಿಯ ಬಳಿಸಾರಿ ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅವನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿದನು.

14016025a ವಿಸ್ಮಿತಶ್ಚಾ ದ್ಭುತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಾಶ್ಯಪಸ್ತಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಮ್|

14016025c ಪರಿಚಾರೇಣ ಮಹತಾ ಗುರುಂ ವೈದ್ಯಮತೋಷಯತ್||

ಅದ್ಭುತನಾಗಿದ್ದ ಆ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾದ
ಕಾಶ್ಯಪನು ಅವನನ್ನು ಗುರುವೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಮಹಾ ಶುಶ್ರೂಷೆಗಳಿಂದ
ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದನು.

14016026a ಪ್ರೀತಾತ್ಮಾ ಚೋಪಪನ್ನಶ್ಚ ಶ್ರುತಚಾರಿತ್ರಸಂಯುತಃ|

14016026c ಭಾವೇನ ತೋಷಯಚ್ಛೈನಂ ಗುರುವೃತ್ತ್ಯಾ ಪರಂತಪಃ||

ಶ್ರುತಚಾರಿತ್ರ ಸಂಯುಕ್ತನೂ ಪರಂತಪನೂ ಪ್ರೀತಾತ್ಮನೂ ಆದ ಆ
ಕಾಶ್ಯಪನು ಗುರುಭಾವದಿಂದ ದ್ವಿಜನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದನು.

14016027a ತಸ್ಮೈ ತುಷ್ಯಃ ಸ ಶಿಷ್ಯಾಯ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಥಾಬ್ರವೀದ್ಗುರುಃ|

14016027c ಸಿದ್ದಿಂ ಪರಾಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಶೃಣು ತನ್ನೇ ಜನಾರ್ದನ||

ಜನಾರ್ದನ! ಶಿಷ್ಯನ ಕುರಿತು ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಗುರುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ
ಅವನಿಗೆ ಪರಾಸಿದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳು.

14016028a ವಿವಿಧೈಃ ಕರ್ಮಭಿಸ್ತಾತ ಪುಣ್ಯಯೋಗೈಶ್ಚ ಕೇವಲೈಃ|

14016028c ಗಚ್ಛಂತೀಹ ಗತಿಂ ಮರ್ತ್ಯಾ ದೇವಲೋಕೇಽಪಿ ಚ ಸ್ಥಿತಿಮ್||

“ಅಯ್ಯಾ! ಮನುಷ್ಯರು ವಿವಿಧ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಂಟಾದ
ಪುಣ್ಯಯೋಗಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ
ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

14016029a ನ ಕ್ವ ಚಿತ್ಸುಖಮತ್ಯಂತಂ ನ ಕ್ವ ಚಿಚ್ಛಾಶ್ವತೀ ಸ್ಥಿತಿಃ|

14016029c ಸ್ಥಾನಾಚ್ಚ ಮಹತೋ ಭ್ರಂಶೋ ದುಃಖಲಬ್ಧಾತ್ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಆದರೆ ಜೀವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು
ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಾನವು ಎಷ್ಟೇ
ಮಹತ್ತರವಾದುದಿರಲಿ, ಅವನು ಪುನಃ ಪುನಃ ದುಃಖವನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

14016030a ಅಶುಭಾ ಗತಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಕಷ್ಟಾ ಮೇ ಪಾಪಸೇವನಾತ್|

14016030c ಕಾಮಮನ್ಯುಪರೀತೇನ ತೃಷ್ಟಯಾ ಮೋಹಿತೇನ ಚ||

ಕಾಮ-ಕೋಪಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತನಾಗಿ
ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಅಶುಭ ಗತಿಗಳೇ

ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದೆನು.

14016031a ಪುನಃ ಪುನಶ್ಚ ಮರಣಂ ಜನ್ಮ ಚೈವ ಪುನಃ ಪುನಃ|

14016031c ಆಹಾರಾ ವಿವಿಧಾ ಭುಕ್ತಾಃ ಪೀತಾ ನಾನಾವಿಧಾಃ ಸ್ತನಾಃ||

ಪುನಃ ಪುನಃ ಮರಣಹೊಂದಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿ ವಿವಿಧ
ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಭೋಜಿಸಿದೆನು ಮತ್ತು ನಾನಾ ವಿಧದ ಮೊಲೆಹಾಲನ್ನು
ಕುಡಿದೆನು.

14016032a ಮಾತರೋ ವಿವಿಧಾ ದೃಷ್ಟಾಃ ಪಿತರಶ್ಚ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾಃ|

14016032c ಸುಖಾನಿ ಚ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ದುಃಖಾನಿ ಚ ಮಯಾನಘ||

ಅನಘ! ವಿವಿಧ ತಾಯಂದಿರನ್ನು ಕಂಡೆನು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ
ತಂದೆಯಂದಿರನ್ನೂ ನೋಡಿದೆನು. ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸುಖಗಳನ್ನೂ
ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದೆನು.

14016033a ಪ್ರಿಯೈರ್ವಿವಾಸೋ ಬಹುಶಃ ಸಂವಾಸಶ್ಚಾಪ್ರಿಯೈಃ ಸಹ|

14016033c ಧನನಾಶಶ್ಚ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ಲಬ್ಧ್ವಾ ದುಃಖೇನ ತದ್ಧನಮ್||

ಅನೇಕ ಪ್ರಿಯರಿಂದ ದೂರಾದೆನು. ಅನೇಕ ಅಪ್ರಿಯರ ಸಹವಾಸವನ್ನೂ
ಮಾಡಿದೆನು. ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧನನಾಶವನ್ನೂ
ಕಂಡೆನು.

14016034a ಅವಮಾನಾಃ ಸುಕಷ್ಟಾಶ್ಚ ಪರತಃ ಸ್ವಜನಾತ್ತಥಾ|

14016034c ಶಾರೀರಾ ಮಾನಸಾಶ್ಚಾಪಿ ವೇದನಾ ಭೃಶದಾರುಣಾಃ||

ಸ್ವಜನರು ಮತ್ತು ಪರರಿಂದ ಅಪಾರ ಅವಮಾನ-ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು
ಅನುಭವಿಸಿದೆನು. ಅತಿ ದಾರುಣ ಶಾರೀರಿಕ-ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆಗಳನ್ನೂ
ಅನುಭವಿಸಿದೆನು.

14016035a ಪ್ರಾಪ್ತಾ ವಿಮಾನನಾಶ್ಚೋಗ್ರಾ ವಧಬಂಧಾಶ್ಚ ದಾರುಣಾಃ|

14016035c ಪತನಂ ನಿರಯೇ ಚೈವ ಯಾತನಾಶ್ಚ ಯಮಕ್ಷಯೇ||

ಉಗ್ರ ಅಪಮಾನಗಳನ್ನೂ ದಾರುಣ ಮರಣ ದಂಡನೆ-ಬಂಧನಗಳನ್ನೂ
ಅನುಭವಿಸಿದೆನು. ನರಕದಲ್ಲಿಯೂ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು
ಯಮಕ್ಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

14016036a ಜರಾ ರೋಗಾಶ್ಚ ಸತತಂ ವಾಸನಾನಿ ಚ ಭೂರಿಶಃ|

14016036c ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನನುಭೂತಾನಿ ದ್ವಂದ್ವಜಾನಿ ಭೃಶಂ ಮಯಾ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಾಳಿದ ನಾನು ಸತತವಾಗಿ
ಮುಪ್ಪು-ರೋಗಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಚಿಂತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಶೀತೋಷ್ಣ,
ಸುಖದುಃಖಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದಲೂ ಬಳಲಿದೆನು.

14016037a ತತಃ ಕದಾ ಚಿನ್ನಿವೇದಾನ್ನಿಕಾರಾನ್ನಿಕೃತೇನ ಚ|

14016037c ಲೋಕತಂತ್ರಂ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಂ ದುಃಖಾರ್ತೇನ ಭೃಶಂ ಮಯಾ|

14016037e ತತಃ ಸಿದ್ಧಿರಿಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಪ್ರಸಾದಾದಾತ್ಮನೋ ಮಯಾ||

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ನಿರಾಕಾರನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆನು.
ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಲೋಕತಂತ್ರವನ್ನೇ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದೆನು. ಆತ್ಮನ
ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಆಗ ನನಗೆ ಈ ಸಿದ್ಧಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

14016038a ನಾಹಂ ಪುನರಿಹಾಗಂತಾ ಲೋಕಾನಾಲೋಕಯಾಮ್ಯಹಮ್|

14016038c ಆ ಸಿದ್ಧೇರಾ ಪ್ರಜಾಸರ್ಗಾದಾತ್ಮನೋ ಮೇ ಗತಿಃ ಶುಭಾ||

ಪುನಃ ನಾನು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ
ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆ ನಾನು
ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಲೋಕಗಳ ಶುಭ ಗತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ.

14016039a ಉಪಲಬ್ಧಾ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ತಥೇಯಂ ಸಿದ್ಧಿರುತ್ತಮಾ|

14016039c ಇತಃ ಪರಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತತಃ ಪರತರಂ ಪುನಃ|

14016039e ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಮವ್ಯಗ್ರಂ ಮಾ ತೇ ಭೂದತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ಈ ಉತ್ತಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ
ಮೇಲಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದಕ್ಕಿಂದಲೂ
ಮೇಲಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೂ ಮೇಲಿದ್ದ
ಬ್ರಹ್ಮಪದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14016040a ನಾಹಂ ಪುನರಿಹಾಗಂತಾ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ಪರಂತಪ|

14016040c ಪ್ರೀತೋಽಸ್ಮಿ ತೇ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಬ್ರೂಹಿ ಕಿಂ ಕರವಾಣಿ ತೇ||

ಪರಂತಪ! ನಾನು ಪುನಃ ಈ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ನಿನಗೇನು
ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.

14016041a ಯದೀಪ್ಸುರುಪಪನ್ನಸ್ತ್ವಂ ತಸ್ಯ ಕಾಲೋಽಯಮಾಗತಃ|

14016041c ಅಭಿಜಾನೇ ಚ ತದಹಂ ಯದರ್ಥಂ ಮಾ ತ್ವಮಾಗತಃ|

14016041e ಅಚಿರಾತ್ತು ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಯೇನಾಹಂ ತ್ವಾಮಚೂಚುದಮ್||

ನೀನು ಏನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆಯೋ ಅದರ ಕಾಲವು ಈಗ ಬಂದೊದಗಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಯಾಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಅರಿತಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

14016042a ಭೃಶಂ ಪ್ರೀತೋಽಸ್ಮಿ ಭವತಶ್ಚಾ ರಿತ್ರೇಣ ವಿಚಕ್ಷಣ|

14016042c ಪರಿಪೃಚ್ಛ ಯಾವದ್ಭವತೇ ಭಾಷೇಯಂ ಯತ್ತವೇಪ್ಸಿತಮ್||

ವಿದ್ವಾಂಸನೇ! ನಿನ್ನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಕೇಳು. ನಾನು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ.

14016043a ಬಹು ಮನ್ಯೇ ಚ ತೇ ಬುದ್ಧಿಂ ಭೃಶಂ ಸಂಪೂಜಯಾಮಿ ಚ|

14016043c ಯೇನಾಹಂ ಭವತಾ ಬುದ್ಧೋ ಮೇಧಾವೀ ಹ್ಯಸಿ ಕಾಶ್ಯಪ||

ಕಾಶ್ಯಪ! ನನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ನೀನು ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಮೇಧಾವಿಯೂ ಆಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೂಡ!”””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಷೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನುಗೀತಾ

೧೭

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕಾಶ್ಯಪ-ಸಿದ್ಧಪುರುಷರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೩೯).

14017001 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14017001a ತತಸ್ತಸ್ಯೋಪಸಂಗೃಹ್ಯ ಪಾದೌ ಪ್ರಶ್ನಾನ್ಸದುವರ್ಚಾನ್|

14017001c ಪಪ್ರಚ್ಛ ತಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನ್ಸ ಪ್ರಾಹ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ವರಃ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಕಾಶ್ಯಪನು ಅವನ ಎರಡು
ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಉತ್ತರಿಸಲು ಕಠಿನವಾದ
ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಧರ್ಮಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನು
ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

14017002 ಕಾಶ್ಯಪ ಉವಾಚ

14017002a ಕಥಂ ಶರೀರಂ ಚ್ಯವತೇ ಕಥಂ ಚೈವೋಪಪದ್ಯತೇ|

14017002c ಕಥಂ ಕಷ್ಟಾಚ್ಛ ಸಂಸಾರಾತ್ಸಂಸರನ್ವರಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಕಾಶ್ಯಪನು ಹೇಳಿದನು: “ಶರೀರವು ಹೇಗೆ ಬಿದ್ದುಹೋಗುತ್ತದೆ? ಮತ್ತೆ
ಹೇಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ? ಸಂಸಾರಿಯು
ಕಷ್ಟಭರಿತ ಈ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ?

14017003a ಆತ್ಮಾನಂ ವಾ ಕಥಂ ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಚ್ಚರೀರಂ ವಿಮುಂಚತಿ|

14017003c ಶರೀರತಶ್ಚ ನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಕಥಮನ್ಯತ್ಪಪದ್ಯತೇ||

ಅಥವಾ ಆತ್ಮವು ಜೋಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡುತ್ತದೆ? ಶರೀರದಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಅನ್ಯಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ?

14017004a ಕಥಂ ಶುಭಾಶುಭೇ ಚಾಯಂ ಕರ್ಮಣೀ ಸ್ವಕೃತೇ ನರಃ|

14017004c ಉಪಭುಂಕ್ತೇ ಕ್ವ ವಾ ಕರ್ಮ ವಿದೇಹಸ್ಯೋಪತಿಷ್ಠತಿ||

ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ? ಅಥವಾ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ನಂತರ ಆ ಕರ್ಮಫಲಗಳು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ?"

14017005 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14017005a ಏವಂ ಸಂಚೋದಿತಃ ಸಿದ್ಧಃ ಪ್ರಶ್ನಾಂಸ್ತಾನ್ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ|

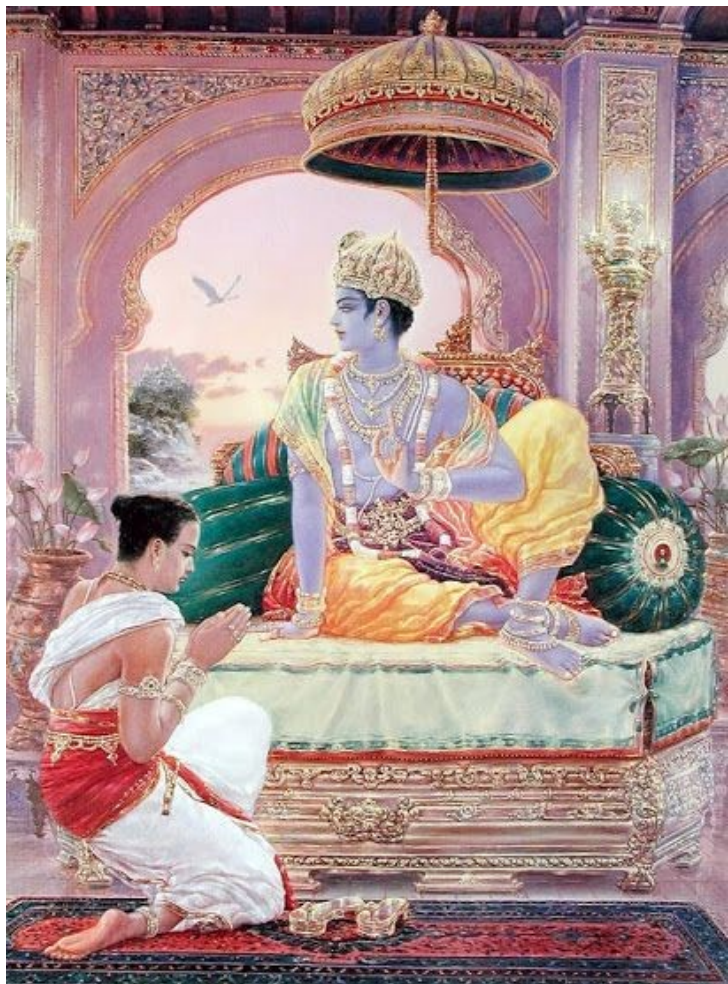
14017005c ಆನುಪೂರ್ವ್ಯೇಣ ವಾಷ್ಣೇಯ ಯಥಾ ತನ್ಮ್ರೇ ವಚಃ ಶೃಣು||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲ್ಪಡಲು ಸಿದ್ಧನು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ವಾಷ್ಣೇಯ ! ಅದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕೇಳು !

14017006 ಸಿದ್ಧ ಉವಾಚ

14017006a ಆಯುಃಕೀರ್ತಿ ಕರಾಣೀಹ ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸೇವತೇ|

14017006c ಶರೀರಗ್ರಹಣೇಽನ್ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತೇಷು ಕ್ಷೀಣೇಷು ಸರ್ವಶಃ||

ಸಿದ್ಧನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ
ಕರ್ಮಫಲಗಳಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನು ಶರೀರಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ
ಕರ್ಮಫಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತವೆ.

14017007a ಆಯುಃಕ್ಷಯಪರೀತಾತ್ಮಾ ವಿಪರೀತಾನಿ ಸೇವತೇ|

14017007c ಬುದ್ಧಿವ್ಯಾವರ್ತತೇ ಚಾಸ್ಯ ವಿನಾಶೇ ಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತೇ||

ಆಯಸ್ಸು ಕ್ಷೀಣವಾಗಲು ಜೀವಾತ್ಮನು ವಿಪರೀತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವಿನಾಶಕಾಲವು ಬಂದಂತೆ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯೂ
ವ್ಯತ್ಯಾಸಹೊಂದುತ್ತದೆ.

14017008a ಸತ್ತ್ವಂ ಬಲಂ ಚ ಕಾಲಂ ಚಾಪ್ಯವಿದಿತ್ವಾತ್ಮನಸ್ತಥಾ|

14017008c ಅತಿವೇಲಮುಪಾಶ್ನಾತಿ ತೈರ್ವಿರುದ್ಧಾನ್ಯನಾತ್ಮವಾನ್||

ಸತ್ತ್ವ, ಬಲ, ಕಾಲಗಳನ್ನು ತಾನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ತನಗೆ
ವಿರುದ್ಧವಾದ ಆಹಾರವನ್ನೇ ಅತಿಯಾಗಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ.

14017009a ಯದಾಯಮತಿಕಷ್ಟಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯುಪನಿಷೇವತೇ|

14017009c ಅತ್ಯರ್ಥಮಪಿ ವಾ ಭುಂಕ್ತೇ ನ ವಾ ಭುಂಕ್ತೇ ಕದಾ ಚನ||

ಮನೋನಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದವನು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕಾರಕವಾದ ಎಲ್ಲ
ಆಹಾರಗಳನ್ನೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಿನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

14017010a ದುಷ್ಟಾನ್ನಂ ವಿಷಮಾನ್ನಂ ಚ ಸೋಽನ್ಯೋನ್ಯೇನ ವಿರೋಧಿ ಚ|

14017010c ಗುರು ವಾಪಿ ಸಮಂ ಭುಂಕ್ತೇ ನಾತಿಜೀರ್ಣೇಽಪಿ ವಾ ಪುನಃ||

ದುಷ್ಟಾನ್ನ, ವಿಷಮಾನ್ನ ಮತ್ತು ಅನ್ಯೋನ್ಯ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವ ಆಹಾರ ಅಥವಾ ಜೀರ್ಣವಾಗದ ಆಹಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೀರ್ಣವಾಗದೇ ಇದ್ದರೂ ಪುನಃ ತಿನ್ನುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

14017011a ವ್ಯಾಯಾಮಮತಿಮಾತ್ರಂ ವಾ ವ್ಯವಾಯಂ ಚೋಪಸೇವತೇ|

14017011c ಸತತಂ ಕರ್ಮಲೋಭಾದ್ವಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ವೇಗವಿಧಾರಣಮ್||

ಮಿತಿಮೀರಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಂಭೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸತತವೂ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಲೋಭದಿಂದ ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಡೆಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

14017012a ರಸಾತಿಯುಕ್ತಮನ್ನಂ ವಾ ದಿವಾಸ್ವಪ್ನಂ ನಿಷೇವತೇ|

14017012c ಅಪಕ್ವಾನಾಗತೇ ಕಾಲೇ ಸ್ವಯಂ ದೋಷಾನ್ಪ್ರಕೋಪಯನ್||

ರಸಾತಿಯುಕ್ತವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. ಪಕ್ವವಾಗಿರದ ಅನ್ನವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

14017013a ಸ್ವದೋಷಕೋಪನಾದ್ರೋಗಂ ಲಭತೇ ಮರಣಾಂತಿಕಮ್|

14017013c ಅಥ ಚೋದ್ಬಂಧನಾದೀನಿ ಪರಿತಾನಿ ವ್ಯವಸ್ಯತಿ||

ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೋಪಗೊಳಿಸಿ ಅವನು

ಮರಣಾಂತಿಕ ರೋಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ
ಉರುಳುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಪರೀತ
ಮಾರ್ಗವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

14017014a ತಸ್ಯ ತೈಃ ಕಾರಣೈರ್ಜಂತೋಃ ಶರೀರಾಚ್ಚ ವತೇ ಯಥಾ|

14017014c ಜೀವಿತಂ ಪ್ರೋಚ್ಯಮಾನಂ ತದ್ಯಥಾವದುಪಧಾರಯ||

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಜಂತುವಿನ ಶರೀರವು ನಷ್ಟವಾಗಿ
ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಜೀವಿತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ತಿಳಿದುಕೋ !

14017015a ಊಷ್ಮಾ ಪ್ರಕುಪಿತಃ ಕಾಯೇ ತೀವ್ರವಾಯುಸಮೀರಿತಃ|

14017015c ಶರೀರಮನುಪರ್ಯೇತಿ ಸರ್ವಾನ್ಪ್ರಾಣಾನ್ಪ್ರಣಧಿ ವೈ||

ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ತೀವ್ರ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಪಿತ್ತವು ಕೆರಳುತ್ತದೆ. ಅದು
ಶರೀರವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ತಡೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ.

14017016a ಅತ್ಯರ್ಥಂ ಬಲವಾನೂಷ್ಮಾ ಶರೀರೇ ಪರಿಕೋಪಿತಃ|

14017016c ಭಿನತ್ತಿ ಜೀವಸ್ಥಾನಾನಿ ತಾನಿ ಮರ್ಮಾಣಿ ವಿದ್ಧಿ ಚ||

ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿರುವ ಪಿತ್ತವು ಪ್ರಕೋಪಗೊಂಡರೆ ಅದು
ಜೀವಸ್ಥಾನ ಮರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೋ.

14017017a ತತಃ ಸವೇದನಃ ಸದ್ಯೋ ಜೀವಃ ಪ್ರಚ್ಯವತೇ ಕ್ಷರನ್|

14017017c ಶರೀರಂ ತ್ಯಜತೇ ಜಂತುಶ್ಚಿದ್ಯಮಾನೇಷು ಮರ್ಮಸು|

14017017e ವೇದನಾಭಿಃ ಪರೀತಾತ್ಮಾ ತದ್ವಿದ್ಧಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು ಭಿದ್ರವಾಗಲು ವೇದನೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೀವವು
ಕ್ಷರರೂಪದ ಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತದೆ.
ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಆಗ ಜೀವವು ವೇದನೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ!

14017018a ಜಾತೀಮರಣಸಂವಿಗ್ನಾಃ ಸತತಂ ಸರ್ವಜಂತವಃ|

14017018c ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸಂತ್ಯಜಂತಶ್ಚ ಶರೀರಾಣಿ ದ್ವಿಜರ್ಷಭ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭ! ಸರ್ವಜಂತುಗಳೂ ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಮತ್ತು
ಮರಣಹೊಂದುವಾಗ, ಶರೀರಗಳನ್ನು ಸೇರುವಾಗ ಮತ್ತು ತ್ಯಜಿಸುವಾಗ
ಸತತವೂ ವೇದನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

14017019a ಗರ್ಭಸಂಕ್ರಮಣೇ ಚಾಪಿ ಮರ್ಮಣಾಮತಿಸರ್ಪಣೇ|

14017019c ತಾದೃಶೀಮೇವ ಲಭತೇ ವೇದನಾಂ ಮಾನವಃ ಪುನಃ||

ಮರ್ಮಗಳು ಹರಿದುಹೋಗುವಾದ ಆಗುವ ವೇದನೆಯನ್ನೇ
ಮಾನವನು ಪುನಃ ಗರ್ಭವನ್ನು ಸೇರುವಾಗ ಕೂಡ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

14017020a ಭಿನ್ನಸಂಧಿರಥ ಕ್ಲೇದಮದ್ಭಿಃ ಸ ಲಭತೇ ನರಃ|

14017020c ಯಥಾ ಪಂಚಸು ಭೂತೇಷು ಸಂಶ್ರಿತತ್ವಂ ನಿಗಚ್ಛತಿ|

14017020e ಶೈತ್ಯಾತ್ಮೈಕುಪಿತಃ ಕಾಯೇ ತೀವ್ರವಾಯುಸಮೀರಿತಃ||

ಸಾಯುವಾಗ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಯು ಒಡೆದುಹೋಗುವಾಗ ಆಗುವ
ವೇದನೆಯನ್ನೇ ಹುಟ್ಟುವಾಗ ನೀರು ಒಡೆದಾಗ ನರನು
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ತೀವ್ರ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತಗೊಂಡ
ಶೈತ್ಯವು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನೂ
ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

14017021a ಯಃ ಸ ಪಂಚಸು ಭೂತೇಷು ಪ್ರಾಣಾಪಾನೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ|

14017021c ಸ ಗಚ್ಛತ್ಯುರ್ಧ್ವಗೋ ವಾಯುಃ ಕೃಚ್ಛಾನ್ಮುಕ್ತ್ವಾ ಶರೀರಿಣಮ್||

ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನ ಮೊದಲಾಗಿ ಪಂಚ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಾಯುವು
ಕಷ್ಟದಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ತೊರೆದು ಊರ್ಧ್ವಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

14017022a ಶರೀರಂ ಚ ಜಹಾತ್ಯೇವ ನಿರುಚ್ಛಾಸ್ವ ಸಶ್ಚ ದೃಶ್ಯತೇ|

14017022c ನಿರೂಷ್ಮಾ ಸ ನಿರುಚ್ಛಾಸ್ವೋ ನಿಃಶ್ರೀಕೋ ಗತಚೇತನಃ||

ವಾಯುವು ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ನಂತರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಟವು
ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಗತಚೇತನವಾದ ಶರೀರವು ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನೂ,
ಉಸಿರಾಟವನ್ನೂ, ಜೀವ ಕಳೆಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

14017023a ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಂಪರಿತ್ಯಕ್ತೋ ಮೃತ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ನರಃ|

14017023c ಸ್ಮೋತೋಭಿಯೈರ್ವಿಜಾನಾತಿ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾನ್ಶರೀರಭೃತ್|

14017023e ತೈರೇವ ನ ವಿಜಾನಾತಿ ಪ್ರಾಣಮಾಹಾರಸಂಭವಮ್||

ಜೀವಾತ್ಮನಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತನಾದ ನರನನ್ನು ಮೃತನಿಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಜೀವನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ರೂಪ-ರಸ-

ಗಂಧಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಅವೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ
ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣ-ಆಹಾರಗಳು ತನಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ಜೀವಾತ್ಮನು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

14017024a ತತ್ರೈವ ಕುರುತೇ ಕಾಯೇ ಯಃ ಸ ಜೀವಃ ಸನಾತನಃ|

14017024c ತೇಷಾಂ ಯದ್ಯದ್ಭವೇದ್ಯುಕ್ತಂ ಸಂನಿಪಾತೇ ಕ್ವ ಚಿತ್ಕೃಚಿತ್|

14017024e ತತ್ತನ್ಮರ್ಮ ವಿಜಾನೀಹಿ ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಂ ಹಿ ತತ್ತಥಾ||

ಅದೇ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸನಾತನ ಜೀವನು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಗಗಳು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನಗಳು
ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳೆಂದು ತಿಳಿ. ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ
ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

14017025a ತೇಷು ಮರ್ಮಸು ಭಿನ್ನೇಷು ತತಃ ಸ ಸಮುದೀರಯನ್|

14017025c ಆವಿಶ್ಯ ಹೃದಯಂ ಜಂತೋಃ ಸತ್ತ್ವಂ ಚಾಶು ರುಣದ್ಧಿ ವೈ|

14017025e ತತಃ ಸ ಚೇತನೋ ಜಂತುರ್ನಾಭಿಜಾನಾತಿ ಕಿಂ ಚನ||

ಆ ಮರ್ಮಗಳು ಭಿನ್ನವಾದ ನಂತರ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ಮೇಲೇರಿ
ಹೃದಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಜಂತುವಿನ ಸತ್ತ್ವವನ್ನೇ ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆಗ
ಚೇತನಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಜಂತುವಿಗೆ ಏನೊಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

14017026a ತಮಸಾ ಸಂವೃತಜ್ಞಾನಃ ಸಂವೃತೇಷ್ಟಥ ಮರ್ಮಸು|

14017026c ಸ ಜೀವೋ ನಿರಧಿಷ್ಠಾನಶ್ಚಾವ್ಯತೇ ಮಾತರಿಶ್ವನಾ||

ತಮಸ್ಸು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮುಸುಕಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ

ಮರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಆವರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಜೀವನು ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೇ
ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಬರುತ್ತಾನೆ.

14017027a ತತಃ ಸ ತಂ ಮಹೋಚ್ಚಾ ಸಂ ಭೃಶಮುಚ್ಚ ಸ್ಯ ದಾರುಣಮ್|

14017027c ನಿಷ್ರಾ ಮನ್ಯಂಪಯತ್ಯಾಶು ತಚ್ಚ ರೀರಮಚೇತನಮ್||

ಬಳಿಕ ಜೀವಾತ್ಮನು ದಾರುಣವಾದ ಮಹಾ ಉಚ್ಚಾಸದೊಂದಿಗೆ
ಹೊರಬರುತ್ತಾನೆ. ಜೋರಾದ ಉಚ್ಚಾಸದೊಂದಿಗೆ ಹೊರಬರುವಾಗ
ಅದು ಅಚೇತನ ಶರೀರವನ್ನು ಕಂಪಿಸುತ್ತದೆ.

14017028a ಸ ಜೀವಃ ಪ್ರಚ್ಯುತಃ ಕಾಯಾತ್ಕರ್ಮಭಿಃ ಸ್ವೈಃ ಸಮಾವೃತಃ|

14017028c ಅಂಕಿತಃ ಸ್ವೈಃ ಶುಭೈಃ ಪುಣೈಃ ಪಾಪೈರ್ವಾಪ್ಯುಪಪದ್ಯತೇ||

ಹೊರಬಂದ ಆ ಜೀವವು ತಾನೇ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ
ಸಮಾವೃತಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಶುಭಪುಣ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು
ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಅಂಕಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

14017029a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನಾ ಯಥಾವಚ್ಚು ತನಿಶ್ಚ ಯಾಃ|

14017029c ಇತರಂ ಕೃತಪುಣ್ಯಂ ವಾ ತಂ ವಿಜಾನಂತಿ ಲಕ್ಷಣೈಃ||

ಶ್ರುತಿಗಳ ನಿಶ್ಚಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ಜೀವವು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದೋ ಅಥವಾ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿರುವುದೋ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರಣಕಾಲದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

14017030a ಯಥಾಂಧಕಾರೇ ಖದ್ಯೋತಂ ಲೀಯಮಾನಂ ತತಸ್ತತಃ|

14017030c ಚಕ್ಷುಷ್ಮಂತಃ ಪ್ರಪಶ್ಯಂತಿ ತಥಾ ತಂ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಃ||

14017031a ಪಶ್ಯಂತೈವಂವಿಧಾಃ ಸಿದ್ಧಾ ಜೀವಂ ದಿವ್ಯೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ|

14017031c ಚ್ಯವಂತಂ ಜಾಯಮಾನಂ ಚ ಯೋನಿಂ ಚಾನುಪ್ರವೇಶಿತಮ್||

ಕಣ್ಣಿರುವ ಮನುಷ್ಯರು ಹೇಗೆ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾರಾಡುವ ಮಿಂಚುಹುಳುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲರೋ ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವರು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ, ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಜೀವನನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

14017032a ತಸ್ಯ ಸ್ಥಾನಾನಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾನಿ ತ್ರಿವಿಧಾನೀಹ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ|

14017032c ಕರ್ಮ ಭೂಮಿರಿಯಂ ಭೂಮಿಯತ್ರ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಜಂತವಃ||

ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮೂರು ವಿಧದ ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜಂತುಗಳಿರುವ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14017033a ತತಃ ಶುಭಾಶುಭಂ ಕೃತ್ವಾ ಲಭಂತೇ ಸರ್ವದೇಹಿನಃ|

14017033c ಇಹೈವೋಚ್ಚಾವಚಾನೋಽಗಾನ್ಮಾಪ್ನುವಂತಿ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ||

ಸರ್ವದೇಹಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ ಉಚ್ಚ ಮತ್ತು ನೀಚ ಭೋಗಗಳನ್ನು

ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

14017034a ಇಹೈವಾಶುಭಕರ್ಮಾ ತು ಕರ್ಮಭಿರ್ನಿರಯಂ ಗತಃ|

14017034c ಅವಾಕ್ಸ ನಿರಯೇ ಪಾಪೋ ಮಾನವಃ ಪಚ್ಯತೇ ಭೃಶಮ್|

14017034e ತಸ್ಮಾತ್ಸುದುರ್ಲಭೋ ಮೋಕ್ಷ ಆತ್ಮಾ ರಕ್ಷ್ಯೋ ಭೃಶಂ ತತಃ||

ಇಲ್ಲಿ ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನರಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದಲ್ಲ. ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಆತ್ಮದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

14017035a ಊರ್ಧ್ವಂ ತು ಜಂತವೋ ಗತ್ವಾ ಯೇಷು ಸ್ಥಾನೇಷ್ವವಸ್ಥಿತಾಃ|

14017035c ಕೀರ್ತ್ಯಮಾನಾನಿ ತಾನೀಹ ತತ್ತ್ವತಃ ಸಂನಿಬೋಧ ಮೇ|

14017035e ತಚ್ಚತ್ವಾ ನೈಷ್ಠಿಕೀಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಬುದ್ಧೇಥಾಃ ಕರ್ಮನಿಶ್ಚಯಾತ್||

ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಜಂತುಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ತತ್ತ್ವತಃ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮನಿಶ್ಚಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ.

14017036a ತಾರಾರೂಪಾಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಯಚ್ಚೈತಚ್ಚಂದ್ರಮಂಡಲಮ್|

14017036c ಯಚ್ಚ ವಿಭ್ರಾಜತೇ ಲೋಕೇ ಸ್ವಭಾಸಾ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಮ್|

14017036e ಸ್ಥಾನಾನೈತಾನಿ ಜಾನೀಹಿ ನರಾಣಾಂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಮ್||

ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ತಾರೆಗಳ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವವೂ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವವೂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ಥಾನಗಳೆಂದು ತಿಳಿ.

14017037a ಕರ್ಮಕ್ಷಯಾಚ್ಚ ತೇ ಸರ್ವೇ ಚ್ಯವಂತೇ ವೈ ಪುನಃ ಪುನಃ|

14017037c ತತ್ರಾಪಿ ಚ ವಿಶೇಷೋಽಸ್ತಿ ದಿವಿ ನೀಚೋಚ್ಚಮಧ್ಯಮಃ||

ಕರ್ಮಫಲಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸಿದಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಕೆಳಗೆ ಜಾರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನೀಚ, ಉಚ್ಚ, ಮಧ್ಯಮ ಸ್ಥಾನಗಳೆಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ.

14017038a ನ ತತ್ರಾಪ್ಯಸ್ತಿ ಸಂತೋಷೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೀಪ್ತರಾಂ ಶ್ರಿಯಮ್|

14017038c ಇತ್ಯೇತಾ ಗತಯಃ ಸರ್ವಾಃ ಪೃಥಕ್ಕ್ಷೇ ಸಮುದೀರಿತಾಃ||

ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ತನಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಪುನಃ ಕೆಳಗೆ ಜಾರುತ್ತಾರೆ.

14017039a ಉಪಪತ್ತಿಂ ತು ಗರ್ಭಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಹಮತಃ ಪರಮ್|

14017039c ಯಥಾವತ್ತಾಂ ನಿಗದತಃ ಶೃಣುಷ್ವಾವಹಿತೋ ದ್ವಿಜ||

ದ್ವಿಜ! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಜೀವವು ಹೇಗೆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ

ಜನ್ಮತಾಳುವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು
ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು.””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನುಗೀತಾ
ಎನ್ನುವ ಹದಿನೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕಾಶ್ಯಪ-ಸಿದ್ಧಪುರುಷರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರೆಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೩೪).

14018001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14018001a ಶುಭಾನಾಮಶುಭಾನಾಂ ಚ ನೇಹ ನಾಶೋಽಸ್ತಿ ಕರ್ಮಣಾಮ್|

14018001c ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತು ಪಚ್ಯಂತೇ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ತಥಾ ತಥಾ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳ ಶುಭ-ಅಶುಭ ಫಲಗಳು
ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವವು ಪಡೆಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರ-ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವು
ತಲುಪಿ ಜೀವವನ್ನು ಬೇಯಿಸುತ್ತವೆ.

14018002a ಯಥಾ ಪ್ರಸೂಯಮಾನಸ್ತು ಫಲೀ ದದ್ಯಾತ್ಫಲಂ ಬಹು|

14018002c ತಥಾ ಸ್ಯಾದ್ವಿಪುಲಂ ಪುಣ್ಯಂ ಶುದ್ಧೇನ ಮನಸಾ ಕೃತಮ್||

ಹೇಗೆ ಬೀಜ ಹಾಕಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಫಲನೀಡುವ ವೃಕ್ಷವು ಫಲಿಸುವ

ಕಾಲಬಂದೊದಗಿದಾಗ ಅಪಾರ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದೋ ಹಾಗೆ
ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು ವಿಪುಲವಾದ ಪುಣ್ಯ
ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

14018003a ಪಾಪಂ ಚಾಪಿ ತಥೈವ ಸ್ಯಾತ್ಪಾಪೇನ ಮನಸಾ ಕೃತಮ್|

14018003c ಪುರೋಧಾಯ ಮನೋ ಹೀಹ ಕರ್ಮಣ್ಯಾತ್ಮಾ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಪ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು ಅಪಾರ
ಪಾಪಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಜೀವಾತ್ಮನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಇಂತಹ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

14018004a ಯಥಾ ಕರ್ಮ ಸಮಾದಿಷ್ಟಂ ಕಾಮಮನ್ಯುಸಮಾವೃತಃ|

14018004c ನರೋ ಗರ್ಭಂ ಪ್ರವಿಶತಿ ತಚ್ಚಾಪಿ ಶೃಣು ಚೋತ್ತರಮ್||

ಕರ್ಮದ ಬಲೆಯಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳಿಂದ
ಸಮಾವೃತನಾದ ನರನು ಹೇಗೆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

14018005a ಶುಕ್ರಂ ಶೋಣಿತಸಂಸೃಷ್ಟಂ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಗರ್ಭಾಶಯಂ ಗತಮ್|

14018005c ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕರ್ಮಜಮಾಪ್ನೋತಿ ಶುಭಂ ವಾ ಯದಿ ವಾಶುಭಮ್||

ವೀರ್ಯ-ರಕ್ತಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ
ತಕ್ಕಂತಹ ಶುಭ ಅಥವಾ ಅಶುಭ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ತ್ರೀಯ
ಗರ್ಭಾಶಯವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

14018006a ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯದವ್ಯಕ್ತಭಾವಾಚ್ಚ ನ ಸ ಕ್ವ ಚನ ಸಜ್ಜತೇ|

14018006c ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕಾಯಂ ತಸ್ಮಾತ್ತತ್ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಶಾಶ್ವತಮ್||

ಜೀವನು ಸೂಕ್ಷ್ಮನೂ ಅವ್ಯಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಪುನಃ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮವು ಶಾಶ್ವತವಾದುದು.

14018006e ತದ್ಭೀಜಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತೇನ ಜೀವಂತಿ ಜಂತವಃ||

14018007a ಸ ಜೀವಃ ಸರ್ವಗಾತ್ರಾಣಿ ಗರ್ಭಸ್ಯಾವಿಶ್ಯ ಭಾಗಶಃ|

14018007c ದಧಾತಿ ಚೇತಸಾ ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಸ್ಥಾನೇಷ್ಟವಸ್ಥಿತಃ|

14018007e ತತಃ ಸ್ಪಂದಯತೇಽಂಗಾನಿ ಸ ಗರ್ಭಶ್ಚೇತನಾನ್ವಿತಃ||

ಅದೇ ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಬೀಜರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವ ಜಂತುಗಳು ಜೀವಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಜೀವನು ಗರ್ಭದ ಸರ್ವ ಅವಯವಗಳನ್ನೂ ಭಾಗಶಃ ಅವರಿಸಿ, ಪ್ರಾಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಚೇತಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚೇತನಾಯುಕ್ತವಾದ ಗರ್ಭವು ನಂತರ ಎಲ್ಲ ಅವಯವಗಳನ್ನೂ ಸಂಚಾಲನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

14018008a ಯಥಾ ಹಿ ಲೋಹನಿಷ್ಯಂದೋ ನಿಷಿಕೋ ಬಿಂಬವಿಗ್ರಹಮ್|

14018008c ಉಪೈತಿ ತದ್ವಜ್ಜಾನೀಹಿ ಗರ್ಭೇ ಜೀವಪ್ರವೇಶನಮ್||

ಕಾಯಿಸಿದ ಲೋಹ ದ್ರವವು ಹೇಗೆ ಎರಕದ ಅಚ್ಚನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೋ ಹಾಗೆ ಜೀವವೂ ಕೂಡ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ,

ಅದರ ಆಕಾರವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

14018009a ಲೋಹಪಿಂಡಂ ಯಥಾ ವಹ್ನಿಃ ಪ್ರವಿಶತ್ಯಭಿತಾಪಯನ್|

14018009c ತಥಾ ತ್ವಮಪಿ ಜಾನೀಹಿ ಗರ್ಭೇ ಜೀವೋಪಪಾದನಮ್||

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಗೆ ಲೋಹಪಿಂಡವನ್ನು ಸೇರಿ ಅದನ್ನು
ಬಿಸಿಯಾಗಿಸುವನೋ ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವವೂ ಗರ್ಭವನ್ನು ಸೇರಿ
ಅದನ್ನು ಚೇತನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

14018010a ಯಥಾ ಚ ದೀಪಃ ಶರಣಂ ದೀಪ್ಯಮಾನಃ ಪ್ರಕಾಶಯೇತ್|

14018010c ಏವಮೇವ ಶರೀರಾಣಿ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ಚೇತನಾ||

ಹಚ್ಚಿ ಟ್ಟ ದೀಪವು ಮನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ
ಚೇತನವು ಶರೀರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

14018011a ಯದ್ಯಚ್ಚ ಕುರುತೇ ಕರ್ಮ ಶುಭಂ ವಾ ಯದಿ ವಾಶುಭಮ್|

14018011c ಪೂರ್ವದೇಹಕೃತಂ ಸರ್ವಮವಶ್ಯಮುಪಭುಜ್ಯತೇ||

ಹಿಂದಿನ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮಾಡಿದ ಶುಭ ಅಥವಾ ಅಶುಭ
ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೀವವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ
ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

14018012a ತತಸ್ತತ್ಕ್ಷೀಯತೇ ಚೈವ ಪುನಶ್ಚಾನ್ಯತ್ಪ್ರಚೀಯತೇ|

14018012c ಯಾವತ್ತನೋಕ್ಷಯೋಗಸ್ಥಂ ಧರ್ಮಂ ನೈವಾವಬುಧ್ಯತೇ||

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮೋಕ್ಷಯೋಗದ ಧರ್ಮವನ್ನು

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಕರ್ಮಫಲಗಳು
ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಅನ್ಯ ಕರ್ಮಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ
ಇರುತ್ತವೆ.

14018013a ತತ್ರ ಧರ್ಮಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸುಖೀ ಭವತಿ ಯೇನ ವ್ಯ|

14018013c ಆವರ್ತಮಾನೋ ಜಾತೀಷು ತಥಾನ್ಯೋನ್ಯಾಸು ಸತ್ತಮ||

ಸತ್ತಮ ! ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಗೆ
ಸುಖಿಯಾಗಿರಬಲ್ಲನು ಎಂಬ ಆ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14018014a ದಾನಂ ವ್ರತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಯಥೋಕ್ತವ್ರತಧಾರಣಮ್|

14018014c ದಮಃ ಪ್ರಶಾಂತತಾ ಚೈವ ಭೂತಾನಾಂ ಚಾನುಕಂಪನಮ್||

14018015a ಸಂಯಮಶ್ಚಾನ್ಯಶಂಸ್ಯಂ ಚ ಪರಸ್ವಾದಾನವರ್ಜನಮ್|

14018015c ವ್ಯಲೀಕಾನಾಮಕರಣಂ ಭೂತಾನಾಂ ಯತ್ರ ಸಾ ಭುವಿ||

14018016a ಮಾತಾಪಿತೃಶ್ಚ ಶುಶ್ರೂಷಾ ದೇವತಾತಿಥಿಪೂಜನಮ್|

14018016c ಗುರುಪೂಜಾ ಘೃಣಾ ಶೌಚಂ ನಿತ್ಯಮಿಂದ್ರಿಯಸಂಯಮಃ||

14018017a ಪ್ರವರ್ತನಂ ಶುಭಾನಾಂ ಚ ತತ್ಸತಾಂ ವೃತ್ತಮುಚ್ಯತೇ|

14018017c ತತೋ ಧರ್ಮಃ ಪ್ರಭವತಿ ಯಃ ಪ್ರಜಾಃ ಪಾತಿ ಶಾಶ್ವತೀಃ||

ದಾನ, ವ್ರತ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಯಥೋಕ್ತ ವ್ರತಧಾರಣ, ಇಂದ್ರಿಯ
ನಿಗ್ರಹ, ಪ್ರಶಾಂತತೆ, ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪ, ಸಂಯಮ,
ಅಹಿಂಸೆ, ಇತರರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದುದನ್ನು ಅಪಹರಿಸದೇ ಇರುವುದು,
ಭುವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಹಿತವನ್ನು ಬಯಸದೇ

ಇರುವುದು, ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳ ಶುಶ್ರೂಷೆ, ದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು
 ಅತಿಥಿಗಳ ಪೂಜನ, ಗುರುಪೂಜೆ, ದಯೆ, ಶುಚಿಯಾಗಿರುವುದು,
 ನಿತ್ಯವೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು,
 ಇತರರನ್ನು ಶುಭಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು - ಇವು ಸತ್ಪುರುಷರ
 ಆಚಾರಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಧರ್ಮವು
 ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

14018018a ಏವಂ ಸತ್ಸು ಸದಾ ಪಶ್ಯೇತ್ತತ್ರ ಹ್ಯೇಷಾ ಧ್ರುವಾ ಸ್ಥಿತಿಃ|

14018018c ಆಚಾರೋ ಧರ್ಮಮಾಚಷ್ಟೇ ಯಸ್ಮಿನ್ನಂತೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ||

ಧ್ರುವಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಸದಾ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು
 ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಆಚಾರಗಳು ಧರ್ಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.
 ಸಂತರು ಇವುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

14018019a ತೇಷು ತದ್ಧರ್ಮನಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಯಃ ಸ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ|

14018019c ಯಸ್ತಂ ಸಮಭಿಪದ್ಯೇತ ನ ಸ ದುರ್ಗತಿಮಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಅವರಲ್ಲಿ ಆ ಧರ್ಮವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಅದೇ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ.
 ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನು ಎಂದೂ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು
 ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

14018020a ಅತೋ ನಿಯಮ್ಯತೇ ಲೋಕಃ ಪ್ರಮುಹ್ಯ ಧರ್ಮವರ್ತಮಸು|

14018020c ಯಸ್ತು ಯೋಗೀ ಚ ಮುಕ್ತಶ್ಚ ಸ ಏತೇಭ್ಯೋ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ||

ಧರ್ಮವರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಜಾರಿಹೋಗುವ ಲೋಕವನ್ನು ಇದೇ

ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಯೋಗಿಯೂ ಮುಕ್ತನೂ ಆದವನು
ಇವುಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

14018021a ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಧರ್ಮೇಣ ಪುರುಷಸ್ಯ ಯಥಾ ತಥಾ|

14018021c ಸಂಸಾರತಾರಣಂ ಹ್ಯಸ್ಯ ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ಭವೇತ್||

ಹೀಗೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪುರುಷನು ಮಹಾಕಾಲದ
ನಂತರ ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ.

14018022a ಏವಂ ಪೂರ್ವಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಸರ್ವೋ ಜಂತುನಿಷೇವತೇ|

14018022c ಸರ್ವಂ ತತ್ಕಾರಣಂ ಯೇನ ನಿಕೃತೋಽಯಮಿಹಾಗತಃ||

ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಕೃತ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೀವವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.
ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವವು ಇಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ
ಜನ್ಮತಾಳುತ್ತದೆ.

14018023a ಶರೀರಗ್ರಹಣಂ ಚಾಸ್ಯ ಕೇನ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಕಲ್ಪಿತಮ್|

14018023c ಇತ್ಯೇವಂ ಸಂಶಯೋ ಲೋಕೇ ತಚ್ಚ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯತಃ ಪರಮ್||

ಜೀವದ ಶರೀರಗ್ರಹಣವನ್ನು ಮೊದಲು ಕಲ್ಪಿಸಿದವರು ಯಾರು ಎನ್ನುವ
ಈ ಸಂಶಯವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದರ ಕುರಿತು ಈಗ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14018024a ಶರೀರಮಾತ್ಮನಃ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವಭೂತಪಿತಾಮಹಃ|

14018024c ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಸೃಜದ್ಭ್ರಹ್ಮಾ ಕೃತ್ಸುಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್||

ಸರ್ವ ಭೂತಪಿತಾಮಹ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನೇ
ಶರೀರವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ
ಸಂಪೂರ್ಣ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

14018025a ತತಃ ಪ್ರಧಾನಮಸೃಜಚ್ಛೇತನಾ ಸಾ ಶರೀರಿಣಾಮ್|

14018025c ಯಯಾ ಸರ್ವಮಿದಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಯಾಂ ಲೋಕೇ ಪರಮಾಂ ವಿದುಃ||

ಅನಂತರ ಅವನು ಪ್ರಧಾನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅದೇ ಶರೀರಿಗಳ
ಚೇತನವು. ಅದು ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನೇ
ಪರಾಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14018026a ಇಹ ತತ್ಕ್ಷರಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಪರಂ ತ್ವಮೃತಮಕ್ಷರಮ್|

14018026c ತ್ರಯಾಣಾಂ ಮಿಥುನಂ ಸರ್ವಮೇಕೈಕಸ್ಯ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಕ್ಷರವೆಂದೂ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅಕ್ಷರವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಶುದ್ಧ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವ, ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಈ ಮೂರೂ ತತ್ತ್ವಗಳು
ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

14018027a ಅಸೃಜತ್ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಪೂರ್ವಸೃಷ್ಟಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

14018027c ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚ ಭೂತಾನಿ ಇತ್ಯೇಷಾ ಪೌರ್ವಿಕೇ ಶ್ರುತಿಃ||

ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಮೊದಲು ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳಾದ
ಸರ್ವ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು ಎಂದು ಪುರಾತನ ಶ್ರುತಿಯು
ಹೇಳುತ್ತದೆ.

14018028a ತಸ್ಯ ಕಾಲಪರಿಮಾಣಮಕರೋತ್ಸ ಪಿತಾಮಹಃ|

14018028c ಭೂತೇಷು ಪರಿವೃತ್ತಿಂ ಚ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಮೇವ ಚ||

ಪಿತಾಮಹನು ಭೂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಗಳ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ
ಕಾಲಪರಿಮಾಣಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದನು.

14018029a ಯಥಾತ್ರ ಕಶ್ಚಿನ್ನೈಧಾವೀ ದೃಷ್ಟ್ವಾತ್ಮಾ ಪೂರ್ವಜನ್ಮನಿ|

14018029c ಯತ್ರ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತತ್ಸರ್ವಂ ಯಥಾವದುಪಪದ್ಯತೇ||

ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಓರ್ವ
ಮೇದಾವಿಯು ಇವೆಲ್ಲದರ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ನಾನು
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

14018030a ಸುಖದುಃಖೇ ಸದಾ ಸಮ್ಯಗನಿತ್ಯೇ ಯಃ ಪ್ರಪಶ್ಯತಿ|

14018030c ಕಾಯಂ ಚಾಮೇದ್ಯಸಂಘಾತಂ ವಿನಾಶಂ ಕರ್ಮಸಂಹಿತಮ್||

14018031a ಯಚ್ಚ ಕಿಂ ಚಿತ್ಸುಖಂ ತಚ್ಚ ಸರ್ವಂ ದುಃಖಮಿತಿ ಸ್ಮರನ್|

14018031c ಸಂಸಾರಸಾಗರಂ ಘೋರಂ ತರಿಷ್ಯತಿ ಸುದುಸ್ತರಮ್||

ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು ಸದಾ ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ಯಾರು ಕಾಣುತ್ತಾನೋ, ಈ
ಮೇದ್ಯಸಂಘಾತ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಸಂಹಿತ ಶರೀರವು
ವಿನಾಶಗೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ಯಾರು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೋ, ಸುಖದಂತಿರುವ
ಕಿಂಚಿತ್ತೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖವೆಂದೇ ಯಾರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನೋ
ಅವನು ಈ ದುಸ್ತರ ಘೋರ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ.

14018032a ಜಾತೀಮರಣರೋಗೈಶ್ಚ ಸಮಾವಿಷ್ಟಃ ಪ್ರಧಾನವಿತ್|

14018032c ಚೇತನಾವತ್ತು ಚೈತನ್ಯಂ ಸಮಂ ಭೂತೇಷು ಪಶ್ಯತಿ||

ಜನನ-ಮರಣ-ರೋಗಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಪ್ರಧಾನತತ್ತ್ವವನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು ಚೇತನಗಳಿರುವ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಚೇತನವು ಒಂದೇ
ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

14018033a ನಿರ್ವಿದ್ಯತೇ ತತಃ ಕೃತ್ಸುಂ ಮಾರ್ಗಮಾಣಃ ಪರಂ ಪದಮ್|

14018033c ತಸ್ಮೋಪದೇಶಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ ಸತ್ತಮ||

ಸತ್ತಮ ! ಹೀಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪರಮ ಪದವನ್ನು ನೀಡುವ ಎಲ್ಲ
ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸುವವನ ಉಪದೇಶವನ್ನು
ಅರ್ಥಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

14018034a ಶಾಶ್ವತಸ್ಯಾವ್ಯಯಸ್ಯಾಥ ಪದಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಮ್|

14018034c ಪ್ರೋಚ್ಯಮಾನಂ ಮಯಾ ವಿಪ್ರ ನಿಬೋಧೇದಮಶೇಷತಃ||

ವಿಪ್ರ ! ಶಾಶ್ವತವೂ ಅವ್ಯಯವೂ ಆದ ಆ ಪದವಿಯ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನದ
ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳು !”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಅಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನುಗೀತಾ
ಎನ್ನುವ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕಾಶ್ಯಪ-ಸಿದ್ಧಪುರುಷರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೬೦).

14019001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14019001a ಯಃ ಸ್ಯಾದೇಕಾಯನೇ ಲೀನಸ್ತೂಷ್ಟಿಂ ಕಿಂ ಚಿದಚಿಂತಯನ್|

14019001c ಪೂರ್ವಂ ಪೂರ್ವಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸ ನಿರಾರಂಭಕೋ ಭವೇತ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾರು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ -
ಕಾರಣಶರೀರಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ಯಾವ
ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯದ ಕುರಿತೂ ಚಿಂತಿಸದೇ,
ಮೌನೀಭಾವದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಏಕಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯವಾದ
ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಲೀನಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನು
ನಿರಾರಂಭಕನಾಗುತ್ತಾನೆ.

14019002a ಸರ್ವ ಮಿತ್ರಃ ಸರ್ವ ಸಹಃ ಸಮರಕ್ತೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

14019002c ವ್ಯಪೇತಭಯಮನ್ಯುಶ್ಚ ಕಾಮಹಾ ಮುಚ್ಯತೇ ನರಃ||

ಯಾರಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮಿತ್ರರೋ, ಯಾರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಯಾರು ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನಾಗಿ
ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವನೋ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿರುವನೋ, ಮತ್ತು ಭಯ-
ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿರುವನೋ ಆ ನರನು ಕಾಮವನ್ನು ತೊರೆದು
ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

14019003a ಆತ್ಮವತ್ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಯಶ್ಚರೇನ್ನಿಯತಃ ಶುಚಿಃ|

14019003c ಅಮಾನೀ ನಿರಭೀಮಾನಃ ಸರ್ವತೋ ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ
ನಿಯತನೂ ಶುಚಿಯೂ ಅಮಾನಿಯೂ ನಿರಭೀಮಾನಿಯೂ ಆದವನು
ಎಲ್ಲದರಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದಂತೆಯೇ !

14019004a ಜೀವಿತಂ ಮರಣಂ ಚೋಭೇ ಸುಖದುಃಖೇ ತಥೈವ ಚ|

14019004c ಲಾಭಾಲಾಭೇ ಪ್ರಿಯದ್ವೇಷ್ಯೇ ಯಃ ಸಮಃ ಸ ಚ ಮುಚ್ಯತೇ||

ಜೀವಿತ-ಮರಣಗಳನ್ನೂ, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನೂ, ಲಾಭಾಲಾಭಗಳನ್ನೂ,
ಪ್ರಿಯ-ದ್ವೇಷಿಗಳನ್ನೂ ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣುವವನೇ ಮುಕ್ತನು.

14019005a ನ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ ಸ್ಪೃಹಯತೇ ನಾವಜಾನಾತಿ ಕಿಂ ಚನ|

14019005c ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ವೀತರಾಗಾತ್ಮಾ ಸರ್ವತೋ ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಏನನ್ನೂ ಬಯಸದ, ಯಾರನ್ನೂ
ಅವಹೇಳನಮಾಡದ, ದ್ವಂದ್ವರಹಿತನಾದ, ವೀತರಾಗಾತ್ಮನೇ
ಎಲ್ಲದರಿಂದ ಮುಕ್ತನು.

14019006a ಅನಮಿತ್ರೋಽಥ ನಿರ್ಬಂಧುರನಪತ್ಯಶ್ಚ ಯಃ ಕ್ವ ಚಿತ್|

14019006c ತ್ಯಕ್ತಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಶ್ಚ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಸ ಮುಚ್ಯತೇ||

ಶತ್ರುರಹಿತನಾದ, ಬಂಧು-ಸಂತಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯಿಲ್ಲದ, ಧರ್ಮ-
ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದವನು ಮುಕ್ತನು.

14019007a ನೈವ ಧರ್ಮೀ ನ ಚಾಧರ್ಮೀ ಪೂರ್ವೋಪಚಿತಹಾ ಚ ಯಃ|

14019007c ಧಾತುಕ್ಷಯಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮಾ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಃ ಸ ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ,
ಪೂರ್ವಸಂಚಿತ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಕ್ಷಯಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ,
ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನೇ ಮುಕ್ತನು.

14019008a ಅಕರ್ಮಾ ಚಾವಿಕಾಂಕ್ಷಶ್ಚ ಪಶ್ಯನ್ನಗದಶಾಶ್ವತಮ್|

14019008c ಅಸ್ವಸ್ಥಮವಶಂ ನಿತ್ಯಂ ಜನ್ಮಸಂಸಾರಮೋಹಿತಮ್||

14019009a ವೈರಾಗ್ಯಬುದ್ಧಿಃ ಸತತಂ ತಾಪದೋಷವ್ಯಪೇಕ್ಷಕಃ|

14019009c ಆತ್ಮಬಂಧವಿನಿರ್ಮೋಕ್ಷಂ ಸ ಕರೋತ್ಯಚಿರಾದಿವ||

ಯಾರು ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವು ತಾನೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು
ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಜಗತ್ತು ಅಶಾಶ್ವತವೆಂದೂ,
ಅಸ್ವಸ್ಥವೆಂದೂ, ಅವಶವಾದುದೆಂದೂ, ಜನ್ಮಸಂಸಾರಗಳಲ್ಲಿ
ಮೋಹಿತಗೊಂಡಿರುವುದೆಂದೂ ಸದಾ ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತಾನೋ, ಯಾರು
ಸತತವೂ ವೈರಾಗ್ಯಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿರುವನೋ, ಯಾರು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ
ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅವನು ಬಹಳ ಬೇಗ
ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

14019010a ಅಗಂಧರಸಸ್ಪರ್ಶಮಶಬ್ದಮಪರಿಗ್ರಹಮ್|

14019010c ಅರೂಪಮನಭಿಜ್ಞೇಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾತ್ಮಾನಂ ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಗಂಧ-ರಸ-ಸ್ಪರ್ಶ-ಶಬ್ದ-ರೂಪಗಳಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಲು
ಅಸಾಧ್ಯನಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವನು ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

14019011a ಪಂಚಭೂತಗುಣೈರ್ಹೀನಮಮೂರ್ತಿಮದಲೇಪಕಮ್|

14019011c ಅಗುಣಂ ಗುಣಭೋಕ್ತಾರಂ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಮುಚ್ಯತೇ||

ಪಂಚಭೂತಗುಣರಹಿತ, ನಿರಾಕಾರ, ಕಾರಣರಹಿತ, ನಿರ್ಗುಣ

ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾಯೆಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಗುಣಗಳ

ಭೋಕ್ತೃವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

14019012a ವಿಹಾಯ ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪಾನ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಶಾರೀರಮಾನಸಾನ್|

14019012c ಶನ್ಯೈರ್ನಿರ್ವಾಣಮಾಪ್ನೋತಿ ನಿರಿಂಧನ ಇವಾನಲಃ||

ಬುದ್ಧಿ-ಶರೀರ-ಮನೋಜನಿತವಾದ ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನೂ

ತೊರೆದವನು ಇಂಧನವಿಲ್ಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಮೆಲ್ಲನೇ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು

ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14019013a ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಸಂಸ್ಕಾರೈಸ್ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್|

14019013c ಪರಮಾಪ್ನೋತಿ ಸಂಶಾಂತಮಚಲಂ ದಿವ್ಯಮಕ್ಷರಮ್||

ಸರ್ವಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಅವನು ಶಾಂತ, ಅಚಲ,

ದಿವ್ಯ, ಅಕ್ಷರ, ಪರಮ ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14019014a ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಮನುತ್ತಮಮ್|

14019014c ಯಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸಿದ್ಧಮಾತ್ಮಾನಂ ಲೋಕೇ ಪಶ್ಯಂತಿ ಯೋಗಿನಃ||

ಈಗ ನಾನು ಅನುತ್ತಮ ಪರಮ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಯೋಗಿಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು

ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

14019015a ತಸ್ಮೋಪದೇಶಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯಥಾವತ್ತನ್ನಿಬೋಧ ಮೇ|

14019015c ಯೈದ್ವಾರ್ಯಶ್ಚಾರಯನ್ನಿತ್ಯಂ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ||

ಯಾವ ದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೋ ಆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

14019016a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ತು ಸಂಹೃತ್ಯ ಮನ ಆತ್ಮನಿ ಧಾರಯೇತ್|

14019016c ತೀವ್ರಂ ತಪ್ತಾ ತಪಃ ಪೂರ್ವಂ ತತೋ ಯೋಕ್ತುಮುಪಕ್ರಮೇತ್||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲು ತೀವ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿ ನಂತರ ಈ ಯೋಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.

14019017a ತಪಸ್ವೀ ತ್ಯಕ್ತಸಂಕಲ್ಪೋ ದಂಭಾಹಂಕಾರವರ್ಜಿತಃ|

14019017c ಮನೀಷೀ ಮನಸಾ ವಿಪ್ರಃ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ||

ವಿಪ್ರ! ದಂಭ-ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ತಪಸ್ವಿ ಮನೀಷಿಯು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

14019018a ಸ ಚೇಚ್ಛಕ್ಷೋತ್ಯಯಂ ಸಾಧುರ್ಯೋಕ್ತುಮಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ|

14019018c ತತ ಏಕಾಂತಶೀಲಃ ಸ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ||

ಏಕಾಂತಶೀಲನಾದ ಸಾಧಕನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವ

ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಫಲಗೊಂಡರೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

14019019a ಸಂಯತಃ ಸತತಂ ಯುಕ್ತ ಆತ್ಮವಾನ್ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

14019019c ತಥಾಯಮಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಂ ಸಾಧು ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಪಶ್ಯತಿ||

ಸತತವೂ ಸಂಯಮದಿಂದಿರುವ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಯೋಗಯುಕ್ತ
ಆತ್ಮವಂತ ಸಾಧುವು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

14019020a ಯಥಾ ಹಿ ಪುರುಷಃ ಸ್ವಪ್ನೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಶ್ಯತ್ಯಸಾವಿತಿ|

14019020c ತಥಾರೂಪಮಿವಾತ್ಮಾನಂ ಸಾಧು ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಪಶ್ಯತಿ||

ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದುದನ್ನು ಪುರುಷನು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ
ಯೋಗಯುಕ್ತನಾದ ಸಾಧುವು ಆತ್ಮದ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

14019021a ಇಷೀಕಾಂ ವಾ ಯಥಾ ಮಂಜಾತ್ಕಶ್ಚಿನ್ನಿರ್ಹೃತ್ಯ ದರ್ಶಯೇತ್|

14019021c ಯೋಗೀ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟಮಾತ್ಮಾನಂ ತಥಾ ಸಂಪಶ್ಯತೇ ತನೌ||

ಮಂಜದ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಅದರೊಳಗಿರುವ ಇಷೀಕವನ್ನು ತೆಗೆದು
ತೋರಿಸುವಂತೆ ಯೋಗಿಯು ಆತ್ಮನನ್ನು ದೇಹದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕೀಕರಿಸಿ
ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

14019022a ಮುಂಜಂ ಶರೀರಂ ತಸ್ಯಾಹುರಿಷೀಕಾಮಾತ್ಮನಿ ಶ್ರಿತಾಮ್|

14019022c ಏತನ್ನಿದರ್ಶನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಯೋಗವಿದ್ಭಿರನುತ್ತಮಮ್||

ಮಂಜವನ್ನು ಶರೀರವೆಂದೂ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಇಷೀಕವೇ
ದೇಹವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಆತ್ಮವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗ

ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಇದೇ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14019023a ಯದಾ ಹಿ ಯುಕ್ತಮಾತ್ಮಾನಂ ಸಮ್ಯಕ್ಪಶ್ಯತಿ ದೇಹಭೃತ್|

14019023c ತದಾಸ್ಯ ನೇಶತೇ ಕಶ್ಚಿತ್ತ್ಯೇಲೋಕ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಯಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಯೋಗದ ಒಳಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವ
ದೇಹಧಾರಿಗೆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯದ ಪ್ರಭುವೂ ಕೂಡ ಈಶ್ವರನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

14019024a ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಶ್ಚೈವ ತನವೋ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ|

14019024c ವಿನಿವೃತ್ಯ ಜರಾಮೃತ್ಯೂ ನ ಹೃಷ್ಯತಿ ನ ಶೋಚತಿ||

ಅಂಥವನು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶರೀರಗಳನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಪ್ಪು-ಸಾವುಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ ಅವನು
ಹರ್ಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಶೋಕಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

14019025a ದೇವಾನಾಮಪಿ ದೇವತ್ವಂ ಯುಕ್ತಃ ಕಾರಯತೇ ವಶೀ|

14019025c ಬ್ರಹ್ಮ ಚಾವ್ಯಯಮಾಪ್ನೋತಿ ಹಿತ್ವಾ ದೇಹಮಶಾಶ್ವತಮ್||

ಯೋಗಯುಕ್ತನು ದೇವತೆಗಳ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಕೂಡ ವಶೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಈ ಅಶಾಶ್ವತ ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಅವಿನಾಶೀ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು
ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

14019026a ವಿನಶ್ಯತ್ಸ್ವಪಿ ಲೋಕೇಷು ನ ಭಯಂ ತಸ್ಯ ಜಾಯತೇ|

14019026c ಕ್ಲಿಶ್ಯಮಾನೇಷು ಭೂತೇಷು ನ ಸ ಕ್ಲಿಶ್ಯತಿ ಕೇನ ಚಿತ್||

ಲೋಕವೇ ವಿನಾಶಹೊಂದಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಭಯವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕ್ಷೇಶಪಟ್ಟರೂ ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ
ಕ್ಷೇಶವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14019027a ದುಃಖಶೋಕಮಯೈರ್ಘೋರೈಃ ಸಂಗಸ್ನೇಹಸಮುದ್ಭವೈಃ|

14019027c ನ ವಿಚಾರೈತ ಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ನಿಃಸ್ಪೃಹಃ ಶಾಂತಮಾನಸಃ||

ಆಸೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಶಾಂತಮನಸ್ಕನಾದ ಯುಕ್ತಾತ್ಮನು ಸಂಗ-
ಸ್ನೇಹಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಘೋರ ದುಃಖ-ಶೋಕಾದಿಗಳಿಂದ
ವಿಚಲಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14019028a ನೈನಂ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಧ್ಯಂತೇ ನ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚಾಸ್ಯ ವಿದ್ಯತೇ|

14019028c ನಾತಃ ಸುಖಿತರಂ ಕಿಂ ಚಿಲ್ಲೋಕೇ ಕ್ವ ಚನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಅವನನ್ನು ಭೇದಿಸಲಾರವು. ಅವನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವೆನ್ನುವುದೇ
ಇಲ್ಲ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಸುಖಿಯಾದವನು ಬೇರೆ
ಯಾರೂ ಕಾಣಲಾರರು.

14019029a ಸಮ್ಯಗ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಯದಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನೈವ ಪ್ರಪಶ್ಯತಿ|

14019029c ತದೈವ ನ ಸ್ಪೃಹಯತೇ ಸಾಕ್ಷಾದಪಿ ಶತಕ್ರತೋಃ||

ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿ ಅವನು ಆತ್ಮನನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥವನು
ಸಾಕ್ಷಾದ್ ಶತಕ್ರತುವಿನ ಪದವಿಯನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

14019030a ನಿರ್ವೇದಸ್ತು ನ ಗಂತವ್ಯೋ ಯುಂಜಾನೇನ ಕಥಂ ಚನ|

14019030c ಯೋಗಮೇಕಾಂತಶೀಲಸ್ತು ಯಥಾ ಯುಂಜೀತ ತಚ್ಚ್ಛಣು||

ಏಕಾಂತಶೀಲನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವ ಯೋಗಿಗೆ ಯೋಗವು ಹೇಗೆ
ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು ಎನ್ನುವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

14019031a ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಾಂ ದಿಶಂ ಚಿಂತ್ಯ ಯಸ್ಮಿನ್ನಂನಿವಸೇತ್ಪುರೇ|

14019031c ಪುರಸ್ತ್ಯಾಭ್ಯಂತರೇ ತಸ್ಯ ಮನಶ್ಚಾರ್ಯಂ ನ ಬಾಹ್ಯತಃ||

ಮೊದಲೇ ಕಂಡುಕೊಂಡಂತೆ ದೇಹದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು
ವಾಸಿಸಿರುವನೋ ಅದರ ಮೇಲೆಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕೀಕರಿಸಬೇಕು.
ಶರೀರದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡಬಾರದು.

14019032a ಪುರಸ್ತ್ಯಾಭ್ಯಂತರೇ ತಿಷ್ಠನ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಾವಸಥೇ ವಸೇತ್|

14019032c ತಸ್ಮಿನ್ನಾವಸಥೇ ಧಾರ್ಯಂ ಸಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಂ ಮನಃ||

ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು ಯಾವ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿರುವನೋ ಆ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿಯೇ
ಹೊರಗಿನ ಮತ್ತು ಒಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

14019033a ಪ್ರಚಿಂತ್ಯಾವಸಥಂ ಕೃತ್ಸಂ ಯಸ್ಮಿನ್ಯಾಯೇಽವತಿಷ್ಠತೇ|

14019033c ತಸ್ಮಿನ್ಯಾಯೇ ಮನಶ್ಚಾರ್ಯಂ ನ ಕಥಂ ಚನ ಬಾಹ್ಯತಃ||

ಆತ್ಮನಿರುವ ಮೂಲಾಧಾರಾದಿ ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ
ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದಾಗಲೇ
ಆತ್ಮದರ್ಶನವಾಗುವುದು.

14019034a ಸಂನಿಯಮ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಪುಂ ನಿಘೋಷೇ ನಿರ್ಜನೇ ವನೇ|

14019034c ಕಾಯಮಭ್ಯಂತರಂ ಕೃತ್ಸು ಮೇಕಾಗ್ರಃ ಪರಿಚಿಂತಯೇತ್||

ಇಂದ್ರಿಯ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಃಶಬ್ದವಾದ ನಿರ್ಜನ ವನದಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಒಳಗಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

14019035a ದಂತಾಂಸ್ತಾಲು ಚ ಜಿಹ್ವಾಂ ಚ ಗಲಂ ಗ್ರೀವಾಂ ತಥೈವ ಚ|

14019035c ಹೃದಯಂ ಚಿಂತಯೇಚ್ಚಾಪಿ ತಥಾ ಹೃದಯಬಂಧನಮ್||

ಹಲ್ಲುಗಳು, ದವಡೆಗಳು, ನಾಲಿಗೆ, ಗಂಟಲು, ಕೊರಳು, ಹೃದಯ ಮತ್ತು ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.”

14019036a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ಮಯಾ ಶಿಷ್ಯೋ ಮೇಧಾವೀ ಮಧುಸೂದನ|

14019036c ಪಪ್ರಚ್ಛ ಪುನರೇವೇಮಂ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಂ ಸುದುರ್ವಚಮ್||

ಮಧುಸೂದನ ! ಸಿದ್ಧಪುರುಷನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು, ನಿರೂಪಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿನವಾದ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ನನ್ನ ಆ ಮೇಧಾವೀ ಶಿಷ್ಯನು ಪುನಃ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

14019037a ಭುಕ್ತಂ ಭುಕ್ತಂ ಕಥಮಿದಮನ್ನಂ ಕೋಷ್ಠೇ ವಿಪಚ್ಛತೇ|

14019037c ಕಥಂ ರಸತ್ವಂ ವ್ರಜತಿ ಶೋಣಿತಂ ಜಾಯತೇ ಕಥಮ್|

14019037e ತಥಾ ಮಾಂಸಂ ಚ ಮೇದಶ್ಚ ಸ್ನಾಯ್ವಸ್ಥಿಢಿ ಚ ಪೋಷತಿ||

“ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರವು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ

ಪಚನವಾಗುತ್ತದೆ? ಅದು ಹೇಗೆ ರಸರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ? ಅದು ಹೇಗೆ ರಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಂಸ-ಮೇದ, ಸ್ನಾಯು, ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ?

14019038a ಕಥಮೇತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಶರೀರಾಣಿ ಶರೀರಿಣಾಮ್|

14019038c ವರ್ಧಂತೇ ವರ್ಧಮಾನಸ್ಯ ವರ್ಧತೇ ಚ ಕಥಂ ಬಲಮ್|

14019038e ನಿರೋಜಸಾಂ ನಿಷ್ಯಮಣಂ ಮಲಾನಾಂ ಚ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್||

ಶರೀರಿಯ ಈ ಎಲ್ಲ ಶರೀರಭಾಗಗಳೂ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ? ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಶರೀರದ ಬಲವೂ ಹೇಗೆ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ? ಮಲ-ಮೂತ್ರಾದಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಶರೀರದಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೊರಹೋಗುತ್ತವೆ?

14019039a ಕುತೋ ವಾಯಂ ಪ್ರಶ್ವಸಿತಿ ಉಚ್ಚ್ವಸಿತ್ಯಪಿ ವಾ ಪುನಃ|

14019039c ಕಂ ಚ ದೇಶಮಧಿಷ್ಠಾಯ ತಿಷ್ಠತ್ಯಾತ್ಮಾಯಮಾತ್ಮನಿ||

ಮನುಷ್ಯನು ಏಕೆ ವಾಯುವನ್ನು ಒಳಗೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾನೆ? ಈ ಆತ್ಮನು ಮನುಷ್ಯದೇಹದ ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾನೆ?

14019040a ಜೀವಃ ಕಾಯಂ ವಹತಿ ಚೇಚ್ಛೇಷ್ವಯಾನಃ ಕಲೇವರಮ್|

14019040c ಕಿಂವರ್ಣಂ ಕೀದೃಶಂ ಚೈವ ನಿವೇಶಯತಿ ವೈ ಮನಃ|

14019040e ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ ಭಗವಂತಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಮೇಽನಘ||

ಚೇಷ್ಟಾಶೀಲನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನು ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಹೇಗೆ

ಧಾರಣೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಈ ಜೀವನ ಬಣ್ಣವ್ಯಾಪ್ತವು? ಅವನು ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ? ಭಗವನ್! ಅನಘ! ಇದನ್ನು ಯಥಾತಥ್ಯವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

14019041a ಇತಿ ಸಂಪರಿಪೃಷ್ಟೋಽಹಂ ತೇನ ವಿಪ್ರೇಣ ಮಾಧವ|

14019041c ಪ್ರತ್ಯಬ್ರುವಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಥಾಶ್ರುತಮರಿಂದಮ||

ಮಾಧವ! ಅರಿಂದಮ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಆ ವಿಪ್ರನು ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಲು, ನಾನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದುದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆನು⁵:

14019042a ಯಥಾ ಸ್ವಕೋಷ್ಠೇ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ಕೋಷ್ಠಂ ಭಾಂಡಮನಾ ಭವೇತ್|

14019042c ತಥಾ ಸ್ವಕಾಯೇ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ಮನೋ ದ್ವಾರೈರನಿಶ್ಚಲೈಃ|

14019042e ಆತ್ಮಾನಂ ತತ್ರ ಮಾರ್ಗೇತ ಪ್ರಮಾದಂ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್||

“ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಧನವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಅದರ ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುವವನಂತೆ ತನ್ನ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು. ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು.

14019043a ಏವಂ ಸತತಮುದ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರೀತಾತ್ಮಾ ನಚಿರಾದಿವ|

14019043c ಆಸಾದಯತಿ ತದ್ಭ್ರಹ್ಮ ಯದ್ಭ್ರಷ್ಟಾ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಧಾನವಿತ್||

⁵ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಬಂದು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಕಾಶ್ಯಪನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನೆಂದು ಈಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಸತತವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಪರನಾಗಿರುವವನು ಬಹುಬೇಗ
ಪ್ರೀತಾತ್ಮನಾಗಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ
ಪ್ರಧಾನಸ್ವರೂಪವು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

14019044a ನ ತ್ವಸೌ ಚಕ್ಷುಷಾ ಗ್ರಾಹ್ಯೋ ನ ಚ ಸರ್ವೈರಪೀಂದ್ರಿಯೈಃ|

14019044c ಮನಸೈವ ಪ್ರದೀಪೇನ ಮಹಾನಾತ್ಮನಿ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲದ ಆ ಮಹಾ
ಆತ್ಮನು ಮನಸ್ಸೆಂಬ ದೀಪದಿಂದಲೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

14019045a ಸರ್ವತಃಪಾಣಿಪಾದಂ ತಂ ಸರ್ವತೋಕ್ಷಿಶಿರೋಮುಖಮ್|

14019045c ಜೀವೋ ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಮಾತ್ಮಾನಂ ಶರೀರಾತ್ಸಂಪ್ರಪಶ್ಯತಿ||

ಜೀವನು ಶರೀರದ ಹೊರಬರುವ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಕೈ-ಕಾಲುಗಳುಳ್ಳ, ಎಲ್ಲಕಡೆ
ಕಣ್ಣು-ಶಿರ-ಮುಖಗಳುಳ್ಳ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

14019046a ಸ ತದುತ್ಸೃಜ್ಯ ದೇಹಂ ಸ್ವಂ ಧಾರಯನ್ಬ್ರಹ್ಮ ಕೇವಲಮ್|

14019046c ಆತ್ಮಾನಮಾಲೋಕಯತಿ ಮನಸಾ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ||

ಅವನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿ
ನಸುನಗುತ್ತಿರುವ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

14019047a ಇದಂ ಸರ್ವರಹಸ್ಯಂ ತೇ ಮಯೋಕ್ತಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

14019047c ಆಪೃಚ್ಛೇ ಸಾಧಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಗಚ್ಛ ಶಿಷ್ಯ ಯಥಾಸುಖಮ್||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಇದೋ ಸರ್ವರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಶಿಷ್ಯ!

ಸಾಧನೆಗೆ ಅನುಮತಿಕೊಡು. ನೀನು ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ಹೋಗು !”

14019048a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತದಾ ಕೃಷ್ಣ ಮಯಾ ಶಿಷ್ಯೋ ಮಹಾತಪಾಃ|

14019048c ಅಗಚ್ಚತ ಯಥಾಕಾಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ಚಿನ್ಮಸಂಶಯಃ||

ಕೃಷ್ಣ ! ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ನನ್ನ ಮಹಾತಪಸ್ವೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಿಷ್ಯನು ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.””

14019049 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14019049a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ ತದಾ ವಾಕ್ಯಂ ಮಾಂ ಪಾರ್ಥ ದ್ವಿಜಪುಂಗವಃ|

14019049c ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾಶ್ರಿತಃ ಸಮ್ಯಕ್ತತ್ವೈವಾಂತರಧೀಯತ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥ ! ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಆ ದ್ವಿಜಪುಂಗವನು ನನಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

14019050a ಕಚ್ಚಿದೇತತ್ತ್ವಯಾ ಪಾರ್ಥ ಶ್ರುತಮೇಕಾಗ್ರಚೇತಸಾ|

14019050c ತದಾಪಿ ಹಿ ರಥಸ್ಥಸ್ತ್ವಂ ಶ್ರುತವಾನೇತದೇವ ಹಿ||

ಪಾರ್ಥ ! ಈಗಲಾದರೂ ನಾನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳಿದೆಯಾ? ಅಗಲೂ ಕೂಡ ರಥಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ ನಿನಗೆ ಇದರ ಕುರಿತೇ ಹೇಳಿದ್ದೆ.

14019051a ನೈತತ್ಪಾರ್ಥ ಸುವಿಜ್ಞೇಯಂ ವ್ಯಾಮಿಶ್ರೇಣೇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ|

14019051c ನರೇಣಾಕೃತಸಂಜ್ಞೇನ ವಿದಗ್ಧೇನಾಕೃತಾತ್ಮನಾ||

ಪಾರ್ಥ ! ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಗ್ರತೆಯಿದ್ದರೆ ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಅರ್ಥವಾಗಲಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಆತ್ಮವಿದ್ಯಾಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ವಿಶುದ್ಧ
ಅಂತಃಕರಣವಿರುವವನಿಗೆ ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಬಹುದು.

14019052a ಸುರಹಸ್ಯಮಿದಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ದೇವಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ|

14019052c ಕಚ್ಚಿನ್ನೇದಂ ಶ್ರುತಂ ಪಾರ್ಥ ಮರ್ತ್ಯೇನಾನ್ಯೇನ ಕೇನ ಚಿತ್||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಪಾರ್ಥ ! ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.
ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಎಂದೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ.

14019053a ನ ಹ್ಯೇತಚ್ಚೋತುಮಹೋಽನ್ಯೋ ಮನುಷ್ಯಸ್ವಾಮೃತೇಽನಘ|

14019053c ನೈತದದ್ಯ ಸುವಿಜ್ಞೇಯಂ ವ್ಯಾಮಿಶ್ರೇಣಾಂತರಾತ್ಮನಾ||

ಅನಘ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಇದನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ಸಂದೇಹಗ್ರಸ್ತ ಅಂತರಾತ್ಮವುಳ್ಳವರು
ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು.

14019054a ಕ್ರಿಯಾವದ್ಭಿರ್ಹಿ ಕೌಂತೇಯ ದೇವಲೋಕಃ ಸಮಾವೃತಃ|

14019054c ನ ಚೈತದಿಷ್ಟಂ ದೇವಾನಾಂ ಮರ್ತ್ಯೈ ರೂಪನಿವರ್ತನಮ್||

ಕೌಂತೇಯ ! ಕ್ರಿಯಾವಂತರಿಂದ ದೇವಲೋಕವು ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ.
ಮನುಷ್ಯರು ಅಮರರಾಗುವುದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

14019055a ಪರಾ ಹಿ ಸಾ ಗತಿಃ ಪಾರ್ಥ ಯತ್ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್|

14019055c ಯತ್ರಾಮೃತತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ತೃಕ್ಷ್ಣಾ ದುಃಖಂ ಸದಾ ಸುಖೀ||

ಪಾರ್ಥ ! ಜೀವನಿಗೆ ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಪರಮ ಗತಿಯು. ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು ದುಃಖವನ್ನು ತೊರೆದು ಸದಾ ಸುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

14019056a ಏವಂ ಹಿ ಧರ್ಮಮಾಸ್ಥಾಯ ಯೇಽಪಿ ಸ್ತುಃ ಪಾಪಯೋನಯಃ|

14019056c ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಶೂದ್ರಾಸ್ತೇಽಪಿ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್||

ಇದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ಪಾಪಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

14019057a ಕಿಂ ಪುನರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪಾರ್ಥ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ವಾ ಬಹುಶ್ರುತಾಃ|

14019057c ಸ್ವಧರ್ಮರತಯೋ ನಿತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರಾಯಣಾಃ||

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸ್ವಧರ್ಮನಿರತರೂ, ಬಹುಶ್ರುತರೂ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯವೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರಾಯಣರೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳುವುದು?

14019058a ಹೇತುಮಚ್ಛೇತದುದ್ದಿಷ್ಟಮುಪಾಯಾಶ್ಚಾಸ್ಯ ಸಾಧನೇ|

14019058c ಸಿದ್ಧೇಃ ಫಲಂ ಚ ಮೋಕ್ಷಶ್ಚ ದುಃಖಸ್ಯ ಚ ವಿನಿರ್ಣಯಃ|

14019058e ಅತಃ ಪರಂ ಸುಖಂ ತ್ವನ್ಯತ್ಕಿಂ ನು ಸ್ಯಾದ್ಭರತರ್ಷಭ||

ಸಾಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ನಾನು ನಿನಗೆ

ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಸಿದ್ಧಿ, ಫಲ, ಮೋಕ್ಷ, ಮತ್ತು ದುಃಖ ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಭರತರ್ಷಭ! ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪರಮ ಸುಖವು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ.

14019059a ಶ್ರುತವಾನ್ಮದ್ಧಧಾನಶ್ಚ ಪರಾಕ್ರಾಂತಶ್ಚ ಪಾಂಡವ|

14019059c ಯಃ ಪರಿತ್ಯಜತೇ ಮರ್ತ್ಯೋ ಲೋಕತಂತ್ರಮಸಾರವತ್|

14019059e ಏತೈರುಪಾಯೈಃ ಸ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಪರಾಂ ಗತಿಮವಾಪ್ಸುಯಾತ್||

ಪಾಂಡವ! ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಶ್ರದ್ಧಾಳುವೂ ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆದವನು ಲೌಕಿಕ ಸುಖವು ಸಾರಹೀನವೆಂದು ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ನಾನು ಹೇಳಿರುವ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಬಹಳ ಬೇಗ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14019060a ಏತಾವದೇವ ವಕ್ತವ್ಯಂ ನಾತೋ ಭೂಯೋಽಸ್ಮಿ ಕಿಂ ಚನ|

14019060c ಷಣ್ಮಾಸಾನ್ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಃ ಪಾರ್ಥ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಪಾರ್ಥ! ಆರು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಸತತವಾಗಿ ಈ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಯೋಗದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಏಕೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನುಗೀತಾ

೨೦

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸಿದುದು (೧-೨೭).

14020001 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14020001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14020001c ದಂಪತ್ಯೋಃ ಪಾರ್ಥ ಸಂವಾದಮಭಯಂ ನಾಮ ನಾಮತಃ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥ ! ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ
ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಅಭಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ
ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14020002a ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಕಂ ಚಿಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಪಾರಗಮ್|

14020002c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿವಿಕ್ತ ಆಸೀನಂ ಭಾರ್ಯಾ ಭರ್ತಾರಮಬ್ರವೀತ್||

ಓರ್ವ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನಪಾರಂಗತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ
ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಭಾರ್ಯೆಯು
ತನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು:

14020003a ಕಂ ನು ಲೋಕಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಮಹಂ ಪತಿಮಾಶ್ರಿತಾ|

14020003c ನೃಸ್ಯಕರ್ಮಾಣಮಾಸೀನಂ ಕೀನಾಶಮವಿಚಕ್ಷಣಮ್||

“ಏನನ್ನೂ ಮಾಡದೇ ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ, ಕೃಪಣನೂ

ಅವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ನಾನು
ಯಾವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ?

14020004a ಭಾರ್ಯಾಃ ಪತಿಕೃತಾಽಲ್ಲೋಕಾನಾಷ್ಟುವಂತೀತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್|

14020004c ತ್ವಾಮಹಂ ಪತಿಮಾಸಾದ್ಯ ಕಾಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ವೈ ಗತಿಮ್||

ಪತಿಯು ಗಳಿಸಿದ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಭಾರ್ಯೆಯರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ ನಾನು
ಯಾವ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ?”

14020005a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ಶಾಂತಾತ್ಮಾ ತಾಮುವಾಚ ಹಸನ್ನಿವ|

14020005c ಸುಭಗೇ ನಾಭ್ಯಸೂಯಾಮಿ ವಾಕ್ಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ತವಾನಘೇ||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಶಾಂತಾತ್ಮನು ನಸುನಗುತ್ತಾ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:
“ಸುಭಗೇ! ಅನಘೇ! ನಿನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ತಪ್ಪೆಂದು
ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

14020006a ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ದೃಶ್ಯಂ ಚ ಶ್ರಾವ್ಯಂ ಚ ಯದಿದಂ ಕರ್ಮ ವಿದ್ಯತೇ|

14020006c ಏತದೇವ ವ್ಯವಸ್ಯಂತಿ ಕರ್ಮ ಕರ್ಮೇತಿ ಕರ್ಮಿಣಃ||

ಯಾವುದು ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆಯೋ, ಯಾವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದೋ
ಅಥವಾ ಕೇಳಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ಕರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.
ಕರ್ಮಿಗಳು ಇವೇ ಕರ್ಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

14020007a ಮೋಹಮೇವ ನಿಯಚ್ಛಂತಿ ಕರ್ಮಣಾ ಜ್ಞಾನವರ್ಜಿತಾಃ|

14020007c ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಂ ನ ಚ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನೌರ್ತಮಿತ್ಯುಪಲಭ್ಯತೇ||

ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೊರೆದವರು ಕರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಮೋಹವನ್ನೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮುಹೂರ್ತಕಾಲವಾದರೂ ಕರ್ಮಮಾಡದೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

14020008a ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಶುಭಂ ವಾ ಯದಿ ವಾಶುಭಮ್||

14020008c ಜನ್ಮಾದಿಮೂರ್ತಿಭೇದಾನಾಂ ಕರ್ಮ ಭೂತೇಷು ವರ್ತತೇ||

ಕರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮಾತು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳು ಜನ್ಮದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪುನಃ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯುವವರೆಗೆ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

14020009a ರಕ್ಷೋಭಿರ್ವಧ್ಯಮಾನೇಷು ದೃಶ್ಯದ್ರವ್ಯೇಷು ಕರ್ಮಸು|

14020009c ಆತ್ಮಸ್ಥಮಾತ್ಮನಾ ತೇನ ದೃಷ್ಟಮಾಯತನಂ ಮಯಾ||

ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಕ್ಷಸರು ಧ್ವಂಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ಆತ್ಮಸ್ಥನಾಗಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡೆನು.

14020010a ಯತ್ರ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಂ ಯತ್ರ ಸೋಮಃ ಸಹಾಗ್ನಿನಾ|

14020010c ವ್ಯವಾಯಂ ಕುರುತೇ ನಿತ್ಯಂ ಧೀರೋ ಭೂತಾನಿ ಧಾರಯನ್||

ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ

ಸೋಮನು ಅಗ್ನಿಯೊಡನೆ ನಿತ್ಯವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ⁶. ಧೀರನಾದ ಜೀವನು ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾನೆ.

14020011a ಯತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ಯುಕ್ತಾಸ್ತದಕ್ಷರಮುಪಾಸತೇ|

14020011c ವಿದ್ವಾಂಸಃ ಸುವ್ರತಾ ಯತ್ರ ಶಾಂತಾತ್ಮಾನೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ, ಶಾಂತಾತ್ಮರೂ, ಸುವ್ರತರೂ, ವಿಧ್ವಾಂಸರೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಯೋಗಯುಕ್ತರಾಗಿ ಆ ಅಕ್ಷರನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

14020012a ಘ್ರಾಣೇನ ನ ತದಾಘ್ರೇಯಂ ನ ತದಾದ್ಯಂ ಚ ಜಿಹ್ವಯಾ|

14020012c ಸ್ಪರ್ಶೇನ ಚ ನ ತತ್ ಸ್ಪೃಶ್ಯಂ ಮನಸಾ ತ್ವೇವ ಗಮ್ಯತೇ||

ಆ ಅವಿನಾಶೀ ಪರಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಮೂಗಿನಿಂದ ಮೂಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ರುಚಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಮುಟ್ಟಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

⁶ ಸೋಮಃಸಹಾಗ್ನಿನಾ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಸೋಮಃ ಎಂದರೆ ಇಡಾನಾಡಿ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ ಎಂದರೆ ಪಿಂಗಲ ನಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ವಾರಣಸೀ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಿದೆ. ಈ ನಾಡಿಗಳು ವರಣಾಯಾಂ ಎಂದರೆ ಮೂಗಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿವೆ. ಭ್ರೋವೋಃ ಘ್ರಾಣಸ್ಯ ಚ ಯಃ ಸಂಧಿಃ ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ಎಂದರೆ ಹುಬ್ಬು ಮತ್ತು ಮೂಗಿನ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಾ-ಪಿಂಗಳ ನಾಡಿಗಳಿವೆ.

14020013a ಚಕ್ಷುಷಾ ನ ವಿಷಹ್ಯಂ ಚ ಯತ್ಕಿಂ ಚಿಚ್ಚ ವಣಾತ್ಪರಮ್|

14020013c ಅಗಂಧಮರಸಸ್ಪರ್ಶಮರೂಪಾಶಬ್ದಮವ್ಯಯಮ್||

ಅದು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಬಹುದಾದಂಥ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ಕೇಳುವಿಕೆಗೂ ಅತೀತವಾಗಿದೆ. ಅವ್ಯಯವಾದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ವಾಸನೆಯಿಲ್ಲ, ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲ, ರೂಪವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ.

14020014a ಯತಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ ತಂತ್ರಂ ಯತ್ರ ಚ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ|

14020014c ಪ್ರಾಣೋಽಪಾನಃ ಸಮಾನಶ್ಚ ವ್ಯಾನಶ್ಚೋದಾನ ಏವ ಚ||

14020015a ತತ ಏವ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ತಮೇವ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಚ|

ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನ-ಸಮಾನ-ವ್ಯಾನ-ಉದಾನಗಳು ಅದರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ.

14020015c ಸಮಾನವ್ಯಾನಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ವಿಚೇರತುಃ||

14020016a ತಸ್ಮಿನ್ಸಪ್ತೇ ಪ್ರಲೀಯೇತೇ ಸಮಾನೋ ವ್ಯಾನ ಏವ ಚ|

14020016c ಅಪಾನಪ್ರಾಣಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಉದಾನೋ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ|

14020016e ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಯಾನಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ನ ಮುಂಚತಃ||

ಸಮಾನ ಮತ್ತು ವ್ಯಾನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ನಿದ್ರಿಸಿರುವಾಗ ಸಮಾನ-ವ್ಯಾನಗಳು ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಲಯಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಅಪಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಉದಾನವು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮಲಗಿರುವ ಪುರುಷನನ್ನು ಪ್ರಾಣ-

ಅಪಾನಗಳು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ.

14020017a ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯತೇ ಯೇನ ತಮುದಾನಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ|

14020017c ತಸ್ಮಾತ್ತಪೋ ವ್ಯವಸ್ಯಂತಿ ತದ್ಭವಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ||

ಪ್ರಾಣಗಳ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಉದಾನ⁷ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಾಣಾದಿಗಳು ಉದಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು

ತಪಸ್ಸೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

14020018a ತೇಷಾಮನ್ಯೋನ್ಯಭಕ್ಷಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ದೇಹಚಾರಿಣಾಮ್|

14020018c ಅಗ್ನಿವೈಶ್ವಾನರೋ ಮಧ್ಯೇ ಸಪ್ತಧಾ ವಿಹಿತೋಽಂತರಾ||

ಹೀಗೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ

ವಾಯುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವೈಶ್ವಾನರ ಅಗ್ನಿಯು ಏಳು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ

ನೆಲಸಿರುತ್ತಾನೆ.

14020019a ಘ್ರಾಣಂ ಜಿಹ್ವಾ ಚ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ತ್ವಕ್ಷ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಚ ಪಂಚಮಮ್|

14020019c ಮನೋ ಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಸಪ್ತೈತಾ ಜಿಹ್ವಾ ವೈಶ್ವಾನರಾರ್ಚಿಷಃ||

ಮೂಗು, ನಾಲಿಗೆ, ಕಣ್ಣು, ಚರ್ಮ, ಕಿವಿ, ಐದನೆಯದಾಗಿ ಮನಸ್ಸು

ಮತ್ತು ಏಳನೆಯದಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಇವು ವೈಶ್ವಾನರನ ಜ್ವಾಲೆಗಳು.

14020020a ಘ್ರೇಯಂ ಪೇಯಂ ಚ ದೃಶ್ಯಂ ಚ ಸ್ಪೃಶ್ಯಂ ಶ್ರವ್ಯಂ ತಥೈವ ಚ|

⁷ ಉತ್ಕರ್ಷೇಣ ಆನಯತಿ ಚೇಷ್ಟಯತಿ ಪ್ರಾಣಾನಿತಿ ಉದಾನಃ - ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅವುಗಳು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುತ್ತದೆ.

14020020c ಮಂತವ್ಯಮಥ ಬೋಧ್ಯವ್ಯಂ ತಾಃ ಸಪ್ತ ಸಮಿಧೋ ಮಮ||

ಗಂಧ, ದೃಶ್ಯ, ಮುಟ್ಟಬಹುದಾದವುಗಳು, ಶಬ್ದ, ಮನನ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥಹುದು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂಥಹುದು ಈ ವಿಷಯಗಳೇ ನನ್ನ (ವೈಶ್ವಾನರನ)

ಸಮಿತ್ತುಗಳು.

14020021a ಫ್ರಾತಾ ಭಕ್ಷಯಿತಾ ದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ಪಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ರೋತಾ ಚ ಪಂಚಮಃ|

14020021c ಮಂತಾ ಬೋಧ್ಧಾ ಚ ಸಪ್ತೈತೇ ಭವಂತಿ ಪರಮರ್ತ್ವಿಜಃ||

ಆಘ್ರಾಣಿಸುವವನು, ತಿನ್ನುವವನು, ನೋಡುವವನು, ಮುಟ್ಟುವವನು,

ಮತ್ತು ಐದನೆಯವನಾಗಿ ಕೇಳುವವನು, ಯೋಚಿಸುವವನು ಮತ್ತು

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವನು - ಈ ಏಳುಮಂದಿ ವೈಶ್ವಾನರನಿಗೆ ಪರಮ

ಋತ್ವಿಜರು.

14020022a ಘ್ರೇಯೇ ಪೇಯೇ ಚ ದೃಶ್ಯೇ ಚ ಸ್ಪೃಶ್ಯೇ ಶ್ರವ್ಯೇ ತಥೈವ ಚ|

14020022c ಹವೀಂಷ್ಯಗ್ನಿಷು ಹೋತಾರಃ ಸಪ್ತಧಾ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತಸು|

14020022e ಸಮ್ಯಕ್ಪಕ್ಷಿಪ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸೋ ಜನಯಂತಿ ಸ್ವಯೋನಿಷು||

ಘ್ರೇಯ, ಪೇಯ, ದೃಶ್ಯ, ಸ್ಪೃಶ್ಯ, ಶ್ರವ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಏಳು

ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ವೈಶ್ವಾನರನ ಏಳು ಜ್ವಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ವಿದ್ವಾಂಸ

ಋತ್ವಿಜರು ಹೋಮಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾದಿ ಏಳು

ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ.

14020023a ಪೃಥಿವೀ ವಾಯುರಾಕಾಶಮಾಪೋ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಪಂಚಮಮ್|

14020023c ಮನೋ ಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಸಪ್ತೇ ಯೋನಿರತ್ಯೇವ ಶಬ್ದಿತಾಃ||

ಪೃಥ್ವಿ ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ನೀರು, ಜ್ಯೋತಿ ಈ ಐದು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿಗಳೂ ಸೇರಿ ಏಳನ್ನು ಸಪ್ತಯೋನಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14020024a ಹವಿಭೂತಾ ಗುಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಪ್ರವಿಶಂತ್ಯಗ್ನಿಜಂ ಮುಖಿಮ್|

14020024c ಅಂತರ್ವಾಸಮುಷಿತ್ವಾ ಚ ಜಾಯಂತೇ ಸ್ವಾಸು ಯೋನಿಷು|

14020024e ತತ್ರೈವ ಚ ನಿರುಧ್ಯಂತೇ ಪ್ರಲಯೇ ಭೂತಭಾವನೇ||

ಪೃಥ್ವಿಯೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧಾದಿ ಗುಣಗಳೇ ಹವಿಸ್ಸುಗಳು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ವೈಶ್ವಾನರ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳುತ್ತವೆ. ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

14020025a ತತಃ ಸಂಜಾಯತೇ ಗಂಧಸ್ತತಃ ಸಂಜಾಯತೇ ರಸಃ|

14020025c ತತಃ ಸಂಜಾಯತೇ ರೂಪಂ ತತಃ ಸ್ಪರ್ಶೋಽಭಿಜಾಯತೇ||

14020026a ತತಃ ಸಂಜಾಯತೇ ಶಬ್ದಃ ಸಂಶಯಸ್ತತ್ರ ಜಾಯತೇ|

14020026c ತತಃ ಸಂಜಾಯತೇ ನಿಷ್ಠಾ ಜನ್ಮೈತತ್ ಸಪ್ತಧಾ ವಿದುಃ||

ಅನಂತರ ಗಂಧವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಬಳಿಕ ರಸವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಂತರ ರೂಪವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ನಂತರ ಸ್ಪರ್ಶವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಶಬ್ದವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಸಂಶಯ-ನಿರ್ಣಯಗಳ ಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ನಂತರ ನಿಷ್ಠೆಯು⁸ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಏಳು ಪ್ರಕಾರದ
ಹುಟ್ಟುಗಳಾಗುತ್ತವೆಯೆಂದು ವಿಧ್ವಾಂಸರು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ.

14020027a ಅನೇನೈವ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಪ್ರಗೃಹೀತಂ ಪುರಾತನೈಃ|

14020027c ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಭಿರಾಪೂರ್ಣಾಸ್ತೇಽಭಿಪೂರ್ಯಂತಿ ತೇಜಸಾ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೇ ಪುರಾತನ ಋಷಿಗಳು ಘ್ರಾಣವೇ
ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಜ್ಞಾತಾ-
ಜ್ಞಾನ-ಜ್ಞೇಯ ಈ ಮೂರರ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯಿಂದಲೇ
ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಈ ತತ್ತ್ವದಿಂದಲೇ
ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳೂ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗುತ್ತವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಬ್ರಹ್ಮಗೀತಾಸು ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೧).

⁸ ಮನಸ್ಸು

14021001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14021001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14021001c ನಿಬೋಧ ದಶಹೋತ್ರಾಣಾಂ ವಿಧಾನಮಿಹ ಯಾದೃಶಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ

ಇತಿಹಾಸವೊಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತು ಹೋತ್ರಗಳು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದರೆಂಬುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

14021002a ಸರ್ವಮೇವಾತ್ರ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಜ್ಞಾನಮವೇಕ್ಷತೇ|

14021002c ರೇತಃ ಶರೀರಭೃತ್ಯಾಯೇ ವಿಜ್ಞಾತಾ ತು ಶರೀರಭೃತ್||

ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲವೂ ಚಿತ್ತರೂಪವಾಗಿವೆ. ಈ ಚಿತ್ತವು

ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ವೀರ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಈ

ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಶರೀರಧಾರಿಯು ಈ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

14021003a ಶರೀರಭೃದ್ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಸ್ತಸ್ಮಾದನ್ಯಃ ಪ್ರಣೀಯತೇ|

14021003c ತತಶ್ಚಾಹವನೀಯಸ್ತು ತಸ್ಮಿನ್ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯತೇ ಹವಿಃ||

ಶರೀರಧಾರಿ ಜೀವನೇ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿಯು. ಅದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು

ಅಗ್ನಿಯು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಆಹವನೀಯ ಅಗ್ನಿಯಾದ ಮನಸ್ಸು.

ಅದರಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

14021004a ತತೋ ವಾಚಸ್ಪತಿರ್ಜಜ್ಞೇ ಸಮಾನಃ ಪರ್ಯವೇಕ್ಷತೇ|

14021004c ರೂಪಂ ಭವತಿ ವೈ ವ್ಯಕ್ತಂ ತದನುದ್ರವತೇ ಮನಃ||

ಆಗ ವಾಚಸ್ಪತಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಸಮಾನ ವಾಯುವು ನೋಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ರೂಪವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಮನಸ್ಸಿನ ಕಡೆ ಓಡುತ್ತದೆ.”

14021005 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವಾಚ

14021005a ಕಸ್ಮಾದ್ವಾಗಭವತ್ಪೂರ್ವಂ ಕಸ್ಮಾತ್ಪಶ್ಚಾನ್ಮನೋಽಭವತ್|

14021005c ಮನಸಾ ಚಿಂತಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಯದಾ ಸಮಭಿಪದ್ಯತೇ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಮೊದಲು ವಾಕ್ಯ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು? ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಅದರ ನಂತರ ಮನಸ್ಸು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು? ಮನಸ್ಸು ಯೋಚಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಮಾತು ಹೊರಬರುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ?”

14021006a ಕೇನ ವಿಜ್ಞಾನಯೋಗೇನ ಮತಿಶ್ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಸ್ಥಿತಾ|

14021006c ಸಮುನ್ನೀತಾ ನಾಧ್ಯಗಚ್ಛತ್ಕೋ ವೈನಾಂ ಪ್ರತಿಷೇಧತಿ||

ಯಾವ ವಿಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯು ಚಿತ್ತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ? ಬುದ್ಧಿಯು ಸುಷುಪ್ತವಾಗಿರುವಾಗ ಅದು ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ ಹೋಗದಂತೆ ಯಾರು ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ?”

14021007 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14021007a ತಾಮಪಾನಃ ಪತಿರ್ಭೂತ್ವಾ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರೀಷ್ಯತ್ಯಪಾನತಾಮ್|

14021007c ತಾಂ ಮತಿಂ ಮನಸಃ ಪ್ರಾಹುರ್ಮನಸ್ತಸ್ಮಾದವೇಕ್ಷತೇ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಪಾನವು ಬುದ್ಧಿಯ ಪತಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು

ಅಪಾನದ ಕಡೆಗೇ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಅಪಾನದ ಕಡೆ ಹೋಗುವ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಮನಸ್ಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸು
ವಾಕ್ಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತದೆ.

14021008a ಪ್ರಶ್ನಂ ತು ವಾಙ್ಮನಸೋರ್ಮಾಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮನುಪೃಚ್ಛಸಿ|

14021008c ತಸ್ಮಾತ್ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತಯೋರೇವ ಸಮಾಹ್ವಯಮ್||

ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳ ಕುರಿತು ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವೆರಡರ
ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿನಗೆ
ಉತ್ತರವು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ.

14021009a ಉಭೇ ವಾಙ್ಮನಸೀ ಗತ್ವಾ ಭೂತಾತ್ಮಾನಮಪೃಚ್ಛತಾಮ್|

14021009c ಆವಯೋಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಚಿಂಧಿ ನೌ ಸಂಶಯಂ ವಿಭೋ||

ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಎರಡೂ ಜೀವಾತ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದವು:
“ವಿಭೋ! ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಹೇಳು. ನಮ್ಮ ಈ
ಸಂಶಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸು!”

14021010a ಮನ ಇತ್ಯೇವ ಭಗವಾಂಸ್ತದಾ ಪ್ರಾಹ ಸರಸ್ವತೀಮ್|

14021010c ಅಹಂ ವೈ ಕಾಮಧುಕ್ತುಭ್ಯಮಿತಿ ತಂ ಪ್ರಾಹ ವಾಗಥ||

ಮನಸ್ಸೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಭಗವಂತನು ಹೇಳಲು, ಸರಸ್ವತಿಯು “ನಾನೇ
ನಿನಗೆ ಕಾಮಧೇನುವಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ”
ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಹೇಳಿದನು:

14021011a ಸ್ಥಾವರಂ ಜಂಗಮಂ ಚೈವ ವಿದ್ಧು ಭೇ ಮನಸೀ ಮಮ|

14021011c ಸ್ಥಾವರಂ ಮತ್ಸಕಾಶೇ ವೈ ಜಂಗಮಂ ವಿಷಯೇ ತವ||

“ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೆರಡೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ. ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ಸ್ಥಾವರ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಾದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಜಂಗಮ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆ.

14021012a ಯಸ್ತು ತೇ ವಿಷಯಂ ಗಚ್ಛೇನ್ಮಂತ್ರೋ ವರ್ಣಃ ಸ್ವರೋಽಪಿ ವಾ|

14021012c ತನ್ಮನೋ ಜಂಗಮಂ ನಾಮ ತಸ್ಮಾದಸಿ ಗರೀಯಸೀ||

ನಿನ್ನ ವಿಷಯವಾದ ಮಂತ್ರ, ವರ್ಣ, ಅಥವಾ ಸ್ವರಗಳು ಜಂಗಮದ ಕುರಿತಾದರೆ ಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಗಿರುವೆ!

14021013a ಯಸ್ಮಾದಸಿ ಚ ಮಾ ವೋಚಃ ಸ್ವಯಮಭ್ಯೇತ್ಯ ಶೋಭನೇ|

14021013c ತಸ್ಮಾದುಚ್ಚಾ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ನ ವಕ್ಷ್ಯಸಿ ಸರಸ್ವತಿ||

ಶೋಭನೇ! ಸರಸ್ವತಿ! ಸ್ವಯಂ ನೀನೇ ಬಂದು ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ನೀನು ಉಚ್ಚಾಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲಾರೆ!

14021014a ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾಂತರೇ ದೇವೀ ವಾಗ್ವೈ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ಮ ತಿಷ್ಠತಿ|

14021014c ಪ್ರೇರ್ಯ ಮಾಣಾ ಮಹಾಭಾಗೇ ವಿನಾ ಪ್ರಾಣಮಪಾನತೀ|

14021014e ಪ್ರಜಾಪತಿಮುಪಾಧಾವತ್ಪ್ರಸೀದ ಭಗವನ್ನಿತಿ||

ಮಹಾಭಾಗೇ! ದೇವೀ! ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನೀನು ನಿತ್ಯವೂ
ನೆಲಸಿರುವೆ. ಪ್ರಾಣದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ನೀನು ಅಪಾನದ ಕಡೆಗೆ
ಹೋದಾಗ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಬಳಿಸಾರಿ ಭಗವಂತನೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು
ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆ!

14021015a ತತಃ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಾದುರಭೂದ್ವಾಚಮಾಪ್ಯಾಯಯನ್ಪುನಃ|

14021015c ತಸ್ಮಾದುಚ್ಚ್ವಾಸಮಾಸಾದ್ಯ ನ ವಾಗ್ವದತಿ ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್||

ಆಗ ಪ್ರಾಣವು ವಾಣಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪುನಃ
ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉಸಿರನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ
ಯಾವುದೇ ಮಾತು ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ.

14021016a ಘೋಷಿಣೀ ಜಾತನಿಘೋಷಾ ನಿತ್ಯಮೇವ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

14021016c ತಯೋರಪಿ ಚ ಘೋಷಿಣ್ಯೋನಿಘೋಷ್ಯವ ಗರೀಯಸೀ||

ವಾಣಿಯು ನಿತ್ಯವೂ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ:
ಘೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಘೋಷವಾಗಿ. ಘೋಷಯುಕ್ತ
ವಾಣಿಗಿಂತಲೂ ಘೋಷರಹಿತ ವಾಣಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

14021017a ಗೌರಿವ ಪ್ರಸ್ರವತ್ಯೇಷಾ ರಸಮುತ್ತಮಶಾಲಿನೀ|

14021017c ಸತತಂ ಸ್ಯಂದತೇ ಹ್ಯೇಷಾ ಶಾಶ್ವತಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನೀ||

ಈ ಉತ್ತಮ ನಿಘೋಷ ವಾಣಿಯು ಹಸುವಿನಂತೆ ಹಾಲನ್ನೀಯುತ್ತದೆ
ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಿಯಾದ ಇದು ಸತತವೂ ಶಾಶ್ವತವಾದುದನ್ನೇ
ನೀಡುತ್ತದೆ.

14021018a ದಿವ್ಯಾದಿವ್ಯಪ್ರಭಾವೇನ ಭಾರತೀ ಗೌಃ ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ|

14021018c ಏತಯೋರಂತರಂ ಪಶ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಯೋಃ ಸ್ಯಂದಮಾನಯೋಃ||

ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ! ಹಸುವಿನಂಥಹ ಈ ಮಾತು ದಿವ್ಯಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದ್ದು ದಿವ್ಯವಾದುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹರಿದುಬರುವ ಇವೆರಡರ
ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ನೋಡು!”

14021019a ಅನುತ್ಪನ್ನೇಷು ವಾಕ್ಯೇಷು ಚೋದ್ಯಮಾನಾ ಸಿಸ್ತುಕ್ಷಯಾ|

14021019c ಕಿಂ ನು ಪೂರ್ವಂ ತತೋ ದೇವೀ ವ್ಯಾಜಹಾರ ಸರಸ್ವತೀ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಹಿಂದೆ ಮಾತೇ ಹೊರಡದಿದ್ದಾಗ
ಮಾತನಾಡ ಬಯಸಿದ ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಯು ಯಾವ
ಮಾತನ್ನಾಡಿದಳು?”

14021020a ಪ್ರಾಣೇನ ಯಾ ಸಂಭವತೇ ಶರೀರೇ

ಪ್ರಾಣಾದಪಾನಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ ಚ|

14021020c ಉದಾನಭೂತಾ ಚ ವಿಸ್ತುಜ್ಯ ದೇಹಂ

ವ್ಯಾನೇನ ಸರ್ವಂ ದಿವಮಾವೃಣೋತಿ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ವಾಣಿಯು ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಣದಿಂದ
ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಅಪಾನವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ನಂತರ
ಉದಾನವಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವ್ಯಾನದಿಂದ ದಿವವೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ಆವರಿಸುತ್ತದೆ.

14021021a ತತಃ ಸಮಾನೇ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತೀಹ

ಇತ್ತೇವ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಜಜಲ್ಪ ಚಾಪಿ|

14021021c ತಸ್ಮಾನ್ಮನಃ ಸ್ಥಾವರತ್ವಾದ್ವಿಶಿಷ್ಟಂ

ತಥಾ ದೇವೀ ಜಂಗಮತ್ವಾದ್ವಿಶಿಷ್ಟಾ||

ಅನಂತರ ಸಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದು ನೆಲೆಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಿಂದೆ ದೇವಿಯು ಹೇಳಿದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಅದರ ಸ್ಥಾವರತ್ವದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಹಾಗೆಯೇ ವಾಗ್ದೇವಿಯು ಅವಳ ಜಂಗಮತ್ವದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ಏಕವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ

ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು

ಮುಂದುವರೆಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೯).

14022001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14022001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14022001c ಸುಭಗೇ ಸಪ್ತಹೋತೃಣಾಂ ವಿಧಾನಮಿಹ ಯಾದೃಶಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಸುಭಗೇ! ಸಪ್ತಹೋತ್ರಗಳ ವಿಧಾನವು ಯಾವರೀತಿಯದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14022002a ಘ್ರಾಣಂ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ಜಿಹ್ವಾ ಚ ತ್ವಕ್ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಚೈವ ಪಂಚಮಮ್|

14022002c ಮನೋ ಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಸಪ್ತೇ ಹೋತಾರಃ ಪೃಥಗಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಮೂಗು, ಕಣ್ಣುಗಳು, ನಾಲಿಗೆ, ಚರ್ಮ, ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಕಿವಿಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಈ ಏಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹೋತಾರರು.

14022003a ಸೂಕ್ಷ್ಮೇವಕಾಶೇ ಸಂತಸ್ತೇ ನ ಪಶ್ಯಂತೀತರೇತರಮ್|

14022003c ಏತಾನ್ವೈ ಸಪ್ತಹೋತ್ರಾಂಸ್ವಂ ಸ್ವಭಾವಾದ್ವಿದ್ಧಿ ಶೋಭನೇ||

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಇವುಗಳು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಶೋಭನೇ! ಈ ಸಪ್ತಹೋತ್ರಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೋ!”

14022004 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವಾಚ

14022004a ಸೂಕ್ಷ್ಮೇವಕಾಶೇ ಸಂತಸ್ತೇ ಕಥಂ ನಾನೋನ್ಯದರ್ಶಿನಃ|

14022004c ಕಥಂಸ್ವಭಾವಾ ಭಗವನ್ನೇತದಾಚಕ್ಷ್ವ ಮೇ ವಿಭೋ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಇವುಗಳು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ? ಭಗವನ್! ವಿಭೋ! ಇವುಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು!”

14022005 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14022005a ಗುಣಾಜ್ಞಾನಮವಿಜ್ಞಾನಂ ಗುಣಿಜ್ಞಾನಮಭಿಜ್ಞತಾ|

14022005c ಪರಸ್ಪರಗುಣಾನೇತೇ ನ ವಿಜಾನಂತಿ ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಗುಣಗಳ ಅಜ್ಞಾನವೇ ಅಜ್ಞಾನವು.

ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದರೆ

ಈ ಸಪ್ತ ಹೋತ್ರಗಳು ಪರಸ್ಪರರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎಂದೂ

ತಿಳಿಯಲಾರವು!

14022006a ಜಿಹ್ವಾ ಚಕ್ಷುಸ್ತಥಾ ಶ್ರೋತ್ರಂ ತ್ವಗ್ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರೇವ ಚ|

14022006c ನ ಗಂಧಾನಧಿಗಚ್ಚಂತಿ ಫ್ರಾಣಸ್ತಾನಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ನಾಲಿಗೆ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಕಿವಿಗಳು, ಚರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳು

ವಾಸನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೂಗು

ವಾಸನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

14022007a ಫ್ರಾಣಂ ಚಕ್ಷುಸ್ತಥಾ ಶ್ರೋತ್ರಂ ತ್ವಗ್ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರೇವ ಚ|

14022007c ನ ರಸಾನಧಿಗಚ್ಚಂತಿ ಜಿಹ್ವಾ ತಾನಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಮೂಗು, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಕಿವಿಗಳು, ಚರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳು

ರುಚಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಆದರೆ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಅದು

ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

14022008a ಫ್ರಾಣಂ ಜಿಹ್ವಾ ತಥಾ ಶ್ರೋತ್ರಂ ತ್ವಗ್ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರೇವ ಚ|

14022008c ನ ರೂಪಾಣ್ಯಧಿಗಚ್ಚಂತಿ ಚಕ್ಷುಸ್ತಾನ್ಯಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಮೂಗು, ನಾಲಿಗೆ, ಕಿವಿಗಳು, ಚರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳು ರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ರೂಪವು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

14022009a ಘ್ರಾಣಂ ಜಿಹ್ವಾ ಚ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಬುದ್ಧಿರ್ಮನಸ್ತಥಾ|

14022009c ನ ಸ್ಪರ್ಶಾನಧಿಗಚ್ಚಂತಿ ತ್ವಕ್ಷ ತಾನಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಮೂಗು, ನಾಲಿಗೆ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಕಿವಿಗಳು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳು ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಆದರೆ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶವು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

14022010a ಘ್ರಾಣಂ ಜಿಹ್ವಾ ಚ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ತ್ವಗ್ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರೇವ ಚ|

14022010c ನ ಶಬ್ದಾನಧಿಗಚ್ಚಂತಿ ಶ್ರೋತ್ರಂ ತಾನಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಮೂಗು, ನಾಲಿಗೆ, ಕಣ್ಣು, ಚರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಶಬ್ದವು ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಆದರೆ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಶಬ್ದವು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

14022011a ಘ್ರಾಣಂ ಜಿಹ್ವಾ ಚ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ತ್ವಕ್ಶ್ರೋತ್ರಂ ಬುದ್ಧಿರೇವ ಚ|

14022011c ಸಂಶಯಾನ್ನಾಧಿಗಚ್ಚಂತಿ ಮನಸ್ತಾನಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಮೂಗು, ನಾಲಿಗೆ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಚರ್ಮ, ಕಿವಿಗಳು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಇವು ಸಂಶಯಪಡಲಾರವು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಸಂದೇಹಪಡುತ್ತದೆ.

14022012a ಘ್ರಾಣಂ ಜಿಹ್ವಾ ಚ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ತ್ವಕ್ಶ್ರೋತ್ರಂ ಮನ ಏವ ಚ|

14022012c ನ ನಿಷ್ಕಾಮಧಿಗಚ್ಚಂತಿ ಬುದ್ಧಿಸ್ತಾಮಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಮೂಗು, ನಾಲಿಗೆ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಚರ್ಮ, ಕಿವಿ, ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ

ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಲಾರವು. ಬುದ್ಧಿ ಮಾತ್ರ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಲ್ಲದು.

14022013a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14022013c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ಸಂವಾದಂ ಮನಸಶ್ಚೈವ ಭಾಮಿನಿ||

ಭಾಮಿನಿ! ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಪುರಾತನ ಸಂವಾದವನ್ನು ಇತಿಹಾಸರೂಪದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14022014 ಮನ ಉವಾಚ

14022014a ನ ಘ್ರಾತಿ ಮಾಮೃತೇ ಘ್ರಾಣಂ ರಸಂ ಜಿಹ್ವಾ ನ ಬುದ್ಧ್ಯತೇ|

14022014c ರೂಪಂ ಚಕ್ಷುರ್ನ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ತ್ವಕ್ಸ್ಪೃಶಂ ನಾವಬುದ್ಧ್ಯತೇ||

ಮನಸ್ಸು ಹೇಳಿತು: “ನಾನಿಲ್ಲದೇ ಮೂಗು ಮೂಸಲಾರದು. ನಾಲಿಗೆಯು ರುಚಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಕಣ್ಣುಗಳು ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲಾರವು. ಚರ್ಮವು ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದು.

14022015a ನ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಬುದ್ಧ್ಯತೇ ಶಬ್ದಂ ಮಯಾ ಹೀನಂ ಕಥಂ ಚನ|

14022015c ಪ್ರವರಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮಹಮಸ್ಮಿ ಸನಾತನಮ್||

ನಾನಿಲ್ಲದೇ ಕಿವಿಗಳು ಶಬ್ದವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನೇ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ ಮತ್ತು ಸನಾತನ.

14022016a ಅಗಾರಾಣೀವ ಶೂನ್ಯಾನಿ ಶಾಂತಾರ್ಚಿಷ ಇವಾಗ್ನಯಃ|

14022016c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ನ ಭಾಸಂತೇ ಮಯಾ ಹೀನಾನಿ ನಿತ್ಯಶಃ||

ನಾನಿಲ್ಲದೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು - ಶೂನ್ಯ ಮನೆಗಳಂತೆ ಮತ್ತು ಆರಿಹೋದ

ಅಗ್ನಿಯಂತೆ - ಎಂದೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

14022017a ಕಾಷ್ಠಾನೀವಾದ್ರ್ಯಶುಷ್ಕಾಣಿ ಯತಮಾನ್ಯೈರಪೀಂದ್ರಿಯೈಃ|

14022017c ಗುಣಾರ್ಥಾನ್ನಾಧಿಗಚ್ಚಂತಿ ಮಾಮೃತೇ ಸರ್ವಜಂತವಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸರ್ವಜಂತುಗಳು
ನಾನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಸಿಯಾದ ಅಥವಾ ಲೊಡ್ಡಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಂತೆ
ವಿಷಯಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರರು.”

14022018 ಇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯೂಚುಃ

14022018a ಏವಮೇತದ್ಭವೇತ್ಸತ್ಯಂ ಯಥೈತನ್ಮನ್ಯತೇ ಭವಾನ್|

14022018c ಋತೇಽಸ್ಮಾನಸ್ಮದರ್ಥಾಂಸ್ತು ಭೋಗಾನ್ಛಂಕ್ಷೇ ಭವಾನ್ಯದಿ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹೇಳಿದವು: “ಒಂದುವೇಳೆ ನಾವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ ನೀನು
ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಬಲ್ಲೆಯಾದರೆ ನೀನು ಏನನ್ನು
ಭಾವಿಸಿರುವೆಯೋ ಮತ್ತು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅದು ಸತ್ಯವೇ ಸರಿ !

14022019a ಯದ್ಯಸ್ಮಾಸು ಪ್ರಲೀನೇಷು ತರ್ಪಣಂ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮ್|

14022019c ಭೋಗಾನ್ಛಂಕ್ಷೇ ರಸಾನ್ಛಂಕ್ಷೇ ಯಥೈತನ್ಮನ್ಯತೇ ತಥಾ||

ನಾವು ಲಯಹೊಂದಿದನಂತರವೂ ನೀನು
ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತೀಯೆ ಮತ್ತು
ರಸಗಳನ್ನು ಆನಂದಿಸುತ್ತೀಯೆ ಎಂದಾದರೆ ನೀನು ತಿಳಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ !

14022020a ಅಥ ವಾಸ್ಮಾಸು ಲೀನೇಷು ತಿಷ್ಠತ್ಸು ವಿಷಯೇಷು ಚ|

14022020c ಯದಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರೇಣ ಭುಂಕ್ತೇ ಭೋಗಾನ್ಯಥಾರ್ಥವತ್||

ಅಥವಾ ನಾವು ಲೀನವಾದ ನಂತರ ಇರುವ ವಿಷಯ-ಭೋಗಗಳನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನೀನು ಭೋಗಿಸಬಲ್ಲೆಯಾದರೆ ನೀನು ಭಾವಿಸಿರುವುದು ಸತ್ಯವಾದೀತು.

14022021a ಅಥ ಚೇನ್ಮನ್ಯಸೇ ಸಿದ್ಧಿಮಸ್ಮದರ್ಥೇಷು ನಿತ್ಯದಾ|

14022021c ಫ್ರಾಣೇನ ರೂಪಮಾದತ್ಸ್ಯ ರಸಮಾದತ್ಸ್ಯ ಚಕ್ಷುಷಾ||

14022022a ಶ್ರೋತ್ರೇಣ ಗಂಧಮಾದತ್ಸ್ಯ ನಿಷ್ಠಾಮಾದತ್ಸ್ಯ ಜಿಹ್ವಯಾ|

14022022c ತ್ವಚಾ ಚ ಶಬ್ದಮಾದತ್ಸ್ಯ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸ್ಪರ್ಶಮಥಾಪಿ ಚ||

ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ ಎಂದು ನೀನು ತಿಳಿದಿರುವೆಯಾದರೆ ಮೂಗಿನಿಂದ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡು, ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ರಸವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸು, ಕಿವಿಗಳಿಂದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮೂಸು, ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಿಸು, ಚರ್ಮದಿಂದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸು !

14022023a ಬಲವಂತೋ ಹ್ಯನಿಯಮಾ ನಿಯಮಾ ದುರ್ಬಲೀಯಸಾಮ್|

14022023c ಭೋಗಾನಪೂರ್ವಾನಾದತ್ಸ್ಯ ನೋಚ್ಚಿಷ್ಟಂ ಭೋಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಬಲವಂತರಿಗೆ ನಿಯಮಗಳಿಲ್ಲ. ನಿಯಮಗಳು ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅಪೂರ್ವವಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸು. ಆದರೆ ನಾವು ಭೋಗಿಸಿದ ನಂತರ ಉಳಿದ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವನ್ನು ಭೋಗಿಸಬಾರದು.

14022024a ಯಥಾ ಹಿ ಶಿಷ್ಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾರಂ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥಮಭಿಧಾವತಿ|

14022024c ತತಃ ಶ್ರುತಮುಪಾದಾಯ ಶ್ರುತಾರ್ಥಮುಪತಿಷ್ಠತಿ||

14022025a ವಿಷಯಾನೇವಮಸ್ಮಾಭಿದರ್ಶಿತಾನಭಿಮನ್ಯಸೇ|

14022025c ಅನಾಗತಾನತೀತಾಂಶ್ಚ ಸ್ವಪ್ನೇ ಜಾಗರಣೇ ತಥಾ||

ಶಿಷ್ಯನು ಹೇಗೆ ಶ್ರುತಿಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಗುರುವಿನ ಬಳಿಹೋಗಿ
ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ಶ್ರುತಿಗಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ
ತಲ್ಲೀನನಾಗುವಂತೆ ನೀನು ಈ ಹಿಂದೆ ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮಿಂದ
ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ/ತೋರಿಸಲ್ಪಡುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಪ್ನ ಮತ್ತು
ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀನೇ ನೋಡಿದುದೆಂದು
ಅಭಿಮಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ.

14022026a ವೈಮನಸ್ಯಂ ಗತಾನಾಂ ಚ ಜಂತೂನಾಮಲ್ಪಚೇತಸಾಮ್|

14022026c ಅಸ್ಮದರ್ಥೇ ಕೃತೇ ಕಾರ್ಯೇ ದೃಶ್ಯತೇ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮ್||

ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲದ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕೂಡ ನಮಗಾಗಿಯೇ
ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

14022027a ಬಹೂನಪಿ ಹಿ ಸಂಕಲ್ಪಾನ್ಮತ್ವಾ ಸ್ವಪ್ನಾನುಪಾಸ್ಯ ಚ|

14022027c ಬುಭುಕ್ಷಯಾ ಪೀಡ್ಯಮಾನೋ ವಿಷಯಾನೇವ ಧಾವಸಿ||

ಅನೇಕ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆ
ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಭೋಗದ ಪೀಡೆಗೊಳಗಾಗಿ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೇ ಓಡುತ್ತವೆ.

14022028a ಅಗಾರಮದ್ವಾರಮಿವ ಪ್ರವಿಶ್ಯ

ಸಂಕಲ್ಪಭೋಗೋ ವಿಷಯಾನವಿಂದನ್|

14022028c ಪ್ರಾಣಕ್ಷಯೇ ಶಾಂತಿಮುಪೈತಿ ನಿತ್ಯಂ

ದಾರುಕ್ಷಯೇಽಗ್ನಿಜ್ವಲಿತೋ ಯಥೈವ||

ವಿಷಯ ಭೋಗದ ಸಂಕಲ್ಪದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸು

ದ್ವಾರವಿಲ್ಲದ ಮನೆಯಂತಿರುವ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ

ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಧನವು ಮುಗಿದುಹೋದ ನಂತರ

ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಣಹೋದಕೂಡಲೇ

ಅದು ಶಾಶ್ವತ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

14022029a ಕಾಮಂ ತು ನಃ ಸ್ವೇಷು ಗುಣೇಷು ಸಂಗಃ

ಕಾಮಂ ಚ ನಾನ್ಯೋನ್ಯಗುಣೋಪಲಭಿಃ|

14022029c ಅಸ್ಮಾನ್ಯತೇ ನಾಸ್ತಿ ತವೋಪಲಭಿಃ

ತ್ವಾಮಪ್ಯುತೇಽಸ್ಮಾನ್ ಭಜೇತ ಹರ್ಷಃ||

ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಗುಣಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾವು ವಿಷಯಗಳ ಸಂಗಮಾಡಲು

ಬಯಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು

ಬಯಸದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾವಿಲ್ಲದೇ ನಿನಗೆ ಅನುಭವವು

ದೊರೆಯಲಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ನೀನಿಲ್ಲದೇ ನಾವೂ ಕೂಡ

ಹರ್ಷಗೊಳ್ಳಲಾರೆವು!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ದ್ವಾವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೩

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೪).

14023001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14023001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14023001c ಸುಭಗೇ ಪಂಚಹೋತ್ರಾಣಾಂ ವಿಧಾನಮಿಹ ಯಾದೃಶಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಸುಭಗೇ! ಪಂಚಹೋತ್ರಗಳ ವಿಧಾನವು
ಹೇಗೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14023002a ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾವುದಾನಶ್ಚ ಸಮಾನೋ ವ್ಯಾನ ಏವ ಚ|

14023002c ಪಂಚಹೋತ್ರನಥೈತಾನ್ವೈ ಪರಂ ಭಾವಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ||

ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ಉದಾನ, ಸಮಾನ ಮತ್ತು ವ್ಯಾನ ಈ
ಪಂಚಹೋತ್ರಗಳೇ ಪರಮ ಭಾವಗಳೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು
ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ.”

14023003 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯುವಾಚ

14023003a ಸ್ವಭಾವಾತ್ಸಪ್ತ ಹೋತಾರ ಇತಿ ತೇ ಪೂರ್ವಿಕಾ ಮತಿಃ|

14023003c ಯಥಾ ವೈ ಪಂಚ ಹೋತಾರಃ ಪರೋ ಭಾವಸ್ತಥೋಚ್ಯತಾಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಸ್ವಭಾವತಃ ಏಳು ಹೋತಾರರು ಇರುವರೆಂದು ನೀನು ನನಗೆ ಮೊದಲು ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ. ಈಗ ಹೇಗೆ ಈ ಪಂಚಹೋತಾರರು ಪರಮಭಾವಗಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.”

14023004 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14023004a ಪ್ರಾಣೇನ ಸಂಭೃತೋ ವಾಯುರಪಾನೋ ಜಾಯತೇ ತತಃ|

14023004c ಅಪಾನೇ ಸಂಭೃತೋ ವಾಯುಸ್ತತೋ ವ್ಯಾನಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡ ವಾಯುವು ಅಪಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪಾನದಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡ ವಾಯುವು ವ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ.

14023005a ವ್ಯಾನೇನ ಸಂಭೃತೋ ವಾಯುಸ್ತತೋದಾನಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

14023005c ಉದಾನೇ ಸಂಭೃತೋ ವಾಯುಃ ಸಮಾನಃ ಸಂಪ್ರವರ್ತತೇ||

ವ್ಯಾನದಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡ ವಾಯುವು ಉದಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾನದಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡ ವಾಯುವು ಸಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ.

14023006a ತೇಽಪೃಚ್ಛಂತ ಪುರಾ ಗತ್ವಾ ಪೂರ್ವಜಾತಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಮ್|

14023006c ಯೋ ನೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ತಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸ ನಃ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಹಿಂದೆ ಈ ಐವರು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ “ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠನು ಯಾರೆಂದು ಹೇಳು. ಅವನೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ!” ಎಂದು ಕೇಳಿದವು.

14023007 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14023007a ಯಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಲೀನೇ ಪ್ರಲಯಂ ವ್ರಜಂತಿ

ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಶರೀರೇ|

14023007c ಯಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಚೀರ್ಣೇ ಚ ಪುನಶ್ಚರಂತಿ

ಸ ವೈ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಗಚ್ಚತ ಯತ್ರ ಕಾಮಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಾಣವಿರುವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಲಯವಾದನಂತರ ಉಳಿದೆಲ್ಲವೂ ಲಯವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಚಲಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಶರೀರವು ಚಲಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ನಿಮಗಿಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು!”

14023008 ಪ್ರಾಣ ಉವಾಚ

14023008a ಮಯಿ ಪ್ರಲೀನೇ ಪ್ರಲಯಂ ವ್ರಜಂತಿ

ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಶರೀರೇ|

14023008c ಮಯಿ ಪ್ರಚೀರ್ಣೇ ಚ ಪುನಶ್ಚರಂತಿ

ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಹ್ಯಹಂ ಪಶ್ಯತ ಮಾಂ ಪ್ರಲೀನಮ್||

ಪ್ರಾಣವು ಹೇಳಿತು: “ನಾನು ಲಯವಾದರೆ ಪ್ರಾಣವಿರುವ ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಲಯವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾನು ಚಲಿಸಿದರೆ ಪುನಃ ಶರೀರವು ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ನೋಡಿ! ನಾನೀಗ ಲಯವಾಗುತ್ತೇನೆ!”

14023009 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14023009a ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಲೀಯತ ತತಃ ಪುನಶ್ಚ ಪ್ರಚಚಾರ ಹ|

14023009c ಸಮಾನಶ್ಚಾಪ್ಯುದಾನಶ್ಚ ವಚೋಽಬ್ರುತಾಂ ತತಃ ಶುಭೇ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಶುಭೇ! ಪ್ರಾಣವು ಲಯವಾಗಿ ಪುನಃ ಚಲಿಸತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಸಮಾನ-ಉದಾನಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದವು:

14023010a ನ ತ್ವಂ ಸರ್ವ ಮಿದಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಿಷ್ಠಸೀಹ ಯಥಾ ವಯಮ್|

14023010c ನ ತ್ವಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋಽಸಿ ನಃ ಪ್ರಾಣ ಅಪಾನೋ ಹಿ ವಶೇ ತವ|

14023010e ಪ್ರಚಚಾರ ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಸ್ತಮಪಾನೋಽಭ್ಯಭಾಷತ||

“ನಮ್ಮಂತೆ ನೀನು ಶರೀರದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನಮಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಪಾನವು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ.” ಪುನಃ ಪ್ರಾಣವು ಚಲಿಸತೊಡಗಲು ಅಪಾನವು ಹೇಳಿತು:

14023011a ಮಯಿ ಪ್ರಲೀನೇ ಪ್ರಲಯಂ ವ್ರಜಂತಿ

ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಶರೀರೇ|

14023011c ಮಯಿ ಪ್ರಚೀರ್ಣೇ ಚ ಪುನಶ್ಚರಂತಿ

ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಹ್ಯಹಂ ಪಶ್ಯತ ಮಾಂ ಪ್ರಲೀನಮ್||

“ನಾನು ಲಯವಾದರೆ ಪ್ರಾಣವಿರುವ ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಲಯವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾನು ಚಲಿಸಿದರೆ ಪುನಃ ಶರೀರವು ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ನೋಡಿ! ನಾನೀಗ ಲಯವಾಗುತ್ತೇನೆ!”

14023012a ವ್ಯಾನಶ್ಚ ತಮುದಾನಶ್ಚ ಭಾಷಮಾಣಮಥೋಚತುಃ|

14023012c ಅಪಾನ ನ ತ್ವಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋಽಸಿ ಪ್ರಾಣೋ ಹಿ ವಶಗಸ್ತವ||

ಆಗ ವ್ಯಾನ-ಉದಾನಗಳು ಹೇಳಿದವು: “ಅಪಾನವೇ! ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲ! ಆದರೆ ಪ್ರಾಣವು ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವುದು ಸತ್ಯ!”

14023013a ಅಪಾನಃ ಪ್ರಚಚಾರಾಥ ವ್ಯಾನಸ್ತಂ ಪುನರಬ್ರವೀತ್|

14023013c ಶ್ರೇಷ್ಠೋಽಹಮಸ್ಮಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶ್ರುಯತಾಂ ಯೇನ ಹೇತುನಾ||

ಅಪಾನವು ಚಲಿಸತೊಡಗಿತು. ವ್ಯಾನವು ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ ಹೇಳಿತು: “ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಏಕೆಂದು ಕೇಳಿ.

14023014a ಮಯಿ ಪ್ರಲೀನೇ ಪ್ರಲಯಂ ವ್ರಜಂತಿ

ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಶರೀರೇ|

14023014c ಮಯಿ ಪ್ರಚೀರ್ಣೇ ಚ ಪುನಶ್ಚರಂತಿ

ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಹ್ಯಹಂ ಪಶ್ಯತ ಮಾಂ ಪ್ರಲೀನಮ್||

ನಾನು ಲಯವಾದರೆ ಪ್ರಾಣವಿರುವ ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಲಯವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾನು ಚಲಿಸಿದರೆ ಪುನಃ ಶರೀರವು ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ನೋಡಿ! ನಾನೀಗ ಲಯವಾಗುತ್ತೇನೆ!”

14023015a ಪ್ರಾಲೀಯತ ತತೋ ವ್ಯಾನಃ ಪುನಶ್ಚ ಪ್ರಚಚಾರ ಹ|

14023015c ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾವುದಾನಶ್ಚ ಸಮಾನಶ್ಚ ತಮಬ್ರುವನ್|

14023015e ನ ತ್ವಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋಽಸಿ ನೋ ವ್ಯಾನ ಸಮಾನೋ ಹಿ ವಶೇ ತವ||

ಆಗ ವ್ಯಾನವು ಲಯಹೊಂದಿ ಪುನಃ ಚಲಿಸತೊಡಗಿತು. ಪ್ರಾಣ,
ಅಪಾನ, ಉದಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾನಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದವು: “ವ್ಯಾನ!
ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲ! ಆದರೆ ಸಮಾನವು ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವುದು ಸತ್ಯ!”

14023016a ಪ್ರಚಚಾರ ಪುನರ್ವ್ಯಾನಃ ಸಮಾನಃ ಪುನರಬ್ರವೀತ್|

14023016c ಶ್ರೇಷ್ಠೋಽಹಮಸ್ಮಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶ್ರೂಯತಾಂ ಯೇನ ಹೇತುನಾ||

ಪುನಃ ವ್ಯಾನವು ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿತು. ಸಮಾನವು ಪುನಃ ಹೇಳಿತು:
“ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಏಕೆಂದು ಕೇಳಿ.

14023017a ಮಯಿ ಪ್ರಲೀನೇ ಪ್ರಲಯಂ ವ್ರಜಂತಿ

ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಶರೀರೇ|

14023017c ಮಯಿ ಪ್ರಚೀರ್ಣೇ ಚ ಪುನಶ್ಚರಂತಿ

ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಹ್ಯಹಂ ಪಶ್ಯತ ಮಾಂ ಪ್ರಲೀನಮ್||

ನಾನು ಲಯವಾದರೆ ಪ್ರಾಣವಿರುವ ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಗಳೂ
ಲಯವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾನು ಚಲಿಸಿದರೆ ಪುನಃ ಶರೀರವು ಚಲಿಸುತ್ತದೆ.
ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ನೋಡಿ! ನಾನೀಗ
ಲಯವಾಗುತ್ತೇನೆ!”

14023018a ತತಃ ಸಮಾನಃ ಪ್ರಾಲಿಲೈ ಪುನಶ್ಚ ಪ್ರಚಚಾರ ಹ|

14023018c ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾವುದಾನಶ್ಚ ವ್ಯಾನಶ್ಚೈವ ತಮಬ್ರುವನ್|

14023018e ಸಮಾನ ನ ತ್ವಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋಽಸಿ ವ್ಯಾನ ಏವ ವಶೇ ತವ||

ಆಗ ಸಮಾನವು ಲಯಹೊಂದಿ ಪುನಃ ಚಲಿಸತೊಡಗಿತು. ಪ್ರಾಣ,

ಅಪಾನ, ಉದಾನ ಮತ್ತು ವ್ಯಾನಗಳು ಅದಕ್ಕೆ “ಸಮಾನ! ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲ. ಆದರೆ ವ್ಯಾನನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವುದು ಸತ್ಯ” ಎಂದು ಹೇಳಿದವು.

14023019a ಸಮಾನಃ ಪ್ರಚಚಾರಾಥ ಉದಾನಸ್ತಮುವಾಚ ಹ|

14023019c ಶ್ರೇಷ್ಠೋಽಹಮಸ್ಮಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶ್ರೂಯತಾಂ ಯೇನ ಹೇತುನಾ||

ಆಗ ಸಮಾನವು ಚಲಿಸತೊಡಗಿತು. ಉದಾನವು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿತು: “ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಏಕೆಂದು ಕೇಳಿ!

14023020a ಮಯಿ ಪ್ರಲೀನೇ ಪ್ರಲಯಂ ವ್ರಜಂತಿ

ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಶರೀರೇ|

14023020c ಮಯಿ ಪ್ರಚೀರ್ಣೇ ಚ ಪುನಶ್ಚರಂತಿ

ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಹ್ಯಹಂ ಪಶ್ಯತ ಮಾಂ ಪ್ರಲೀನಮ್||

ನಾನು ಲಯವಾದರೆ ಪ್ರಾಣವಿರುವ ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಲಯವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾನು ಚಲಿಸಿದರೆ ಪುನಃ ಶರೀರವು ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ನೋಡಿ! ನಾನೀಗ ಲಯವಾಗುತ್ತೇನೆ!”

14023021a ತತಃ ಪ್ರಾಲೀಯತೋದಾನಃ ಪುನಶ್ಚ ಪ್ರಚಚಾರ ಹ|

14023021c ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಸಮಾನಶ್ಚ ವ್ಯಾನಶ್ಚೈವ ತಮಬ್ರುವನ್|

14023021e ಉದಾನ ನ ತ್ವಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋಽಸಿ ವ್ಯಾನ ಏವ ವಶೇ ತವ||

ಆಗ ಉದಾನವು ಲಯಹೊಂದಿ ಪುನಃ ಚಲಿಸತೊಡಗಿತು. ಪ್ರಾಣ,

ಅಪಾನ, ಸಮಾನ, ವ್ಯಾನಗಳು ಅದಕ್ಕೆ “ಉದಾನ! ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲ.
ಆದರೆ ವ್ಯಾನವು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸತ್ಯ!”
ಎಂದವು.

14023022a ತತಸ್ತಾನಬ್ರವೀದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಮವೇತಾನ್ವಜಾಪತಿಃ|

14023022c ಸರ್ವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ನ ವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಸರ್ವೇ ಚಾನ್ಯೋನ್ಯಧರ್ಮಿಣಃ|

14023022e ಸರ್ವೇ ಸ್ವವಿಷಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಸರ್ವೇ ಚಾನ್ಯೋನ್ಯರಕ್ಷಿಣಃ||

ಅನಂತರ ಸೇರಿದ್ದ ವಾಯುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು:
“ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು
ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ
ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ರಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದೀರಿ.

14023023a ಏಕಃ ಸ್ಥಿರಶ್ಚಾಸ್ಥಿರಶ್ಚ ವಿಶೇಷಾತ್ಪಂಚ ವಾಯವಃ|

14023023c ಏಕ ಏವ ಮಮೈವಾತ್ಮಾ ಬಹುಧಾಪ್ಯುಪಚೀಯತೇ||

ಒಂದೇ ಆತ್ಮವಾಗಿರುವ ನಾನು ಹೇಗೆ ಅನೇಕವಾಗಿ
ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತೇನೋ ಹಾಗೆ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವ ನೀವು ಸ್ಥಿರ-
ಅಸ್ಥಿರಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದ ಐದು ವಾಯುಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತೀರಿ.

14023024a ಪರಸ್ಪರಸ್ಯ ಸುಹೃದೋ ಭಾವಯಂತಃ ಪರಸ್ಪರಮ್|

14023024c ಸ್ವಸ್ತಿ ಪ್ರಜತ ಭದ್ರಂ ವೋ ಧಾರಯಧ್ವಂ ಪರಸ್ಪರಮ್||

ಪರಸ್ಪರರ ಸುಹೃದಯರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಿ.
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ!

ನೀವಿನ್ನು ಹೋಗಬಹುದು!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ತ್ರಯೋವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತೂರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೦).

14024001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14024001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14024001c ನಾರದಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಮೃಷೇರ್ದೇವಮತಸ್ಯ ಚ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾರದ ಮತ್ತು
ಋಷಿ ದೇವಮತರ ಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಈ ಪುರಾತನ
ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14024002 ದೇವಮತ ಉವಾಚ

14024002a ಜಂತೋಃ ಸಂಜಾಯಮಾನಸ್ಯ ಕಿಂ ನು ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

14024002c ಪ್ರಾಣೋಽಪಾನಃ ಸಮಾನೋ ವಾ ವ್ಯಾನೋ ವೋದಾನ ಏವ ಚ||

ದೇವಮತನು ಹೇಳಿದನು: “ಜಂತುವು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ಸಮಾನ, ವ್ಯಾನ, ಮತ್ತು ಉದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮೊದಲು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ?”

14024003 ನಾರದ ಉವಾಚ

14024003a ಯೇನಾಯಂ ಸೃಜ್ಯತೇ ಜಂತುಸ್ತತೋಽನ್ಯಃ ಪೂರ್ವಮೇತಿ ತಮ್|

14024003c ಪ್ರಾಣದ್ವಂದ್ವಂ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ತಿರ್ಯಗಂ ಚೋರ್ಧ್ವಗಂ ಚ ಯತ್||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾವುದರಿಂದ ಜಂತುವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಪ್ರಾಣಾದಿ ವಾಯುಗಳಿಗಿಂಥ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು, ಮೊದಲೇ ಅದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಪ್ರಾಣದ್ವಂದ್ವಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.”

14024004 ದೇವಮತ ಉವಾಚ

14024004a ಕೇನಾಯಂ ಸೃಜ್ಯತೇ ಜಂತುಃ ಕಶ್ಚಾನ್ಯಃ ಪೂರ್ವಮೇತಿ ತಮ್|

14024004c ಪ್ರಾಣದ್ವಂದ್ವಂ ಚ ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ತಿರ್ಯಗೂರ್ಧ್ವಂ ಚ ನಿಶ್ಚಯಾತ್||

ದೇವಮತನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಜಂತುವು ಜೀವಹೊಂದುತ್ತದೆ? ಮೊದಲೇ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅನ್ಯ ವಸ್ತು ಯಾವುದು? ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಪ್ರಾಣದ್ವಂದ್ವಗಳೇನು? ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೇಳು.”

14024005 ನಾರದ ಉವಾಚ

14024005a ಸಂಕಲ್ಪಾಜ್ಞಾಯತೇ ಹರ್ಷಃ ಶಬ್ದಾದಪಿ ಚ ಜಾಯತೇ|

14024005c ರಸಾತ್ಸಂಜಾಯತೇ ಚಾಪಿ ರೂಪಾದಪಿ ಚ ಜಾಯತೇ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಹರ್ಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೂ, ರಸದ ಆಸ್ವಾದನೆಯಿಂದಲೂ,
ರೂಪವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೂ ಹರ್ಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

14024006a ಸ್ಪರ್ಶಾತ್ಸಂಜಾಯತೇ ಚಾಪಿ ಗಂಧಾದಪಿ ಚ ಜಾಯತೇ|

14024006c ಏತದ್ರೂಪಮುದಾನಸ್ಯ ಹರ್ಷೋ ಮಿಥುನಸಂಭವಃ||

ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದಲೂ ಹರ್ಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಸುವುದರಿಂದಲೂ
ಹರ್ಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಥುನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಹರ್ಷವು ಉದಾನ
ಸ್ವರೂಪವು.

14024007a ಕಾಮಾತ್ಸಂಜಾಯತೇ ಶುಕ್ರಂ ಕಾಮಾತ್ಸಂಜಾಯತೇ ರಸಃ|

14024007c ಸಮಾನವ್ಯಾನಜನಿತೇ ಸಾಮಾನ್ಯೇ ಶುಕ್ರಶೋಣಿತೇ||

ಶುಕ್ರವು ಕಾಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ರಸವೂ ಕಾಮದಿಂದಲೇ
ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಶುಕ್ರ-ಶೋಣಿತಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾನ-
ವ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

14024008a ಶುಕ್ರಾಚ್ಚೋಣಿತಸಂಸೃಷ್ಟ್ವಾತ್ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

14024008c ಪ್ರಾಣೇನ ವಿಕೃತೇ ಶುಕ್ರೇ ತತೋಽಪಾನಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಶುಕ್ರ-ಶೋಣಿತಗಳು ಸೇರಿ, ಮೊದಲು ಪ್ರಾಣವು
ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣದಿಂದ ವಿಕೃತವಾದ ಶುಕ್ರದಲ್ಲಿ
ಅಪಾನವು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

14024009a ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾವಿದಂ ದ್ವಂದ್ವಮವಾಕ್ಚೋರ್ಧ್ವಂ ಚ ಗಚ್ಚತಃ|

14024009c ವ್ಯಾನಃ ಸಮಾನಶ್ಚೈವೋಭೌ ತಿರ್ಯಗ್ ದ್ವಂದ್ವತ್ವಮುಚ್ಯತೇ||

ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುವ ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನಗಳು ಒಂದು ದ್ವಂದ್ವವಾದರೆ, ಎಡ-ಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ವ್ಯಾನ-ಸಮಾನಗಳಿಗೂ ದ್ವಂದ್ವವೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14024010a ಅಗ್ನಿವೈ ದೇವತಾಃ ಸರ್ವಾ ಇತಿ ವೇದಸ್ಯ ಶಾಸನಮ್|

14024010c ಸಂಜಾಯತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷು ಜ್ಞಾನಂ ಬುದ್ಧಿಸಮನ್ವಿತಮ್||

ಅಗ್ನಿಯೇ ಸರ್ವ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪನು ಎಂದು ವೇದದ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಸಮನ್ವಿತ ಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

14024011a ತಸ್ಯ ಧೂಮಸ್ತಮೋರೂಪಂ ರಜೋ ಭಸ್ಮ ಸುರೇತಸಃ|

14024011c ಸತ್ತ್ವಂ ಸಂಜಾಯತೇ ತಸ್ಯ ಯತ್ರ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯತೇ ಹವಿಃ||

ಅಗ್ನಿಯ ಧೂಮವು ತಮೋರೂಪದ್ದು ಭಸ್ಮವು ರಜೋರೂಪದ್ದು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಸತ್ತ್ವವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

14024012a ಆಘಾರೌ ಸಮಾನೋ ವ್ಯಾನಶ್ಚ ಇತಿ ಯಜ್ಞವಿದೋ ವಿದುಃ|

14024012c ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾವಾಜ್ಯಭಾಗೌ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಹುತಾಶನಃ|

14024012e ಏತದ್ರೂಪಮುದಾನಸ್ಯ ಪರಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದುಃ||

ಯಜ್ಞವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಸಮಾನ-ವ್ಯಾನಗಳು ಆಫಾರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನಗಳು ಆಜ್ಯಭಾಗಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಹುತಾಶನನೇ ಉದಾನದ ಪರಮ ರೂಪವೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

14024013a ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಮಿತಿ ಯತ್ತ್ವೇತತ್ತನ್ಮೇ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು|

14024014a ಅಹೋರಾತ್ರಮಿದಂ ದ್ವಂದ್ವಂ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಹುತಾಶನಃ|

14024014c ಏತದ್ರೂಪಮುದಾನಸ್ಯ ಪರಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದುಃ||

ಯಾವುದನ್ನು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವವೆಂದು ಕರೆಯುವರೋ ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳು ದ್ವಂದ್ವವು. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಹುತಾಶನನು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನು. ಇದನ್ನೇ ಉದಾನದ ಪರಮರೂಪವೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

14024015a ಉಭೇ ಚೈವಾಯನೇ ದ್ವಂದ್ವಂ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಹುತಾಶನಃ|

14024015c ಏತದ್ರೂಪಮುದಾನಸ್ಯ ಪರಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದುಃ||

ಉಚ್ಚ್ವಾಸ-ನಿಶ್ವಾಸಗಳೆರಡೂ ದ್ವಂದ್ವವು. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಹುತಾಶನನು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನು. ಇದನ್ನೇ ಉದಾನದ ಪರಮರೂಪವೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

⁹ ಪ್ರಧಾನಾಹುತಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವಾಯುವ್ಯದಿಂದ ಅಗ್ನೇಯದವರೆಗೂ ನೈರುತ್ಯದಿಂದ ಈಶಾನ್ಯದವರೆಗೂ ಸರ್ವೇಂಧನಸಂಯುಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹುತಿಯೇ ಆಫಾರ.

14024016a ಉಭೇ ಸತ್ಯಾನ್ಯತೇ ದ್ವಂದ್ವಂ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಹುತಾಶನಃ|

14024016c ಏತದ್ರೂಪಮುದಾನಸ್ಯ ಪರಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದುಃ||

ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯಗಳು ದ್ವಂದ್ವವು. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಹುತಾಶನನು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನು. ಇದನ್ನೇ ಉದಾನದ ಪರಮರೂಪವೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

14024017a ಉಭೇ ಶುಭಾಶುಭೇ ದ್ವಂದ್ವಂ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಹುತಾಶನಃ|

14024017c ಏತದ್ರೂಪಮುದಾನಸ್ಯ ಪರಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದುಃ||

ಶುಭ-ಅಶುಭಗಳು ದ್ವಂದ್ವ. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಹುತಾಶನನು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನು. ಇದನ್ನೇ ಉದಾನದ ಪರಮರೂಪವೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

14024018a ಸಚ್ಚಾಸಚ್ಚೈವ ತದ್ಧ್ವಂದ್ವಂ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಹುತಾಶನಃ|

14024018c ಏತದ್ರೂಪಮುದಾನಸ್ಯ ಪರಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದುಃ||

ಇರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಗಳು ದ್ವಂದ್ವ. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಹುತಾಶನನು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನು. ಇದನ್ನೇ ಉದಾನದ ಪರಮರೂಪವೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

14024019a ಪ್ರಥಮಂ ಸಮಾನೋ ವ್ಯಾನೋ ವ್ಯಸ್ಯತೇ ಕರ್ಮ ತೇನ ತತೌ|

14024019c ತೃತೀಯಂ ತು ಸಮಾನೇನ ಪುನರೇವ ವ್ಯವಸ್ಯತೇ||

ಮೊದಲು ಸಮಾನ-ವ್ಯಾನಗಳು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಸಮಾನವು ಪುನಃ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗುತ್ತದೆ.

14024020a ಶಾಂತ್ಯರ್ಥಂ ವಾಮದೇವಂ ಚ ಶಾಂತಿಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್|

14024020c ಏತದ್ರೂಪಮುದಾನಸ್ಯ ಪರಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದುಃ||

ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ವಾಮದೇವನೂ ಶಾಂತಿಯು ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಆಗಿವೆ.

ಇದನ್ನೇ ಉದಾನದ ಪರಮ ರೂಪವೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು

ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ಚತುರ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕನೇ

ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು

ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೧೭).

14025001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14025001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14025001c ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರವಿಧಾನಸ್ಯ ವಿಧಾನಮಿಹ ಯಾದ್ಯಶಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾಲ್ಕು ಹೋತ್ರಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನವಾಗುವ

ಯಜ್ಞವು ಯಾವ ರೀತಿಯದೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಈ ಪುರಾತನ
ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14025002a ತಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ವಿಧಿವದ್ವಿಧಾನಮುಪದೇಕ್ಷ್ಯತೇ|

14025002c ಶೃಣು ಮೇ ಗದತೋ ಭದ್ರೇ ರಹಸ್ಯಮಿದಮುತ್ತಮಮ್||

ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭದ್ರೇ! ಈ
ಉತ್ತಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು!

14025003a ಕರಣಂ ಕರ್ಮ ಕರ್ತಾ ಚ ಮೋಕ್ಷ ಇತ್ಯೇವ ಭಾಮಿನಿ|

14025003c ಚತ್ವಾರ ಏತೇ ಹೋತಾರೋ ಯೈರಿದಂ ಜಗದಾವೃತಮ್||

ಭಾಮಿನೀ! ಕರಣ, ಕರ್ಮ, ಕರ್ತಾ, ಮೋಕ್ಷ ಇವು ನಾಲ್ವರೇ ಈ
ಜಗತ್ತನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಚತುರ್ಹೋತೃಗಳು.

14025004a ಹೋತೃಣಾಂ ಸಾಧನಂ ಚೈವ ಶೃಣು ಸರ್ವಮಶೇಷತಃ|

14025004c ಘ್ರಾಣಂ ಜಿಹ್ವಾ ಚ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ತ್ವಕ್ಷಶ್ರೋತ್ರಂ ಚ ಪಂಚಮಮ್|

14025004e ಮನೋ ಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಸಪ್ತೈತೇ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಗುಣಹೇತವಃ||

ಈ ಹೋತೃಗಳ ಸಾಧನವೇನೆನ್ನುವುದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳು!
ಮೂಗು, ನಾಲಿಗೆ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಕಿವಿಗಳು,
ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಈ ಏಳು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳೆಂದು
ತಿಳಿಯಬೇಕು.

14025005a ಗಂಧೋ ರಸಶ್ಚ ರೂಪಂ ಚ ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ಪಂಚಮಃ|

14025005c ಮಂತವ್ಯಮಥ ಬೋಧ್ಯವ್ಯಂ ಸಪ್ತೈತೇ ಕರ್ಮಹೇತವಃ||

ಗಂಧ, ರಸ, ರೂಪ, ಶಬ್ದ, ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಶ ಹಾಗೂ ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಏಳು ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು.

14025006a ಫ್ರಾತಾ ಭಕ್ಷಯಿತಾ ದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ಪಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ರೋತಾ ಚ ಪಂಚಮಃ|

14025006c ಮಂತಾ ಬೋಧ್ಧಾ ಚ ಸಪ್ತೈತೇ ವಿಜ್ಞೇಯಾಃ ಕರ್ತೃಹೇತವಃ||

ಆಫ್ರಾಣಿಸುವವನು, ತಿನ್ನುವವನು, ನೋಡುವವನು, ಮುಟ್ಟುವವನು ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಕೇಳುವವನು ಹಾಗೂ ಮನನ ಮಾಡುವವನು ಮತ್ತು ತಿಳಿಯುವವನು ಈ ಏಳು ಕರ್ತೃವಿನ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

14025007a ಸ್ವಗುಣಂ ಭಕ್ಷಯಂತೈತೇ ಗುಣವಂತಃ ಶುಭಾಶುಭಮ್|

14025007c ಅಹಂ ಚ ನಿರ್ಗುಣೋಽತ್ರೇತಿ ಸಪ್ತೈತೇ ಮೋಕ್ಷಹೇತವಃ||

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶುಭಾಶುಭ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. “ನಾನು ನಿರ್ಗುಣನು” ಎಂದು ತಿಳಿದ ಸಪ್ತೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧಕಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

14025008a ವಿದುಷಾಂ ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನಾನಾಂ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಸ್ಥಾನಂ ಯಥಾವಿಧಿ|

14025008c ಗುಣಾಸ್ತೇ ದೇವತಾಭೂತಾಃ ಸತತಂ ಭುಂಜತೇ ಹವಿಃ||

ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ವಿದುಷರ ಪ್ರಕಾರ ದೇವತೆಗಳಂತಿರುವ ಈ
ಗುಣಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ
ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಭುಂಜಿಸುತ್ತವೆ.

14025009a ಅದನ್ ಹ್ಯವಿದ್ವಾನನ್ನಾನಿ ಮಮತ್ವೇನೋಪಪದ್ಯತೇ|

14025009c ಆತ್ಮಾರ್ಥಂ ಪಾಚಯನ್ನಿತ್ಯಂ ಮಮತ್ವೇನೋಪಹನ್ಯತೇ||

ಅವಿದ್ವಾನನು ಮಮತ್ವದಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ಭುಂಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನಗಾಗಿ
ಅಡುಗೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನೂ ಕೂಡ ಮಮತ್ವದಿಂದ
ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14025010a ಅಭಕ್ಷ್ಯಭಕ್ಷಣಂ ಚೈವ ಮದ್ಯಪಾನಂ ಚ ಹಂತಿ ತಮ್|

14025010c ಸ ಚಾನ್ನಂ ಹಂತಿ ತಚ್ಚಾನ್ನಂ ಸ ಹತ್ವಾ ಹನ್ಯತೇ ಬುಧಃ||

ತಿನ್ನಬಾರದುದನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಮದ್ಯಪಾನದಿಂದ ಅವನು
ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅನ್ನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಶಗೊಂಡ
ಅನ್ನವು ಅವನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

14025011a ಅತ್ತಾ ಹ್ಯನ್ನಮಿದಂ ವಿದ್ವಾನ್ಪುನರ್ಜನಯತೀಶ್ವರಃ|

14025011c ಸ ಚಾನ್ನಾಜ್ಞಾಯತೇ ತಸ್ಮಿನ್ನೂಕ್ಷೋ ನಾಮ ವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ||

ವಿದ್ವಾನನು ಈಶ್ವರನಂತೆ ಅನ್ನವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಪುನಃ ಅನ್ನವನ್ನು
ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡ
ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14025012a ಮನಸಾ ಗಮ್ಯತೇ ಯಚ್ಚ ಯಚ್ಚ ವಾಚಾ ನಿರುದ್ಯತೇ|

14025012c ಶ್ರೋತ್ರೇಣ ಶ್ರೂಯತೇ ಯಚ್ಚ ಚಕ್ಷುಷಾ ಯಚ್ಚ ದೃಶ್ಯತೇ||

14025013a ಸ್ಪರ್ಶೇನ ಸ್ಪೃಶ್ಯತೇ ಯಚ್ಚ ಘ್ರಾಣೇನ ಘ್ರಾಯತೇ ಚ ಯತ್|

14025013c ಮನಃಷಷ್ಠಾನಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಹವೀಂಷ್ಯೇತಾನಿ ಸರ್ವಶಃ||

14025014a ಗುಣವತ್ಪಾವಕೋ ಮಹ್ಯಂ ದೀಪ್ಯತೇ ಹವ್ಯವಾಹನಃ|

ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯಾವುದನ್ನು ಮನನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೋ, ಮಾತಿನಿಂದ ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೋ, ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಏನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೋ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಏನನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೋ, ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಏನನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತೇನೋ, ಮೂಗಿನಿಂದ ಏನನ್ನು ಮೂಸುತ್ತೇನೋ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆರನೆಯದಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಹವಿಸ್ಸಾಗಿ ಹೋಮಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಗುಣವಂತ ಪಾವಕ ಹವ್ಯವಾಹನನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

14025014c ಯೋಗಯಜ್ಞಃ ಪ್ರವೃತ್ತೋ ಮೇ ಜ್ಞಾನಬ್ರಹ್ಮ ಮನೋದ್ಭವಃ|

14025014e ಪ್ರಾಣಸ್ತೋತ್ರೋಽಪಾನಶಸ್ತ್ರಃ ಸರ್ವತ್ಯಾಗಸುದಕ್ಷಿಣಃ||

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಈ ನನ್ನ ಯೋಗಯಜ್ಞವು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವೇ ಸ್ತೋತ್ರವು. ಅಪಾನವೇ ಶಸ್ತ್ರವು. ಸರ್ವತ್ಯಾಗವೇ ದಕ್ಷಿಣೆಯು.

¹⁰14025015a ಕರ್ಮಾನುಮಂತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮೇ ಕರ್ತಾಧ್ವರ್ಯುಃ ಕೃತಸ್ತುತಿಃ|

¹⁰ ಕರ್ತಾನುಮಂತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಾ ಹೋತಾಧ್ವರ್ಯುಃ ಕೃತಸ್ತುತಿಃ| ಋತಂ ಪ್ರಶಾಸ್ತಾ

14025015c ಕೃತಪ್ರಶಾಸ್ತಾ ತಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಮಪವಗೋಽಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾ||

ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮನಸ್ಸೇ ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಮತ್ತು ಆತ್ಮವು ಹೋತೃವು. ಸ್ತುತಿಮಾಡುವವನೇ ಅಧ್ವರ್ಯು. ಸತ್ಯವೇ ಪ್ರಶಾಸ್ತನ ಶಸ್ತ್ರ. ಅಪವರ್ಗ ಮೋಕ್ಷವೇ ಇದರ ದಕ್ಷಿಣೆ.

14025016a ಋಚಶ್ಚಾಪ್ಯತ್ರ ಶಂಸಂತಿ ನಾರಾಯಣವಿದೋ ಜನಾಃ|

14025016c ನಾರಾಯಣಾಯ ದೇವಾಯ ಯದಬಧ್ನನ್ವಶೂನ್ಪುರಾ||

ನಾರಾಯಣನನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಋಕ್ಕನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ನಾರಾಯಣದೇವನಿಗೆ ಪಶುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು.

14025017a ತತ್ರ ಸಾಮಾನಿ ಗಾಯಂತಿ ತಾನಿ ಚಾಹುರ್ನಿದರ್ಶನಮ್|

14025017c ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ಭೀರು ಸರ್ವಾತ್ಮಾನಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ||

ಭೀರು! ಅದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಸಾಮವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವ ನಾರಾಯಣನೇ ಸರ್ವಾತ್ಮನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ!"

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ಪಂಚವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ತಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಮಪವಗೋಽಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾ|| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೧೮).

14026001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14026001a ಏಕಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ನ ದ್ವಿತೀಯೋಽಸ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ
ಯಥಾ ನಿಯುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತಥಾ ಚರಾಮಿ|

14026001c ಹೃದ್ಯೇಷ ತಿಷ್ಠನ್ಪರುಷಃ ಶಾಸ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ
ತೇನೈವ ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರವಣಾದಿವೋದಕಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಾಸಕನು ಒಬ್ಬನೇ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಾಸಕನಿಲ್ಲ. ಅವನ ನಿಯೋಗದಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಶಾಸಕನು ಶಾಸನಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಂತೆ ನಾನು ಅವನ ಕಡೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ.

14026002a ಏಕೋ ಗುರುರ್ನಾಸ್ತಿ ತತೋ ದ್ವಿತೀಯೋ
ಯೋ ಹೃಚ್ಚೈಸ್ತಮಹಮನುಬ್ರವೀಮಿ|

14026002c ತೇನಾನುಶಿಷ್ಟಾ ಗುರುಣಾ ಸದೈವ
ಪರಾಭೂತಾ ದಾನವಾಃ ಸರ್ವ ಏವ||

ಗುರುವು ಒಬ್ಬನೇ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಅವನ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಗುರುವಿನ ಅನುಶಾಸನದಿಂದಲೇ

ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಸದಾ ಪರಾಭವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

14026003a ಏಕೋ ಬಂಧುರ್ನಾಸ್ತಿ ತತೋ ದ್ವಿತೀಯೋ
ಯೋ ಹೃಚ್ಚಯಸ್ತಮಹಮನುಬ್ರವೀಮಿ|

14026003c ತೇನಾನುಶಿಷ್ಟಾ ಬಾಂಧವಾ ಬಂಧುಮಂತಃ
ಸಪ್ತರ್ಷಯಃ ಸಪ್ತ ದಿವಿ ಪ್ರಭಾಂತಿ||

ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಬಂಧುವು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಂಧುವಿಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಅವನ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆಯೇ ಬಾಂಧವರು ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

14026004a ಏಕಃ ಶ್ಲೋತಾ ನಾಸ್ತಿ ತತೋ ದ್ವಿತೀಯೋ
ಯೋ ಹೃಚ್ಚಯಸ್ತಮಹಮನುಬ್ರವೀಮಿ|

14026004c ತಸ್ಮಿನ್ನರೌ ಗುರುವಾಸಂ ನಿರುಷ್ಣ
ಶಕ್ರೋ ಗತಃ ಸರ್ವಲೋಕಾಮರತ್ವಮ್||

ಕೇಳುವವನು ಅವನೊಬ್ಬನೇ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಅವನ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇ ಗುರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಗುರುವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಕ್ರನು ಸರ್ವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದನು.

14026005a ಏಕೋ ದ್ವೇಷ್ಟಾ ನಾಸ್ತಿ ತತೋ ದ್ವಿತೀಯೋ
ಯೋ ಹೃಚ್ಚಯಸ್ತಮಹಮನುಬ್ರವೀಮಿ|

14026005c ತೇನಾನುಶಿಷ್ಟಾ ಗುರುಣಾ ಸದೈವ

ಲೋಕದ್ವಿಷ್ಟಾಃ ಪನ್ನಗಾಃ ಸರ್ವ ಏವ||

ದ್ವೇಷಿಯೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಅವನ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಗುರುವಿನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪನ್ನಗಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಲೋಕದ ದ್ವೇಷಿಗಳಾದವು.

14026006a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14026006c ಪ್ರಜಾಪತೌ ಪನ್ನಗಾನಾಂ ದೇವರ್ಷೀಣಾಂ ಚ ಸಂವಿದಮ್||

ಇದರ ಕುರಿತು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಪನ್ನಗ ಮತ್ತು ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿಸಿದ ಈ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14026007a ದೇವರ್ಷಯಶ್ಚ ನಾಗಾಶ್ಚ ಅಸುರಾಶ್ಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಮ್|

14026007c ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛನ್ನಪಾಸೀನಾಃ ಶ್ರೇಯೋ ನಃ ಪ್ರೋಚ್ಯತಾಮಿತಿ||

ದೇವರ್ಷಿಗಳು, ನಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಅಸುರರು ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಬಳಿಸಾರಿ ನಮಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದನ್ನು ಹೇಳು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

14026008a ತೇಷಾಂ ಪ್ರೋವಾಚ ಭಗವಾನ್ಶ್ರೇಯಃ ಸಮನುಪೃಚ್ಛತಾಮ್|

14026008c ಓಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತೇ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಾದ್ರವನ್ ದಿಶಃ||

ಶ್ರೇಯಸ್ಸೇನೆಂದು ಕೇಳಿದ ಅವರಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನು ಓಂ ಎಂದು ಏಕಾಕ್ಷರವನ್ನು ಹೇಳಲು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರು ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಿ

ಹೋದರು¹¹.

14026009a ತೇಷಾಂ ಪ್ರಾದ್ರವಮಾಣಾನಾಮುಪದೇಶಾರ್ಥಮಾತ್ಮನಃ|

14026009c ಸರ್ಪಾಣಾಂ ದಶನೇ ಭಾವಃ ಪ್ರವೃತ್ತಃ ಪೂರ್ವಮೇವ ತು||

ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಗುಣವೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ಆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡರು¹². ಸರ್ಪಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಕಚ್ಚುವ ಸ್ವಭಾವವಿತ್ತು.

14026010a ಅಸುರಾಣಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತಸ್ತು ದಂಭಭಾವಃ ಸ್ವಭಾವಜಃ|

14026010c ದಾನಂ ದೇವಾ ವ್ಯವಸಿತಾ ದಮಮೇವ ಮಹರ್ಷಯಃ||

ದಂಭಭಾವವು ಸ್ವಭಾವತಃ ಅಸುರರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ದೇವತೆಗಳ ಸ್ವಭಾವವು ದಾನವೂ, ದಮವು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸ್ವಭಾವವೂ ಆಗಿತ್ತು.

14026011a ಏಕಂ ಶಾಸ್ತಾರಮಾಸಾದ್ಯ ಶಬ್ದೇನೈಕೇನ ಸಂಸ್ಕೃತಾಃ|

14026011c ನಾನಾ ವ್ಯವಸಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಸರ್ಪದೇವರ್ಷಿದಾನವಾಃ||

ಒಬ್ಬನೇ ಶಾಸಕನ ಬಳಿಸಾರಿ ಒಂದೇ ಶಬ್ದದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ಪ-ದೇವರ್ಷಿ-ದಾನವರು ಎಲ್ಲರೂ ನಾನಾ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

¹¹ ಬ್ರಹ್ಮನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೆಂಬ ಉಪದೇಶವು ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು ಎಂದರ್ಥ.

¹² ಓಂ ಎಂದರೆ ಅಂಗೀಕಾರ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ.

14026012a ಶೃಣೋತ್ಯಯಂ ಪ್ರೋಚ್ಯಮಾನಂ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಚ ಯಥಾತಥಮ್|

14026012c ಪೃಚ್ಛತಸ್ತಾವತೋ ಭೂಯೋ ಗುರುರನ್ಯೋಽನುಮನ್ಯತೇ||

ಗುರುವು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಗುರುವು ಬೇರೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ.

14026013a ತಸ್ಯ ಚಾನುಮತೇ ಕರ್ಮ ತತಃ ಪಶ್ಚಾತ್ಪ್ರವರ್ತತೇ|

14026013c ಗುರುಬೋಧ್ಯಾ ಚ ಶತ್ರುಶ್ಚ ದ್ವೇಷ್ಯಾ ಚ ಹೃದಿ ಸಂಶ್ರಿತಃ||

ಅವನ ಅನುಮತಿಯಿಂದಲೇ ಕರ್ಮಗಳು ಒಂದಾದಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಗುರು, ಶಿಷ್ಯ, ಶತ್ರು ಮತ್ತು ದ್ವೇಷಿಯು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾನೆ.

14026014a ಪಾಪೇನ ವಿಚರಽಲ್ಲೋಕೇ ಪಾಪಚಾರೀ ಭವತ್ಯಯಮ್|

14026014c ಶುಭೇನ ವಿಚರಽಲ್ಲೋಕೇ ಶುಭಚಾರೀ ಭವತ್ಯುತ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಪಾಪಚಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶುಭಚಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

14026015a ಕಾಮಚಾರೀ ತು ಕಾಮೇನ ಯ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖೇ ರತಃ|

14026015c ವ್ರತವಾರೀ ಸದ್ಯೈವೈಷ ಯ ಇಂದ್ರಿಯಜಯೇ ರತಃ||

ಕಾಮಚಾರಿಯಾದವನು ಕಾಮದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ವ್ರತವಾರಿಯಾದವನು ಸದೈವವೂ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

14026016a ಅಪೇತವ್ರತಕರ್ಮಾ ತು ಕೇವಲಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಶ್ರಿತಃ|

14026016c ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಶ್ಚ ರಽಲ್ಲೋಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವತ್ಯಯಮ್||

ಯಾರು ವ್ರತ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ
ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತನಾಗಿ ಇರುವನೋ ಅವನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

14026017a ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಸಮಿಧಸ್ತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಸಂಸ್ತರಃ|

14026017c ಆಪೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಗುರುರ್ಬ್ರಹ್ಮ ಸ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಸಮಿತ್ತು. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಅಗ್ನಿ. ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಅಗ್ನಿಯ
ಮೂಲ. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಜಲ. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಗುರು. ಮತ್ತು ಅವನೂ ಕೂಡ
ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

14026018a ಏತದೇತಾದ್ಯಶಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ|

14026018c ವಿದಿತ್ವಾ ಚಾನ್ವಪದ್ಯಂತ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೇನಾನುದರ್ಶಿನಃ||

ಇದನ್ನೇ ತಿಳಿದವರು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ.
ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು
ಅನುಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ಷಡ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೭

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು
 ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೫).

14027001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14027001a ಸಂಕಲ್ಪದಂಶಮಶಕಂ ಶೋಕಹರ್ಷಹಿಮಾತಪಮ್|

14027001c ಮೋಹಾಂಧಕಾರತಿಮಿರಂ ಲೋಭವ್ಯಾಲಸರೀಸೃಪಮ್||

14027002a ವಿಷಯೈಕಾತ್ಯಯಾಧ್ವಾನಂ ಕಾಮಕ್ರೋಧವಿರೋಧಕಮ್|

14027002c ತದತೀತ್ಯ ಮಹಾದುರ್ಗಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋಽಸ್ಮಿ ಮಹದ್ವನಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಕಲ್ಪಗಳೇ ಕಾಡುನೋಣ-

ಸೊಳ್ಳೆಗಳಂತಿರುವ, ಶೋಕ-ಹರ್ಷಗಳೇ ಛಳಿ-ಬಿಸಿಲುಗಳಂತಿರುವ,

ಮೋಹಾಂಧಕಾರವೇ ಕತ್ತಲೆಯಂತಿರುವ, ಲೋಭವೇ ಹರಿಯುವ

ಸರ್ಪಗಳಂತಿರುವ, ವಿಷಯಗಳೆಂಬ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ

ದಾಟಿಹೋಗಬೇಕಾದ, ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳೆಂಬ ವಿರೋಧವಿರುವ

ಮಹಾದುರ್ಗವನ್ನು ದಾಟಿ ನಾನೊಂದು ಮಹಾವನವನ್ನು

ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದೇನೆ!”

14027003 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವಾಚ

14027003a ಕ್ವ ತದ್ವನಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಕೇ ವೃಕ್ಷಾಃ ಸರಿತಶ್ಚ ಕಾಃ|

14027003c ಗಿರಯಃ ಪರ್ವತಾಶ್ಚೈವ ಕಿಯತ್ಯಧ್ವನಿ ತದ್ವನಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಆ ವನವು ಎಲ್ಲಿದೆ?
ಅದರಲ್ಲಿರುವ ವೃಕ್ಷಗಳು ಯಾವುವು? ನದಿ-ಝರಿಗಳು ಯಾವುವು?
ಗಿರಿ-ಪರ್ವತಗಳು ಯಾವುವು? ಮತ್ತು ಆ ವನವು ಎಷ್ಟು
ದೂರದಲ್ಲಿದೆ?”

14027004 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

¹³14027004a ನ ತದಸ್ತಿ ಪೃಥಗ್ಭಾವೇ ಕಿಂ ಚಿದನ್ಯತ್ತತಃ ಸಮಮ್|

14027004c ನ ತದಸ್ತೃಪೃಥಗ್ಭಾವೇ ಕಿಂ ಚಿದ್ಧೂರತರಂ ತತಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಬೇರೆ
ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಭಾವವು ಬೇರೆ
ಏನಿದೆ? ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಭಾವವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಹತ್ತಿರವಾದುದು ಏನಿದೆ?”

¹³ ನೈತದಸ್ತಿ ಪೃಥಗ್ಭಾವಃ ಕಿಂಚಿತನ್ಯತ್ತತಃ ಸುಖಮ್| ನೈತದಸ್ತೃಪೃಥಗ್ಭಾವಃ
ಕಿಂಚಿದ್ಧುಃಖತರಂ ತತಃ|| ಅರ್ಥಾತ್ ಇದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ
ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖವು ಯಾವುದು? ಇದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಬೇರೆ
ಒಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖವು ಯಾವುದು? ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

¹⁴14027005a ತಸ್ಮಾದ್ಧ್ವಸ್ವತರಂ ನಾಸ್ತಿ ನ ತತೋಽಸ್ತಿ ಬೃಹತ್ತರಮ್|

14027005c ನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಮಾದ್ಧ್ವಃಖಿತರಂ ನಾಸ್ತನ್ಯತ್ತತ್ಸಮಂ ಸುಖಮ್||

ಅದಕ್ಕಿಂತ ಚಿಕ್ಕದಾದುದು ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದಾದುದೂ ಇಲ್ಲ.
ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖವೂ
ಇಲ್ಲ.

14027006a ನ ತತ್ರವಿಶ್ಯ ಶೋಚಂತಿ ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯಂತಿ ಚ ದ್ವಿಜಾಃ|

14027006c ನ ಚ ಬಿಭೃತಿ ಕೇಷಾಂ ಚಿತ್ತೇಭ್ಯೋ ಬಿಭೃತಿ ಕೇ ಚ ನ||

ಅದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದ್ವಿಜರು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹರ್ಷಿತರೂ
ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲಿ
ಯಾರಿಗೂ ಭಯವಿಲ್ಲ.

14027007a ತಸ್ಮಿನ್ವನೇ ಸಪ್ತ ಮಹಾದ್ರುಮಾಶ್ಚ

ಫಲಾನಿ ಸಪ್ತಾತಿಥಯಶ್ಚ ಸಪ್ತ|

14027007c ಸಪ್ತಾಶ್ರಮಾಃ ಸಪ್ತ ಸಮಾಧಯಶ್ಚ

ದೀಕ್ಷಾಶ್ಚ ಸಪ್ತೈತದರಣ್ಯರೂಪಮ್||

¹⁴ ತಸ್ಮಾದ್ಧ್ವಸ್ವತರಂ ನಾಸ್ತಿ ನ ತತೋಽಸ್ತಿ ಮಹತ್ತರಮ್| ನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಮಾತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮತರಂ
ನಾಸ್ತನ್ಯತ್ತತ್ಸಮಂ ಸುಖಮ್|| ಅರ್ಥಾತ್ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಅಥವಾ
ದೊಡ್ಡದಾದುದು ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ
ದೊರಕುವ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಸುಖವು ಮತ್ತೆಲ್ಲೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ
ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಏಳು ಮಹಾವೃಕ್ಷಗಳೂ¹⁵, ಏಳು ಫಲಗಳೂ¹⁶, ಏಳು ಅತಿಥಿಗಳೂ¹⁷, ಏಳು ಆಶ್ರಮಗಳೂ¹⁸, ಏಳು ದೀಕ್ಷೆಗಳೂ¹⁹ ಇವೆ. ಇದು ಆ ಅರಣ್ಯದ ರೂಪವು.

14027008a ಪಂಚವರ್ಣಾನಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ|

14027008c ಸೃಜಂತಃ ಪಾದಪಾಸ್ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಿಷ್ಠಂತಿ ತದ್ವನಮ್||

ಐದು ಬಣ್ಣಗಳ ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪ-ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ವೃಕ್ಷಗಳು ಆ ವನವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತಿವೆ.

14027009a ಸುವರ್ಣಾನಿ ದ್ವಿವರ್ಣಾನಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ|

14027009c ಸೃಜಂತಃ ಪಾದಪಾಸ್ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಿಷ್ಠಂತಿ ತದ್ವನಮ್||

ಸುಂದರವಾದ ಎರಡು ಬಣ್ಣಗಳ ಪುಷ್ಪ-ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ವೃಕ್ಷಗಳು ಆ ವನವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತಿವೆ.

¹⁵ ಫ್ರಾಣ, ಜಿಹ್ವೆ, ಚಕ್ಷುಸ್ಸು, ತ್ವಚ, ಶ್ರೋತ್ರ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಈ ಏಳು ಮಹಾವೃಕ್ಷಗಳು.

¹⁶ ಗಂಧ, ರಸ, ರೂಪ, ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಮಂತ್ರ ಮತ್ತು ಬೋಧ ಈ ಏಳು ಫಲಗಳು.

¹⁷ ಫ್ರಾತಾ, ಭಕ್ಷಯಿತಾ, ದ್ರಷ್ಟಾ, ವಕ್ತ್ರಾ ಶ್ರೋತಾ, ಮಂತಾ ಮತ್ತು ಬೋದ್ಧಾ ಇವು ಏಳು ಅತಿಥಿಗಳು.

¹⁸ ಸಪ್ತಋಷಿಗಳ ಏಳು ಆಶ್ರಮಗಳು.

¹⁹ ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಕ್ರೋಧ, ತ್ಯಾಗ, ಶಾಂತಿ, ಅಪೈಶುನ (ಚಾಡಿಹೇಳದಿರುವುದು) ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯೆ ಇವೇ ಏಳು ದೀಕ್ಷೆಗಳು.

14027010a ಚತುರ್ವರ್ಣಾನಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ|

14027010c ಸೃಜಂತಃ ಪಾದಪಾಸ್ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಿಷ್ಠಂತಿ ತದ್ವನಮ್||

ನಾಲ್ಕು ಬಣ್ಣಗಳ ಪುಷ್ಪ-ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ವೃಕ್ಷಗಳು ಆ ವನವನ್ನು
ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತಿವೆ.

14027011a ಶಂಕರಾಣಿ ತ್ರಿವರ್ಣಾನಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ|

14027011c ಸೃಜಂತಃ ಪಾದಪಾಸ್ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಿಷ್ಠಂತಿ ತದ್ವನಮ್||

ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಮೂರು ಬಣ್ಣಗಳ ಪುಷ್ಪ-ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ
ವೃಕ್ಷಗಳು ಆ ವನವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತಿವೆ.

14027012a ಸುರಭೀಣ್ಯೈಕವರ್ಣಾನಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ|

14027012c ಸೃಜಂತಃ ಪಾದಪಾಸ್ತತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಿಷ್ಠಂತಿ ತದ್ವನಮ್||

ಸುಗಂಧಿತ ಒಂದೇ ಬಣ್ಣದ ಪುಷ್ಪ-ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ವೃಕ್ಷಗಳು ಆ
ವನವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತಿವೆ.

14027013a ಬಹುನ್ಯವ್ಯಕ್ತವರ್ಣಾನಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ|

14027013c ವಿಸೃಜಂತೌ ಮಹಾವೃಕ್ಷೌ ತದ್ವನಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಿಷ್ಠತಃ||

ಅನೇಕ ಅವ್ಯಕ್ತ ಬಣ್ಣಗಳ ಪುಷ್ಪ-ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ
ಮಹಾವೃಕ್ಷಗಳೆರಡೂ ಆ ವನವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತಿವೆ.

14027014a ಏಕೋ ಹ್ಯಗ್ನಿಃ ಸುಮನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽತ್ರ

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸಮಿಧಶ್ಚಾತ್ರ ಸಂತಿ|

14027014c ತೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಾಃ ಸಪ್ತ ಭವಂತಿ ದೀಕ್ಷಾ

ಗುಣಾಃ ಫಲಾನ್ಯತಿಥಯಃ ಫಲಾಶಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅಗ್ನಿಯಿದೆ. ಮನಸ್ಸೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಮಿಧೆಗಳು. ಏಳು ದೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಏಳು ಮೋಕ್ಷಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಗುಣಗಳೇ ಅತಿಥಿಗಳು ಭುಂಜಿಸುವ ಫಲಗಳು.

14027015a ಆತಿಥ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಂತಿ ತತ್ರ ಸಪ್ತ ಮಹರ್ಷಯಃ|

14027015c ಅರ್ಚಿತೇಷು ಪ್ರಲೀನೇಷು ತೇಷ್ವನ್ಯದ್ರೋಚತೇ ವನಮ್||

ಅಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಚಿತಗೊಂಡ ಅವರು ಲಯಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಆ ವನವು

ಅನ್ಯರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

14027016a ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವೃಕ್ಷಮಫಲಂ²⁰ ಶಾಂತಿಚ್ಛಾ ಯಾಸಮನ್ವಿತಮ್|

14027016c ಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯಂ ತೃಪ್ತಿಯೋಮಂತಃಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಭಾಸ್ಕರಮ್||

ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣಿಲ್ಲದ ವೃಕ್ಷವೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ಆ ವೃಕ್ಷದಡಿಯಲ್ಲಿ

ಶಾಂತಿಯೆಂಬ ನೆರಳಿದೆ. ಜ್ಞಾನವು ಅದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನು

ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ತೃಪ್ತಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕುವ ನೀರು. ಆ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

²⁰ ಪ್ರಜ್ಞಾವೃಕ್ಷಂ ಮೋಕ್ಷಫಲಂ ಅರ್ಥಾತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾರೂಪದ ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷರೂಪದ ಫಲ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

14027017a ಯೇಽಧಿಗಚ್ಚಂತಿ ತತ್ಸಂತಸ್ತೇಷಾಂ ನಾಸ್ತಿ ಭಯಂ ಪುನಃ|

14027017c ಊರ್ಧ್ವಂ ಚಾವಾಕ್ಚ ತಿರ್ಯಕ್ಚ ತಸ್ಯ ನಾಂತೋಽಧಿಗಮ್ಯತೇ||

ಆ ವೃಕ್ಷದಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಹೊಂದಿದ ಸಂತರಿಗೆ ಪುನಃ ಭಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಆ ವೃಕ್ಷವು ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಮತ್ತು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ.

14027018a ಸಪ್ತ ಸ್ತ್ರಿಯಸ್ತತ್ರ ವಸಂತಿ ಸದ್ಯೋ

ಅವಾಙ್ಮುಖಾ ಭಾನುಮತ್ಯೋ ಜನಿತ್ರೈಃ|

14027018c ಊರ್ಧ್ವಂ ರಸಾನಾಂ ದದತೇ ಪ್ರಜಾಭ್ಯಃ

ಸರ್ವಾನ್ಯಥಾ ಸರ್ವಮನಿತ್ಯತಾಂ ಚ||

ಅಲ್ಲಿ ಸದಾ ಅಧೋಮುಖರಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಏಳು ಜನನೀ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಾಸಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನಿತ್ಯತೆಯು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಮೇಲಿರುವ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ರಸವನ್ನು ಅವರು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14027019a ತತ್ರೈವ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠಂತಿ ಪುನಸ್ತತ್ರೋದಯಂತಿ ಚ|

14027019c ಸಪ್ತ ಸಪ್ತರ್ಷಯಃ ಸಿದ್ಧಾ ವಸಿಷ್ಠಪ್ರಮುಖಾಃ ಸಹ||

ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಸಿಷ್ಠ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಸಪ್ತ ಋಷಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಉದಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

14027020a ಯಶೋ ವರ್ಚೋ ಭಗಶ್ಚೈವ ವಿಜಯಃ ಸಿದ್ಧಿತೇಜಸೀ|

14027020c ಏವಮೇವಾನುವರ್ತಂತೇ ಸಪ್ತ ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ ಭಾಸ್ಕರಮ್||

ಹೀಗೆಯೇ ಯಶಸ್ಸು, ವರ್ಚಸ್ಸು, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಮಹಾತ್ಮೆ, ವಿಜಯ, ಸಿದ್ಧಿ, ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸು ಈ ಏಳು ಜ್ಯೋತಿಗಳೂ ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

14027021a ಗಿರಯಃ ಪರ್ವತಾಶ್ಚೈವ ಸಂತಿ ತತ್ರ ಸಮಾಸತಃ|

14027021c ನದ್ಯಶ್ಚ ಸರಿತೋ ವಾರಿ ವಹಂತ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಭವಮ್||

ಗಿರಿಗಳೂ, ಪರ್ವತಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಸಂಭವ ನೀರಿನಿಂದ ಹರಿಯುವ ನದಿ-ಸರಿತ್ತುಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಇವೆ.

14027022a ನದೀನಾಂ ಸಂಗಮಸ್ತತ್ರ ವೈತಾನಃ ಸಮುಪಹ್ವರೇ|

14027022c ಸ್ವಾತ್ಮತ್ಯಪ್ತಾ ಯತೋ ಯಾಂತಿ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಧಾಂತಾಃ ಪಿತಾಮಹಮ್||

ಅಲ್ಲಿ ನಿಗೂಢ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮತ್ಯಪ್ತ ಯತಿಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪಿತಾಮಹನೆಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ನದಿಗಳ ಯಾಗ ಸಂಗಮಗಳೂ ಇವೆ.

14027023a ಕೃಶಾಶಾಃ ಸುವ್ರತಾಶಾಶ್ಚ ತಪಸಾ ದಗ್ಧಕಿಲ್ಬಿಷಾಃ|

14027023c ಆತ್ಮನ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾವೇಶ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಸಮುಪಾಸತೇ||

ಆಸೆಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಿಸಿದವರೂ, ಸುವ್ರತರೂ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟವರೂ ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ಮನಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

14027024a ಋಚಮಪ್ಯತ್ರ ಶಂಸಂತಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯವಿದೋ ಜನಾಃ|

14027024c ತದರಣ್ಯಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ಯಥಾಧೀರಮಜಾಯತ||

ವಿದ್ಯೆಯ ಈ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಜನರು ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನೇ
ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿ ಧೀರರಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

14027025a ಏತದೇತಾದ್ಯಶಂ ದಿವ್ಯಮರಣ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದುಃ|

14027025c ವಿದಿತ್ವಾ ಚಾನ್ವತಿಷ್ಠಂತ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೇನಾನುದರ್ಶಿತಮ್||

ಇಂತಹ ದಿವ್ಯ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು
ತಿಳಿದು ಅವರು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅದರಂತೆಯೇ
ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ಸಪ್ತವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರೆಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೮).

14028001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14028001a ಗಂಧಾನ್ನ ಜಿಘ್ರಾಮಿ ರಸಾನ್ನ ವೇದ್ಮಿ

ರೂಪಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ನ ಚ ಸ್ಪೃಶಾಮಿ|

14028001c ನ ಚಾಪಿ ಶಬ್ದಾನ್ವಿವಿಧಾನ್ಪ್ರಣೋಮಿ

ನ ಚಾಪಿ ಸಂಕಲ್ಪಮುಪೈಮಿ ಕಿಂ ಚಿತ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಗಂಧವನ್ನು ಮೂಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ರಸವನ್ನು
ರುಚಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ರೂಪವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮುಟ್ಟುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಿವಿಧ
ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾವುದೇ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನೂ
ಯೋಚಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ!

14028002a ಅರ್ಥಾನಿಷ್ಪಾನ್ಯಾಮಯತೇ ಸ್ವಭಾವಃ

ಸರ್ವಾನ್ದ್ವೇಷ್ಯಾನ್ಪ್ರದ್ವಿಷತೇ ಸ್ವಭಾವಃ|

14028002c ಕಾಮದ್ವೇಷಾವುದ್ಭವತಃ ಸ್ವಭಾವಾತ್

ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಜಂತುದೇಹಾನ್ನಿವೇಶ್ಯ||

ಸ್ವಭಾವವು ಅಭೀಷ್ಟವಾದವುಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಭಾವವೇ
ದ್ವೇಷಿಸುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನಗಳು ಜಂತುವಿನ
ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಕಾಮ-
ದ್ವೇಷಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

14028003a ತೇಭ್ಯಶ್ಚಾನ್ಯಾನ್ಯಾಂಸ್ತೇಷ್ವನಿತ್ಯಾಂಶ್ಚ ಭಾವಾನ್

ಭೂತಾತ್ಮಾನಂ ಲಕ್ಷಯೇಯಂ ಶರೀರೇ|

14028003c ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಿಷ್ಠನ್ನಾಸ್ಮಿ ಶಕ್ಯಃ ಕಥಂ ಚಿತ್

ಕಾಮಕ್ರೋಧಾಭ್ಯಾಂ ಜರಯಾ ಮೃತ್ಯುನಾ ಚ||

ಅವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಅನಿತ್ಯ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ
ಭೂತಾತ್ಮನನ್ನು ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ಆ ಭೂತಾತ್ಮನಲ್ಲಿ
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳಾಗಲೀ ಜರಾ-
ಮೃತ್ಯುಗಳಾಗಲೀ ಎಂದೂ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

14028004a ಅಕಾಮಯಾನಸ್ಯ ಚ ಸರ್ವ ಕಾಮಾನ್

ಅವಿದ್ವಿಷಾಣಸ್ಯ ಚ ಸರ್ವ ದೋಷಾನ್|

14028004c ನ ಮೇ ಸ್ವಭಾವೇಷು ಭವಂತಿ ಲೇಪಾಸ್

ತೋಯಸ್ಯ ಬಿಂದೋರಿವ ಪುಷ್ಕರೇಷು||

ಯಾವುದೇ ಕಾಮನಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಾಮಿಸದ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ
ದ್ವೇಷವಸ್ತುವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸದ ನನ್ನ ಆ ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಎಲೆಗೆ
ನೀರಿನ ಬಿಂದುಗಳು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಯಾವ ದೋಷಗಳೂ
ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

14028005a ನಿತ್ಯಸ್ಯ ಚೈತಸ್ಯ ಭವಂತಿ ನಿತ್ಯಾ

ನಿರೀಕ್ಷಮಾಣಸ್ಯ ಬಹುನ್ಸ್ವಭಾವಾನ್|

14028005c ನ ಸಜ್ಜತೇ ಕರ್ಮಸು ಭೋಗಜಾಲಂ

ದಿವೀವ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಮಯೂಖಜಾಲಮ್||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅನೇಕ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ
ನಿತ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಬಂಧ ಭೋಗಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಅನಿತ್ಯವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ

ತಂದುಕೊಂಡವನಿಗೆ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿನ ಭೋಗಸಮೂಹಗಳು
ಆಕಾಶದಲ್ಲಿನ ಕಿರಣ ಸಮೂಹಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹೇಗೆ
ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

14028006a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14028006c ಅಧ್ವರ್ಯುಯತಿಸಂವಾದಂ ತಂ ನಿಬೋಧ ಯಶಸ್ವಿನಿ||

ಯಶಸ್ವಿನೀ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿರುವ
ಅಧ್ವರ್ಯು ಮತ್ತು ಯತಿಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

14028007a ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯಮಾಣಂ ಪಶುಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಣ್ಯಥಾಬ್ರವೀತ್|

14028007c ಯತಿರಧ್ವರ್ಯುಮಾಸೀನೋ ಹಿಂಸೇಯಮಿತಿ ಕುತ್ಸಯನ್||

ಯಜ್ಞಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಶುವಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ
ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಯತಿಯೋರ್ವನು “ಇದು ಹಿಂಸೆ!” ಎಂದು
ಅಧ್ವರ್ಯುವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದನು.

14028008a ತಮಧ್ವರ್ಯುಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ನಾಯಂ ಚಾಗೋ ವಿನಶ್ಯತಿ|

14028008c ಶ್ರೇಯಸಾ ಯೋಕ್ಷ್ಯತೇ ಜಂತುರ್ಯದಿ ಶ್ರುತಿರಿಯಂ ತಥಾ||

ಅದಕ್ಕೆ ಅಧ್ವರ್ಯುವು ಉತ್ತರಿಸಿದನು: “ಈ ಆಡು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ವೇದವಾಕ್ಯವು ಸತ್ಯವೆಂದಾದರೆ ಈ ಪ್ರಾಣಿಯು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

14028009a ಯೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವೋ ಭಾಗಃ ಪೃಥಿವೀಂ ಸ ಗಮಿಷ್ಯತಿ|

14028009c ಯದಸ್ಯ ವಾರಿಜಂ ಕಿಂ ಚಿದಪಸ್ತತ್ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಇದರ ಪಾರ್ಥಿವ ಭಾಗವು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ನೀರಿನ ಅಂಶವು ಆಪದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

14028010a ಸೂರ್ಯಂ ಚಕ್ಷುರ್ದಿಶಃ ಶ್ರೋತ್ರೇ ಪ್ರಾಣೋಽಸ್ಯ ದಿವಮೇವ ಚ|

14028010c ಆಗಮೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ನ ಮೇ ದೋಷೋಽಸ್ಮಿ ಕಶ್ಚನ||

ಇದರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ, ಕಿವಿಗಳು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಾಣವು ದಿವವನ್ನೂ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.”

14028011 ಯತಿರುವಾಚ

14028011a ಪ್ರಾಣೈರ್ವಿ ಯೋಗೇ ಚಾಗಸ್ಯ ಯದಿ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರಪಶ್ಯಸಿ|

14028011c ಚಾಗಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ ಯಜ್ಞೋ ಭವತಃ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್||

ಯತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಆಡಿನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದಾದರೆ ಆಡಿಗಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಯಜ್ಞದಿಂದ ನಿನಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?”

14028012a ಅನು ತ್ವಾ ಮನ್ಯತಾಂ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಭ್ರಾತಾ ಸಖಾಪಿ ಚ|

14028012c ಮಂತ್ರಯಸ್ವೈನಮುನ್ನೀಯ ಪರವಂತಂ ವಿಶೇಷತಃ||

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಾಧೀನವಾಗಿರುವ ಈ ಆಡಿನ ತಾಯಿ, ತಂದೆ,

ಸಹೋದರರು ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತರೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಅವರ
ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು²¹.

14028013a ಯ ಏವಮನುಮನ್ಯೇರಂಸ್ತಾನ್ಭವಾನ್ಪುಷ್ಪಮರ್ಹತಿ|

14028013c ತೇಷಾಮನುಮತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶಕ್ಯಾ ಕರ್ತುಂ ವಿಚಾರಣಾ||

ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದವರನ್ನು ನೀನು
ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಂತರವೇ ಇದನ್ನು
ಹನನಮಾಡುವ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿದೆ.

14028014a ಪ್ರಾಣಾ ಅಪ್ಯಸ್ಯ ಚಾಗಸ್ಯ ಪ್ರಾಪಿತಾಸ್ತೇ ಸ್ವಯೋನಿಷು|

14028014c ಶರೀರಂ ಕೇವಲಂ ಶಿಷ್ಟಂ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಮಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಮೇಲಾಗಿ ಈ ಆಡಿನ ಪ್ರಾಣ, ಆಪ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
ಅವುಗಳ ಉಗಮಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ
ಲೀನಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆಯಾದುದರಿಂದ²², ಕೇವಲ ಇದರ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟ
ಶರೀರವು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

²¹ ಅನ್ವೇನಂ ಮಾತಾಮನುಮನ್ಯತಾಮನುಪಿತಾಽನುಭ್ರಾತಸಗರ್ಭೋಽನುಸಖಾ
ಸಯೂಥ್ಯಃ - ಅರ್ಥಾತ್ - ಪಶುವೇ! ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ-ತಂದೆ-
ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು-ಸ್ನೇಹಿತರು-ಸಂಗಡಿಗರು ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಮತಿಸಲಿ! ಎಂಬ
ಮಂತ್ರವರ್ಣವಿದೆ.

²² ಸೂರ್ಯಂ ತೇ ಚಕ್ಷುರ್ಗಮಯತಾದ್ವಾತಂ ಪ್ರಾಣಮನ್ವವಸ್ಯಜತಾತ್ ಎಂಬ
ಮಂತ್ರವಿದೆ.

14028015a ಇಂಧನಸ್ಯ ತು ತುಲೈನ ಶರೀರೇಣ ವಿಚೇತಸಾ|

14028015c ಹಿಂಸಾ ನಿರ್ವೇಷ್ಟುಕಾಮಾನಾಮಿಂಧನಂ ಪಶುಸಂಚ್ಛಿತಮ್||

ಚೇತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶರೀರವು ಇಂಧನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವು.

ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸುವವರು ಪಶುರೂಪದ ಇಂಧನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ!

14028016a ಅಹಿಂಸಾ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಮಿತಿ ವೃದ್ಧಾನುಶಾಸನಮ್|

14028016c ಯದಹಿಂಸ್ರಂ ಭವೇತ್ಕರ್ಮ ತತ್ಕಾರ್ಯಮಿತಿ ವಿದ್ಮಹೇ||

ಎಲ್ಲಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ವೃದ್ಧರ

ಅನುಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯಿಲ್ಲವೋ ಆ

ಕಾರ್ಯವೇ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ.

14028017a ಅಹಿಂಸೇತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೇಯಂ ಯದಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯತಃ ಪರಮ್|

14028017c ಶಕ್ಯಂ ಬಹುವಿಧಂ ವಕ್ತುಂ ಭವತಃ ಕಾರ್ಯದೂಷಣಮ್||

ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ

ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ

ಬಹುವಿಧದಲ್ಲಿ ದೂಷಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿದೆ.

14028018a ಅಹಿಂಸಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ನಿತ್ಯಮಸ್ಮಾಸು ರೋಚತೇ|

14028018c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಃ ಸಾಧಯಾಮೋ ನ ಪರೋಕ್ಷಮುಪಾಸ್ಮಹೇ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಹಿಂಸೆಮಾಡದೇ ಇರುವುದು ನಮಗೆ ನಿತ್ಯವೂ

ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡದೇ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಸಾಧಿಸೋಣ !”

14028019 ಅಧ್ವರ್ಯುರುವಾಚ

14028019a ಭೂಮೇರ್ಗಂಧಗುಣಾನ್ಭುಂಕ್ಷೇ ಪಿಬಸ್ಯಾಪೋಮಯಾನ್ಸಸಾನ್|

14028019c ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಪಶ್ಯಸೇ ರೂಪಂ ಸ್ಪೃಶಸ್ಯನಿಲಜಾನ್ ಗುಣಾನ್||

ಅಧ್ವರ್ಯುವು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಭೂಮಿಯ ಗಂಧವನ್ನು
ಆಘ್ರಣಿಸುವೆ. ಆಪದಲ್ಲಿರುವ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತೀಯೆ.
ತೇಜೋಗುಣವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ. ಮತ್ತು ವಾಯುಗುಣದ
ಸ್ಪರ್ಷವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೀಯೆ.

14028020a ಶೃಣೋಷ್ಯಾಕಾಶಜಂ ಶಬ್ದಂ ಮನಸಾ ಮನ್ಯಸೇ ಮತಿಮ್|

14028020c ಸರ್ವಾಣ್ಯೇತಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಪ್ರಾಣಾ ಇತಿ ಚ ಮನ್ಯಸೇ||

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೀಯೆ. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಳಸುವೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ
ಪ್ರಾಣಗಳಿವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೀಯೆ.

14028021a ಪ್ರಾಣಾದಾನೇ ಚ ನಿತ್ಯೋಽಸಿ ಹಿಂಸಾಯಾಂ ವರ್ತತೇ ಭವಾನ್|

14028021c ನಾಸ್ತಿ ಚೇಷ್ಟಾ ವಿನಾ ಹಿಂಸಾಂ ಕಿಂ ವಾ ತ್ವಂ ಮನ್ಯಸೇ ದ್ವಿಜ||

ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ನೀನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೀರುತ್ತಿರುತ್ತೀಯೆ ಮತ್ತು
ಹಿಂಸಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೀಯೆ. ದ್ವಿಜ ! ಹಿಂಸೆಯಿಲ್ಲದೇ
ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.”

14028022 ಯತಿರುವಾಚ

14028022a ಅಕ್ಷರಂ ಚ ಕ್ಷರಂ ಚೈವ ದ್ವೈಧೀಭಾವೋಽಯಮಾತ್ಮನಃ|

14028022c ಅಕ್ಷರಂ ತತ್ರ ಸದ್ಭಾವಃ ಸ್ವಭಾವಃ ಕ್ಷರ ಉಚ್ಯತೇ||

ಯತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಕ್ಷರ ಎಂಬ ಎರಡು ಭಾವಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸದ್ಭಾವ (ಇರುವಿಕೆಯ ಭಾವ) ವನ್ನು ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವ (ಜೀವಿಯ ಸ್ವಭಾವ) ವನ್ನು ಕ್ಷರ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14028023a ಪ್ರಾಣೋ ಜಿಹ್ವಾ ಮನಃ ಸತ್ತ್ವಂ ಸ್ವಭಾವೋ ರಜಸಾ ಸಹ|

14028023c ಭಾವೈರೇತೈರ್ವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಸ್ಯ ನಿರಾಶಿಷಃ||

ಪ್ರಾಣ, ಜಿಹ್ವೆ, ಮನಸ್ಸು, ಸತ್ತ್ವ, ಮತ್ತು ರಜಸ್ಸುಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಭಾವಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾವಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದವನು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನೂ ಆಶೆಗಳಿಲ್ಲದವನೂ ಆಗಿರುವನು.

14028024a ಸಮಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ನಿರ್ಮಮಸ್ಯ ಜಿತಾತ್ಮನಃ|

14028024c ಸಮಂತಾತ್ಪರಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ನ ಭಯಂ ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಆ ಜಿತಾತ್ಮನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವನು. ಮಮಕಾರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಮುಕ್ತನಾದ ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

14028025 ಅಧ್ಯರ್ಯುರುವಾಚ

14028025a ಸದ್ಭಿರೇವೇಹ ಸಂವಾಸಃ ಕಾರ್ಯೋ ಮತಿಮತಾಂ ವರ|

14028025c ಭವತೋ ಹಿ ಮತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮತಿರ್ಮಮ||

ಅಧ್ಯಯವು ಹೇಳಿದನು: “ಮತಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನಿನ್ನ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ.

14028026a ಭಗವನ್ನಗವದ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧೋ ಬ್ರವೀಮ್ಯಹಮ್|

14028026c ಮತಂ ಮಂತುಂ ಕೃತುಂ ಕರ್ತುಂ ನಾಪರಾಧೋಽಸ್ಮಿ ಮೇ ದ್ವಿಜ||

ಭಗವನ್! ದ್ವಿಜ! ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಕೃತುವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾನು ಯಾವ ಅಪರಾಧವನ್ನೂ ಎಸಗುತ್ತಿಲ್ಲ!”

14028027 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14028027a ಉಪಪತ್ತ್ಯಾ ಯತಿಸ್ತೌಷ್ಟೀಂ ವರ್ತಮಾನಸ್ತತಃ ಪರಮ್|

14028027c ಅಧ್ಯಯುರಪಿ ನಿರ್ಮೋಹಃ ಪ್ರಚಚಾರ ಮಹಾಮಖೇ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯತಿಯು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಅಧ್ಯಯವೂ ಕೂಡ ಆ ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು.

14028028a ಏವಮೇತಾದೃಶಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದುಃ|

14028028c ವಿದಿತ್ವಾ ಚಾನುತಿಷ್ಠಂತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೇನಾನುದರ್ಶಿನಾ||

ಹೀಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದೇ ಅವರು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ಅಷ್ಟಾವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು
 ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೨).

14029001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14029001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14029001c ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಸ್ಯ ಸಂವಾದಂ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಚ ಭಾಮಿನಿ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ
 ಇತಿಹಾಸವಾಗಿರುವ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರಗಳ ನಡುವಿನ
 ಈ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14029002a ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಬಾಹುಸಹಸ್ರವಾನ್|

14029002c ಯೇನ ಸಾಗರಪರ್ಯಂತಾ ಧನುಷಾ ನಿರ್ಜಿತಾ ಮಹೀ||

ಸಹಸ್ರಬಾಹುಗಳುಳ್ಳ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ
 ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸಿನ ಬಲದಿಂದ ಸಾಗರಪರ್ಯಂತ

ಮಹಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದನು.

14029003a ಸ ಕದಾ ಚಿತ್ಸಮುದ್ರಾಂತೇ ವಿಚರನ್ಬಲದರ್ಪಿತಃ|

14029003c ಅವಾಕಿರಚ್ಚರಶತೈಃ ಸಮುದ್ರಮಿತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್||

ಬಲದರ್ಪಿತನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಒಮ್ಮೆ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೂರಾರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು
ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

14029004a ತಂ ಸಮುದ್ರೋ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಕೃತಾಂಜಲಿರುವಾಚ ಹ|

14029004c ಮಾ ಮುಂಚ ವೀರ ನಾರಾಚಾನ್ಮೃಹಿ ಕಿಂ ಕರವಾಣಿ ತೇ||

ಸಮುದ್ರನು ಕೈಮುಗಿದು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು: “ವೀರ!
ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಾರಾಚಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಡ! ಹೇಳು. ನನ್ನಿಂದ
ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕು?”

14029005a ಮದಾಶ್ರಯಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ತ್ವದ್ವಿಸೃಷ್ಟೈರ್ಮಹೇಷುಭಿಃ|

14029005c ವಧ್ಯಂತೇ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ತೇಭ್ಯೋ ದೇಹ್ಯಭಯಂ ವಿಭೋ||

ನಿನ್ನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಭೂತಗಳು
ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ವಿಭೋ! ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ! ಅವುಗಳಿಗೆ
ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡು!”

14029006 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

14029006a ಮತ್ಸಮೋ ಯದಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಶರಾಸನಧರಃ ಕ್ವ ಚಿತ್|

14029006c ವಿದ್ಯತೇ ತಂ ಮಮಾಚಕ್ಷ್ಯ ಯಃ ಸಮಾಸೀತ ಮಾಂ ಮೃಧೇ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಮನಾಗಿರುವ ಧನುರ್ಧಾರಿಯು ಯಾರಾದರೂ ಇರುವನೇ? ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಎದುರಾಗಬಲ್ಲವನು ಯಾರಾದರೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು!”

14029007 ಸಮುದ್ರ ಉವಾಚ

14029007a ಮಹರ್ಷಿ ಜಮದಗ್ನಿಸ್ತೇ ಯದಿ ರಾಜನ್ವರಿಶ್ರುತಃ|

14029007c ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ತವಾತಿಥ್ಯಂ ಯಥಾವತ್ಕರ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಸಮುದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಮಹರ್ಷಿ ಜಮದಗ್ನಿಯ ಕುರಿತು ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಪುತ್ರನು ನಿನಗೆ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.”

14029008a ತತಃ ಸ ರಾಜಾ ಪ್ರಯಯೌ ಕ್ರೋಧೇನ ಮಹತಾ ವೃತಃ|

14029008c ಸ ತಮಾಶ್ರಮಮಾಗಮ್ಯ ರಾಮಮೇವಾನ್ವಪದ್ಯತ||

ಅನಂತರ ಆ ರಾಜನು ಮಹಾ ಕ್ರೋಧವಶನಾಗಿ ಅವನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನೇ ಸಂಧಿಸಿದನು.

14029009a ಸ ರಾಮಪ್ರತಿಕೂಲಾನಿ ಚಕಾರ ಸಹ ಬಂಧುಭಿಃ|

14029009c ಆಯಾಸಂ ಜನಯಾಮಾಸ ರಾಮಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಬಂಧುಗಳೊಡನಿದ್ದ ಅವನು ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿಯೇ

ನಡೆದುಕೊಂಡನು. ಮಹಾತ್ಮ ರಾಮನಿಗೆ ಆಯಾಸವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

14029010a ತತಸ್ತೇಜಃ ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ರಾಮಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ|

14029010c ಪ್ರದಹದ್ರಿಪುಸೈನ್ಯಾನಿ ತದಾ ಕಮಲಲೋಚನೇ||

ಆಗ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿ ರಾಮನ ತೇಜಸ್ಸು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿತು.

ಕಮಲಲೋಚನೇ! ಆಗ ಅವನು ರಿಪುಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿದನು.

14029011a ತತಃ ಪರಶುಮಾದಾಯ ಸ ತಂ ಬಾಹುಸಹಸ್ರಿಣಮ್|

14029011c ಚಿಚ್ಚೇದ ಸಹಸಾ ರಾಮೋ ಬಾಹುಶಾಖಿಮಿವ ದ್ರುಮಮ್||

ಅನಂತರ ರಾಮನು ಪರಶುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವನ ಸಹಸ್ರ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ರೆಂಬೆಗಳಿರುವ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

14029012a ತಂ ಹತಂ ಪತಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಮೇತಾಃ ಸರ್ವಬಾಂಧವಾಃ|

14029012c ಅಸೀನಾದಾಯ ಶಕ್ತಿಶ್ಚ ಭಾರ್ಗವಂ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಅವನು ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಸರ್ವಬಾಂಧವರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಖಿಡ್ಗ-ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭಾರ್ಗವನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದರು.

14029013a ರಾಮೋಽಪಿ ಧನುರಾದಾಯ ರಥಮಾರುಹ್ಯ ಸತ್ವರಃ|

14029013c ವಿಸೃಜನ್ಯರವರ್ಷಾಣಿ ವ್ಯಧಮತ್ಪಾರ್ಥಿವಂ ಬಲಮ್||

ವೇಗಶಾಲೀ ರಾಮನೂ ಕೂಡ ಧನುಸ್ಸನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ರಥವನ್ನೇರಿ

ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಪಾರ್ಥಿವ ಸೇನೆಯನ್ನು ವಧಿಸಿದನು.

14029014a ತತಸ್ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಕೇ ಚಿಜ್ಜಮದಗ್ನಿಂ ನಿಹತ್ಯ ಚ|

14029014c ವಿವಿಶುರ್ಗಿರಿದುರ್ಗಾಣಿ ಮೃಗಾಃ ಸಿಂಹಾದಿತಾ ಇವ||

ಆಗ ಕೆಲವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಜಮದಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಜಿಂಕೆಗಳಂತೆ ಗಿರಿ-ದುರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡರು.

14029015a ತೇಷಾಂ ಸ್ವವಿಹಿತಂ ಕರ್ಮ ತದ್ಭಯಾನ್ನಾನುತಿಷ್ಠತಾಮ್|

14029015c ಪ್ರಜಾ ವೃಷಲತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಮದರ್ಶನಾತ್||

ರಾಮನ ಭಯದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ವಿಹಿಸಿದ್ದ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದರ್ಶನವನ್ನೇ ಮಾಡದಿದ್ದ ಅವರು ಶೂದ್ರತ್ವವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದರು.

14029016a ತ ಏತೇ ದ್ರಮಿಡಾಃ ಕಾಶಾಃ ಪುಂಡ್ರಾಶ್ಚ ಶಬರೈಃ ಸಹ|

14029016c ವೃಷಲತ್ವಂ ಪರಿಗತಾ ವ್ಯುತ್ಥಾನಾತ್ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮತಃ||

ಈ ರೀತಿ ದ್ರಮಿಡ, ಕಾಶ, ಪುಂಡ್ರ ಮತ್ತು ಶಬರರೊಂದಿಗೆ ಸಹವಾಸಮಾಡಿ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ಶೂದ್ರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದರು.

14029017a ತತಸ್ತು ಹತವೀರಾಸು ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಸು ಪುನಃ ಪುನಃ|

14029017c ದ್ವಿಜೈರುತ್ಪಾದಿತಂ ಕ್ಷತ್ರಂ ಜಾಮದಗ್ನೋ ನ್ಯಕೃಂತತ||

ಜಾಮದಗ್ನಿ ರಾಮನಿಂದ ಹೀಗೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರರು ಪುನಃ ಪುನಃ

ಹತರಾಗಲು ದ್ವಿಜರು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದರು.

14029018a ಏಕವಿಂಶತಿಮೇಧಾಂತೇ ರಾಮಂ ವಾಗಶರೀರಿಣೀ|

14029018c ದಿವ್ಯಾ ಪೋವಾಚ ಮಧುರಾ ಸರ್ವಲೋಕಪರಿಶ್ರುತಾ||

ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ರಾಮನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲೋಕಗಳೂ ಕೇಳುವಂತೆ ದಿವ್ಯ ಮಧುರ ಅಶರೀರವಾಣಿಯು ನುಡಿಯಿತು:

14029019a ರಾಮ ರಾಮ ನಿವರ್ತಸ್ವ ಕಂ ಗುಣಂ ತಾತ ಪಶ್ಯಸಿ|

14029019c ಕ್ಷತ್ರಬಂಧೂನಿಮಾನ್ವಾಣೈರ್ವಿಪ್ರಯೋಜ್ಯ ಪುನಃ ಪುನಃ||

“ರಾಮ! ರಾಮ! ಇದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು! ಮಗೂ! ಪುನಃ ಪುನಃ ಈ ಕ್ಷತ್ರಬಂಧುಗಳ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?”

14029020a ತಥೈವ ತಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಮೃಚೀಕಪ್ರಮುಖಾಸ್ತದಾ|

14029020c ಪಿತಾಮಹಾ ಮಹಾಭಾಗ ನಿವರ್ತಸ್ವೇತ್ಯಥಾಬ್ರುವನ್||

ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾತ್ಮ ಋಚೀಕನೇ ಮೊದಲಾದ ಅವನ ಪಿತಾಮಹರು “ಮಹಾಭಾಗ! ಇದರಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗು!” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

14029021a ಪಿತುರ್ವಧಮಮೃಷ್ಯಂಸ್ತು ರಾಮಃ ಪೋವಾಚ ತಾನ್ಯಪೀನ್|

14029021c ನಾರ್ಹಂತೀಹ ಭವಂತೋ ಮಾಂ ನಿವಾರಯಿತುಮಿತ್ಯುತ||

ತಂದೆಯ ವಧೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕುಪಿತನಾಗಿದ್ದ ರಾಮನು ಆ

ಋಷಿಗಳಿಗೆ “ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

14029022 ಪಿತರ ಊಚುಃ

14029022a ನಾರ್ಹಸೇ ಕ್ಷತ್ರಬಂಧೂಂಸ್ತ್ವಂ ನಿಹಂತುಂ ಜಯತಾಂ ವರ|

14029022c ನ ಹಿ ಯುಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಹಂತುಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಸತಾ ನೃಪಾನ್||

ಪಿತೃಗಳು ಹೇಳಿದರು: “ವಿಜಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಕ್ಷತ್ರಬಂಧುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ನೀನು ನೃಪರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ಏಕೋನತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೦

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರೆಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೩೧).

14030001 ಪಿತರ ಊಚುಃ

14030001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್ |

14030001c ಶ್ರುತ್ವಾ ಚ ತತ್ತಥಾ ಕಾರ್ಯಂ ಭವತಾ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

ಪಿತೃಗಳು ಹೇಳಿದರು: “ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆಯೇ ನೀನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

14030002a ಅಲರ್ಕೋ ನಾಮ ರಾಜರ್ಷಿರಭವತ್ಸುಮಹಾತಪಾಃ |

14030002c ಧರ್ಮಜ್ಞಃ ಸತ್ಯಸಂಧಶ್ಚ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸುಮಹಾವ್ರತಃ||

ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ಅಲರ್ಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಜರ್ಷಿಯಿದ್ದನು. ಅವನು ಧರ್ಮಜ್ಞನೂ, ಸತ್ಯಸಂಧನೂ, ಮಹಾತ್ಮನೂ, ಮಹಾವ್ರತನೂ ಆಗಿದ್ದನು.

14030003a ಸ ಸಾಗರಾಂತಾಂ ಧನುಷಾ ವಿನಿರ್ಜಿತ್ಯ ಮಹೀಮಿಮಾಮ್ |

14030003c ಕೃತ್ವಾ ಸುದುಷ್ಕರಂ ಕರ್ಮ ಮನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮೇ ಸಮಾದಧೇ||

ಅವನು ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸಿನ ಬಲದಿಂದ ಸಾಗರಾಂತವಾದ ಈ ಮಹಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಆ ದುಷ್ಕರ ಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

14030004a ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ವೃಕ್ಷಮೂಲೇಽಥ ತಸ್ಯ ಚಿಂತಾ ಬಭೂವ ಹ |

14030004c ಉತ್ಸೃಜ್ಯ ಸುಮಹದ್ರಾಜ್ಯಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಪ್ರತಿ ಮಹಾಮತೇ||

ಮಹಾರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು ವೃಕ್ಷದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ

ಮಹಾಮತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ತ್ವ ದ ಕುರಿತು ಒಂದು ಯೋಚನೆಯು
ಹುಟ್ಟಿತು.

14030005 ಅಲರ್ಕ ಉವಾಚ

14030005a ಮನಸೋ ಮೇ ಬಲಂ ಜಾತಂ ಮನೋ ಜಿತ್ವಾ ಧ್ರುವೋ ಜಯಃ|

14030005c ಅನ್ಯತ್ರ ಬಾಣಾನಸ್ಯಾಮಿ ಶತ್ರುಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಃ||

ಅಲರ್ಕನು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಬಲವು
ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದರೆ ಜಯವು ನಿಶ್ಚಿತವಾದದ್ದು.
ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಸುತ್ತವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ನಾನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಬಾಣಗಳ
ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

14030006a ಯದಿದಂ ಚಾಪಲಾನ್ಮೂರ್ತೇಃ ಸರ್ವಮೇತಚ್ಚಿಕೀರ್ಷತಿ|

14030006c ಮನಃ ಪ್ರತಿ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಾಗ್ರಾಹಂ ಮೋಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸಾಯಕಾನ್||

ಈ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಾಪಲ್ಯವೇ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಸಾಯಕಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ.”

14030007 ಮನ ಉವಾಚ

14030007a ನೇಮೇ ಬಾಣಾಸ್ತರಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾಮಲರ್ಕ ಕಥಂ ಚನ|

14030007c ತವೈವ ಮರ್ಮ ಭೇತ್ಸ್ಯಂತಿ ಭಿನ್ನಮರ್ಮಾ ಮರಿಷ್ಯಸಿ||

ಮನಸ್ಸು ಹೇಳಿತು: “ಅಲರ್ಕ ! ಈ ಬಾಣಗಳು ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು
ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನದೇ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತವೆ.

ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು ಭೇದಿಸಲ್ಪಡಲು ನೀನೇ ಮೃತ್ಯುಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ !

14030008a ಅನ್ಯಾನ್ಯಾಣಾನ್ಸಮೀಕ್ಷಸ್ವ ಯೈಸ್ತ್ವಂ ಮಾಂ ಸೂದಯಿಷ್ಯಸಿ|

14030008c ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಸ ವಿಚಿಂತ್ಯಾಥ ತತೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಲ್ಲ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಬಾಣಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನೋಡು !” ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲರ್ಕನು ಯೋಚಿಸಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

14030009 ಅಲರ್ಕ ಉವಾಚ

14030009a ಆಘ್ರಾಯ ಸುಬಹೂನ್ಗಂಧಾಂಸ್ತಾನೇವ ಪ್ರತಿಗೃಧ್ಯತಿ|

14030009c ತಸ್ಮಾದ್ಭ್ರಾಣಂ ಪ್ರತಿ ಶರಾನ್ಪ್ರತಿಮೋಕ್ಷ್ಯಾ ಮ್ಯಹಂ ಶಿತಾನ್||

ಅಲರ್ಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನೇಕ ಗಂಧಗಳನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಿದರೂ ಘ್ರಾಣವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಘ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಾನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ !”

14030010 ಘ್ರಾಣ ಉವಾಚ

14030010a ನೇಮೇ ಬಾಣಾಸ್ತರಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾಮಲರ್ಕ ಕಥಂ ಚನ|

14030010c ತವೈವ ಮರ್ಮ ಭೇತ್ಸ್ಯಂತಿ ಭಿನ್ನಮರ್ಮಾ ಮರಿಷ್ಯಸಿ||

ಘ್ರಾಣವು ಹೇಳಿತು: “ಅಲರ್ಕ ! ಈ ಬಾಣಗಳು ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನದೇ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತವೆ. ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು ಭೇದಿಸಲ್ಪಡಲು ನೀನೇ ಮೃತ್ಯುಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ !

14030011a ಅನ್ಯಾನ್ಯಾಣಾನ್ಸಮೀಕ್ಷಸ್ವ ಯೈಸ್ವಂ ಮಾಂ ಸೂದಯಿಷ್ಯಸಿ|

14030011c ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಸ ವಿಚಿಂತ್ಯಾಥ ತತೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಲ್ಲ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಬಾಣಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನೋಡು!” ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲರ್ಕನು ಯೋಚಿಸಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

14030012 ಅಲರ್ಕ ಉವಾಚ

14030012a ಇಯಂ ಸ್ವಾದೂನ್ರಸಾನುಕ್ತ್ವಾ ತಾನೇವ ಪ್ರತಿಗೃಧ್ಯತಿ|

14030012c ತಸ್ಮಾಜ್ಜಿಹ್ವಾಂ ಪ್ರತಿ ಶರಾನ್ಪ್ರತಿಮೋಕ್ಷ್ಯಾ ಮ್ಯಹಂ ಶಿತಾನ್||

ಅಲರ್ಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನೇಕ ಸ್ವಾದು ರಸಗಳನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿದರೂ ಇದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಾನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ!”

14030013 ಜಿಹ್ವೋವಾಚ

14030013a ನೇಮೇ ಬಾಣಾಸ್ತರಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾಮಲರ್ಕ ಕಥಂ ಚನ|

14030013c ತವೈವ ಮರ್ಮ ಭೇತ್ಸಂತಿ ಭಿನ್ನಮರ್ಮಾ ಮರಿಷ್ಯಸಿ||

ನಾಲಿಗೆಯು ಹೇಳಿತು: “ಅಲರ್ಕ ! ಈ ಬಾಣಗಳು ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನದೇ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತವೆ. ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು ಭೇದಿಸಲ್ಪಡಲು ನೀನೇ ಮೃತ್ಯುಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ !

14030014a ಅನ್ಯಾನ್ಯಾಣಾನ್ಸಮೀಕ್ಷಸ್ವ ಯೈಸ್ವಂ ಮಾಂ ಸೂದಯಿಷ್ಯಸಿ|

14030014c ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಸ ವಿಚಿಂತ್ಯಾಥ ತತೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಲ್ಲ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ
ಬಾಣಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನೋಡು!” ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲರ್ಕನು ಯೋಚಿಸಿ
ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

14030015 ಅಲರ್ಕ ಉವಾಚ

14030015a ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ವಗ್ವಿಧಾನ್ ಸ್ಪರ್ಶಾಂಸ್ತಾನೇವ ಪ್ರತಿಗೃಧ್ಯತಿ|

14030015c ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಚಂ ಪಾಟಯಿಷ್ಯೇ ವಿವಿಧೈಃ ಕಂಕಪತ್ರಿಭಿಃ||

ಅಲರ್ಕನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿವಿಧ ಸ್ಪರ್ಶಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೂ ಈ
ಚರ್ಮವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ
ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಾನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ!”

14030016 ತ್ವಗುವಾಚ

14030016a ನೇಮೇ ಬಾಣಾಸ್ತರಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾಮಲರ್ಕ ಕಥಂ ಚನ|

14030016c ತವೈವ ಮರ್ಮ ಭೇತ್ಸ್ಯಂತಿ ಭಿನ್ನಮರ್ಮಾ ಮರಿಷ್ಯಸಿ||

ಚರ್ಮವು ಹೇಳಿತು: “ಅಲರ್ಕ ! ಈ ಬಾಣಗಳು ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು
ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನದೇ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತವೆ.
ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು ಭೇದಿಸಲ್ಪಡಲು ನೀನೇ ಮೃತ್ಯುಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ !

14030017a ಅನ್ಯಾನ್ಯಾಣಾನ್ಸಮೀಕ್ಷಸ್ವ ಯೈಸ್ವಂ ಮಾಂ ಸೂದಯಿಷ್ಯಸಿ|

14030017c ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಸ ವಿಚಿಂತ್ಯಾಥ ತತೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಲ್ಲ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ

ಬಾಣಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನೋಡು !” ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲರ್ಕನು ಯೋಚಿಸಿ
ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

14030018 ಅಲರ್ಕ ಉವಾಚ

14030018a ಶ್ರುತ್ವಾ ವೈ ವಿವಿಧಾನ್ಯಬ್ಧಾಂಸ್ತಾನೇವ ಪ್ರತಿಗೃಧ್ಯತಿ|

14030018c ತಸ್ಮಾಚ್ಚೋತ್ರಂ ಪ್ರತಿ ಶರಾನ್ವತಿಮೋಕ್ಷಾಮ್ಯಹಂ ಶಿತಾನ್||

ಅಲರ್ಕನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿವಿಧ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಈ ಕಿವಿಗಳು
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ಲೋತ್ರಕ್ಕೆ
ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಾನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ !”

14030019 ಶ್ಲೋತ್ರ ಉವಾಚ

14030019a ನೇಮೇ ಬಾಣಾಸ್ತರಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾಮಲರ್ಕ ಕಥಂ ಚನ|

14030019c ತವೈವ ಮರ್ಮ ಭೇತ್ಸ್ಯಂತಿ ತತೋ ಹಾಸ್ಯಸಿ ಜೀವಿತಮ್||

ಶ್ಲೋತ್ರವು ಹೇಳಿತು: “ಅಲರ್ಕ ! ಈ ಬಾಣಗಳು ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು
ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನದೇ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತವೆ.
ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು ಭೇದಿಸಲ್ಪಡಲು ನೀನೇ ಮೃತ್ಯುಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ !

14030020a ಅನ್ಯಾನ್ಯಾಣಾನ್ಸಮೀಕ್ಷಸ್ವ ಯೈಸ್ತ್ವಂ ಮಾಂ ಸೂದಯಿಷ್ಯಸಿ|

14030020c ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಸ ವಿಚಿಂತ್ಯಾಥ ತತೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಲ್ಲ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ
ಬಾಣಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನೋಡು !” ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲರ್ಕನು ಯೋಚಿಸಿ
ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

14030021 ಅಲರ್ಕ ಉವಾಚ

14030021a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವೈ ವಿವಿಧಾನ್ಭಾವಾಂಸ್ತಾನೇವ ಪ್ರತಿಗೃಧ್ಯತಿ|

14030021c ತಸ್ಮಾಚ್ಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರತಿ ಶರಾನ್ಪ್ರತಿಮೋಕ್ಷ್ಯಾ ಮೃಹಂ ಶಿತಾನ್||

ಅಲರ್ಕನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿವಿಧ ಭಾವಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಈ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಾನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ!”

14030022 ಚಕ್ಷುರುವಾಚ

14030022a ನೇಮೇ ಬಾಣಾಸ್ತರಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾಮಲರ್ಕ ಕಥಂ ಚನ|

14030022c ತವೈವ ಮರ್ಮ ಭೇತ್ಸ್ಯಂತಿ ಭಿನ್ನಮರ್ಮಾ ಮರಿಷ್ಯಸಿ||

ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೇಳಿದವು: “ಅಲರ್ಕ ! ಈ ಬಾಣಗಳು ಎಂದೂ ನಮ್ಮನ್ನು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನದೇ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತವೆ. ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು ಭೇದಿಸಲ್ಪಡಲು ನೀನೇ ಮೃತ್ಯುಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ !

14030023a ಅನ್ಯಾನ್ಬಾಣಾನ್ಸಮೀಕ್ಷಸ್ವ ಯೈಸ್ತ್ವಂ ಮಾಂ ಸೂದಯಿಷ್ಯಸಿ|

14030023c ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಸ ವಿಚಿಂತ್ಯಾಥ ತತೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಲ್ಲ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಬಾಣಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನೋಡು!” ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲರ್ಕನು ಯೋಚಿಸಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

14030024 ಅಲರ್ಕ ಉವಾಚ

14030024a ಇಯಂ ನಿಷ್ಠಾ ಬಹುವಿಧಾ ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ತ್ವದ್ಭವಸ್ಯತಿ|

14030024c ತಸ್ಮಾದ್ಬುದ್ಧಿಂ ಪ್ರತಿ ಶರಾನ್ವ ತಿಮೋಕ್ಷ್ಯಾ ಮ್ಯಹಂ ಶಿತಾನ್||

ಅಲರ್ಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಹುವಿಧದ ನಿಶ್ಚಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಗೇ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಾನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ!”

14030025 ಬುದ್ಧಿರುವಾಚ

14030025a ನೇಮೇ ಬಾಣಾಸ್ತರಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾಮಲರ್ಕ ಕಥಂ ಚನ|

14030025c ತವೈವ ಮರ್ಮ ಭೇತ್ಸ್ಯಂತಿ ಭಿನ್ನಮರ್ಮಾ ಮರಿಷ್ಯಸಿ||

ಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಳಿತು: “ಅಲರ್ಕ ! ಈ ಬಾಣಗಳು ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನದೇ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತವೆ. ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು ಭೇದಿಸಲ್ಪಡಲು ನೀನೇ ಮೃತ್ಯುಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ!”

14030026 ಪಿತರ ಊಚುಃ

14030026a ತತೋಽಲರ್ಕ ಸ್ತಪೋ ಘೋರಮಾಸ್ಥಾಯಾಥ ಸುದುಷ್ಕರಮ್|

14030026c ನಾಧ್ಯಗಚ್ಚ ತ್ವರಂ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಬಾಣಮೇತೇಷು ಸಪ್ತಸು|

14030026e ಸುಸಮಾಹಿತಚೇತಾಸ್ತು ತತೋಽಚಿಂತಯತ ಪ್ರಭುಃ||

ಪಿತೃಗಳು ಹೇಳಿದರು: “ಅನಂತರ ಅಲರ್ಕನು ದುಷ್ಕರವಾದ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಈ ಏಳರನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಪರಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಆ ಪ್ರಭುವು ಸುಸಮಾಹಿತನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದನು.

14030027a ಸ ವಿಚಿಂತ್ಯ ಚಿರಂ ಕಾಲಮಲಕೋಽ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

14030027c ನಾಧ್ಯಗಚ್ಚತ್ಪರಂ ಶ್ರೇಯೋ ಯೋಗಾನ್ಮತಿಮತಾಂ ವರಃ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ಮತಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅಲರ್ಕನು ಬಹಳಕಾಲ
ಯೋಚಿಸಿಯೂ ಆ ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಯೋಗವನ್ನು
ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

14030028a ಸ ಏಕಾಗ್ರಂ ಮನಃ ಕೃತ್ವಾ ನಿಶ್ಚಲೋ ಯೋಗಮಾಸ್ಥಿತಃ|

14030028c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಜಘಾನಾಶು ಬಾಣೇನೈಕೇನ ವೀರ್ಯವಾನ್|

14030028e ಯೋಗೇನಾತ್ಮಾನಮಾವಿಶ್ಯ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಾಂ ಯಯೌ||

ಅನಂತರ ಆ ವೀರ್ಯವಾನನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ
ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿ ಯೋಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಅದೊಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಿದನು. ಆತ್ಮನನ್ನು ಯೋಗದಲ್ಲಿ
ಲೀನಗೊಳಿಸಿ ಪರಮ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

14030029a ವಿಸ್ಮಿತಶ್ಚಾಪಿ ರಾಜರ್ಷಿರಿಮಾಂ ಗಾಥಾಂ ಜಗಾದ ಹ|

14030029c ಅಹೋ ಕಷ್ಟಂ ಯದಸ್ಮಾಭಿಃ ಪೂರ್ವಂ ರಾಜ್ಯಮನುಷ್ಠಿತಮ್|

14030029e ಇತಿ ಪಶ್ಚಾನ್ಮಯಾ ಜ್ಞಾತಂ ಯೋಗಾನ್ನಾಸ್ತಿ ಪರಂ ಸುಖಮ್||

ಅದರಿಂದ ವಿಸ್ಮಿತನಾದ ರಾಜರ್ಷಿಯು ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿದನು:
“ಅಯ್ಯೋ ಕಷ್ಟವೇ ! ಇದೂವರೆಗೆ ನಾವು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು
ಬಂದೆವು. ಯೋಗಕ್ಕಿಂತ ಪರಮ ಸುಖವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಬಹಳ ಕಾಲದ
ನಂತರ ನನಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು !”

14030030a ಇತಿ ತ್ವಮಪಿ ಜಾನೀಹಿ ರಾಮ ಮಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾನ್ವಹಿ|

14030030c ತಪೋ ಘೋರಮುಪಾತಿಷ್ಠ ತತಃ ಶ್ರೇಯೋಽಭಿಪತ್ಸ್ಯಸೇ||

ರಾಮ ! ಇದನ್ನು ನೀನೂ ಕೂಡ ಅರಿತುಕೋ ! ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು
ಕೊಲ್ಲಬೇಡ ! ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳು. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುತ್ತದೆ !”

14030031 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14030031a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತಪೋ ಘೋರಂ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಃ ಪಿತಾಮಹೈಃ|

14030031c ಆಸ್ಥಿತಃ ಸುಮಹಾಭಾಗೋ ಯಯೌ ಸಿದ್ಧಿಂ ಚ ದುರ್ಗಮಾಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಹಾಭಾಗ
ಜಾಮದಗ್ನಿ ರಾಮನು ಘೋರತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ದುರ್ಗಮ
ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಮೂವತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೧

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು

14031001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14031001a ತ್ರಯೋ ವೈ ರಿಪವೋ ಲೋಕೇ ನವ ವೈ ಗುಣತಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

²³14031001c ಹರ್ಷಃ ಸ್ತಂಭೋಽಭಿಮಾನಶ್ಚ ತ್ರಯಸ್ತೇ ಸಾತ್ವಿಕಾ ಗುಣಾಃ||

14031002a ಶೋಕಃ ಕ್ರೋಧೋಽತಿಸಂರಂಭೋ ರಾಜಸಾಸ್ತೇ ಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

14031002c ಸ್ವಪ್ನಸ್ತಂದ್ರೀ ಚ ಮೋಹಶ್ಚ ತ್ರಯಸ್ತೇ ತಾಮಸಾ ಗುಣಾಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ಒಂಭತ್ತು ಶತ್ರುಗಳಿದ್ದಾರೆ: ಹರ್ಷ, ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನ ಈ ಮೂರು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಶೋಕ, ಕ್ರೋಧ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷ ಈ ಮೂರು ರಾಜಸ ಗುಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಸ್ವಪ್ನ, ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು ಮೋಹ ಇವು ಮೂರು ತಾಮಸ ಗುಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು.

14031003a ಏತಾನ್ನಿಕೃತ್ಯ ಧೃತಿಮಾನ್ಬಾಣಸಂಘೈರತಂದ್ರಿತಃ|

14031003c ಜೇತುಂ ಪರಾನುತ್ಸಹತೇ ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ||

²³ ಪ್ರಹರ್ಷಃ ಪ್ರೀತಿರಾನಂದಸ್ತ್ರಯಸ್ತೇ ಸಾತ್ವಿಕಾ ಗುಣಾಃ| ತುಷ್ಣಾ ಕ್ರೋಧೋಽಭಿಸಂರಂಭೋ ರಾಜಸಾಸ್ತೇ ಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ| ಶ್ರಮಸಂದ್ರಾ ಚ ಮೋಹಶ್ಚ ತ್ರಯಸ್ತೇ ತಾಮಸಾ ಗುಣಾಃ|| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಪ್ರಹರ್ಷ, ಪ್ರೀತಿ, ಆನಂದ ಈ ಮೂರು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದ ಪ್ರಭೇದಗಳು. ತೃಷ್ಣೆ, ಕ್ರೋಧ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷಭಾವ ಈ ಮೂರು ರಾಜಸಗುಣದ ಪ್ರಭೇದಗಳು. ಶ್ರಮ, ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು ಮೋಹ ಈ ಮೂರು ತಾಮಸಗುಣದ ಪ್ರಭೇದಗಳು (ಭರತದರ್ಶನ, ಸಂಪುಟ ೩೦).

ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮನೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಲಸ್ಯರಹಿತನೂ ಮತ್ತು
ಧೈರ್ಯವಂತನೂ ಆದವನು ಬಾಣಸಂಘಗಳಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಇತರ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲನು.

14031004a ಅತ್ರ ಗಾಥಾಃ ಕೀರ್ತಯಂತಿ ಪುರಾಕಲ್ಪವಿದೋ ಜನಾಃ|

14031004c ಅಂಬರೀಷೇಣ ಯಾ ಗೀತಾ ರಾಜ್ಞಾ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಶಾಸತಾ||

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪವನ್ನು ತಿಳಿದ ಜನರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು
ಆಳಿದ ರಾಜಾ ಅಂಬರೀಷನ ಈ ಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

14031005a ಸಮುದೀರ್ಣೇಷು ದೋಷೇಷು ವಧ್ಯಮಾನೇಷು ಸಾಧುಷು|

14031005c ಜಗ್ರಾಹ ತರಸಾ ರಾಜ್ಯಮಂಬರೀಷ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ||

ದೋಷಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರಲು ಮತ್ತು ಸಾಧುಪುರುಷರ
ವಧೆಗಳಾಗುತ್ತಿರಲು ಅಂಬರೀಷನು ಬೇಗನೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

14031006a ಸ ನಿಗೃಹ್ಯ ಮಹಾದೋಷಾನ್ಸಾಧೂನ್ಸಮಭಿಪೂಜ್ಯ ಚ|

14031006c ಜಗಾಮ ಮಹತೀಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಗಾಥಾಂ ಚೇಮಾಂ ಜಗಾದ ಹ||

ಅವನು ಮಹಾದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಸಾಧುಜನರನ್ನು
ಗೌರವಿಸಿ ಮಹಾ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವನು ಈ
ಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡಿದನು:

14031007a ಭೂಯಿಷ್ಯಂ ಮೇ ಜಿತಾ ದೋಷಾ ನಿಹತಾಃ ಸರ್ವಶತ್ರುವಃ|

14031007c ಏಕೋ ದೋಷೋಽವಶಿಷ್ಟಸ್ತು ವಧ್ಯಃ ಸ ನ ಹತೋ ಮಯಾ||

“ನಾನು ಅನೇಕ ದೋಷಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸರ್ವಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಧ್ಯವಾದ ದೋಷವು ಉಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಸಂಹರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ !

14031008a ಯೇನ ಯುಕ್ತೋ ಜಂತುರಯಂ ವೈತ್ಯಷ್ಟಂ ನಾಧಿಗಚ್ಚತಿ|

14031008c ತೃಷ್ಣಾರ್ತ ಇವ ನಿಮ್ನಾನಿ ಧಾವಮಾನೋ ನ ಬುದ್ಯತೇ||

ಈ ದೋಷದಿಂದಾಗಿಯೇ ಜಂತುಗಳು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ತೃಷ್ಣಾರ್ತನಾಗಿ ನೀಚ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

14031009a ಅಕಾರ್ಯಮಪಿ ಯೇನೇಹ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ಸೇವತೇ ನರಃ|

14031009c ತಂ ಲೋಭಮಸಿಭಿಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ನಿ ಕೃಂತಂತಂ ನಿ ಕೃಂತತ||

ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನರನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಲೋಭವನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸುವವನು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

14031010a ಲೋಭಾದ್ಧಿ ಜಾಯತೇ ತೃಷ್ಣಾ ತತಶ್ಚಿಂತಾ ಪ್ರಸಜ್ಯತೇ|

14031010c ಸ ಲಿಪ್ಸಮಾನೋ ಲಭತೇ ಭೂಯಿಷ್ಯಂ ರಾಜಸಾನ್ಮುಣಾನಾ||

ಲೋಭದಿಂದ ತೃಷ್ಣೆಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಚಿಂತೆಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳು ತಗಲಿಕೊಂಡವನಲ್ಲಿ ರಾಜಸ ಗುಣಗಳು

ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ.

14031011a ಸ ತೈರ್ಗುಣೈಃ ಸಂಹತದೇಹಬಂಧನಃ

ಪುನಃ ಪುನರ್ಜಾಯತಿ ಕರ್ಮ ಚೇಹತೇ|

14031011c ಜನ್ಮಕ್ಷಯೇ ಭಿನ್ನವಿಕೀರ್ಣದೇಹಃ

ಪುನರ್ಮೃತ್ಯುಂ ಗಚ್ಚತಿ ಜನ್ಮನಿ ಸ್ವೇ||

ಆ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವನು ದೇಹಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಹತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜನ್ಮವು ಕ್ಷಯವಾಗಲು ದೇಹವು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹರಡಿಹೋದರೂ ಪುನಃ ಅವನು ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14031012a ತಸ್ಮಾದೇನಂ ಸಮ್ಯಗವೇಕ್ಷ್ಯ ಲೋಭಂ

ನಿಗೃಹ್ಯ ಧೃತ್ಯಾತ್ಮನಿ ರಾಜ್ಯಮಿಚ್ಛೇತ್|

14031012c ಏತದ್ರಾಜ್ಯಂ ನಾನ್ಯದಸ್ತೀತಿ ವಿದ್ಯಾದ್

ಯಸ್ವತ್ ರಾಜಾ ವಿಜಿತೋ ಮಮೈಕಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಈ ಲೋಭವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಧೃತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಆತ್ಮನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಯಸಬೇಕು. ಇದೇ ರಾಜ್ಯವು. ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜನು ನನ್ನದು ಎನ್ನುವ ಒಂದನ್ನೇ ಗೆದ್ದಿರುತ್ತಾನೆ.”

14031013a ಇತಿ ರಾಜ್ಞಾಂಬರೀಷೇಣ ಗಾಥಾ ಗೀತಾ ಯಶಸ್ವಿನಾ|

14031013c ಆಧಿರಾಜ್ಯಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಲೋಭಮೇಕಂ ನಿಕ್ಯಂತತಾ||

ಇದೇ ಯಶಸ್ವಿ ರಾಜಾ ಅಂಬರೀಷನು ಲೋಭವೊಂದನ್ನೇ ಕಡಿದು
ಆತ್ಮವೆನ್ನುವ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಹಾಡಿದ ಗೀತೆಯು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ಏಕತ್ರಿಸೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಮೂವತ್ತೊಂದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೨

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರೆಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೫).

14032001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14032001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14032001c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಂ ಜನಕಸ್ಯ ಚ ಭಾಮಿನಿ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾಮಿನೀ! ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ
ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಈ ಜನಕ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ
ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14032002a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಜನಕೋ ರಾಜಾ ಸನ್ನಂ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿದಾಗಮೇ|

14032002c ವಿಷಯೇ ಮೇ ನ ವಸ್ತುವ್ಯಮಿತಿ ಶಿಷ್ಟ್ಯರ್ಥಮಬ್ರವೀತ್||

ಒಮ್ಮೆ ರಾಜಾ ಜನಕನು ಯಾವುದೋ ಅಪರಾಧದಲ್ಲಿ
ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ “ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಡ!”
ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದನು.

14032003a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚಾಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ರಾಜಸತ್ತಮಮ್|

14032003c ಆಚಕ್ಷ್ವ ವಿಷಯಂ ರಾಜನ್ಯಾವಾಸ್ತವ ವಶೇ ಸ್ಥಿತಃ||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ರಾಜಸತ್ತಮನಿಗೆ ಕೇಳಿದನು:
“ರಾಜನ್! ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ್ಯವಿದೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.

14032004a ಸೋಽನ್ಯಸ್ಯ ವಿಷಯೇ ರಾಜ್ಞೋ ವಸ್ತುವಿಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ವಿಭೋ|

14032004c ವಚಸ್ತೇ ಕರ್ತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ಮಹೀಪತೇ||

ವಿಭೋ! ಅನ್ಯ ರಾಜನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.
ಮಹೀಪತೇ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಲು
ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

14032005a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತದಾ ರಾಜಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಯಶಸ್ವಿನಾ|

14032005c ಮುಹುರುಷ್ಟಂ ಚ ನಿಶ್ವಸ್ಯ ನ ಸ ತಂ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ||

ಯಶಸ್ವೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ರಾಜನು ಪುನಃ ಪುನಃ ದೀರ್ಘ
ಬಿಸಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

14032006a ತಮಾಸೀನಂ ಧ್ಯಾಯಮಾನಂ ರಾಜಾನಮಮಿತೌಜಸಮ್|

14032006c ಕಶ್ಮಲಂ ಸಹಸಾಗಚ್ಚದ್ಭಾನುಮಂತಮಿವ ಗ್ರಹಃ||

ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವಿ ರಾಜನನ್ನು -
ಸೂರ್ಯನನ್ನು ರಾಹುವು ಆವರಿಸುವಂತೆ - ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ
ಮೋಹವು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

14032007a ಸಮಾಶ್ವಾಸ್ಯ ತತೋ ರಾಜಾ ವ್ಯಪೇತೇ ಕಶ್ಮಲೇ ತದಾ|

14032007c ತತೋ ಮುಹೂರ್ತಾದಿವ ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ಮೋಹದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ನಂತರ
ಸಮಾಧಾನತಳೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

14032008a ಪಿತೃಪೈತಾಮಹೇ ರಾಜ್ಯೇ ವಶ್ಯೇ ಜನಪದೇ ಸತಿ|

14032008c ವಿಷಯಂ ನಾಧಿಗಚ್ಚಾಮಿ ವಿಚಿನ್ವನ್ಪುಥಿವೀಮಿಮಾಮ್||

“ಪಿತೃ-ಪಿತಾಮಹರ ಈ ರಾಜ್ಯ ಜನಪದಗಳು ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿವೆ.
ಆದರೂ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಹುಡುಕಿದರೂ ನನ್ನ
ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲಿಯವರೆಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

14032009a ನಾಧ್ಯಗಚ್ಚಂ ಯದಾ ಪೃಥ್ವ್ಯಾಂ ಮಿಥಿಲಾ ಮಾರ್ಗಿತಾ ಮಯಾ|

14032009c ನಾಧ್ಯಗಚ್ಚಂ ಯದಾ ತಸ್ಯಾಂ ಸ್ವಪ್ರಜಾ ಮಾರ್ಗಿತಾ ಮಯಾ||

ಭೂಮಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಯನ್ನು ಕಾಣಲಾರದೇ ನಾನು
ಮಿಥಿಲಾ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದೆನು.
ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವೆಷ್ಟೆಂದು ತಿಳಿಯದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳು

ಯಾರು ಎಂದು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದೆನು.

14032010a ನಾಧ್ಯಗಚ್ಚಂ ಯದಾ ತಾಸು ತದಾ ಮೇ ಕಶ್ಮಲೋಽಭವತ್|

14032010c ತತೋ ಮೇ ಕಶ್ಮಲಸ್ಯಾಂತೇ ಮತಿಃ ಪುನರುಪಸ್ಥಿತಾ||

ಅವರನ್ನೂ ನಾನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ನಾನು
ಮೋಹಪರವಶನಾದೆನು. ಮೋಹವು ಕಳೆದ ನಂತರ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು
ಪುನಃ ಸ್ತಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

14032011a ತಯಾ ನ ವಿಷಯಂ ಮನ್ಯೇ ಸರ್ವೋ ವಾ ವಿಷಯೋ ಮಮ|

14032011c ಆತ್ಮಾಪಿ ಚಾಯಂ ನ ಮಮ ಸರ್ವಾ ವಾ ಪೃಥಿವೀ ಮಮ|

14032011e ಉಷ್ಯತಾಂ ಯಾವದುತ್ಸಾಹೋ ಭುಜ್ಯತಾಂ ಯಾವದಿಷ್ಯತೇ||

ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವೇ! ಈ
ನನ್ನ ಆತ್ಮವೂ ನನ್ನದಲ್ಲ ಅಥವಾ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯೇ ನನ್ನದು!
ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನಿನಗಿಷ್ಟವಿದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು
ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸು!”

14032012 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14032012a ಪಿತೃಪೈತಾಮಹೇ ರಾಜ್ಯೇ ವಶ್ಯೇ ಜನಪದೇ ಸತಿ|

14032012c ಬ್ರೂಹಿ ಕಾಂ ಬುದ್ಧಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಮಮತ್ವಂ ವರ್ಜಿತಂ ತ್ವಯಾ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತೃ-ಪಿತಾಮಹರ ಈ ರಾಜ್ಯ
ಜನಪದಗಳು ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನೀನು
ಮಮತ್ವವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.

14032013a ಕಾಂ ವಾ ಬುದ್ಧಿಂ ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಸರ್ವೋ ವೈ ವಿಷಯಸ್ತವ|

14032013c ನಾವೈಷಿ ವಿಷಯಂ ಯೇನ ಸರ್ವೋ ವಾ ವಿಷಯಸ್ತವ||

ಅಥವಾ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನೀನು ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನದೇ ರಾಜ್ಯವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ? ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿರುವ ಈ ರಾಜ್ಯವು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ?”

14032014 ಜನಕ ಉವಾಚ

14032014a ಅಂತವಂತ ಇಹಾರಂಭಾ ವಿದಿತಾಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು|

14032014c ನಾಧ್ಯಗಚ್ಚಮಹಂ ಯಸ್ಮಾನ್ಮಮೇದಮಿತಿ ಯದ್ಭವೇತ್||

ಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಇಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳೂ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನದು ಎಂಬ ವಸ್ತುವು ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

14032015a ಕಸ್ಯೇದಮಿತಿ ಕಸ್ಯ ಸ್ವಮಿತಿ ವೇದವಚಸ್ತಥಾ|

14032015c ನಾಧ್ಯಗಚ್ಚಮಹಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮಮೇದಮಿತಿ ಯದ್ಭವೇತ್||

“ಇದು ಯಾರ ವಸ್ತುವು?” ಮತ್ತು “ಇದು ಯಾರ ಧನವು?” ಎಂಬ ವೇದವಚನವಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ “ಇದು ನನ್ನದು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವ ವಿಷಯವೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

14032016a ಏತಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಮಮತ್ವಂ ವರ್ಜಿತಂ ಮಯಾ|

14032016c ಶೃಣು ಬುದ್ಧಿಂ ತು ಯಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸರ್ವತ್ರ ವಿಷಯೋ ಮಮ||

ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮಮತ್ವವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿತು. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

14032017a ನಾಹಮಾತ್ಮಾರ್ಥಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಗಂಧಾನ್ ಘ್ರಾಣಗತಾನಪಿ|

14032017c ತಸ್ಮಾನ್ಮೇ ನಿರ್ಜಿತಾ ಭೂಮಿರ್ವಶೇ ತಿಷ್ಠತಿ ನಿತ್ಯದಾ||

ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮೂಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ನಾನು ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಮೂಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

14032018a ನಾಹಮಾತ್ಮಾರ್ಥಮಿಚ್ಛಾಮಿ ರಸಾನಾಸ್ಯೇಽಪಿ ವರ್ತತಃ|

14032018c ಆಪೋ ಮೇ ನಿರ್ಜಿತಾಸ್ತಸ್ಮಾದ್ವಶೇ ತಿಷ್ಠಂತಿ ನಿತ್ಯದಾ||

ರಸವನ್ನು ಸ್ವಾದಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ನಾನು ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಅಪವನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

14032019a ನಾಹಮಾತ್ಮಾರ್ಥಮಿಚ್ಛಾಮಿ ರೂಪಂ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಚಕ್ಷುಷಾ|

14032019c ತಸ್ಮಾನ್ಮೇ ನಿರ್ಜಿತಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಶೇ ತಿಷ್ಠತಿ ನಿತ್ಯದಾ||

ರೂಪವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಡರೂ ಅದನ್ನು ನಾನು ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

14032020a ನಾಹಮಾತ್ಮಾರ್ಥಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಸ್ಪರ್ಶಾಂಸ್ತ್ವಚಿ ಗತಾಶ್ಚ ಯೇ|

14032020c ತಸ್ಮಾನ್ನೇ ನಿರ್ಜಿತೋ ವಾಯುರ್ವಶೇ ತಿಷ್ಠತಿ ನಿತ್ಯದಾ||

ಚರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ನಾನು ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ವಾಯುವನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

14032021a ನಾಹಮಾತ್ಮಾರ್ಥಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಶಬ್ದಾನ್ಮೋತ್ರಗತಾನಪಿ|

14032021c ತಸ್ಮಾನ್ನೇ ನಿರ್ಜಿತಾಃ ಶಬ್ದಾ ವಶೇ ತಿಷ್ಠಂತಿ ನಿತ್ಯದಾ||

ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ನಾನು ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಶಬ್ದವನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

14032022a ನಾಹಮಾತ್ಮಾರ್ಥಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಮನೋ ನಿತ್ಯಂ ಮನೋಂತರೇ|

14032022c ಮನೋ ಮೇ ನಿರ್ಜಿತಂ ತಸ್ಮಾದ್ವಶೇ ತಿಷ್ಠತಿ ನಿತ್ಯದಾ||

ನಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

14032023a ದೇವೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪಿತೃಭ್ಯಶ್ಚ ಭೂತೇಭ್ಯೋಽತಿಥಿಭಿಃ ಸಹ|

14032023c ಇತ್ಯರ್ಥಂ ಸರ್ವ ಏವೇಮೇ ಸಮಾರಂಭಾ ಭವಂತಿ ವೈ||

ನನ್ನ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳೂ ದೇವತೆ, ಪಿತೃ, ಭೂತಗಳು ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳ

ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.”

14032024a ತತಃ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಜನಕಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪುನರಬ್ರವೀತ್|

14032024c ತ್ವಜ್ಜಿಜ್ಞಾಸಾರ್ಥಮಧ್ಯೇಹ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಂ ಧರ್ಮಮಾಗತಮ್||

ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಕ್ಕು ಜನಕನಿಗೆ ಪುನಃ ಹೇಳಿದನು: “ನಿನ್ನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿರುವ ಧರ್ಮನೇ ನಾನೆಂದು ತಿಳಿ!

14032025a ತ್ವಮಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮನಾಭಸ್ಯ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ರಸ್ಯಾನಿವರ್ತಿನಃ|

14032025c ಸತ್ತ್ವ ನೇಮಿನಿರುದ್ಧಸ್ಯ ಚಕ್ರಸ್ತ್ರೈಕಃ ಪ್ರವರ್ತಕಃ||

ಸತ್ತ್ವ ವೆಂಬ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮನಾಭಿಯುಳ್ಳ ಹಿಂದೆ ಚಲಿಸದ ಮತ್ತು ತಡೆಯಲಾಗದ ಈ ಚಕ್ರವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿರುವವನು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಸರಿ!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ದ್ವಾತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಮೂವತ್ತೆರಡನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು

ಮುಂದುವರೆಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೮).

14033001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14033001a ನಾಹಂ ತಥಾ ಭೀರು ಚರಾಮಿ ಲೋಕೇ

ತಥಾ ತ್ವಂ ಮಾಂ ತರ್ಕಯಸೇ ಸ್ವಬುದ್ಧಾ |

14033001c ವಿಪ್ರೋಽಸ್ಮಿ ಮುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ ವನೇಚರೋಽಸ್ಮಿ

ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ತಥಾಸ್ಮಿ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಭೀರು ! ನಾನು ಹೇಗಿರುವೆನೆಂದು ನೀನು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತರ್ಕಿಸುತ್ತಿರುವೆ ತಾನೇ? ಆದರೆ ನಾನು ಹಾಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಿಪ್ರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ವನಚರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

14033002a ನಾಹಮಸ್ಮಿ ಯಥಾ ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪಶ್ಯಸೇ ಚಕ್ಷುಷಾ ಶುಭೇ |

14033002c ಮಯಾ ವ್ಯಾಪ್ತಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಯತ್ಕಿಂ ಚಿಜ್ಜಗತೀಗತಮ್ ||

ಶುಭೇ ! ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ನಾನಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಆಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವೆನು.

14033003a ಯೇ ಕೇ ಚಿಜ್ಜಂತವೋ ಲೋಕೇ ಜಂಗಮಾಃ ಸ್ಥಾವರಾಶ್ಚ ಹ |

14033003c ತೇಷಾಂ ಮಾಮಂತಕಂ ವಿದ್ಧಿ ದಾರೂಣಾಮಿವ ಪಾವಕಮ್ ||

ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ಜಂಗಮ-
ಸ್ಥಾವರ ಜಂತುಗಳಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಅಂತಕನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿ.

14033004a ರಾಜ್ಯಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಸರ್ವಸ್ಯಾಮಥ ವಾಪಿ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇ|

14033004c ತಥಾ ಬುದ್ಧಿರಿಯಂ ವೇತ್ತಿ ಬುದ್ಧಿರೇವ ಧನಂ ಮಮ||

ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸರ್ವ
ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ನನ್ನ ಈ ಬುದ್ಧಿಯು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ
ಬುದ್ಧಿಯೇ ನನ್ನ ಧನವು.

14033005a ಏಕಃ ಪಂಥಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಯೇನ ಗಚ್ಚಂತಿ ತದ್ವಿದಃ|

14033005c ಗೃಹೇಷು ವನವಾಸೇಷು ಗುರುವಾಸೇಷು ಭಿಕ್ಷುಷು|

14033005e ಲಿಂಗೈರ್ಬಹುಭಿರವ್ಯಗ್ರೈರೇಕಾ ಬುದ್ಧಿರುಪಾಸ್ಯತೇ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸ
ಈ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೂ ಪರಮ
ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು
ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಈ ಆಶ್ರಮಗಳು ಅವ್ಯಗ್ರ ಬುದ್ಧಿಯೊಂದನ್ನೇ
ಉಪಾಸಿಸುತ್ತವೆ.

14033006a ನಾನಾಲಿಂಗಾಶ್ರಮಸ್ಥಾನಾಂ ಯೇಷಾಂ ಬುದ್ಧಿಃ ಶಮಾತ್ಮಿಕಾ|

14033006c ತೇ ಭಾವಮೇಕಮಾಯಾಂತಿ ಸರಿತಃ ಸಾಗರಂ ಯಥಾ||

ನಾನಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಯಾವ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರ
ಶಮಾತ್ಮಿಕ ಬುದ್ಧಿಯು, ನದಿಗಳು ಸಾಗರವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, ಒಂದೇ

ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

14033007a ಬುದ್ಧ್ಯಾಯಂ ಗಮ್ಯತೇ ಮಾರ್ಗಃ ಶರೀರೇಣ ನ ಗಮ್ಯತೇ|

14033007c ಆದ್ಯಂತವಂತಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಶರೀರಂ ಕರ್ಮಬಂಧನಮ್||

ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶರೀರದಿಂದ

ಪ್ರಯಾಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಆದಿ-ಅಂತ್ಯಗಳಿವೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಶರೀರವು ಕರ್ಮಬಂಧನವಾದುದು.

14033008a ತಸ್ಮಾತ್ತೇ ಸುಭಗೇ ನಾಸ್ತಿ ಪರಲೋಕಕೃತಂ ಭಯಮ್|

14033008c ಮದ್ಭಾವಭಾವನಿರತಾ ಮಮೈವಾತ್ಮಾನಮೇಷ್ಯಸಿ||

ಸುಭಗೇ! ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ

ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಭಾವನಿರತಳಾಗಿರುವ ನೀನು ನನ್ನಂತೆಯೇ

ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಮೂವತ್ತೂರನೇ

ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೪

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು

14034001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವಾಚ

14034001a ನೇದಮಲ್ಪಾತ್ಮನಾ ಶಕ್ಯಂ ವೇದಿತುಂ ನಾಕೃತಾತ್ಮನಾ|

14034001c ಬಹು ಚಾಲ್ಪಂ ಚ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಂ ವಿಪ್ಲುತಂ ಚ ಮತಂ ಮಮ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಳಲ್ಲದ ಅಲ್ಪಾತ್ಮಳಾದ ನಾನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ಯಳಾಗಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನೇ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ನನ್ನಲ್ಲಿ

ಗೊಂದಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

14034002a ಉಪಾಯಂ ತು ಮಮ ಬ್ರೂಹಿ ಯೇನೈಷಾ ಲಭ್ಯತೇ ಮತಿಃ|

14034002c ತನ್ನೈ ಕಾರಣತಮಂ ಯತ ಏಷಾ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ನಾನೂ ಕೂಡ ಅದೇ ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳು. ಆ ಉಪಾಯವನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವು ನನಗಿದೆ.”

14034003 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14034003a ಅರಣೀಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಂ ವಿದ್ಧಿ ಗುರುರಸ್ಯೋತ್ತರಾರಣಿಃ|

14034003c ತಪಃಶ್ರುತೇಽಭಿಮುಧ್ನೀತೋ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿರ್ಜಾಯತೇ ತತಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಬುದ್ಧಿಯು ಒಂದು ಅರಣಿಯೆಂದೂ ಗುರುವು ಇನ್ನೊಂದು ಅರಣಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೋ. ಇವೆರಡನ್ನೂ

ತಪಸ್ಸು, ವೇದಶ್ರವಣಗಳ ಮೂಲಕ ಮಧಿಸಿದಾಗ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ
ಅಗ್ನಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.”

14034004 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವಾಚ

14034004a ಯದಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಲಿಂಗಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಮಿತಿ ಸಂಜ್ಞಿತಮ್|

14034004c ಗ್ರಹೀತುಂ ಯೇನ ತಚ್ಚಕ್ಯಂ ಲಕ್ಷಣಂ ತಸ್ಯ ತತ್ತ್ವ ನು||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಬ್ರಹ್ಮನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ
ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅದರ
ಲಕ್ಷಣಗಳೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.”

14034005 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

14034005a ಅಲಿಂಗೋ ನಿರ್ಗುಣಶ್ಚೈವ ಕಾರಣಂ ನಾಸ್ಯ ವಿದ್ಯತೇ|

14034005c ಉಪಾಯಮೇವ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯೇನ ಗೃಹ್ಯೇತ ವಾ ನ ವಾ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಲಕ್ಷಣಗಳಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಗುಣವಾದ ಇದರ
ಕಾರಣಗಳೇನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಅದನ್ನು
ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಗ್ರಹಿಸದೇ ಇರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14034006a ಸಮ್ಯಗಪ್ಯುಪದಿಷ್ಟಶ್ಚ ಭ್ರಮರೈರಿವ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ|

14034006c ಕರ್ಮಬುದ್ಧಿರಬುದ್ಧಿತ್ವಾಜ್ಞಾನಲಿಂಗೈರಿವಾಶ್ರಿತಮ್||

ಎಷ್ಟೇ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ದುಂಬಿಯು ವಾಸನೆಯಿಂದ
ಪುಷ್ಟರಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಕೇವಲ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನ

ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು²⁴. ಕರ್ಮಬುದ್ಧಿಯು ಅಬುದ್ಧಿಯು. ಅದರ ಮೂಲಕ ನೋಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

14034007a ಇದಂ ಕಾರ್ಯಮಿದಂ ನೇತಿ ನ ಮೋಕ್ಷೇಷೂಪದಿಶ್ಯತೇ|

14034007c ಪಶ್ಯತಃ ಶೃಣ್ವತೋ ಬುದ್ಧಿರಾತ್ಮನೋ ಯೇಷು ಜಾಯತೇ||

ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಇದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೋಡುವ ಮತ್ತು ಕೇಳುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಆತ್ಮನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

14034008a ಯಾವಂತ ಇಹ ಶಕ್ಯೇರಂಸ್ತಾವತೋಽಂಶಾನ್ವಕಲ್ಪಯೇತ್|

14034008c ವ್ಯಕ್ತಾನವ್ಯಕ್ತರೂಪಾಂಶ್ಚ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಸಾವಿರ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೇ ಭಾವಿಸಬೇಕು.

²⁴ ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಣ-ಉಪದೇಶಗಳಿಲ್ಲದೇ ದುಂಬಿಯು ಯಾವ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ರಸವಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು - ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಉಪದೇಶವಿದ್ದರೂ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ - ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲನು. ಬ್ರಹ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಪದೇಶಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

14034009a ಸರ್ವಾನ್ನಾನಾತ್ವಯುಕ್ತಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಹೇತುಕಾನ್|

14034009c ಯತಃ ಪರಂ ನ ವಿದ್ಯೇತ ತತೋಽಭ್ಯಾಸೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ನಾನಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣದ ಎಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದು ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.”

14034010 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14034010a ತತಸ್ತು ತಸ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾ ಮತಿಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸಂಕ್ಷಯೇ|

14034010c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾದೇವ ಪರತಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋಽನ್ಯಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ನಂತರ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯ ಬುದ್ಧಿಯು ಜೀವರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಿಗಿಂತ ಪರದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಿಂದಲೇ ಜೀವರೂಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.”

14034011 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

14034011a ಕ್ವ ನು ಸಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ಕೃಷ್ಣ ಕ್ವ ಚಾಸೌ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಷಭಃ|

14034011c ಯಾಭ್ಯಾಂ ಸಿದ್ಧಿರಿಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ತಾವುಭೌ ವದ ಮೇಽಚ್ಯುತ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೃಷ್ಣ! ಅಚ್ಯುತ! ಈ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಆ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಯಾರು ಮತ್ತು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಷಭನು ಯಾರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.”

14034012 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14034012a ಮನೋ ಮೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಿಂ ಮೇ ವಿದ್ಧಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಮ್|

14034012c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ಯಶ್ಚೋಕ್ತಃ ಸೋಽಹಮೇವ ಧನಂಜಯ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಧನಂಜಯ! ಮನಸ್ಸೇ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತಿಳಿ. ಬುದ್ಧಿಯೇ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯೆಂದು ತಿಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ನಾನೇ ಎಂದು ತಿಳಿ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾಸು ಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಮೂವತ್ತಾಲ್ಕನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೫

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಹೇಳಿದುದು (೧-೪೦).

14035001 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

14035001a ಬ್ರಹ್ಮ ಯತ್ಪರಮಂ ವೇದ್ಯಂ ತನ್ಮೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ|

14035001c ಭವತೋ ಹಿ ಪ್ರಸಾದೇನ ಸೂಕ್ಷ್ಮೇ ಮೇ ರಮತೇ ಮತಿಃ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಈಗ
ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಆಸಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪರಮವೇದ್ಯವಾದ

ಬ್ರಹ್ಮದ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

14035002 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14035002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14035002c ಸಂವಾದಂ ಮೋಕ್ಷಸಂಯುಕ್ತಂ ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಗುರುಣಾ ಸಹ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಈ ಮೋಕ್ಷವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14035003a ಕಶ್ಚಿದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಸೀನಮಾಚಾರ್ಯಂ ಸಂಶಿತವ್ರತಮ್|

14035003c ಶಿಷ್ಯಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಮೇಧಾವೀ ಕಿಂ ಸ್ವಿಚ್ಛೇಯಃ ಪರಂತಪ||

ಪರಂತಪ! ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಂಶಿತವ್ರತ ಆಚಾರ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಅವನ ಮೇಧಾವೀ ಶಿಷ್ಯನು “ಶ್ರೇಯವಾದುದು ಏನು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

14035004a ಭಗವಂತಂ ಪ್ರಪನ್ನೋಽಹಂ ನಿಃಶ್ರೇಯಸಪರಾಯಣಃ|

14035004c ಯಾಚೇ ತ್ವಾಂ ಶಿರಸಾ ವಿಪ್ರ ಯದ್ಬ್ರೂಯಾಂ ತದ್ವಿಚಕ್ಷ್ವ ಮೇ||

“ನಿಃಶ್ರೇಯಸ ಪರಾಯಣನಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಶರಣುಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಶಿರಸಾ ವಂದಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೇಯವಾದುದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಹೇಳಿ!”

14035005a ತಮೇವಂವಾದಿನಂ ಪಾರ್ಥ ಶಿಷ್ಯಂ ಗುರುರುವಾಚ ಹ|

14035005c ಕಥಯಸ್ವ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯತ್ರ ತೇ ಸಂಶಯೋ ದ್ವಿಜ||

ಪಾರ್ಥ ! ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜ ! ನಿನ್ನ ಸಂಶಯವು ಎಲ್ಲಿದೆ ಹೇಳು. ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

14035006a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರುಣಾ ಗುರುವತ್ಸಲಃ|

14035006c ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಪರಿಪಪ್ರಚ್ಛ ಯತ್ತಚ್ಛ್ರಣು ಮಹಾಮತೇ||

ಮಹಾಮತೇ ! ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ! ಗುರುವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಆ ಗುರುವತ್ಸಲನು ಕೈಮುಗಿದು ಏನನ್ನು ಕೇಳಿದನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

14035007 ಶಿಷ್ಯ ಉವಾಚ

14035007a ಕುತಶ್ಚಾಹಂ ಕುತಶ್ಚ ತ್ವಂ ತತ್ಸತ್ಯಂ ಬ್ರೂಹಿ ಯತ್ಪರಮ್|

14035007c ಕುತೋ ಜಾತಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚರಾಣಿ ಚ||

ಶಿಷ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರುವೆನು? ನೀವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರುವಿರಿ? ಈ ಸ್ಥಾವರ-ಚರ ಭೂತಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹುಟ್ಟಿವೆ? ಇದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿ.

14035008a ಕೇನ ಜೀವಂತಿ ಭೂತಾನಿ ತೇಷಾಮಾಯುಃ ಕಿಮಾತ್ಮಕಮ್|

14035008c ಕಿಂ ಸತ್ಯಂ ಕಿಂ ತಪೋ ವಿಪ್ರ ಕೇ ಗುಣಾಃ ಸದ್ಭಿರೀರಿತಾಃ|

14035008e ಕೇ ಪಂಥಾನಃ ಶಿವಾಃ ಸಂತಿ ಕಿಂ ಸುಖಂ ಕಿಂ ಚ ದುಷ್ಟತಮ್||

ವಿಪ್ರ ! ಭೂತಗಳು ಯಾವುದರಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ? ಅವುಗಳ ಆಯುಗಳು ಎಷ್ಟು? ಸತ್ಯವೆಂದರೇನು? ತಪಸ್ಸೆಂದರೇನು?

ಸತ್ತುರುಷರು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವ ಗುಣಗಳು ಯಾವುವು? ಮಂಗಳಕರ
ಮಾರ್ಗಗಳು ಯಾವುವು? ಸುಖವೆಂದರೇನು? ಮತ್ತು
ಪಾಪವೆಂದರೇನು?

14035009a ಏತಾನ್ಮೇ ಭಗವನ್ಮಶ್ನಾನ್ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ ಸತ್ತಮ|

14035009c ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಯಥಾವದಿಹ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಭಗವನ್! ಸತ್ತಮ! ಇವುಗಳು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು. ಇವುಗಳಿಗೆ
ಯಥಾತಥ್ಯವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.”

14035010 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14035010a ತಸ್ಮೈ ಸಂಪ್ರತಿಪನ್ನಾಯ ಯಥಾವತ್ಪರಿಪೃಚ್ಛತೇ|

14035010c ಶಿಷ್ಯಾಯ ಗುಣಯುಕ್ತಾಯ ಶಾಂತಾಯ ಗುರುವರ್ತಿನೇ|

14035010e ಚಾಯಾಭೂತಾಯ ದಾಂತಾಯ ಯತಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೇ||

14035011a ತಾನ್ಮಶ್ನಾನಬ್ರವೀತ್ಪಾರ್ಥ ಮೇಧಾವೀ ಸ ಧೃತವ್ರತಃ|

14035011c ಗುರುಃ ಕುರುಕುಲಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮ್ಯಕ್ಸರ್ವಾನರಿಂದಮ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥ! ಕುರುಕುಲಶ್ರೇಷ್ಠ! ಅರಿಂದಮ! ಅತ್ಯಂತ ವಿನೀತನಾಗಿದ್ದ, ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದವನಾಗಿದ್ದ, ಗುರುವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ, ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾದ ಮತ್ತು ಯಥೋಚಿತವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಕೇಳಿದ ಆ ಗುಣಯುಕ್ತ ಶಿಷ್ಯನ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೇಧಾವೀ ಮತ್ತು ವ್ರತನಿಷ್ಠ ಗುರುವು ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

14035012a ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರೋಕ್ತಮಿದಂ ಧರ್ಮಮೃಷಿಪ್ರವರಸೇವಿತಮ್|

14035012c ವೇದವಿದ್ಯಾಸಮಾವಾಪ್ಯಂ ತತ್ತ್ವಭೂತಾರ್ಥಭಾವನಮ್||

“ವೇದವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ, ತತ್ತ್ವಭೂತಾರ್ಥಭಾವನೆಗಳುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಋಷಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಹೇಳಿದ್ದನು.

14035013a ಭೂತಭವ್ಯಭವಿಷ್ಯಾದಿಧರ್ಮಕಾರ್ಮಾರ್ಥನಿಶ್ಚಯಮ್|

14035013c ಸಿದ್ಧಸಂಘಪರಿಜ್ಞಾತಂ ಪುರಾಕಲ್ಪಂ ಸನಾತನಮ್||

14035014a ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯೇಽಹಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಪದಮುತ್ತಮಮದ್ಯತೇ|

14035014c ಬುದ್ಧ್ಯಾಯದಿಹ ಸಂಸಿದ್ಧಾಭವಂತೀಹ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಭೂತ-ಭವಿಷ್ಯ-ವರ್ತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ-ಕಾಮ-

ಅರ್ಥಗಳ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ, ಸಿದ್ಧಸಂಘರು

ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ, ಉತ್ತಮ ಪದವನ್ನು ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ

ಕಲ್ಪದ ಸನಾತನ ವಿಷಯವನ್ನು ಇಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇದನ್ನರಿತುಕೊಂಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಂಸಿದ್ಧರೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ.

14035015a ಉಪಗಮ್ಯರ್ಷಯಃ ಪೂರ್ವಂ ಜಿಜ್ಞಾಸಂತಃ ಪರಸ್ಪರಮ್|

14035015c ಬೃಹಸ್ಪತಿಭರದ್ವಾಜೌ ಗೌತಮೋ ಭಾರ್ಗವಸ್ತಥಾ||

14035016a ವಸಿಷ್ಠಃ ಕಾಶ್ಯಪಶ್ಚೈವ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋಽತ್ರಿರೇವ ಚ|

14035016c ಮಾರ್ಗಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ಪರಿಶ್ರಾಂತಾಃ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ||

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ತ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ

ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದ ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಭರದ್ವಾಜ,

ಗೌತಮ, ಭಾರ್ಗವ, ವಸಿಷ್ಠ, ಕಶ್ಯಪ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ಅತ್ರಿ
ಋಷಿಗಳು ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

14035017a ಋಷಿಮಾಂಗಿರಸಂ ವೃದ್ಧಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ತು ತೇ ದ್ವಿಜಾಃ|

14035017c ದದೃಶುರ್ಬ್ರಹ್ಮ ಭವನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವೀತಕಲ್ಮಷಮ್||

ಆ ದ್ವಿಜರು ವೃದ್ಧ ಋಷಿ ಆಂಗಿರಸನನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಪಾಪರಹಿತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬ್ರಹ್ಮಭವನಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

14035018a ತಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಸುಖಾಸೀನಂ ಮಹರ್ಷಯಃ|

14035018c ಪಪ್ರಚ್ಛುರ್ವಿನಯೋಪೇತಾ ನಿಶ್ರೇಯಸಮಿದಂ ಪರಮ್||

ಸುಖಾಸೀನನಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ವಿನಯೋಪೇತರಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ
ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು
ಕೇಳಿದರು:

14035019a ಕಥಂ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯಾತ್ಸಾಧು ಕಥಂ ಮುಚ್ಯೇತ ಕಿಲ್ಬಿಷಾತ್|

14035019c ಕೇ ನೋ ಮಾರ್ಗಃ ಶಿವಾಶ್ಚ ಸ್ಯುಃ ಕಿಂ ಸತ್ಯಂ ಕಿಂ ಚ ದುಷ್ಯತಮ್||

“ಉತ್ತಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಪಾಪಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ
ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು? ಮಂಗಳಕರ ಮಾರ್ಗಗಳು ಯಾವುವು?
ಸತ್ಯವೆಂದರೇನು? ಪಾಪವೆಂದರೇನು?

14035020a ಕೇನೋಭೌ ಕರ್ಮಪಂಥಾನೌ ಮಹತ್ತ್ವಂ ಕೇನ ವಿಂದತಿ|

14035020c ಪ್ರಲಯಂ ಚಾಪವರ್ಗಂ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ||

ಕರ್ಮಗಳ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು ಯಾವುವು? ಯಾವುದರಿಂದ
ಮಹತ್ವ, ಪ್ರಲಯ, ಅಪವರ್ಗ ಮತ್ತು ಜೀವಿಗಳ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳು -
ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?"

14035021a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠೈರ್ಯದಾಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ|

14035021c ತತ್ತೇಽಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶೃಣು ಶಿಷ್ಯ ಯಥಾಗಮಮ್||

ಆ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಪ್ರಪಿತಾಮಹನು ಉತ್ತರವನ್ನಿತ್ತನು.
ಶಿಷ್ಯ! ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು !

14035022 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14035022a ಸತ್ಯಾದ್ಭೂತಾನಿ ಜಾತಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚರಾಣಿ ಚ|

14035022c ತಪಸಾ ತಾನಿ ಜೀವಂತಿ ಇತಿ ತದ್ವಿತ್ತ ಸುವ್ರತಾಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಸುವ್ರತರೇ! ಸ್ಥಾವರ-ಚರ ಭೂತಗಳು
ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಅವು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ !

14035023a ಸ್ವಾಂ ಯೋನಿಂ ಪುನರಾಗಮ್ಯ ವರ್ತಂತೇ ಸ್ವೇನ ಕರ್ಮಣಾ|

14035023c ಸತ್ಯಂ ಹಿ ಗುಣಸಂಯುಕ್ತಂ ನಿಯತಂ ಪಂಚಲಕ್ಷಣಮ್||

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪುನಃ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ
ಇರುತ್ತವೆ. ಗುಣಸಂಯುಕ್ತವಾದ ಸತ್ಯವು ಐದು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದೆಯೆಂದು ನಿಯತವಾಗಿದೆ.

14035024a ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯಂ ತಪಃ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಚೈವ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

14035024c ಸತ್ಯಾದ್ಭೂತಾನಿ ಜಾತಾನಿ ಭೂತಂ ಸತ್ಯಮಯಂ ಮಹತ್||

ಬ್ರಹ್ಮವು ಸತ್ಯ, ತಪಸ್ಸು ಸತ್ಯ. ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಸತ್ಯ. ಇರುವವು ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಇರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯಮಯವೇ ಆಗಿದೆ.

14035025a ತಸ್ಮಾತ್ಸತ್ಯಾಶ್ರಯಾ ವಿಪ್ರಾ ನಿತ್ಯಂ ಯೋಗಪರಾಯಣಾಃ|

14035025c ಅತೀತಕ್ರೋಧಸಂತಾಪಾ ನಿಯತಾ ಧರ್ಮಸೇತವಃ||

ಆದುದರಿಂದ ನಿತ್ಯಯೋಗಪರಾಯಣರಾಗಿ ಕ್ರೋಧ-ಸಂತಾಪಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ವಿಪ್ರರು ಧರ್ಮಸೇತುಗಳೆಂದು ನಿಯತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

14035026a ಅನ್ಯೋನ್ಯನಿಯತಾನ್ವೈದ್ಯಾನ್ಧರ್ಮಸೇತುಪ್ರವರ್ತಕಾನ್|

14035026c ತಾನಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶಾಶ್ವತಾನ್ಲೋಕಭಾವನಾನ್||

ಅನ್ಯೋನ್ಯರಿಗೆ ವೈದ್ಯರೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಧರ್ಮಸೇತುವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಈ ಶಾಶ್ವತ ಲೋಕಭಾವನರ ಕುರಿತು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14035027a ಚಾತುರ್ವಿದ್ಯಂ ತಥಾ ವರ್ಣಾಂಶ್ಚ ತುರಶ್ಚಾಶ್ರಮಾನ್ಪ್ರಥಕ್|

14035027c ಧರ್ಮಮೇಕಂ ಚತುಷ್ಪಾದಂ ನಿತ್ಯಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಧರ್ಮಗಳ ವಿದ್ಯೆಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿತ್ಯವಾದ ಒಂದೇ ಧರ್ಮವು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14035028a ಪಂಥಾನಂ ವಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶಿವಂ ಕ್ಷೇಮಕರಂ ದ್ವಿಜಾಃ|

14035028c ನಿಯತಂ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವಾಯ ಯಾತಂ ಪೂರ್ವಂ ಮನೀಷಿಭಿಃ||

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸ ದ್ವಿಜರು ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ನಿಯತವೂ ಕ್ಷೇಮಕರವೂ ಆದ ಮಾರ್ಗದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14035029a ಗದತಸ್ತಂ ಮಮಾದ್ಯೇಹ ಪಂಥಾನಂ ದುರ್ವಿದಂ ಪರಮ್|

14035029c ನಿಬೋಧತ ಮಹಾಭಾಗಾ ನಿಖಿಲೇನ ಪರಂ ಪದಮ್||

ಮಹಾಭಾಗರೇ! ನಾನೀಗ ಹೇಳಲಿರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಪರಮ ಕಷ್ಟಕರವಾದುದು. ಪರಮ ಪದದ ಕುರಿತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಿರಿ.

14035030a ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಕಮೇವಾಹುರಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪದಮ್|

14035030c ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಂ ತು ದ್ವಿತೀಯಂ ಸ್ಯಾದ್ವಾನಪ್ರಸ್ಥಮತಃ ಪರಮ್|

14035030e ತತಃ ಪರಂ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಮಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಪರಮಂ ಪದಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಮೊದಲನೆಯ ಆಶ್ರಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವು ಎರಡನೆಯದು. ವಾನಪ್ರಸ್ಥವು ನಂತರದ ಆಶ್ರಮವು. ಅದರ ನಂತರದ್ದು ಪರಮ ಪದವನ್ನು ನೀಡುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಆಶ್ರಮವು.

14035031a ಜ್ಯೋತಿರಾಕಾಶಮಾದಿತ್ಯೋ ವಾಯುರಿಂದ್ರಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

14035031c ನೋಪೈತಿ ಯಾವದಧ್ಯಾತ್ಮಂ ತಾವದೇತಾನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ|

14035031e ತಸ್ಮೋಪಾಯಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪುರಸ್ತಾತ್ತಂ ನಿಬೋಧತ||

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪದವನ್ನು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜ್ಯೋತಿ, ಆಕಾಶ, ಆದಿತ್ಯ, ವಾಯು, ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು
ಪ್ರಜಾಪತಿಯರ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅವನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.
ಆದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ನಾನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಉಪಾಯವನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಿರಿ.

14035032a ಫಲಮೂಲಾನಿಲಭುಜಾಂ ಮುನೀನಾಂ ವಸತಾಂ ವನೇ|

14035032c ವಾನಪ್ರಸ್ಥಂ ದ್ವಿಜಾತೀನಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಮುಪದಿಶ್ಯತೇ||

ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಫಲ-ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು
ಗಾಳಿಯನ್ನೇ ಸೇವಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನಿಗಳಂತಿರುವ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವು
ಮೂರು ದ್ವಿಜಾತಿಯವರಿಗೂ²⁵ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

14035033a ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ವರ್ಣಾನಾಂ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಂ ತದ್ವಿಧೀಯತೇ|

14035033c ಶ್ರದ್ಧಾಲಕ್ಷಣಮಿತ್ಯೇವಂ ಧರ್ಮಂ ಧೀರಾಃ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ||

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವು ಎಲ್ಲವರ್ಣದವರಿಗೂ ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಧೀರರು
ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14035034a ಇತ್ಯೇತೇ ದೇವಯಾನಾ ವಃ ಪಂಥಾನಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ|

14035034c ಸದ್ಭಿರಧ್ಯಾಸಿತಾ ಧೀರೈಃ ಕರ್ಮಭಿರ್ಧರ್ಮಸೇತವಃ||

²⁵ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯ ಈ ಮೂರು ದ್ವಿಜಾತಿಗಳು.

ದೇವಯಾನಮಾರ್ಗಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಧೀರ ಸತ್ತುರುಷರು ಧರ್ಮಸೇತು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಈ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14035035a ಏತೇಷಾಂ ಪೃಥಗಧ್ಯಾಸ್ತೇ ಯೋ ಧರ್ಮಂ ಸಂಶಿತವ್ರತಃ|

14035035c ಕಾಲಾತ್ಪಶ್ಯತಿ ಭೂತಾನಾಂ ಸದೈವ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ||

ಸಂಶಿತವ್ರತನಾದ ಯಾರು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳನ್ನು ಸದೈವ ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

14035036a ಅತಸ್ತತ್ತ್ವಾ ನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ ಹೇತುನಾ|

14035036c ವಿಷಯಸ್ಥಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ವರ್ತಮಾನಾನಿ ಭಾಗಶಃ||

ಈಗ ನಾನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇತು ತತ್ತ್ವಗಳೆಲ್ಲವುಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

14035037a ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ತಥಾವ್ಯಕ್ತಮಹಂಕಾರಸ್ತಥೈವ ಚ|

14035037c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ದಶೈಕಂ ಚ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚ ಚ||

14035038a ವಿಶೇಷಾಃ ಪಂಚಭೂತಾನಾಮಿತ್ಯೇಷಾ ವೈದಿಕೀ ಶ್ರುತಿಃ|

14035038c ಚತುರ್ವಿಂಶತಿರೇಷಾ ವಸ್ತುತ್ವಾ ನಾಂ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ||

ಮಹಾ ಆತ್ಮ (ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ), ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ, ಅಹಂಕಾರ, ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳು ಮತ್ತು ಈ ಮಹಾಭೂತಗಳ

ಐದು ವಿಶೇಷಗುಣಗಳು ಇವು ವೇದಪ್ರಮಾಣವಾದುದೆಂದು
ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳು ತತ್ತ್ವಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

14035039a ತತ್ತ್ವಾ ನಾಮಥ ಯೋ ವೇದ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ|

14035039c ಸ ಧೀರಃ ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ನ ಮೋಹಮಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಈ ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಲಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವನೇ
ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಧೀರನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಎಂದಿಗೂ
ಮೋಹಪರವಶನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14035040a ತತ್ತ್ವಾ ನಿ ಯೋ ವೇದಯತೇ ಯಥಾತಥಂ

ಗುಣಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನಖಿಲಾಶ್ಚ ದೇವತಾಃ|

14035040c ವಿಧೂತಪಾಪ್ಮಾ ಪ್ರವಿಮುಚ್ಯ ಬಂಧನಂ

ಸ ಸರ್ವಲೋಕಾನಮಲಾನ್ಸಮಶ್ನುತೇ||

ಈ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಸರ್ವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಖಿಲ
ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಯಾರು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವನೋ
ಅವನು ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂಧನದಿಂದ
ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿ ಸರ್ವ ದಿವ್ಯಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ

ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಪಂಚತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಮೂವತ್ತೈದನೇ

೩೬

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೩೬).

14036001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14036001a ತದವ್ಯಕ್ತಮನುದ್ರಿಕ್ತಂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಧ್ರುವಂ ಸ್ಥಿರಮ್|

14036001c ನವದ್ವಾರಂ ಪುರಂ ವಿದ್ಯಾತ್ರಿಗುಣಂ ಪಂಚಧಾತುಕಮ್||

14036002a ಏಕಾದಶಪರಿಕ್ಷೇಪಂ ಮನೋ ವ್ಯಾಕರಣಾತ್ಮಕಮ್|

14036002c ಬುದ್ಧಿಸ್ವಾಮಿಕಮಿತ್ಯೇತತ್ಪರಮೇಕಾದಶಂ ಭವೇತ್||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ತ್ವ-ರಜ-ತಮೋಗುಣಗಳ
ಸಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಅವ್ಯಕ್ತ-ಪ್ರಕೃತಿ. ಅದು ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿ,
ನಿಶ್ಚಿತವಾದುದು ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರವಾದುದು. ತ್ರಿಗುಣಗಳಲ್ಲಿ
ವಿಷಮತೆಯುಂಟಾದಾಗ ಪಂಚಧಾತುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ,
ನವದ್ವಾರಗಳುಳ್ಳ ಪುರ (ಶರೀರ) ವು ನಿರ್ಮಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆ
ಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ
ಸೇರಿ ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿವೆ. ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ.
ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸೇ ಹೆಚ್ಚಿನದು.

14036003a ತ್ರಿಣಿ ಸ್ತೋತಾಂಸಿ ಯಾನ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಾಪ್ಯಾಯಂತೇ ಪುನಃ ಪುನಃ|

14036003c ಪ್ರಣಾಡ್ಯಸ್ತಿಸ್ತ ಏವೈತಾಃ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಗುಣಾತ್ಮಿಕಾಃ||

ಈ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗುಣಾತ್ಮಕ ಚಿಲುಮೆಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ
ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

14036004a ತಮೋ ರಜಸ್ತಥಾ ಸತ್ತ್ವಂ ಗುಣಾನೇತಾನ್ಪ ಚಕ್ಷತೇ|

14036004c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಿಥುನಾಃ ಸರ್ವೇ ತಥಾನ್ಯೋನ್ಯಾನುಜೀವಿನಃ||

ಈ ಗುಣಗಳು ತಮ, ರಜಸ್ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು
ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ.

14036005a ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಪಾಶ್ರಯಾಶ್ಚೈವ ತಥಾನ್ಯೋನ್ಯಾನುವರ್ತಿನಃ|

14036005c ಅನ್ಯೋನ್ಯವ್ಯತಿಷಕ್ತಾಶ್ಚ ತ್ರಿಗುಣಾಃ ಪಂಚ ಧಾತವಃ||

ಇವುಗಳು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು
ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅನ್ಯೋನ್ಯರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.
ಪಂಚಧಾತುಗಳೂ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ.

14036006a ತಮಸೋ ಮಿಥುನಂ ಸತ್ತ್ವಂ ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ಮಿಥುನಂ ರಜಃ|

14036006c ರಜಸಶ್ಚಾಪಿ ಸತ್ತ್ವಂ ಸ್ಯಾತ್ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ಮಿಥುನಂ ತಮಃ||

ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಸತ್ತ್ವವು ಜೊತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ರಜಸ್ಸು
ಜೊತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಜಸ್ಸಿಗೆ ಸತ್ತ್ವವು ಜೊತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ್ವಕ್ಕೆ
ತಮಸ್ಸು ಜೊತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

14036007a ನಿಯಮ್ಯತೇ ತಮೋ ಯತ್ರ ರಜಸ್ತತ್ರ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

14036007c ನಿಯಮ್ಯತೇ ರಜೋ ಯತ್ರ ಸತ್ತ್ವಂ ತತ್ರ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ತಮೋಗುಣಕ್ಕೆ ತಡೆಯುಂಟಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ರಜೋಗುಣವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಜೋಗುಣಕ್ಕೆ ತಡೆಯುಂಟಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

14036008a ನೈಶಾತ್ಮಕಂ ತಮೋ ವಿದ್ಯಾತ್ರಿಗುಣಂ ಮೋಹಸಂಙ್ಗಿತಮ್|

14036008c ಅಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಂ ಚೈವ ನಿಯತಂ ಪಾಪಕರ್ಮಸು||

ತಮೋಗುಣವು ಅಂಧಕಾರಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಿಕವಾದ ಇದನ್ನು ಮೋಹವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷಣ. ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ.

14036009a ಪ್ರವೃತ್ತಾತ್ಮಕಮೇವಾಹೂ ರಜಃ ಪರ್ಯಾಯಕಾರಕಮ್|

14036009c ಪ್ರವೃತ್ತಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ದೃಶ್ಯತೋತ್ಪತ್ತಿಲಕ್ಷಣಮ್||

ರಜೋಗುಣವು ಪ್ರವೃತ್ತಾತ್ಮಕ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕಾರಕ. ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದೆ.

ಉತ್ಪತ್ತಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

14036010a ಪ್ರಕಾಶಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಲಾಘವಂ ಶ್ರದ್ಧಧಾನತಾ|

14036010c ಸಾತ್ವಿಕಂ ರೂಪಮೇವಂ ತು ಲಾಘವಂ ಸಾಧುಸಂಮಿತಮ್||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕಾಶವೇ ಸಾತ್ವಿಕ. ಇದು ನಿರಾಡಂಬರ (ಸರಳತೆ) ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತವಾದುದು. ಸಾತ್ವಿಕ ರೂಪವಾದ

ನಿರಾಡಂಬರವನ್ನೇ ಸಾಧುಗಳು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

14036011a ಏತೇಷಾಂ ಗುಣತತ್ತ್ವಂ ಹಿ ವಕ್ಷ್ಯತೇ ಹೇತ್ವಹೇತುಭಿಃ|

14036011c ಸಮಾಸವ್ಯಾಸಯುಕ್ತಾನಿ ತತ್ತ್ವತಸ್ತಾನಿ ವಿತ್ತಮೇ||

ನಾನು ಈಗ ಈ ಗುಣತತ್ತ್ವಗಳ ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯೂ
ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿ.

14036012a ಸಂಮೋಹೋಽಜ್ಞಾನಮತ್ಯಾಗಃ ಕರ್ಮಣಾಮವಿನಿರ್ಣಯಃ|

14036012c ಸ್ವಪ್ನಃ ಸ್ತಂಭೋ ಭಯಂ ಲೋಭಃ ಶೋಕಃ ಸುಕೃತದೂಷಣಮ್||

14036013a ಅಸ್ಮೃತಿಶ್ಚಾವಿಪಾಕಶ್ಚ ನಾಸ್ತಿಕ್ಯಂ ಭಿನ್ನವೃತ್ತಿತಾ|

14036013c ನಿರ್ವಿಶೇಷತ್ವಮಂಧತ್ವಂ ಜಘನ್ಯಗುಣವೃತ್ತಿತಾ||

14036014a ಅಕೃತೇ ಕೃತಮಾನಿತ್ವಮಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾನಮಾನಿತಾ|

14036014c ಅಮೈತ್ರೀ ವಿಕೃತೋ ಭಾವೋ ಅಶ್ರದ್ಧಾ ಮೂಢಭಾವನಾ||

14036015a ಅನಾರ್ಜವಮಸಂಜ್ಞತ್ವಂ ಕರ್ಮ ಪಾಪಮಚೇತನಾ|

14036015c ಗುರುತ್ವಂ ಸನ್ನಭಾವತ್ವಮಸಿತತ್ವಮವಾಗ್ಗತಿಃ||

14036016a ಸರ್ವ ಏತೇ ಗುಣಾ ವಿಪ್ರಾಸ್ತಾಮಸಾಃ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ|

14036016c ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ನಿಯತಾ ಭಾವಾ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ಮೋಹಸಂಜ್ಞಿತಾಃ||

ಸಂಮೋಹ, ಅಜ್ಞಾನ, ಅತ್ಯಾಗ, ಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಸದಾ
ಅನಿಶ್ಚಿತನಾಗಿರುವುದು, ಸ್ವಪ್ನ, ಗರ್ವ, ಭಯ, ಲೋಭ, ಶೋಕ,
ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ದೂಷಿಸುವುದು, ಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು,
ಕಾರ್ಯದ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸದೇ ಇರುವುದು,
ನಾಸ್ತಿಕತೆ, ದುಶ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯ, ಒಳ್ಳೆಯದು-ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸದೇ

ಇರುವುದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಶೈಥಿಲ್ಯ, ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ
ತಾನೇ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂಬ ದುರಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು,
ಅಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಮೈತ್ರಿ,
ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿರುವುದು,
ಮಾಡುವುದನ್ನು ಅಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುವುದು, ಮೂಢಭಾವನೆ,
ಕುಟಿಲತೆ, ಬುದ್ಧಿಗಟ್ಟು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ
ಮಾಡುವುದು, ಮೈ-ಮನಸ್ಸುಗಳು ಭಾರವಾಗಿರುವುದು,
ಸದ್ಭಾವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ
ಇರುವುದು, ನೀಚಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವುದು - ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ
ತಮೋಗುಣವು ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಯಾವ
ಯಾವ ಭಾವಗಳು ಮೋಹಕಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆಯೋ
ಅವೆಲ್ಲವೂ ತಾಮಸಿಕ ಗುಣಗಳೇ.

14036017a ತತ್ರ ತತ್ರ ನಿಯಮ್ಯಂತೇ ಸರ್ವೇ ತೇ ತಾಮಸಾ ಗುಣಾಃ|

14036017c ಪರಿವಾದಕಥಾ ನಿತ್ಯಂ ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣವೈದಿಕಾಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ದೇವ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ವೇದಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದು ಮತ್ತು
ತಡೆಯುವುದು ಎಲ್ಲವೂ ತಾಮಸ ಗುಣಗಳೇ.

14036018a ಅತ್ಯಾಗಶ್ಚಾ ಭಿಮಾನಶ್ಚ ಮೋಹೋ ಮನ್ಯುಸ್ತಥಾಕ್ಷಮಾ|

14036018c ಮತ್ಸರಶ್ಚೈವ ಭೂತೇಷು ತಾಮಸಂ ವೃತ್ತಮಿಷ್ಯತೇ||

ದಾನಮಾಡದಿರುವುದು, ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿರುವುದು, ಮೋಹ, ಕೋಪ,

ಅಸಹನೆ, ಇತರರೊಡನೆ ಮತ್ಸರ ಇವು ತಾಮಸಿಕ ವರ್ತನೆಗಳು.

14036019a ವೃಥಾರಂಭಾಶ್ಚ ಯೇ ಕೇ ಚಿದ್ವೃಥಾದಾನಾನಿ ಯಾನಿ ಚ|

14036019c ವೃಥಾಭಕ್ಷಣಮಿತ್ಯೇತತ್ತಾಮಸಂ ವೃತ್ತಮಿಷ್ಯತೇ||

ವೃಥಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದು, ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ವೃಥಾ ದಾನಮಾಡುವುದು, ಸುಮ್ಮನೇ ತಿನ್ನುವುದು, ಇವು ತಾಮಸ ವೃತ್ತಿಗಳು.

14036020a ಅತಿವಾದೋಽತಿಕ್ಷಿಣಾ ಚ ಮಾತ್ಸರ್ಯಮತಿಮಾನಿತಾ|

14036020c ಅಶ್ರದ್ಧಧಾನತಾ ಚೈವ ತಾಮಸಂ ವೃತ್ತಮಿಷ್ಯತೇ||

ಅತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಕ್ಷಮಿತೋರದಿರುವುದು, ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ಅತಿಯಾಗಿ ಅಭಿಮಾನಪಡುವುದು, ಅಶ್ರದ್ಧೆ ಇವು ತಾಮಸ ವೃತ್ತಿಗಳು.

14036021a ಏವಂವಿಧಾಸ್ತು ಯೇ ಕೇ ಚಿಲ್ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನಾಪಕರ್ಮಿಣಃ|

14036021c ಮನುಷ್ಯಾ ಭಿನ್ನಮರ್ಯಾದಾಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ತಾಮಸಾ ಜನಾಃ||

ಹೀಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಪಾಪಕರ್ಮ ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ತಾಮಸ ಜನರು.

14036022a ತೇಷಾಂ ಯೋನಿಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನಿಯತಾಂ ಪಾಪಕರ್ಮಣಾಮ್|

14036022c ಅವಾಘ್ನಿರಯಭಾವಾಯ ತಿಯಃ ಘ್ನಿರಯಗಾಮಿನಃ||

ಅಂತಹ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳು ಯಾವ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಿಗದಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇವರು ಅತ್ಯಂತ ನೀಚ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವರು ತಿಯಃ ಗೋನಿಗಳಲ್ಲಿ

ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

14036023a ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚ ಭೂತಾನಿ ಪಶವೋ ವಾಹನಾನಿ ಚ|

14036023c ಕ್ರವ್ಯಾದಾ ದಂದಶೂಕಾಶ್ಚ ಕೃಮಿಕೀಟವಿಹಂಗಮಾಃ||

14036024a ಅಂಡಜಾ ಜಂತವೋ ಯೇ ಚ ಸರ್ವೇ ಚಾಪಿ ಚತುಷ್ಟದಾಃ|

14036024c ಉನ್ಮತ್ತಾ ಬಧಿರಾ ಮೂಕಾ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಪಾಪರೋಗಿಣಃ||

14036025a ಮಗ್ನಾಸ್ತಮಸಿ ದುರ್ವೃತ್ತಾಃ ಸ್ವಕರ್ಮಕೃತಲಕ್ಷಣಾಃ|

14036025c ಅವಾಕ್ಪ್ರೇತಸ ಇತ್ಯೇತೇ ಮಗ್ನಾಸ್ತಮಸಿ ತಾಮಸಾಃ||

ವೃಕ್ಷ-ಪರ್ವತಾದಿ ಸ್ಥಾವರಗಳು, ಪಶುಗಳು, ಆನೆ-ಕುದುರೆ ಮೊದಲಾದ ವಾಹನಗಳು, ಮಾಂಸಹಾರೀ ಜಂತುಗಳು, ಸರ್ಪಗಳು, ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಮೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವ ಜಂತುಗಳು, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಹುಚ್ಚರು, ಕಿವುಡರು, ಮೂಕರು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಪಾಪರೋಗಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮೋಗುಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ದುರ್ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇವರು ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಅವಾಕ್ಪ್ರೇತಸರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

14036026a ತೇಷಾಮುತ್ಯರ್ಷಮುದ್ರೇಕಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಹಮತಃ ಪರಮ್||

14036026c ಯಥಾ ತೇ ಸುಕೃತಾಃ ಸ್ಲೋಕಾಃ ಸ್ಲಘಂತೇ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಿಣಃ||

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಂಥವರು ಹೇಗೆ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಮತ್ತು

ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲರು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ
ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸುಕೃತರ ಲೋಕಗಳು ದೊರೆಯಬಲ್ಲದು
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14036027a ಅನ್ಯಥಾ ಪ್ರತಿಪನ್ನಾಸ್ತು ವಿವೃದ್ಧಾ ಯೇ ಚ ಕರ್ಮಸು|

14036027c ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತಾನಾಂ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಶುಭೈಷಿಣಾಮ್||

14036028a ಸಂಸ್ಕಾರೇಣೋರ್ಧ್ವಮಾಯಾಂತಿ ಯತಮಾನಾಃ ಸಲೋಕತಾಮ್|

14036028c ಸ್ವರ್ಗಂ ಗಚ್ಚಂತಿ ದೇವಾನಾಮಿತ್ಯೇಷಾ ವೈದಿಕೀ ಶ್ರುತಿಃ||

ತೀರ್ಥ-ಸ್ಥಾವರ ಯೋನಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಜೀವಿಗಳು
ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕರ್ಮಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ
ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ.
ಅಲ್ಲಿ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ ಕಡೆಗೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಾಮ್ಯವನ್ನೇ
ಹೊಂದುತ್ತವೆ ಎಂದು ವೇದವಾಕ್ಯವಿದೆ.

14036029a ಅನ್ಯಥಾ ಪ್ರತಿಪನ್ನಾಸ್ತು ವಿವೃದ್ಧಾಃ ಸ್ವೇಷು ಕರ್ಮಸು|

14036029c ಪುನರಾವೃತ್ತಿಧರ್ಮಾಣಸ್ತೇ ಭವಂತೀಹ ಮಾನುಷಾಃ||

ಅನಂತರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು
ಪಡೆದು ಪುನರಾವೃತ್ತಿಧರ್ಮವುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಪುನಃ ಈ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

14036030a ಪಾಪಯೋನಿಂ ಸಮಾಪನ್ನಾಶ್ಚಂಢಾಲಾ ಮೂಕಚೂಚುಕಾಃ|

14036030c ವರ್ಣಾನ್ವರ್ಯಾಯಶಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತ್ಯುತ್ತರೋತ್ತರಮ್||

ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕೆಲವರು ಚಾಂಡಾಲರೂ,
ಮೂಕರೂ, ಅಥವಾ ತೊದಲರೂ ಆಗಿ ಪಾಪಯೋನಿಗಳನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರೂ ಕೂಡ ಪುನಃ ಅವರ
ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ
ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ.

14036031a ಶೂದ್ರಯೋನಿಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ತಾಮಸಾ ಗುಣಾಃ|

14036031c ಸ್ತ್ರೋತೋಮಧ್ಯೇ ಸಮಾಗಮ್ಯ ವರ್ತಂತೇ ತಾಮಸೇ ಗುಣೇ||

ತಾಮಸ ಗುಣದವರು ಶೂದ್ರಯೋನಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಅನ್ಯ
ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ, ಅದರ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು,
ತಾಮಸಗುಣದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14036032a ಅಭಿಷಂಗಸ್ತು ಕಾಮೇಷು ಮಹಾಮೋಹ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ|

14036032c ಋಷಯೋ ಮುನಯೋ ದೇವಾ ಮುಹ್ಯಂತ್ಯತ್ರ ಸುಖೇಪ್ಸವಃ||

ಕಾಮೋಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯು ಮಹಾಮೋಹವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವ ಋಷಿ-ಮುನಿಗಳೂ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳೂ ಈ
ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಮೂಢರಾಗುತ್ತಾರೆ.

14036033a ತಮೋ ಮೋಹೋ ಮಹಾಮೋಹಸ್ತಾಮಿಸ್ರಃ ಕ್ರೋಧಸಂಜ್ಞತಃ|

14036033c ಮರಣಂ ತ್ವಂಧತಾಮಿಸ್ರಂ ತಾಮಿಸ್ರಂ ಕ್ರೋಧ ಉಚ್ಯತೇ||

ತಮಸ್ಸು (ಅವಿದ್ಯೆ), ಮೋಹ (ಅಹಂಕಾರ), ಮಹಾಮೋಹ (ಲೈಂಗಿಕ
ಸುಖ) ತಾಮಿಸ್ರ (ಕ್ರೋಧ) ಮತ್ತು ಅಂಧತಾಮಿಸ್ರ (ಮರಣ) ಈ ಐದು

ತಾಮಸೀ ಪ್ರಕೃತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14036034a ಭಾವತೋ ಗುಣಶ್ಚೈವ ಯೋನಿಶ್ಚೈವ ತತ್ತ್ವ ತಃ|

14036034c ಸರ್ವಮೇತತ್ತಮೋ ವಿಪ್ರಾಃ ಕೀರ್ತಿತಂ ವೋ ಯಥಾವಿಧಿ||

ವಿಪ್ರರೇ! ತಮೋಗುಣದ ಭಾವ, ಗುಣ, ಯೋನಿ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ.

14036035a ಕೋ ನ್ವೇತದ್ಬುದ್ಧ್ಯತೇ ಸಾಧು ಕೋ ನ್ವೇತತ್ಸಾಧು ಪಶ್ಯತಿ|

14036035c ಅತತ್ತ್ವೇ ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶೀ ಯಸ್ತಮಸಸ್ತತ್ತ್ವ ಲಕ್ಷಣಮ್||

ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಯಾರು ತಾನೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ? ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ? ಅತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ತಮೋಗುಣದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

14036036a ತಮೋಗುಣಾ ವೋ ಬಹುಧಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ

ಯಥಾವದುಕ್ತಂ ಚ ತಮಃ ಪರಾವರಮ್|

14036036c ನರೋ ಹಿ ಯೋ ವೇದ ಗುಣಾನಿಮಾನ್ ಸದಾ

ಸ ತಾಮಸ್ಯೈಃ ಸರ್ವಗುಣೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ||

ತಮೋಗುಣದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಯೋನಿಗಳ ಕುರಿತೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ತಮಸ್ಸಿನ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸದಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ನರನು ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ತಾಮಸ ಗುಣಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
 ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಷಟ್ತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಮೂವತ್ತಾರನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೭

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
 ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೧೭).

14037001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14037001a ರಜೋಽಹಂ ವಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ ಸತ್ತಮಾಃ|

14037001c ನಿಬೋಧತ ಮಹಾಭಾಗಾ ಗುಣವೃತ್ತಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ತಮರೇ! ಮಹಾಭಾಗರೇ! ಈಗ ನಾನು
 ಯಥಾತಥ್ಯವಾಗಿ ರಜೋಗುಣದ ಕುರಿತಾದ ಎಲ್ಲ ಗುಣ-
 ವರ್ತನೆಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಿರಿ.

14037002a ಸಂಘಾತೋ ರೂಪಮಾಯಾಸಃ ಸುಖದುಃಖೇ ಹಿಮಾತಪೌ|

14037002c ಐಶ್ವರ್ಯಂ ವಿಗ್ರಹಃ ಸಂಧಿಹೇರ್ತುವಾದೋಽರತಿಃ ಕ್ಷಮಾ||

14037003a ಬಲಂ ಶೌರ್ಯಂ ಮದೋ ರೋಷೋ ವ್ಯಾಯಾಮಕಲಹಾವಪಿ|

14037003c ಈರ್ಷ್ಯೆಸ್ಪ್ನಾ ಪೈಶುನಂ ಯುದ್ಧಂ ಮಮತ್ವಂ ಪರಿಪಾಲನಮ್||

14037004a ವಧಬಂಧಪರಿಕ್ಷೇಶಾಃ ಕ್ರಯೋ ವಿಕ್ರಯ ಏವ ಚ|

14037004c ನಿಕ್ಕಂತ ಚಿಂಧಿ ಭಿಂಧೀತಿ ಪರಮರ್ಮಾ ವಕರ್ತನಮ್||

14037005a ಉಗ್ರಂ ದಾರುಣಮಾಕ್ರೋಶಃ ಪರವಿತ್ತಾನುಶಾಸನಮ್|

14037005c ಲೋಕಚಿಂತಾ ವಿಚಿಂತಾ ಚ ಮತ್ಸರಃ ಪರಿಭಾಷಣಮ್||

14037006a ಮೃಷಾವಾದೋ ಮೃಷಾದಾನಂ ವಿಕಲ್ಪಃ ಪರಿಭಾಷಣಮ್|

14037006c ನಿಂದಾ ಸ್ತುತಿಃ ಪ್ರಶಂಸಾ ಚ ಪ್ರತಾಪಃ ಪರಿತರ್ಪಣಮ್||

14037007a ಪರಿಚರ್ಯಾ ಚ ಶುಶ್ರುಷಾ ಸೇವಾ ತೃಷ್ಣಾ ವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ|

HG14037007c ವ್ಯೂಹೋಽನಯಃ ಪ್ರಮಾದಶ್ಚ ಪರಿತಾಪಃ ಪರಿಗ್ರಹಃ||

ಸಂಘರ್ಷ, ರೂಪ, ಆಯಾಸ, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು, ಛಳಿ-ಬಿಸಿಲು,
ಐಶ್ವರ್ಯ, ಕಲಹ, ಸಂಧಿ, ತರ್ಕ, ಅಪ್ರಸನ್ನತೆ, ಕ್ಷಮೆ, ಬಲ, ಶೌರ್ಯ,
ಮದ, ರೋಷ, ವ್ಯಾಯಾಮ, ಈರ್ಷ್ಯೆ, ಇಚ್ಛೆ, ಚಾಡಿ, ಯುದ್ಧ, ಮಮತೆ,
ಕುಟುಂಬಪಾಲನೆ, ವಧೆ, ಬಂಧನ, ಕ್ಲೇಶ, ಕ್ರಯ-ವಿಕ್ರಯ,
ಕತ್ತರಿಸುವುದು-ಒಡೆಯುವುದು-ಸೀಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಇತರರ
ಮರ್ಮಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದು, ಉಗ್ರತೆ, ನಿಷ್ಠೂರತೆ, ಕೂಗಾಟ,
ಇತರರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಲೋಕಚಿಂತೆ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ,
ಮತ್ಸರ, ತಿರಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಕಠೋರವಾಗಿ
ಮಾತನಾಡುವುದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ದಾನಮಾಡುವುದು,
ಸಂಶಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದು, ನಿಂದೆ, ಸ್ತುತಿ, ಪ್ರಶಂಸೆ,
ಪ್ರತಾಪ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವುದು, ಪರಿಚರ್ಯೆ,
ಶುಶ್ರುಷೆ, ಸೇವೆ, ತೃಷ್ಣೆ, ಇತರರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದು,
ವ್ಯವಹಾರ ಕುಶಲತೆ, ನೀತಿ, ಪ್ರಮಾದ, ತೆಗಳಿಕೆ, ಪರಿಗ್ರಹ ಇವೆಲ್ಲವೂ

ರಜೋಗುಣದ ಕಾರ್ಯಗಳು.

14037008a ಸಂಸ್ಕಾರಾ ಯೇ ಚ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ವ ವರ್ತಂತೇ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್|

14037008c ನೃಷು ನಾರೀಷು ಭೂತೇಷು ದ್ರವ್ಯೇಷು ಶರಣೇಷು ಚ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಪುರುಷರು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ದ್ರವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಗೃಹಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಜೋಗುಣದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

14037009a ಸಂತಾಪೋಽಪ್ರತ್ಯಯಶ್ಚೈವ ವ್ರತಾನಿ ನಿಯಮಾಶ್ಚ ಯೇ|

14037009c ಪ್ರದಾನಮಾಶೀರ್ಯುಕ್ತಂ ಚ ಸತತಂ ಮೇ ಭವತ್ವಿತಿ||

14037010a ಸ್ವಧಾಕಾರೋ ನಮಸ್ಕಾರಃ ಸ್ವಾಹಾಕಾರೋ ವಷಟ್ಕೃತ್ಯಾ|

14037010c ಯಾಜನಾಧ್ಯಾಪನೇ ಚೋಭೇ ತಥೈವಾಹುಃ ಪರಿಗ್ರಹಮ್||

ಸಂತಾಪ, ಅವಿಶ್ವಾಸ, ವ್ರತ-ನಿಯಮಾದಿಗಳು, ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳು, ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತಕರ್ಮಗಳು (ಬಾವಿ-ತಟಾಕ-ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ಸಾಲುಮರಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದು, ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಗಳು), ಸ್ವಧಾಕಾರ (ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳು), ನಮಸ್ಕಾರ (ಅತಿಥಿ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರ), ಸ್ವಾಹಾಕಾರ (ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪೂಜೆ), ವಷಟ್ಕಾರ (ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾದಿಗಳು), ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಮಾಡಿಸುವುದು, ಅಧ್ಯಾಪನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಮಾಡಿಸುವುದು, ದಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವೆಲ್ಲವೂ

ರಾಜಸಗುಣಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14037011a ಇದಂ ಮೇ ಸ್ಯಾದಿದಂ ಮೇ ಸ್ಯಾತ್ಸೇಹೋ ಗುಣಸಮುದ್ಭವಃ|

14037011c ಅಭಿದ್ರೋಹಸ್ತಥಾ ಮಾಯಾ ನಿಕೃತಿರ್ಮಾನ ಏವ ಚ||

14037012a ಸ್ತ್ರೈನ್ಯಂ ಹಿಂಸಾ ಪರೀವಾದಃ ಪರಿತಾಪಃ ಪ್ರಜಾಗರಃ|

14037012c ಸ್ತಂಭೋ ದಂಭೋಽಥ ರಾಗಶ್ಚ ಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರೀತಿಃ ಪ್ರಮೋದನಮ್||

14037013a ದ್ಯೂತಂ ಚ ಜನವಾದಶ್ಚ ಸಂಬಂಧಾಃ ಸ್ತ್ರೀಕೃತಾಶ್ಚ ಯೇ|

14037013c ನೃತ್ಯವಾದಿತ್ರಗೀತಾನಿ ಪ್ರಸಂಗಾ ಯೇ ಚ ಕೇ ಚನ|

14037013e ಸರ್ವ ಏತೇ ಗುಣಾ ವಿಪ್ರಾ ರಾಜಸಾಃ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ||

“ಇದು ನನಗಿರಲಿ, ಇದು ನನ್ನದಾಗಲಿ” ಎನ್ನುವ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯು ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರರೇ! ದ್ರೋಹ, ಮೋಸ, ತಿರಸ್ಕಾರ, ಅಭಿಮಾನ, ಚೌರ್ಯ, ಹಿಂಸೆ, ವಾದ, ಪರಿತಾಪ, ನಿದ್ಧೆಗೆಡುವುದು, ದಂಭ, ದರ್ಪ, ಅನುರಾಗ, ಭಕ್ತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರಮೋದ, ದ್ಯೂತ, ಜನವಾದ, ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ, ನೃತ್ಯ-ವಾದ್ಯ-ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ರಾಜಸ ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

14037014a ಭೂತಭವ್ಯಭವಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಭಾವಾನಾಂ ಭುವಿ ಭಾವನಾಃ|

14037014c ತ್ರಿವರ್ಗನಿರತಾ ನಿತ್ಯಂ ಧರ್ಮೋಽರ್ಥಃ ಕಾಮ ಇತ್ಯಪಿ||

14037015a ಕಾಮವೃತ್ತಾಃ ಪ್ರಮೋದಂತೇ ಸರ್ವಕಾಮಸಮೃದ್ಧಿಭಿಃ|

14037015c ಅವಾರ್ಕೋತಸ ಇತ್ಯೇತೇ ತೈಜಸಾ ರಜಸಾವೃತಾಃ||

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನದು, ಈಗಿನದು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನದರ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವವರು, ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳೆಂಬ

ತ್ರಿವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ನಿರತರಾಗಿರುವವರು, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳಾಗಿ
 ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಸಮೃದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಆನಂದಪಡುವವರು
 ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಆವೃತರಾದವರು. ಇವರನ್ನು
 ಅರ್ವಾಕ್ಸೋತಸರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

14037016a ಅಸ್ಮಿನ್ಲೋಕೇ ಪ್ರಮೋದಂತೇ ಜಾಯಮಾನಾಃ ಪುನಃ ಪುನಃ|

14037016c ಪ್ರೇತ್ಯಭಾವಿಕಮೀಹಂತ ಇಹ ಲೌಕಿಕಮೇವ ಚ|

14037016e ದದತಿ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಂತಿ ಜಪಂತ್ಯಥ ಚ ಜುಹ್ವತಿ||

ಇಂಥವರು ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ
 ವಿಷಯಜನಿತ ಆನಂದದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಮತ್ತು
 ಮರಣದ ನಂತರ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅನೇಕ ಲೌಕಿಕ
 ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ - ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ,
 ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞ-
 ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

14037017a ರಜೋಗುಣಾ ವೋ ಬಹುಧಾನುಕೀರ್ತಿತಾ

ಯಥಾವದುಕ್ತಂ ಗುಣವೃತ್ತಮೇವ ಚ|

14037017c ನರೋ ಹಿ ಯೋ ವೇದ ಗುಣಾನಿಮಾನ್ಸದಾ

ಸ ರಾಜಸ್ಯೈಃ ಸರ್ವಗುಣೈರ್ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ರಜೋಗುಣದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಗುಣದಿಂದ
 ಉಂಟಾಗುವ ಕಾರ್ಯ-ವರ್ತನೆಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ರಾಜಸ ಗುಣಕ್ಕೆ

ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇವುಗಳನ್ನು ಸದಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ನರನು ಸಕಲ
ವಿಧವಾದ ರಾಜಸ ಗುಣಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಸಪ್ತತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಮೂವತ್ತೇಳನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೮

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೧೫).

14038001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14038001a ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೃತೀಯಂ ಗುಣಮುತ್ತಮಮ್|

14038001c ಸರ್ವಭೂತಹಿತಂ ಲೋಕೇ ಸತಾಂ ಧರ್ಮಮನಿಂದಿತಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಉತ್ತಮವಾದ,
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಹಿತಕರವಾದ, ಸತ್ಪುರುಷರ
ಧರ್ಮವಾಗಿರುವ ಅನಿಂದಿತ ಮೂರನೆಯ ಗುಣದ ಕುರಿತು
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14038002a ಆನಂದಃ ಪ್ರೀತಿರುದ್ರೇಕಃ ಪ್ರಾಕಾಶ್ಯಂ ಸುಖಮೇವ ಚ|

14038002c ಅಕಾರ್ಪಣ್ಯಮಸಂರಂಭಃ ಸಂತೋಷಃ ಶ್ರದ್ಧಧಾನತಾ||

14038003a ಕ್ಷಮಾ ಧೃತಿರಹಿಂಸಾ ಚ ಸಮತಾ ಸತ್ಯಮಾರ್ಜವಮ್|

14038003c ಅಕ್ರೋಧಶ್ಚಾನಸೂಯಾ ಚ ಶೌಚಂ ದಾಕ್ಷ್ಯಂ ಪರಾಕ್ರಮಃ||

ಆನಂದ, ಪ್ರಸನ್ನತೆ, ಉನ್ನತಿ, ಪ್ರಕಾಶ, ಸುಖ,

ಕೃಪಣತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ನಿರ್ಭಯನಾಗಿರುವುದು, ಸಂತೋಷ, ಶ್ರದ್ಧೆ,

ಕ್ಷಮೆ, ಧೈರ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸಮತಾ, ಸತ್ಯ, ಸರಳತೆ, ಅಕ್ರೋಧ,

ಅನಸೂಯಾ, ಶೌಚ, ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮ ಇವು ಸತ್ತ್ವಗುಣದ

ಕಾರ್ಯಗಳು.

14038004a ಮುಧಾ ಜ್ಞಾನಂ ಮುಧಾ ವೃತ್ತಂ ಮುಧಾ ಸೇವಾ ಮುಧಾ ಶ್ರಮಃ|

14038004c ಏವಂ ಯೋ ಯುಕ್ತಧರ್ಮಃ ಸ್ಯಾತ್ಸೋಮುತ್ರಾನಂತ್ಯಮಶ್ನುತೇ||

ಜ್ಞಾನವು ವ್ಯರ್ಥ, ವ್ಯವಹಾರಗಳು ವ್ಯರ್ಥ, ಸೇವೆಯು ವ್ಯರ್ಥ, ಶ್ರಮವು

ವ್ಯರ್ಥ ಎಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿರುವವನು

ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಯ ಲೋಕವನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

14038005a ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರೋ ನಿರಾಶೀಃ ಸರ್ವತಃ ಸಮಃ|

14038005c ಅಕಾಮಹತ ಇತ್ಯೇಷ ಸತಾಂ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ||

ನನ್ನದು ಎಂಬ ಮಮಕಾರವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ನಾನು ಎಂಬ

ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಎಲ್ಲ

ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಜೊತೆಯೂ ಸಮನಾಗಿರುವುದು,

ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವದಿಂದ ಇರುವುದು ಇವೇ ಸತ್ತ್ವಯುತರ ಸನಾತನ

ಧರ್ಮ.

- 14038006a ವಿಶ್ರಂಭೋ ಹ್ರಿಸ್ತಿತಿಕ್ಷಾ ಚ ತ್ಯಾಗಃ ಶೌಚಮತಂದ್ರಿತಾ|
14038006c ಆನೃಶಂಸ್ಯಮಸಂಮೋಹೋ ದಯಾ ಭೂತೇಷ್ಟಪೈಶುನಮ್||
14038007a ಹರ್ಷಸ್ತುಷ್ಟಿರ್ವಿಸ್ಮಯಶ್ಚ ವಿನಯಃ ಸಾಧುವೃತ್ತತಾ|
14038007c ಶಾಂತಿಕರ್ಮ ವಿಶುದ್ಧಿಶ್ಚ ಶುಭಾ ಬುದ್ಧಿರ್ವಿಮೋಚನಮ್||
14038008a ಉಪೇಕ್ಷಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಚ ಪರಿತ್ಯಾಗಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ|
14038008c ನಿರ್ಮಮತ್ವಮನಾಶೀಸ್ತ್ವಮಪರಿಕ್ರೀತಧರ್ಮತಾ||

ವಿಶ್ವಾಸ, ಲಜ್ಜೆ, ಸಹನೆ, ತ್ಯಾಗ, ಶೌಚ, ಅನಾಲಸ್ಯ, ಕಾರುಣ್ಯ, ಮೋಹವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯೆ, ಚಾಡಿಹೇಳದಿರುವುದು, ಹರ್ಷ, ತುಷ್ಟಿ, ಗರ್ವವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ವಿನಯ, ಸದ್ವ್ಯವಹಾರ, ಶಾಂತಿಕರ್ಮ, ವಿಶುದ್ಧ ಭಾವ, ಶುಭ ಬುದ್ಧಿ, ಭವ-ಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆ, ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪೇಕ್ಷೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಸರ್ವಪರಿತ್ಯಾಗ, ನಿರ್ಮಮತೆ, ನಿಷ್ಕಾಮನೆ, ಕಾಮನೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು - ಇವು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದ ಕಾರ್ಯಗಳು.

- 14038009a ಮುಧಾ ದಾನಂ ಮುಧಾ ಯಜ್ಞೋ ಮುಧಾಧೀತಂ ಮುಧಾ ವ್ರತಮ್|
14038009c ಮುಧಾ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಶ್ಚೈವ ಮುಧಾ ಧರ್ಮೋ ಮುಧಾ ತಪಃ||
14038010a ಏವಂವೃತ್ತಾಸ್ತು ಯೇ ಕೇ ಚಿಲ್ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನತ್ವಸಂಶ್ರಯಾಃ|
14038010c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಸ್ಥಾಸ್ತೇ ಧೀರಾಃ ಸಾಧುದರ್ಶಿನಃ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದಾನ, ಯಜ್ಞ, ಅಧ್ಯಯನ, ವ್ರತ, ಪರಿಗ್ರಹ, ಧರ್ಮ

ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸು - ಇವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದವುಗಳೆಂದು ಅರಿತು
 ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಯಲ್ಲಿ
 ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಧೀರರೂ ಸಾಧುದರ್ಶಿಗಳೂ
 ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

14038011a ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಪಾಪಾನಿ ನಿಃಶೋಕಾ ಹ್ಯಜರಾಮರಾಃ|

14038011c ದಿವಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತು ತೇ ಧೀರಾಃ ಕುರ್ವತೇ ವೈ ತತಸ್ತತಃ||

ಇವರು ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು
 ಶೋಕರಹಿತರಾಗಿ ಅಜರಾಮರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಧೀರರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ
 ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

14038012a ಈಶಿತ್ವಂ ಚ ವಶಿತ್ವಂ ಚ ಲಘುತ್ವಂ ಮನಸಶ್ಚ ತೇ|

14038012c ವಿಕುರ್ವತೇ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ದೇವಾಸ್ತ್ರಿದಿವಗಾ ಇವ||

ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಈಶಿತ್ವ, ವಶಿತ್ವ
 ಮತ್ತು ಲಘುತ್ವಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಮಾನಸಿಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು
 ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

14038013a ಊರ್ಧ್ವಸ್ತ್ರೋತಸ ಇತ್ಯೇತೇ ದೇವಾ ವೈಕಾರಿಕಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

14038013c ವಿಕುರ್ವತೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ವೈ ದಿವಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ತತಸ್ತತಃ|

14038013e ಯದ್ಯದಿಚ್ಛಂತಿ ತತ್ಸರ್ವಂ ಭಜಂತೇ ವಿಭಜಂತಿ ಚ||

ಇವರು ಊರ್ಧ್ವಸ್ತ್ರೋತಸರೆಂದೂ ವೈಕಾರಿಕ ದೇವತೆಗಳೆಂದೂ
 ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಭೋಗಜನಿತ

ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ವಿಚಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಏನನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವರೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದವರಿಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

14038014a ಇತ್ಯೇತತ್ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ವೃತ್ತಂ ಕಥಿತಂ ವೋ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ|

14038014c ಏತದ್ವಿಜ್ಞಾಯ ವಿಧಿವಲ್ಲಭತೇ ಯದ್ಯದಿಚ್ಛತಿ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭರೇ! ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದ ವರ್ತನೆಯ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಬಯಸಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

14038015a ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣಾ ವಿಶೇಷತೋ
ಯಥಾವದುಕ್ತಂ ಗುಣವೃತ್ತಮೇವ ಚ|

14038015c ನರಸ್ತು ಯೋ ವೇದ ಗುಣಾನಿಮಾನ್ಸದಾ
ಗುಣಾನ್ ಭುಂಕ್ತೇ ನ ಗುಣೈಃ ಸ ಭುಜ್ಯತೇ||

ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸದಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವನು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದ ಫಲಗಳನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಯಾವ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಅಷ್ಟತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಮೂವತ್ತೆಂಟನೇ

೩೯

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೪).

14039001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14039001a ನೈವ ಶಕ್ಯಾ ಗುಣಾ ವಕ್ತುಂ ಪೃಥಕ್ವೇನೇಹ ಸರ್ವಶಃ|

14039001c ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಾನಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ರಜಃ ಸತ್ತ್ವಂ ತಮಸ್ತಥಾ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ
ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ರಜ-ಸತ್ತ್ವ-ತಮಗಳು
ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರದೇ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

14039002a ಅನ್ಯೋನ್ಯಮನುಷಜ್ಜಂತೇ ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಚಾನುಜೀವಿನಃ|

14039002c ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಪಾಶ್ರಯಾಃ ಸರ್ವೇ ತಥಾನ್ಯೋನ್ಯಾನುವರ್ತಿನಃ||

ಈ ಗುಣಗಳು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತವೆ.
ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

14039003a ಯಾವತ್ಸತ್ತ್ವಂ ತಮಸ್ತಾವದ್ವರ್ತತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

14039003c ಯಾವತ್ತಮಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ರಜಸ್ತಾವದಿಹೋಚ್ಯತೇ||

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ
ತಮೋಗುಣವೂ ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ
ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಮೋಗುಣ-ಸತ್ತ್ವಗುಣಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ
ರಜೋಗುಣವೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

14039004a ಸಂಹತ್ಯ ಕುರ್ವತೇ ಯಾತ್ರಾಂ ಸಹಿತಾಃ ಸಂಘಚಾರಿಣಃ|

14039004c ಸಂಘಾತವೃತ್ತಯೋ ಹ್ಯೇತೇ ವರ್ತಂತೇ ಹೇತ್ವಹೇತುಭಿಃ||

ಇವು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸಂಘಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಯಾತ್ರೆಯಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.
ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತವೆ.

14039005a ಉದ್ರೇಕವ್ಯತಿರೇಕಾಣಾಂ ತೇಷಾಮನ್ಯೋನ್ಯವರ್ತಿನಾಮ್|

14039005c ವರ್ತತೇ ತದ್ಯಥಾನ್ಯಾನಂ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ರೇಕ-
ಅತಿರೇಕಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಣವು
ಮತ್ತೊಂದು ಗುಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದೂ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿರುವುದೂ
ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

14039006a ವ್ಯತಿರಿಕ್ತಂ ತಮೋ ಯತ್ರ ತಿಯರ್ಗ್ಭಾವಗತಂ ಭವೇತ್|

14039006c ಅಲ್ಪಂ ತತ್ರ ರಜೋ ಜ್ಞೇಯಂ ಸತ್ತ್ವಂ ಚಾಲ್ಪತರಂ ತತಃ||

ತಿಯರ್ಗೋನಿಗಳಲ್ಲಿ (ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ) ತಮೋಗುಣವು
ಅಧಿಕವಾಗಿಯೂ, ರಜೋಗುಣವು ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು
ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ.

14039007a ಉದ್ರಿಕ್ತಂ ಚ ರಜೋ ಯತ್ರ ಮಧ್ಯಸ್ತ್ರೋತೋಗತಂ ಭವೇತ್|

14039007c ಅಲ್ಪಂ ತತ್ರ ತಮೋ ಜ್ಞೇಯಂ ಸತ್ತ್ವಂ ಚಾಲ್ಪತರಂ ತತಃ||

ರಜೋಗುಣವು ಉದ್ರಿಕ್ತವಾದವರು ಮಧ್ಯಸ್ತ್ರೋತ²⁶ ಗತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅವರಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣವು ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಸತ್ತ್ವಗುಣವು
ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ.

14039008a ಉದ್ರಿಕ್ತಂ ಚ ಯದಾ ಸತ್ತ್ವಮೂರ್ಧ್ವಸ್ತ್ರೋತೋಗತಂ ಭವೇತ್|

14039008c ಅಲ್ಪಂ ತತ್ರ ರಜೋ ಜ್ಞೇಯಂ ತಮಶ್ಚಾಲ್ಪತರಂ ತತಃ||

ಸತ್ತ್ವಗುಣವು ಉದ್ರಿಕ್ತವಾದವರು ಊರ್ಧ್ವಸ್ತ್ರೋತಗತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅವರಲ್ಲಿ ರಜೋಗುಣವು ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ತಮೋಗುಣವು
ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ.

14039009a ಸತ್ತ್ವಂ ವೈಕಾರಿಕಂ ಯೋನಿರಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ|

14039009c ನ ಹಿ ಸತ್ತ್ವಾತ್ಪರೋ ಭಾವಃ ಕಶ್ಚಿದನ್ಯೋ ವಿಧೀಯತೇ||

²⁶ ತಿಯರ್ಕ್ ಸ್ತ್ರೋತಸರು ಪಶುಗಳು; ಮಧ್ಯ ಸ್ತ್ರೋತಸರು ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು
ಊರ್ಧ್ವಸ್ತ್ರೋತಸರು ಯೋಗಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಿಂದ ಆಹಾರವು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ
ಅಡ್ಡಡ್ಡವಾಗಿ (ತಿಯರ್ಗ್ಗತಿ) ಸಂಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ
ತಿಯರ್ಗ್ಯೋನಿಗಳೆಂದೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ
ಮಧ್ಯಸ್ತ್ರೋತಸರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಊರ್ಧ್ವಸ್ತ್ರೋತಸಃ = ಊರ್ಧ್ವಗತಂ ಸ್ತ್ರೋತಃ
ರೇತಃ ಪ್ರವಾಹಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅರ್ಥಾತ್ ರೇತಸ್ಸಿನ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ
ಬಿಡದೇ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಯೋಗಿಯು ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ್ವ ಗುಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಬೇರೆ
ಧರ್ಮವು ಇಲ್ಲ.

14039010a ಊರ್ಧ್ವಂ ಗಚ್ಚಂತಿ ಸತ್ತ್ವ ಸ್ಥಾ ಮಧ್ಯೇ ತಿಷ್ಠಂತಿ ರಾಜಸಾಃ|

14039010c ಜಘನ್ಯಗುಣಸಂಯುಕ್ತಾ ಯಾಂತ್ಯಧಸ್ತಾಮಸಾ ಜನಾಃ||

ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಲ್ಲಿರುವವರು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಉಚ್ಚ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.
ರಾಜಸಗುಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವವರು ಮಧ್ಯಮವಾದ ಮನುಷ್ಯ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯವಾದ ತಾಮಸ ಗುಣಸಂಯುಕ್ತ
ಜನರು ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

14039011a ತಮಃ ಶೂದ್ರೇ ರಜಃ ಕ್ಷತ್ರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಸತ್ತ್ವ ಮುತ್ತಮಮ್|

14039011c ಇತ್ಯೇವಂ ತ್ರಿಷು ವರ್ಣೇಷು ವಿವರ್ತಂತೇ ಗುಣಾಸ್ತ್ರಯಃ||

ಶೂದ್ರನಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣವೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಲ್ಲಿ ರಜೋಗುಣವೂ ಮತ್ತು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ
ಈ ಮೂರು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

14039012a ದೂರಾದಪಿ ಹಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸಹಿತಾಃ ಸಂಘಚಾರಿಣಃ|

14039012c ತಮಃ ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಶ್ಚೈವ ಪೃಥಕ್ತ್ವಂ ನಾನುಶುಶ್ರುಮ||

ಈ ಮೂರುಗುಣಗಳೂ ಜೊತೆ-ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ
ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ದೂರದಿಂದಲೇ
ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಸತ್ತ್ವ-ರಜ-ತಮೋಗುಣಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ-

ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

14039013a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಾದಿತ್ಯಮುದ್ಯಂತಂ ಕುಚೋರಾಣಾಂ ಭಯಂ ಭವೇತ್|

14039013c ಅಧ್ವಗಾಃ ಪರಿತಪ್ಯೇರಂಸೃಷ್ಟಾನ್ಲರ್ತಾ ದುಃಖಭಾಗಿನಃ||

ಸೂರ್ಯೋದಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ದುರಾಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥಹ ದಾರಿಹೋಕರು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ದುಃಖದಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

14039014a ಆದಿತ್ಯಃ ಸತ್ತ್ವಮುದ್ಧಿಷ್ಟಂ ಕುಚೋರಾಸ್ತು ಯಥಾ ತಮಃ|

14039014c ಪರಿತಾಪೋಽಧ್ವಗಾನಾಂ ಚ ರಾಜಸೋ ಗುಣ ಉಚ್ಯತೇ||

ಸೂರ್ಯೋದಯವೇ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದ ಆವಿರ್ಭಾವ. ದುರಾಚಾರಿಗಳ ಭಯವೇ ತಮೋಗುಣ. ದಾರಿಹೋಕರ ಪರಿತಾಪವೇ ರಾಜಸ ಗುಣ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14039015a ಪ್ರಾಕಾಶ್ಯಂ ಸತ್ತ್ವಮಾದಿತ್ಯೇ ಸಂತಾಪೋ ರಾಜಸೋ ಗುಣಃ|

14039015c ಉಪಪ್ಲವಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯಸ್ತಾಮಸಸ್ತಸ್ಯ ಪರ್ವಸು||

ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶವೇ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣ. ಅವನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂತಾಪವೇ ರಾಜಸ ಗುಣ. ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಸೂರ್ಯನ ಗ್ರಹಣಗಳೇ ತಮ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

14039016a ಏವಂ ಜ್ಯೋತಿಃಷು ಸರ್ವೇಷು ವಿವರ್ತಂತೇ ಗುಣಾಸ್ತ್ರಯಃ|

14039016c ಪರ್ಯಾಯೇಣ ಚ ವರ್ತಂತೇ ತತ್ರ ತತ್ರ ತಥಾ ತಥಾ||

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಜ್ಯೋತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದರಂತೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು
ಲೀನವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

14039017a ಸ್ಥಾವರೇಷು ಚ ಭೂತೇಷು ತೀರ್ಯಗ್ಭಾವಗತಂ ತಮಃ|

14039017c ರಾಜಸಾಸ್ತು ವಿವರ್ತಂತೇ ಸ್ನೇಹಭಾವಸ್ತು ಸಾತ್ವಿಕಃ||

ಸ್ಥಾವರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣವು ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳೇ ರಜೋ ಗುಣ. ಸ್ನೇಹಭಾವವೇ
ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣ.

14039018a ಅಹಸ್ತ್ರಿಧಾ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಂ ತ್ರಿಧಾ ರಾತ್ರಿವಿಧೀಯತೇ|

14039018c ಮಾಸಾರ್ಥಮಾಸವರ್ಷಾಣಿ ಋತವಃ ಸಂಧಯಸ್ತಥಾ||

ಈ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ, ಮಾಸ, ಪಕ್ಷ, ವರ್ಷ,
ಋತು ಮತ್ತು ಸಂಧಿಗಳು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

14039019a ತ್ರಿಧಾ ದಾನಾನಿ ದೀಯಂತೇ ತ್ರಿಧಾ ಯಜ್ಞಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

14039019c ತ್ರಿಧಾ ಲೋಕಾಸ್ತ್ರಿಧಾ ವೇದಾಸ್ತ್ರಿಧಾ ವಿದ್ಯಾಸ್ತ್ರಿಧಾ ಗತಿಃ||

ಗುಣಭೇದಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಕೊಡುವ ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು
ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಯಜ್ಞಗಳಿವೆ, ಮೂರು ವಿಧದ
ಲೋಕಗಳೂ, ಮೂರು ವಿಧದ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮೂರು ವಿಧದ
ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಇವೆ.

14039020a ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯಚ್ಚ ಧರ್ಮೋಽರ್ಥಃ ಕಾಮ ಇತ್ಯಪಿ|

14039020c ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾಪುದಾನಶ್ಚಾಪ್ಯೇತ ಏವ ತ್ರಯೋ ಗುಣಾಃ||

ಭೂತ-ಭವ್ಯ-ಭವಿಷ್ಯಗಳು, ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳೂ, ಪ್ರಾಣ-
ಅಪಾನ-ಉದಾನಗಳೂ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ.

14039021a ಯತ್ಕಿಂ ಚಿದಿಹ ವೈ ಲೋಕೇ ಸರ್ವಮೇಷ್ಟೇವ ತತ್ತ್ರಿಷು|

14039021c ತ್ರಯೋ ಗುಣಾಃ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಅವ್ಯಕ್ತಾ ನಿತ್ಯಮೇವ ತು|

14039021e ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮಶ್ಚೈವ ಗುಣಸರ್ಗಃ ಸನಾತನಃ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲವೂ ಈ ಮೂರುಗುಣಗಳನ್ನು
ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಸದಾ
ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಸತ್ತ್ವ-ರಜ-ತಮೋಗುಣಗಳ
ಸೃಷ್ಟಿಯು ಸನಾತನವಾದುದು.

14039022a ತಮೋಽವ್ಯಕ್ತಂ ಶಿವಂ ನಿತ್ಯಮಜಂ ಯೋನಿಃ ಸನಾತನಃ|

14039022c ಪ್ರಕೃತಿರ್ವಿಕಾರಃ ಪ್ರಲಯಃ ಪ್ರಧಾನಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ||

14039023a ಅನುದ್ರಿಕ್ತಮನೂನಂ ಚ ಹ್ಯಕಂಪಮಚಲಂ ಧ್ರುವಮ್|

14039023c ಸದಸಚ್ಚೈವ ತತ್ಸರ್ವಮವ್ಯಕ್ತಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ಸ್ಮೃತಮ್|

14039023e ಜ್ಞೇಯಾನಿ ನಾಮಧೇಯಾನಿ ನರ್ಮೈರಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕೈಃ||

ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಇರುವ ಈ ನಾಮಧೇಯಗಳನ್ನು - ತಮ, ವ್ಯಕ್ತ, ನಿತ್ಯ, ಶಿವ,
ಅಜ, ಯೋನಿ, ಸನಾತನ, ಪ್ರಕೃತಿ, ವಿಕಾರ, ಪ್ರಲಯ, ಪ್ರಧಾನ, ಪ್ರಭವ,
ಅಪ್ಯಯ, ಅನುದ್ರಿಕ್ತ, ಅನೂನ, ಅಕಂಪ, ಅಚಲ, ಧ್ರುವ, ಸತ್, ಅಸತ್,

ತ್ರಿಗುಣ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತ - ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತಕ ಮನುಷ್ಯರು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

14039024a ಅವ್ಯಕ್ತನಾಮಾನಿ ಗುಣಾಂಶ್ಚ ತತ್ತ್ವ ತೋ
ಯೋ ವೇದ ಸರ್ವಾಣಿ ಗತೀಶ್ಚ ಕೇವಲಾಃ|

14039024c ವಿಮುಕ್ತದೇಹಃ ಪ್ರವಿಭಾಗತತ್ತ್ವ ವಿತ್
ಸ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವ ಗುಣೈರ್ನಿರಾಮಯಃ||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ಹೆಸರುಗಳು, ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ಗತಿಗಳನ್ನು
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಗುಣವಿಭಾಗ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನು
ಸರ್ವ ಗುಣಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ನಿರಾಮಯನಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಮೂವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೦

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೯).

14040001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14040001a ಅವ್ಯಕ್ತಾತ್ಪೂರ್ವಮುತ್ಪನ್ನೋ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಮಹಾಮತಿಃ|

14040001c ಆದಿಗುಣಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಥಮಃ ಸರ್ಗ ಉಚ್ಯತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದರ ಮೊದಲು ಮಹಾ ಆತ್ಮ, ಮಹಾ ಮತಿ, ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳ ಆದಿಯಾದ ಮಹತ್ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14040002a ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಮತಿರ್ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಶ್ವಃ ಶಂಭುಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

14040002c ಬುದ್ಧಿಃ ಪ್ರಜ್ಞೋಪಲಬ್ಧಿಶ್ಚ ತಥಾ ಖ್ಯಾತಿರ್ಧೃತಿಃ ಸ್ಮೃತಿಃ||

14040003a ಪರ್ಯಾಯವಾಚಕೈಃ ಶಬ್ದೈರ್ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ವಿಭಾವ್ಯತೇ|

14040003c ತಂ ಜಾನನ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಪ್ರಮೋಹಂ ನಿಗಚ್ಛತಿ||

ಈ ಮಹಾನ್ ಆತ್ಮವನ್ನು ಮಹಾನ್, ಆತ್ಮ, ಮತಿ, ವಿಷ್ಣು, ವಿಶ್ವ, ಶಂಭು, ವೀರ್ಯವಾನ್, ಬುದ್ಧಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾ, ಉಪಲಬ್ಧಿ, ಖ್ಯಾತಿ, ಧೃತಿ, ಸ್ಮೃತಿ - ಮೊದಲಾದ ಪರ್ಯಾಯಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ ವಿದ್ವಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮೋಹವಶನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14040004a ಸರ್ವತಃಪಾಣಿಪಾದಶ್ಚ ಸರ್ವತೋಕ್ಷಿಶಿರೋಮುಖಿಃ|

14040004c ಸರ್ವತಃಶ್ರುತಿಮಾಸ್ಲೋಕೇ ಸರ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ಸ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವತಃ ಕೈ-ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವತಃ ಕಣ್ಣು-ಶಿರಸ್ಸು-ಮುಖವುಳ್ಳವನೂ, ಸರ್ವತಃ ಕಿವಿಗಳುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿ, ಲೋಕದ ಸರ್ವವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು.

14040005a ಮಹಾಪ್ರಭಾರ್ಚಿಃ ಪುರುಷಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಹೃದಿ ನಿಶ್ಚಿತಃ|

14040005c ಅಣಿಮಾ ಲಘಿಮಾ ಪ್ರಾಪ್ತೀಶಾನೋ ಜ್ಯೋತಿರವ್ಯಯಃ||

ಮಹಾಪ್ರಭೆಯ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಆ ಪುರುಷನು ಸರ್ವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ
ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುವನು. ಅಣಿಮ-ಲಘಿಮ-ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದ
ಅಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಗಳು. ಅವನು ಎಲ್ಲವುಗಳ
ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಅವ್ಯಯನೂ, ಜ್ಯೋತಿಯೂ ಆಗಿರುವನು.

14040006a ತತ್ರ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ಲೋಕಾಃ ಸಂನ್ಯಾಸನಿರತಾಶ್ಚ ಯೇ|

14040006c ಧ್ಯಾನಿನೋ ನಿತ್ಯಯೋಗಾಶ್ಚ ಸತ್ಯಸಂಧಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ||

14040007a ಜ್ಞಾನವಂತಶ್ಚ ಯೇ ಕೇ ಚಿದಲುಬ್ಧಾ ಜಿತಮನ್ಯವಃ|

14040007c ಪ್ರಸನ್ನಮನಸೋ ಧೀರಾ ನಿರ್ಮಮಾ ನಿರಹಂಕೃತಾಃ|

14040007e ವಿಮುಕ್ತಾಃ ಸರ್ವ ಏವೈತೇ ಮಹತ್ತ್ವ ಮುಪಯಾಂತಿ ವೈ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರು, ಸಂನ್ಯಾಸನಿರತರು, ಧ್ಯಾನಿಗಳು,
ನಿತ್ಯಯೋಗಿಗಳು, ಸತ್ಯಸಂಧರು, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರು, ಜ್ಞಾನವಂತರು,
ಅಲುಬ್ಧರು, ಕೋಪವನ್ನು ಗೆದ್ದವರು, ಪ್ರಸನ್ನಮನಸರು, ಧೀರರು,
ನನ್ನದಲ್ಲವೆನ್ನುವವರು, ನಿರಹಂಕಾರರು - ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ
ಇದೇ ಮಹತ್ವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

14040008a ಆತ್ಮನೋ ಮಹತೋ ವೇದ ಯಃ ಪುಣ್ಯಾಂ ಗತಿಮುತ್ತಮಾಮ್|

14040008c ಸ ಧೀರಃ ಸರ್ವ ಲೋಕೇಷು ನ ಮೋಹಮಧಿಗಚ್ಛತಿ|

14040008e ವಿಷ್ಣುರೇವಾದಿಸರ್ಗೇಷು ಸ್ವಯಂಭೂರ್ಭವತಿ ಪ್ರಭುಃ||

ಆತ್ಮದ ಮಹತ್ವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಉತ್ತಮ ಪುಣ್ಯಗತಿಯನ್ನು
 ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆ ಧೀರನು ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ
 ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು ವಿಷ್ಣುವೇ
 ಸ್ವಯಂಭುವಾಗುತ್ತಾನೆ.

14040009a ಏವಂ ಹಿ ಯೋ ವೇದ ಗುಹಾಶಯಂ ಪ್ರಭುಂ

ನರಃ ಪುರಾಣಂ ಪುರುಷಂ ವಿಶ್ವರೂಪಮ್|

14040009c ಹಿರಣ್ಮಯಂ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ಪರಾಂ ಗತಿಂ

ಸ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ಬುದ್ಧಿಮತೀತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಹೀಗೆ ಗುಹಾಶಯ ಪ್ರಭು ಪುರಾಣ ಪುರುಷ ವಿಶ್ವರೂಪ ಹಿರಣ್ಮಯ
 ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಬುದ್ಧಿಯ
 ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ

ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತನೇ

ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೧

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
 ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೫).

14041001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚೆ

14041001a ಯ ಉತ್ಪನ್ನೋ ಮಹಾನ್ಪೂರ್ವಮಹಂಕಾರಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ|

14041001c ಅಹಮಿತ್ಯೇವ ಸಂಭೂತೋ ದ್ವಿತೀಯಃ ಸರ್ಗ ಉಚ್ಯತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನು ಅಹಂಕಾರವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು “ನಾನು” ಎಂದುಕೊಂಡೇ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14041002a ಅಹಂಕಾರಶ್ಚ ಭೂತಾದಿವೈಕಾರಿಕ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ|

14041002c ತೇಜಸಶ್ಚೇತನಾ ಧಾತುಃ ಪ್ರಜಾಸರ್ಗಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ಅಹಂಕಾರವು ಪ್ರಾಣಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ವೈಕಾರಿಕ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚೇತನ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸುಗಳುಳ್ಳ ಇದು ಪ್ರಜೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಧಾತುರೂಪವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಪ್ರಜಾಪತಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

14041003a ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರಭವೋ ದೇವೋ ಮನಸಶ್ಚ ತ್ರಿಲೋಕಕೃತ್|

14041003c ಅಹಮಿತ್ಯೇವ ತತ್ಸರ್ವಮಭಿಮಂತಾ ಸ ಉಚ್ಯತೇ||

ಈ ಅಹಂಕಾರವು ದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ತ್ರಿಲೋಕಕೃತ್ ಎಂದೂ ಅಭಿಮಂತಾ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

14041004a ಅಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನನಿತ್ಯಾನಾಂ ಮುನೀನಾಂ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ್|

14041004c ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಕ್ರತುಸಿದ್ಧಾನಾಮೇಷ ಲೋಕಃ ಸನಾತನಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನನಿರತರಾದ ಭಾವಿತಾತ್ಮ ಮುನಿಗಳ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ-ಕ್ರತುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಇದೇ ಸನಾತನ ಲೋಕವು ದೊರಕುವುದು.

14041005a ಅಹಂಕಾರೇಣಾಹರತೋ ಗುಣಾನಿಮಾನ್
ಭೂತಾದಿರೇವಂ ಸೃಜತೇ ಸ ಭೂತಕೃತ್|

14041005c ವೈಕಾರಿಕಃ ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಚೇಷ್ಟತೇ
ಸ್ವತೇಜಸಾ ರಂಜಯತೇ ಜಗತ್ತಥಾ||

ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಆದಿಯಾದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಆಧಾರಭೂತನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನು ಅಹಂಕಾರದ ಮೂಲಕವೇ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನೇ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಎಲ್ಲ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೂ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬಲ್ಲ ಅಹಂಕಾರದ ಸ್ವರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ಅಹಂಕಾರವೇ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ರಜೋಮಯವನ್ನಾಗಿ (ಭೋಗೇಚ್ಛುವಾಗಿ) ಮಾಡಿರುವುದು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೊಂದನೇ

೪೨

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೬೨).

14042001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14042001a ಅಹಂಕಾರಾತ್ಮಸೂತಾನಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚ ವೈ|

14042001c ಪೃಥಿವೀ ವಾಯುರಾಕಾಶಮಾಪೋ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಪಂಚಮಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಹಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಪೃಥ್ವಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ,
ಆಪ, ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾದ ಜ್ಯೋತಿ ಈ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು
ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ.

14042002a ತೇಷು ಭೂತಾನಿ ಮುಹ್ಯಂತೇ ಮಹಾಭೂತೇಷು ಪಂಚಸು|

14042002c ಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶನರೂಪೇಷು ರಸಗಂಧಕ್ರಿಯಾಸು ಚ||

ಇವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಲ್ಲವೂ ಈ ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳ
ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ - ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ -
ಮುಳುಗಿರುತ್ತವೆ.

14042003a ಮಹಾಭೂತವಿನಾಶಾಂತೇ ಪ್ರಲಯೇ ಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತೇ|

14042003c ಸರ್ವಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಧೀರಾ ಮಹದುತ್ಪದ್ಯತೇ ಭಯಮ್||

ಮಹಾಭೂತಗಳು ವಿನಾಶವಾಗುವ ಪ್ರಲಯವು ಸಮೀಪವಾದಾಗ

ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಭೃತರಿಗೂ ಮಹಾಭಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

14042004a ಯದ್ಯಸ್ಮಾ ಜ್ಞಾಯತೇ ಭೂತಂ ತತ್ರ ತತ್ಪ್ರವಿಲೀಯತೇ|

14042004c ಲೀಯಂತೇ ಪ್ರತಿಲೋಮಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ಚೋತ್ತರೋತ್ತರಮ್||

ಯಾವ ಭೂತದಿಂದ ಯಾವುದು ಹುಟ್ಟಿತೋ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ವಿಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳು ಅನುಲೋಮಕ್ರಮದಿಂದ²⁷

ಒಂದಾದಮೇಲೊಂದು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ವಿಲೋಮಕ್ರಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ²⁸.

14042005a ತತಃ ಪ್ರಲೀನೇ ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ಭೂತೇ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮೇ|

14042005c ಸ್ಮೃತಿಮಂತಸ್ತದಾ ಧೀರಾ ನ ಲೀಯಂತೇ ಕದಾ ಚನ||

ಹೀಗೆ ಇರುವ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲೀನವಾಗಿಹೋದರೂ ಸ್ಮೃತಿಮಂತರಾದ ಧೀರರು ಎಂದೂ ಲೀನರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14042006a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಃ ಸ್ಪೃಶಃ ಸ್ಪೃಶಃ ರೂಪಂ ರಸೋ ಗಂಧಶ್ಚ ಪಂಚಮಃ|

14042006c ಕ್ರಿಯಾಕಾರಣಯುಕ್ತಾಃ ಸ್ಯುರನಿತ್ಯಾ ಮೋಹಸಂಜ್ಞಿತಾಃ||

²⁷ ಆಕಾಶಾದ್ವಾಯುಃ| ವಾಯೋರಗ್ನಿಃ| ಅಗ್ನೇರಾಪಃ| ಅದ್ಭ್ಯಃ ಪೃಥಿವೀ| ಹೀಗೆ ಆಕಾಶದಿಂದ ವಾಯುವೂ, ವಾಯುವಿನಿಂದ ಅಗ್ನಿಯೂ, ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ನೀರೂ, ನೀರಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

²⁸ ವಿಲೋಮಕ್ರಮದಿಂದ ಲೀನವಾಗುವುದೆಂದರೆ - ಪೃಥ್ವಿಯು ಜಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಜಲವು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಗ್ನಿಯು ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿಯೂ, ವಾಯುವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ ಲೀನವಾಗುವುದು.

ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ಗಂಧ ಈ
ಕ್ರಿಯಾಕಾರಣಗಳು ಅನಿತ್ಯವಾದವುಗಳಾದುದರಿಂದ “ಮೋಹ”
ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

14042007a ಲೋಭಪ್ರಜನಸಂಯುಕ್ತಾ ನಿರ್ವಿಶೇಷಾ ಹ್ಯಕಿಂಚನಾಃ|

14042007c ಮಾಂಸಶೋಣಿತಸಂಘಾತಾ ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯೋಪಜೀವಿನಃ||

14042008a ಬಹಿರಾತ್ಮಾನ ಇತ್ಯೇತೇ ದೀನಾಃ ಕೃಪಣವೃತ್ತಯಃ|

ಲೋಭ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ ರಕ್ತ-
ಮಾಂಸಗಳ ಸಮೂಹಗಳ ಶರೀರವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೇ
ಸಮನಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯೋನ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.
ಇದು ಆತ್ಮನ ಹೊರಗಡೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ
ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ರಕ್ತ-ಮಾಂಸಗಳ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ದೀನರೆಂದೂ
ಕೃಪಣಜೀವಿಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

14042008c ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾವುದಾನಶ್ಚ ಸಮಾನೋ ವ್ಯಾನ ಏವ ಚ||

14042009a ಅಂತರಾತ್ಮೈತಿ ಚಾಪ್ಯೇತೇ ನಿಯತಾಃ ಪಂಚ ವಾಯವಃ|

14042009c ವಾಙ್ಮನೋಬುದ್ಧಿರಿತ್ಯೇಭಿಃ ಸಾರ್ಥಮಷ್ಟಾತ್ಮಕಂ ಜಗತ್||

ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ಉದಾನ, ಸಮಾನ ಮತ್ತು ವ್ಯಾನ ಈ
ಪಂಚವಾಯುಗಳು ಅಂತರಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.
ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಮತ್ತು ವಾಕ್ ಇವುಗಳೂ ಸೇರಿ ಈ ಜಗತ್ತು
ಅಷ್ಟಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ.

14042010a ತ್ವಗ್ಭ್ರಾಣಶ್ರೋತ್ರಚಕ್ಷೂಷಿ ರಸನಂ ವಾಕ್ಚ ಸಂಯತಾ|

14042010c ವಿಶುದ್ಧಂ ಚ ಮನೋ ಯಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಶ್ಚಾವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೀ||

14042011a ಅಷ್ಟೌ ಯಸ್ಯಾಗ್ನಯೋ ಹ್ಯೇತೇ ನ ದಹಂತೇ ಮನಃ ಸದಾ|

14042011c ಸ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಶುಭಂ ಯಾತಿ ಯಸ್ಮಾದ್ಭೂಯೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಚರ್ಮ, ಮೂಗು, ಕಿವಿ, ಕಣ್ಣು, ನಾಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಾತು - ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಯಾವನ ವಶದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆಯೋ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ವಿಶುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಯಾರ ಬುದ್ಧಿಯು ವ್ಯಭಿಚಾರಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಂಟು ಅಗ್ನಿಗಳು²⁹ ಸಂತಾಪಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥವನು ಶುಭ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದುದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

14042012a ಏಕಾದಶ ಚ ಯಾನ್ಯಾಹುರಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ ವಿಶೇಷತಃ|

14042012c ಅಹಂಕಾರಪ್ರಸೂತಾನಿ ತಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ದ್ವಿಜಾಃ||

ದ್ವಿಜರೇ! ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14042013a ಶ್ರೋತ್ರಂ ತ್ವಕ್ಚಕ್ಷುಷೀ ಜಿಹ್ವಾ ನಾಸಿಕಾ ಚೈವ ಪಂಚಮೀ|

14042013c ಪಾದೌ ಪಾಯುರುಪಸ್ಥಂ ಚ ಹಸ್ತೌ ವಾಗ್ದಶಮೀ ಭವೇತ್||

²⁹ ಚರ್ಮ, ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳು, ಎರಡು ಕಿವಿಗಳು, ಮೂಗಿನ ಎರಡು ಹೊಳ್ಳೆಗಳು ಮತ್ತು ನಾಲಿಗೆ ಇವೇ ಎಂಟು ಅಗ್ನಿಗಳು.

14042014a ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮ ಇತ್ಯೇಷ ಮನ ಏಕಾದಶಂ ಭವೇತ್|

14042014c ಏತಂ ಗ್ರಾಮಂ ಜಯೇತ್ಪೂರ್ವಂ ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

ಕಿವಿ, ಚರ್ಮ, ಕಣ್ಣು, ನಾಲಿಗೆ, ಐದನೆಯದಾಗಿ ಮೂಗು, ಕಾಲುಗಳು, ಕೈಗಳು, ಗುದ, ಜನನೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಮಾತು ಈ ಹತ್ತು ಮತ್ತು ಹನ್ನೊಂದನೆಯದಾದ ಮನಸ್ಸು ಇವುಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

14042015a ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪಂಚಾಹುಃ ಪಂಚ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ|

14042015c ಶ್ರೋತ್ರಾದೀನ್ಯಪಿ ಪಂಚಾಹುರ್ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಾನಿ ತತ್ತ್ವ ತಃ||

14042016a ಅವಿಶೇಷಾಣಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ಕರ್ಮಯುಕ್ತಾನಿ ತಾನಿ ತು|

14042016c ಉಭಯತ್ರ ಮನೋ ಜ್ಞೇಯಂ ಬುದ್ಧಿದ್ವಾರದಶಮೀ ಭವೇತ್||

ಈ ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು³⁰ ಮತ್ತು ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು³¹. ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಉಳಿದ ಅನ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಈ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಮನಸ್ಸು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ

³⁰ ಕಿವಿ, ಚರ್ಮ, ಕಣ್ಣು, ನಾಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಮೂಗು - ಈ ಐದನ್ನು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

³¹ ಕಾಲುಗಳು, ಕೈಗಳು, ಗುದ, ಜನನೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಮಾತು - ಈ ಐದನ್ನು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಇಂದ್ರಿಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

14042017a ಇತ್ಯುಕ್ತಾನೀಂದ್ರಿಯಾಣೀಮಾನ್ಯೇಕಾದಶ ಮಯಾ ಕ್ರಮಾತ್|

14042017c ಮನ್ಯಂತೇ ಕೃತಮಿತ್ಯೇವ ವಿದಿತ್ವೈತಾನಿ ಪಂಡಿತಾಃ||

ಹೀಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇವುಗಳ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ ಪಂಡಿತರು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದೆವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

14042018a ತ್ರೀಣಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಚತುರ್ಥಂ ನೋಪಪದ್ಯತೇ|

14042018c ಸ್ಥಲಮಾಪಸ್ತಥಾಕಾಶಂ ಜನ್ಮ ಚಾಪಿ ಚತುರ್ವಿಧಮ್||

ಪ್ರಾಣಿಗಳು ವಾಸಮಾಡಲು ಇರುವ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳೆಂದರೆ - ಭೂಮಿ, ನೀರು ಮತ್ತು ಆಕಾಶ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜಾಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜನ್ಮವು ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಲ್ಲಾಗುತ್ತವೆ.

14042019a ಅಂಡಜೋದ್ಭಿಜ್ಜ ಸಂಸ್ವೇದಜರಾಯುಜಮಥಾಪಿ ಚ|

14042019c ಚತುರ್ಧಾ ಜನ್ಮ ಇತ್ಯೇತದ್ಭೂತಗ್ರಾಮಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ||

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಂಡಜ (ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದು), ಉದ್ಭಿಜ್ಜ (ನೆಲವನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟುವುದು), ಸ್ವೇದಜ (ಬೆವರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದು), ಜರಾಯುಜ (ಗರ್ಭಾಶಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದು) ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಜನ್ಮವಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಇವೇ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಜನ್ಮಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

14042020a ಅಚರಾಣ್ಯಪಿ ಭೂತಾನಿ ಖೇಚರಾಣಿ ತಥೈವ ಚ|

14042020c ಅಂಡಜಾನಿ ವಿಜಾನೀಯಾತ್ಸರ್ವಾಂಶ್ಚೈವ ಸರೀಸೃಪಾನ್||

ಕಾಲುಗಳಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸರೀಸೃಪಗಳೂ ಅಂಡಜಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

14042021a ಸಂಸ್ವೇದಾಃ ಕೃಮಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಜಂತವಶ್ಚ ತಥಾವಿಧಾಃ|

14042021c ಜನ್ಮ ದ್ವಿತೀಯಮಿತ್ಯೇತಜ್ಜಘನ್ಯತರಮುಚ್ಯತೇ||

ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಜಂತುಗಳನ್ನು ಸ್ವೇದಜಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ರಿಮಿಜನ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜಂತುಜನ್ಮವು ಅತಿನೀಚವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14042022a ಭಿತ್ವಾ ತು ಪೃಥಿವೀಂ ಯಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ಕಾಲಪರ್ಯಯಾತ್|

14042022c ಉದ್ಭಿಜ್ಜಾನೀತಿ ತಾನ್ಯಾಹುರ್ಭೂತಾನಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರೇ! ಕಾಲವುರುಳಿದಂತೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಹುಟ್ಟುವ ಸಸ್ಯ ಭೂತಗಳನ್ನು ಉದ್ಭಿಜ್ಜಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14042023a ದ್ವಿಪಾದಬಹುಪಾದಾನಿ ತಿರ್ಯಗ್ಗತಿಮತೀನಿ ಚ|

14042023c ಜರಾಯುಜಾನಿ ಭೂತಾನಿ ವಿತ್ತ ತಾನ್ಯಪಿ ಸತ್ತಮಾಃ||

ಸತ್ತಮರೇ! ಎರಡು ಕಾಲಿನ, ಅನೇಕ ಕಾಲಿನ ಮತ್ತು ವಕ್ರನಡುಗೆಯುಳ್ಳ, ವಕ್ರ ಮತಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಜರಾಯುಜಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

14042024a ದ್ವಿವಿಧಾಪೀಹ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಃ ಸನಾತನಾ|

14042024c ತಪಃ ಕರ್ಮ ಚ ಯತ್ಪುಣ್ಯಮಿತ್ಯೇಷ ವಿದುಷಾಂ ನಯಃ||

ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲು ಸನಾತನವಾದ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು: ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳು. ಇವೆರಡರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ನಿಶ್ಚಯ.

14042025a ದ್ವಿವಿಧಂ ಕರ್ಮ ವಿಜ್ಞೇಯಮಿಜ್ಯಾ ದಾನಂ ಚ ಯನ್ಮಖೇ|³²

14042025c ಜಾತಸ್ಯಾಧ್ಯಯನಂ ಪುಣ್ಯಮಿತಿ ವೃದ್ಧಾನುಶಾಸನಮ್||

ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಹಾಕುವುದು ಮತ್ತು ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಈ ಎರಡೂ ವಿಧದ ಕರ್ಮಗಳು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಧ್ಯಯನವೇ ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂದು ವೃದ್ಧರ ಉಪದೇಶ.

14042026a ಏತದ್ಯೋ ವೇದ ವಿಧಿವತ್ಸ ಮುಕ್ತಃ ಸ್ಯಾದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ|³³

14042026c ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯ ಇತಿ ಚೈವ ನಿಬೋಧತ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭರೇ! ಇದನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

14042027a ಆಕಾಶಂ ಪ್ರಥಮಂ ಭೂತಂ ಶ್ಲೋತ್ರಮಧ್ಯಾತ್ಮಮುಚ್ಯತೇ|

14042027c ಅಧಿಭೂತಂ ತಥಾ ಶಬ್ದೋ ದಿಶಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

³² ವಿವಿಧಂ ಕರ್ಮ ವಿಜ್ಞೇಯಮಿಜ್ಯಾ ದಾನಂ ಚ ತನ್ಮಖೇ| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

³³ ಏತದ್ಯೋ ವೇತ್ತಿ ವಿಧಿವದ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ಸ್ಯಾದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ಆಕಾಶವು ಮೊದಲನೆಯ ಭೂತ. ಶ್ರೋತ್ರವನ್ನು ಇದರ
ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಬ್ದವು ಇದರ ಅಧಿಭೂತ
ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳು ಇದರ ಅಧಿದೈವತ.

14042028a ದ್ವಿತೀಯಂ ಮಾರುತೋ ಭೂತಂ ತ್ವಗಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಚ ವಿಶ್ರುತಮ್|

14042028c ಸ್ಪಷ್ಟವ್ಯಮಧಿಭೂತಂ ಚ ವಿದ್ಯುತ್ಸತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಮಾರುತವು ಎರಡನೆಯ ಭೂತ. ಚರ್ಮವು ಇದರ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು
ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಸ್ಪರ್ಶವು ಇದರ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ತು ಇದರ
ಅಧಿದೈವತ.

14042029a ತೃತೀಯಂ ಜ್ಯೋತಿರಿತ್ಯಾಹುಶ್ಚಕ್ಷುರಧ್ಯಾತ್ಮಮುಚ್ಯತೇ|

14042029c ಅಧಿಭೂತಂ ತತೋ ರೂಪಂ ಸೂರ್ಯಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಮೂರನೆಯದು ಜ್ಯೋತಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಇದರ
ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ರೂಪವು ಇದರ ಅಧಿಭೂತ.
ಸೂರ್ಯನು ಇದರ ಅಧಿದೈವತ.

14042030a ಚತುರ್ಥಮಾಪೋ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಜಿಹ್ವಾ ಚಾಧ್ಯಾತ್ಮಮಿಷ್ಯತೇ|

14042030c ಅಧಿಭೂತಂ ರಸಶ್ಚಾತ್ರ ಸೋಮಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ನಾಲ್ಕನೆಯದು ನೀರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನಾಲಿಗೆಯು ಇದರ
ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಸವು ಇದರ ಅಧಿಭೂತ. ಸೋಮನು
ಇದರ ಅಧಿದೈವತ.

14042031a ಪೃಥಿವೀ ಪಂಚಮಂ ಭೂತಂ ಫ್ರಾಣಶ್ಚಾಧ್ಯಾತ್ಮಮಿಷ್ಯತೇ|

14042031c ಅಧಿಭೂತಂ ತಥಾ ಗಂಧೋ ವಾಯುಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಪೃಥ್ವಿಯು ಐದನೆಯ ಭೂತ. ಫ್ರಾಣವು ಇದರ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ. ಗಂಧವು ಇದರ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ವಾಯುವು ಇದರ ಅಧಿದೈವತ.

14042032a ಏಷ ಪಂಚಸು ಭೂತೇಷು ಚತುಷ್ಟಯವಿಧಿಃ ಸ್ಮೃತಃ|³⁴

14042032c ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಂ ತ್ರಿವಿಧಮಿಂದ್ರಿಯಮ್||

ಹೀಗೆ ಐದು ಭೂತಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು³⁵ ವಿಧಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ನಂತರ ನಾನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂರು ವಿಧಿಗಳ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14042033a ಪಾದಾವಧ್ಯಾತ್ಮಮಿತ್ಯಾಹುರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನಃ|

14042033c ಅಧಿಭೂತಂ ತು ಗಂತವ್ಯಂ ವಿಷ್ಣುಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಾದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸ್ಥಾನವೇ ಅಲ್ಲಿ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವು ಅಧಿದೈವತ.

³⁴ ಏಷು ಪಂಚಸು ಭೂತೇಷು ತ್ರಿಷು ಯಶ್ಚ ವಿಧಿಃ ಸ್ಮೃತಃ| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

³⁵ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಅಧಿದೈವತಗಳೆಂಬ ಮೂರೇ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಪಾಠಾಂತರದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ಲೋಕವೇ ಸರಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

14042034a ಅವಾಗ್ಗತಿರಪಾನಶ್ಚ ಪಾಯುರಧ್ಯಾತ್ಮಮಿಷ್ಯತೇ|

14042034c ಅಧಿಭೂತಂ ವಿಸರ್ಗಶ್ಚ ಮಿತ್ರಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಅಪಾನ ಮತ್ತು ಗುದವನ್ನು
ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವಿಸರ್ಗವು ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಮಿತ್ರನು ಇದರ
ಅಧಿದೈವತ.

14042035a ಪ್ರಜನಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮುಪಸ್ಥೋಽಧ್ಯಾತ್ಮಮುಚ್ಯತೇ|

14042035c ಅಧಿಭೂತಂ ತಥಾ ಶುಕ್ರಂ ದೈವತಂ ಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಪ್ರಜನನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಜನನೇಂದ್ರಿಯಗಳು
ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವೀರ್ಯವು ಅದರ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು
ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಅದರ ದೈವತ.

14042036a ಹಸ್ತಾವಧ್ಯಾತ್ಮಮಿತ್ಯಾಹುರಧ್ಯಾತ್ಮವಿದುಷೋ ಜನಾಃ|

14042036c ಅಧಿಭೂತಂ ತು ಕರ್ಮಾಣಿ ಶಕ್ರಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದ ಜನರು ಕೈಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.
ಕರ್ಮಗಳು ಅದರ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಶಕ್ರನು ಅಧಿದೈವತ.

14042037a ವೈಶ್ವದೇವೀ ಮನಃಪೂರ್ವಾ ವಾಗಧ್ಯಾತ್ಮಮಿಹೋಚ್ಯತೇ|

14042037c ವಕ್ತವ್ಯಮಧಿಭೂತಂ ಚ ವಹ್ನಿಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಹಿಂದೆ ವೈಶ್ವದೇವಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಾಕ್ಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ಇದರ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ವಹ್ನಿಯು

ಇದರ ಅಧಿದೈವತ.

14042038a ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಮನ ಇತ್ಯಾಹುಃ ಪಂಚಭೂತಾನುಚಾರಕಮ್|

14042038c ಅಧಿಭೂತಂ ಚ ಮಂತವ್ಯಂ ಚಂದ್ರಮಾಶ್ಚಾಧಿದೈವತಮ್||³⁶

ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಸಂಚಲಿಸುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.
ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇದರ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನು ಇದರ
ಅಧಿದೈವತ.

³⁷14042039a ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಬುದ್ಧಿರಿತ್ಯಾಹುಃ ಷಡಿಂದ್ರಿಯವಿಚಾರಿಣೀ|

14042039c ಅಧಿಭೂತಂ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಆರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು
ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವುದೇ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನು ಇದರ
ಅಧಿದೈವತ.

14042040a ಯಥಾವದಧ್ಯಾತ್ಮವಿಧಿರೇಷ ವಃ ಕೀರ್ತಿತೋ ಮಯಾ|

14042040c ಜ್ಞಾನಮಸ್ಯ ಹಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಬುದ್ಧಿಮತಾಮಿಹ||

ಹೀಗೆ ನಾನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿಧಿಗಳನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಧರ್ಮಜ್ಞರೇ !

³⁶ ಅಧಿಭೂತಂ ಚ ಸಂಕಲ್ಪಶ್ಚಂದ್ರಮಾಶ್ಚಾಧಿದೈವತಮ್| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

³⁷ ಇದರ ಮೊದಲು - ಅಹಂಕಾರಸ್ತಥಾಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಸರ್ವಸಂಸಾರಕಾರಕಮ್|
ಅಭಿಮಾನೋಽಧಿಭೂತಂ ಚ ರುದ್ರಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್|| ಅರ್ಥಾತ್ ಸಕಲ ಸಂಸಾರ
ಕಾರಕವಾದ ಅಹಂಕಾರವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ. ಅಭಿಮಾನವು ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ರುದ್ರನು
ಇದರ ಅಧಿದೈವತ - ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಬುದ್ಧಿಮತರಿಗೆ ಇದರ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

14042041a ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚ ಚ|

14042041c ಸರ್ವಾಣ್ಯೇತಾನಿ ಸಂಧಾಯ ಮನಸಾ ಸಂಪ್ರಧಾರಯೇತ್||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು
ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

14042042a ಕ್ಷೀಣೇ ಮನಸಿ ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ನ ಜನ್ಮಸುಖಮಿಷ್ಯತೇ|

14042042c ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನಸ್ತ್ವಾನಾಂ ತತ್ಸುಖಂ ವಿದುಷಾಂ ಮತಮ್||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೀಣವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಸುಖವು
ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಸಾತ್ವಿಕರು ಅನುಭವಿಸುವುದನ್ನೇ
ಸುಖವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮತವಾಗಿದೆ.

14042043a ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವಕರೀಂ ಶಿವಾಮ್|

14042043c ನಿವೃತ್ತಿಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಮೃದುನಾ ದಾರುಣೇನ ವಾ||

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೃದುವಾಗಿ ಅಥವಾ
ದಾರುಣವಾಗಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಂಗಳಕರ
ನಿವೃತ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14042044a ಗುಣಾಗುಣಮನಾಸಂಗಮೇಕಚರ್ಯಮನಂತರಮ್|

14042044c ಏತದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣತೋ ವೃತ್ತಮಾಹುರೇಕಪದಂ ಸುಖಿಮ್||

ಗುಣಗಳಿದ್ದರೂ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದವನಂತೆ ನಿರಹಂಕಾರನಾಗಿರುವುದು,
ನಿಸ್ಸಂಗನಾಗಿರುವುದು, ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಭೇದಭಾವಗಳನ್ನು
ತಾಳದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ತನೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು
ಸುಖಕ್ಕೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.

14042045a ವಿದ್ವಾನ್ಮೂರ್ಮ ಇವಾಂಗಾನಿ ಕಾಮಾನ್ಸಂಹೃತ್ಯ ಸರ್ವಶಃ|

14042045c ವಿರಜಾಃ ಸರ್ವತೋ ಮುಕ್ತೋ ಯೋ ನರಃ ಸ ಸುಖೀ ಸದಾ||

ಆಮೆಯು ತನ್ನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನುಚಿಪ್ಪಿನ ಒಳಕ್ಕೆ
ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಯಾವ ವಿದ್ವಾಂಸನು
ಇಂದ್ರಿಯಕಾಮನೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು
ಸಂಕೋಚಗೊಳಿಸಿ ರಜೋಗುಣರಹಿತನಾಗಿರುವನೋ ಅವನು ಎಲ್ಲ
ಪ್ರಕಾರದ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸದಾ ಸುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

14042046a ಕಾಮಾನಾತ್ಮನಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಕ್ಷೀಣತ್ಯಷ್ಟಃ ಸಮಾಹಿತಃ|

14042046c ಸರ್ವಭೂತಸುಹೃನ್ಮೈತ್ರೋ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಂ ಸ ಗಚ್ಚತಿ||

ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸಿ ಆಶಾರಹಿತನಾಗಿ,
ಸಮಾಹಿತನಾಗಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿರುವವನು
ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

14042047a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ನಿರೋಧೇನ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿಷಯೈಷಿಣಾಮ್|

14042047c ಮುನೇರ್ಜನಪದತ್ಯಾಗಾದಧ್ಯಾತ್ಮಾಗ್ನಿಃ ಸಮಿಧ್ಯತೇ||

ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಯಸುವ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ
ನಿರೋಧಿಸಿ ಜನಪದವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಮುನಿಯಲ್ಲಿ
ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅಗ್ನಿಯು ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತದೆ.

14042048a ಯಥಾಗ್ನಿರಿಂಧನೈರಿದ್ಧೋ ಮಹಾಜ್ಯೋತಿಃ ಪ್ರಕಾಶತೇ|

14042048c ತಥೇಂದ್ರಿಯನಿರೋಧೇನ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಉರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಗೆ ಮಹಾಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದೋ ಹಾಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿರೋಧದಿಂದ³⁸ ಮಹಾನ್
ಆತ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

14042049a ಯದಾ ಪಶ್ಯತಿ ಭೂತಾನಿ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾತ್ಮನೋ ಹೃದಿ|

14042049c ಸ್ವಯಂಯೋನಿಸ್ತದಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಾಪ್ನೋತ್ಯನುತ್ತಮಮ್||

ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ
ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವಾಗ ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕ್ಷೂ
ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾದ ಅನುತ್ತಮ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14042050a ಅಗ್ನೀ ರೂಪಂ ಪಯಃ ಸ್ತೋತೋ ವಾಯುಃ ಸ್ಪರ್ಶನಮೇವ ಚ|

14042050c ಮಹೀ ಪಂಕಧರಂ ಘೋರಮಾಕಾಶಂ ಶ್ರವಣಂ ತಥಾ||

14042051a ರಾಗಶೋಕಸಮಾವಿಷ್ಟಂ ಪಂಚಸ್ರೋತಃಸಮಾವೃತಮ್|

14042051c ಪಂಚಭೂತಸಮಾಯುಕ್ತಂ ನವದ್ವಾರಂ ದ್ವಿದ್ಯೈವತಮ್||

³⁸ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಒಳಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮಕ್ಕೆ
ಇಂಧನವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

14042052a ರಜಸ್ವಲಮಥಾದೃಶ್ಯಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ಚ ತ್ರಿಧಾತುಕಮ್|

14042052c ಸಂಸರ್ಗಾಭಿರತಂ ಮೂಢಂ ಶರೀರಮಿತಿ ಧಾರಣಾ||

ಅಗ್ನಿಯೇ ರೂಪವಾಗಿರುವ, ಆಪವೇ ಸ್ತೋತವಾಗಿರುವ, ವಾಯುವೇ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗಿರುವ, ಪೃಥ್ವಿಯೇ ಘೋರ ಮಾಂಸಾಸ್ಥಿಗಳಾಗಿರುವ, ಆಕಾಶವೇ ಶ್ರವಣವಾಗಿರುವ, ರಾಗ-ಶೋಕ ಸಮಾವಿಷ್ಟವಾದ, ಪ್ರವಾಹರೂಪದ ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸಮಾವೃತವಾಗಿರುವ, ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ನವದ್ವಾರಗಳನ್ನೂ ಎರಡು ಅಧಿದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ, ರಜೋಗುಣಮಯವಾದ, ವಿನಾಶಹೊಂದುವ, ಮೂರುಗುಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂರು ಧಾತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಹೊರಗಿನ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಸರ್ಗ ಹೊಂದುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಜಡ ವಸ್ತುವನ್ನು ಶರೀರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

14042053a ದುಶ್ಚರಂ ಜೀವಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನತ್ವಂ ಪ್ರತಿ ಸಮಾಶ್ರಿತಮ್|

14042053c ಏತದೇವ ಹಿ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ಕಾಲಚಕ್ರಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಇವೇ ಸತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಈ ಶರೀರವು ಜೀವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಶರೀರವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಲಚಕ್ರವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ³⁹.

14042054a ಏತನ್ಮಹಾರ್ಣವಂ ಘೋರಮಗಾಧಂ ಮೋಹಸಂಜ್ಞಿತಮ್|

³⁹ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಲಚಕ್ರಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

14042054c ವಿಸ್ತೃತವೇತ್ಯಂಕ್ಷಿಪೇಚ್ಚೈವ ಬೋಧಯೇತ್ಸಾಮರಂ ಜಗತ್||

ಮೋಹವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಕಾಲಚಕ್ರವು ಅಗಾಧವಾದ ಘೋರ ಮಹಾಸಮುದ್ರದಂತಿದೆ. ಇದು ಅಮರರೊಂದಿಗಿನ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

14042055a ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ಭಯಂ ಮೋಹಮಭಿದ್ರೋಹಮಥಾನ್ಯತಮ್||

14042055c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ನಿರೋಧೇನ ಸ ತಾಂಸ್ತ್ಯಜತಿ ದುಸ್ತ್ಯಜಾನ್||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತ್ಯಜಿಸಲು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿರುವ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳು, ಭಯ, ಮೋಹ, ದ್ರೋಹ, ಅಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬಹುದು.

14042056a ಯಸ್ಯೈತೇ ನಿರ್ಜಿತಾ ಲೋಕೇ ತ್ರಿಗುಣಾಃ ಪಂಚ ಧಾತವಃ|

14042056c ವ್ರೋಮ್ನಿ ತಸ್ಯ ಪರಂ ಸ್ಥಾನಮನಂತಮಥ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ಪಂಚಧಾತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಶರೀರವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅನಂತವಾದ ಪರಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

14042057a ಕಾಮಕೂಲಾಮಪಾರಾಂತಾಂ ಮನಃಸ್ತೋತೋಭಯಾವಹಾಮ್||

14042057c ನದೀಂ ದುರ್ಗಹೃದಾಂ ತೀರ್ಣಃ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾವುಭೌ ಜಯೇತ್||

ಕಾಮವೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ತೀರಗಳಿರುವ, ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಪ್ರವಾಹವಿರುವ, ದಾಟಲಸಾಧ್ಯವಾದ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಲು ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳೆರಡನ್ನೂ ಜಯಿಸಬೇಕು.

14042058a ಸ ಸರ್ವದೋಷನಿರ್ಮುಕ್ತಸ್ತತಃ ಪಶ್ಯತಿ ಯತ್ಪರಮ್|

14042058c ಮನೋ ಮನಸಿ ಸಂಧಾಯ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ||

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನನ್ನು
ಕಾಣುವವನು ಸರ್ವದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

14042059a ಸರ್ವವಿತ್ಸರ್ವಭೂತೇಷು ವೀಕ್ಷತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ|

14042059c ಏಕಧಾ ಬಹುಧಾ ಚೈವ ವಿಕುರ್ವಾಣಸ್ತತಸ್ತತಃ||

ಒಬ್ಬನೇ ಅನೇಕರೂಪಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಮಾಡುವವನಂತೆ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು
ಕಾಣುವವನೇ ಸರ್ವವಿದುವು.

14042060a ಧ್ರುವಂ ಪಶ್ಯತಿ ರೂಪಾಣಿ ದೀಪಾದ್ಧೀಪಶತಂ ಯಥಾ|

14042060c ಸ ವೈ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಮಿತ್ರಶ್ಚ ವರುಣೋಽಗ್ನಿಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ಒಂದೇ ದೀಪದಿಂದ ನೂರಾರು ದೀಪಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಲು
ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅದೊಂದೇ ವಿಷ್ಣು, ಮಿತ್ರ, ವರುಣ, ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು
ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು.

14042061a ಸ ಹಿ ಧಾತಾ ವಿಧಾತಾ ಚ ಸ ಪ್ರಭುಃ ಸರ್ವತೋಮುಖಿಃ|

14042061c ಹೃದಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

ಅದೇ ಧಾತಾ, ವಿಧಾತ, ಮತ್ತು ಸರ್ವತೋಮುಖನಾಗಿರುವ ಪ್ರಭು.

ಅದೇ ಮಹಾನ್ ಆತ್ಮವು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಹೃದಯಗಳನ್ನು
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

14042062a ತಂ ವಿಪ್ರಸಂಘಾಶ್ಚ ಸುರಾಸುರಾಶ್ಚ
ಯಕ್ಷಾಃ ಪಿಶಾಚಾಃ ಪಿತರೋ ವಯಾಂಸಿ|

14042062c ರಕ್ಷೋಗಣಾ ಭೂತಗಣಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ
ಮಹರ್ಷಯಶ್ಚೈವ ಸದಾ ಸ್ತುವಂತಿ||

ಅದನ್ನೇ ವಿಪ್ರಸಂಘಗಳು, ಸುರಾಸುರರು, ಯಕ್ಷರು, ಪಿಶಾಚಿಗಳು,
ಪಿತೃಗಳು, ವಸುಗಳು, ರಾಕ್ಷಸಗಣಗಳು, ಭೂತಗಣಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ವ
ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಸದಾ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೆರಡನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೩

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೪೦).

14043001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14043001a ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ತು ರಾಜನ್ಯಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ಮಧ್ಯಮೋ ಗುಣಃ|

14043001c ಕುಂಜರೋ ವಾಹನಾನಾಂ ಚ ಸಿಂಹಶ್ಚಾರಣ್ಯವಾಸಿನಾಮ್||

14043002a ಅವಿಃ ಪಶೂನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮಾಖುಶ್ಚ ಬಿಲವಾಸಿನಾಮ್|

14043002c ಗವಾಂ ಗೋವೃಷಭಶ್ಚೈವ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪುರುಷ ಏವ ಚ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜನು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಹಾಗೆಯೇ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಆನೆ, ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ, ಸರ್ವ ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಟಗರು, ಬಿಲವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಪ, ಗೋವುಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಪುರುಷನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು.

14043003a ನ್ಯಗ್ರೋಧೋ ಜಂಬುವೃಕ್ಷಶ್ಚ ಪಿಪ್ಪಲಃ ಶಾಲ್ಮಲಿಸ್ತಥಾ|

14043003c ಶಿಂಶಪಾ ಮೇಷಶೃಂಗಶ್ಚ ತಥಾ ಕೀಚಕವೇಣವಃ|

14043003e ಏತೇ ದ್ರುಮಾಣಾಂ ರಾಜಾನೋ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಆಲ, ನೇರಳೆ, ಅರಳಿ, ಬೂರುಗ, ಅಗುರು, ಕುರುಟಿಗ, ಒಳಗೆ ಟೊಳ್ಳಾಗಿರುವ ಬಿದಿರು - ಈ ವೃಕ್ಷಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ವೃಕ್ಷಗಳೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

14043004a ಹಿಮವಾನ್ಪಾರಿಯಾತ್ರಶ್ಚ ಸಹ್ಯೋ ವಿಂಧ್ಯಸ್ತ್ರಿಕೂಟವಾನ್|

14043004c ಶ್ವೇತೋ ನೀಲಶ್ಚ ಭಾಸಶ್ಚ ಕಾಷ್ಠವಾಂಶ್ಚೈವ ಪರ್ವತಃ||

14043005a ಶುಭಸ್ಕಂಧೋ ಮಹೇಂದ್ರಶ್ಚ ಮಾಲ್ಯವಾನ್ಪರ್ವತಸ್ತಥಾ|

14043005c ಏತೇ ಪರ್ವತರಾಜಾನೋ ಗಣಾನಾಂ ಮರುತಸ್ತಥಾ||

ಹಿಮವಂತ, ಪಾರಿಯಾತ್ರ, ಸಹ್ಯ, ತ್ರಿಕೂಟ, ವಿಂಧ್ಯ, ಶ್ವೇತ, ನೀಲ,

ಭಾಸ, ಕಾಷ್ಠವಾನ್, ಶುಭಸ್ಕಂಧ, ಮಹೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಮಾಲ್ಯವಾನ್ -
ಈ ಪರ್ವತಗಳು ಎಲ್ಲ ಪರ್ವತಗಳಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಗಣಗಳಲ್ಲಿ
ಮರುದ್ಗಣವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

14043006a ಸೂರ್ಯೋ ಗ್ರಹಾಣಾಮಧಿಪೋ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಂ ಚ ಚಂದ್ರಮಾಃ|

14043006c ಯಮಃ ಪಿತೃಣಾಮಧಿಪಃ ಸರಿತಾಮಥ ಸಾಗರಃ||

ಸೂರ್ಯನು ಗ್ರಹಗಳ ಅಧಿಪ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಮನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಒಡೆಯ.
ಯಮನು ಪಿತೃಗಳ ಅಧಿಪ ಮತ್ತು ಸಾಗರನು ಸರಿತುಗಳ ಒಡೆಯ.

14043007a ಅಂಭಸಾಂ ವರುಣೋ ರಾಜಾ ಸತ್ವಾನಾಂ ಮಿತ್ರ ಉಚ್ಯತೇ⁴⁰

14043007c ಅಕೋಽಧಿಪತಿರುಷ್ಣಾನಾಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾಮಿಂದುರುಚ್ಯತೇ||

ವರುಣನು ನೀರುಗಳ ರಾಜ ಮತ್ತು ಮಿತ್ರನು ಸತ್ವಗಳ ಮಿತ್ರ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉಷ್ಣಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಅಧಿಪತಿ.

ಜ್ಯೋತಿಗಳಿಗೆ ಇಂದುವು ರಾಜ.

14043008a ಅಗ್ನಿಭೂತಪತಿನಿತ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ|

14043008c ಓಷಧೀನಾಂ ಪತಿಃ ಸೋಮೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಬಲವತಾಂ ವರಃ||

ಅಗ್ನಿಯು ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳ ಒಡೆಯ ಮತ್ತು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ
ಅಧಿಪತಿ. ಔಷಧಿಗಳ ಪತಿ ಸೋಮ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವು ಬಲವಂತರಲ್ಲಿ

⁴⁰ ಅಂಭಸಾಂ ವರುಣೋ ರಾಜ ಮರುತಾಮಿಂದ್ರ ಉಚ್ಯತೇ| ಎಂಬ
ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ಶ್ರೇಷ್ಠನು.

14043009a ತ್ವಷ್ಟಾಧಿರಾಜೋ ರೂಪಾಣಾಂ ಪಶೂನಾಮೀಶ್ವರಃ ಶಿವಃ|

14043009c ದಕ್ಷಿಣಾನಾಂ ತಥಾ ಯಜ್ಞೋ ವೇದಾನಾಮೃಷಯಸ್ತಥಾ||

ರೂಪಗಳಿಗೆ ತ್ವಷ್ಟನೇ ಅಧಿರಾಜ. ಪಶುಗಳ ಅಧಿರಾಜನು ಈಶ್ವರ ಶಿವ. ಹಾಗೆಯೇ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಗೆ ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ವೇದಗಳಿಗೆ ಋಷಿಗಳು ಅಧಿಪತಿಗಳು.

14043010a ದಿಶಾಮುದೀಚೀ ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಸೋಮೋ ರಾಜಾ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

14043010c ಕುಬೇರಃ ಸರ್ವಯಕ್ಷಾಣಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಪುರಂದರಃ|

14043010e ಏಷ ಭೂತಾದಿಕಃ ಸರ್ಗಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವು ಶ್ರೇಷ್ಠ, ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಸೋಮನು ರಾಜ. ಸರ್ವ ಯಕ್ಷರಲ್ಲಿ ಕುಬೇರನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಂದರನು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಅಧಿಪನು. ಇದು ಭೂತಗಳ ಅಧಿಪತಿ ಸರ್ಗವಾಯಿತು.

14043011a ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಭೂತಾನಾಮಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಮಯೋ ಮಹಾನ್|

14043011c ಭೂತಂ ಪರತರಂ ಮತ್ತೋ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಾಪಿ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ನಾನೇ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಧೀಶ್ವರ ಮತ್ತು ಮಹಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಮಯನು. ನಾನು ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

14043012a ರಾಜಾಧಿರಾಜಃ ಸರ್ವಾಸಾಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಬ್ರಹ್ಮಮಯೋ ಮಹಾನ್|

14043012c ಈಶ್ವರಂ ತಂ ವಿಜಾನೀಮಃ ಸ ವಿಭುಃ ಸ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ಮಹಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಮಯನಾದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಸರ್ವರ ರಾಜಾಧಿರಾಜ.
ಅವನೇ ಈಶ್ವರ, ಅವನೇ ವಿಭು ಮತ್ತು ಅವನೇ ಪ್ರಜಾಪತಿಯೆಂದು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

14043013a ನರಕಿನ್ನರಯಕ್ಷಾಣಾಂ ಗಂಧರ್ವೋರಗರಕ್ಷಸಾಮ್|

14043013c ದೇವದಾನವನಾಗಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮೀಶ್ವರೋ ಹಿ ಸಃ||

ನರ, ಕಿನ್ನರ, ಯಕ್ಷ, ಗಂಧರ್ವ, ಉರಗ, ರಾಕ್ಷಸ, ದೇವ, ದಾನವ, ನಾಗ
ಎಲ್ಲರ ಈಶ್ವರನೂ ಅವನೇ.

14043014a ಭಗದೇವಾನುಯಾತಾನಾಂ ಸರ್ವಾಸಾಂ ವಾಮಲೋಚನಾ|

14043014c ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ಮಹಾದೇವೀ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಪಾರ್ವತೀತಿ ಯಾ||

14043015a ಉಮಾಂ ದೇವೀಂ ವಿಜಾನೀತ ನಾರೀಣಾಮುತ್ತಮಾಂ ಶುಭಾಮ್|

14043015c ರತೀನಾಂ ವಸುಮತ್ಯಸ್ತು ಸ್ತ್ರೀಣಾಮಪ್ಸರಸಸ್ತಥಾ||

ಭಗದೇವ ಸೂರ್ಯನು ಅನುಸರಿಸುವ ಸರ್ವಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ಸುಂದರ
ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಾಹೇಶ್ವರಿ ಮಹಾದೇವೀ ಪಾರ್ವತಿಯೇ
ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದವಳು. ನಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಮಾದೇವಿಯು ಉತ್ತಮಳೂ ಶುಭಳೂ
ಎಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ರಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ
ಸರ್ವಾ ಭರಣಭೂಷಿತ ಅಪ್ಸರೆಯರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು.

14043016a ಧರ್ಮಕಾಮಾಶ್ಚ ರಾಜಾನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಾಃ|⁴¹

14043016c ತಸ್ಮಾದ್ರಾಜಾ ದ್ವಿಜಾತೀನಾಂ ಪ್ರಯತೇತೇಹ ರಕ್ಷಣೇ||

ರಾಜರು ಧರ್ಮಕಾಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣರು.
ಆದುದರಿಂದ ರಾಜನಾದವನು ದ್ವಿಜಾತಿಯವರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

14043017a ರಾಜ್ಞಾಂ ಹಿ ವಿಷಯೇ ಯೇಷಾಮವಸೀದಂತಿ ಸಾಧವಃ|

14043017c ಹೀನಾಸ್ತೇ ಸ್ವಗುಣೈಃ ಸರ್ವೈಃ ಪ್ರೇತ್ಯಾವಾನ್ಮಾರ್ಗಗಾಮಿನಃ||

ಯಾವ ರಾಜನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧುಗಳು ವಿನಾಶಹೊಂದುವರೋ
ಅವನು ಸರ್ವ ಸ್ವಗುಣಗಳಿಂದ ಹೀನನಾಗಿ ಮರಣಾನಂತರ
ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14043018a ರಾಜ್ಞಾಂ ತು ವಿಷಯೇ ಯೇಷಾಂ ಸಾಧವಃ ಪರಿರಕ್ಷಿತಾಃ|

14043018c ತೇಽಸ್ಮಿನ್ಲೋಕೇ ಪ್ರಮೋದಂತೇ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚಾನಂತ್ಯಮೇವ ಚ|

14043018e ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನ ಇತಿ ವಿತ್ತ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭರೇ ! ಯಾವ ರಾಜರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧುಗಳು
ಪರಿರಕ್ಷಿತರಾಗಿರುವರೋ ಅವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮರಣಾನಂತರವೂ

⁴¹ ಧರ್ಮಕಾಮಾಶ್ಚ ರಾಜಾನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಧರ್ಮಸೇತವಃ| ಎಂಬ
ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

14043019a ಅತ ಊರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನಿಯತಂ ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಮ್|

14043019c ಅಹಿಂಸಾಲಕ್ಷಣೋ ಧರ್ಮೋ ಹಿಂಸಾ ಚಾಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಾ||

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಧರ್ಮದ ನಿಯತ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಅಹಿಂಸೆಯು ಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷಣ. ಹಿಂಸೆಯು ಅಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷಣ.

14043020a ಪ್ರಕಾಶಲಕ್ಷಣಾ ದೇವಾ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಕರ್ಮಲಕ್ಷಣಾಃ|

14043020c ಶಬ್ದಲಕ್ಷಣಮಾಕಾಶಂ ವಾಯುಸ್ತು ಸ್ಪರ್ಶಲಕ್ಷಣಃ||

ದೇವತೆಗಳ ಲಕ್ಷಣವು ಪ್ರಕಾಶ. ಮನುಷ್ಯರ ಲಕ್ಷಣವು ಕರ್ಮ. ಆಕಾಶದ ಲಕ್ಷಣವು ಶಬ್ದ. ವಾಯುವಿನ ಲಕ್ಷಣವು ಸ್ಪರ್ಶ.

14043021a ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಲಕ್ಷಣಂ ರೂಪಮಾಪಶ್ಚ ರಸಲಕ್ಷಣಾಃ|

14043021c ಧರಣೀ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪೃಥಿವೀ ಗಂಧಲಕ್ಷಣಾ||

ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವವುಗಳ ಲಕ್ಷಣ ರೂಪ ಮತ್ತು ರಸವು ನೀರಿನ ಲಕ್ಷಣ.

ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಪೃಥ್ವಿಯ ಲಕ್ಷಣವು ಗಂಧ.

14043022a ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಸಂಸ್ಕಾರಾ ಭಾರತೀ ಸತ್ಯಲಕ್ಷಣಾ|

14043022c ಮನಸೋ ಲಕ್ಷಣಂ ಚಿಂತಾ ತಥೋಕ್ತಾ ಬುದ್ಧಿರನ್ವಯಾತ್||⁴²

ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸ್ಕಾರಯುಕ್ತ ಮಾತೇ ಸತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ.

⁴² ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಸಂಸ್ಕಾರಾ ಭಾರತೀ ಶಬ್ದಲಕ್ಷಣಾ| ಮನಸೋ ಲಕ್ಷಣಂ ಚಿಂತಾ ಚಿಂತೋಕ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಲಕ್ಷಣಾ|| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ಮನಸ್ಸಿನ ಲಕ್ಷಣ ಚಿಂತೆ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯವು ಬುದ್ಧಿಯ ಲಕ್ಷಣ.

14043023a ಮನಸಾ ಚಿಂತಯಾನೋಽರ್ಥಾನ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಚೈವ ವ್ಯವಸ್ಥತಿ|

14043023c ಬುದ್ಧಿರ್ಹಿ ವ್ಯವಸಾಯೇನ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಲೋಚಿಸುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯು

ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ

ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವಾದುದು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರತವಾದುದು

ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14043024a ಲಕ್ಷಣಂ ಮಹತೋ ಧ್ಯಾನಮವ್ಯಕ್ತಂ ಸಾಧುಲಕ್ಷಣಮ್|⁴³

14043024c ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣೋ ಯೋಗೋ ಜ್ಞಾನಂ ಸಂನ್ಯಾಸಲಕ್ಷಣಮ್|

ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತತೆ ಇವು ಸಾಧುಗಳ ಮಹಾ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಯೋಗದ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವು ಸಂನ್ಯಾಸದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

14043025a ತಸ್ಮಾಜ್ಞಾನಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಸಂನ್ಯಸೇದಿಹ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

14043025c ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಜ್ಞಾನಸಂಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್|

14043025e ಅತೀತೋಽದ್ವಂದ್ವಮಭ್ಯೇತಿ ತಮೋಮೃತ್ಯುಜರಾತಿಗಮ್||

ಅದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ಸಂನ್ಯಾಸಗ್ರಹಣ

⁴³ ಲಕ್ಷಣಂ ಮನಸೋ ಧ್ಯಾನಮವ್ಯಕ್ತಂ ಸಾಧುಲಕ್ಷಣಮ್| ಅರ್ಥಾತ್ ಮನಸ್ಸಿನ ಲಕ್ಷಣ ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಬಹಿಃಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದೇ ಸಾಧುಪುರುಷರ ಲಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ಮಾಡಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಸಂಯುಕ್ತ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ
ಅತೀತನಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನ-ಮುಪ್ಪು-ಸಾವುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ
ಪರಮಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14043026a ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಸಂಯುಕ್ತಮುಕ್ತಂ ವೋ ವಿಧಿವನ್ಮಯಾ|

14043026c ಗುಣಾನಾಂ ಗ್ರಹಣಂ ಸಮ್ಯಗ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಹಮತಃ ಪರಮ್||

ಇದೂವರೆಗೆ ನಾನು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು
ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿದೆನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಯಾವ ಯಾವ ಗುಣಗಳನ್ನು
ಯಾವ ಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14043027a ಪಾರ್ಥಿವೋ ಯಸ್ತು ಗಂಧೋ ವೈ ಫ್ರಾಣೇನೇಹ ಸ ಗೃಹ್ಯತೇ|

14043027c ಫ್ರಾಣಸ್ಥಶ್ಚ ತಥಾ ವಾಯುರ್ಗಂಧಜ್ಞಾನೇ ವಿಧೀಯತೇ||

ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧವೆಂಬ ಗುಣವನ್ನು ಮೂಗು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ.
ಮೂಗಿನಲ್ಲಿರುವ ವಾಯುವು ಗಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು
ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

14043028a ಅಪಾಂ ಧಾತುರಸೋ ನಿತ್ಯಂ ಜಿಹ್ವಯಾ ಸ ತು ಗೃಹ್ಯತೇ|

14043028c ಜಿಹ್ವಾಸ್ಥಶ್ಚ ತಥಾ ಸೋಮೋ ರಸಜ್ಞಾನೇ ವಿಧೀಯತೇ||

ಆಪದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣ ರಸವನ್ನು ನಾಲಿಗೆಯು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ.
ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸೋಮನು ರಸಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

14043029a ಜ್ಯೋತಿಷಶ್ಚ ಗುಣೋ ರೂಪಂ ಚಕ್ಷುಷಾ ತಚ್ಚ ಗೃಹ್ಯತೇ|

14043029c ಚಕ್ಷುಃಸ್ಥಶ್ಚ ತಥಾದಿತ್ಯೋ ರೂಪಜ್ಞಾನೇ ವಿಧೀಯತೇ||

ಜ್ಯೋತಿಯ ಗುಣವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ.
ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆದಿತ್ಯನು ರೂಪಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

14043030a ವಾಯವ್ಯಸ್ತು ತಥಾ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ತ್ವಚಾ ಪ್ರಜ್ಞಾಯತೇ ಚ ಸಃ|

14043030c ತ್ವಕ್ಸ್ಥಶ್ಚೈವ ತಥಾ ವಾಯುಃ ಸ್ಪರ್ಶಜ್ಞಾನೇ ವಿಧೀಯತೇ||

ಹಾಗೆಯೇ ವಾಯುವಿನ ಗುಣ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಚರ್ಮವು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಚರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ವಾಯುವು ಸ್ಪರ್ಶಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ
ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

14043031a ಆಕಾಶಸ್ಯ ಗುಣೋ ಘೋಷಃ ಶ್ರೋತ್ರೇಣ ಸ ತು ಗೃಹ್ಯತೇ|

14043031c ಶ್ರೋತ್ರಸ್ಥಶ್ಚ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾಃ ಶಬ್ದಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ||

ಆಕಾಶದ ಗುಣ ಘೋಷವನ್ನು ಕಿವಿಗಳು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿರುವ
ಎಲ್ಲ ದಿಗ್ಧೇವತೆಗಳೂ ಶಬ್ದಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತವೆ.

14043032a ಮನಸಸ್ತು ಗುಣಶ್ಚಿಂತಾ ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಸ ತು ಗೃಹ್ಯತೇ|

14043032c ಹೃದಿಸ್ಥಚೇತನಾಧಾತುರ್ಮನೋಜ್ಞಾನೇ ವಿಧೀಯತೇ||

ಮನಸ್ಸಿನ ಗುಣವಾದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ.
ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಚೇತನವು ಮನೋಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ.

14043033a ಬುದ್ಧಿರಧ್ಯವಸಾಯೇನ ಧ್ಯಾನೇನ ಚ ಮಹಾಂಸ್ತಥಾ⁴⁴

14043033c ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಗ್ರಹಣಂ ನಿತ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಮಹತ್ತು ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ನಿಶ್ಚಯ ಗ್ರಹಣವು ನಿತ್ಯವೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14043034a ಅಲಿಂಗಗ್ರಹಣೋ ನಿತ್ಯಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋ ನಿರ್ಗುಣಾತ್ಮಕಃ|

14043034c ತಸ್ಮಾದಲಿಂಗಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಕೇವಲಂ ಜ್ಞಾನಲಕ್ಷಣಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ನಿರ್ಗುಣಾತ್ಮಕನಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಚಿಹ್ನೆ-ಲಕ್ಷಣಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವೇ ಚಿಹ್ನಾರಹಿತನಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನ ಲಕ್ಷಣವು.

14043035a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಗುಣಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಮ್|

14043035c ಸದಾ ಪಶ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಲೀನಂ ವಿಜಾನಾಮಿ ಶೃಣೋಮಿ ಚ||

ಗುಣಗಳು ಹುಟ್ಟುವ ಮತ್ತು ಲೀನಗೊಳ್ಳುವ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದುದನ್ನೇ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸದಾ ನಾನು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

⁴⁴ ಬುದ್ಧಿರಧ್ಯವಸಾಯೇನ ಜ್ಞಾನೇನ ಚ ಮಹಾಂಸ್ತಥಾ| ಅರ್ಥಾತ್ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಹತ್ತು ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

14043036a ಪುರುಷಸ್ತದ್ವಿಜಾನೀತೇ ತಸ್ಮಾತ್ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಉಚ್ಯತೇ|

14043036c ಗುಣವೃತ್ತಂ ತಥಾ ಕೃತ್ಸಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಪರಿಪಶ್ಯತಿ||

ಪುರುಷನು ಅದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಗುಣಗಳ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

14043037a ಆದಿಮಧ್ಯಾವಸಾನಾಂತಂ ಸೃಜ್ಯಮಾನಮಚೇತನಮ್|

14043037c ನ ಗುಣಾ ವಿದುರಾತ್ಮಾನಂ ಸೃಜ್ಯಮಾನಂ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಪುನಃ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆದಿ-ಮಧ್ಯ-ಅಂತ್ಯಗಳೆಂಬ ಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಬಂಧಿತಗೊಂಡಿರುವ ಆ ಅಚೇತನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅರಿವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

14043038a ನ ಸತ್ಯಂ ವೇದ ವೈ ಕಶ್ಚಿತ್ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸ್ತ್ವೇವ ವಿಂದತಿ|

14043038c ಗುಣಾನಾಂ ಗುಣಭೂತಾನಾಂ ಯತ್ಪರಂ ಪರತೋ ಮಹತ್||

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಗುಣಗಳ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತೀತವಾಗಿರುವ ಪರಮ ಮಹಾ ಸತ್ಯವು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

14043039a ತಸ್ಮಾದ್ಗುಣಾಂಶ್ಚ ತತ್ತ್ವಂ ಚ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯೇಹ ತತ್ತ್ವ ವಿತ್|

14043039c ಕ್ಷೀಣದೋಷೋ ಗುಣಾನ್ ಹಿತ್ವಾ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಪ್ರವಿಶತ್ಯಥ||⁴⁵

⁴⁵ ತಸ್ಮಾದ್ಗುಣಾಂಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯೇಹ ಧರ್ಮವಿತ್| ಕ್ಷೀಣದೋಷೋ

ಆದುದರಿಂದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವನು ಗುಣಗಳನ್ನೂ
ಅವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

14043040a ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ನಿರ್ನಮಸ್ಕಾರೋ ನಿಃಸ್ವಧಾಕಾರ ಏವ ಚ|

14043040c ಅಚಲಶ್ಚಾನಿಕೇತಶ್ಚ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಸ ಪರೋ ವಿಭುಃ||

ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನೂ, ನಿರ್ನಮಸ್ಕಾರನೂ⁴⁶, ನಿಃಸ್ವಧಾಕಾರನೂ⁴⁷, ಅಚಲನೂ,
ಮನೆಯಿಲ್ಲದವನೂ ಆದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೇ ಪರಮ ವಿಭುವು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೂರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೪

ಗುಣಾತೀತಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಪ್ರವಿಶತ್ಯಥ|| ಅರ್ಥಾತ್ ಆದುದರಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಗುಣಾತೀತ ಧರ್ಮಜ್ಞನು ಸತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳನ್ನೂ
ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಶುದ್ಧರೂಪನಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

⁴⁶ ಯಾರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸದವನು ಮತ್ತು ಯಾರ ನಮಸ್ಕಾರಗಳೂ ಬೇಕಿಲ್ಲದವನು.

⁴⁷ ಸ್ವಾಹಾಕಾರರೂಪದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವವನು ಅಥವಾ
ಕರ್ಮರಹಿತನು.

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೧).

14044001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14044001a ಯದಾದಿಮಧ್ಯಪರ್ಯಂತಂ ಗ್ರಹಣೋಪಾಯಮೇವ ಚ|

14044001c ನಾಮಲಕ್ಷಣಸಂಯುಕ್ತಂ ಸರ್ವಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನೀಗ ಎಲ್ಲವುಗಳ ನಾಮ-ಲಕ್ಷಣ
ಸಂಯುತವಾದ ಆದಿ-ಮಧ್ಯ-ಅಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು
ಗ್ರಹಿಸುವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಇದ್ದಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14044002a ಅಹಃ ಪೂರ್ವಂ ತತೋ ರಾತ್ರಿರ್ಮಾಸಾಃ ಶುಕ್ಲಾದಯಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

14044002c ಶ್ರವಿಷ್ಠಾದೀನಿ ಋಕ್ಷಾಣಿ ಋತವಃ ಶಿಶಿರಾದಯಃ||

ಮೊದಲು ರಾತ್ರಿ, ನಂತರ ಹಗಲು. ಮಾಸಗಳು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಿಂದ
ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು. ಶ್ರವಣದಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು.
ಶಿಶಿರದಿಂದ ಋತುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು ಎಂದು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿವೆ.

14044003a ಭೂಮಿರಾದಿಸ್ತು ಗಂಧಾನಾಂ ರಸಾನಾಮಾಪ ಏವ ಚ|

14044003c ರೂಪಾಣಾಂ ಜ್ಯೋತಿರಾದಿಸ್ತು ಸ್ಪರ್ಶಾದಿರ್ವಾಯುರುಚ್ಯತೇ|

14044003e ಶಬ್ದಸ್ಯಾದಿಸ್ತಥಾಕಾಶಮೇಷ ಭೂತಕೃತೋ ಗುಣಃ||

ಭೂಮಿಯು ಗಂಧಗಳ ಮತ್ತು ಆಪವು ರಸಗಳ ಆದಿ. ರೂಪಗಳ
ಆದಿಯು ಜ್ಯೋತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶಗಳ ಆದಿಯು ವಾಯು ಎಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಬ್ದದ ಆದಿ ಆಕಾಶ. ಇವು ಪಂಚಭೂತಗಳು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಗುಣಗಳು.

14044004a ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭೂತಾನಾಮಾದಿಮುತ್ತಮಮ್|

14044004c ಆದಿತ್ಯೋ ಜ್ಯೋತಿಷಾಮಾದಿರಗ್ನಿಭೂತಾದಿರಿಷ್ಯತೇ||

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಉತ್ತಮ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಯಾವುವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಜ್ಯೋತಿಯಿರುವ ಸಮಸ್ತಕ್ಕೆ ಆದಿತ್ಯನು ಮೊದಲನೆಯವನು. ಭೂತಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಗ್ನಿಯು ಆದಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14044005a ಸಾವಿತ್ರೀ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

14044005c ಓಂಕಾರಃ ಸರ್ವವೇದಾನಾಂ ವಚಸಾಂ ಪ್ರಾಣ ಏವ ಚ|

14044005e ಯದ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿಯತಂ ಲೋಕೇ ಸರ್ವಂ ಸಾವಿತ್ರಮುಚ್ಯತೇ||

ಸರ್ವವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಆದಿ. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನು ಪ್ರಜಾಪತಿ. ಸರ್ವವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವು ಆದಿ. ವಾಕ್ಯಿಗೆ ಪ್ರಾಣವು ಆದಿ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಯತ ವಾಕ್ಯುಗಳೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಸಾವಿತ್ರಿಯೇ ಮೂಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14044006a ಗಾಯತ್ರೀ ಚಂದಸಾಮಾದಿಃ ಪಶೂನಾಮಜ ಉಚ್ಯತೇ|

14044006c ಗಾವಶ್ಚ ತುಷ್ಟದಾಮಾದಿರ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ದ್ವಿಜಾತಯಃ||

ಛಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನವನು ಅಜ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗೋವೇ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು. ದ್ವಿಜಾತಿಯವರೇ

ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದವರು.

14044007a ಶೈನಃ ಪತತ್ರಿಣಾಮಾದಿಯು ಜ್ಞಾನಾಂ ಹುತಮುತ್ತಮಮ್|

14044007c ಪರಿಸರ್ಪಿಣಾಂ ತು ಸರ್ವೇಷಾಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಃ ಸರ್ಪೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರೇ! ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡುಗವು ಮೊದಲನೆಯದು. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಯು ಮೊದಲನೆಯದು. ಹರಿದಾಡುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವು ಹಿರಿಯದು.

14044008a ಕೃತಮಾದಿಯು ಗಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

14044008c ಹಿರಣ್ಯಂ ಸರ್ವರತ್ನಾನಾಮೋಷಧೀನಾಂ ಯವಾಸ್ತಥಾ||

ಸರ್ವ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತವು ಮೊದಲನೆಯದು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಸರ್ವರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯವು ಮೊದಲನೆಯದು ಮತ್ತು ಔಷಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಧಿಯೇ ಮೊದಲನೆಯದು.

14044009a ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಾನಾಮನ್ನಂ ಪರಮಮುಚ್ಯತೇ|

14044009c ದ್ರವಾಣಾಂ ಚೈವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪೇಯಾನಾಮಾಪ ಉತ್ತಮಾಃ||

ಸರ್ವ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನವೇ ಪರಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ದ್ರವಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪಾನೀಯಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೇ ಉತ್ತಮವು.

14044010a ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮವಿಶೇಷತಃ|

14044010c ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸದಾ ಪುಣ್ಯಂ ಪ್ಲಕ್ಷುಃ ಪ್ರಥಮಜಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಸಮಸ್ತ ಸ್ಥಾವರಗಳಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರವು ಸದಾ ಪುಣ್ಯಕರವಾದುದು.

ಅಶ್ವತ್ಥವು ವೃಕ್ಷಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲನೆಯದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14044011a ಅಹಂ ಪ್ರಜಾಪತೀನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

14044011c ಮಮ ವಿಷ್ಣುರಚಿಂತ್ಯಾತ್ಮಾ ಸ್ವಯಂಭೂರಿತಿ ಸ ಸ್ಮೃತಃ||

ಸರ್ವ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಮೊದಲನೆಯವನು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನನಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲನೆಯವನು ಅಚಿಂತ್ಯಾತ್ಮಾ ವಿಷ್ಣು. ಅವನನ್ನು ಸ್ವಯಂಭೂ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

14044012a ಪರ್ವತಾನಾಂ ಮಹಾಮೇರುಃ ಸರ್ವೇಷಾಮಗ್ರಜಃ ಸ್ಮೃತಃ|

14044012c ದಿಶಾಂ ಚ ಪ್ರದಿಶಾಂ ಚೋರ್ಧ್ವಾ ದಿಗ್ಜಾತಾ ಪ್ರಥಮಂ ತಥಾ||⁴⁸

ಪರ್ವತಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಹಾಮೇರುವು ಮೊದಲನೆಯದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದಿಕ್ಕು ಉಪದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವವು ಮೊದಲನೆಯದು.

14044013a ತಥಾ ತ್ರಿಪಥಗಾ ಗಂಗಾ ನದೀನಾಮಗ್ರಜಾ ಸ್ಮೃತಾ|

14044013c ತಥಾ ಸರೋದಪಾನಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಾಗರೋಽಗ್ರಜಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪಥಗೆ ಗಂಗೆಯು ಅಗ್ರಜಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸರೋವರ-ಜಲಾಶಯಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಜವು ಸಾಗರ.

14044014a ದೇವದಾನವಭೂತಾನಾಂ ಪಿಶಾಚೋರಗರಕ್ಷಸಾಮ್|

14044014c ನರಕಿನ್ನರಯಕ್ಷಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮೀಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ||

⁴⁸ ದಿಶಾಂ ಪ್ರದಿಶಾಂ ಚೋರ್ಧ್ವಾ ದಿಕ್ಕೂರ್ವಾ ಪ್ರಥಮಾ ತಥಾ|| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ದೇವ, ದಾನವ, ಭೂತ, ಪಿಶಾಚ, ಉರಗ, ರಾಕ್ಷಸ, ನರ, ಕಿನ್ನರ,
ಯಕ್ಷರೇಲ್ಲರ ಪ್ರಭುವು ಈಶ್ವರನು.

14044015a ಆದಿರ್ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಬ್ರಹ್ಮಮಯೋ ಮಹಾನ್|

14044015c ಭೂತಂ ಪರತರಂ ತಸ್ಮಾತ್ತೈಲೋಕ್ಯೇ ನೇಹ ವಿದ್ಯತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮಮಯನಾದ ಮಹಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಈ ಜಗತ್ತು-ವಿಶ್ವದ ಆದಿಯು.
ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕರಾದವರು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ
ಇಲ್ಲ.

14044016a ಆಶ್ರಮಾಣಾಂ ಚ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

14044016c ಲೋಕಾನಾಮಾದಿರವ್ಯಕ್ತಂ ಸರ್ವಸ್ಯಾಂತಸ್ತದೇವ ಚ||

ಆಶ್ರಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವು ಅಧಿಕ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳ ಆದಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯವು ಅವ್ಯಕ್ತ
ಪ್ರಕೃತಿ.

14044017a ಅಹಾನ್ಯಸ್ತಮಯಾಂತಾನಿ ಉದಯಾಂತಾ ಚ ಶರ್ವರೀ|

14044017c ಸುಖಸ್ಯಾಂತಃ ಸದಾ ದುಃಖಂ ದುಃಖಸ್ಯಾಂತಃ ಸದಾ ಸುಖಮ್||

ಹಗಲಿಗೆ ಕತ್ತಲೆಯು ಕೊನೆ. ರಾತ್ರಿಗೆ ಉದಯವು ಕೊನೆ. ಸುಖವು ಸದಾ
ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದುಃಖವು ಸದಾ ಸುಖದಲ್ಲಿ
ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

14044018a ಸರ್ವೇ ಕ್ಷಯಾಂತಾ ನಿಚಯಾಃ ಪತನಾಂತಾಃ ಸಮುಚ್ಚ್ರಯಾಃ|

14044018c ಸಂಯೋಗಾ ವಿಪ್ರಯೋಗಾಂತಾ ಮರಣಾಂತಂ ಹಿ ಜೀವಿತಮ್||

ಸರ್ವ ಸಂಗ್ರಹಗಳೂ ನಾಶದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಉಚ್ಛ್ರಾಯಸ್ಥಿತಿಯು ಅಧಃಪತನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂಯೋಗವು ವಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜೀವನವು ಮರಣದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

14044019a ಸರ್ವಂ ಕೃತಂ ವಿನಾಶಾಂತಂ ಜಾತಸ್ಯ ಮರಣಂ ಧ್ರುವಮ್|

14044019c ಅಶಾಶ್ವತಂ ಹಿ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನರ್ವಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್||

ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲವೂ ವಿನಾಶದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ ಮರಣವು ನಿಶ್ಚಿತ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೂ ಶಾಶ್ವತವಾದವುಗಳಲ್ಲ.

14044020a ಇಷ್ಟಂ ದತ್ತಂ ತಪೋಽಧೀತಂ ವ್ರತಾನಿ ನಿಯಮಾಶ್ಚ ಯೇ|

14044020c ಸರ್ವಮೇತದ್ವಿನಾಶಾಂತಂ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಂತೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಯಜ್ಞ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಅಧ್ಯಯನ, ವ್ರತ, ನಿಯಮ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿನಾಶಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ.

14044021a ತಸ್ಮಾಜ್ಞಾನೇನ ಶುದ್ಧೇನ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮ ಸಮಾಹಿತಃ|

14044021c ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರೋ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಪಾಪ್ಮುಖಿಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮ ಸಮಾಹಿತನು ನಿರ್ಮಮನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಿರಹಂಕಾರನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ

ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಚತುಶ್ಚ ತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ನಾಲ್ಕನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೫

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೫).

14045001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14045001a ಬುದ್ಧಿಸಾರಂ ಮನಸ್ತಂಭಮಿಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಬಂಧನಮ್|

14045001c ಮಹಾಭೂತಾರವಿಷ್ಕಂಭಂ ನಿಮೇಷಪರಿವೇಷ್ಟನಮ್||⁴⁹

14045002a ಜರಾಶೋಕಸಮಾವಿಷ್ಟಂ ವ್ಯಾಧಿವ್ಯಸನಸಂಚರಮ್||⁵⁰

14045002c ದೇಶಕಾಲವಿಚಾರೀದಂ ಶ್ರಮವ್ಯಾಯಾಮನಿಸ್ವನಮ್||

14045003a ಅಹೋರಾತ್ರಪರಿಕ್ಷೇಪಂ ಶೀತೋಷ್ಣಪರಿಮಂಡಲಮ್|

14045003c ಸುಖದುಃಖಾಂತಸಂಕ್ಷೇಶಂ ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾವಕೀಲನಮ್||

14045004a ಛಾಯಾತಪವಿಲೇಖಂ ಚ ನಿಮೇಷೋನ್ಮೇಷವಿಹ್ವಲಮ್|

14045004c ಘೋರಮೋಹಜನಾಕೀರ್ಣಂ ವರ್ತಮಾನಮಚೇತನಮ್||

14045005a ಮಾಸಾರ್ಥಮಾಸಗಣಿತಂ ವಿಷಮಂ ಲೋಕಸಂಚರಮ್|

⁴⁹ ಮಹಾಭೂತಪರಿಸ್ಕಂಧಂ ನಿವೇಶಪರಿವೇಶನಮ್| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

⁵⁰ ಜರಾಶೋಕಸಮಾವಿಷ್ಟಂ ವ್ಯಾಧಿವ್ಯಸನಸಂಭವಮ್| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

14045005c ತಮೋನಿಚಯಪಂಕಂ ಚ ರಜೋವೇಗಪ್ರವರ್ತಕಮ್||

14045006a ಸತ್ತ್ವಾ ಲಂಕಾರದೀಪ್ತಂ ಚ ಗುಣಸಂಘಾತಮಂಡಲಮ್||

14045006c ಸ್ವರವಿಗ್ರಹನಾಭೀಕಂ ಶೋಕಸಂಘಾತವರ್ತನಮ್||⁵¹

14045007a ಕ್ರಿಯಾಕಾರಣಸಂಯುಕ್ತಂ ರಾಗವಿಸ್ತಾರಮಾಯತಮ್||

14045007c ಲೋಭೇಪ್ಸಾಪರಿಸಂಖ್ಯಾತಂ ವಿವಿಕ್ತಜ್ಞಾನಸಂಭವಮ್||

14045008a ಭಯಮೋಹಪರೀವಾರಂ ಭೂತಸಂಮೋಹಕಾರಕಮ್||

14045008c ಆನಂದಪ್ರೀತಿಧಾರಂ ಚ ಕಾಮಕ್ರೋಧಪರಿಗ್ರಹಮ್||

14045009a ಮಹದಾದಿವಿಶೇಷಾಂತಮಸಕ್ತಪ್ರಭವಾವ್ಯಯಮ್||

14045009c ಮನೋಜವನಮಶ್ರಾಂತಂ ಕಾಲಚಕ್ರಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಮನೋವೇಗದ ಕಾಲಚಕ್ರವು ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೇ ತಿರುಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾಲಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಸಾರ, ಮನಸ್ಸೇ ಸ್ಥಂಭ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮವು ಇದರ ಬಂಧನ. ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು ಇದರ

ಅವಿಷ್ಕಂಭ ಮತ್ತು ನಿಮೇಷವು ಈ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸುತ್ತುವರೆದ ಪಟ್ಟಿ.

ಮುಷ್ಟು-ಶೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಕಾಲಚಕ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಧಿ-ವ್ಯಸನಗಳೇ

ಸಂಚಾರಗಳು. ದೇಶ-ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಈ ಕಾಲಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ರಮ-

ವ್ಯಾಯಾಮಗಳೇ ಶಬ್ದ. ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳೇ ಈ ಕಾಲಚಕ್ರದ

ಸುತ್ತುಗಳು. ಇದು ಶೀತ-ಉಷ್ಣಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸುಖ-

ದುಃಖಗಳು ಇದರ ಸಂಧಿಗಳು. ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ

⁵¹ ಮಹಾಹಂಕಾರ ದೀಪ್ತಂ ಚ ಗುಣಸಂಜಾತವರ್ತನಮ್| ಅರತಿಗ್ರಹಣಾನೀಕಂ ಶೋಕಸಂಹಾರವರ್ತನಮ್|| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ಚುಚ್ಚಿದ ಮೊಳೆಗಳು. ಬಿಸಿಲು-ನೆರೆಗಳು ಇದರ ನಡುಗೆ ಮತ್ತು ರೆಪ್ಪೆಗಳ ಬಡಿತವು ಇದರ ಹಂದಾಡುವಿಕೆ. ಈ ಚಕ್ರವು ಮೋಹವೆಂಬ ಘೋರ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಉರುಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮಾಸ-ಅರ್ಧಮಾಸಗಳು ಇದರ ಲೆಖ್ನು. ಬದಲಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಈ ಚಕ್ರವು ಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ. ತಮೋಗುಣವು ಇದರ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಕೆಸರು. ರಜೋಗುಣವು ಇದರ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂಥಹುದು ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವಗುಣವು ಇದರ ಅಲಂಕಾರ-ದೀಪ. ಈ ರೀತಿ ಗುಣಗಳು ಇದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವಬೀರುತ್ತವೆ. ಸ್ವರವಿಗ್ರಹಗಳೇ ಇದರ ನಾಭಿ. ಶೋಕಸಂಘಾತದಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯಾ-ಕಾರಣಸಂಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಕಾಲಚಕ್ರದ ವಿಸ್ತಾರವು ಅನುರಾಗ. ಲೋಭ-ತೃಷ್ಣೆಗಳೇ ಇದು ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಚಕ್ರವು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಭಯ-ಮೋಹಗಳೇ ಇದರ ಪರಿವಾರವು. ಇದು ಭೂತಗಳ ಸಂಮೋಹನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಆನಂದ-ಪ್ರೀತಿಗಳನ್ನೇ ಅರಸಿಕೊಂಡು ಇದು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲವಾದ ಈ ಅವ್ಯಯವು ಮಹತ್ತಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ವಿಶೇಷದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಯಾವುದೇ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆಯೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

14045010a ಏತದ್ವಂದ್ವಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಕಾಲಚಕ್ರಮಚೇತನಮ್ |

14045010c ವಿಸ್ಮಯೇತ್ಸಂಕ್ಷಿಪೇಚ್ಚಾಪಿ ಬೋಧಯೇತ್ಸಾಮರಂ ಜಗತ್ ||

ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚೇತನವಿಲ್ಲದ ಈ ಕಾಲಚಕ್ರವು
ಅಮರರೊಂದಿಗಿನ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ-ಲಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

14045011a ಕಾಲಚಕ್ರಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ನಿವೃತ್ತಿಂ ಚೈವ ತತ್ತ್ವ ತಃ|

14045011c ಯಸ್ತು ವೇದ ನರೋ ನಿತ್ಯಂ ನ ಸ ಭೂತೇಷು ಮುಹ್ಯತಿ||

ಕಾಲಚಕ್ರದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತತ್ತ್ವ ತಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ನರನು
ಇರುವವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಮೋಹವನ್ನಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

14045012a ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವ ಸಂಕ್ಷೇಶೈಃ ಸರ್ವ ದ್ವಂದ್ವಾತಿಗೋ ಮುನಿಃ|

14045012c ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಅಂಥಹ ಮುನಿಯು ಸರ್ವ ಸಂಕ್ಷೇಶಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ,
ಸರ್ವ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ
ಪರಮಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

14045013a ಗೃಹಸ್ಥೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಚ ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋಽಥ ಭಿಕ್ಷುಕಃ|

14045013c ಚತ್ವಾರ ಆಶ್ರಮಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಮೂಲಕಾಃ||

ಗೃಹಸ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಕ - ಈ ನಾಲ್ಕು
ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವೇ ಮೂಲವಾದುದು.

14045014a ಯಃ ಕಶ್ಚಿದಿಹ ಲೋಕೇ ಚ ಹ್ಯಾಗಮಃ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ|

14045014c ತಸ್ಯಾಂತಗಮನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಕೀರ್ತಿರೇಷಾ ಸನಾತನೀ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಆಗಮಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ

ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಎಂಬ ಸನಾತನ ಉಕ್ತಿಯೇ ಇದೆ.

14045015a ಸಂಸ್ಕಾರೈಃ ಸಂಸ್ಕೃತಃ ಪೂರ್ವಂ ಯಥಾವಚ್ಚರಿತವ್ರತಃ|

14045015c ಚಾತೌ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಸಮಾವರ್ತೇತ ವೇದವಿತ್||

ಮೊದಲು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತನಾಗಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ವ್ರತಚರಿತನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಮಾವರ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳನ್ನು ವೇದವತ್ತಾಗಿ ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕು.

14045016a ಸ್ವದಾರನಿರತೋ ದಾಂತಃ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

14045016c ಪಂಚಭಿಶ್ಚ ಮಹಾಯಜ್ಞೈಃ ಶ್ರದ್ಧಧಾನೋ ಯಜೇತ ಹ||

ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅನುರತನಾಗಿ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಿಯೂ, ದಾಂತನೂ ಆಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಐದು ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಾಗಿ ಯಜಿಸಬೇಕು.

14045017a ದೇವತಾತಿಥಿಶಿಷ್ಟಾಶೀ ನಿರತೋ ವೇದಕರ್ಮಸು|

14045017c ಇಚ್ಛಾಪ್ರದಾನಯುಕ್ತಶ್ಚ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಯಥಾವಿಧಿ||

ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿ ಉಳಿದ ಶಿಷ್ಟವನ್ನು ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ವೇದಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರಬೇಕು. ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞ-ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಬೇಕು.

14045018a ನ ಪಾಣಿಪಾದಚಪಲೋ ನ ನೇತ್ರಚಪಲೋ ಮುನಿಃ|

14045018c ನ ಚ ವಾಗಂಗಚಪಲ ಇತಿ ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಗೋಚರಃ||

ಮುನಿಯಾದವನು ಕೈ-ಕಾಲುಗಳ ಚಪಲತೆ, ಕಣ್ಣುಗಳ ಚಪಲತೆ ಮತ್ತು ಮಾತು-ಅಂಗಗಳ ಚಪಲತೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಾರದು. ಇದೇ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಲಕ್ಷಣವು.

14045019a ನಿತ್ಯಯಜ್ಞೋಪವೀತೀ ಸ್ಯಾಚ್ಚುಕ್ಲವಾಸಾಃ ಶುಚಿವ್ರತಃ|

14045019c ನಿಯತೋ ದಮದಾನಾಭ್ಯಾಂ ಸದಾ ಶಿಷ್ಟೈಶ್ಚ ಸಂವಿಶೇತ್||

ನಿತ್ಯವೂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಉಡಬೇಕು. ಶುಚಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ನಿಯತನಾಗಿ, ಸದಾ ದಮ-ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಟರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

14045020a ಜಿತಶಿಶ್ನೋದರೋ ಮೈತ್ರಃ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಸಮಾಹಿತಃ|

14045020c ವೈಣವೀಂ ಧಾರಯೇದ್ಯಷ್ಟಿಂ ಸೋದಕಂ ಚ ಕಮಂಡಲುಮ್||

ಶಿಶ್ನು-ಉದರಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಮೈತ್ರಭಾವದಿಂದಿದ್ದುಕೊಂಡು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಸಮಾಹಿತನಾಗಿರಬೇಕು. ಬಿದಿರಿನ ದಂಡವನ್ನೂ ನೀರುತುಂಬಿದ ಕಮಂಡಲುವನ್ನೂ ಧರಿಸಬೇಕು.

14045021a ಅಧೀತ್ಯಾಧ್ಯಾಪನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ತಥಾ ಯಜನಯಾಜನೇ|

14045021c ದಾನಂ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಂ ಚೈವ ಷಡ್ಗುಣಾಂ ವೃತ್ತಿಮಾಚರೇತ್||

ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ, ಯಜನ, ಯಾಜನ, ದಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಗ್ರಹಣ
ಈ ಆರು ಗುಣಗಳಿರುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

14045022a ತ್ರೀಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಯಾನೀಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ತು ಜೀವಿಕಾ|

14045022c ಯಾಜನಾಧ್ಯಾಪನೇ ಚೋಭೇ ಶುದ್ಧಾಚ್ಚಾಪಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಃ||

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸುವುದು, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು
ಶುದ್ಧರಿಂದ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು - ಈ ಮೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ
ಜೀವಿಕೆಗೆ ಸಾಧನಗಳು.

14045023a ಅವಶೇಷಾಣಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ತ್ರೀಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಯಾನಿ ತು|

14045023c ದಾನಮಧ್ಯಯನಂ ಯಜ್ಞೋ ಧರ್ಮಯುಕ್ತಾನಿ ತಾನಿ ತು||

ಉಳಿದ ಅನ್ಯ ಮೂರು ಕರ್ಮಗಳು - ದಾನಮಾಡುವುದು, ಅಧ್ಯಯನ
ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು - ಧರ್ಮಾರ್ಜನೆಯ
ಸಾಧನಗಳು.

14045024a ತೇಷ್ವಪ್ರಮಾದಂ ಕುರ್ವೀತ ತ್ರಿಷು ಕರ್ಮಸು ಧರ್ಮವಿತೌ|

14045024c ದಾಂತೋ ಮೈತ್ರಃ ಕ್ಷಮಾಯುಕ್ತಃ ಸರ್ವಭೂತಸಮೋ ಮುನಿಃ||

ಧರ್ಮವಿದುವು ಈ ಮೂರು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಮಾದನಾಗಿರಬೇಕು -
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಮೈತ್ರಭಾವನೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಕ್ಷಮಾಯುಕ್ತನೂ,
ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೆ ಸಮನೂ, ಮುನಿಯೂ ಆಗಿರಬೇಕು.

14045025a ಸರ್ವಮೇತದ್ಯಥಾಶಕ್ತಿ ವಿಪ್ರೋ ನಿರ್ವರ್ತಯನ್ಮುಚಿಃ|

14045025c ಏವಂ ಯುಕ್ತೋ ಜಯೇತ್ಸ್ವರ್ಗಂ ಗೃಹಸ್ಥಃ ಸಂಶಿತವ್ರತಃ||

ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಶುಚಿಯಾದ ವಿಪ್ರನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು
ಬಂದರೆ ಅಂಥಹ ಸಂಶಿತವ್ರತ ಗೃಹಸ್ಥನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಪಂಚಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೈದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೬

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೫೫).

14046001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14046001a ಏವಮೇತೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ಪೂರ್ವೋಕ್ತೇನ ಯಥಾವಿಧಿ|

14046001c ಅಧೀತವಾನ್ಯಥಾಶಕ್ತಿ ತಥೈವ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಾನ್||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ
ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು,
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

14046002a ಸ್ವಧರ್ಮನಿರತೋ ವಿದ್ವಾನ್ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಯತೋ ಮುನಿಃ|

14046002c ಗುರೋಃ ಪ್ರಿಯಹಿತೇ ಯುಕ್ತಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಃ ಶುಚಿಃ||

ಸ್ವಧರ್ಮನಿರತನಾದ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ
ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಗುರುವಿನ ಪ್ರಿಯ-ಹಿತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ
ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಯಣನಾಗಿ ಶುಚಿಯಾಗಿ ಮುನಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

14046003a ಗುರುಣಾ ಸಮನುಜ್ಞಾತೋ ಭುಂಜೀತಾನ್ನಮಕುತ್ಸಯನ್|

14046003c ಹವಿಷ್ಯಭೈಕ್ಷ್ಯ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಪಿ ಸ್ಥಾನಾಸನವಿಹಾರವಾನ್||

ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಊಟಮಾಡುವ
ಆಹಾರವನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಾರದು. ದೊರಕಿರುವ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನ, ಸ್ಥಾನ, ಆಸನ,
ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಹವಿಸ್ಸೆಂದು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

14046004a ದ್ವಿಕಾಲಮಗ್ನಿಂ ಜುಹ್ವಾನಃ ಶುಚಿಭೂತ್ವಾ ಸಮಾಹಿತಃ|

14046004c ಧಾರಯೀತ ಸದಾ ದಂಡಂ ಬೈಲ್ವಂ ಪಾಲಾಶಮೇವ ವಾ||

ಶುಚಿಯಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಎರಡು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ (ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತು
ಸಾಯಂಕಾಲ) ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮುತ್ತುಗ ಅಥವಾ
ಬಿಲ್ವದಂಡವನ್ನು ಸದಾ ಧರಿಸಿರಬೇಕು.

14046005a ಕ್ಷೌಮಂ ಕಾರ್ಪಾಸಿಕಂ ವಾಪಿ ಮೃಗಾಜಿನಮಥಾಪಿ ವಾ|

14046005c ಸರ್ವಂ ಕಾಷಾಯರಕ್ತಂ ಸ್ಯಾದ್ವಾಸೋ ವಾಪಿ ದ್ವಿಜಸ್ಯ ಹ||

ರೇಷ್ಮೆ, ಹತ್ತಿ ಅಥವಾ ಮೃಗಾಜಿನವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ
ದ್ವಿಜನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಧರಿಸಬಹುದು.

14046006a ಮೇಖಲಾ ಚ ಭವೇನ್ಮೌಂಜೀ ಜಟೀ ನಿತ್ಯೋದಕಸ್ತಥಾ|

14046006c ಯಜ್ಞೋಪವೀತೀ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೀ ಅಲುಪ್ತನಿಯತವ್ರತಃ||

ಮುಂಜಹುಲ್ಲಿನ ಉಡಿದಾರವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಜಟಿಯನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಸರ್ವದಾ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯನಿರತನಾಗಿರಬೇಕು. ಅಲುಪ್ತನಾಗಿ ನಿಯತವ್ರತನಾಗಿರಬೇಕು.

14046007a ಪೂತಾಭಿಶ್ಚ ತಥೈವಾದ್ಭಿಃ ಸದಾ ದೈವತತರ್ಪಣಮ್|

14046007c ಭಾವೇನ ನಿಯತಃ ಕುರ್ವನ್ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ||

ಪವಿತ್ರನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪವಿತ್ರ ನೀರಿನಿಂದ ಭಾವಯುಕ್ತನೂ ನಿಯತಾತ್ಮನೂ ಆಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣೆಯನ್ನೀಡುವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

14046008a ಏವಂ ಯುಕ್ತೋ ಜಯೇತ್ಸ್ವರ್ಗಮೂರ್ಧ್ವರೇತಾಃ ಸಮಾಹಿತಃ|

14046008c ನ ಸಂಸರತಿ ಜಾತೀಷು ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಮಾಶ್ರಿತಃ||

ಹೀಗೆ ಊರ್ಧ್ವರೇತಸನಾಗಿ ಸಮಾಹಿತನಾಗಿರುವವನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಬಲ್ಲನು. ಆ ಪರಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಅವನು ಪುನಃ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

14046009a ಸಂಸ್ಕೃತಃ ಸರ್ವಸಂಸ್ಕಾರೈಸ್ತಥೈವ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಾನ್|

14046009c ಗ್ರಾಮಾನ್ನಿಷ್ಯಮ್ಯ ಚಾರಣ್ಯಂ ಮುನಿಃ ಪ್ರವ್ರಜಿತೋ ವಸೇತ್||

ಸರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು
ವಾನಪ್ರಸ್ಥನು ಪರಿವ್ರಾಜಕನಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಹೊರಟು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸಬೇಕು.

14046010a ಚರ್ಮವಲ್ಕಲಸಂವೀತಃ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಾತರುಪಸ್ಪೃಶೇತ್|

14046010c ಅರಣ್ಯಗೋಚರೋ ನಿತ್ಯಂ ನ ಗ್ರಾಮಂ ಪ್ರವಿಶೇತ್ ಪುನಃ||

ಮೃಗಚರ್ಮ ಅಥವಾ ವಲ್ಕಲವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪ್ರಾತಃ ಮತ್ತು
ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ನಿತ್ಯವೂ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ
ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬಾರದು.

14046011a ಅರ್ಚಯನ್ನತಿಥೀನ್ಕಾಲೇ ದದ್ಯಾಚ್ಚಾಪಿ ಪ್ರತಿಶ್ರಯಮ್|

14046011c ಫಲಪತ್ರಾವರೈರ್ಮೂಲೈಃ ಶ್ಯಾಮಾಕೇನ ಚ ವರ್ತಯನ್||

ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ದಾನವನ್ನೂ
ಮಾಡಬೇಕು. ಫಲ-ಪತ್ರ-ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶ್ಯಾಮಧಾನ್ಯವನ್ನು
ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

14046012a ಪ್ರಪೃತ್ತಮುದಕಂ ವಾಯುಂ ಸರ್ವಂ ವಾನೇಯಮಾ ತ್ಯಣಾತ್|

14046012c ಪ್ರಾಶ್ನೀಯಾದಾನುಪೂರ್ವೈಣ ಯಥಾದೀಕ್ಷಮತಂದ್ರಿತಃ||

ಹರಿಯುವ ನೀರು ಮತ್ತು ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯನ್ನೇ ಸೇವಿಸಬೇಕು.
ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವನದಲ್ಲಿರುವವನ್ನೇ
ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಆಲಸಿಕೆಯಿಲ್ಲದೇ ದೀಕ್ಷಾನುಸಾರವಾಗಿ
ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವವನ್ನೇ ತಿನ್ನಬೇಕು.

14046013a ಆಮೂಲಫಲಭಿಕ್ಷಾಭಿರರ್ಚೇ ದತಿಥಿಮಾಗತಮ್|

14046013c ಯದ್ಭಕ್ಷಃ ಸ್ಯಾತ್ತತೋ ದದ್ಯಾದ್ಭಿಕ್ಷಾಂ ನಿತ್ಯಮತಂದ್ರಿತಃ||

ಆಗಮಿಸಿದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಮೂಲ-ಫಲ-ಭಿಕ್ಷಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು.
ಆಲಸಿಕೆಯಿಲ್ಲದೇ ಯಾವ ಆಹಾರವು ತನಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಭಿಕ್ಷವಾಗಿ
ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು.

14046014a ದೇವತಾತಿಥಿಪೂರ್ವಂ ಚ ಸದಾ ಭುಂಜೀತ ವಾಗ್ಯತಃ|

14046014c ಅಸ್ಕಂದಿತಮನಾಶ್ಚೈವ ಲಘ್ವಾಶೀ ದೇವತಾಶ್ರಯಃ||⁵²

ಸದಾ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ನೀಡಿ ನಂತರವೇ
ಮೌನಿಯಾಗಿ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರೊಡನೆಯೂ
ಸ್ಪರ್ಧಾ ಭಾವವಿಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಪಾಹಾರಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೇ
ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

14046015a ದಾಂತೋ ಮೈತ್ರಃ ಕ್ಷಮಾಯುಕ್ತಃ ಕೇಶಶ್ಚ ಶ್ರು ಚ ಧಾರಯನ್|

14046015c ಜುಹ್ವನ್ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಶೀಲಶ್ಚ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ
ಮೈತ್ರಭಾವದಿಂದಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕ್ಷಮಾಶೀಲನಾಗಿರಬೇಕು. ಗಡ್ಡ-
ಮೀಸೆಗಳನ್ನೂ ತಲೆಗೂದಲನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.
ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಶೀಲನಾಗಿಯೂ, ಸತ್ಯ-

⁵² ಅಸ್ಪರ್ಧಿತಮನಾಶ್ಚೈವ ಲಘ್ವಾಶೀ ದೇವತಾಶ್ರಯಃ| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ಧರ್ಮ ಪರಾಯಣನಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು.

14046016a ತ್ಯಕ್ತದೇಹಃ ಸದಾ ದಕ್ಷೋ ವನನಿತ್ಯಃ ಸಮಾಹಿತಃ|

14046016c ಏವಂ ಯುಕ್ತೋ ಜಯೇತ್ಸ್ಯ ಗಂ ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ||

ದೇಹದ ಮೋಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಸದಾ ದಕ್ಷನಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ವನದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗಿರುವ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ವಾನಪ್ರಸ್ಥನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

14046017a ಗೃಹಸ್ಥೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಚ ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋಽಥ ವಾ ಪುನಃ|

14046017c ಯ ಇಚ್ಛೇನ್ಮೋಕ್ಷಮಾಸ್ಥಾತುಮುತ್ತಮಾಂ ವೃತ್ತಿಮಾಶ್ರಯೇತ್||

ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಲೀ, ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ವಾನಪ್ರಸ್ಥನಾಗಲೀ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂನ್ಯಾಸವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

14046018a ಅಭಯಂ ಸರ್ವ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ದತ್ತ್ವಾ ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಮಾಚರೇತ್|

14046018c ಸರ್ವ ಭೂತಹಿತೋ ಮೈತ್ರಃ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಯತೋ ಮುನಿಃ||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು ನಿಷ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಸರ್ವ ಭೂತಹಿತನಾಗಿ ಮುನಿಯು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೈತ್ರಭಾವವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

14046019a ಅಯಾಚಿತಮಸಂಕ್ಲೃಪ್ತಮುಪಪನ್ನಂ ಯದೃಚ್ಛಯಾ|

14046019c ಜೋಷಯೇತ ಸದಾ ಭೋಜ್ಯಂ ಗ್ರಾಸಮಾಗತಮಸ್ಪೃಹಃ||

ಯಾಚನೆಯನ್ನೂ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನೂ ಮಾಡದೇ ದೈವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ
ದೊರಕಿದುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಬೇಕು. ಅಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾಗಿ ಲಬ್ಧವಾಗುವ
ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಡಬಾರದು.

14046020a ಯಾತ್ರಾಮಾತ್ರಂ ಚ ಭುಂಜೀತ ಕೇವಲಂ ಪ್ರಾಣಯಾತ್ರಿಕಮ್|

14046020c ಧರ್ಮಲಬ್ಧಂ ತಥಾಶ್ವೀಯಾನ್ನ ಕಾಮಮನುವರ್ತಯೇತ್||

ಪ್ರಾಣಯಾತ್ರೇಗೆ ಮಾತ್ರ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಪ್ರಾಣವನ್ನು
ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಹಾರಸೇವನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಧರ್ಮದಿಂದ
ದೊರಕಿದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾಮನೆಯನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿ ತಿನ್ನಬಾರದು.

14046021a ಗ್ರಾಸಾದಾಚ್ಚಾದನಾಚ್ಚಾನ್ಯನ್ನ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ಕಥಂ ಚನ|

14046021c ಯಾವದಾಹಾರಯೇತ್ತಾವತ್ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣೀತ ನಾನ್ಯಥಾ||

ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಶರೀರವನ್ನು
ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆ ಇವೆರಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ
ಯಾವುದನ್ನೂ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದವನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು
ಕೂಡ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾಗುವುದೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೇಕಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಅನ್ನವನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು.

14046022a ಪರೇಭ್ಯೋ ನ ಪ್ರತಿಗ್ರಾಹ್ಯಂ ನ ಚ ದೇಯಂ ಕದಾ ಚನ|

14046022c ದೈನ್ಯಭಾವಾಚ್ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಸಂವಿಭಜ್ಯ ಸದಾ ಬುಧಃ||

ಬೇರೆಯವರಿಗಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ
 ಎಂದೂ ಕೊಡಬಾರದು ಕೂಡ. ತಿಳಿದವನು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲಿನ
 ದೈನ್ಯಭಾವದಿಂದ ತನಗೆ ದೊರಕಿದುದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ
 ಹಂಚಿಕೊಡಲೂ ಬಾರದು.

14046023a ನಾದದೀತ ಪರಸ್ವಾನಿ ನ ಗೃಹ್ಣೀಯಾದಯಾಚಿತಮ್|

14046023c ನ ಕಿಂ ಚಿದ್ವಿಷಯಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ಪೃಹಯೇತ್ತಸ್ಯ ವೈ ಪುನಃ||

ಇನ್ನೊಬ್ಬರದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಯಾಚಿಸದೇ ದೊರಕಿದ
 ವಸ್ತುವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಭೋಗಿಸಿದ
 ನಂತರ ಪುನಃ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಸೆಪಡಬಾರದು.

14046024a ಮೃದಮಾಪಸ್ತಥಾಶ್ಮಾನಂ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಫಲಾನಿ ಚ|

14046024c ಅಸಂವೃತಾನಿ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ಪ್ರವೃತ್ತಾನೀಹ ಕಾರ್ಯವಾನ್||

ಮಣ್ಣು, ನೀರು, ಅನ್ನ, ಪತ್ರ, ಪುಷ್ಪ ಮತ್ತು ಫಲಗಳು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ
 ಸೇರಿರದಿದ್ದರೆ ಕಾರ್ಯ ಶೀಲ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಅವುಗಳನ್ನು
 ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

14046025a ನ ಶಿಲ್ಪಜೀವಿಕಾಂ ಜೀವೇದ್ವಿ ರನ್ನಂ ನೋತ ಕಾಮಯೇತ್|

14046025c ನ ದ್ವೇಷ್ಯಾ ನೋಪದೇಷ್ಯಾ ಚ ಭವೇತ ನಿರುಪಸ್ಕೃತಃ|

14046025e ಶ್ರದ್ಧಾಪೂತಾನಿ ಭುಂಜೀತ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ವಿವರ್ಜಯೇತ್||

ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದವನು ಶಿಲ್ಪಕಾರಿಯಾಗಿ ಜೀವಿಸಬಾರದು.
 ಯಾರೊಡನೆಯೂ ದ್ವೇಷಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಯಾರಿಗೂ

ಉಪದೇಶಿಸಬಾರದು. ಯಾವುದನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು.
ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

14046026a ಮುಧಾವೃತ್ತಿರಸಕ್ತಶ್ಚ ಸರ್ವಭೂತೈರಸಂವಿದಮ್|

14046026c ಕೃತ್ವಾ ವಹ್ನಿಂ ಚರೇದ್ಭ್ರಷ್ಟಂ ವಿಧೂಮೇ ಭುಕ್ತವಜ್ಜನೇ||

ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ
ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಅಸಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಸರ್ವಭೂತಗಳೊಡನೆಯೂ
ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಚಿತನಾಗಿರಬಾರದು. ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ
ಅಡುಗೆಮನೆಯ ಹೊಗೆಯು ನಿಂತುಹೋದ ನಂತರ ಮತ್ತು ಜನರು
ಊಟಮಾಡಿದ ನಂತರ ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕು.

14046027a ವೃತ್ತೇ ಶರಾವಸಂಪಾತೇ ಭೈಕ್ಷ್ಯಂ ಲಿಪ್ಸೇತ ಮೋಕ್ಷವಿತ್|

14046027c ಲಾಭೇ ನ ಚ ಪ್ರಹೃಷ್ಯೇತ ನಾಲಾಭೇ ವಿಮನಾ ಭವೇತ್||

ಗೃಹಸ್ಥನ ಮನೆಯ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದಿಟ್ಟನಂತರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು
ಬಯಸುವವನು ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕು. ಭಿಕ್ಷೆಯು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ
ಹರ್ಷಗೊಳ್ಳಬಾರದು. ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ವಿಷಾದಿಸಕೂಡದು.

14046028a ಮಾತ್ರಾಶೀ ಕಾಲಮಾಕಾಂಕ್ಷಂಶ್ಚ ರೇದ್ಭ್ರಷ್ಟಂ ಸಮಾಹಿತಃ|

14046028c ಲಾಭಂ ಸಾಧಾರಣಂ ನೇಚ್ಚೇನ್ನ ಭುಂಜೀತಾಭಿಪೂಜಿತಃ|

14046028e ಅಭಿಪೂಜಿತಲಾಭಾದ್ಧಿ ವಿಜುಗುಪ್ಸೇತ ಭಿಕ್ಷುಕಃ||

ದೇಹವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಬೇಕು. ಉಚಿತ
ಸಮಯದ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಇತರ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಭಿಕ್ಷವನ್ನು ತಾನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ಗೌರವಿಸಿ ನೀಡುವ ಭೋಜನದ ಕುರಿತು ಜಿಗುಪ್ಸೆತಾಳಬೇಕು. ಮಾನ, ಮರ್ಯಾದೆ, ಗೌರವ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಕನಾದವನು ಜಿಗುಪ್ಸೆ ತಾಳಬೇಕು.

14046029a ಶುಕ್ತಾನ್ಯಮ್ಲಾನಿ ತಿಕ್ತಾನಿ ಕಷಾಯಕಟುಕಾನಿ ಚ|

14046029c ನಾಸ್ವಾದಯೀತ ಭುಂಜಾನೋ ರಸಾಂಶ್ಚ ಮಧುರಾಂಸ್ತಥಾ|

14046029e ಯಾತ್ರಾಮಾತ್ರಂ ಚ ಭುಂಜೀತ ಕೇವಲಂ ಪ್ರಾಣಯಾತ್ರಿಕಮ್||

ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವ, ಹೆಚ್ಚು ಹುಳಿಯಾಗಿರುವ, ಹೆಚ್ಚು ಕಹಿಯಾಗಿರುವ, ತುಂಬಾ ಒಗಟಾಗಿರುವ, ಹೆಚ್ಚು ಖಾರವಾಗಿರುವ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಸಿಹಿಯಾಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ತಿನ್ನಬಾರದು. ದೇಹಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ಮಾತ್ರ ಅವನು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

14046030a ಅಸಂರೋಧೇನ ಭೂತಾನಾಂ ವೃತ್ತಿಂ ಲಿಪ್ಸೇತ ಮೋಕ್ಷವಿತ್|

14046030c ನ ಚಾನ್ಯಮನುಭಿಕ್ಷೇತ ಭಿಕ್ಷಮಾಣಃ ಕಥಂ ಚನ||

ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಇತರ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.

ಭಿಕ್ಷೆಬೇಡುವಾಗ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು.

14046031a ನ ಸಂನಿಕಾಶಯೇದ್ಧರ್ಮಂ ವಿವಿಕ್ತೇ ವಿರಜಾಶ್ಚ ರೇತ್|

14046031c ಶೂನ್ಯಾಗಾರಮರಣ್ಯಂ ವಾ ವೃಕ್ಷಮೂಲಂ ನದೀಂ ತಥಾ|

14046031e ಪ್ರತಿಶ್ರಯಾರ್ಥಂ ಸೇವೇತ ಪಾರ್ವತೀಂ ವಾ ಪುನರ್ಗುಹಾಮ್||

ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಾರದು.

ರಜೋಗುಣರಹಿತನಾಗಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು. ಜನರಿಲ್ಲದ
ಗೃಹ, ಅರಣ್ಯ, ಮರದ ಬುಡ, ನದೀತೀರ, ಅಥವಾ ಪರ್ವತದ
ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕು.

14046032a ಗ್ರಾಮೈಕರಾತ್ರಿಕೋ ಗ್ರೀಷ್ಮೈ ವರ್ಷಾಸ್ವೇಕತ್ರ ವಾ ವಸೇತ್|

14046032c ಅಧ್ವಾ ಸೂರ್ಯೇಣ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ಕೀಟವಚ್ಚ ಚರೇನ್ಮಹೀಮ್||

ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದುರಾತ್ರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು
ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ವರ್ಷ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇಕಡೆ
ವಾಸಿಸಬಹುದು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿರುವವರೆಗೂ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹುಳದಂತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತಾ
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬೇಕು.

14046033a ದಯಾರ್ಥಂ ಚೈವ ಭೂತಾನಾಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಪೃಥಿವೀಂ ಚರೇತ್|

14046033c ಸಂಚಯಾಂಶ್ಚ ನ ಕುರ್ವೀತ ಸ್ನೇಹವಾಸಂ ಚ ವರ್ಜಯೇತ್||

ಇತರ ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲಿನ ದಯೆಯಿಂದಾಗಿ ನೆಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ
ನಡೆಯಬೇಕು. ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಏನನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ಸ್ಥಳದ
ಮೇಲಿನ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು.

14046034a ಪೂತೇನ ಚಾಂಭಸಾ ನಿತ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕುರ್ವೀತ ಮೋಕ್ಷವಿತ್|

14046034c ಉಪಸ್ಪೃಶೇದುದ್ಧೃತಾಭಿರದ್ಭಿಶ್ಚ ಪುರುಷಃ ಸದಾ||

ಮೋಕ್ಷವಿದು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಪವಿತ್ರ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ನಿತ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಾವಿಯ ಅಥವಾ ನದಿಯ ನೀರನ್ನೇ ಆ ಪುರುಷನು ಸದಾ ಬಳಸಬೇಕು.

14046035a ಅಹಿಂಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಚ ಸತ್ಯಮಾರ್ಜವಮೇವ ಚ|

14046035c ಅಕ್ರೋಧಶ್ಚಾನಸೂಯಾ ಚ ದಮೋ ನಿತ್ಯಮಪೈಶುನಮ್||

14046036a ಅಷ್ಟಾಸ್ವೀತೇಷು ಯುಕ್ತಃ ಸ್ಯಾದ್ವ್ರತೇಷು ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯಃ|

14046036c ಅಪಾಪಮಶರಂ ವೃತ್ತಮಜಿಹ್ಮಂ ನಿತ್ಯಮಾಚರೇತ್||

ಅಹಿಂಸೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಸತ್ಯ, ಸರಳತೆ, ಅಕ್ರೋಧ, ಅನಸೂಯ, ದಮ, ನಿತ್ಯವೂ ಚಾಡಿಹೇಳದಿರುವುದು ಈ ಎಂಟು ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ನಿತ್ಯವೂ ಪಾಪರಹಿತವಾದ, ಮೋಸವಿಲ್ಲದ, ಕುಟಿಲತೆಯಿಲ್ಲದ ನಡತೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು.

14046037a ಆಶೀರ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಹಿಂಸಾಯುಕ್ತಾನಿ ಯಾನಿ ಚ|

14046037c ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಧರ್ಮಂ ಚ ನೈವ ಕುರ್ಯಾನ್ ಕಾರಯೇತ್||

ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಹಿಂಸಾಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಮಾಡಿಸಲೂ ಕೂಡದು.

14046038a ಸರ್ವಭಾವಾನತಿಕ್ರಮ್ಯ ಲಘುಮಾತ್ರಃ ಪರಿವ್ರಜೇತ್|

14046038c ಸಮಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಸ್ಥಾವರೇಷು ಚರೇಷು ಚ||

ಸರ್ವಭಾವಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ ಹಗುರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇರುವ ಸ್ಥಾವರ-ಚರ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ
ಸಮನಾಗಿರಬೇಕು.

14046039a ಪರಂ ನೋದ್ವೇಜಯೇತ್ಕಂ ಚಿನ್ನ ಚ ಕಸ್ಯ ಚಿದುದ್ವಿಜೇತ್|

14046039c ವಿಶ್ವಾಸ್ಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮಗ್ರೋ ಮೋಕ್ಷವಿದುಚ್ಛತೇ||

ಇತರರನ್ನು ಉದ್ವೇಗಗೊಳಿಸಬಾರದು. ತಾನೂ ಕೂಡ ಎಂದೂ
ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೊಳಗಾಗಬಾರದು. ಸರ್ವಭೂತಗಳ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೂ
ಪಾತ್ರನಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂಥವನನ್ನು ಮೋಕ್ಷವಿದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14046040a ಅನಾಗತಂ ಚ ನ ಧ್ಯಾಯೇನ್ನಾತೀತಮನುಚಿಂತಯೇತ್|

14046040c ವರ್ತಮಾನಮುಪೇಕ್ಷೇತ ಕಾಲಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಮುಂದಾಗುವುದರ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಬಾರದು. ಹಿಂದೆ
ಆಗಿಹೋದುದರ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬಾರದು. ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ
ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ
ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

14046041a ನ ಚಕ್ಷುಷಾ ನ ಮನಸಾ ನ ವಾಚಾ ದೂಷಯೇತ್ಕ್ವ ಚಿತ್|

14046041c ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಪರೋಕ್ಷಂ ವಾ ಕಿಂ ಚಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಂ ಸಮಾಚರೇತ್||

ನೋಟದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ
 ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಎಂದೂ ಯಾರನ್ನೂ ದೂಷಿಸಬಾರದು.
 ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಲೀ ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ದುಷ್ಟವಾದುದ್ಯಾವುದನ್ನೂ
 ಆಚರಿಸಬಾರದು.

14046042a ಇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯುಪಸಂಹೃತ್ಯ ಕೂರ್ಮೋಽಂಘಾನೀವ ಸರ್ವಶಃ|
 14046042c ಕ್ಷೀಣೇಂದ್ರಿಯಮನೋಬುದ್ಧಿರ್ನಿರೀಕ್ಷೇತ ನಿರಿಂದ್ರಿಯಃ||

ಆಮೆಯು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ
 ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
 ಒಳಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು
 ಕ್ಷೀಣಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಬೇಕು.

14046043a ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ನಿರ್ನಮಸ್ಕಾರೋ ನಿಃಸ್ವಾಹಾಕಾರ ಏವ ಚ|
 14046043c ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರೋ ನಿಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಏವ ಚ||
 14046044a ನಿರಾಶೀಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ನಿರಾಸಂಗೋ ನಿರಾಶ್ರಯಃ|
 14046044c ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವತೋ ಮುಕ್ತೋ ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲದವನು, ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿಲ್ಲದವನು,
 ಸ್ವಾಹಾಕಾರಗಳಿಲ್ಲದವನು, ಮಮಕಾರ-ಅಹಂಕಾರಗಳಿಲ್ಲದವನು,
 ಯೋಗ-ಕ್ಷೇಮಗಳಿಲ್ಲದವನು, ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದವನು, ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ
 ನಿಃಸ್ಸಂಗನೂ ನಿರಾಶ್ರಯನೂ ಆಗಿರುವ ಸರ್ವ ಜ್ಞನು
 ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾದವನು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು

ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

14046045a ಅಪಾಣಿಪಾದಪೃಷ್ಠಂ ತಮಶಿರಸ್ಕಮನೂದರಮ್|

14046045c ಪ್ರಹೀಣಗುಣಕರ್ಮಾಣಂ ಕೇವಲಂ ವಿಮಲಂ ಸ್ಥಿರಮ್||

14046046a ಅಗಂಧರಸಮಸ್ಪರ್ಶಮರೂಪಾಶಬ್ದಮೇವ ಚ|

14046046c ಅತ್ವಗಸ್ಥ್ಯಥ ವಾಮಜ್ಜಮಮಾಂಸಮಪಿ ಚೈವ ಹ||

14046047a ನಿಶ್ಚಿಂತಮವ್ಯಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಹೃದಿಸ್ಥಮಪಿ ನಿತ್ಯದಾ|

14046047c ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಮಾತ್ಮಾನಂ ಯೇ ಪಶ್ಯಂತಿ ನ ತೇ ಮೃತಾಃ||

ಕೈ-ಕಾಲು-ಬೆನ್ನುಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಶಿರಸ್ಸು-ಹೊಟ್ಟೆಗಳಿಲ್ಲದೇ,

ಗುಣಕರ್ಮಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಕೇವಲ ನಿರ್ಮಲನೂ ಸ್ಥಿರನೂ ಆಗಿರುವ,

ಗಂಧ-ರಸ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ-ಶಬ್ದಗಳಿಲ್ಲದಿರುವ, ಚರ್ಮ-ಮೂಳೆಗಳಿಲ್ಲದ,

ಮಜ್ಜೆ-ಮಾಂಸಗಳಿಲ್ಲದ, ನಿಶ್ಚಿಂತನೂ ಅವ್ಯಯನೂ ನಿತ್ಯನೂ, ನಿತ್ಯವೂ

ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥ ಆತ್ಮನನ್ನು ಯಾರು

ಕಾಣುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ.

14046048a ನ ತತ್ರ ಕ್ರಮತೇ ಬುದ್ಧಿರ್ನೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ನ ದೇವತಾಃ|

14046048c ವೇದಾ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ಲೋಕಾಶ್ಚ ನ ತಪೋ ನ ಪರಾಕ್ರಮಃ|

14046048e ಯತ್ರ ಜ್ಞಾನವತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಿರಲಿಂಗಗ್ರಹಣಾ ಸ್ಮೃತಾ||

ಜ್ಞಾನವಂತರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಗೊಳ್ಳುವ ಆತ್ಮನು ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಲ್ಲದವನು ಎಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ-ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ವೇದಗಳು,

ಯಜ್ಞಗಳು, ಲೋಕಗಳು, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮಗಳು

ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

14046049a ತಸ್ಮಾದಲಿಂಗೋ ಧರ್ಮಜ್ಞೋ ಧರ್ಮವ್ರತಮನುವ್ರತಃ|

14046049c ಗೂಢಧರ್ಮಾಶ್ರಿತೋ ವಿದ್ವಾನಜ್ಞಾತಚರಿತಂ ಚರೇತ್||

ಆದುದರಿಂದ ಆತ್ಮಧರ್ಮವ್ರತ ಧರ್ಮಜ್ಞನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಬಾಹ್ಯ ಗುರುತುಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಗೂಢನಾಗಿಯೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ವಿದ್ವಾನನು ಅಜ್ಞಾತಚರಿತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

14046050a ಅಮೂಢೋ ಮೂಢರೂಪೇಣ ಚರೇದ್ಧರ್ಮಮದೂಷಯನ್|

14046050c ಯಥೈನಮವಮನ್ಯೇರನ್ವರೇ ಸತತಮೇವ ಹಿ||

ಅಮೂಢನಾಗಿದ್ದರೂ, ಧರ್ಮವನ್ನು ದೂಷಿಸದೇ, ಮೂಢರೂಪದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇತರರು ಅವಮಾನಿಸಿದರೂ ಸತತವಾಗಿ ಧರ್ಮಪರನಾಗಿರಬೇಕು.

14046051a ತಥಾವೃತ್ತಶ್ಚರೇದ್ಧರ್ಮಂ ಸತಾಂ ವರ್ತ್ಮಾವಿದೂಷಯನ್|

14046051c ಯೋ ಹ್ಯೇವಂ ವೃತ್ತಸಂಪನ್ನಃ ಸ ಮುನಿಃ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉಚ್ಯತೇ||

ಸತ್ತುರುಷರ ಧರ್ಮವನ್ನು ದೂಷಿಸದೇ ಅವರ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಆಚಾರಸಂಪನ್ನನನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠಮುನಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

14046052a ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚ ಚ|

14046052c ಮನೋಬುದ್ಧಿರಥಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಕ್ತಂ ಪುರುಷಂ ತಥಾ||

14046053a ಸರ್ವಮೇತತ್ಪ್ರಸಂಖ್ಯಾಯ ಸಮ್ಯಕ್ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ನಿರ್ಮಲಃ|

14046053c ತತಃ ಸ್ವರ್ಗಮವಾಪ್ನೋತಿ ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಬಂಧನೈಃ||

ಇಂದ್ರಿಗಳು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು, ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳು, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಅತ್ಮ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಈ ಎಲ್ಲದರ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತೊರೆದವನು ಸರ್ವಬಂಧನಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

14046054a ಏತದೇವಾಂತವೇಲಾಯಾಂ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾಯ ತತ್ತ್ವವಿತ್|

14046054c ಧ್ಯಾಯೇದೇಕಾಂತಮಾಸ್ಥಾಯ ಮುಚ್ಯತೇಽಥ ನಿರಾಶ್ರಯಃ||

14046055a ನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಸಂಗೇಭ್ಯೋ ವಾಯುರಾಕಾಶಗೋ ಯಥಾ|

14046055c ಕ್ಷೀಣಕೋಶೋ ನಿರಾತಂಕಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪರಮಂ ಪದಮ್||

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಡೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ವಾಯುವಿನಂತೆ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಆಸಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪಂಚಕೋಶಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ, ನಿರಾತಂಕನಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿರಾಶ್ರಯನಾಗಿ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ

ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಷಟ್ಪತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತಾರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೭

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೧೬).

14047001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14047001a ಸಂನ್ಯಾಸಂ ತಪ ಇತ್ಯಾಹುರ್ವೃದ್ಧಾ ನಿಶ್ಚಿತದರ್ಶಿನಃ|

14047001c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಸ್ಥಾ ಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ವಿದುಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿಶ್ಚಯಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಸ್ಥ ವೃದ್ಧ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಂನ್ಯಾಸವೇ ತಪಸ್ಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವೇ
ಪರಮ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

14047002a ಅವಿದೂರಾತ್ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದವಿದ್ಯಾವ್ಯಪಾಶ್ರಯಮ್|

14047002c ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ನಿತ್ಯಮಚಿಂತ್ಯಂ ಗುಹ್ಯಮುತ್ತಮಮ್||

ವೇದವಿದ್ಯೆಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ
ಅತಿ ದೂರದ್ದಾಗಿದೆ. ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವವೂ, ನಿರ್ಗುಣವೂ, ಅಚಿಂತ್ಯವೂ,
ನಿತ್ಯವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮವು ಗುಹ್ಯವಾದುದು.

14047003a ಜ್ಞಾನೇನ ತಪಸಾ ಚೈವ ಧೀರಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ತತ್ಪದಮ್|

14047003c ನಿರ್ಣೀಕೃತಮಸಃ ಪೂತಾ ವ್ಯುತ್ಕ್ರಾಂತರಜಸೋಽಮಲಾಃ||

ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ತಮಸ್ಸನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು
ರಜಸ್ಸನ್ನು ದಾಟಿ ಪವಿತ್ರರಾದ ಅಮಲ ಧೀರರು ಆ ಪದವನ್ನು
ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

14047004a ತಪಸಾ ಕ್ಷೇಮಮಧ್ವಾನಂ ಗಚ್ಚಂತಿ ಪರಮೈಷಿಣಃ|

14047004c ಸಂನ್ಯಾಸನಿರತಾ ನಿತ್ಯಂ ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿದುಷೋ ಜನಾಃ||

ಪರಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಬಯಸುವ ಬ್ರಹ್ಮವಿದುಷ ಜನರು ನಿತ್ಯವೂ
ಸಂನ್ಯಾಸನಿರತರಾಗಿ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಕ್ಷೇಮಕರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

14047005a ತಪಃ ಪ್ರದೀಪ ಇತ್ಯಾಹುರಾಚಾರೋ ಧರ್ಮಸಾಧಕಃ|

14047005c ಜ್ಞಾನಂ ತ್ವೇವ ಪರಂ ವಿದ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸಸ್ತಪ ಉತ್ತಮಮ್||

ತಪಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಕಾಶನೀಡುವ ದೀಪವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಚಾರವು
ಧರ್ಮಸಾಧಕವು. ಜ್ಞಾನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಸಂನ್ಯಾಸವೇ ಉತ್ತಮ
ತಪವು.

14047006a ಯಸ್ತು ವೇದ ನಿರಾಬಾಧಂ ಜ್ಞಾನಂ ತತ್ತ್ವವಿನ್ಶಿ ಯಾತ್|

14047006c ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಮಾತ್ಮಾನಂ ಸ ಸರ್ವಗತಿರಿಷ್ಯತೇ||

ತತ್ತ್ವವಿನ್ಶಿ ಯದಿಂದ ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥನಾಗಿರುವ ಆತ್ಮನ ನಿರಾಬಾಧ
ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾಗುತ್ತಾನೆ.

14047007a ಯೋ ವಿದ್ವಾನ್ನಹವಾಸಂ ಚ ವಿವಾಸಂ ಚೈವ ಪಶ್ಯತಿ|

14047007c ತಥೈವೈಕತ್ವನಾನಾತ್ವೇ ಸ ದುಃಖಾತ್ಪರಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅನೇಕಗಳಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವನ್ನೂ ಕಾಣುವ ವಿದ್ವಾನ್ಮನು ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

14047008a ಯೋ ನ ಕಾಮಯತೇ ಕಿಂ ಚಿನ್ನ ಕಿಂ ಚಿದವಮನ್ಯತೇ|

14047008c ಇಹಲೋಕಸ್ಥ ಏವೈಷ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ಏನನ್ನೂ ಬಯಸದೇ ಮತ್ತು ಯಾವುದನ್ನೂ ಬೇಡವೆನ್ನದೇ ಇರುವವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

14047009a ಪ್ರಧಾನಗುಣತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವಭೂತವಿಧಾನವಿತ್|

14047009c ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರೋ ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಪ್ರಧಾನಗುಣತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಮಮಕಾರರಹಿತ ನಿರಹಂಕಾರನು ಮುಕ್ತನು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14047010a ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ನಿರ್ನಮಸ್ಕಾರೋ ನಿಃಸ್ವಧಾಕಾರ ಏವ ಚ|

14047010c ನಿರ್ಗುಣಂ ನಿತ್ಯಮದ್ವಂದ್ವಂ ಪ್ರಶಮೇನೈವ ಗಚ್ಚತಿ||

ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನೂ ನಿರ್ನಮಸ್ಕಾರನೂ ಮತ್ತು ನಿಃಸ್ವಧಾಕಾರನೂ ಆಗಿರುವವನು ನಿರ್ಗುಣನೂ, ನಿತ್ಯವೂ, ಅದ್ವಂದ್ವನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14047011a ಹಿತ್ವಾ ಗುಣಮಯಂ ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮ ಜಂತುಃ ಶುಭಾಶುಭಮ್|

14047011c ಉಭೇ ಸತ್ಯಾನ್ಯತೇ ಹಿತ್ವಾ ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಗುಣಮಯವಾದ ಎಲ್ಲ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವನು ಮತ್ತು ಸತ್ಯ-ಸುಳ್ಳುಗಳೆರಡನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14047012a ಅವ್ಯಕ್ತಬೀಜಪ್ರಭವೋ ಬುದ್ಧಿಸ್ಕಂಧಮಯೋ ಮಹಾನ್|

14047012c ಮಹಾಹಂಕಾರವಿಟಪ ಇಂದ್ರಿಯಾಂತರಕೋಟರಃ||

14047013a ಮಹಾಭೂತವಿಶಾಖಶ್ಚ ವಿಶೇಷಪ್ರತಿಶಾಖವಾನ್|

14047013c ಸದಾಪರ್ಣಃ ಸದಾಪುಷ್ಪಃ ಶುಭಾಶುಭಫಲೋದಯಃ|

14047013e ಆಜೀವಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವೃಕ್ಷಃ ಸನಾತನಃ||

ಅವ್ಯಕ್ತಬೀಜದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ, ಬುದ್ಧಿಯೇ ಮಹಾಕಾಂಡವಾಗಿರುವ, ಅಹಂಕಾರವೆಂಬ ಮಹಾ ರೆಂಬೆಗಳಿರುವ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಚಿಗುರುಗಳುಳ್ಳ, ಮಹಾಭೂತಗಳು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೋಭೆಗೊಳಿಸಿರುವ, ಸದಾ ಪತ್ರಗಳಿರುವ, ಸದಾ ಪುಷ್ಪಗಳಿರುವ, ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಜೀವವಾಗಿರುವ ಇದು ಸನಾತನವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೃಕ್ಷ.

14047014a ಏತಚ್ಚಿತ್ತ್ವಾ ಚ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಚ ಜ್ಞಾನೇನ ಪರಮಾಸಿನಾ||

14047014c ಹಿತ್ವಾ ಚಾಮರತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜಹ್ಯಾದ್ವೈ ಮೃತ್ಯುಜನ್ಮನೀ|

14047014e ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರೋ ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಇದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತುಂಡುಮಾಡಿದವನು

ಮೃತ್ಯು-ಜನ್ಮ-ಮುಪ್ಪುಗಳಿರುವ ಪಾಶಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು
ಅಮರತ್ವವನ್ನೂ ತೊರೆದು ನಿರ್ಮಮ ನಿರಹಂಕಾರನಾಗಿ
ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14047015a ದ್ವಾವೇತೌ ಪಕ್ಷಿಣೌ ನಿತ್ಯೌ ಸಖಾಯೌ ಚಾಪ್ಯಚೇತನೌ|

14047015c ಏತಾಭ್ಯಾಂ ತು ಪರೋ ಯಸ್ಯ ಚೇತನಾವಾನಿತಿ ಸ್ಮೃತಃ||

ಈ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳಿವೆ.
ಸಖರಾಗಿರುವ ಇವೆರಡೂ ಅಚೇತನಗಳು. ಇವೆರಡರಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
ಚೇತನವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದೆ.

14047016a ಅಚೇತನಃ ಸತ್ತ್ವ ಸಂಘಾತಯುಕ್ತಃ

ಸತ್ತ್ವಾತ್ಪರಂ ಚೇತಯತೇಽಂತರಾತ್ಮಾ|

14047016c ಸ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಸತ್ತ್ವ ಸಂಘಾತಬುದ್ಧಿರ್

ಗುಣಾತಿಗೋ ಮುಚ್ಯತೇ ಮೃತ್ಯುಪಾಶಾತ್||

ಸತ್ತ್ವ ಸಂಘಾತಯುಕ್ತವಾದುದು ಅಚೇತನವು. ಸತ್ತ್ವ ಕ್ಷೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ
ಅಂತರಾತ್ಮನೇ ಚೇತನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೇ
ಸತ್ತ್ವ ಸಂಘಾತಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಗುಣಾತೀತನಾಗಿ ಮೃತ್ಯುಪಾಶದಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ

ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೇಳನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೮

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೯).

14048001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14048001a ಕೇ ಚಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಮಯಂ ವೃಕ್ಷಂ ಕೇ ಚಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಮಯಂ ಮಹತ್|

14048001c ಕೇ ಚಿತ್ಪುರುಷಮವ್ಯಕ್ತಂ ಕೇ ಚಿತ್ಪರಮನಾಮಯಮ್|

14048001e ಮನ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಮಪ್ಯೇತದವ್ಯಕ್ತಪ್ರಭವಾವ್ಯಯಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೆಲವರು ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಮಯ ವೃಕ್ಷವೆಂದೂ,
ಕೆಲವರು ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಮಯ ಮಹತ್ತೆಂದೂ, ಕೆಲವರು ಇದು ಅವ್ಯಕ್ತ
ಪುರುಷನೆಂದೂ, ಕೆಲವರು ಇದು ಪರಮ ಅನಾಮಯವೆಂದೂ
ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಇದು ಅವ್ಯಯವಾದ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ
ಹುಟ್ಟಿದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14048002a ಉಚ್ಚ್ವಾಸಮಾತ್ರಮಪಿ ಚೇದ್ಯೋಽಂತಕಾಲೇ ಸಮೋ ಭವೇತ್|

14048002c ಆತ್ಮಾನಮುಪಸಂಗಮ್ಯ ಸೋಽಮೃತತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಸಿರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ
ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸಿ

ಸಮತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಅದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಅಮೃತತ್ವಕ್ಕೆ
ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

14048003a ನಿಮೇಷಮಾತ್ರಮಪಿ ಚೇತ್ಸಂಯಮ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ|

14048003c ಗಚ್ಛತ್ಯಾತ್ಮಪ್ರಸಾದೇನ ವಿದುಷಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮವ್ಯಯಾಮ್||

ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆಯುವಷ್ಟು ಕಾಲವಾದರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ
ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿನ
ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ವಿದುಷರು ಹೊಂದುವ ಅವ್ಯಯವನ್ನು
ಪಡೆಯಬಹುದು.

14048004a ಪ್ರಾಣಾಯಾಮೈರಥ ಪ್ರಾಣಾನ್ಸಂಯಮ್ಯ ಸ ಪುನಃ ಪುನಃ|

14048004c ದಶದ್ವಾದಶಭಿರ್ವಾಪಿ ಚತುರ್ವಿಂಶಾತ್ಪರಂ ತತಃ||

ಹತ್ತು ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳ ಮೂಲಕ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿರಿಸುವ ಸಾಧಕನೂ ಕೂಡ ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು
ತತ್ವಗಳ ಆಚೆಯಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14048005a ಏವಂ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಲಭತೇ ಯದ್ಯದಿಚ್ಛತಿ|

14048005c ಅವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮತ್ವಮುದ್ರಿಕ್ತಮಮೃತತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ಹೀಗೆ ಮೊದಲು ಆತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದವನಿಗೆ
ಬಯಸಿದುದೆಲ್ಲವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತದ ಆಚೆಯಿರುವ
ಸತ್ತ್ವರೂಪ ಆತ್ಮನು ಅಮೃತತ್ವನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14048006a ಸತ್ತ್ವಾತ್ಪರತರಂ ನಾನ್ಯತ್ಪ್ರಶಂಸಂತೀಹ ತದ್ವಿದಃ|

14048006c ಅನುಮಾನಾದ್ವಿಜಾನೀಮಃ ಪುರುಷಂ ಸತ್ತ್ವಸಂಶ್ರಯಮ್|

14048006e ನ ಶಕ್ಯಮನ್ಯಥಾ ಗಂತುಂ ಪುರುಷಂ ತಮಥೋ ದ್ವಿಜಾಃ||

ಸತ್ತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದುದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದ್ವಿಜರೇ! ಪುರುಷನು ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅನುಮಾನದಿಂದ ತಿಳಿದಿರುತ್ತೇವೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಈ ಪುರುಷನನ್ನು ತಲುಪಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

14048007a ಕ್ಷಮಾ ಧೃತಿರಹಿಂಸಾ ಚ ಸಮತಾ ಸತ್ಯಮಾರ್ಜವಮ್|

14048007c ಜ್ಞಾನಂ ತ್ಯಾಗೋಽಥ ಸಂನ್ಯಾಸಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ವೃತ್ತಮಿಷ್ಯತೇ||

ಕ್ಷಮೆ, ಧೈರ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸಮತೆ, ಸತ್ಯ, ಸರಳತೆ, ಜ್ಞಾನ, ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸ ಇವು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14048008a ಏತೇನೈವಾನುಮಾನೇನ ಮನ್ಯಂತೇಽಥ ಮನೀಷಿಣಃ|

14048008c ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ಪುರುಷಶ್ಚೈಕಸ್ತತ್ರ ನಾಸ್ತಿ ವಿಚಾರಣಾ||

ಇದೇ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಮನೀಷಿಣರು ಸತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಎರಡನ್ನೂ ಒಂದಾಗಿ ಯೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

14048009a ಆಹುರೇಕೇ ಚ ವಿದ್ವಾಂಸೋ ಯೇ ಜ್ಞಾನೇ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ|

14048009c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸತ್ತ್ವಯೋರೈಕ್ಯಮಿತ್ಯೇತನ್ನೋಪಪದ್ಯತೇ||

ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವಗಳ
ಏಕತೆಯು ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

14048010a ಪೃಥಗ್ಭೂತಸ್ತತೋ ನಿತ್ಯಮಿತ್ಯೇತದವಿಚಾರಿತಮ್|

14048010c ಪೃಥಗ್ಭಾವಶ್ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸಹಜಶ್ಚಾಪಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಸತ್ತ್ವವು ಪುರುಷನಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು
ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ತತ್ತ್ವತಃ ಮತ್ತು ಸಹಜವಾಗಿ ಇವು
ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

14048011a ತಥೈವೈಕತ್ವನಾನಾತ್ವಮಿಷ್ಯತೇ ವಿದುಷಾಂ ನಯಃ|

14048011c ಮಶಕೋದುಂಬರೇ ತ್ವೈಕ್ಯಂ ಪೃಥಕ್ತ್ವಮಪಿ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಹಾಗೆಯೇ ಏಕತ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನಾತ್ವವನ್ನು ವಿದುಷರು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ತಿಯ
ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಹುಳುಗಳಂತೆ ಏಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

14048012a ಮತ್ಸ್ಯೋ ಯಥಾನ್ಯಃ ಸ್ಯಾದಪ್ಸು ಸಂಪ್ರಯೋಗಸ್ತಥಾನಯೋಃ|

14048012c ಸಂಬಂಧಸ್ತೋಯಬಿಂದೂನಾಂ ಪರ್ಣೇ ಕೋಕನದಸ್ಯ ಚ||

ಮೀನು ನೀರಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡೇ
ಇರುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಕಮಲದ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ನೀರಿನ
ಬಿಂದುವಿಗೂ ಮತ್ತು ಎಲೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಸತ್ತ್ವ -
ಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ.””

14048013 ಗುರುರುವಾಚ

14048013a ಇತ್ಯುಕ್ತವಂತಂ ತೇ ವಿಪ್ರಾಸ್ತದಾ ಲೋಕಪಿತಾಮಹಮ್|

14048013c ಪುನಃ ಸಂಶಯಮಾಪನ್ನಾಃ ಪಪ್ರಚ್ಛುರ್ವಿದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಲೋಕಪಿತಾಮಹನು ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಹೇಳಲು ಸಂಶಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರು ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದರು:

14048014 ಋಷಯ ಊಚುಃ

14048014a ಕಿಂ ಸ್ವಿದೇವೇಹ ಧರ್ಮಾಣಾಮನುಷ್ಠೇಯತಮಂ ಸ್ಮೃತಮ್|

14048014c ವ್ಯಾಹತಾಮಿವ ಪಶ್ಯಾಮೋ ಧರ್ಮಸ್ಯ ವಿವಿಧಾಂ ಗತಿಮ್||

ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿದರು: “ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ನಿನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ? ಧರ್ಮದ ವಿವಿಧ ಗತಿಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಘರ್ಷಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ.

14048015a ಊರ್ಧ್ವಂ ದೇಹಾದ್ವದಂತೈಕೇ ನೈತದಸ್ತಿತಿ ಚಾಪರೇ|

14048015c ಕೇ ಚಿತ್ಸಂಶಯಿತಂ ಸರ್ವಂ ನಿಃಸಂಶಯಮಥಾಪರೇ||

ದೇಹಾವಸಾನದ ನಂತರ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಒಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರೆ ಇತರರು ದೇಹಾವಸಾನದ ನಂತರ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸಂಶಯಿಸಿದರೆ ಇತರರು ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿಃಸಂಶಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

14048016a ಅನಿತ್ಯಂ ನಿತ್ಯಮಿತ್ಯೈಕೇ ನಾಸ್ತುಸ್ತಿತ್ಯಪಿ ಚಾಪರೇ|

14048016c ಏಕರೂಪಂ ದ್ವಿಧೇತೈಕೇ ವ್ಯಾಮಿಶ್ರಮಿತಿ ಚಾಪರೇ|

14048016e ಏಕಮೇಕೇ ಪೃಥಕ್ಚಾನ್ಯೇ ಬಹುತ್ವಮಿತಿ ಚಾಪರೇ||

ಅನಿತ್ಯವಾದುದು ಅಥವಾ ನಿತ್ಯವಾದುದು ಎಂದು ಓರ್ವರು ಹೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಾಸ್ತಿ ಇಂದು ಇತರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೇ ರೂಪದ್ದು, ಎರಡು ರೂಪದ್ದು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರೆ ಇತರರು ಅನೇಕ ಮಿಶ್ರರೂಪದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲವು ಒಂದೇ, ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದವುಗಳು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರೆ ಇತರರು ಬಹುತ್ವದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14048017a ಮನ್ಯಂತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಏವಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಸ್ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದರ್ಶಿನಃ|

14048017c ಜಟಾಜಿನಧರಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಮುಂಡಾಃ ಕೇ ಚಿದಸಂವೃತಾಃ||

ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞರೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಜಟಾಜಿನಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯರು ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ದಿಗಂಬರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

14048018a ಅಸ್ನಾನಂ ಕೇ ಚಿದಿಚ್ಛಂತಿ ಸ್ನಾನಮಿತ್ಯಪಿ ಚಾಪರೇ|

14048018c ಆಹಾರಂ ಕೇ ಚಿದಿಚ್ಛಂತಿ ಕೇ ಚಿಚ್ಛಾನಶನೇ ರತಾಃ||

ಕೆಲವರು ಸ್ನಾನಮಾಡದೇ ಇರಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಇತರರು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರವನ್ನು ಕೆಲವರು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ನಿರಾಹಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

14048019a ಕರ್ಮ ಕೇ ಚಿತ್ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಪ್ರಶಾಂತಿಮಪಿ ಚಾಪರೇ|

14048019c ದೇಶಕಾಲಾವುಭೌ ಕೇ ಚಿನ್ವೈತದಸ್ತೀತಿ ಚಾಪರೇ|

14048019e ಕೇ ಚಿನೋಕ್ಷಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಕೇ ಚಿದ್ಭೋಗಾನ್ಪೃಥಗ್ವಿಧಾನ್||

ಕೆಲವರು ಕರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಪ್ರಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇಶ-ಕಾಲಗಳೆರಡೂ ನಿತ್ಯವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇವೆರಡೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14048020a ಧನಾನಿ ಕೇ ಚಿದಿಚ್ಛಂತಿ ನಿರ್ಧನತ್ವಂ ತಥಾಪರೇ|

14048020c ಉಪಾಸ್ಯಸಾಧನಂ ತ್ವೇಕೇ ನೈತದಸ್ತೀತಿ ಚಾಪರೇ||

ಕೆಲವರು ಧನವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ನಿರ್ಧನತ್ವವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಉಪಾಸನೆಯು ಸಾಧನೆಯೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಅದು ಅಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14048021a ಅಹಿಂಸಾನಿರತಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಕೇ ಚಿದ್ಧಿಂಸಾಪರಾಯಣಾಃ|

14048021c ಪುಣ್ಯೇನ ಯಶಸೇತ್ಯೇಕೇ ನೈತದಸ್ತೀತಿ ಚಾಪರೇ||

ಕೆಲವರು ಅಹಿಂಸಾನಿರತರಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಹಿಂಸಾಪರಾಯಣರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಯಶಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರೆ ಇತರರು ಅದು ಅಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14048022a ಸದ್ಭಾವನಿರತಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಕೇ ಚಿತ್ಸಂಶಯಿತೇ ಸ್ಥಿತಾಃ|

14048022c ದುಃಖಾದನ್ಯೇ ಸುಖಾದನ್ಯೇ ಧ್ಯಾನಮಿತ್ಯಪರೇ ಸ್ಥಿತಾಃ||

ಕೆಲವರು ಸದ್ಭಾವನಿರತರಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸಂಶಯಸ್ಥರಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ದುಃಖಿತರಾಗಿ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸುಖಿಗಳಾಗಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರರು

ಧ್ಯಾನಪರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

14048023a ಯಜ್ಞಮಿತ್ಯಪರೇ ಧೀರಾಃ ಪ್ರದಾನಮಿತಿ ಚಾಪರೇ|

14048023c ಸರ್ವಮೇಕೇ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ನ ಸರ್ವಮಿತಿ ಚಾಪರೇ||

ಕೆಲವರು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮತ್ತು ತಿಳಿದ ಇನ್ನಿತರರು ದಾನವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಏನನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

14048024a ತಪಸ್ವಿನ್ಯೇ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಮಪರೇ ಜನಾಃ|

14048024c ಜ್ಞಾನಂ ಸಂನ್ಯಾಸಮಿತ್ಯೇಕೇ ಸ್ವಭಾವಂ ಭೂತಚಿಂತಕಾಃ||

ಅನ್ಯರು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಇತರ ಜನರು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೂತಚಿಂತಕರು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಸ್ವಭಾವದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

14048025a ಏವಂ ವ್ಯುತ್ಥಾಪಿತೇ ಧರ್ಮೇ ಬಹುಧಾ ವಿಪ್ರಧಾವತಿ|

14048025c ನಿಶ್ಚಯಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛಾಮಃ ಸಂಮೂಢಾಃ ಸುರಸತ್ತಮ||

ಸುರಸತ್ತಮ ! ಹೀಗೆ ಧರ್ಮವು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಮೂಢರಾದ ನಾವು ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

14048026a ಇದಂ ಶ್ರೇಯ ಇದಂ ಶ್ರೇಯ ಇತ್ಯೇವಂ ಪ್ರಸ್ಥಿತೋ ಜನಃ|

14048026c ಯೋ ಹಿ ಯಸ್ಮಿನ್ನತೋ ಧರ್ಮೇ ಸ ತಂ ಪೂಜಯತೇ ಸದಾ||

ಇದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು ಇದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಜನರು ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾನು ಯಾವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವನೋ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವನು ಸದಾ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ.

14048027a ತತ್ರ ನೋ ವಿಹತಾ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಮನಶ್ಚ ಬಹುಲೀಕೃತಮ್|

14048027c ಏತದಾಖ್ಯಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಃ ಶ್ರೇಯಃ ಕಿಮಿತಿ ಸತ್ತಮ||

ಸತ್ತಮ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಮನಸ್ಸುಗಳು ಅನೇಕ ಧಾರಗಳಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗಿದೆ. ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾದುದು ಯಾವುದು ಎಂಬ ಒಂದನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

14048028a ಅತಃ ಪರಂ ಚ ಯದ್ಗುಹ್ಯಂ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ|

14048028c ಸತ್ತ್ವಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋಶ್ಚೈವ ಸಂಬಂಧಃ ಕೇನ ಹೇತುನಾ||

ಆದುದರಿಂದ ಪರಮ ಗುಹ್ಯವಾದುದು ಏನಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಬೇಕು. ಸತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ಸಂಬಂಧವು ಏನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.”

14048029a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ತೈರ್ವಿಪ್ರೈರ್ಭಗವಾಽಲ್ಲೋಕಭಾವನಃ|

14048029c ತೇಭ್ಯಃ ಶಶಂಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಆ ವಿಪ್ರರು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಲೋಕಭಾವನ ಭಗವಾನನು ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಇದ್ದಹಾಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
 ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೆಂಟನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೯

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
 ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೫೫).

14049001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14049001a ಹಂತ ವಃ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯನ್ಮಾಂ ಪೃಚ್ಛಥ ಸತ್ತಮಾಃ|

14049001c ಸಮಸ್ತಮಿಹ ತಚ್ಚ ತ್ವಾ ಸಮ್ಯಗೇವಾವಧಾರ್ಯತಾಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ತಮರೇ! ಈಗ ನೀವು ಕೇಳಿದುದನ್ನು
 ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಅದನ್ನು
 ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

14049002a ಅಹಿಂಸಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮೇತತ್ಕೃತ್ಯತಮಂ ಮತಮ್|

14049002c ಏತತ್ಪದಮನುದ್ವಿಗ್ನಂ ವರಿಷ್ಠಂ ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಮ್||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಕರ್ತೃವ್ಯವೆಂದು
 ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅಹಿಂಸೆಯು ಉದ್ದೇಗರಹಿತವು. ಇದು ಧರ್ಮದ ಅತಿ

ಹಿರಿಯ ಲಕ್ಷಣವು.

14049003a ಜ್ಞಾನಂ ನಿಶ್ರೇಯ ಇತ್ಯಾಹುರ್ವೃದ್ಧಾ ನಿಶ್ಚಯದರ್ಶಿನಃ|

14049003c ತಸ್ಮಾತ್ ಜ್ಞಾನೇನ ಶುದ್ಧೇನ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಪಾತಕೈಃ||

ನಿಶ್ಚಯದರ್ಶಿ ವೃದ್ಧರು ಜ್ಞಾನವೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸರ್ವಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತೇವೆ.

14049004a ಹಿಂಸಾಪರಾಶ್ಚ ಯೇ ಲೋಕೇ ಯೇ ಚ ನಾಸ್ತಿಕವೃತ್ತಯಃ|

14049004c ಲೋಭಮೋಹಸಮಾಯುಕ್ತಾಸ್ತೇ ವೈ ನಿರಯಗಾಮಿನಃ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂಸಾಪರರೂ, ನಾಸ್ತಿಕರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೂ, ಲೋಭ-ಮೋಹ ಸಮಾಯುಕ್ತರೂ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

14049005a ಆಶೀರ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವತೇ ಯೇ ತ್ವತಂದ್ರಿತಾಃ|

14049005c ತೇಽಸ್ಮಿಲ್ಲೋಕೇ ಪ್ರಮೋದಂತೇ ಜಾಯಮಾನಾಃ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ಆನಂದದಿಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

14049006a ಕುರ್ವತೇ ಯೇ ತು ಕರ್ಮಾಣಿ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾ ವಿಪಶ್ಚಿತಃ|

14049006c ಅನಾಶೀರ್ಯೋಗಸಂಯುಕ್ತಾಸ್ತೇ ಧೀರಾಃ ಸಾಧುದರ್ಶಿನಃ||

ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಯೋಗದಲ್ಲಿ

ನಿರತರಾಗಿರುವವರು ಧೀರರು. ಸಾಧುದರ್ಶಿಗಳು.

14049007a ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸತ್ತ್ವಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರ್ಯಥಾ|

14049007c ಸಂಯೋಗೋ ವಿಪ್ರಯೋಗಶ್ಚ ತನ್ನಿಬೋಧತ ಸತ್ತಮಾಃ||

ಸತ್ತಮರೇ! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಸತ್ತ್ವ ಕ್ಯೂ (ಬುದ್ಧಿಗೂ) ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಯೋಗ-ವಿಯೋಗಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಿ.

14049008a ವಿಷಯೋ ವಿಷಯಿತ್ವಂ ಚ ಸಂಬಂಧೋಽಯಮಿಹೋಚ್ಯತೇ|

14049008c ವಿಷಯೀ ಪುರುಷೋ ನಿತ್ಯಂ ಸತ್ತಂ ಚ ವಿಷಯಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಸತ್ತ-ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ನಡುವೆ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿಷಯೀಭಾವದ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಅಥವಾ ಪುರುಷನೇ ವಿಷಯೀ. ಸತ್ತವೇ (ಬುದ್ಧಿಯೇ) ವಿಷಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14049009a ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪೀನ ಮಶಕೋದುಂಬರಂ ಯಥಾ|

14049009c ಭುಜ್ಯಮಾನಂ ನ ಜಾನೀತೇ ನಿತ್ಯಂ ಸತ್ತ ಮಚೇತನಮ್|

14049009e ಯಸ್ವೇವ ತು ವಿಜಾನೀತೇ ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ ಯಶ್ಚ ಭುಜ್ಯತೇ||

ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಹುಳು ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಭೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಚೇತನ ಸತ್ತವು ನಿತ್ಯನಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನನ್ನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭೋಗಿಸುವವನು ಆತ್ಮನೆಂದೂ ಭೋಗಿಸಲ್ಪಡುವವನು ಸತ್ತವೆಂದೂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

14049010a ಅನಿತ್ಯಂ ದ್ವಂದ್ವಸಂಯುಕ್ತಂ ಸತ್ತ ಮಾಹುರ್ಗುಣಾತ್ಮಕಮ್|

14049010c ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ನಿಷ್ಕಲೋ ನಿತ್ಯಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋ ನಿರ್ಗುಣಾತ್ಮಕಃ||

ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸತ್ತ್ವವು ಅನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ದ್ವಂದ್ವಸಂಯುಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಿರ್ಗುಣಾತ್ಮಕನಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ನಿತ್ಯ, ನಿಷ್ಕಲ ಮತ್ತು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವ.

14049011a ಸಮಃ ಸಂಜ್ಞಾಗತಸ್ತ್ವೇವಂ ಯದಾ ಸರ್ವತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ|

14049011c ಉಪಭುಂಕ್ತೇ ಸದಾ ಸತ್ತ್ವಮಾಪಃ ಪುಷ್ಕರಪರ್ಣವತ್||

ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ, ತನಗೆ ಸಮನೆಂದೇ ತೋರುವ, ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಕಮಲದ ಎಲೆಯು ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ತನ್ನ ಮೇಲಿರುವ ಜಲಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವಂತೆ ಸದಾ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

14049012a ಸರ್ವೈರಪಿ ಗುಣೈರ್ವಿದ್ವಾನ್ವ್ಯತಿಷಕ್ತೋ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ|

14049012c ಜಲಬಿಂದುರ್ಯಥಾ ಲೋಲಃ ಪದ್ಮಿನೀಪತ್ರಸಂಸ್ಥಿತಃ|

14049012e ಏವಮೇವಾಪ್ಯಸಂಸಕ್ತಃ ಪುರುಷಃ ಸ್ಯಾನ್ನ ಸಂಶಯಃ||

ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ತಿಳಿದವನು ಕಮಲದ ಎಲೆಯು ತನ್ನ ಮೇಲಿರುವ ಜಲಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಲಿಪ್ತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇರಿತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಅಥವಾ ಪುರುಷನು ಅಸಂಗನು. ಸತ್ತ್ವದಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

14049013a ದ್ರವ್ಯಮಾತ್ರಮಭೂತ್ಸತ್ತ್ವಂ ಪುರುಷಸ್ಯೇತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ|

14049013c ಯಥಾ ದ್ರವ್ಯಂ ಚ ಕರ್ತಾ ಚ ಸಂಯೋಗೋಽಪ್ಯನಯೋಸ್ತಥಾ||

ಪುರುಷನಿಗೆ ಸತ್ತ್ವವು ಕೇವಲ ದ್ರವ್ಯರೂಪವಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವು. ಕರ್ತನಿಗೆ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೋ ಅದೇ ಸಂಬಂಧವು ಸತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

14049014a ಯಥಾ ಪ್ರದೀಪಮಾದಾಯ ಕಶ್ಚಿತ್ತಮಸಿ ಗಚ್ಚತಿ|

14049014c ತಥಾ ಸತ್ತ್ವಪ್ರದೀಪೇನ ಗಚ್ಚಂತಿ ಪರಮೈಷಿಣಃ||

ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ದೀಪವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಪರಮಪದವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಸತ್ತ್ವವೆಂಬ ದೀಪವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

14049015a ಯಾವದ್ರವ್ಯಗುಣಸ್ತಾವತ್ಪ್ರದೀಪಃ ಸಂಪ್ರಕಾಶತೇ|

14049015c ಕ್ಷೀಣದ್ರವ್ಯಗುಣಂ ಜ್ಯೋತಿರಂತರ್ಧಾನಾಯ ಗಚ್ಚತಿ||

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದೀಪದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯ (ಎಣ್ಣೆ) ಮತ್ತು ಗುಣ (ಬತ್ತಿ) ಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅದು ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ದ್ರವ್ಯ-ಗುಣಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾದ ಕೂಡಲೆ ಜ್ಯೋತಿಯು ಅಂತರ್ಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ.

14049016a ವ್ಯಕ್ತಃ ಸತ್ತ್ವಗುಣಸ್ತ್ವೇವಂ ಪುರುಷೋಽವ್ಯಕ್ತ ಇಷ್ಯತೇ|

14049016c ಏತದ್ವಿಪ್ರಾ ವಿಜಾನೀತ ಹಂತ ಭೂಯೋ ಬ್ರವೀಮಿ ವಃ||

ಸತ್ತ್ವಗುಣವು ವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಪುರುಷನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಪ್ರರೇ! ಇದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಿ. ಇದರ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14049017a ಸಹಸ್ರೇಣಾಪಿ ದುರ್ಮೇಧಾ ನ ವೃದ್ಧಿಮಧಿಗಚ್ಚತಿ|

14049017c ಚತುರ್ಥೇನಾಪ್ಯಥಾಂಶೇನ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ಸುಖಮೇಧತೇ||

ಮಂದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಸಾವಿರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿವಂತನಿಗೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಹೇಳಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

14049018a ಏವಂ ಧರ್ಮಸ್ಯ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಸಂಸಾಧನಮುಪಾಯತಃ|

14049018c ಉಪಾಯಜ್ಞೋ ಹಿ ಮೇಧಾವೀ ಸುಖಮತ್ಯಂತಮಶ್ನುತೇ||

ಹೀಗೆ ಧರ್ಮ ಸಂಸಾಧನೆಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಮೇಧಾವಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14049019a ಯಥಾಧ್ವಾನಮಪಾರ್ಥೇಯಃ ಪ್ರಪನ್ನೋ ಮಾನವಃ ಕ್ವ ಚಿತ್|

14049019c ಕ್ಲೇಶೇನ ಯಾತಿ ಮಹತಾ ವಿನಶ್ಯತ್ಯಂತರಾಪಿ ವಾ||

ಯಾತ್ರಿಕನೋರ್ವನು ಆಹಾರದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೊರಟರೆ ಮಹಾಕ್ಷೀಶಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಾಶನಾಗಲೂ ಬಹುದು.

14049020a ತಥಾ ಕರ್ಮಸು ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಫಲಂ ಭವತಿ ವಾ ನ ವಾ|

14049020c ಪುರುಷಸ್ಯಾತ್ಮನಿಶ್ರೇಯಃ ಶುಭಾಶುಭನಿರ್ದರ್ಶನಮ್||

ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ಪುರುಷನ

ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾದುದೇ, ಶುಭವಾದುದೇ ಅಥವಾ ಅಶುಭವಾದುದೇ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

14049021a ಯಥಾ ಚ ದೀರ್ಘಮಧ್ವಾನಂ ಪದ್ಧ್ಯಾ ಮೇವ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ|

14049021c ಅದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಂ ಸಹಸಾ ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶನವರ್ಜಿತಃ||

ಹಿಂದೆಂದೂ ನೋಡಿರದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘ

ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿರುವವನು ಗುರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಹಾಗೆ ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶನವಾಗಿರದವನೂ ಕೂಡ ಪರಮ ಪದವನ್ನು
ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ.

14049022a ತಮೇವ ಚ ಯಥಾಧ್ವಾನಂ ರಥೇನೇಹಾಶುಗಾಮಿನಾ|

14049022c ಯಾಯಾದಶ್ವಪ್ರಯುಕ್ತೇನ ತಥಾ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ಗತಿಃ||

ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಪ್ರಯಾಣವು ಅದೇ ಗೊತ್ತಿರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
ವೇಗಯುಕ್ತ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿರುವ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೋಗುವ
ಪ್ರಯಾಣದಂತಿರುತ್ತದೆ.

14049023a ಉಚ್ಚಂ ಪರ್ವತಮಾರುಹ್ಯ ನಾನ್ವವೇಕ್ಷೇತ ಭೂಗತಮ್|

14049023c ರಥೇನ ರಥಿನಂ ಪಶ್ಯೇತ್ಕ್ಲಿಶ್ಯಮಾನಮಚೇತನಮ್||

ಉಚ್ಚ ಪರ್ವತವನ್ನು ಏರಿದವರು ಕೆಳಗಿನದನ್ನು ಹೇಗೆ
ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು
ಕೆಳಗಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಡೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಥವಿದ್ದರೂ
ಮೂಢನಾದ ರಥಿಕನು ಸೇರಬೇಕಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ

ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲ.

14049024a ಯಾವದ್ರಥಪಥಸ್ತಾವದ್ರಥೇನ ಸ ತು ಗಚ್ಚತಿ|

14049024c ಕ್ಷೀಣೇ ರಥಪಥೇ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ರಥಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಗಚ್ಚತಿ||

ಆದುದರಿಂದ ತಿಳಿದವನು ರಥವು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ರಥದ ದಾರಿಯು ಮುಗಿದಾಗ ರಥವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಲ್ನಡುಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ.

14049025a ಏವಂ ಗಚ್ಚತಿ ಮೇಧಾವೀ ತತ್ತ್ವಯೋಗವಿಧಾನವಿತ್|

14049025c ಸಮಾಜ್ಞಾಯ ಮಹಾಬುದ್ಧಿರುತ್ತರಾದುತ್ತರೋತ್ತರಮ್||

ಹೀಗೆ ತತ್ತ್ವಯೋಗವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಯು ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

14049026a ಯಥಾ ಮಹಾರ್ಣವಂ ಘೋರಮಪ್ಲವಃ ಸಂಪ್ರಗಾಹತೇ|

14049026c ಬಾಹುಭ್ಯಾಮೇವ ಸಂಮೋಹಾದ್ವಧಂ ಚರ್ಚ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಮ್||

ಘೋರ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಈಜಿಕೊಂಡೇ ದಾಟಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವವನು ಸಂಮೋಹದಿಂದ ತನ್ನ ವಧೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14049027a ನಾವಾ ಚಾಪಿ ಯಥಾ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ವಿಭಾಗಜ್ಞಸ್ತರಿತ್ರಯಾ|

14049027c ಅಕ್ಲಾಂತಃ ಸಲಿಲಂ ಗಾಹೇತ್ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸಂತರತಿ ಧ್ರುವಮ್||

14049028a ತೀರ್ಣೋ ಗಚ್ಛೇತ್ಪರಂ ಪಾರಂ ನಾವಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ನಿರ್ಮಮಃ|

14049028c ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪೇನ ಯಥಾ ರಥಿಪದಾತಿನೌ||

ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಮಾರ್ಗದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಬುದ್ಧಿವಂತ ನಾವಿಕನು ಸುಂದರ ಜಲ್ಲೆಯಿರುವ ನಾವೆಯ ಮೂಲಕ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ದಾಟಿ, ಆಚೆಯ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿದ ನಂತರ ನಾವೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿದ ನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಯು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ರಥಿಕನ ಮತ್ತು ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವನ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

14049029a ಸ್ನೇಹಾತ್ಸಂಮೋಹಮಾಪನ್ನೋ ನಾವಿ ದಾಶೋ ಯಥಾ ತಥಾ|

14049029c ಮಮತ್ವೇನಾಭಿಭೂತಃ ಸ ತತ್ತ್ಯೈವ ಪರಿವರ್ತತೇ||

ಆದರೆ ನಾವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಾಮೋಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅದು ತನ್ನದೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಾವಿಕನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಂತೆ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇಹವು ತನ್ನದೆಂಬ ಮಮಕಾರವಿರುವವನು ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಅನವರತವಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

14049030a ನಾವಂ ನ ಶಕ್ಯಮಾರುಹ್ಯ ಸ್ಥಲೇ ವಿಪರಿವರ್ತಿತುಮ್|

14049030c ತಥೈವ ರಥಮಾರುಹ್ಯ ನಾಪ್ಸು ಚರ್ಯಾ ವಿಧೀಯತೇ||

ನಾವೆಯನ್ನೇರಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಚರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಹಾಗೆಯೇ ರಥವನ್ನೇರಿ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಸಂಚರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

14049031a ಏವಂ ಕರ್ಮ ಕೃತಂ ಚಿತ್ರಂ ವಿಷಯಸ್ಥಂ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್|

14049031c ಯಥಾ ಕರ್ಮ ಕೃತಂ ಲೋಕೇ ತಥಾ ತದುಪಪದ್ಯತೇ||

ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕರ್ಮವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವರೀತಿಯ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾದ ಲೋಕವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

14049032a ಯನ್ವೈವ ಗಂಧಿನೋ ರಸ್ಯಂ ನ ರೂಪಸ್ಪರ್ಶಶಬ್ದವತ್|

14049032c ಮನ್ಯಂತೇ ಮುನಯೋ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ತತ್ಪ್ರಧಾನಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ||

ಗಂಧ-ರಸ-ರೂಪ-ಸ್ಪರ್ಶ-ಶಬ್ದಗಳಿಲ್ಲದ ಯಾವುದನ್ನು ಮುನಿಗಳು
ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14049033a ತತ್ರ ಪ್ರಧಾನಮವ್ಯಕ್ತಮವ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ಗುಣೋ ಮಹಾನ್|

14049033c ಮಹತಃ ಪ್ರಧಾನಭೂತಸ್ಯ ಗುಣೋಽಹಂಕಾರ ಏವ ಚ||

ಪ್ರಧಾನವು ಅವ್ಯಕ್ತ. ಅವ್ಯಕ್ತದ ಗುಣವು ಮಹತ್ತತ್ವ. ಪ್ರಧಾನದಿಂದ
ಹುಟ್ಟಿದ ಮಹತ್ತತ್ವದ ಗುಣವು ಅಹಂಕಾರ.

14049034a ಅಹಂಕಾರಪ್ರಧಾನಸ್ಯ ಮಹಾಭೂತಕೃತೋ ಗುಣಃ|

14049034c ಪೃಥಕ್ವೇನ ಹಿ ಭೂತಾನಾಂ ವಿಷಯಾ ವೈ ಗುಣಾಃ ಸ್ತೃತಾಃ||

ಅಹಂಕಾರದ ಪ್ರಧಾನ ಗುಣವು

ಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಈ ಮಹಾಭೂತಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ-ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

14049035a ಬೀಜಧರ್ಮಂ ಯಥಾವ್ಯಕ್ತಂ ತಥೈವ ಪ್ರಸವಾತ್ಮಕಮ್|

14049035c ಬೀಜಧರ್ಮಾ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಪ್ರಸವಶ್ಚೇತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಧಾನವು ಬೀಜಧರ್ಮದಂತೆ ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಮಹತ್ತತ್ವವೂ ಬೀಜಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

14049036a ಬೀಜಧರ್ಮಾ ತ್ವಹಂಕಾರಃ ಪ್ರಸವಶ್ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ|

14049036c ಬೀಜಪ್ರಸವಧರ್ಮಾಣಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚ ವೈ||

ಪುನಃ ಅಹಂಕಾರವೂ ಬೀಜಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳೂ ಕೂಡ ಬೀಜ-ಪ್ರಸವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

14049037a ಬೀಜಧರ್ಮಿಣ ಇತ್ಯಾಹುಃ ಪ್ರಸವಂ ಚ ನ ಕುರ್ವತೇ|

14049037c ವಿಶೇಷಾಃ ಪಂಚಭೂತಾನಾಂ ತೇಷಾಂ ವಿತ್ತಂ ವಿಶೇಷಣಮ್||

ಪಂಚಭೂತಗಳ ವಿಶೇಷಗಳೂ ಬೀಜಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಸವಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14049038a ತತ್ತ್ವೈಕಗುಣಮಾಕಾಶಂ ದ್ವಿಗುಣೋ ವಾಯುರುಚ್ಯತೇ|

14049038c ತ್ರಿಗುಣಂ ಜ್ಯೋತಿರಿತ್ಯಾಹುರಾಪಶ್ಚಾಪಿ ಚತುರ್ಗುಣಾಃ||

ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವು ಒಂದೇ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
ವಾಯುವಿಗೆ ಎರಡು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಜ್ಯೋತಿಗೆ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿವೆ
ಮತ್ತು ಆಪಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳಿವೆ.

14049039a ಪೃಥ್ವೀ ಪಂಚಗುಣಾ ಜ್ಞೇಯಾ ತ್ರಸಸ್ಥಾವರಸಂಕುಲಾ|

14049039c ಸರ್ವಭೂತಕರೀ ದೇವೀ ಶುಭಾಶುಭನಿದರ್ಶನಾ||

ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ ಸಂಕುಲಗಳಿರುವ ಸರ್ವಭೂತಕರೀ
ಶುಭಾಶುಭನಿದರ್ಶನೇ ದೇವೀ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಐದು ಗುಣಗಳಿವೆಯೆಂದು
ತಿಳಿಯಬೇಕು.

14049040a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ತಥಾ ರೂಪಂ ರಸೋ ಗಂಧಶ್ಚ ಪಂಚಮಃ|

14049040c ಏತೇ ಪಂಚ ಗುಣಾ ಭೂಮೇರ್ವಿಜ್ಞೇಯಾ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರೇ! ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ
ಗಂಧ ಇವೇ ಭೂಮಿಯ ಐದು ಗುಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

14049041a ಪಾರ್ಥಿವಶ್ಚ ಸದಾ ಗಂಧೋ ಗಂಧಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಸ್ಮೃತಃ|

14049041c ತಸ್ಯ ಗಂಧಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವಿಸ್ತರೇಣ ಬಹುನ್ಗುಣಾನ್||

ಭೂಮಿಯು ಸದಾ ಗಂಧಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಗಂಧದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಗಂಧದ

ಅನೇಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14049042a ಇಷ್ಟಶ್ಚಾನಿಷ್ಟಗಂಧಶ್ಚ ಮಧುರೋಽಮ್ಲಃ ಕಟುಸ್ತಥಾ|

14049042c ನಿರ್ಹಾರೀ ಸಂಹತಃ ಸ್ನಿಗ್ಧೋ ರೂಕ್ಷೋ ವಿಶದ ಏವ ಚ|

14049042e ಏವಂ ದಶವಿಧೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಪಾರ್ಥಿವೋ ಗಂಧ ಇತ್ಯುತ||

ಇಷ್ಟಗಂಧ (ಸುಗಂಧ), ಅನಿಷ್ಟ ಗಂಧ (ದುರ್ಗಂಧ), ಮಧುರ, ಹುಳಿ, ಕಟು (ಕಾರ), ನಿರ್ಹಾರೀ (ಬಹಳ ದೂರದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು), ಮಿಶ್ರಿತ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ರೂಕ್ಷ (ಕಠಿನ), ವಿಶದ (ನಿರ್ಮಲ) ಹೀಗೆ ಭೂಮಿಯ ಗಂಧವು ಹತ್ತು ವಿಧಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14049043a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ತಥಾ ರೂಪಂ ರಸಶ್ಚಾಪಾಂ ಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

14049043c ರಸಜ್ಞಾನಂ ತು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ರಸಸ್ತು ಬಹುಧಾ ಸ್ಮೃತಃ||

ನೀರಿನ ಗುಣಗಳು ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ಮತ್ತು ರಸ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ. ರಸಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14049044a ಮಧುರೋಽಮ್ಲಃ ಕಟುಸ್ತಿಕ್ತಃ ಕಷಾಯೋ ಲವಣಸ್ತಥಾ|

14049044c ಏವಂ ಷಡ್ವಿಧವಿಸ್ತಾರೋ ರಸೋ ವಾರಿಮಯಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಮಧುರ (ಸಿಹಿ), ಆಮ್ಲ (ಹುಳಿ), ಕಟು (ಕಾರ), ತಿಕ್ತ (ಕಹಿ), ಕಷಾಯ (ಒಗರು), ಲವಣ (ಉಪ್ಪು) ಹೀಗೆ ಜಲಮಯ ರಸವು ಆರು ವಿಧಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14049045a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ತಥಾ ರೂಪಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ಜ್ಯೋತಿರುಚ್ಯತೇ|

14049045c ಜ್ಯೋತಿಷಶ್ಚ ಗುಣೋ ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಚ ಬಹುಧಾ ಸ್ಮೃತಮ್||

ಜ್ಯೋತಿಯ ಗುಣಗಳು ಮೂರು - ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ರೂಪ -
ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಯೋತಿಯ ಗುಣವು ರೂಪ. ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
ವಿಧಗಳಿಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

14049046a ಶುಕ್ಲಂ ಕೃಷ್ಣಂ ತಥಾ ರಕ್ತಂ ನೀಲಂ ಪೀತಾರುಣಂ ತಥಾ|

14049046c ಹ್ರಸ್ವಂ ದೀರ್ಘಂ ತಥಾ ಸ್ಥೂಲಂ ಚತುರಸ್ತ್ರಾಣು ವೃತ್ತಕಮ್||

14049047a ಏವಂ ದ್ವಾದಶವಿಸ್ತಾರಂ ತೇಜಸೋ ರೂಪಮುಚ್ಯತೇ|

14049047c ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ನಿತ್ಯಂ ಧರ್ಮಜ್ಞೈಃ ಸತ್ಯವಾದಿಭಿಃ||

ಬಿಳಿ, ಕಪ್ಪು, ಕೆಂಪು, ನೀಲಿ, ಹಳದಿ, ಅರುಣ, ಹ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ, ಕೃಶ,
ಸ್ಥೂಲ, ಚತುರಕ ಮತ್ತು ದುಂಡು - ಈ ಹನ್ನೆರಡೂ ತೇಜಸ್ಸಿನ
ರೂಪಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಧರ್ಮಜ್ಞರೂ ಸತ್ಯವಾದಿಗಳೂ
ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸದಾ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

14049048a ಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶೌ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯೌ ದ್ವಿಗುಣೋ ವಾಯುರುಚ್ಯತೇ|

14049048c ವಾಯೋಶ್ಚಾಪಿ ಗುಣಃ ಸ್ಪರ್ಶಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಸ್ಮೃತಃ||

ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶ - ಈ ಎರಡು ವಾಯುವಿನ ಗುಣಗಳೆಂದು
ತಿಳಿದಿವೆ. ವಾಯುವಿನ ಗುಣವು ಸ್ಪರ್ಶ, ಸ್ಪರ್ಶವು ಅನೇಕವಿಧಗಳು
ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14049049a ಉಷ್ಣಃ ಶೀತಃ ಸುಖೋ ದುಃಖಃ ಸ್ನಿಗ್ಧೋ ವಿಶದ ಏವ ಚ|

14049049c ಕಠಿನಶ್ಚಿಕ್ಷುಣಃ ಶ್ಲಕ್ಷುಣಃ ಪಿಚ್ಚಿಲೋ ದಾರುಣೋ ಮೃದುಃ||

14049050a ಏವಂ ದ್ವಾದಶವಿಸ್ತಾರೋ ವಾಯವ್ಯೋ ಗುಣ ಉಚ್ಯತೇ|

14049050c ವಿಧಿವದ್ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೈಃ ಸಿದ್ಧೈರ್ಧರ್ಮಜ್ಞೈಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಭಿಃ||

ಉಷ್ಣ, ಶೀತ, ಸುಖ, ದುಃಖ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ವಿಶದ, ಕಠಿನ, ನುಣುಪು, ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣ, ಜಿಡ್ಡು, ದಾರುಣ ಮತ್ತು ಮೃದು - ಈ ಹನ್ನೆರಡೂ ವಾಯುವಿನ ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಿದ್ಧರೂ ಧರ್ಮಜ್ಞರೂ, ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಗಳೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ.

14049051a ತತ್ರೈಕಗುಣಮಾಕಾಶಂ ಶಬ್ದ ಇತ್ಯೇವ ಚ ಸ್ಮೃತಃ|

14049051c ತಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವಿಸ್ತರೇಣ ಬಹುನುಗುಣಾನ್||

ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಶಬ್ದವು ಒಂದೇ ಗುಣ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಕಾಶದ ಗುಣವಾದ ಶಬ್ದದ ಬಹುವಿಧಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14049052a ಷಡ್ಜ ಷಭೌ ಚ ಗಾಂಧಾರೋ ಮಧ್ಯಮಃ ಪಂಚಮಸ್ತಥಾ|

14049052c ಅತಃ ಪರಂ ತು ವಿಜ್ಞೇಯೋ ನಿಷಾದೋ ಧೈವತಸ್ತಥಾ||

14049053a ಇಷ್ಟೋಽನಿಷ್ಟಶ್ಚ ಶಬ್ದಸ್ತು ಸಂಹತಃ ಪ್ರವಿಭಾಗವಾನ್|

14049053c ಏವಂ ಬಹುವಿಧೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಶಬ್ದ ಆಕಾಶಸಂಭವಃ||

ಷಡ್ಜ, ಋಷಭ, ಗಾಂಧಾರ, ಮಧ್ಯಮ, ಪಂಚಮ, ನಿಷಾದ, ಧೈವತ, ಇಷ್ಟ, ಅನಿಷ್ಟ, ಸಂಹತ (ಶ್ಲಿಷ್ಟ) - ಹೀಗೆ ಆಕಾಶಸಂಭವ ಶಬ್ದವು ಬಹುವಿಧವಾದುದು.

14049054a ಆಕಾಶಮುತ್ತಮಂ ಭೂತಮಹಂಕಾರಸ್ತತಃ ಪರಮ್|

14049054c ಅಹಂಕಾರಾತ್ಪರಾ ಬುದ್ಧಿಬುಧ್ಧೇರಾತ್ಮಾ ತತಃ ಪರಃ||

ಆಕಾಶವೇ ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಅಹಂಕಾರವು
ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅಹಂಕಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬುದ್ಧಿಯು
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ ಆತ್ಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

14049055a ತಸ್ಮಾತ್ತು ಪರಮವ್ಯಕ್ತಮವ್ಯಕ್ತಾತ್ಪುರುಷಃ ಪರಃ|

14049055c ಪರಾವರಜ್ಞೋ ಭೂತಾನಾಂ ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಾನಂತ್ಯಮಶ್ನುತೇ||

ಆತ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅವ್ಯಕ್ತವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಪುರುಷ. ಭೂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವನು ಅನಂತನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಏಕೋನಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೦

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ವಿಷಯಕ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೪೮). “ಇದನ್ನೇ ನಾನು ಯುದ್ಧದ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೃಷ್ಣನು
ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದುದು (೪೯-೫೧).

14050001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ

14050001a ಭೂತಾನಾಮಥ ಪಂಚಾನಾಂ ಯಥೈಷಾಮೀಶ್ವರಂ ಮನಃ|

14050001c ನಿಯಮೇ ಚ ವಿಸರ್ಗೇ ಚ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಮನ ಏವ ಚ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮನಸ್ಸು ಪಂಚಭೂತಗಳ ಈಶ್ವರವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಆತ್ಮವೂ ಮನಸ್ಸೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

14050002a ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಮನೋ ನಿತ್ಯಂ ಭೂತಾನಾಂ ಮಹತಾಂ ತಥಾ|

14050002c ಬುದ್ಧಿರೈಶ್ವರ್ಯಮಾಚಷ್ಟೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಸರ್ವ ಉಚ್ಯತೇ||

ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳ ನಿತ್ಯ ಆಶ್ರಯವೂ ಮನಸ್ಸೇ ಆಗಿದೆ.

ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂದೂ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14050003a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನೋ ಯುಂಕ್ತೇ ಸದಶ್ವಾನಿವ ಸಾರಥಿಃ|

14050003c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋ ಯಂಜತೇ ಸದಾ||

ನಿಪುಣ ಸಾರಥಿಯು ಪಳಗಿದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು

ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ

ತನ್ನ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು

ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳು ಸದಾ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

14050004a ಮಹಾಭೂತಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಬುದ್ಧಿಸಂಯಮನಂ ರಥಮ್|

14050004c ತಮಾರುಹ್ಯ ಸ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿಧಾವತಿ||

ಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ, ಬುದ್ಧಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುವ
ರಥವನ್ನೇರಿ ಭೂತಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲಕಡೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

14050005a ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಸಂಯುಕ್ತೋ ಮನಃಸಾರಥಿರೇವ ಚ|

14050005c ಬುದ್ಧಿಸಂಯಮನೋ ನಿತ್ಯಂ ಮಹಾನ್ಬ್ರಹ್ಮಮಯೋ ರಥಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ, ಮನಸ್ಸೇ ಸಾರಥಿಯಾಗಿರುವ,
ಬುದ್ಧಿಯೇ ಚಾವಟಿಯಾಗಿರುವ ಈ ದೇಹವು ನಿತ್ಯವೂ ಮಹಾ
ಬ್ರಹ್ಮಮಯ ರಥವು.

14050006a ಏವಂ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ವಿದ್ವಾನ್ವೈ ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮಮಯಂ ರಥಮ್|

14050006c ಸ ಧೀರಃ ಸರ್ವಲೋಕೇಷು ನ ಮೋಹಮಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಈ ಬ್ರಹ್ಮಮಯ ರಥವನ್ನು ಸದಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವನೇ ಧೀರ.
ಅವನು ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಹಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14050007a ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿ ವಿಶೇಷಾಂತಂ ತ್ರಸಸ್ಥಾವರಸಂಕುಲಮ್|

14050007c ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಪ್ರಭಾಲೋಕಂ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಿತಮ್||

14050008a ನದೀಪರ್ವತಜಾಲೈಶ್ಚ ಸರ್ವತಃ ಪರಿಭೂಷಿತಮ್|

14050008c ವಿವಿಧಾಭಿಸ್ತಥಾದ್ಭಿಶ್ಚ ಸತತಂ ಸಮಲಂಕೃತಮ್||

14050009a ಆಜೀವಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಗತಿಃ|

14050009c ಏತದ್ಬ್ರಹ್ಮವನಂ ನಿತ್ಯಂ ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ರತಿ ಕ್ಷೇತ್ರವಿತ್||

ಈ ಜಗತ್ತು ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮವನವು. ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಇದರ
ಆದಿಯು. ವಿಶೇಷವೇ ಅಂತ್ಯವು. ಸ್ಥಾವರ ಸಂಕುಲಗಳು ಈ ವನದಲ್ಲಿ

ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯರೇ ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಳಕು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಹ-ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲಗಳು ಇದರ ಅಲಂಕಾರ. ನದೀ-ಪರ್ವತಜಾಲಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭೂಷಿತಗೊಂಡಿದೆ. ವಿವಿಧ ತೀರ್ಥಗಳಿಂದ ಸತತವೂ ಸಮಲಂಕೃತಗೊಂಡಿದೆ. ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಜೀವದಾಯಕವೂ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳ ಸದ್ಗತಿಪ್ರದವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮವನದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

14050010a ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚರಾಣಿ ಚ|
 14050010c ತಾನ್ಯೇವಾಗ್ರೇ ಪ್ರಲೀಯಂತೇ ಪಶ್ಚಾದ್ಭೂತಕೃತಾ ಗುಣಾಃ|
 14050010e ಗುಣೇಭ್ಯಃ ಪಂಚಭೂತಾನಿ ಏಷ ಭೂತಸಮುಚ್ಚಯಃ||
 ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಾವರ-ಚರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೊದಲು ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಗುಣಗಳು ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪಂಚಭೂತಗಳು ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ.

14050011a ದೇವಾ ಮನುಷ್ಯಾ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಪಿಶಾಚಾಸುರರಾಕ್ಷಸಾಃ|
 14050011c ಸರ್ವೇ ಸ್ವಭಾವತಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ನ ಕ್ರಿಯಾಭ್ಯೋ ನ ಕಾರಣಾತ್||
 ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಪಿಶಾಚ-ಅಸುರ-ರಾಕ್ಷಸರು ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಭಾವತಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೇ ಹೊರತು ಯಾವುದೇ ಕ್ರಿಯೆ-ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲ.

14050012a ಏತೇ ವಿಶ್ವಕೃತೋ ವಿಪ್ರಾ ಜಾಯಂತೇ ಹ ಪುನಃ ಪುನಃ|

14050012c ತೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಸೂತಾಸ್ತೇಷ್ವೇವ ಮಹಾಭೂತೇಷು ಪಂಚಸು|

14050012e ಪ್ರಲೀಯಂತೇ ಯಥಾಕಾಲಮೂರ್ಮಯಃ ಸಾಗರೇ ಯಥಾ||

ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಪ್ರರು ಸಾಗರದ
ಅಲೆಗಳಂತೆ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ
ಪ್ರಲಯವಾಗುತ್ತಾರೆ ಕೂಡ.

14050013a ವಿಶ್ವಸೃಗ್ಭ್ಯಸ್ತು ಭೂತೇಭ್ಯೋ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಗಚ್ಚತಿ|

14050013c ಭೂತೇಭ್ಯಶ್ಚಾಪಿ ಪಂಚಭ್ಯೋ ಮುಕ್ತೋ ಗಚ್ಚೇತ್ಪ್ರಜಾಪತಿಮ್||

ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಭೂತಗಳು ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು
ಸೇರುತ್ತವೆ. ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳೂ ಮುಕ್ತಗೊಂಡು ಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನು
ಸೇರುತ್ತವೆ.

14050014a ಪ್ರಜಾಪತಿರಿದಂ ಸರ್ವಂ ತಪಸ್ಯೈವಾಸೃಜತ್ಪ್ರಭುಃ|

14050014c ತಥೈವ ವೇದಾನ್ಯಷಯಸ್ತಪಸಾ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ||

ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಭು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.
ಹಾಗೆಯೇ ಋಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿಯೇ ಇದನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

14050015a ತಪಸಶ್ಚಾನುಪೂರ್ವೈಣ ಫಲಮೂಲಾಶಿನಸ್ತಥಾ|

14050015c ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ತಪಸಾ ಸಿದ್ಧಾಃ ಪಶ್ಯಂತೀಹ ಸಮಾಹಿತಾಃ||

ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನೇ ತಿಂದು ಜೀವಿಸುವ ಸಿದ್ಧರು ಸಮಾಹಿತರಾಗಿ
ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿಯೇ ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದ
ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

14050016a ಓಷಧಾನ್ಯಗದಾದೀನೀ ನಾನಾವಿದ್ಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ|

14050016c ತಪಸ್ಯೈವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂತಿ ತಪೋಮೂಲಂ ಹಿ ಸಾಧನಮ್||

ಔಷಧಿ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಆರೋಗ್ಯಸಾಧಕಗಳೂ ಸಮಸ್ತವಾದ ನಾನಾ
ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಾಧನೆಯೇ ತಪಸ್ಸಿನ
ಮೂಲ.

14050017a ಯದ್ಧುರಾಪಂ ದುರಾಮಾಯಂ ದುರಾಧರ್ಷಂ ದುರನ್ವಯಮ್|

14050017c ತತ್ಸರ್ವಂ ತಪಸಾ ಸಾಧ್ಯಂ ತಪೋ ಹಿ ದುರತಿಕ್ರಮಮ್||

ಹೊಂದಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು, ಅತಿಕಷ್ಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು,
ಎದುರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನು, ಯಾವುದರೊಂದಿಗೆ
ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿರುವುದೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು
ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

14050018a ಸುರಾಪೋ ಬ್ರಹ್ಮಹಾ ಸ್ತೇಯೀ ಭ್ರೂಣಹಾ ಗುರುತ್ವಗಃ|

14050018c ತಪಸ್ಯೈವ ಸುತಪ್ತೇನ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಕಿಲ್ಬಿಷಾತ್ತತಃ||

ಸುರೆಯನ್ನು ಕುಡಿದವನು, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು, ಕಳ್ಳನು,
ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಮತ್ತು ಗುರುಪತ್ನಿಯೊಡನೆ

ಸಮಾಗಮ ಮಾಡಿದವನು ಉತ್ತಮ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುವುದರಿಂದ
ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

14050019a ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಿತರೋ ದೇವಾಃ ಪಶವೋ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಣಃ|

14050019c ಯಾನಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ತ್ರಸಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚ||

14050020a ತಪಃಪರಾಯಣಾ ನಿತ್ಯಂ ಸಿದ್ಧಂತೇ ತಪಸಾ ಸದಾ|

14050020c ತಥೈವ ತಪಸಾ ದೇವಾ ಮಹಾಭಾಗಾ ದಿವಂ ಗತಾಃ||

ಮನುಷ್ಯರು, ಪಿತ್ಯಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ಪಶುಗಳು, ಮೃಗ-ಪಕ್ಷಿಗಳು
ಮತ್ತು ಇರುವ ಅನ್ಯ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೂ ಕೂಡ ನಿತ್ಯವೂ
ತಪಃಪರಾಯಣರಾಗಿದ್ದರೆ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.
ಮಹಾಭಾಗ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ
ಹೋದರು.

14050021a ಆಶೀರ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವತೇ ಯೇ ತ್ವತಂದ್ರಿತಾಃ|

14050021c ಅಹಂಕಾರಸಮಾಯುಕ್ತಾಸ್ತೇ ಸಕಾಶೇ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ||

ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಅಹಂಕಾರ ಸಮಾಯುಕ್ತರಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುವವರು ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

14050022a ಧ್ಯಾನಯೋಗೇನ ಶುದ್ಧೇನ ನಿರ್ಮಮಾ ನಿರಹಂಕೃತಾಃ|

14050022c ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಮಹಾಂತಂ ಲೋಕಮುತ್ತಮಮ್||

ಶುದ್ಧವಾದ ಧ್ಯಾನಯೋಗದಿಂದ ಮಮಕಾರ-ಅಹಂಕಾರಗಳಿಲ್ಲದೇ
ಮಹಾತ್ಮರು ಮಹಾಂತವಾದ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

14050023a ಧ್ಯಾನಯೋಗಾದುಪಾಗಮ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನಮತಯಃ ಸದಾ|

14050023c ಸುಖೋಪಚಯಮವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರವಿಶಂತ್ಯಾತ್ಮವತ್ತಯಾ||

ಧ್ಯಾನಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸದಾ ಪ್ರಸನ್ನಮನಸ್ಕರಾಗಿರುವವರು ಸುಖದ ರಾಶಿಯಾಗಿರುವ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

14050024a ಧ್ಯಾನಯೋಗಾದುಪಾಗಮ್ಯ ನಿರ್ಮಮಾ ನಿರಹಂಕೃತಾಃ|

14050024c ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರವಿಶಂತೀಹ ಮಹಾಂತಂ ಲೋಕಮುತ್ತಮಮ್||

ಧ್ಯಾನಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮಮಕಾರ-ಅಹಂಕಾರಗಳಿಲ್ಲದೇ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವವರು ಅವ್ಯಕ್ತವೂ ಮಹಾಂತವೂ ಆದ ಉತ್ತಮ ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

14050025a ಅವ್ಯಕ್ತಾದೇವ ಸಂಭೂತಃ ಸಮಯಜ್ಞೋ ಗತಃ ಪುನಃ|

14050025c ತಮೋರಜೋಭ್ಯಾಂ ನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಸತ್ತ್ವ ಮಾಸ್ಥಾಯ ಕೇವಲಮ್||

ಪುನಃ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಕೇವಲ ಸತ್ಯಗುಣವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸಮಯಜ್ಞನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ತಮ ಮತ್ತು ರಜೋಗುಣಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

14050026a ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವಂ ತ್ಯಜತಿ ನಿಷ್ಕಲಃ|

14050026c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ತಂ ವಿದ್ಯಾದ್ಯಸ್ತಂ ವೇದ ಸ ವೇದವಿತ್||

ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸರ್ವ ವಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದವನನ್ನೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನನ್ನು

ತಿಳಿದವನೇ ವೇದವಿದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

14050027a ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಾದುಪಾಗಮ್ಯ ಮುನಿರಾಸೀತ ಸಂಯತಃ|

14050027c ಯಚ್ಚಿತ್ತಸ್ತನ್ಮನಾ ಭೂತ್ವಾ ಗುಹ್ಯಮೇತತ್ಸನಾತನಮ್||

ಮುನಿಯು ಚಿತ್ತವನ್ನು ಚಿತ್ತದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಲಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಚಿತ್ತವು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಇದೆಯೋ ಅದೇ ರೂಪವನ್ನು ಅದು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಸನಾತನ ರಹಸ್ಯವು.

14050028a ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿ ವಿಶೇಷಾಂತಮವಿದ್ಯಾಲಕ್ಷಣಂ ಸ್ಮೃತಮ್|

14050028c ನಿಬೋಧತ ಯಥಾ ಹೀದಂ ಗುಣೈರ್ಲಕ್ಷಣಮಿತ್ಯುತ||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಹಾಭೂತಾದಿ ಹದಿನಾರು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಅವಿದ್ಯಾಲಕ್ಷಣವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇವನ್ನು ಹಾಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

14050029a ದ್ವ್ಯಕ್ಷರಸ್ತು ಭವೇನ್ಮೃತ್ಯುಸ್ತ್ಯಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಾಶ್ವತಮ್|

14050029c ಮಮೇತಿ ಚ ಭವೇನ್ಮೃತ್ಯುರ್ನ ಮಮೇತಿ ಚ ಶಾಶ್ವತಮ್||

ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಮೃತ್ಯುವಾಗುತ್ತವೆ. ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳು ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಮಮ' ಎನ್ನುವುದು ಮೃತ್ಯುವಾಗುತ್ತದೆ. 'ನ ಮಮ' ಎನ್ನುವುದು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದು.

14050030a ಕರ್ಮ ಕೇ ಚಿತ್ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಮಂದಬುದ್ಧಿತರಾ ನರಾಃ|

14050030c ಯೇ ತು ಬುದ್ಧಾ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ನ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಕರ್ಮ ತೇ||

ಕೆಲವು ಮಂದಬುದ್ಧಿ ನರರು ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮವನ್ನೇ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಆದರೆ ತಿಳಿದ ಮಹಾತ್ಮರು ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

14050031a ಕರ್ಮಣಾ ಜಾಯತೇ ಜಂತುರ್ಮೂರ್ತಿಮಾನ್ ಷೋಡಶಾತ್ಮಕಃ|

14050031c ಪುರುಷಂ ಸೃಜತೇಽವಿದ್ಯಾ ಅಗ್ರಾಹ್ಯಮಮೃತಾಶಿನಮ್||

ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮದಿಂದ ಜಂತುವು ಹದಿನಾರು ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಸ್ಥೂಲಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಅವಿದ್ಯೆಯು ಪುರುಷನನ್ನು
ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಿದ್ಯೆಯು ಅಮೃತಸೇವಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು
ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

14050032a ತಸ್ಮಾತ್ಕರ್ಮಸು ನಿಸ್ಸೇಹಾ ಯೇ ಕೇ ಚಿತ್ತಾರದರ್ಶಿನಃ|

14050032c ವಿದ್ಯಾಮಯೋಽಯಂ ಪುರುಷೋ ನ ತು ಕರ್ಮಮಯಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪಾರದರ್ಶಿಗಳು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ನಿಸ್ಸೇಹಾಭಾವದಿಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪುರುಷನು ವಿದ್ಯಾಮಯನೇ
ಹೊರತು ಕರ್ಮಮಯನಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14050033a ಅಪೂರ್ವಮಮೃತಂ ನಿತ್ಯಂ ಯ ಏನಮವಿಚಾರಿಣಮ್|

14050033c ಯ ಏನಂ ವಿಂದತೇಽತ್ಮಾನಮಗ್ರಾಹ್ಯಮಮೃತಾಶಿನಮ್|

14050033e ಅಗ್ರಾಹ್ಯೋಽಮೃತೋ ಭವತಿ ಯ ಏಭಿಃ ಕಾರಣೈರ್ಧ್ರುವಃ||

ಅನಾದಿಯೂ, ಅಮೃತನೂ, ನಿತ್ಯನೂ, ಅವಿಚಾರಿಣಿಯೂ ಆದ
ಆತ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡವನು, ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಾನೂ ಕೂಡ

ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತನೂ, ಅಮೃತನೂ, ನಿತ್ಯನೂ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

14050034a ಅಪೋಹ್ಯ ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪಾನ್ಸಂಯಮ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ|

14050034c ಸ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಶುಭಂ ವೇತ್ತಿ ಯಸ್ಮಾದ್ಭೂಯೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ತೊರೆದು ಆತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೋ ಆ ಶುಭ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

14050035a ಪ್ರಸಾದೇನೈವ ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಂ ಸಮವಾಪ್ನುಯಾತ್|

14050035c ಲಕ್ಷಣಂ ಹಿ ಪ್ರಸಾದಸ್ಯ ಯಥಾ ಸ್ಯಾತ್ಸ್ವಪ್ನದರ್ಶನಮ್||

ಸತ್ತ್ವದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಪ್ನದರ್ಶನದಂತೆ ಧ್ಯಾನಯೋಗದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆತ್ಮದರ್ಶನವಾಗುವುದೇ ಈ ಪ್ರಸಾದದ ಲಕ್ಷಣವು.

14050036a ಗತಿರೇಷಾ ತು ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಯೇ ಜ್ಞಾನಪರಿನಿಷ್ಠಿತಾಃ|

14050036c ಪ್ರವೃತ್ತಯಶ್ಚ ಯಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ಪರಿಣಾಮಜಾಃ||

ಜ್ಞಾನಪರಿನಿಷ್ಠರಾದ ಮುಕ್ತರ ಮಾರ್ಗವೇ ಇದು. ಸರ್ವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಪರಿಣಾಮಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

14050037a ಏಷಾ ಗತಿರಸಕ್ತಾನಾಮೇಷ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ|

14050037c ಏಷಾ ಜ್ಞಾನವತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೇತದ್ವೃತ್ತಮನಿಂದಿತಮ್||

ಇದೇ ಅಸಕ್ತರು ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ. ಇದೇ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ. ಇದು
ಜ್ಞಾನವಂತರು ಹೊಂದುವ ಮಾರ್ಗ. ಇದು ಅನಿಂದಿತವಾದ ನಡತೆ.

14050038a ಸಮೇನ ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ನಿಃಸ್ಪೃಹೇಣ ನಿರಾಶಿಷಾ|

14050038c ಶಕ್ಯಾ ಗತಿರಿಯಂ ಗಂತುಂ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶಿನಾ||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಿಃಸ್ಪೃಹನೂ,
ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದವನೂ, ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶಿನಿಯೂ ಆದವನು ಮಾತ್ರ ಈ
ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಶಕ್ಯ.

14050039a ಏತದ್ವಃ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ಮಯಾ ವಿಪ್ರರ್ಷಿಸತ್ತಮಾಃ|

14050039c ಏವಮಾಚರತ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ತತಃ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ಸ್ಯಥ||

ವಿಪ್ರರ್ಷಿಸತ್ತಮರೇ! ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.
ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಇವನ್ನು ಆಚರಣೆಗೆ ತನ್ನಿ. ಆಗ ನಿಮಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯು
ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.”

14050040 ಗುರುರುವಾಚ

14050040a ಇತ್ಯುಕ್ತಾಸ್ತೇ ತು ಮುನಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಗುರುಣಾ ತಥಾ|

14050040c ಕೃತವಂತೋ ಮಹಾತ್ಮಾನಸ್ತತೋ ಲೋಕಾನವಾಪ್ಸುವನ್||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ಗುರು ಬ್ರಹ್ಮನು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಆ
ಮಹಾತ್ಮರು ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಪಡೆದರು.

14050041a ತ್ವಮಪ್ಯೇತನ್ಮಹಾಭಾಗ ಯಥೋಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಚಃ|

14050041c ಸಮ್ಯಗಾಚರ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಂಸ್ತತಃ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ||

ಮಹಾಭಾಗ! ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ್! ನಾನು ಹೇಳಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮನ ವಚನವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸು. ನಿನಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.”

14050042 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14050042a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತದಾ ಶಿಷ್ಯೋ ಗುರುಣಾ ಧರ್ಮಮುತ್ತಮಮ್|

14050042c ಚಕಾರ ಸರ್ವಂ ಕೌಂತೇಯ ತತೋ ಮೋಕ್ಷಮವಾಪ್ತವಾನ್||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌಂತೇಯ! ಗುರುವು ಈ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಲು, ಶಿಷ್ಯನು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದನು.

14050043a ಕೃತಕೃತ್ಯಶ್ಚ ಸ ತದಾ ಶಿಷ್ಯಃ ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ|

14050043c ತತ್ಪದಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಶೋಚತಿ||

ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ! ಆ ಶಿಷ್ಯನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಯಾರೂ ಶೋಕಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಪದವನ್ನು ಪಡೆದನು.”

14050044 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

14050044a ಕೋ ನ್ವಸೌ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕೃಷ್ಣ ಕಶ್ಚ ಶಿಷ್ಯೋ ಜನಾರ್ದನ|

14050044c ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಚೇನ್ಮಯೈತದ್ವೈ ತತ್ತ್ವಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಮೇ ವಿಭೋ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೃಷ್ಣ! ಜನಾರ್ದನ! ವಿಭೋ! ಆ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಾರಾಗಿದ್ದನು? ಅವನ ಶಿಷ್ಯನು ಯಾರಾಗಿದ್ದನು?
ನಾನು ಕೇಳುವ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸು!”

14050045 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14050045a ಅಹಂ ಗುರುರ್ಮಹಾಬಾಹೋ ಮನಃ ಶಿಷ್ಯಂ ಚ ವಿದ್ಧಿ ಮೇ|

14050045c ತ್ವತ್ತೀತ್ಯಾ ಗುಹ್ಯಮೇತಚ್ಚ ಕಥಿತಂ ಮೇ ಧನಂಜಯ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಧನಂಜಯ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ನಾನೇ ಆ
ಗುರುವು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೇ ಆ ಶಿಷ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿ. ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

14050046a ಮಯಿ ಚೇದಸ್ತಿ ತೇ ಪ್ರೀತಿನಿರ್ವೃತ್ತಂ ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ|

14050046c ಅಧ್ಯಾತ್ಮಮೇತಚ್ಚ ತ್ವಾ ತ್ವಂ ಸಮ್ಯಗಾಚರ ಸುವ್ರತ||

ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ! ಸುವ್ರತ! ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ
ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದಾದರೆ ಕೇಳಿದ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸು!

14050047a ತತಸ್ತ್ವಂ ಸಮ್ಯಗಾಚೇರ್ಣೇ ಧರ್ಮೇಽಸ್ಮಿನ್ಕುರುನಂದನ|

14050047c ಸರ್ವಪಾಪವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಕೇವಲಮ್||

ಕುರುನಂದನ! ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೀನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದ್ದೇ
ಆದರೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾಗಿ ಕೇವಲ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ.

14050048a ಪೂರ್ವಮಪ್ಯೇತದೇವೋಕ್ತಂ ಯುದ್ಧಕಾಲ ಉಪಸ್ಥಿತೇ|

14050048c ಮಯಾ ತವ ಮಹಾಬಾಹೋ ತಸ್ಮಾದತ್ರ ಮನಃ ಕುರು||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಹಿಂದೆ ಯುದ್ಧಕಾಲವು ಬಂದಿದ್ದಾಗ ನಿನಗೆ ಇದನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗಲಾದರೂ ಇದನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿಕೋ !

14050049a ಮಯಾ ತು ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿರದೃಷ್ಟಃ ಪಿತಾ ವಿಭೋ|

14050049c ತಮಹಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಸಂಮತೇ ತವ ಫಲ್ಗುನ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ! ವಿಭೋ ! ಫಲ್ಗುನ ! ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಮಯವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

14050050 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14050050a ಇತ್ಯುಕ್ತವಚನಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಧನಂಜಯಃ|

14050050c ಗಚ್ಛಾವೋ ನಗರಂ ಕೃಷ್ಣ ಗಜಸಾಹ್ವಯಮದ್ಯ ವೈ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಧನಂಜಯನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು: “ಕೃಷ್ಣ ! ಗಜಸಾಹ್ವಯ ನಗರಕ್ಕೆ ಇಂದೇ ಹೋಗೋಣ !

14050051a ಸಮೇತ್ಯ ತತ್ರ ರಾಜಾನಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾನಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್|

14050051c ಸಮನುಚ್ಛಾಪ್ಯ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ಸ್ವಾಂ ಪುರೀಂ ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ, ಆ ದುರ್ಧರ್ಮನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಿನ್ನ ಪುರಿಗೆ ನೀನು ಪ್ರಯಾಣಿಸಬಹುದು!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅನುಗೀತಾಯಾಂ
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದೇ ಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅನುಗೀತಾಯಾಂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೧

ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದುದು (೧-೨೩).
ಹಸ್ತಿನಾಪುರವನ್ನು ಸೇರಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು
ಕೃಷ್ಣನು ಸುಭದ್ರೆಯೊಡನೆ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದುದು (೨೪-೫೬).

14051001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14051001a ತತೋಽಭ್ಯಚೋದಯತ್ಕೃಷ್ಣೋ ಯುಜ್ಯತಾಮಿತಿ ದಾರುಕಮ್|

14051001c ಮುಹೂರ್ತಾದಿವ ಚಾಚಷ್ಟ ಯುಕ್ತಮಿತ್ಯೇವ ದಾರುಕಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಬಳಿಕ ಕೃಷ್ಣನು ರಥವನ್ನು
ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಂತೆ ದಾರುಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ
ರಥವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆಯೆಂದು ದಾರುಕನು ಬಂದು ಹೇಳಿದನು.

14051002a ತಥೈವ ಚಾನುಯಾತ್ರಾಣಿ ಚೋದಯಾಮಾಸ ಪಾಂಡವಃ|

14051002c ಸಜ್ಜ ಯದ್ಧಂ ಪ್ರಯಾಸ್ಯಾಮೋ ನಗರಂ ಗಜಸಾಹ್ವಯಮ್||

ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವ ಅರ್ಜುನನೂ ಕೂಡ “ರಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ. ಹಸ್ತಿನಾಪುರ ನಗರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸೋಣ!” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

14051003a ಇತ್ಯುಕ್ತಾಃ ಸೈನಿಕಾಸ್ತೇ ತು ಸಜ್ಜೇಭೂತಾ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

14051003c ಆಚಮ್ಯಃ ಸಜ್ಜ ಮಿತ್ರೈವ ಪಾರ್ಥಾ ಯಾಮಿತತೇಜಸೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಅವನ ಸೈನಿಕರು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ರಥಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿ ಪಾರ್ಥನಿಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದರು.

14051004a ತತಸ್ತೌ ರಥಮಾಸ್ಥಾಯ ಪ್ರಯಾತೌ ಕೃಷ್ಣಪಾಂಡವೌ|

14051004c ವಿಕುರ್ವಾಣೌ ಕಥಾಶ್ಚಿತ್ರಾಃ ಪ್ರೀಯಮಾಣೌ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ವಿಚಿತ್ರ ಮಾತುಕಥೆಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದರು.

14051005a ರಥಸ್ಥಂ ತು ಮಹಾತೇಜಾ ವಾಸುದೇವಂ ಧನಂಜಯಃ|

14051005c ಪುನರೇವಾಬ್ರವೀದ್ವಾಕೃಮಿದಂ ಭರತಸತ್ತಮ||

ಭರತಸತ್ತಮ! ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಧನಂಜಯನು ಪುನಃ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14051006a ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾಜ್ಜಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ರಾಜ್ಞಾ ವೃಷ್ಟಿಕುಲೋದ್ವಹ|

14051006c ನಿಹತಾಃ ಶತ್ರವಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ರಾಜ್ಯಮಕಂಟಕಮ್||

“ವೃಷ್ಟಿಕುಲೋದ್ವಹ! ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ

ಜಯವು ದೊರಕಿತು. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಕಂಟಕವಿಲ್ಲದ ಈ
ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಪಡೆದನು.

14051007a ನಾಥವಂತಶ್ಚ ಭವತಾ ಪಾಂಡವಾ ಮಧುಸೂದನ|

14051007c ಭವಂತಂ ಪ್ಲವಮಾಸಾದ್ಯ ತೀರ್ಣಾಃ ಸ್ಮ ಕುರುಸಾಗರಮ್||

ಮಧುಸೂದನ! ನಿನ್ನಿಂದ ನಾವು ನಾಥವಂತರಾದೆವು. ನಿನ್ನನ್ನೇ
ನೌಕೆಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಾವು ಕುರುಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿದೆವು.

14051008a ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ್ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ವಿಶ್ವಾತ್ಮನ್ವಿಶ್ವಸಂಭವ|

14051008c ಯಥಾಹಂ ತ್ವಾ ವಿಜಾನಾಮಿ ಯಥಾ ಚಾಹಂ ಭವನ್ಮನಾಃ||

ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೇ! ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೇ! ವಿಶ್ವಸಂಭವನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.
ನಾನು ನಿನಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಕಾದವನು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು.

14051009a ತ್ವತ್ತೇಜಃಸಂಭವೋ ನಿತ್ಯಂ ಹುತಾಶೋ ಮಧುಸೂದನ|

14051009c ರತಿಃ ಕ್ರೀಡಾಮಯೀ ತುಭ್ಯಂ ಮಾಯಾ ತೇ ರೋದಸೀ ವಿಭೋ||

ಮಧುಸೂದನ! ವಿಭೋ! ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನಿತ್ಯವೂ ಎಲ್ಲವೂ
ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಲಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಕ್ರೀಡಾಮಯವಾದ ಈ
ಭೂಮಿಯೇ ನಿನಗೆ ಮನೋರಂಜನೆಯ ಸ್ಥಾನವು. ಆಕಾಶ-ಭೂಮಿಗಳು
ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯೇ ಆಗಿವೆ.

14051010a ತ್ವಯಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ಯದಿದಂ ಸ್ಥಾನುಜಂಗಮಮ್|

14051010c ತ್ವಂ ಹಿ ಸರ್ವಂ ವಿಕುರುಷೇ ಭೂತಗ್ರಾಮಂ ಸನಾತನಮ್||

ಈ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿವೆ.

ಸನಾತನನಾದ ನೀನೇ ಸರ್ವ ಭೂತಗಣಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವೆ.

14051011a ಪೃಥಿವೀಂ ಚಾಂತರಿಕ್ಷಂ ಚ ತಥಾ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್|

14051011c ಹಸಿತಂ ತೇಽಮಲಾ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಋತವಶ್ಚೇಂದ್ರಿಯಾನ್ವಯಾಃ||

ಪೃಥ್ವಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಆಗಿವೆ. ನಿರ್ಮಲ ಬೆಳದಿಂಗಳೇ ನಿನ್ನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಮತ್ತು ಋತುಗಳೇ ನಿನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು.

14051012a ಪ್ರಾಣೋ ವಾಯುಃ ಸತತಗಃ ಕ್ರೋಧೋ ಮೃತ್ಯುಃ ಸನಾತನಃ|

14051012c ಪ್ರಸಾದೇ ಚಾಪಿ ಪದ್ಮಾ ಶ್ರೀರ್ನಿತ್ಯಂ ತ್ವಯಿ ಮಹಾಮತೇ||

ಸತತವೂ ಚಲಿಸುವ ವಾಯುವೇ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣ. ಸನಾತನ ಮೃತ್ಯುವೇ ನಿನ್ನ ಕ್ರೋಧ. ಮಹಾಮತೇ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾ ಶ್ರೀಯು ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾಳೆ.

14051013a ರತಿಸ್ತುಷ್ಟಿಧೃತಿಃ ಕ್ಷಾಂತಿಸ್ತ್ವಯಿ ಚೇದಂ ಚರಾಚರಮ್|

14051013c ತ್ವಮೇವೇಹ ಯುಗಾಂತೇಷು ನಿಧನಂ ಪ್ರೋಚ್ಯಸೇಽನಘ||

ಅನಘ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ರತಿ, ತುಷ್ಟಿ, ಧೃತಿ, ಮತ್ತು ಕಾಂತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಈ ಚರಾಚರಜಗತ್ತು ನೆಲೆಸಿವೆ. ಯುಗಾಂತದಲ್ಲೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಿಧನ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14051014a ಸುದೀರ್ಘೇಣಾಪಿ ಕಾಲೇನ ನ ತೇ ಶಕ್ಯಾ ಗುಣಾ ಮಯಾ|

14051014c ಆತ್ಮಾ ಚ ಪರಮೋ ವಕ್ತುಂ ನಮಸ್ತೇ ನಲಿನೇಕ್ಷಣ||

ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲವಾದರೂ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು
ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಲಿನೇಕ್ಷಣ! ನೀನು ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನು. ನಿನಗೆ
ನಮಸ್ಕಾರ!

14051015a ವಿದಿತೋ ಮೇಽಸಿ ದುರ್ಧರ್ಷ ನಾರದಾದ್ದೇವಲಾತ್ರಥಾ|

14051015c ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಾಚ್ಚೈವ ತಥಾ ಕುರುಪಿತಾಮಹಾತ್||

ದುರ್ಧರ್ಷ! ನಾರದ, ದೇವಲ, ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ
ಕುರುಪಿತಾಮಹನಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

14051016a ತ್ವಯಿ ಸರ್ವಂ ಸಮಾಸಕ್ತಂ ತ್ವಮೇವೈಕೋ ಜನೇಶ್ವರಃ|

14051016c ಯಚ್ಚಾನುಗ್ರಹಸಂಯುಕ್ತಮೇತದುಕ್ತಂ ತ್ವಯಾನಘ||

14051017a ಏತತ್ಸರ್ವಮಹಂ ಸಮ್ಯಗಾಚರಿಷ್ಯೇ ಜನಾರ್ದನ|

ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿವೆ. ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಸಮಸ್ತ ಜನರಿಗೂ
ಈಶ್ವರನು. ಅನಘ! ಜನಾರ್ದನ! ಯಾವ ಅನುಗ್ರಹದೊಂದಿಗೆ ನೀನು
ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದೀಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಆಚರಿಸುತ್ತೇನೆ.

14051017c ಇದಂ ಚಾಧ್ಯುತಮತ್ಯರ್ಥಂ ಕೃತಮಸ್ಮತ್ಪ್ರಿಯೇಪ್ಸಯಾ||

14051018a ಯತ್ಪಾಪೋ ನಿಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಕೌರವ್ಯೋ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಜಃ|

14051018c ತ್ವಯಾ ದಗ್ಧಂ ಹಿ ತತ್ಸೈನ್ಯಂ ಮಯಾ ವಿಜಿತಮಾಹವೇ||

ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ನೀನು ಇದೊಂದು
 ಅದ್ಭುತವನ್ನೇ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಜ ಪಾಪಿ
 ಕೌರವ್ಯನು ಹತನಾದನು. ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದ ಆ
 ಸೇನೆಯನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಜಯಿಸಿದೆ !

14051019a ಭವತಾ ತತ್ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಯೇನಾವಾಪ್ನೋ ಜಯೋ ಮಯಾ|

14051019c ದುರ್ಯೋಧನಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ತವ ಬುದ್ಧಿಪರಾಕ್ರಮೈಃ||

14051020a ಕರ್ಣಸ್ಯ ಚ ವಧೋಪಾಯೋ ಯಥಾವತ್ಸಂಪ್ರದರ್ಶಿತಃ|

14051020c ಸೈಂಧವಸ್ಯ ಚ ಪಾಪಸ್ಯ ಭೂರಿಶ್ರವಸ ಏವ ಚ||

ನೀನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಜಯವು ದೊರಕಿತು. ನಿನ್ನ
 ಬುದ್ಧಿಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದಲೇ ನಾವು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನ,
 ಕರ್ಣ, ಸೈಂಧವ ಮತ್ತು ಪಾಪಿ ಭೂರಿಶ್ರವಸರ ವಧೋಪಾಯಗಳನ್ನು
 ಕಂಡುಕೊಂಡೆವು.

14051021a ಅಹಂ ಚ ಪ್ರೀಯಮಾಣೇನ ತ್ವಯಾ ದೇವಕಿನಂದನ|

14051021c ಯದುಕ್ತಸ್ತತ್ಕುರಿಷ್ಯಾಮಿ ನ ಹಿ ಮೇಽತ್ರ ವಿಚಾರಣಾ||

ದೇವಕಿನಂದನ ! ನಾನೂ ಕೂಡ ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು
 ಮಾಡಲೋಸುಗ ನೀನು ಏನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತೀಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ
 ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

14051022a ರಾಜಾನಂ ಚ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾನಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್|

14051022c ಚೋದಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಗಮನಾರ್ಥಂ ತವಾನಘ||

ಧರ್ಮಾತ್ಮ ! ಅನಘ ! ರಾಜಾ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಬಳಿಸಾರಿ
ದ್ವಾರಕೆಗೆ ನೀನು ಹೋಗಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು
ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

14051023a ರುಚಿತಂ ಹಿ ಮಮೈತತ್ತೇ ದ್ವಾರಕಾಗಮನಂ ಪ್ರಭೋ|

14051023c ಅಚಿರಾಚ್ಛೈವ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ವಂ ಮಾತುಲಂ ಮಧುಸೂದನ|

14051023e ಬಲದೇವಂ ಚ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ತಥಾನ್ಯಾನ್ವೃಷ್ಟಿಪುಂಗವಾನ್||

ಪ್ರಭೋ ! ಮಧುಸೂದನ ! ನನಗೂ ಕೂಡ ನೀನು ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಹೋಗಿ
ಬೇಗನೇ ಮಾವ ವಸುದೇವನನ್ನೂ, ದುರ್ಧರ್ಷ ಬಲದೇವನನ್ನೂ
ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ಯ ವೃಷ್ಟಿಪುಂಗವರನ್ನೂ ಕಾಣುವುದು
ಸರಿಯೆನಿಸುತ್ತಿದೆ.”

14051024a ಏವಂ ಸಂಭಾಷಮಾಣೌ ತೌ ಪ್ರಾಪ್ತೌ ವಾರಣಸಾಹ್ವಯಮ್|

14051024c ತಥಾ ವಿವಿಶತುಶ್ಶೋಭೌ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟನರಾಕುಲಮ್||

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹಸ್ತಿನಾಪುರವನ್ನು
ತಲುಪಿದರು ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟ ಪ್ರಜಾಸ್ತೋಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಆ
ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

14051025a ತೌ ಗತ್ವಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಗೃಹಂ ಶಕ್ರಗೃಹೋಪಮಮ್|

14051025c ದದೃಶಾತೇ ಮಹಾರಾಜ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಜನೇಶ್ವರಮ್||

14051026a ವಿದುರಂ ಚ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಂ ರಾಜಾನಂ ಚ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್|

14051026c ಭೀಮಸೇನಂ ಚ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಚ ಪಾಂಡವೌ|

14051026e ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಮುಪಾಸೀನಂ ಯುಯುತ್ಸುಂ ಚಾಪರಾಜಿತಮ್||

14051027a ಗಾಂಧಾರೀಂ ಚ ಮಹಾಪ್ರಾಚ್ಛಾಂ ಪೃಥಾಂ ಕೃಷ್ಣಾಂ ಚ ಭಾಮಿನೀಮ್|

14051027c ಸುಭದ್ರಾದ್ಯಾಶ್ಚ ತಾಃ ಸರ್ವಾ ಭರತಾನಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಸ್ತಥಾ|

14051027e ದದೃಶಾತೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ಸರ್ವಾ ಗಾಂಧಾರೀಂ ಪರಿವಾರ್ಯ ವೈ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಇಂದ್ರನ ಅರಮನೆಯಂತಿದ್ದ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಜನೇಶ್ವರ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನೂ,

ಬಹಾಬುದ್ಧಿ ವಿದುರನನ್ನೂ, ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನೂ, ದುರ್ಧರ್ಷ

ಭೀಮಸೇನನನ್ನೂ, ಪಾಂಡವ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರೀರ್ವರನ್ನೂ,

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅಪರಾಜಿತ ಯುಯುತ್ಸುವನ್ನೂ,

ಮಹಾಪ್ರಾಚ್ಛೆ ಗಾಂಧಾರಿಯನ್ನೂ, ಕುಂತಿಯನ್ನೂ, ಭಾಮಿನೀ

ಕೃಷ್ಣೆಯನ್ನೂ, ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಭರತಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ

ಕಂಡರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗಾಂಧಾರಿಯನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದಿದ್ದುದನ್ನು

ನೋಡಿದರು.

14051028a ತತಃ ಸಮೇತ್ಯ ರಾಜಾನಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಮರಿಂದಮೌ|

14051028c ನಿವೇದ್ಯ ನಾಮಧೇಯೇ ಸ್ವೇ ತಸ್ಯ ಪಾದಾವಗೃಹ್ಣತಾಮ್||

ಅನಂತರ ರಾಜಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಬಳಿಹೋಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರು

ಅರಿಂದಮರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಾಮಧೇಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು

ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

14051029a ಗಾಂಧಾರ್ಯಾಶ್ಚ ಪೃಥಾಯಾಶ್ಚ ಧರ್ಮರಾಜ್ಞಸ್ತಥೈವ ಚ|

14051029c ಭೀಮಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ತಥಾ ಪಾದಾವಗೃಹ್ಣತಾಮ್||

ಆ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾತ್ಮರೂ ಗಾಂಧಾರೀ, ಪೃಥಿ, ಧರ್ಮರಾಜ, ಮತ್ತು
ಭೀಮಸೇನರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

14051030a ಕ್ಷತ್ತಾರಂ ಚಾಪಿ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಕುಶಲಮವ್ಯಯಮ್|

14051030c ತೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ನೃಪತಿಂ ವೃದ್ಧಂ ತತಸ್ತಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತಾಮ್||

ಕ್ಷತ್ತ ವಿದುರನನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಕುಶಲ-ಆರೋಗ್ಯದ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ
ಅವರು ವೃದ್ಧ ನೃಪತಿಯೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ತಂಗಿದರು.

14051031a ತತೋ ನಿಶಿ ಮಹಾರಾಜ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಃ ಕುರೂದ್ವಹಾನ್|

14051031c ಜನಾರ್ದನಂ ಚ ಮೇಧಾವೀ ವ್ಯಸರ್ಜಯತ ಮೈ ಗೃಹಾನ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಮೇಧಾವೀ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು
ಕುರೂದ್ವಹರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ
ಬಿಡುಬಿಟ್ಟನು.

14051032a ತೇಽನುಜ್ಞಾತಾ ನೃಪತಿನಾ ಯಯುಃ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ನಿವೇಶನಮ್|

14051032c ಧನಂಜಯಗೃಹಾನೇವ ಯಯೌ ಕೃಷ್ಣಸ್ತು ವೀರ್ಯವಾನ್||

ನೃಪತಿಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಆಜ್ಞೆಪಡೆದು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಅರಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ವೀರ್ಯವಾನ್ ಕೃಷ್ಣನಾದರೋ
ಧನಂಜಯನ ಅರಮನೆಗೇ ಹೋದನು.

14051033a ತತ್ರಾರ್ಚಿತೋ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಸರ್ವ ಕಾಮೈರುಪಸ್ಥಿತಃ|

14051033c ಕೃಷ್ಣಃ ಸುಷ್ವಾಪ ಮೇಧಾವೀ ಧನಂಜಯಸಹಾಯವಾನ್||

ಧನಂಜಯನ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದ ಮೇಧಾವೀ ಕೃಷ್ಣನು ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಕಾಮಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅರ್ಚಿತನಾಗಿ ಮಲಗಿದನು.

14051034a ಪ್ರಭಾತಾಯಾಂ ತು ಶರ್ವಯಾಂ ಕೃತಪೂರ್ವಾ ಹ್ಣಿಕಕ್ರಿಯೌ|

14051034c ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಭವನಂ ಜಗ್ಮತುಃ ಪರಮಾರ್ಚಿತೌ|

14051034e ಯತ್ರಾಸ್ತೇ ಸ ಸಹಾಮಾತ್ಯೋ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಮಹಾಮನಾಃ||

ರಾತ್ರಿಕಳೆದು ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಪೂರ್ವಾ ಹ್ಣಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ಪರಮಾರ್ಚಿತರೂ ಧರ್ಮರಾಜನ ಭವನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಧರ್ಮರಾಜನು ಅಮಾತ್ಯರೊಂದಿಗಿದ್ದನು.

14051035a ತತಸ್ತೌ ತತ್ಪ್ರವಿಶ್ಯಾಥ ದದೃಶಾತೇ ಮಹಾಬಲೌ|

14051035c ಧರ್ಮರಾಜಾನಮಾಸೀನಂ ದೇವರಾಜಮಿವಾಶ್ವಿನೌ||

ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳಂತಿದ್ದ ಆ ಈರ್ವರು ಮಹಾಬಲರೂ ಭವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದೇವರಾಜನಂತೆ ಆಸೀನನಾಗಿದ್ದ ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಕಂಡರು.

14051036a ತೌ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ರಾಜಾನಂ ವಾಷ್ಣೇಯಕುರುಪುಂಗವೌ|

14051036c ನಿಷೀದತುರನುಜ್ಞಾತೌ ಪ್ರೀಯಮಾಣೇನ ತೇನ ವೈ||

ರಾಜನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ ಆ ಇಬ್ಬರು ವಾಷ್ಣೇಯ-ಕುರುಪುಂಗವರೂ

ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅನುಜ್ಞಾತರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

14051037a ತತಃ ಸ ರಾಜಾ ಮೇಧಾವೀ ವಿವಕ್ಷೂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ತಾವುಭೌ|

14051037c ಪ್ರೋವಾಚ ವದತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ವಚನಂ ರಾಜಸತ್ತಮಃ||

ಅನಂತರ ಮೇಧಾವೀ, ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ರಾಜಸತ್ತಮ ರಾಜನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅವರು ಏನೋ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವರೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು.

14051038a ವಿವಕ್ಷೂ ಹಿ ಯುವಾಂ ಮನ್ಯೇ ವೀರೌ ಯದುಕುರೂದ್ವಹೌ|

14051038c ಬ್ರೂತ ಕರ್ತಾಸ್ಮಿ ಸರ್ವಂ ವಾಂ ನ ಚಿರಾನ್ಮಾ ವಿಚಾರ್ಯತಾಮ್||

“ವೀರ ಯದುಕುರೂದ್ವಹರೇ! ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಲು ಬಯಸಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಬೇಗನೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸುವುದು ಬೇಡ!”

14051039a ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಫಲ್ಲನಸ್ತತ್ರ ಧರ್ಮರಾಜಾನಮಬ್ರವೀತ್|

14051039c ವಿನೀತವದುಪಾಗಮ್ಯ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದ ಫಲ್ಲನನು ವಿನೀತನಾಗಿ ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14051040a ಅಯಂ ಚಿರೋಷಿತೋ ರಾಜನ್ವಾಸುದೇವಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

14051040c ಭವಂತಂ ಸಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ಪಿತರಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛತಿ||

“ರಾಜನ್! ಈ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ವಾಸುದೇವನು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಮಯ

ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

14051041a ಸ ಗಚ್ಛೇದಭ್ಯನುಜ್ಞಾತೋ ಭವತಾ ಯದಿ ಮನ್ಯಸೇ|

14051041c ಆನರ್ತನಗರೀಂ ವೀರಸ್ತದನುಜ್ಞಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ನೀನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೆ ಮತ್ತು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತರೆ ಈ ವೀರನು ಆನರ್ತನಗರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು!”

14051042 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

14051042a ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಭದ್ರಂ ತೇ ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ಮಧುಸೂದನ|

14051042c ಪುರೀಂ ದ್ವಾರವತೀಮದ್ಯ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಶೂರಸುತಂ ಪ್ರಭುಮ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಮಧುಸೂದನ! ಇಂದೇ ನೀನು ಪ್ರಭು ಶೂರಸುತನನ್ನು ಕಾಣಲು ದ್ವಾರವತೀ ಪುರಿಗೆ ಹೋಗು.

14051043a ರೋಚತೇ ಮೇ ಮಹಾಬಾಹೋ ಗಮನಂ ತವ ಕೇಶವ|

14051043c ಮಾತುಲಶ್ಚಿರದೃಷ್ಟೋ ಮೇ ತ್ವಯಾ ದೇವೀ ಚ ದೇವಕೀ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಕೇಶವ! ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳುವುದು ಸಮುಚಿತವೆಂದು ನನಗೂ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಮಾವ ಮತ್ತು ದೇವೀ ದೇವಕಿಯನ್ನು ನೀನು ನೋಡದೆ ಬಹಳ ಸಮಯವಾಯಿತು.

14051044a ಮಾತುಲಂ ವಸುದೇವಂ ತ್ವಂ ಬಲದೇವಂ ಚ ಮಾಧವ|

14051044c ಪೂಜಯೇಥಾ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಮದ್ವಾಕ್ಯೇನ ಯಥಾರ್ಹತಃ||

ಮಾಧವ ! ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ! ಸೋದರ ಮಾವ ವಸುದೇವ ಮತ್ತು
ಬಲದೇವರನ್ನು ನೀನು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸು.

14051045a ಸ್ಮರೇಥಾಶ್ಚಾಪಿ ಮಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಭೀಮಂ ಚ ಬಲಿನಾಂ ವರಮ್||

14051045c ಫಲ್ಲನಂ ನಕುಲಂ ಚೈವ ಸಹದೇವಂ ಚ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ ! ನಿತ್ಯವೂ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು, ಬಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಮನನ್ನು,
ಫಲ್ಲನನನ್ನು ಮತ್ತು ನಕುಲ-ಸಹದೇವರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ
ಇರಬೇಕು.

14051046a ಆನರ್ತಾನವಲೋಕ್ಯ ತ್ವಂ ಪಿತರಂ ಚ ಮಹಾಭುಜ|

14051046c ವೃಷ್ಟಿಂಶ್ಚ ಪುನರಾಗಚ್ಛೇರ್ಹಯಮೇಧೇ ಮಮಾನಘ||

ಮಹಾಭುಜ ! ಅನಘ ! ಆನರ್ತರನ್ನೂ ತಂದೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು
ವೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ಪುನಃ ನನ್ನ ಅಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ನೀನು
ಆಗಮಿಸಬೇಕು.

14051047a ಸ ಗಚ್ಛ ರತ್ನಾನ್ಯಾದಾಯ ವಿವಿಧಾನಿ ವಸೂನಿ ಚ|

14051047c ಯಚ್ಚಾಪ್ಯನ್ಯನ್ಮನೋಜ್ಞಂ ತೇ ತದಪ್ಯಾದತ್ಸ್ಯ ಸಾತ್ವತ||

ಸಾತ್ವತ ! ರತ್ನಗಳನ್ನೂ, ವಿವಿಧ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ನಿನಗೆ
ಮನೋಜ್ಞವಾದ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು !

14051048a ಇಯಂ ಹಿ ವಸುಧಾ ಸರ್ವಾ ಪ್ರಸಾದಾತ್ತವ ಮಾಧವ|

14051048c ಅಸ್ಮಾನುಪಗತಾ ವೀರ ನಿಹತಾಶ್ಚಾಪಿ ಶತ್ರವಃ||

ಮಾಧವ ! ವೀರ ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ನಾವು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ವಧಿಸಿ
ಈ ಸರ್ವ ವಸುಧೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.”

14051049a ಏವಂ ಬ್ರುವತಿ ಕೌರವ್ಯೇ ಧರ್ಮರಾಜೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೇ|

14051049c ವಾಸುದೇವೋ ವರಃ ಪುಂಸಾಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಕೌರವ್ಯ ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠ
ವಾಸುದೇವನು ಇಂತೆಂದನು:

14051050a ತವೈವ ರತ್ನಾನಿ ಧನಂ ಚ ಕೇವಲಮ್

ಧರಾ ಚ ಕೃತ್ಸ್ಮಾ ತು ಮಹಾಭುಜಾದ್ಯ ವೈ|

14051050c ಯದಸ್ತಿ ಚಾನ್ಯದ್ರವಿಣಂ ಗೃಹೇಷು ಮೇ

ತ್ವಮೇವ ತಸ್ಯೇಶ್ವರ ನಿತ್ಯಮೀಶ್ವರಃ||

“ಈಶ್ವರ ! ಮಹಾಭುಜ ! ರತ್ನಗಳು, ಧನ, ಸಮಗ್ರ ಭೂಮಂಡಲ
ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇಂದು ನಿನ್ನದೇ ಆಗಿವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ನನ್ನ
ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತು ನಿನಗೇ ಸೇರಿದ್ದು. ಅವುಗಳಿಗೆ
ನೀನೇ ಒಡೆಯ !”

14051051a ತಥೇತ್ಯಥೋಕ್ತಃ ಪ್ರತಿಪೂಜಿತಸ್ತದಾ

ಗದಾಗ್ರಜೋ ಧರ್ಮಸುತೇನ ವೀರ್ಯವಾನ್|

14051051c ಪಿತೃಷ್ಟಸಾಮಭ್ಯವದದ್ಯಥಾವಿಧಿ

ಸಂಪೂಜಿತಶ್ಚಾಪ್ಯಗಮತ್ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮ್||

ಧರ್ಮಸುತನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಲು
 ಗದಾಗ್ರಜ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ತಂಗಿ ಕುಂತಿಯ
 ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು
 ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಿದನು.

14051052a ತಯಾ ಸ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರತಿನಂದಿತಸ್ತದಾ

ತಥೈವ ಸರ್ವೈರ್ವಿದುರಾದಿಭಿಸ್ತತಃ|

14051052c ವಿನಿಯಯೌ ನಾಗಪುರಾದ್ಗದಾಗ್ರಜೋ

ರಥೇನ ದಿವ್ಯೇನ ಚತುರ್ಯುಜಾ ಹರಿಃ||

ಅವಳಿಂದ ಪ್ರತಿನಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ವಿದುರಾದಿ
 ಎಲ್ಲರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಗದಾಗ್ರಜ ಚತುರ್ಭುಜ ಹರಿಯು
 ದಿವ್ಯರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಿಂದ ಹೊರಟನು.

14051053a ರಥಂ ಸುಭದ್ರಾಮಧಿರೋಪ್ಯ ಭಾಮಿನೀಂ

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯಾನುಮತೇ ಜನಾರ್ದನಃ|

14051053c ಪಿತೃಷ್ಟಸಾಯಾಶ್ಚ ತಥಾ ಮಹಾಭುಜೋ

ವಿನಿಯಯೌ ಪೌರಜನಾಭಿಸಂವೃತಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಮತ್ತು ಅತ್ತೆ ಕುಂತಿಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು
 ಮಹಾಭುಜ ಜನಾರ್ದನನು ಭಾಮಿನೀ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ರಥದಲ್ಲಿ
 ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೌರಜನರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟನು.

14051054a ತಮಸ್ವಗಾದ್ವಾನರವರ್ಯಕೇತನಃ

ಸಸಾತ್ಯಕಿರ್ಮಾದ್ರವತೀಸುತಾವಪಿ|

14051054c ಅಗಾಧಬುದ್ಧಿವಿದುರಶ್ಚ ಮಾಧವಂ

ಸ್ವಯಂ ಚ ಭೀಮೋ ಗಜರಾಜವಿಕ್ರಮಃ||

ಕಪಿಧ್ವಜ ಅರ್ಜುನ, ಸಾತ್ಯಕಿ, ಮಾದ್ರೀಸುತರೀರ್ವರು, ಅಗಾಧ ಬುದ್ಧಿ
ವಿದುರ ಮತ್ತು ಗಜರಾಜ ವಿಕ್ರಮಿ ಸ್ವಯಂ ಭೀಮ ಇವರು ಸ್ವಲ್ಪ
ದೂರದವರೆಗೆ ಮಾಧವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋದರು.

14051055a ನಿವರ್ತಯಿತ್ವಾ ಕುರುರಾಷ್ಟ್ರವರ್ಧನಾಂಸ್

ತತಃ ಸ ಸರ್ವಾನ್ವಿದುರಂ ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

14051055c ಜನಾರ್ದನೋ ದಾರುಕಮಾಹ ಸತ್ವರಃ

ಪ್ರಚೋದಯಾಶ್ವಾನಿತಿ ಸಾತ್ಯಕಿಸ್ತದಾ||

ವಿದುರ ಮತ್ತು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಕುರುರಾಷ್ಟ್ರವರ್ಧನರನ್ನೂ ಹಿಂದಿರುಗಲು
ಹೇಳಿ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಜನಾರ್ದನನು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ
ಹೋಗಲು ಪ್ರಚೋದಿಸುವಂತೆ ದಾರುಕ ಮತ್ತು ಸಾತ್ಯಕಿಯರಿಗೆ
ಹೇಳಿದನು.

14051056a ತತೋ ಯಯೌ ಶತ್ರುಗಣಪ್ರಮರ್ದನಃ

ಶಿನಿಪ್ರವೀರಾನುಗತೋ ಜನಾರ್ದನಃ|

14051056c ಯಥಾ ನಿಹತ್ಯಾರಿಗಣಾನ್ಯತಕ್ರತುರ್

ದಿವಂ ತಥಾನರ್ತಪುರೀಂ ಪ್ರತಾಪವಾನ್||

ಅನಂತರ ಶತ್ರುಗಣಪ್ರಮರ್ದನ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಜನಾರ್ದನನು
 ಶಿನಿಪ್ರವೀರನೊಂದಿಗೆ ಅರಿಗಣಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಶತಕ್ರತುವು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ
 ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಆನರ್ತಪುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಯಾಣೇ
 ಏಕಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಯಾಣ
 ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೨

ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ ಮುನಿ ಉತ್ತಂಕನು ಕುರು-ಪಾಂಡವರ ನಡುವೆ
 ಸಂಧಿಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತೇ ಎಂದು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಕೇಳುವುದು (೧-
 ೧೪). ಕೃಷ್ಣನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರೂ
 ನಾಶವಾದುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಉತ್ತಂಕನು ಅವನಿಗೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡಲು
 ಮುಂದಾದುದು (೧೫-೨೬).

14052001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14052001a ತಥಾ ಪ್ರಯಾಂತಂ ವಾಷ್ಣೇಯಂ ದ್ವಾರಕಾಂ ಭರತರ್ಷಭಾಃ|

14052001c ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ನ್ಯವರ್ತಂತ ಸಾನುಯಾತ್ರಾಃ ಪರಂತಪಾಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ವಾಷ್ಣೇಯನು ದ್ವಾರಕೆಗೆ
 ಹೊರಡುವಾಗ ಪರಂತಪ ಭರತರ್ಷಭರು ಅವನನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ

ಆಲಂಗಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಸೇವಕರೊಡನೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು.

14052002a ಪುನಃ ಪುನಶ್ಚ ವಾಷ್ಣೇಯಂ ಪರ್ಯಷ್ಟಜತ ಫಲ್ಲನಃ|

14052002c ಆ ಚಕ್ಷುವಿಷಯಾಚ್ಛೇನಂ ದದರ್ಶ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಫಲ್ಲನನು ವಾಷ್ಣೇಯನನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಕಾಣುವವರೆಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅವನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು.

14052003a ಕೃಚ್ಛೇಣೈವ ಚ ತಾಂ ಪಾರ್ಥೋ ಗೋವಿಂದೇ ವಿವಿವೇಶಿತಾಮ್|

14052003c ಸಂಜಹಾರ ತದಾ ದೃಷ್ಟಿಂ ಕೃಷ್ಣಶ್ಚಾಪ್ಯಪರಾಜಿತಃ||

ಗೋವಿಂದನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರ್ಥನು ಅವನು ಕಾಣದಂತಾದಾಗ ಕಷ್ಟದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

ಅಪರಾಜಿತ ಕೃಷ್ಣನೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದನು.

14052004a ತಸ್ಯ ಪ್ರಯಾಣೇ ಯಾನ್ಯಾಸನ್ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

14052004c ಬಹೂನ್ಯದ್ಭುತರೂಪಾಣಿ ತಾನಿ ಮೇ ಗದತಃ ಶೃಣು||

ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಪ್ರಯಾಣಿಸುವಾಗ ಅನೇಕ ಅದ್ಭುತ ನಿಮಿತ್ತಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

14052005a ವಾಯುವೇಗೇನ ಮಹತಾ ರಥಸ್ಯ ಪುರತೋ ವವೌ|

14052005c ಕುರ್ವನ್ನಿಃಶರ್ಕರಂ ಮಾರ್ಗಂ ವಿರಜಸ್ಯಮಕಂಟಕಮ್||

ಭಿರುಗಾಳಿಯು ವೇಗದಿಂದ ರಥದ ಮುಂದೆ ಬೀಸಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು, ಧೂಳು ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳುಗಳು ಇರದಂತೆ ಮಾಡಿತು.

14052006a ವವರ್ಷ ವಾಸವಶ್ಚಾಪಿ ತೋಯಂ ಶುಚಿ ಸುಗಂಧಿ ಚ|

14052006c ದಿವ್ಯಾನಿ ಚೈವ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಪುರತಃ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವನಃ||

ಇಂದ್ರನೂ ಕೂಡ ಶಾಂಙ್ಗಧನ್ವಿಯ ಎದಿರು ಶುಭ್ರವೂ
ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವೂ ಆದ ಮಳೆಯನ್ನೂ ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ
ಸುರಿಸಿದನು.

14052007a ಸ ಪ್ರಯಾತೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸಮೇಷು ಮರುಧನ್ವಸು|

14052007c ದದರ್ಶಾಥ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠಮುತ್ತಂಕಮಮಿತೌಜಸಮ್||

ಆ ಮಹಾಬಾಹುವು ಸಮಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮರುಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ
ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅಮಿತೌಜಸ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಉತ್ತಂಕನನ್ನು
ಕಂಡನು.

14052008a ಸ ತಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ತೇಜಸ್ವೀ ಮುನಿಂ ಪೃಥುಲಲೋಚನಃ|

14052008c ಪೂಜಿತಸ್ತೇನ ಚ ತದಾ ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛದನಾಮಯಮ್||

ವಿಶಾಲಾಕ್ಷನು ಆ ತೇಜಸ್ವೀ ಮುನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅವನಿಂದ
ಪ್ರತಿಪೂಜೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೃಷ್ಣನು ಅವನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು
ವಿಚಾರಿಸಿದನು.

14052009a ಸ ಪೃಷ್ಠಃ ಕುಶಲಂ ತೇನ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಮಧುಸೂದನಮ್|

14052009c ಉತ್ತಂಕೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಮಾಧವಮ್||

ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಧುಸೂದನನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠ ಉತ್ತಂಕನು ಮಾಧವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು:

14052010a ಕಚ್ಚಿ ಚ್ಚಾರೇ ತ್ವಯಾ ಗತ್ವಾ ಕುರುಪಾಂಡವಸದ್ಮ ತತ್|

14052010c ಕೃತಂ ಸೌಭ್ರಾತ್ರಮಚಲಂ ತನ್ಮೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

“ಶೌರೇ! ನೀನು ಕುರು-ಪಾಂಡವರ ಸದನಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎರಡೂ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಭ್ರಾತೃಭಾವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿಸಿ ಬಂದೆಯಾ? ಅದರ ಕುರಿತು ನೀನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

14052011a ಅಭಿಸಂಧಾಯ ತಾನ್ವೀರಾನುಪಾವೃತ್ತೋಽಸಿ ಕೇಶವ|

14052011c ಸಂಬಂಧಿನಃ ಸುದಯಿತಾನ್ಸತತಂ ವೃಷ್ಟಿಪುಂಗವ||

ಕೇಶವ! ವೃಷ್ಟಿಪುಂಗವ! ಸತತವೂ ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಗಳೂ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರೂ ಆದ ಆ ವೀರರ ನಡುವೆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟು ಬಂದೆಯಾ?

14052012a ಕಚ್ಚಿ ತ್ಪಾಂಡುಸುತಾಃ ಪಂಚ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಚಾತ್ಮಜಾಃ|

14052012c ಲೋಕೇಷು ವಿಹರಿಷ್ಯಂತಿ ತ್ವಯಾ ಸಹ ಪರಂತಪ||

ಪರಂತಪ! ಐವರು ಪಾಂಡುಸುತರು ಮತ್ತು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಕ್ಕಳು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ತಾನೇ?

14052013a ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರೇಷು ಚ ರಾಜಾನಃ ಕಚ್ಚಿ ತ್ಪಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ವೈ ಸುಖಿಮಾ|

14052013c ಕೌರವೇಷು ಪ್ರಶಾಂತೇಷು ತ್ವಯಾ ನಾಥೇನ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ! ನಾಥನಾದ ನೀನು ಕೌರವರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ

ನಂತರ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಇರುವರು
ತಾನೇ?

14052014a ಯಾ ಮೇ ಸಂಭಾವನಾ ತಾತ ತ್ವಯಿ ನಿತ್ಯಮವರ್ತತ|

14052014c ಅಪಿ ಸಾ ಸಫಲಾ ಕೃಷ್ಣ ಕೃತಾ ತೇ ಭರತಾನ್ವತಿ||

ಕೃಷ್ಣ! ಮಗೂ! ನೀನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ ಎಂದು ನನಗೆ
ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಭರವಸೆಯಿದ್ದಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತರ ಪ್ರತಿ
ನಿನಗಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ಸಂಧಿಯು ಸಫಲವಾಗಲೇ ಬೇಕಿತ್ತು!”

14052015 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14052015a ಕೃತೋ ಯತ್ನೋ ಮಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಸೌಭ್ರಾತ್ರೇ ಕೌರವಾನ್ವತಿ|

14052015c ನ ಚಾಶಕ್ಯಂತ ಸಂಧಾತುಂ ತೇಽಧರ್ಮರುಚಯೋ ಮಯಾ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಕೌರವರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ
ಸೌಭ್ರಾತ್ಯತ್ವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಆದರೆ
ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾದ ಅವರು ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ
ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

14052016a ತತಸ್ತೇ ನಿಧನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಸುತಬಾಂಧವಾಃ|

14052016c ನ ದಿಷ್ಟಮಭ್ಯತಿಕ್ರಾಂತುಂ ಶಕ್ಯಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬಲೇನ ವಾ|

14052016e ಮಹರ್ಷೇ ವಿದಿತಂ ನೂನಂ ಸರ್ವಮೇತತ್ತವಾನಘ||

ಅನಂತರ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಕ್ಕಳು-ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ
ನಿಧನಹೊಂದಿದರು. ಬುದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಬಲಗಳಿಂದ ದೈವವನ್ನು

ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಹರ್ಷೇ ! ಅನಘ ! ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ
ತಿಳಿದಿದ್ದೇ ಆಗಿವೆ !

14052017a ತೇಽತ್ಯಕ್ರಾಮನ್ಮತಿಂ ಮಹ್ಯಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ವಿದುರಸ್ಯ ಚ|

14052017c ತತೋ ಯಮಕ್ಷಯಂ ಜಗ್ಮುಃ ಸಮಾಸಾದ್ಯೇತರೇತರಮ್||

ಮಹಾಮತಿ ಭೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ವಿದುರರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ
ಅವರು ಪರಸ್ಪರರರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಯಮಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

14052018a ಪಂಚ ವೈ ಪಾಂಡವಾಃ ಶಿಷ್ವಾ ಹತಮಿತ್ರಾ ಹತಾತ್ಮಜಾಃ|

14052018c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಶ್ಚ ನಿಹತಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಸುತಬಾಂಧವಾಃ||

ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಮಿತ್ರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಐವರು ಪಾಂಡವರು ಮಾತ್ರ
ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ರೆಲ್ಲರೂ ಮಕ್ಕಳು-
ಬಾಂಧವರೊಡನೆ ಹತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

14052019a ಇತ್ಯುಕ್ತವಚನೇ ಕೃಷ್ಣೇ ಭೃಶಂ ಕ್ರೋಧಸಮನ್ವಿತಃ|

14052019c ಉತ್ತಂಕಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ್ಮೈನಂ ರೋಷಾದುತ್ಫಾಲ್ಯ ಲೋಚನೇ||

ಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಉತ್ತಂಕನು ಅತ್ಯಂತ
ಕ್ರೋಧಸಮನ್ವಿತನಾದನು. ರೋಷದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿಕೊಂಡು
ಅವನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14052020a ಯಸ್ಮಾಚ್ಚಕ್ತೇನ ತೇ ಕೃಷ್ಣ ನ ತ್ರಾತಾಃ ಕುರುಪಾಂಡವಾಃ|

14052020c ಸಂಬಂಧಿನಃ ಪ್ರಿಯಾಸ್ತಸ್ಮಾಚ್ಚಪ್ಸ್ಯೇಽಹಂ ತ್ವಾಮಸಂಶಯಮ್||

“ಕೃಷ್ಣ! ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಬಂಧಿಗಳೂ ಪ್ರಿಯರೂ ಆಗಿದ್ದ ಕುರು-
ಪಾಂಡವರನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೀಗ
ಶಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ!

14052021a ನ ಚ ತೇ ಪ್ರಸಭಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತೇ ನಿಗೃಹ್ಯ ನಿವರ್ತಿತಾಃ|

14052021c ತಸ್ಮಾನ್ಮನ್ಯುಪರೀತಸ್ವಾಂ ಶಪ್ಸ್ಯಾಮಿ ಮಧುಸೂದನ||

ಮಧುಸೂದನ! ಬಲವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಯಾದರೂ ನೀನು ಅವರನ್ನು
ತಡೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ವಿನಾಶದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.
ಆದರೆ ನೀನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತನಾಗಿ ನಾನು
ನಿನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

14052022a ತ್ವಯಾ ಹಿ ಶಕ್ತೇನ ಸತಾ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರೇಣ ಮಾಧವ|

14052022c ಉಪಚೀರ್ಣಾಃ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಯಸ್ವೇತಾನ್ಸಮುಪೇಕ್ಷಥಾಃ||

ಮಾಧವ! ತಡೆಯಲು ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಮಿಥ್ಯಾಚಾರದಿಂದ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದೆ!”

14052023 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14052023a ಶೃಣು ಮೇ ವಿಸ್ತರೇಣೇದಂ ಯದ್ವಕ್ಷ್ಯೇ ಭೃಗುನಂದನ|

14052023c ಗೃಹಾಣಾನುನಯಂ ಚಾಪಿ ತಪಸ್ವೀ ಹ್ಯಸಿ ಭಾರ್ಗವ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಭೃಗುನಂದನ! ಭಾರ್ಗವ! ನೀನು
ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿರುವೆ! ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಡ! ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು
ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸು.

14052024a ಶ್ರುತ್ವಾ ತ್ವಮೇತದಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಮುಂಚೇಥಾಃ ಶಾಪಮದ್ಯ ವೈ|

14052024c ನ ಚ ಮಾಂ ತಪಸಾಲ್ಪೇನ ಶಕ್ತೋಽಭಿಭವಿತುಂ ಪುಮಾನ್||

ನನ್ನಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವ ವನ್ನು ಕೇಳಿದನಂತರ ನೀನು ನನಗೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಅಲ್ಪ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಯಾವ ಪುರುಷನೂ ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರನು.

14052025a ನ ಚ ತೇ ತಪಸೋ ನಾಶಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಜಪತಾಂ ವರ|

14052025c ತಪಸ್ತೇ ಸುಮಹದ್ವೀಪ್ತಂ ಗುರವಶ್ಚಾಪಿ ತೋಷಿತಾಃ||

ಜಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸು ನಾಶವಾಗುವುದನ್ನು ನಾನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗುರುವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಮಹಾ ದೀಪ್ತವಾದುದು.

14052026a ಕೌಮಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ತೇ ಜಾನಾಮಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

14052026c ದುಃಖಾರ್ಜಿತಸ್ಯ ತಪಸಸ್ತಸ್ಮಾನ್ನೇಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ವ್ಯಯಮ್||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಈ ತಪಸ್ಸನ್ನು ವ್ಯಯಗೊಳಿಸಲು ನಾನು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾಣೇ
ಕೃಷ್ಣೋತ್ತಂಕಸಮಾಗಮೇ ದ್ವಿಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ಕೃಷ್ಣೋತ್ತಂಕಸಮಾಗಮ ಎನ್ನುವ
ಐವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೨

ಕೃಷ್ಣನು ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಭೋದಿಸುತ್ತಾ “ಮನುಷ್ಯ
ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವ ನಾನು ಮನುಷ್ಯನಂತೆಯೇ
ನಡೆದುಕೊಂಡು ದೀನನಾಗಿ ಪಾಂಡವರೊಡನೆ
ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕೌರವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ
ಮೋಹಗ್ರಸ್ತರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ನನ್ನ ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ”
ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು (೧-೨೨).

14053001 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14053001a ಬ್ರೂಹಿ ಕೇಶವ ತತ್ತ್ವೇನ ತ್ವಮಧ್ಯಾತ್ಮಮನಿಂದಿತಮ್|

14053001c ಶ್ರುತ್ವಾ ಶ್ರೇಯೋಽಭಿಧಾಸ್ಯಾಮಿ ಶಾಪಂ ವಾ ತೇ ಜನಾರ್ದನ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೇಶವ! ಜನಾರ್ದನ! ಅನಿಂದಿತ
ಆಧ್ಯಾತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ
ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ಶಾಪವನ್ನಾದರೂ
ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

14053002 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14053002a ತಮೋ ರಜಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ವಿದ್ಧಿ ಭಾವಾನ್ಮದಾಶ್ರಯಾನ್|

14053002c ತಥಾ ರುದ್ರಾನ್ವಸೂಂಶ್ಚಾಪಿ ವಿದ್ಧಿ ಮತ್ಪ್ರಭವಾನ್ದ್ವಿಜ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜ! ತಮ, ರಜ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣಗಳು ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ನನ್ನ ಭಾವಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ರುದ್ರರು ಮತ್ತು ವಸುಗಳೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿ.

14053003a ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಚಾಪ್ಯಹಮ್|

14053003c ಸ್ಥಿತ ಇತ್ಯಭಿಜಾನೀಹಿ ಮಾ ತೇಽಭೂದತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೂ ಮತ್ತು ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ನಾನೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಬೇಡ.

14053004a ತಥಾ ದೈತ್ಯಗಣಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಪನ್ನಗಾನ್|

14053004c ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸಶ್ಚೈವ ವಿದ್ಧಿ ಮತ್ಪ್ರಭವಾನ್ದ್ವಿಜ||

ದ್ವಿಜ! ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವ ದೈತ್ಯಗಣಗಳೂ, ಯಕ್ಷ-ರಾಕ್ಷಸ-ಪನ್ನಗ ಗಣಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವ-ಅಪ್ಸರೆಯರೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವೆಂದು ತಿಳಿ.

14053005a ಸದಸಚ್ಚೈವ ಯತ್ರಾಹುರವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತಮೇವ ಚ|

14053005c ಅಕ್ಷರಂ ಚ ಕ್ಷರಂ ಚೈವ ಸರ್ವಮೇತನ್ಮದಾತ್ಮಕಮ್||

ಸತ್-ಅಸತ್, ಅವ್ಯಕ್ತ-ವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ-ಕ್ಷರ ಎಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಕರೆಯುವರೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನದೇ ಸ್ವರೂಪಗಳು.

14053006a ಯೇ ಚಾಶ್ರಮೇಷು ವೈ ಧರ್ಮಾಶ್ಚತುರ್ಷು ವಿಹಿತಾ ಮುನೇ|

14053006c ದೈವಾನಿ ಚೈವ ಕರ್ಮಾಣಿ ವಿದ್ಧಿ ಸರ್ವಂ ಮದಾತ್ಮಕಮ್||

ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳ ಧರ್ಮಗಳೂ ದೈವಕರ್ಮಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ.

14053007a ಅಸಚ್ಚ ಸದಸಚ್ಚೈವ ಯದ್ವಿಶ್ವಂ ಸದಸತಃ ಪರಮ್|

14053007c ತತಃ ಪರಂ ನಾಸ್ತಿ ಚೈವ ದೇವದೇವಾತ್ಸನಾತನಾತ್||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ಇವುಗಳ ಆಚೆಯಿರುವ ವಿಶ್ವವೂ ದೇವದೇವನಾದ ಸನಾತನನಾದ ನನ್ನ ಹೊರತಿಲ್ಲ.

14053008a ಓಂಕಾರಪ್ರಭವಾನ್ವೇದಾನ್ವಿದ್ಧಿ ಮಾಂ ತ್ವಂ ಭೃಗುದ್ವಹ|

14053008c ಯೂಪಂ ಸೋಮಂ ತಥೈವೇಹ ತ್ರಿದಶಾಪ್ಯಾಯನಂ ಮಖೇ||

14053009a ಹೋತಾರಮಪಿ ಹವ್ಯಂ ಚ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಂ ಭೃಗುನಂದನ|

14053009c ಅಧ್ವರ್ಯುಃ ಕಲ್ಪಕಶ್ಚಾಪಿ ಹವಿಃ ಪರಮಸಂಸ್ಕೃತಮ್||

ಭೃಗುದ್ವಹ ! ಭೃಗುನಂದನ ! ಓಂಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ವೇದಗಳೂ ನಾನೆಂದು ತಿಳಿ. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿಯ ಯೂಪ, ಸೋಮ, ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಹೋತಾರ, ಹವ್ಯ, ಅಧ್ವರ್ಯು, ಕಲ್ಪಕ, ಮತ್ತು ಪರಮಸಂಸ್ಕೃತ ಹವಿಸ್ಸು ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ.

14053010a ಉದ್ಗಾತಾ ಚಾಪಿ ಮಾಂ ಸ್ತೌತಿ ಗೀತಘೋಷೈರ್ಮಹಾಧ್ವರೇ|

14053010c ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೇಷು ಮಾಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯಾಂತಿಮಂಗಲವಾಚಕಾಃ|

14053010e ಸ್ತುವಂತಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾಣಂ ಸತತಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ||

ಮಹಾಧ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಗಾತರು ಗೀತಘೋಷಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ
 ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
 ಶಾಂತಿಮಂಗಲವಾಚಕ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರು ಸತತವಾಗಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಾದ
 ನನ್ನನ್ನೇ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

14053011a ವಿದ್ಧಿ ಮಹ್ಯಂ ಸುತಂ ಧರ್ಮಮಗ್ರಜಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

14053011c ಮಾನಸಂ ದಯಿತಂ ವಿಪ್ರ ಸರ್ವಭೂತದಯಾತ್ಮಕಮ್||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ವಿಪ್ರ! ಸರ್ವಭೂತದಯಾತ್ಮಕನಾದ ಧರ್ಮನು ನನ್ನ
 ಪ್ರೀತಿಯ ಹಿರಿಯ ಮಾನಸಪುತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿ.

14053012a ತತ್ರಾಹಂ ವರ್ತಮಾನ್ಯಶ್ಚ ನಿವೃತ್ಯೈಶ್ಚೈವ ಮಾನವೈಃ|

14053012c ಬಹ್ವೀಃ ಸಂಸರಮಾಣೋ ವೈ ಯೋನೀರ್ಹಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

14053013a ಧರ್ಮಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಾಯ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾಯ ಚ|

14053013c ತೈಸ್ತೈರ್ವೇಷೈಶ್ಚ ರೂಪೈಶ್ಚ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಭಾರ್ಗವ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಭಾರ್ಗವ! ನಿವೃತ್ತಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ
 ಮನುಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ನಾನಿರುತ್ತೇನೆ. ಧರ್ಮಸಂರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಮತ್ತು
 ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗೋಸ್ಕರ ನಾನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ
 ಬಹುವಿಧದ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ಆಯಾ ಯೋನಿಗಳಿಗೆ
 ಅನುರೂಪವಾದ ರೂಪ-ವೇಷ-ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತೇನೆ.

14053014a ಅಹಂ ವಿಷ್ಣುರಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶಕ್ರೋಽಥ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಃ|

14053014c ಭೂತಗ್ರಾಮಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಂಹಾರ ಏವ ಚ||

ನಾನು ವಿಷ್ಣು. ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮ. ಇಂದ್ರನೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.
ಸಕಲ ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ವಿನಾಶಗಳಿಗೆ ನಾನೇ
ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

14053015a ಅಧರ್ಮೇ ವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮಹಮಪ್ಯುತ|

14053015c ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸೇತುಂ ಬಧ್ನಾಮಿ ಚಲಿತೇ ಚಲಿತೇ ಯುಗೇ|

14053015e ತಾಸ್ತಾ ಯೋನೀಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯಾಹಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾನೇ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸಿ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಬರುತ್ತಿರುವ
ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಆಯಾ ಯೋನಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಧರ್ಮದ
ಸೇತುವೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ.

14053016a ಯದಾ ತ್ವಹಂ ದೇವಯೋನೌ ವರ್ತಾಮಿ ಭೃಗುನಂದನ|

14053016c ತದಾಹಂ ದೇವವತ್ಸರ್ವಮಾಚರಾಮಿ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಭೃಗುನಂದನ! ನಾನು ದೇವಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ
ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ದೇವತೆಯಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14053017a ಯದಾ ಗಂಧರ್ವಯೋನೌ ತು ವರ್ತಾಮಿ ಭೃಗುನಂದನ|

14053017c ತದಾ ಗಂಧರ್ವವಚ್ಛೇಷ್ವಾಃ ಸರ್ವಾಶ್ಚೇಷ್ವಾಮಿ ಭಾರ್ಗವ||

ಭೃಗುನಂದನ! ಭಾರ್ಗವ! ಗಂಧರ್ವಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಾಗ ನಾನು
ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಧರ್ವನಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ

ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14053018a ನಾಗಯೋನೌ ಯದಾ ಚೈವ ತದಾ ವರ್ತಾಮಿ ನಾಗವತ್|

14053018c ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಯೋನೀಶ್ಚ ಯಥಾವದ್ವಿಚರಾಮ್ಯಹಮ್||

ನಾಗಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಾಗ ನಾಗದಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಕ್ಷ-
ರಾಕ್ಷಸ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಾಗಲೂ ನಾನು ಅವರಂತೆಯೇ
ವರ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ.

14053019a ಮಾನುಷ್ಯೇ ವರ್ತಮಾನೇ ತು ಕೃಪಣಂ ಯಾಚಿತಾ ಮಯಾ|

14053019c ನ ಚ ತೇ ಜಾತಸಂಮೋಹಾ ವಚೋ ಗೃಹ್ಣಂತಿ ಮೇ ಹಿತಮ್||

ಈಗ ಮನುಷ್ಯ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವ ನಾನು
ಮನುಷ್ಯನಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡು ದೀನನಾಗಿ ಪಾಂಡವರೊಡನೆ
ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕೌರವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ
ಮೋಹಗ್ರಸ್ತರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ನನ್ನ ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.

14053020a ಭಯಂ ಚ ಮಹದುದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ರಾಸಿತಾಃ ಕುರವೋ ಮಯಾ|

14053020c ಕ್ರುದ್ಧೇವ ಭೂತ್ವಾ ಚ ಪುನರ್ಯಥಾವದನುದರ್ಶಿತಾಃ||

14053021a ತೇಽಧರ್ಮೇಣೇಹ ಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಪರೀತಾಃ ಕಾಲಧರ್ಮಣಾ|

14053021c ಧರ್ಮೇಣ ನಿಹತಾ ಯುದ್ಧೇ ಗತಾಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಮಹಾಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಯೂ ನಾನು ಕುರುಗಳನ್ನು ಬೆದರಿಸಿದೆನು.
ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿಯೂ ಕೂಡ ಪುನಃ ಅವರಿಗೆ ವಿಷಯವೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆನು.
ಆದರೆ ಅಧರ್ಮ ಸಂಯುಕ್ತರಾದ ಮತ್ತು ಕಾಲಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ

ಅವರು ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ
ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14053022a ಲೋಕೇಷು ಪಾಂಡವಾಶ್ಚೈವ ಗತಾಃ ಖ್ಯಾತಿಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

14053022c ಏತತ್ತೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ಪಾಂಡವರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.
ಇದೋ ನೀನು ಕೇಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ
ಕೃಷ್ಣವಾಕ್ಯೇ ತ್ರಿಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ಕೃಷ್ಣವಾಕ್ಯ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೂರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೪

ಕೃಷ್ಣನು ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ್ದ ತನ್ನ ಶಾಶ್ವತ
ವೈಷ್ಣವೀ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದುದು, ಉತ್ತಂಕನಿಂದ ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿ (೧-
೮). ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ “ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನೀರು ಬೇಕೆಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ
ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಕೆಗೆ ತೆರಳಿದುದು (೯-
೧೩). ಒಮ್ಮೆ ಮಾತಂಗನಿಂದ ನೀರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ಇದ್ದ ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ
ಕೃಷ್ಣನು ಮಾತಂಗ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂದ್ರನು ಅವನಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು
ನೀಡಲು ಬಂದಿದ್ದನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ

ಮಳೆಸುರಿಸುವ ವರವನ್ನು ನೀಡಿದುದು (೧೪-೩೫).

14054001 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14054001a ಅಭಿಜಾನಾಮಿ ಜಗತಃ ಕರ್ತಾರಂ ತ್ವಾಂ ಜನಾರ್ದನ|

14054001c ನೂನಂ ಭವತ್ಪ್ರಸಾದೋಽಯಮಿತಿ ಮೇ ನಾಸ್ತಿ ಸಂಶಯಃ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಜನಾರ್ದನ! ನೀನೇ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಕರ್ತಾರನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮತತ್ತ್ವವು ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ನನಗೆ ದೊರೆಯಿತು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

14054002a ಚಿತ್ತಂ ಚ ಸುಪ್ರಸನ್ನಂ ಮೇ ತ್ವದ್ಭಾವಗತಮಚ್ಯುತ|

14054002c ವಿನಿವೃತ್ತಶ್ಚ ಮೇ ಕೋಪ ಇತಿ ವಿದ್ಧಿ ಪರಂತಪ||

ಅಚ್ಯುತ! ನಿನ್ನಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದೆ. ಪರಂತಪ! ನನ್ನ ಕೋಪವೂ ಹೊರಟುಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ.

14054003a ಯದಿ ತ್ವನುಗ್ರಹಂ ಕಂ ಚಿತ್ತ್ವತ್ಕ್ರೋಽಹೋಽಹಂ ಜನಾರ್ದನ|

14054003c ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ರೂಪಮೈಶ್ವರಂ ತನ್ನಿದರ್ಶಯ||

ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದರೆ ಜನಾರ್ದನ! ನಿನ್ನ ಈಶ್ವರೀ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ತೋರಿಸು!”

14054004 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14054004a ತತಃ ಸ ತಸ್ಮೈ ಪ್ರೀತಾತ್ಮಾ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ತದ್ವಪುಃ|

14054004c ಶಾಶ್ವತಂ ವೈಷ್ಣವಂ ಧೀಮಾನ್ದದೃಶೇ ಯದ್ಧನಂಜಯಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಧೀಮಾನ್ ಕೃಷ್ಣನು
ಪ್ರೀತಾತ್ಮನಾಗಿ ಧನಂಜಯನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ್ದ ಶಾಶ್ವತ ವೈಷ್ಣವೀ
ರೂಪವನ್ನು ಉತ್ತಂಕನಿಗೂ ತೋರಿಸಿದನು.

14054005a ಸ ದದರ್ಶ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಮಹಾಭುಜಮ್|

14054005c ವಿಸ್ಮಯಂ ಚ ಯಯೌ ವಿಪ್ರಸ್ತದ್ಧೃಷ್ಟ್ವಾ ರೂಪಮೈಶ್ವರಮ್||

ವಿಪ್ರನು ಆ ಮಹಾತ್ಮ ವಿಶ್ವರೂಪ ಮಹಾಭುಜನನ್ನು ನೋಡಿದನು.
ಅವನ ಈಶ್ವರೀಯ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು.

14054006 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14054006a ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ್ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಯಸ್ಯ ತೇ ರೂಪಮೀದೃಶಮ್|

14054006c ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ತೇ ಪೃಥಿವೀ ವ್ಯಾಪ್ತಾ ಶಿರಸಾ ಚಾವೃತಂ ನಭಃ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ್! ಈ ರೂಪವಿರುವ ನಿನಗೆ
ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ ಮತ್ತು
ಶಿರಸ್ಸು ನಭವನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ!

14054007a ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರ್ಯನ್ಮಧ್ಯಂ ಜಠರೇಣ ತದಾವೃತಮ್|

14054007c ಭುಜಾಭ್ಯಾಮಾವೃತಾಶ್ಚಾಶ್ವಾಸ್ತ್ವಮಿದಂ ಸರ್ವಮಚ್ಯುತ||

ಆಕಾಶ-ಪೃಥ್ವಿಗಳ ನಡುವಿನ ಭಾಗವು ನಿನ್ನ ಜಠರಿಂದಲೇ
ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಚ್ಯುತ! ನಿನ್ನ ಎರಡು ಭುಜಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವೂ

ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನೇ ಆವರಿಸಿರುವೆ !

14054008a ಸಂಹರಸ್ವ ಪುನರ್ದೇವ ರೂಪಮಕ್ಷಯ್ಯಮುತ್ತಮಮ್|

14054008c ಪುನಸ್ತ್ವಾಂ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಶಾಶ್ವತಮ್||

ದೇವ ! ನಿನ್ನ ಈ ಅಕ್ಷಯ ಅನುತ್ತಮ ರೂಪವನ್ನು ಪುನಃ ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೋ ! ಪುನಃ ನಿನ್ನ ಅದೇ ಶಾಶ್ವತ ರೂಪದಿಂದ ನೋಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

14054009 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14054009a ತಮುವಾಚ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಗೋವಿಂದೋ ಜನಮೇಜಯ|

14054009c ವರಂ ವೃಣೀಷ್ಟೇತಿ ತದಾ ತಮುತ್ತಂಕೋಽಬ್ರವೀದಿದಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಜನಮೇಜಯ ! ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಗೋವಿಂದನು ಅವನಿಗೆ “ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ !” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು:

14054010a ಪರ್ಯಾಪ್ತ ಏಷ ಏವಾದ್ಯ ವರಸ್ವತ್ತೋ ಮಹಾದ್ಯುತೇ|

14054010c ಯತ್ತೇ ರೂಪಮಿದಂ ಕೃಷ್ಣ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಮ್||

“ಮಹಾದ್ಯುತೇ ! ಕೃಷ್ಣ ! ನಿನ್ನ ಈ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನೇನು ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆನೋ ಅದೇ ಇಂದು ನೀನು ನನಗೆ ನೀಡಿರುವ ವರ !”

14054011a ತಮಬ್ರವೀತ್ತುನಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಮಾ ತ್ವಮತ್ರ ವಿಚಾರಯ|

14054011c ಅವಶ್ಯಮೇತತ್ಕರ್ತವ್ಯಮಮೋಘಂ ದರ್ಶನಂ ಮಮ||

ಕೃಷ್ಣನು ಪುನಃ ಅವನಿಗೆ “ನನ್ನ ಈ ವಿಶ್ವರೂಪ ದರ್ಶನವು
ಅಮೋಘವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ವರವನ್ನು
ಕೇಳಿಕೋ! ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಬೇಡ!” ಎಂದನು.

14054012 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14054012a ಅವಶ್ಯಕರಣೀಯಂ ವೈ ಯದ್ಯೇತನ್ಮನ್ಯಸೇ ವಿಭೋ|

14054012c ತೋಯಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಯತ್ರೇಷ್ಟಂ ಮರುಷ್ಟೇತದ್ಧಿ ದುರ್ಲಭಮ್||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಭೋ! ನಾನು ಅವಶ್ಯವಾದುದನ್ನು
ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ ಇಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿ ನೀರು
ದೊರಕುವಂತೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು
ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ.”

14054013 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14054013a ತತಃ ಸಂಹೃತ್ಯ ತತ್ತೇಜಃ ಪ್ರೋವಾಚೋತ್ತಂಕಮೀಶ್ವರಃ|

14054013c ಏಷ್ಟವೈ ಸತಿ ಚಿಂತ್ಯೋಽಹಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ದ್ವಾರಕಾಂ ಯಯೌ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಂತರ ಈಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ
ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂದೆತೆಗೆದುಕೊಂಡು “ನಿನಗೆ ನೀರು ಬೇಕಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ
ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ತೆರಳಿದನು.

14054014a ತತಃ ಕದಾ ಚಿದ್ಭಗವಾನುತ್ತಂಕಸ್ತೋಯಕಾಂಕ್ಷಯಾ|

14054014c ತೃಷಿತಃ ಪರಿಚಕ್ರಾಮ ಮರೌ ಸಸ್ಮಾರ ಚಾಚ್ಯುತಮ್||

ಬಳಿಕ ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನ್ ಉತ್ತಂಕನು ಅತ್ಯಂತ ಬಾಯಾರಿದವನಾಗಿ

ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಬಯಸಿ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ
ನೀರಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಡಿದನು.

14054015a ತತೋ ದಿಗ್ವಾಸಸಂ ಧೀಮಾನ್ಮಾತಂಗಂ ಮಲಪಂಕಿನಮ್|

14054015c ಅಪಶ್ಯತ ಮರೌ ತಸ್ಮಿನ್ತ್ವಯೂಥಪರಿವಾರಿತಮ್||

ಆಗ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ದಿಗಂಬರನೂ ಕೊಳಕಿನಿಂದ
ಕೂಡಿದವನೂ ನಾಯಿಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತನೂ ಆಗಿದ್ದ
ಮಾತಂಗನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಂಡನು.

14054016a ಭೀಷಣಂ ಬದ್ಧನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಂ ಬಾಣಕಾರ್ಮುಕಧಾರಿಣಮ್|

14054016c ತಸ್ಯಾಧಃ ಸ್ತ್ರೋತಸೋಽಪಶ್ಯದ್ವಾರಿ ಭೂರಿ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ||

ಖಿಡ್ಗವನ್ನು ಬಿಗಿದು, ಬಾಣ-ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭೀಷಣನಾಗಿದ್ದ
ಅವನ ಬಳಿ ನೀರುತುಂಬಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಆ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನು
ಕಂಡನು.

14054017a ಸ್ಮರನ್ನೇವ ಚ ತಂ ಪ್ರಾಹ ಮಾತಂಗಃ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ|

14054017c ಏಹ್ಯುತ್ತಂಕ ಪ್ರತೀಚ್ಛಸ್ವ ಮತ್ತೋ ವಾರಿ ಭೃಗೂದ್ವಹ|

14054017e ಕೃಪಾ ಹಿ ಮೇ ಸುಮಹತೀ ತ್ವಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೃಟ್ಸಮಾಹತಮ್||

ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆ ಮಾತಂಗನು ನಗುತ್ತಿರುವನೋ
ಎನ್ನುವಂತೆ ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಭೃಗೂದ್ವಹ! ಉತ್ತಂಕ! ಇತ್ತ
ಬಾ! ನನ್ನ ಈ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ! ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲಿರುವ
ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಕರವುಂಟಾಗಿದೆ!”

14054018a ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತೇನ ಸ ಮುನಿಸ್ತತ್ಪೋಯಂ ನಾಭ್ಯನಂದತ|

14054018c ಚಿಕ್ಷೇಪ ಚ ಸ ತಂ ಧೀಮಾನ್ವಾಗ್ಭಿರುಗ್ರಾಭಿರಚ್ಯುತಮ್||

ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮುನಿಯು ಆ ನೀರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಧೀಮಾನನು ಅಚ್ಯುತನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿದನು.

14054019a ಪುನಃ ಪುನಶ್ಚ ಮಾತಂಗಃ ಪಿಬಸ್ವೇತಿ ತಮಬ್ರವೀತ್|

14054019c ನ ಚಾಪಿಬತ್ಸ ಸಕ್ರೋಧಃ ಕ್ಷುಭಿತೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ||

ಮಾತಂಗನು ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಕ್ರೋಧದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ತನ್ನೊಳಗೇ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡವನಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ.

14054020a ಸ ತಥಾ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ತೇನ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತೋ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

14054020c ಶ್ವಭಿಃ ಸಹ ಮಹಾರಾಜ ತತ್ತ್ವವಾಂತರಧೀಯತ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ತನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ನಂತರ ನಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆ ಮಾತಂಗನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

14054021a ಉತ್ತಂಕಸ್ತಂ ತಥಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತೋ ವ್ರೀಡಿತಮಾನಸಃ|

14054021c ಮೇನೇ ಪ್ರಲಬ್ಧಮಾತ್ಮಾನಂ ಕೃಷ್ಣೇನಾಮಿತ್ರಘಾತಿನಾ||

ಅವನು ಹಾಗೆ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಉತ್ತಂಕನು ಅಮಿತ್ರಘಾತಿ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ತಾನು ಮೋಸಹೋದೆನೆಂದು ನಾಚಿಕೊಂಡನು.

14054022a ಅಥ ತೇನೈವ ಮಾರ್ಗೇಣ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಃ|

14054022c ಆಜಗಾಮ ಮಹಾಬಾಹುರುತ್ತಂಕಶ್ಚೈನಮಬ್ರವೀತ್||

ಆಗ ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರನು ಬಂದನು.

ಮಹಾಬಾಹು ಉತ್ತಂಕನು ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14054023a ನ ಯುಕ್ತಂ ತಾದೃಶಂ ದಾತುಂ ತ್ವಯಾ ಪುರುಷಸತ್ತಮ|

14054023c ಸಲಿಲಂ ವಿಪ್ರಮುಖ್ಯೈಭ್ಯೋ ಮಾತಂಗಸ್ಮೋತಸಾ ವಿಭೋ||

“ಪುರುಷಸತ್ತಮ ! ವಿಭೋ ! ಹಾಗೆ ವಿಪ್ರಮುಖ್ಯನಿಗೆ ಮಾತಂಗನ ಮೂಲಕ ನೀರನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದು ನಿನಗೆ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ !”

14054024a ಇತ್ಯುಕ್ತವಚನಂ ಧೀಮಾನ್ಮಹಾಬುದ್ಧಿರ್ಜನಾರ್ದನಃ|

14054024c ಉತ್ತಂಕಂ ಶ್ಲಕ್ಷಯಾ ವಾಚಾ ಸಾಂತ್ವಯನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಧೀಮಾನ್ ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಂತ ಜನಾರ್ದನನು ಉತ್ತಂಕನನ್ನು ಸಂತವಿಸುತ್ತಾ ಮಧುರವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14054025a ಯಾದೃಶೇನೇಹ ರೂಪೇಣ ಯೋಗ್ಯಂ ದಾತುಂ ವೃತೇನ ವೈ|

14054025c ತಾದೃಶಂ ಖಿಲು ಮೇ ದತ್ತಂ ತ್ವಂ ತು ತನ್ನಾವಬುಧ್ಯಸೇ||

“ನಿನಗೆ ಯಾವರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿತ್ತೋ ಅದೇ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವನು ನಿನಗೆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಆದರೆ ನೀನು ಆ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

14054026a ಮಯಾ ತ್ವದರ್ಥಮುಕ್ತೋ ಹಿ ವಜ್ರಪಾಣಿಃ ಪುರಂದರಃ|

14054026c ಉತ್ತಂಕಾಯಾಮೃತಂ ದೇಹಿ ತೋಯರೂಪಮಿತಿ ಪ್ರಭುಃ||

ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ನಾನು ವಜ್ರಪಾಣಿ ಪ್ರಭು ಪುರಂದರನಲ್ಲಿ
ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ನೀರಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಮೃತವನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು
ಹೇಳಿದ್ದೆನು.

14054027a ಸ ಮಾಮುವಾಚ ದೇವೇಂದ್ರೋ ನ ಮತ್ಕೋಮರ್ತ್ಯತಾಂ ಪ್ರಚೇತ್|

14054027c ಅನ್ಯಮಸ್ಮೈ ವರಂ ದೇಹೀತ್ಯಸಕೃದ್ಭುಗುನಂದನ||

ಭುಗುನಂದನ! ಆಗ ದೇವೇಂದ್ರನು “ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ
ಅಮರ್ತ್ಯರಾಗುವಂಥಹ ಅಮೃತವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು. ಅವನಿಗೆ
ಬೇರೆ ಏನಾದರೂ ವರವನ್ನು ಕೊಡು!” ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು.

14054028a ಅಮೃತಂ ದೇಯಮಿತ್ಯೇವ ಮಯೋಕ್ತಃ ಸ ಶಚೀಪತಿಃ|

14054028c ಸ ಮಾಂ ಪ್ರಸಾದ್ಯ ದೇವೇಂದ್ರಃ ಪುನರೇವೇದಮಬ್ರವೀತ್||

“ಅಮೃತವನ್ನೇ ಕೊಡಬೇಕು!” ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಲು ಶಚೀಪತಿ
ದೇವೇಂದ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಲು ಪುನಃ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

14054029a ಯದಿ ದೇಯಮವಶ್ಯಂ ವೈ ಮಾತಂಗೋಽಹಂ ಮಹಾದ್ಯುತೇ|

14054029c ಭೂತ್ವಾಮೃತಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಭಾರ್ಗವಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ||

“ಮಹಾದ್ಯುತೇ! ಒಂದುವೇಳೆ ಅವನಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನೇ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ
ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ನಾನು ಮಾತಂಗನಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮ ಭಾರ್ಗವನಿಗೆ
ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

14054030a ಯದ್ಯೇವಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ಭಾರ್ಗವೋಽಮೃತಮದ್ಯ ವೈ|

14054030c ಪ್ರದಾತುಮೇಷ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಭಾರ್ಗವಾಯಾಮೃತಂ ಪ್ರಭೋ|

14054030e ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತಸ್ವ ಹಂ ತೇನ ನ ದದ್ಯಾಮಿತಿ ಭಾರ್ಗವ||

ಪ್ರಭೋ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ಭಾರ್ಗವನು ಇಂದು ನನ್ನಿಂದ ಹೀಗೆ
ಅಮೃತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನಾದರೆ ಭಾರ್ಗವನಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು
ನೀಡಲು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಭಾರ್ಗವನು ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ನಾನು
ಅವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ !”

14054031a ಸ ತಥಾ ಸಮಯಂ ಕೃತ್ವಾ ತೇನ ರೂಪೇಣ ವಾಸವಃ|

14054031c ಉಪಸ್ಥಿತಸ್ವ ಯಾ ಚಾಪಿ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತೋಽಮೃತಂ ದದತ್|

14054031e ಚಂಡಾಲರೂಪೀ ಭಗವಾನ್ಸುಮಹಾಂಸ್ತೇ ವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ||

ಹೀಗೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಾಸವನು ಆ
ರೂಪದಿಂದ ನಿನಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬಂದಾಗ ನೀನು ಅದನ್ನು
ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದೆ. ಚಂಡಾಲರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನೀನು ಮಹಾ
ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿರುವೆ !

14054032a ಯತ್ತು ಶಕ್ಯಂ ಮಯಾ ಕರ್ತುಂ ಭೂಯ ಏವ ತವೇಪ್ಸಿತಮ್|

14054032c ತೋಯೇಪ್ಸಾಂ ತವ ದುರ್ಧರ್ಷ ಕರಿಷ್ಯೇ ಸಫಲಾಮಹಮ್||

ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯಂತೆ ನನ್ನಿಂದ ಏನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೋ
ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ದುರ್ಧರ್ಷ ! ನಿನ್ನ ಈ ನೀರಿನ ಬಯಕೆಯನ್ನು
ಸಫಲಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

14054033a ಯೇಷ್ಟಹಃಸು ತವ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಸಲಿಲೇಚ್ಛಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

14054033c ತದಾ ಮರೌ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಜಲಪೂರ್ಣಾಃ ಪಯೋಧರಾಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನಿನಗೆ ಯಾವಾಗಲೆಲ್ಲ ನೀರಿನ ಬಯಕೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಈ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆತುಂಬಿದ ಮೋಡಗಳು ಕವಿಯುತ್ತವೆ.

14054034a ರಸವಚ್ಚ ಪ್ರದಾಸ್ಯಂತಿ ತೇ ತೋಯಂ ಭೃಗುನಂದನ|

14054034c ಉತ್ತಂಕಮೇಘಾ ಇತ್ಯುಕ್ತಾಃ ಖ್ಯಾತಿಂ ಯಾಸ್ಯಂತಿ ಚಾಪಿ ತೇ||

ಭೃಗುನಂದನ! ಅವು ರಸವತ್ತಾದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಮೋಡಗಳು ಉತ್ತಂಕಮೇಘಗಳೆಂದೇ ಖ್ಯಾತಿಹೊಂದುತ್ತವೆ!”

14054035a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರೀತಿಮಾನ್ವಿಪ್ರಃ ಕೃಷ್ಣೇನ ಸ ಬಭೂವ ಹ|

14054035c ಅದ್ಯಾಪ್ಯುತ್ತಂಕಮೇಘಾಶ್ಚ ಮರೌ ವರ್ಷಂತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ವಿಪ್ರನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡನು. ಇಂದೂ ಕೂಡ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಉತ್ತಂಕಮೇಘಗಳು ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ
ಚತುಷ್ಟಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಉತ್ತಂಕನು ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ತಪಃಶಕ್ತಿಯ
 ಪರ್ಣನೆ (೧-೧೩). ಉತ್ತಂಕನ ಗುರುಪತ್ನಿ ಅಹಲೈಯು
 ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಸೌದಾಸನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿರುವ ದಿವ್ಯ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು
 ಕೇಳಿದುದು (೧೪-೨೯). ಉತ್ತಂಕನು ವನದಲ್ಲಿದ್ದ ನರಭಕ್ಷಕ
 ಸೌದಾಸನನ್ನು ನೋಡಿದುದು (೩೦-೩೫).

14055001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

14055001a ಉತ್ತಂಕಃ ಕೇನ ತಪಸಾ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಸುಮಹಾತಪಾಃ|

14055001c ಯಃ ಶಾಪಂ ದಾತುಕಾಮೋಽಭೂದ್ವಿಷ್ಣುವೇ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುವೇ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಎಲ್ಲವುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೇ ಕಾರಣನಾದ
 ವಿಷ್ಣುವಿಗೇ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬಯಸಿದ್ದ ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವೀ
 ಉತ್ತಂಕನು ಯಾವ ತಪಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು?”

14055002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14055002a ಉತ್ತಂಕೋ ಮಹತಾ ಯುಕ್ತಸ್ತಪಸಾ ಜನಮೇಜಯ|

14055002c ಗುರುಭಕ್ತಃ ಸ ತೇಜಸ್ವೀ ನಾನ್ಯಂ ಕಂ ಚಿದಪೂಜಯತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಜನಮೇಜಯ! ಉತ್ತಂಕನು ಮಹಾ
 ತಪಃಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಗುರುಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಆ ತೇಜಸ್ವಿಯು ಅನ್ಯ
 ಯಾರನ್ನೂ ಎಂದೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

14055003a ಸರ್ವೇಷಾಮೃಷಿಪುತ್ರಾಣಾಮೇಷ ಚಾಸೀನ್ಮನೋರಥಃ|

14055003c ಔತ್ತಂಕೀಂ ಗುರುವೃತ್ತಿಂ ವೈ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾಮಿತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಎಲ್ಲ ಋಷಿಪುತ್ರರ ಮನೋರಥವೂ ಉತ್ತಂಕನಿಗಿದ್ದಂಥಹ
ಗುರುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು.

14055004a ಗೌತಮಸ್ಯ ತು ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಬಹೂನಾಂ ಜನಮೇಜಯ|

14055004c ಉತ್ತಂಕೇಽಭ್ಯಧಿಕಾ ಪ್ರೀತಿಃ ಸ್ನೇಹಶ್ಚೈವಾಭವತ್ತದಾ||

ಗೌತಮನಿಗೆ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಉತ್ತಂಕನ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ
ಅಧಿಕ ಪ್ರೀತಿ-ಸ್ನೇಹಗಳಿದ್ದವು.

14055005a ಸ ತಸ್ಯ ದಮಶೌಚಾಭ್ಯಾಂ ವಿಕ್ರಾಂತೇನ ಚ ಕರ್ಮಣಾ|

14055005c ಸಮ್ಯಕ್ಶೈವೋಪಚಾರೇಣ ಗೌತಮಃ ಪ್ರೀತಿಮಾನಭೂತ್||

ಅವನು ದಮ, ಶೌಚ, ವಿಕ್ರಮ ಕರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ
ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಗೌತಮನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದನು.

14055006a ಅಥ ಶಿಷ್ಯಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸಮನುಜ್ಞಾಯ ಗೌತಮಃ|

14055006c ಉತ್ತಂಕಂ ಪರಯಾ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ನಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾತುಮೈಚ್ಛತ||

ಗೌತಮನು ತನ್ನ ಸಹಸ್ರಾರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತನು.
ಆದರೆ ಪರಮಪ್ರೀತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಹೋಗಲು
ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ.

14055007a ತಂ ಕ್ರಮೇಣ ಜರಾ ತಾತ ಪ್ರತಿಪೇದೇ ಮಹಾಮುನಿಮ್|

14055007c ನ ಚಾನ್ವಬುಧ್ಯತ ತದಾ ಸ ಮುನಿಗುರುವತ್ಸಲಃ||

ಮಗೂ ! ಕ್ರಮೇಣ ಮಹಾಮುನಿ ಉತ್ತಂಕನು ಮುಪ್ಪಾದನು.

ಗುರುವತ್ಸಲನಾಗಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ತಾನು ಮುಖ್ಯಾಗಿದ್ದುದರ ಅರಿವೆಯೂ ಉಂಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

14055008a ತತಃ ಕದಾ ಚಿದ್ರಾಜೇಂದ್ರ ಕಾಷ್ಠಾನ್ಯಾನಯಿತುಂ ಯಯೌ|

14055008c ಉತ್ತಂಕಃ ಕಾಷ್ಠಭಾರಂ ಚ ಮಹಾಂತಂ ಸಮುಪಾನಯತ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಹೀಗಿರಲು ಒಮ್ಮೆ ಉತ್ತಂಕನು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತರಲು ಹೋದನು. ಅವನು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದನು.

14055009a ಸ ತು ಭಾರಾಭಿಭೂತಾತ್ಮಾ ಕಾಷ್ಠಭಾರಮರಿಂದಮ|

14055009c ನಿಷ್ಪಿಪೇಷ ಕ್ಷಿತೌ ರಾಜನ್ವರಿಶ್ರಾಂತೋ ಬುಭುಕ್ಷಿತಃ||

ರಾಜನ್! ಅರಿಂದಮ! ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಭಾರದಿಂದ ಅವನು ಬಳಲಿದನು. ಆಗ ಅವನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು.

14055010a ತಸ್ಯ ಕಾಷ್ಠೇ ವಿಲಗ್ನಾಭೂಜ್ಜಟಾ ರೂಪ್ಯಸಮಪ್ರಭಾ|

14055010c ತತಃ ಕಾಷ್ಠೈಃ ಸಹ ತದಾ ಪಪಾತ ಧರಣೀತಲೇ||

ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಜಟೆಯು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಗ ಅವನು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಹೊರೆಯೊಂದಿಗೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

14055011a ತತಃ ಸ ಭಾರನಿಷ್ಪಿಷ್ಟಃ ಕ್ಷುಧಾವಿಷ್ಟಶ್ಚ ಭಾರ್ಗವಃ|

14055011c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾಂ ವಯಸೋಽವಸ್ಥಾಂ ರುರೋದಾರ್ತಸ್ವರಂ ತದಾ||

ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಹೊರೆಯ ಭಾರದಿಂದ ಜಜ್ಜಿಹೋಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದ ಆ ಭಾರ್ಗವನು ತನ್ನ ಮುಪ್ಪಿನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ರೋದಿಸಿದನು.

14055012a ತತೋ ಗುರುಸುತಾ ತಸ್ಯ ಪದ್ಮಪತ್ರನಿಭೇಕ್ಷಣಾ|

14055012c ಜಗ್ರಾಹಾಶ್ರೂಣಿ ಸುಶ್ರೋಣೀ ಕರೇಣ ಪೃಥುಲೋಚನಾ|

14055012e ಪಿತುರ್ನಿಯೋಗಾದ್ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ಶಿರಸಾವನತಾ ತದಾ||

ಆಗ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪದ್ಮಪತ್ರದಂತೆ ವಿಶಾಲ ಮುಖವಿದ್ದ, ವಿಶಾಲ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದ, ಗುರು ಗೌತಮನ ಮಗಳು ಧರ್ಮಜ್ಞೆ ಸುಶ್ರೋಣಿಯು ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಉತ್ತಂಕನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಳು.

14055013a ತಸ್ಯಾ ನಿಪೇತತುರ್ದಗ್ಧೌ ಕರೌ ತೈರಶ್ರುಬಿಂದುಭಿಃ|

14055013c ನ ಹಿ ತಾನಶ್ರುಪಾತಾನ್ವೈ ಶಕ್ತಾ ಧಾರಯಿತುಂ ಮಹೀ||

ಉತ್ತಂಕನ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಹನಿಗಳಿಂದ ಅವಳ ಕೈಗಳು ಸುಟ್ಟು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವು. ಹಾಗೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಭೂಮಿಯೂ ಕೂಡ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತಳಾಗಲಿಲ್ಲ.

14055014a ಗೌತಮಸ್ತ್ವ ಬ್ರವೀದ್ವಿಪ್ರಮುತ್ತಂಕಂ ಪ್ರೀತಮಾನಸಃ|

14055014c ಕಸ್ಮಾ ತ್ತಾತ ತವಾದ್ಯೇಹ ಶೋಕೋತ್ತರಮಿದಂ ಮನಃ|

14055014e ಸ ಸ್ವೈರಂ ಬ್ರೂಹಿ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ವಚಃ||

ಆಗ ಪ್ರೀತಮಾನಸನಾದ ಗೌತಮನು ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ಮಗೂ! ಇಂದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸೇಕೆ ಶೋಕದಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡಿದೆ?
ವಿಪ್ರರ್ಷೇ! ಬೇಗ ಹೇಳು! ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ!”

14055015 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14055015a ಭವದ್ಗತೇನ ಮನಸಾ ಭವತ್ಪ್ರಿಯಚಿಕೀರ್ಷಯಾ|

14055015c ಭವದ್ಭಕ್ತಿಗತೇನೇಹ ಭವದ್ಭಾವಾನುಗೇನ ಚ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿಮಗೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಬಯಸಿ
ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ
ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

14055016a ಜರೇಯಂ ನಾವಬುದ್ಧಾ ಮೇ ನಾಭಿಜ್ಞಾತಂ ಸುಖಂ ಚ ಮೇ|

14055016c ಶತವರ್ಷೋಷಿತಂ ಹಿ ತ್ವಂ ನ ಮಾಮಭ್ಯನುಜಾನಥಾಃ||

ನನಗೆ ಮುಪ್ಪಾಗಿದುದರ ಅರಿವೆಯೂ ನನಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು
ಸುಖವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳನ್ನು
ಕಳೆದರೂ ಹೋಗಲು ನನಗೆ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಅನುಮತಿಯು ದೊರಕಲಿಲ್ಲ.

14055017a ಭವತಾ ಹ್ಯಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಾಃ ಶಿಷ್ಯಾಃ ಪ್ರತ್ಯವರಾ ಮಯಾ|

14055017c ಉಪಪನ್ನಾ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ನನ್ನ ನಂತರ ಬಂದಿದ್ದ ನಿಮ್ಮ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು
ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೋಗಲು ನೀವು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೀರಿ.”

14055018 ಗೌತಮ ಉವಾಚ

14055018a ತ್ವತ್ತಿಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತೇನ ಮಯಾ ಗುರುಶುಶ್ರೂಷಯಾ ತವ|

14055018c ವ್ಯತಿಕ್ರಾಮನ್ಮಹಾನ್ಕಾಲೋ ನಾವಬುದ್ಧೋ ದ್ವಿಜರ್ಷಭ||

ಗೌತಮನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜರ್ಷಭ! ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತವಾದ ನಿನ್ನ
ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ನನಗೆ ದೀರ್ಘ ಕಾಲವು ಕಳೆದದ್ದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ!

14055019a ಕಿಂ ತ್ವದ್ಯ ಯದಿ ತೇ ಶ್ರದ್ಧಾ ಗಮನಂ ಪ್ರತಿ ಭಾರ್ಗವ|

14055019c ಅನುಜ್ಞಾಂ ಗೃಹ್ಯ ಮತ್ತಸ್ತ್ವಂ ಗೃಹಾನ್ಗಚ್ಛಸ್ವ ಮಾ ಚಿರಮ್||

ಭಾರ್ಗವ! ಒಂದುವೇಳೆ ನಿನಗೆ ಹೋಗುವ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದರೆ ನನ್ನ
ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತಡಮಾಡದೇ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು!”

14055020 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14055020a ಗುರ್ವರ್ಥಂ ಕಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ಬ್ರೂಹಿ ತ್ವಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

14055020c ತಮುಪಾಕೃತ್ಯ ಗಚ್ಛೇಯಮನುಜ್ಞಾತಸ್ತ್ವಯಾ ವಿಭೋ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ವಿಭೋ! ಗುರುವಿಗಾಗಿ ನಾನು
ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ. ಅದನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಅನುಜ್ಞೆಯಂತೆ
ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

14055021 ಗೌತಮ ಉವಾಚ

14055021a ದಕ್ಷಿಣಾ ಪರಿತೋಷೋ ವೈ ಗುರೂಣಾಂ ಸದ್ಭಿರುಚ್ಯತೇ|

14055021c ತವ ಹ್ಯಾಚರತೋ ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ತುಷ್ಪೋಽಹಂ ವೈ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಗೌತಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ಗುರುಸೇವೆಯೇ ಗುರುವಿಗೆ

ನೀಡುವ ದಕ್ಷಿಣೆಯೆಂದು ಸತ್ತುರುಷರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ
ಆಚರಣೆಯಿಂದ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

14055022a ಇತ್ಥಂ ಚ ಪರಿತುಷ್ಟಂ ಮಾಂ ವಿಜಾನೀಹಿ ಭೃಗೂದ್ವಹ|

14055022c ಯುವಾ ಷೋಡಶವರ್ಷೋ ಹಿ ಯದದ್ಯ ಭವಿತಾ ಭವಾನ್||

ಭೃಗೂದ್ವಹ! ಈಗಾಗಲೇ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ್ದೀಯೆ
ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೋ! ನೀನು ಇಂದು ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ
ಯುವಕನಾಗುವೆ!

14055023a ದದಾಮಿ ಪತ್ನೀಂ ಕನ್ಯಾಂ ಚ ಸ್ವಾಂ ತೇ ದುಹಿತರಂ ದ್ವಿಜ|

14055023c ಏತಾಮೃತೇ ಹಿ ನಾನ್ಯಾ ವೈ ತ್ವತ್ತೇಜೋಽರ್ಹತಿ ಸೇವಿತುಮ್||

ದ್ವಿಜ! ನನ್ನ ಪುತ್ರಿ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅವಳ
ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ತೇಜೋನ್ವಿತನಾದ ನಿನ್ನ
ಸೇವೆಗೈಯಲಾರರು.”

14055024a ತತಸ್ತಾಂ ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ಯುವಾ ಭೂತ್ವಾ ಯಶಸ್ವಿನೀಮ್|

14055024c ಗುರುಣಾ ಚಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾತೋ ಗುರುಪತ್ನೀಮಥಾಬ್ರವೀತ್||

ಅನಂತರ ಅವನು ಯುವಕನಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿನೀ ಗುರುಪುತ್ರಿಯನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಗುರುವಿನಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಪಡೆದು ಅವನು ಗುರುಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ
ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದನು:

14055025a ಕಿಂ ಭವತ್ಸ್ಯ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ಗುರ್ವರ್ಥಂ ವಿನಿಯಂಕ್ಷ್ವ ಮಾಮ್|

14055025c ಪ್ರಿಯಂ ಹಿ ತವ ಕಾಂಕ್ಷಾಮಿ ಪ್ರಾಣೈರಪಿ ಧನೈರಪಿ||

“ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಏನನ್ನು ತರಲಿ? ನನಗೆ ಅಷ್ಟಣೆ ಕೊಡಿ.
ಪ್ರಾಣದಿಂದಲಾದರೂ ಧನಗಳಿಂದಲಾದರೂ ನಿಮಗೆ
ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

14055026a ಯದ್ದುರ್ಲಭಂ ಹಿ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನತ್ನಮತ್ಯದ್ಭುತಂ ಭವೇತ್|

14055026c ತದಾನಯೇಯಂ ತಪಸಾ ನ ಹಿ ಮೇಽತ್ರಾಸ್ತಿ ಸಂಶಯಃ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವೂ ಅದ್ಭುತವೂ ಆದ ರತ್ನವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ
ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಂದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದಿರಲಿ!”

14055027 ಅಹಲೋವಾಚ

14055027a ಪರಿತುಷ್ಟಾಸ್ಮಿ ತೇ ಪುತ್ರ ನಿತ್ಯಂ ಭಗವತಾ ಸಹ|

14055027c ಪರ್ಯಾಪ್ತಯೇ ತದ್ಭದ್ರಂ ತೇ ಗಚ್ಚ ತಾತ ಯಥೇಚ್ಛಕಮ್||

ಅಹಲೈಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಪುತ್ರ! ನಿತ್ಯವೂ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದ ನಾನು
ಪರಿತುಷ್ಟಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇ ಸಾಕು. ಮಗೂ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ!
ಇಷ್ಟವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು!”

14055028 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14055028a ಉತ್ತಂಕಸ್ತು ಮಹಾರಾಜ ಪುನರೇವಾಬ್ರವೀದ್ವಚಃ|

14055028c ಆಜ್ಞಾಪಯಸ್ವ ಮಾಂ ಮಾತಃ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಹಿ ಪ್ರಿಯಂ ತವ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಉತ್ತಂಕನಾದರೋ
“ಮಾತೇ ! ನಿಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲಿ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ !” ಎಂದು
ಪುನಃ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು.

14055029 ಅಹಲೈಯೋವಾಚ

14055029a ಸೌದಾಸಪತ್ನ್ಯಾ ವಿದಿತೇ ದಿವ್ಯೇ ವೈ ಮಣಿಕುಂಡಲೇ|

14055029c ತೇ ಸಮಾನಯ ಭದ್ರಂ ತೇ ಗುರ್ವರ್ಥಃ ಸುಕೃತೋ ಭವೇತ್||

ಅಹಲೈಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಸೌದಾಸನ ಪತ್ನಿಯು ದಿವ್ಯವಾದ
ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು
ತಾ ! ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಇದೇ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನಗೆ
ಮಂಗಳವಾಗಲಿ !”

14055030a ಸ ತಥೇತಿ ಪ್ರತಿಶ್ರುತ್ಯ ಜಗಾಮ ಜನಮೇಜಯ|

14055030c ಗುರುಪತ್ನೀಪ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ವೈ ತೇ ಸಮಾನಯಿತುಂ ತದಾ||

ಜನಮೇಜಯ ! ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ಗುರುಪತ್ನಿಗಾಗಿ
ಅವುಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೋದನು.

14055031a ಸ ಜಗಾಮ ತತಃ ಶೀಘ್ರಮುತ್ತಂಕೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಷಭಃ|

14055031c ಸೌದಾಸಂ ಪುರುಷಾದಂ ವೈ ಭಿಕ್ಷಿತುಂ ಮಣಿಕುಂಡಲೇ||

ಅನಂತರ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಷಭ ಉತ್ತಂಕನು ನರಭಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದ
ಸೌದಾಸನಲ್ಲಿ ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ
ಹೋದನು.

14055032a ಗೌತಮಸ್ವ ಬ್ರವೀತ್ಪತ್ನೀಮುತ್ತಂಕೋ ನಾದ್ಯ ದೃಶ್ಯತೇ|

14055032c ಇತಿ ಪೃಷ್ಠಾ ತಮಾಚಷ್ಟ ಕುಂಡಲಾರ್ಥಂ ಗತಂ ತು ವೈ||

ಗೌತಮನು “ಇಂದು ಉತ್ತಂಕನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ!” ಎಂದು ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು “ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

14055033a ತತಃ ಪ್ರೋವಾಚ ಪತ್ನೀಂ ಸ ನ ತೇ ಸಮ್ಯಗಿದಂ ಕೃತಮ್|

14055033c ಶಪ್ತಃ ಸ ಪಾರ್ಥಿವೋ ನೂನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ತಂ ವಧಿಷ್ಯತಿ||

ಆಗ ಅವನು ಪತ್ನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಮಾಡಿದುದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ರಾಜನು ಶಾಪಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಾನೆ!”

14055034 ಅಹಲೋವಾಚ

14055034a ಅಜಾನಂತ್ಯಾ ನಿಯುಕ್ತಃ ಸ ಭಗವನ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽದ್ಯ ಮೇ|

14055034c ಭವತ್ಪ್ರಸಾದಾನ್ನ ಭಯಂ ಕಿಂ ಚಿತ್ತಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಅಹಲೈಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಭಗವನ್! ತಿಳಿಯದೇ ಇಂದು ನಾನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ! ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹವಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.”

14055035a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಹ ತಾಂ ಪತ್ನೀಮೇವಮಸ್ತಿ ತಿ ಗೌತಮಃ|

14055035c ಉತ್ತಂಕೋಽಪಿ ವನೇ ಶೂನ್ಯೇ ರಾಜಾನಂ ತಂ ದದರ್ಶ ಹ||

ಇದಕ್ಕೆ ಗೌತಮನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ “ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಉತ್ತಂಕನಾದರೋ ಶೂನ್ಯ ವನದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಸೌದಾಸನನ್ನು ಕಂಡನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ
 ಕುಂಡಲಾಹರಣೇ ಪಂಚಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ಕುಂಡಲಾಹರಣ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೈದನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೬

ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಸೌದಾಸನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಉತ್ತಂಕನು ಸೌದಾಸನ ಪತ್ನಿ ಮದಯಂತಿಯ ಬಳಿ ಹೋದುದು (೧-೧೮). ಮದಯಂತಿಯು ಕುಂಡಲಗಳ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಸೌದಾಸನಿಂದ ಏನಾದರೂ ಕುರುಹನ್ನು ತಾ ಎಂದು ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದುದು (೧೯-೨೮).

14056001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14056001a ಸ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಥಾಭೂತಂ ರಾಜಾನಂ ಘೋರದರ್ಶನಮ್|

14056001c ದೀರ್ಘಶ್ರುಧರಂ ನೃಣಾಂ ಶೋಣಿತೇನ ಸಮುಕ್ಷಿತಮ್||

14056002a ಚಕಾರ ನ ವ್ಯಥಾಂ ವಿಪ್ರೋ ರಾಜಾ ತ್ವೇನಮಥಾಬ್ರವೀತ್|

14056002c ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾಯ ಮಹಾತೇಜಾ ಭಯಕರ್ತಾ ಯಮೋಪಮಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಭಯಂಕರನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ, ದೀರ್ಘವಾದ ಗಡ್ಡ-ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದ, ಮನುಷ್ಯರ ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದುಯೋಗಿದ್ದ ಆ ರಾಜನನ್ನು ಕಂಡು ವಿಪ್ರ ಉತ್ತಂಕನು ವ್ಯಥೆಪಡಲಿಲ್ಲ. ಯಮನಂತೆ ಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದ ರಾಜನು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಉತ್ತಂಕನ ಎದಿರುಬಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14056003a ದಿಷ್ಟ್ವಾ ತ್ವಮಸಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಷಷ್ಠೇ ಕಾಲೇ ಮಮಾಂತಿಕಮ್|

14056003c ಭಕ್ಷಂ ಮೃಗಯಮಾಣಸ್ಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

“ಕಲ್ಯಾಣ! ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ದಿನದ ಆರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೌಭಾಗ್ಯವಶದಿಂದಲೇ ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ! ನಾನು ಆಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನೀನು ನನಗೆ ದೊರಕಿರುವೆ!”

14056004 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14056004a ರಾಜನ್ಗರ್ವರ್ಥಿನಂ ವಿದ್ಧಿ ಚರಂತಂ ಮಾಮಿಹಾಗತಮ್|

14056004c ನ ಚ ಗುರ್ವರ್ಥಮುದ್ಯುಕ್ತಂ ಹಿಂಸ್ಯಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿ! ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ತೊಡಗಿರುವವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು ಎಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ!”

14056005 ರಾಜೋವಾಚ

14056005a ಷಷ್ಠೇ ಕಾಲೇ ಮಮಾಹಾರೋ ವಿಹಿತೋ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

14056005c ನ ಚ ಶಕ್ಯಃ ಸಮುತ್ಪಷ್ಟಂ ಕ್ಷುಧಿತೇನ ಮಯಾದ್ಯ ವೈ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ದಿನದ ಆರನೆಯ ಪ್ರಹರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆಹಾರವು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ನನ್ನ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ!”

14056006 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14056006a ಏವಮಸ್ತು ಮಹಾರಾಜ ಸಮಯಃ ಕ್ರಿಯತಾಂ ತು ಮೇ|

14056006c ಗುರ್ವರ್ಥಮಭಿನಿರ್ವರ್ತ್ಯ ಪುನರೇಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ವಶಮ್||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ ! ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪುನಃ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೇನೆ.

14056007a ಸಂಶ್ರುತಶ್ಚ ಮಯಾ ಯೋಽರ್ಥೋ ಗುರವೇ ರಾಜಸತ್ತಮ|

14056007c ತ್ವದಧೀನಃ ಸ ರಾಜೇಂದ್ರ ತಂ ತ್ವಾ ಭಿಕ್ಷೇ ನರೇಶ್ವರ||

ರಾಜಸತ್ತಮ ! ನರೇಶ್ವರ ! ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಏನನ್ನು ತರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನೋ ಅದು ನಿನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ನೀಡು !

14056008a ದದಾಸಿ ವಿಪ್ರಮುಖ್ಯೇಭ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಹಿ ರತ್ನಾನಿ ಸರ್ವಶಃ|

14056008c ದಾತಾ ತ್ವಂ ಚ ನರವ್ಯಾಪ್ತೌ ಪಾತ್ರಭೂತಃ ಕ್ಷಿತಾವಿಹ|

14056008e ಪಾತ್ರಂ ಪ್ರತಿಗ್ರಹೇ ಚಾಪಿ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಂ ನೃಪಸತ್ತಮ||

ನೀನು ವಿಪ್ರಮುಖ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರತ್ನಗಳನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿರುವೆ!
ನರವ್ಯಾಪ್ತೆ! ನೀನೊಬ್ಬ ದಾನಿಯೆಂದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತನಾಗಿರುವೆ.
ನೃಪಸತ್ತಮ! ನಾನೂ ಕೂಡ ದಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ!

14056009a ಉಪಾಕೃತ್ಯ ಗುರೋರರ್ಥಂ ತ್ವದಾಯತ್ತಮರಿಂದಮ|

14056009c ಸಮಯೇನೇಹ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪುನರೇಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ವಶಮ್||

ಅರಿಂದಮ! ರಾಜೇಂದ್ರ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು
ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಪುನಃ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೇನೆ!

14056010a ಸತ್ಯಂ ತೇ ಪ್ರತಿಜಾನಾಮಿ ನಾತ್ರ ಮಿಥ್ಯಾಸ್ತಿ ಕಿಂ ಚನ|

14056010c ಅನ್ಯತಂ ನೋಕ್ತಪೂರ್ವಂ ಮೇ ಸ್ವೈರೇಷ್ಟಪಿ ಕುತೋಽನ್ಯಥಾ||

ನಾನು ನಿನಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸುಳ್ಳಿಲ್ಲ.
ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹೇಗೆ
ಅನ್ಯಥಾ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ?”

14056011 ಸೌದಾಸ ಉವಾಚ

14056011a ಯದಿ ಮತ್ತಸ್ತ್ವ ದಾಯತ್ತೋ ಗುರ್ವರ್ಥಃ ಕೃತ ಏವ ಸಃ|

14056011c ಯದಿ ಚಾಸ್ಮಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಾಹ್ಯಃ ಸಾಂಪ್ರತಂ ತದ್ಭ್ರವೀಹಿ ಮೇ||

ಸೌದಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದುದು ನನ್ನ ಸ್ವತ್ತೇ
ಆಗಿದ್ದರೆ ಅದು ನಿನಗೆ ದೊರಕಿದಂತೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಆದರೆ ಈಗ
ನಾನು ದಾನನೀಡಲು ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದೇನೆಯೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮೊದಲು
ಹೇಳು!”

14056012 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14056012a ಪ್ರತಿಗ್ರಾಹ್ಯೋ ಮತೋ ಮೇ ತ್ವಂ ಸದೈವ ಪುರುಷರ್ಷಭ|

14056012c ಸೋಽಹಂ ತ್ವಾಮನುಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭಿಕ್ಷಿತುಂ ಮಣಿಕುಂಡಲೇ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುರುಷರ್ಷಭ! ನೀನು ಸದೈವ ದಾನಿಯೆಂದು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದೀಯೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಆ ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಯಾಚಿಸಲು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.”

14056013 ಸೌದಾಸ ಉವಾಚ

14056013a ಪತ್ನ್ಯಾಸ್ತೇ ಮಮ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ರುಚಿರೇ ಮಣಿಕುಂಡಲೇ|

14056013c ವರಯಾರ್ಥಂ ತ್ವಮನ್ಯಂ ವೈ ತಂ ತೇ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಸುವ್ರತ||

ಸೌದಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಪ್ರರ್ಷೇ! ಸುವ್ರತ! ಆ ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳು ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ನೀನು ವರವಾಗಿ ಬೇರೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕೇಳು. ಕೊಡುತ್ತೇನೆ!”

14056014 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14056014a ಅಲಂ ತೇ ವ್ಯಪದೇಶೇನ ಪ್ರಮಾಣಂ ಯದಿ ತೇ ವಯಮ್|

14056014c ಪ್ರಯಚ್ಛ ಕುಂಡಲೇ ಮೇ ತ್ವಂ ಸತ್ಯವಾಗ್ಭವ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥಿವ! ನೆಪಗಳನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕೇಳುವ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ನನಗಿತ್ತು ಸತ್ಯವಾದಿಯಾಗು!”

14056015 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14056015a ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ವ ಬ್ರವೀದ್ರಾಜಾ ತಮುತ್ತಂಕಂ ಪುನರ್ವಚಃ|

14056015c ಗಚ್ಚ ಮದ್ವಚನಾದ್ದೇವೀಂ ಬ್ರೂಹಿ ದೇಹೀತಿ ಸತ್ತಮ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ಪುನಃ ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ತಮ! ಹೋಗು! ನನ್ನ ವಚನದಂತೆ ಹೋಗಿ ದೇವಿಗೆ ಕೊಡು ಎಂದು ಹೇಳು.

14056016a ಸೈವಮುಕ್ತಾ ತ್ವಯಾ ನೂನಂ ಮದ್ವಾಕ್ಯೇನ ಶುಚಿಸ್ಮಿತಾ|

14056016c ಪ್ರದಾಸ್ಯತಿ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುಂಡಲೇ ತೇ ನ ಸಂಶಯಃ||

ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ನೀನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಆ ಶುಚಿಸ್ಮಿತೆಯು ನಿನಗೆ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ!”

14056017 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14056017a ಕ್ವ ಪತ್ನೀ ಭವತಃ ಶಕ್ಯಾ ಮಯಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ನರೇಶ್ವರ|

14056017c ಸ್ವಯಂ ವಾಪಿ ಭವಾನ್ವತ್ನೀಂ ಕಿಮರ್ಥಂ ನೋಪಸರ್ಪತಿ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ನರೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯ? ಸ್ವಯಂ ನೀನೇ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಬಳಿ ಏಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ?”

14056018 ಸೌದಾಸ ಉವಾಚ

14056018a ದ್ರಕ್ಷ್ಯತೇ ತಾಂ ಭವಾನದ್ಯ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿ ದ್ವನನಿರ್ಘರೇ|

14056018c ಷಷ್ಠೇ ಕಾಲೇ ನ ಹಿ ಮಯಾ ಸಾ ಶಕ್ಯಾ ದ್ರಷ್ಟುಮದ್ಯ ವೈ||

ಸೌದಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಇಂದು ಅವಳನ್ನು ವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಲುಮೆಯ ಬಳಿ ನೋಡಬಲ್ಲೆ. ದಿನದ ಆರನೆಯ ಘಳಿಗೆಯಾದುದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.”

14056019a ಉತ್ತಂಕಸ್ತು ತಥೋಕ್ತಃ ಸ ಜಗಾಮ ಭರತರ್ಷಭ|

14056019c ಮದಯಂತೀಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸೋಽಜ್ಞಾಪಯತ್ಸಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಉತ್ತಂಕನಾದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು. ಮದಯಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಆಗಮನದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.

14056020a ಸೌದಾಸವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ತತಃ ಸಾ ಪೃಥುಲೋಚನಾ|

14056020c ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಮುತ್ತಂಕಂ ಜನಮೇಜಯ||

ಜನಮೇಜಯ! ಸೌದಾಸನ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಪೃಥುಲೋಚನೆಯು ಮಹಾಬುದ್ಧಿ ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು:

14056021a ಏವಮೇತನ್ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮನ್ನಾನ್ಯತಂ ವದಸೇಽನಘ|

14056021c ಅಭಿಜ್ಞಾನಂ ತು ಕಿಂ ಚಿತ್ತ್ವಂ ಸಮಾನೇತುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ||

“ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮನ್! ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ! ಅನಘ! ನೀನು ಸುಳ್ಳನ್ನಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನಿಂದ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಗುರುತನ್ನು ತರಬೇಕು!

14056022a ಇಮೇ ಹಿ ದಿವ್ಯೇ ಮಣಿಕುಂಡಲೇ ಮೇ

ದೇವಾಶ್ಚ ಯಕ್ಷಾಶ್ಚ ಮಹೋರಗಾಶ್ಚ|

14056022c ತೈಸ್ಥೈರುಪಾಯೈಃ ಪರಿಹರ್ತು ಕಾಮಾಶ್

ಚಿದ್ರೇಷು ನಿತ್ಯಂ ಪರಿತರ್ಕಯಂತಿ||

ಈ ನನ್ನ ದಿವ್ಯ ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಬಯಸಿ
ದೇವತೆಗಳು, ಯಕ್ಷರು, ಮತ್ತು ಮಹಾ ಉರಗರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಲೇ
ಇರುತ್ತಾರೆ. ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ
ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

14056023a ನಿಕ್ಷಿಪ್ತಮೇತದ್ಭುವಿ ಪನ್ನಗಾಸ್ತು

ರತ್ನಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪರಾಮೃಷೇಯಃ|

14056023c ಯಕ್ಷಾಸ್ತಥೋಚ್ಚಿಷ್ಟಧೃತಂ ಸುರಾಶ್ಚ

ನಿದ್ರಾವಶಂ ತ್ವಾ ಪರಿಧರ್ಷಯೇಯಃ||

ಈ ರತ್ನವನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಪನ್ನಗಗಳು ಇವನ್ನು
ಅಪಹರಿಸಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅಶುಚಿಯಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ
ಇವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದರೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಯಕ್ಷರೂ
ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಇವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

14056024a ಚಿದ್ರೇಷ್ವೇತೇಷು ಹಿ ಸದಾ ಹ್ಯಧೃಷ್ಯೇಷು ದ್ವಿಜರ್ಷಭ|

14056024c ದೇವರಾಕ್ಷಸನಾಗಾನಾಮಪ್ರಮತ್ತೇನ ಧಾರ್ಯತೇ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭ! ಈ ದೋಷಗಳಾದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸದಾ ದೇವ-ರಾಕ್ಷಸ-

ನಾಗರು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು
ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

14056025a ಸ್ಯಂದೇತೇ ಹಿ ದಿವಾ ರುಕ್ಮಂ ರಾತ್ರೌ ಚ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

14056025c ನಕ್ಷಂ ನಕ್ಷತ್ರತಾರಾಣಾಂ ಪ್ರಭಾಮಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ವರ್ತತೇ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಇವು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿ
ಇವು ನಕ್ಷತ್ರ-ತಾರೆಗಳ ಪ್ರಭೆಯನ್ನೂ ಮುಸುಕುಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

14056026a ಏತೇ ಹ್ಯಾಮುಚ್ಯ ಭಗವನ್ ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾಭಯಂ ಕುತಃ|

14056026c ವಿಷಾಗ್ನಿಶ್ವಾಪದೇಭ್ಯಶ್ಚ ಭಯಂ ಜಾತು ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಭಗವನ್! ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಿಗೆ ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳು
ಎಲ್ಲಿಂದ? ಇದನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಿಗೆ ವಿಷ-ಅಗ್ನಿ-ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳಿಂದ
ಭಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

14056027a ಹ್ರಸ್ವೇನ ಚೈತೇ ಆಮುಕ್ತೇ ಭವತೋ ಹ್ರಸ್ವಕೇ ತದಾ|

14056027c ಅನುರೂಪೇಣ ಚಾಮುಕ್ತೇ ತತ್ಪ್ರಮಾಣೇ ಹಿ ಜಾಯತಃ||

ಸಣ್ಣ ದೇಹದವರು ಇದನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ ಇದು ಸಣ್ಣದಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಹದ
ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಕುಂಡಲಗಳು ಹಿಗ್ಗುತ್ತವೆ ಅಥವಾ
ಕುಗ್ಗುತ್ತವೆ.

14056028a ಏವಂವಿಧೇ ಮಮೈತೇ ವೈ ಕುಂಡಲೇ ಪರಮಾರ್ಚಿತೇ|

14056028c ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ವಿಖ್ಯಾತೇ ತದಭಿಜ್ಞಾನಮಾನಯ||

ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ನನ್ನಿಂದ ಪರಮ ಪೂಜೆಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಕುಂಡಲಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇವೆ. ಈಗ ನೀನು ಸೌದಾಸನಿಂದ ಏನಾದರೂ ಗುರುತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ

ಷಟ್ಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೭

ಸೌದಾಸನಿಂದ ಕುರುಹಿನ ಮಾತನ್ನು ಮದವಂತಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅವಳಿಂದ ಉತ್ತಂಕನು ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದುದು (೧-೩). ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಪುನಃ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದು ನಿನಗೆ ಕ್ಷೇಮಕರವಲ್ಲ ಎಂದು ಕಳುಹಿಸಿದುದು (೪-೧೬). ಉತ್ತಂಕನು ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾಗನಿಂದ ಅವುಗಳ ಅಪಹರಣ (೧೭-೨೩). ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಗೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಇಂದ್ರನ ಸಹಾಯ (೨೪-೩೩). ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದ ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕುಂಡಲಗಳು ಪುನಃ ದೊರಕಿದುದು (೩೪-೫೩). ಅವನು ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಗುರುಪತ್ನಿಗೆ ನೀಡಿದುದು (೫೪-೫೬).

14057001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14057001a ಸ ಮಿತ್ರಸಹಮಾಸಾದ್ಯ ತ್ವಭಿಜ್ಞಾನಮಯಾಚತ|

14057001c ತಸ್ಮೈ ದದಾವಭಿಜ್ಞಾನಂ ಸ ಚೇಕ್ಷ್ವಾ ಕುವರಸ್ತದಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಉತ್ತಂಕನು ಮಿತ್ರಸಹ ಸೌದಾಸನ ಬಳಿಹೋಗಿ ಗುರುತನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆ ಇಕ್ಷ್ವಾ ಕುವರನು ಅವನಿಗೆ ಗುರುತೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

14057002 ಸೌದಾಸ ಉವಾಚ

14057002a ನ ಚೈವೈಷಾ ಗತಿಃ ಕ್ಷೇಮ್ಯಾ ನ ಚಾನ್ಯಾ ವಿದ್ಯತೇ ಗತಿಃ|

14057002c ಏತನ್ಮೇ ಮತಮಾಜ್ಞಾಯ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮಣಿಕುಂಡಲೇ||

ಸೌದಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನ ಈ ಗತಿಯು ಕ್ಷೇಮಕರವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬೇರೆ ಯಾವ ಗತಿಯನ್ನೂ ಕಾಣೆ. ಈ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಕೊಡು!”

14057003 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14057003a ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತಾಮುತ್ತಂಕಸ್ತು ಭರ್ತುರ್ವಾ ಕ್ಯಮಥಾಬ್ರವೀತ್|

14057003c ಶ್ರುತ್ವಾ ಚ ಸಾ ತತಃ ಪ್ರಾದಾತ್ತಸ್ಮೈ ತೇ ಮಣಿಕುಂಡಲೇ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಉತ್ತಂಕನು ಪತಿಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮದಯಂತಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಅವಳು ಅವನಿಗೆ ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

14057004a ಅವಾಪ್ಯ ಕುಂಡಲೇ ತೇ ತು ರಾಜಾನಂ ಪುನರಬ್ರವೀತ್|

14057004c ಕಿಮೇತದ್ಗುಹ್ಯವಚನಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಆ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಉತ್ತಂಕನು ರಾಜ ಸೌದಾಸನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪುನಃ ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥಿವ! ನಿನ್ನ ಆ ಗೂಢವಚನದ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಕೇಳ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ!”

14057005 ಸೌದಾಸ ಉವಾಚ

14057005a ಪ್ರಜಾ ನಿಸರ್ಗಾದ್ವಿಪ್ರಾನ್ವೈ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಪೂಜಯಂತಿ ಹ|

14057005c ವಿಪ್ರೇಭ್ಯಶ್ಚಾಪಿ ಬಹವೋ ದೋಷಾಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಂತಿ ನಃ||

ಸೌದಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ವಿಪ್ರರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ವಿಪ್ರರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ.

14057006a ಸೋಽಹಂ ದ್ವಿಜೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಣತೋ ವಿಪ್ರಾದ್ಧೋಷಮವಾಪ್ತವಾನ್|

14057006c ಗತಿಮನ್ಯಾಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಮದಯಂತೀಸಹಾಯವಾನ್|

14057006e ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಸ್ಯ ಗಮನೇ ಸ್ಥಾನೇ ಚೇಹ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ನಾನೂ ಕೂಡ ದ್ವಿಜರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ವಿಪ್ರನಿಂದಲೇ ಈ ದೋಷವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮದಯಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ಸಹಾಯಕರನ್ನೂ ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ದಾನವೊಂದೇ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲವೇ?

14057007a ನ ಹಿ ರಾಜ್ಞಾ ವಿಶೇಷೇಣ ವಿರುದ್ಧೇನ ದ್ವಿಜಾತಿಭಿಃ|

14057007c ಶಕ್ಯಂ ನೃಲೋಕೇ ಸಂಸ್ಥಾತುಂ ಪ್ರೇತ್ಯ ವಾ ಸುಖಮೇಧಿತುಮ್||

ದ್ವಿಜಾತಿಯವರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದವನು, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜನು, ಈ ನರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅಥವಾ ಮರಣದ ನಂತರವೂ ಸುಖದಿಂದಿರಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

14057008a ತದಿಷ್ಟೇ ತೇ ಮಯೈವೈತೇ ದತ್ತೇ ಸ್ವೇ ಮಣಿಕುಂಡಲೇ|

14057008c ಯಃ ಕೃತಸ್ತೇಽದ್ಯ ಸಮಯಃ ಸಫಲಂ ತಂ ಕುರುಷ್ವ ಮೇ||

ನಿನಗಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಈ ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದು ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸು !”

14057009 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14057009a ರಾಜಂಸ್ತಥೇಹ ಕರ್ತಾಸ್ಮಿ ಪುನರೇಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ವಶಮ್|

14057009c ಪ್ರಶ್ನಂ ತು ಕಂ ಚಿತ್ತ್ವಷ್ಟುಂ ತ್ವಾಂ ವ್ಯವಸಿಷ್ಯೇ ಪರಂತಪ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಪುನಃ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಪರಂತಪ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ ಬಾಕಿಯಿದೆ.”

14057010 ಸೌದಾಸ ಉವಾಚ

14057010a ಬ್ರೂಹಿ ವಿಪ್ರ ಯಥಾಕಾಮಂ ಪ್ರತಿವಕ್ತಾಸ್ಮಿ ತೇ ವಚಃ|

14057010c ಚೇತ್ತಾಸ್ಮಿ ಸಂಶಯಂ ತೇಽದ್ಯ ನ ಮೇಽತ್ರಾಸ್ತಿ ವಿಚಾರಣಾ||

ಸೌದಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಪ್ರ! ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಕೇಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ !”

14057011 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14057011a ಪ್ರಾಹುರ್ವಾಕ್ಸಂಗತಂ ಮಿತ್ರಂ ಧರ್ಮನೈಪುಣ್ಯದರ್ಶಿನಃ|

14057011c ಮಿತ್ರೇಷು ಯಶ್ಚ ವಿಷಮಃ ಸ್ತೇನ ಇತ್ಯೇವ ತಂ ವಿದುಃ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಧರ್ಮನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕಂಡವರು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಯಮವಿರುವವನನ್ನು ಮಿತ್ರನೆಂದೂ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವನನ್ನು ಕಳ್ಳನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14057012a ಸ ಭವಾನ್ಮಿತ್ರತಾಮದ್ಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ಮಮ ಪಾರ್ಥಿವ|

14057012c ಸ ಮೇ ಬುದ್ಧಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಸ್ವ ಸಮಾಂ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ವರ||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ಉತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೀಡು.

14057013a ಅವಾಪ್ತಾರ್ಥೋಽಹಮದ್ಯೇಹ ಭವಾಂಶ್ಚ ಪುರುಷಾದಕಃ|

14057013c ಭವತ್ಸಕಾಶಮಾಗಂತುಂ ಕ್ಷಮಂ ಮಮ ನ ವೇತಿ ವಾ||

ನನ್ನ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಂದು ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನರಭಕ್ಷಕನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಪುನಃ ಬರುವುದು ನನಗೆ ಕ್ಷೇಮಕರವಾದುದೇ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು!”

14057014 ಸೌದಾಸ ಉವಾಚ

14057014a ಕ್ಷಮಂ ಚೇದಿಹ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಮಯಾ ದ್ವಿಜವರೋತ್ತಮ|

14057014c ಮತ್ಸಮೀಪಂ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಗಂತವ್ಯಂ ಕಥಂ ಚನ||

ಸೌದಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜವರೋತ್ತಮ! ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾದುದನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಾದರೆ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ನೀನು ಪುನಃ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬರಬಾರದು ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14057015a ಏವಂ ತವ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೇಯೋ ಭೃಗುಕುಲೋದ್ವಹ|

14057015c ಆಗಚ್ಛತೋ ಹಿ ತೇ ವಿಪ್ರ ಭವೇನ್ಮೃತ್ಯುರಸಂಶಯಮ್||

ಭೃಗುಕುಲೋದ್ವಹ! ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ವಿಪ್ರ! ಪುನಃ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೆ ಸಾಯುತ್ತೀಯೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.”

14057016 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14057016a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತದಾ ರಾಜ್ಞಾ ಕ್ಷಮಂ ಬುದ್ಧಿಮತಾ ಹಿತಮ್|

14057016c ಸಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ರಾಜಾನಮಹಲ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿ ಜಗ್ಮಿವಾನ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನಿಂದ ಹೀಗೆ ಹಿತಕರವಾದ ಬುದ್ಧಿಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನಿಂದ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಉತ್ತಂಕನು ಅಹಲೈಯ ಬಳಿ ಹೊರಟನು.

14057017a ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕುಂಡಲೇ ದಿವ್ಯೇ ಗುರುಪತ್ನ್ಯಾಃ ಪ್ರಿಯಂಕರಃ|

14057017c ಜವೇನ ಮಹತಾ ಪ್ರಾಯಾದ್ಗೌತಮಸ್ಯಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರತಿ||

ಗುರುಪತ್ನಿಗೆ ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿದ್ದ ಆ ದಿವ್ಯ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವನು ಮಹಾ ವೇಗದಿಂದ ಗೌತಮನ ಆಶ್ರಮದ ಕಡೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದನು.

14057018a ಯಥಾ ತಯೋ ರಕ್ಷಣಂ ಚ ಮದಯಂತ್ಯಾಭಿಭಾಷಿತಮ್|

14057018c ತಥಾ ತೇ ಕುಂಡಲೇ ಬದ್ಧ್ವಾ ತಥಾ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನೇಽನಯತ್||

ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮದಯಂತಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು.

14057019a ಸ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿತ್ಕ್ಷುಧಾವಿಷ್ಠಃ ಫಲಭಾರಸಮನ್ವಿತಮ್|

14057019c ಬಿಲ್ವಂ ದದರ್ಶ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿದಾರುರೋಹ ಕ್ಷುಧಾನ್ವಿತಃ||

ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬಳಲಿದ ಅವನು ಹಣ್ಣುಗಳ ಭಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷವನ್ನು ಕಂಡನು. ಹಸಿದಿದ್ದ ಅವನು ಆ ಮರವನ್ನು ಹತ್ತಿದನು.

14057020a ಶಾಖಾಸ್ವಾಸಜ್ಯ ತಸ್ಮೈವ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಮರಿಂದಮ|

14057020c ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತೇ ಕುಂಡಲೇ ಬದ್ಧೇ ತದಾ ದ್ವಿಜವರೇಣ ವೈ||

ಅರಿಂದಮ ! ಆ ಮರದ ರೆಂಬೆಗೇ ದ್ವಿಜವರನು ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿದನು.

14057021a ವಿಶೀರ್ಣಬಂಧನೇ ತಸ್ಮಿನ್ನತೇ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನೇ ಮಹೀಮ್|

14057021c ಅಪಶ್ಯದ್ಭುಜಗಃ ಕಶ್ಚಿತ್ತೇ ತತ್ರ ಮಣಿಕುಂಡಲೇ||

ಸಡಿಲಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಆ ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಸರ್ಪವೊಂದು ನೋಡಿತು.

14057022a ಐರಾವತಕುಲೋತ್ಪನ್ನಃ ಶೀಘ್ರೋ ಭೂತ್ವಾ ತದಾ ಸ ವೈ|

14057022c ವಿದಶ್ಯಾಸ್ಯೇನ ವಲ್ಮೀಕಂ ವಿವೇಶಾಥ ಸ ಕುಂಡಲೇ||

ಐರಾವತಕುಲೋತ್ಪನ್ನ ಆ ಸರ್ಪವು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಆ
ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹುತ್ತದ ಬಿಲವನ್ನು
ಹೊಕ್ಕಿತು.

14057023a ಹ್ರಿಯಮಾಣೇ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ ಕುಂಡಲೇ ಭುಜಗೇನ ಹ|

14057023c ಪಪಾತ ವೃಕ್ಷಾತ್ಸೋದ್ವೇಗೋ ದುಃಖಾತ್ಪರಮಕೋಪನಃ||

ಆ ಸರ್ಪವು ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ಕಂಡು ಪರಮ ಕುಪಿತನಾದ ಉತ್ತಂಕನು ದುಃಖ-ಉದ್ವೇಗಗಳೊಂದಿಗೆ
ಆ ಮರದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾರಿದನು.

14057024a ಸ ದಂಡಕಾಷ್ಠಮಾದಾಯ ವಲ್ಮೀಕಮಖನತ್ತದಾ|

14057024c ಕ್ರೋಧಾಮರ್ಷಾಭಿತಪ್ತಾಂಗಸ್ತತೋ ವೈ ದ್ವಿಜಪುಂಗವಃ||

ಕ್ರೋಧ-ರೋಷಗಳಿಂದ ಅಂಗಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ದ್ವಿಜಪುಂಗವನು
ಒಂದು ಮರದ ಕೋಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹುತ್ತವನ್ನು ಅಗೆಯ
ತೊಡಗಿದನು.

14057025a ತಸ್ಯ ವೇಗಮಸಹ್ಯಂ ತಮಸಹಂತೀ ವಸುಂಧರಾ|

14057025c ದಂಡಕಾಷ್ಠಾಭಿನುನ್ನಾಂಗೀ ಚಚಾಲ ಭೃಶಮಾತುರಾ||

ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಅವನ ವೇಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ

ವಸುಂಧರೆಯು ಮರದ ಕೋಲಿನಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ
ಆತುರಳಾಗಿ ನಡುಗಿದಳು.

14057026a ತತಃ ಖಿನತ ಏವಾಥ ವಿಪ್ರರ್ಷೇರ್ಥರಣೀತಲಮ್|

14057026c ನಾಗಲೋಕಸ್ಯ ಪಂಥಾನಂ ಕರ್ತು ಕಾಮಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಯಾತ್||

14057027a ರಥೇನ ಹರಿಯುಕ್ತೇನ ತಂ ದೇಶಮುಪಜಗ್ಮಿವಾನ್|

14057027c ವಜ್ರಪಾಣಿರ್ಮಹಾತೇಜಾ ದದರ್ಶ ಚ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಮ್||

ಹೀಗೆ ಆ ವಿಪ್ರರ್ಷಿಯು ನಾಗಲೋಕಕ್ಕೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ
ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಗೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು
ಕಟ್ಟಿದ ರಥದಲ್ಲಿ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ವಜ್ರಪಾಣಿ ಇಂದ್ರನು ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ
ಬಂದು ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನನ್ನು ಕಂಡನು.

14057028a ಸ ತು ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭೂತ್ವಾ ತಸ್ಯ ದುಃಖೇನ ದುಃಖಿತಃ|

14057028c ಉತ್ತಂಕಮಬ್ರವೀತ್ತಾತ ನೈತಚ್ಚಕ್ಯಂ ತ್ವಯೇತಿ ವೈ||

ಅವನ ದುಃಖದಿಂದ ದುಃಖಿತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ಅವನು ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಮಗೂ! ನಿನಗೆ ಇದನ್ನು
ಮಾಡಿಮುಗಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ!

14057029a ಇತೋ ಹಿ ನಾಗಲೋಕೋ ವೈ ಯೋಜನಾನಿ ಸಹಸ್ರಶಃ|

14057029c ನ ದಂಡಕಾಷ್ಟಸಾಧ್ಯಂ ಚ ಮನ್ಯೇ ಕಾರ್ಯಮಿದಂ ತವ||

ಇಲ್ಲಿಂದ ನಾಗಲೋಕವು ಸಹಸ್ರಾರು ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ
ಮರದ ಕೋಲಿನಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ಎಂದು

ನನಗನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ!”

14057030 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14057030a ನಾಗಲೋಕೇ ಯದಿ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನ ಶಕ್ಯೇ ಕುಂಡಲೇ ಮಯಾ|

14057030c ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಪ್ರಾಣಾನ್ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪಶ್ಯತಸ್ತೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ನಾಗಲೋಕದಿಂದ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತೇನೆ!”

14057031a ಯದಾ ಸ ನಾಶಕತ್ತಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಯಂ ಕರ್ತುಮನ್ಯಥಾ|

14057031c ವಜ್ರಪಾಣಿಸ್ತದಾ ದಂಡಂ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರೇಣ ಯುಯೋಜ ಹ||

ಅವನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ವಜ್ರಪಾಣಿಯು ಆ ಕೋಲಿಗೆ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದನು.

14057032a ತತೋ ವಜ್ರಪ್ರಹಾರೈಸ್ತೈರ್ಧಾರ್ಯಮಾಣಾ ವಸುಂಧರಾ|

14057032c ನಾಗಲೋಕಸ್ಯ ಪಂಥಾನಮಕರೋಜ್ಜನಮೇಜಯ||

ಜನಮೇಜಯ! ವಜ್ರಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಗೆದು ಅವನು ನಾಗಲೋಕಕ್ಕೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

14057033a ಸ ತೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ತದಾ ನಾಗಲೋಕಂ ವಿವೇಶ ಹ|

14057033c ದದರ್ಶ ನಾಗಲೋಕಂ ಚ ಯೋಜನಾನಿ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಅವನು ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಾಗಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ಸಹಸ್ರಾರು ಯೋಜನಗಳ ನಾಗಲೋಕವನ್ನು ಕಂಡನು.

14057034a ಪ್ರಾಕಾರನಿಚಯೈರ್ದಿವ್ಯೈರ್ಮಣಿಮುಕ್ತಾಭ್ಯಲಂಕೃತೈಃ|

14057034c ಉಪಪನ್ನಂ ಮಹಾಭಾಗ ಶಾತಕುಂಭಮಯೈಸ್ತಥಾ||

14057035a ವಾಪಿಃ ಸ್ಫಟಿಕಸೋಪಾನಾ ನದೀಶ್ಚ ವಿಮಲೋದಕಾಃ|

14057035c ದದರ್ಶ ವೃಕ್ಷಾಂಶ್ಚ ಬಹುನ್ನಾನಾದ್ವಿಜಗಣಾಯುತಾನ್||

ಮಹಾಭಾಗ! ಅಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಮಣಿ-ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಚಿನ್ನದ ಪ್ರಾಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಸ್ಫಟಿಕ ಸೋಪಾನಗಳ ಬಾವಿಗಳನ್ನೂ, ಶುದ್ಧನೀರಿನ ನದಿಗಳನ್ನೂ, ಅನೇಕ ಪಕ್ಷಿಸಂಕುಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದನು.

14057036a ತಸ್ಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಚ ದ್ವಾರಂ ದದರ್ಶ ಸ ಭೃಗುದ್ವಹಃ|

14057036c ಪಂಚಯೋಜನವಿಸ್ತಾರಮಾಯತಂ ಶತಯೋಜನಮ್||

ಆ ಭೃಗುದ್ವಹನು ಐದು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರದ ಮತ್ತು ನೂರು ಯೋಜನ ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ನಾಗಲೋಕದ ದ್ವಾರವನ್ನು ನೋಡಿದನು.

14057037a ನಾಗಲೋಕಮುತ್ತಂಕಸ್ತು ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ದೀನೋಽಭವತ್ತದಾ|

14057037c ನಿರಾಶಶ್ಚಾ ಭವತ್ತಾತ ಕುಂಡಲಾಹರಣೇ ಪುನಃ||

ಮಗೂ! ಆ ನಾಗಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಉತ್ತಂಕನು ದೀನನಾದನು. ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆಯುವುದರ ಕುರಿತು ನಿರಾಶನಾದನು.

14057038a ತತ್ರ ಪ್ರೋವಾಚ ತುರಗಸ್ತಂ ಕೃಷ್ಣಶ್ವೇತವಾಲಧಿಃ|

14057038c ತಾಮ್ರಾಸ್ಯನೇತ್ರಃ ಕೌರವ್ಯ ಪ್ರಜ್ವಲನ್ನಿವ ತೇಜಸಾ||

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಪ್ಪು-ಬಿಳಿ ಕೂದಲುಗಳಿದ್ದ ಬಾಲದ, ಕೆಂಪಾದ ಮುಖ-
ಕಣ್ಣುಗಳ, ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುದುರೆಯು ಅವನಿಗೆ
ಹೇಳಿತು:

14057039a ಧಮಸ್ವಾಪಾನಮೇತನ್ಮೈ ತತಸ್ತ್ವಂ ವಿಪ್ರ ಲಲ್ಪಸ್ತ್ರಸೇ|

14057039c ಐರಾವತಸುತೇನೇಹ ತವಾನೀತೇ ಹಿ ಕುಂಡಲೇ||

“ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಅಪಾನಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಊದು. ಅಗ ನೀನು
ಐರಾವತಸುತನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ.

14057040a ಮಾ ಜುಗುಪ್ಸಾಂ ಕೃಥಾಃ ಪುತ್ರ ತ್ವಮತ್ರಾರ್ಥೇ ಕಥಂ ಚನ|

14057040c ತ್ವಯೈತದ್ಧಿ ಸಮಾಚೀರ್ಣಂ ಗೌತಮಸ್ಯಾಶ್ರಮೇ ತದಾ||

ಪುತ್ರ! ಇದನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯನ್ನೂ
ತಾಳಬೇಡ. ಗೌತಮನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೋ!”

14057041 ಉತ್ತಂಕ ಉವಾಚ

14057041a ಕಥಂ ಭವಂತಂ ಜಾನೀಯಾಮುಪಾಧ್ಯಾಯಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರತಿ|

14057041c ಯನ್ಮಯಾ ಚೀರ್ಣಪೂರ್ವಂ ಚ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತದ್ಧ ಹಮ್||

ಉತ್ತಂಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಹೀಗೆ ಊದಿದ್ದೆನು ಎನ್ನುವುದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು? ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

14057042 ಅಶ್ವ ಉವಾಚ

14057042a ಗುರೋರ್ಗುರುಂ ಮಾಂ ಜಾನೀಹಿ ಜ್ವಲಿತಂ ಜಾತವೇದಸಮ್|

14057042c ತ್ವಯಾ ಹ್ಯಹಂ ಸದಾ ವತ್ಸ ಗುರೋರರ್ಥೇಽಭಿಪೂಜಿತಃ||

ಕುದುರೆಯು ಹೇಳಿತು: “ವತ್ಸ! ನಿನ್ನ ಗುರುವಿಗೂ ಗುರುವಾದ ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸುವ ಜಾತವೇದಸನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿ. ಸದಾ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಗುರುವಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

14057043a ಸತತಂ ಪೂಜಿತೋ ವಿಪ್ರ ಶುಚಿನಾ ಭೃಗುನಂದನ|

14057043c ತಸ್ಮಾಚ್ಛ್ರೇಯೋ ವಿಧಾಸ್ಯಾಮಿ ತವೈವಂ ಕುರು ಮಾ ಚಿರಮ್||

ವಿಪ್ರ! ಭೃಗುನಂದನ! ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದು ಸತತವೂ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ತಡಮಾಡದೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡು!”

14057044a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತಥಾಕಾರ್ಷೀದುತ್ತಂಕಶ್ಚಿತ್ರಭಾನುನಾ|

14057044c ಘೃತಾರ್ಚಿಃ ಪ್ರೀತಿಮಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ದಿಧಕ್ಷಯಾ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಉತ್ತಂಕನು ಚಿತ್ರಭಾನುವು ಬಯಸಿದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಪ್ರೀತನಾದ ಘೃತಾರ್ಚಿಯು ನಾಗಲೋಕವನ್ನು ಸುಡಲು ಉರಿದು ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸಿದನು.

14057045a ತತೋಽಸ್ಯ ರೋಮಕೂಪೇಭ್ಯೋ ಧ್ಮಾಯಮಾನಸ್ಯ ಭಾರತ|

14057045c ಘನಃ ಪ್ರಾದುರಭೂದ್ಧೂಮೋ ನಾಗಲೋಕಭಯಾವಹಃ||

ಭಾರತ ! ಅವನು ಊದುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕುದುರೆಯ
ರೋಮಕೂಪಗಳಿಂದ ದಟ್ಟವಾದ ಹೊಗೆಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ,
ನಾಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು.

14057046a ತೇನ ಧೂಮೇನ ಸಹಸಾ ವರ್ಧಮಾನೇನ ಭಾರತ|

14057046c ನಾಗಲೋಕೇ ಮಹಾರಾಜ ನ ಪ್ರಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂ ಚನ||

ಭಾರತ ! ಮಹಾರಾಜ ! ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಹೊಗೆಯಿಂದ
ನಾಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಾಣದಂತಾಯಿತು.

14057047a ಹಾಹಾಕೃತಮಭೂತ್ಸರ್ವಮೈರಾವತನಿವೇಶನಮ್|

14057047c ವಾಸುಕಿಪ್ರಮುಖಾನಾಂ ಚ ನಾಗಾನಾಂ ಜನಮೇಜಯ||

ಜನಮೇಜಯ ! ಐರಾವತನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಸುಕಿಯೇ
ಮೊದಲಾದ ನಾಗಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರವುಂಟಾಯಿತು.

14057048a ನ ಪ್ರಕಾಶಂತ ವೇಶ್ಮಾನಿ ಧೂಮರುದ್ಧಾನಿ ಭಾರತ|

14057048c ನೀಹಾರಸಂವೃತಾನೀವ ವನಾನಿ ಗಿರಯಸ್ತಥಾ||

ಭಾರತ ! ಹೊಗೆಯಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಅರಮನೆಗಳು ಮಂಜಿನಿಂದ
ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ವನ-ಗಿರಿಗಳಂತೆ ಕಳಾಹೀನವಾದವು.

14057049a ತೇ ಧೂಮರಕ್ತನಯನಾ ವಹ್ನಿತೇಜೋಭಿತಾಪಿತಾಃ|

14057049c ಆಜಗ್ಮುರ್ನಿಶ್ಚಯಂ ಜ್ಞಾತುಂ ಭಾರ್ಗವಸ್ಯಾತಿತೇಜಸಃ||

ಹೊಗೆತುಂಬಿ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮತ್ತು ಬೆಂಕಿಯ ಬಿಸಿಯಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಅತಿತೇಜಸ್ವಿ ಭಾರ್ಗವನ ನಿಶ್ಚಯವೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅವನ ಬಳಿ ಬಂದರು.

14057050a ಶ್ರುತ್ವಾ ಚ ನಿಶ್ಚಯಂ ತಸ್ಯ ಮಹರ್ಷೇಸ್ತಿಗ್ಮತೇಜಸಃ|

14057050c ಸಂಭ್ರಾಂತಮನಸಃ ಸರ್ವೇ ಪೂಜಾಂ ಚಕ್ರೂರ್ಯಥಾವಿಧಿ||

ಆ ಉಗ್ರ ತೇಜಸ್ವೀ ಮಹರ್ಷಿಯ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಭ್ರಾಂತಮನಸ್ಕರಾದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದರು.

14057051a ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಂಜಲಯೋ ನಾಗಾ ವೃದ್ಧಬಾಲಪುರೋಗಮಾಃ|

14057051c ಶಿರೋಭಿಃ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯೋಚುಃ ಪ್ರಸೀದ ಭಗವನ್ನಿತಿ||

“ಭಗವನ್ ! ಕರುಣಿಸು !” ಎಂದು ವೃದ್ಧ-ಬಾಲರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲ ನಾಗಗಳೂ ಕೈಮುಗಿದು ತಲೆಬಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡವು.

14057052a ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ತೇ ತು ಪಾದ್ಯಮರ್ಘ್ಯಂ ನಿವೇದ್ಯ ಚ|

14057052c ಪ್ರಾಯಚ್ಚನ್ಕುಂಡಲೇ ದಿವ್ಯೇ ಪನ್ನಗಾಃ ಪರಮಾರ್ಚಿತೇ||

ಪಾದ್ಯ-ಅರ್ಘ್ಯ-ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಪನ್ನಗಗಳು ಆ ಪರಮಾರ್ಚಿತ ದಿವ್ಯ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದವು.

14057053a ತತಃ ಸಂಪೂಜಿತೋ ನಾಗೈಸ್ತತ್ರೋತ್ತಂಕಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

14057053c ಅಗ್ನಿಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಜಗಾಮ ಗುರುಸದ್ಮ ತತ್||

ನಾಗಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಉತ್ತಂಕನು ಅಗ್ನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಗುರುಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

14057054a ಸ ಗತ್ವಾ ತ್ವರಿತೋ ರಾಜನ್ಗೌತಮಸ್ಯ ನಿವೇಶನಮ್|

14057054c ಪ್ರಾಯಚ್ಚತ್ಕುಂಡಲೇ ದಿವ್ಯೇ ಗುರುಪತ್ಯೈ ತದಾನಘ||

ರಾಜನ್! ಅನಘ! ತ್ವರಿತಮಾಡಿ ಗೌತಮನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವನು ಆ ದಿವ್ಯ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಗುರುಪತ್ನಿಗೆ ನೀಡಿದನು.

14057055a ಏವಂ ಮಹಾತ್ಮನಾ ತೇನ ತ್ರೀಽಲ್ಲೋಕಾನ್ವನಮೇಜಯ|

14057055c ಪರಿಕ್ರಮ್ಯಾಹೃತೇ ದಿವ್ಯೇ ತತಸ್ತೇ ಮಣಿಕುಂಡಲೇ||

ಜನಮೇಜಯ! ಹೀಗೆ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸಂಚರಿಸಿ ದಿವ್ಯ ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ತಂದನು.

14057056a ಏವಂಪ್ರಭಾವಃ ಸ ಮುನಿರುತ್ತಂಕೋ ಭರತರ್ಷಭ|

14057056c ಪರೇಣ ತಪಸಾ ಯುಕ್ತೋ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ||

ಭರತರ್ಷಭ! ನೀನು ಕೇಳಿದ ಆ ಪರಮ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಉತ್ತಂಕನು ಇಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ
ಸಪ್ತಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಉತ್ತಂಕೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೮

ದ್ವಾರವತಿಯಲ್ಲಿ ರೈವತಕ ಉತ್ಸವದ ವರ್ಣನೆ (೧-೧೪). ನೇರವಾಗಿ
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕೃಷ್ಣನು ತಂದೆ ವಸುದೇವನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದುದು
(೧೫-೨೦).

14058001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

14058001a ಉತ್ತಂಕಾಯ ವರಂ ದತ್ತ್ವಾ ಗೋವಿಂದೋ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

14058001c ಅತ ಊರ್ಧ್ವಂ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಕಿಂ ಚಕಾರ ಮಹಾಯಶಾಃ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ವರವನ್ನಿತ್ತು
ನಂತರ ಮಹಾಬಾಹು ಮಹಾಯಶಸ್ವಿ ಗೋವಿಂದನು ಏನು
ಮಾಡಿದನು?”

14058002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14058002a ದತ್ತ್ವಾ ವರಮುತ್ತಂಕಾಯ ಪ್ರಾಯಾತ್ಸಾತ್ಯಕಿನಾ ಸಹ|

14058002c ದ್ವಾರಕಾಮೇವ ಗೋವಿಂದಃ ಶೀಘ್ರವೇಗೈರ್ಮಹಾಹಯೈಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಉತ್ತಂಕನಿಗೆ ವರವನ್ನಿತ್ತು
ಸಾತ್ಯಕಿಯೊಡನೆ ಮಹಾಹಯಗಳ ಶೀಘ್ರ ವೇಗದೊಂದಿಗೆ
ಗೋವಿಂದನು ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಹೋದನು.

14058003a ಸರಾಂಸಿ ಚ ನದೀಶ್ಚೈವ ವನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

14058003c ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ ಸಸಾದಾಥ ರಮ್ಯಾಂ ದ್ವಾರವತೀಂ ಪುರೀಮ್||

ವಿವಿಧ ಸರೋವರಗಳನ್ನೂ, ನದಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ವನಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ
ಅವನು ರಮ್ಯ ದ್ವಾರವತೀ ಪುರವನ್ನು ತಲುಪಿದನು.

14058004a ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾರಾಜ ಮಹೇ ರೈವತಕಸ್ಯ ಚ|

14058004c ಉಪಾಯಾತ್ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷೋ ಯುಯುಧಾನಾನುಗಸ್ತದಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ರೈವತಕ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ
ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನು ಯುಯುಧಾನ ಸಾತ್ಯಕಿಯೊಡನೆ ನೇರವಾಗಿ
ಹೋದನು.

14058005a ಅಲಂಕೃತಸ್ತು ಸ ಗಿರಿರ್ನಾನಾರೂಪವಿಚಿತ್ರಿತೈಃ|

14058005c ಬಭೌ ರುಕ್ಮಮಯೈಃ ಕಾಶೈಃ ಸರ್ವತಃ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ ! ಆ ಗಿರಿಯಾದರೋ ನಾನಾ ರೂಪ-ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ,
ಸುವರ್ಣದಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದ ಡೇರೆಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿತ್ತು.

14058006a ಕಾಂಚನಸ್ಫುಗ್ರಾಭಿಃ ಸುಮನೋಭಿಸ್ತಥೈವ ಚ|

14058006c ವಾಸೋಭಿಶ್ಚ ಮಹಾಶೈಲಃ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷೈಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಸುಮನೋಹರವೂ ಆದ ಸುವರ್ಣ ಹಾರಗಳಿಂದಲೂ,
ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಆ ಮಹಾಶೈಲವು ಅಲಂಕೃತಗೊಂಡಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ
ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿದ್ದವು.

14058007a ದೀಪವೃಕ್ಷೈಶ್ಚ ಸೌವರ್ಣ್ಯೈರಭೀಕ್ಷಮುಪಶೋಭಿತಃ|

14058007c ಗುಹಾನಿರ್ಘರದೇಶೇಷು ದಿವಾಭೂತೋ ಬಭೂವ ಹ||

ಸುವರ್ಣಮಯ ದೀಪವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಆ ಪರ್ವತದ ಗುಹೆ-ಚಿಲುಮೆಗಳ
ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಹಗಲಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

14058008a ಪತಾಕಾಭಿವಿಚಿತ್ರಾಭಿಃ ಸಘಂಟಾಭಿಃ ಸಮಂತತಃ|

14058008c ಪುಂಭಿಃ ಸ್ತ್ರೀಭಿಶ್ಚ ಸಂಘುಷ್ಯಃ ಪ್ರಗೀತ ಇವ ಚಾಭವತ್|

14058008e ಅತೀವ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯೋಽಭೂನ್ಮೈರುರ್ಮುನಿಗಣೈರಿವ||

ಸುತ್ತಲೂ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಘಂಟೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದಲೂ
ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಗುಂಪುಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ
ಸಂಗೀತಮಯವಾಗಿದ್ದ ಆ ಪರ್ವತವು ಮುನಿಗಣಗಳಿಂದ
ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಮೇರು ಪರ್ವತದಂತೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿತ್ತು.

14058009a ಮತ್ತಾನಾಂ ಹೃಷ್ಯರೂಪಾಣಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪುಂಸಾಂ ಚ ಭಾರತ|

14058009c ಗಾಯತಾಂ ಪರ್ವತೇಂದ್ರಸ್ಯ ದಿವಸ್ಪೃಗಿವ ನಿಸ್ವನಃ||

ಭಾರತ! ಆ ಪರ್ವತೇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಸಂತಸದಿಂದ ಮತ್ತೇರಿದ ಸ್ತ್ರೀ-
ಪುರುಷರ ಗಾಯನಗಳು ಆಕಾಶವನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಿರುವವೋ ಎಂಬಂತೆ
ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು.

14058010a ಪ್ರಮತ್ತಮತ್ತಸಂಮತ್ತಕ್ಷೇಡಿತೋತ್ಕೃಷ್ಟಸಂಕುಲಾ|

14058010c ತಥಾ ಕಿಲಕಿಲಾಶಬ್ಧೈರ್ಭೂರಭೂತ್ಸುಮನೋಹರಾ||

ಪ್ರಮತ್ತ, ಮತ್ತ ಮತ್ತು ಸಮ್ಮತ್ತ ಗುಂಪುಗಳ ಕಿಲ-ಕಿಲ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಆ ಪರ್ವತವು ಸುಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು.

14058011a ವಿಪಣಾಪಣವಾನ್ಮಯೋ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯವಿಹಾರವಾನ್|

14058011c ವಸ್ತ್ರಮಾಲೋತ್ಕರಯುತೋ ವಿಣಾವೇಣುಮೃದಂಗವಾನ್||

ಅದು ಅಂಗಡಿ-ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಂದಲೂ, ರಮ್ಯವಾದ ಭಕ್ಷ-ಭೋಜ್ಯ ವಿಹಾರಗಳಿಂದಲೂ, ವಸ್ತ್ರ-ಮಾಲೆಗಳ ರಾಶಿಗಳಿಂದಲೂ, ವೇಣು-ಮೃದಂಗ ವಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು.

14058012a ಸುರಾಮೈರೇಯಮಿಶ್ರೇಣ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯೇನ ಚೈವ ಹ|

14058012c ದೀನಾಂಧಕೃಪಣಾದಿಭ್ಯೋ ದೀಯಮಾನೇನ ಚಾನಿಶಮ್|

14058012e ಬಭೌ ಪರಮಕಲ್ಯಾಣೋ ಮಹಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾಗಿರೇಃ||

ಸುರಾ-ಮೈರೇಯ ಮಿಶ್ರಿತ ಭಕ್ಷ್ಯ-ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ದೀನ-ಅಂಧ-ಕೃಪಣರಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹಾಗಿರಿಯ ಮಹೋತ್ಸವು ಪರಮಕಲ್ಯಾಣಯುಕ್ತವಾಗಿತ್ತು.

14058013a ಪುಣ್ಯಾವಸಥವಾನ್ವೀರ ಪುಣ್ಯಕೃದ್ಭಿರ್ನಿಷೇವಿತಃ|

14058013c ವಿಹಾರೋ ವೃಷ್ಟಿವೀರಾಣಾಂ ಮಹೇ ರೈವತಕಸ್ಯ ಹ|

14058013e ಸ ನಗೋ ವೇಶ್ಮಸಂಕೀರ್ಣೋ ದೇವಲೋಕ ಇವಾಬಭೌ||

ವೀರ! ಅಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಿಗಳು ವಾಸಿಸಲು ಪುಣ್ಯ ಶಿಬಿರಗಳಿದ್ದವು. ಆ ರೈವತಕದ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ವೃಷ್ಟಿವೀರರ ವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ಆ ಭವನ-ಸಂಕೀರ್ಣಗಳಿಂದ ಅದು ದೇವಲೋಕದಂತೆಯೇ

ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

14058014a ತದಾ ಚ ಕೃಷ್ಣಸಾನ್ನಿಧ್ಯಮಾಸಾದ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ|

14058014c ಶಕ್ರಸದ್ಮಪ್ರತೀಕಾಶೋ ಬಭೂವ ಸ ಹಿ ಶೈಲರಾಟ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಕೃಷ್ಣನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಆ ಶೈಲರಾಜನು ಇಂದ್ರನ ಅರಮನೆಯಂತೆಯೇ ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು.

14058015a ತತಃ ಸಂಪೂಜ್ಯಮಾನಃ ಸ ವಿವೇಶ ಭವನಂ ಶುಭಮ್|

14058015c ಗೋವಿಂದಃ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚೈವ ಜಗಾಮ ಭವನಂ ಸ್ವಕಮ್||

ಆಗ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಗೋವಿಂದನು ಶುಭ ಭವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಸಾತ್ಯಕಿಯೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಭವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

14058016a ವಿವೇಶ ಚ ಸ ಹೃಷ್ಟಾತ್ಮಾ ಚಿರಕಾಲಪ್ರವಾಸಕಃ|

14058016c ಕೃತ್ವಾ ನಸುಕರಂ ಕರ್ಮ ದಾನವೇಷ್ಟಿವ ವಾಸವಃ||

ದಾನವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಇಂದ್ರನಂತೆ ದುಷ್ಕರ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ದೀರ್ಘ ಪ್ರವಾಸದ ನಂತರ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಕೃಷ್ಣನು ಹೃಷ್ಟಾತ್ಮನಾಗಿ ತನ್ನ ಭವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

14058017a ಉಪಯಾತಂ ತು ವಾಷ್ಣೇಯಂ ಭೋಜವೃಷ್ಟ್ಯಂಧಕಾಸ್ತದಾ|

14058017c ಅಭ್ಯಗಚ್ಚನ್ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ದೇವಾ ಇವ ಶತಕ್ರತುಮ್||

ದೇವತೆಗಳು ಶತಕ್ರತು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಭೋಜ-ವೃಷ್ಟಿ-ಅಂಧಕರು ಮುಂದೆಹೋಗಿ ಮಹಾತ್ಮ ವಾಷ್ಣೇಯನನ್ನು

ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು.

14058018a ಸ ತಾನಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಮೇಧಾವೀ ಪೃಷ್ವಾ ಚ ಕುಶಲಂ ತದಾ|

14058018c ಅಭ್ಯವಾದಯತ ಪ್ರೀತಃ ಪಿತರಂ ಮಾತರಂ ತಥಾ||

ಅವರನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಿ, ಅವರ ಕುಶಲಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೇಧಾವೀ ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಂದಿರನ್ನು ಅಭಿವಾದಿಸಿದನು.

14058019a ತಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಸಂಪರಿಷ್ವಕ್ತಃ ಸಾಂತ್ವಿತಶ್ಚ ಮಹಾಭುಜಃ|

14058019c ಉಪೋಪವಿಷ್ಟಸ್ತೈಃ ಸರ್ವೈರ್ವೃಷ್ಟಿಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಃ||

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅವನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಸಂತೈಸಿದರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಮಹಾಭುಜ ಕೃಷ್ಣನ ಸುತ್ತಲೂ ಸರ್ವ ವೃಷ್ಟಿಗಳೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

14058020a ಸ ವಿಶ್ರಾಂತೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಕೃತಪಾದಾವಸೇಚನಃ|

14058020c ಕಥಯಾಮಾಸ ತಂ ಕೃಷ್ಣಃ ಪೃಷ್ಠಃ ಪಿತ್ರಾ ಮಹಾಹವಮ್||

ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ವಿಶ್ರಾಂತಿಪಡೆದ ಕೃಷ್ಣನು ತಂದೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕುರಿತು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ

ಕೃಷ್ಣಸ್ಯದ್ವಾರಕಾಪ್ರವೇಶೇ ಅಷ್ಟಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಕೃಷ್ಣಸ್ಯದ್ವಾರಕಾಪ್ರವೇಶ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಕುರುವೀರರ ಸಂಗ್ರಾಮ-ನಿಧನಗಳ
ಕುರಿತು ವರ್ಣಿಸಿದುದು (೧-೩೬).

14059001 ವಸುದೇವ ಉವಾಚ

14059001a ಶ್ರುತವಾನಸ್ಮಿ ವಾಷ್ಣೇಯ ಸಂಗ್ರಾಮಂ ಪರಮಾದ್ಭುತಮ್ |

14059001c ನರಾಣಾಂ ವದತಾಂ ಪುತ್ರ ಕಥೋದ್ಘಾತೇಷು ನಿತ್ಯಶಃ ||

ವಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ವಾಷ್ಣೇಯ! ಪರಮ ಅದ್ಭುತವಾದ ಆ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತು ಜನರು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಪುತ್ರ! ಅನುದಿನದ ಯುದ್ಧದ ಕುರಿತು ಹೇಳು!

14059002a ತ್ವಂ ತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶೀ ಚ ಕಾರ್ಯಜ್ಞಶ್ಚ ಮಹಾಭುಜ |

14059002c ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ಸಂಗ್ರಾಮಂ ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ ಮೇಽನಘ ||

ಮಹಾಭುಜ! ನೀನಾದರೋ ಅದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶಿಯೂ ಕಾರ್ಯಜ್ಞನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಅನಘ! ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸಂಗ್ರಾಮವು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತೋ ಹಾಗೆ ಹೇಳು!

14059003a ಯಥಾ ತದಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್ |

14059003c ಭೀಷ್ಮ ಕರ್ಣ ಕೃಪದ್ರೋಣಶಲ್ಯಾದಿಭಿರನುತ್ತಮಮ್ ||

14059004a ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ಕೃತಾಸ್ತ್ರಾಣಾಮನೇಕಶಃ |

14059004c ನಾನಾವೇಷಾಕೃತಿಮತಾಂ ನಾನಾದೇಶನಿವಾಸಿನಾಮ್ ||

ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ನಡೆದ ಭೀಷ್ಮ-ಕರ್ಣ-ಕೃಪ-ದ್ರೋಣ-
ಶಲ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವರ ಮತ್ತು ನಾನಾದೇಶ ನಿವಾಸಿಗಳ,
ನಾನಾವೇಷ-ಆಕೃತಿ-ಬುದ್ಧಿಗಳಿದ್ದ ಅನೇಕ ಅಸ್ತುಕೋವಿದ ಅನ್ಯ
ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಆ ಯುದ್ಧವು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತು?”

14059005a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ ಪಿತ್ರಾ ಮಾತುಸ್ತದಂತಿಕೇ|

14059005c ಶಶಂಸ ಕುರುವೀರಾಣಾಂ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ನಿಧನಂ ಯಥಾ||

ಹೀಗೆ ಕೇಳಲು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನು
ಕುರುವೀರರ ಸಂಗ್ರಾಮ-ನಿಧನಗಳ ಕುರಿತು ವರ್ಣಿಸಿದನು.

14059006 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14059006a ಅತ್ಯದ್ಭುತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್|

14059006c ಬಹುಲತ್ವಾನ್ನ ಸಂಖ್ಯಾತುಂ ಶಕ್ಯಾನ್ಯಬ್ಧಶತೈರಪಿ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾತ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಅತಿ ಅದ್ಭುತ
ಕರ್ಮಗಳು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ನೂರು
ವರ್ಷಗಳೂ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14059007a ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಸ್ತು ಗದತಃ ಸಮಾಸೇನೈವ ಮೇ ಶೃಣು|

14059007c ಕರ್ಮಾಣಿ ಪೃಥಿವೀಶಾನಾಂ ಯಥಾವದಮರದ್ಯುತೇ||

ಅಮರದ್ಯುತೇ! ಪೃಥ್ವೀಶರ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದವುಗಳನ್ನು
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

14059008a ಭೀಷ್ಮಃ ಸೇನಾಪತಿರಭೂದೇಕಾದಶಚಮೂಪತಿಃ|

14059008c ಕೌರವ್ಯಃ ಕೌರವೇಯಾಣಾಂ ದೇವಾನಾಮಿವ ವಾಸವಃ||

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವಾಸವ ಇಂದ್ರನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕೌರವರ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ಕೌರವ್ಯ ಭೀಷ್ಮನು ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು.

14059009a ಶಿಖಂಡೀ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ನೇತಾ ಸಪ್ತಚಮೂಪತಿಃ|

14059009c ಬಭೂವ ರಕ್ಷಿತೋ ಧೀಮಾನ್ಧೀಮತಾ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಾ||

ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಏಳು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿಗೆ ಧೀಮಾನ್ ಶಿಖಂಡಿಯು, ಧೀಮತ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ, ನೇತಾರನಾಗಿದ್ದನು⁵³.

14059010a ತೇಷಾಂ ತದಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ದಶಾಹಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್|

14059010c ಕುರೂಣಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಸುಮಹದ್ರೋಮಹರ್ಷಣಮ್||

ಮಹಾತ್ಮ ಕುರು-ಪಾಂಡವರ ನಡುವೆ ಹತ್ತು ದಿನಗಳು ರೋಮಾಂಚಕಾರೀ ಮಹಾ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

14059011a ತತಃ ಶಿಖಂಡೀ ಗಾಂಗೇಯಮಯುಧ್ಯಂತಂ ಮಹಾಹವೇ|

14059011c ಜಘಾನ ಬಹುಭಿರ್ಬಾಣೈಃ ಸಹ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಾ||

⁵³ ಸಂಜಯನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ನೀಡಿದ ಯುದ್ಧವಿವರಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನೇ ಪಾಂಡವರ ಸೇನಾನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಅವನ ಎದುರು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪಾಂಡವರು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣನು ಭೀಷ್ಮನ ವಧೆಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಶಿಖಂಡಿಯೇ ಪಾಂಡವರ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಅನಂತರ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು
ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯೊಡನೆ ಶಿಖಂಡಿಯು ಅನೇಕ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

14059012a ಅಕರೋತ್ಸ ತತಃ ಕಾಲಂ ಶರತಲ್ಪಗತೋ ಮುನಿಃ|

14059012c ಅಯನಂ ದಕ್ಷಿಣಂ ಹಿತ್ವಾ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಚೋತ್ತರಾಯಣೇ||

ಆಗ ಶರತಲ್ಪಗತನಾದ ಆ ಮುನಿಯು ದಕ್ಷಿಣಾಯನವನ್ನು ಕಳೆದು
ಉತ್ತರಾಯಣವು ಬಂದಾಗ ಕಾಲನ ವಶನಾದನು.

14059013a ತತಃ ಸೇನಾಪತಿರಭೂದ್ಧ್ರೋಽಸ್ಮವಿದುಷಾಂ ವರಃ|

14059013c ಪ್ರವೀರಃ ಕೌರವೇಂದ್ರಸ್ಯ ಕಾವ್ಯೋ ದೈತ್ಯಪತೇರಿವ||

ಅನಂತರ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಕಾವ್ಯನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕೌರವೇಂದ್ರನಿಗೆ
ಅಸ್ಮವಿದುಷರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರವೀರ ದ್ರೋಣನು ಸೇನಾಪತಿಯಾದನು.

14059014a ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀಭಿಃ ಶಿಷ್ಟಾಭಿರ್ನವಭಿದ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ|

14059014c ಸಂವೃತಃ ಸಮರಶ್ಲಾಘೀ ಗುಪ್ತಃ ಕೃಪವೃಷಾದಿಭಿಃ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ಸಮರಶ್ಲಾಘೀ ದ್ರೋಣನು ಕೃಪ-ಕರ್ಣಾದಿಗಳಿಂದ
ರಕ್ಷಿತಗೊಂಡಿದ್ದ ಕೌರವರ ಅಳಿದುಳಿದ ಒಂಭತ್ತು ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ
ಸೇನೆಯ ನೇತಾರನಾಗಿದ್ದನು.

14059015a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತ್ವ ಭೂನ್ನೇತಾ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾಸ್ತ್ರವಿತ್|

14059015c ಗುಪ್ತೋ ಭೀಮೇನ ತೇಜಸ್ವೀ ಮಿತ್ರೇಣ ವರುಣೋ ಯಥಾ||

ಮಿತ್ರನಿಂದ ವರುಣನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ತೇಜಸ್ವೀ ಭೀಮನಿಂದ
ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾಸ್ತ್ರವಿದು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಪಾಂಡವರ
ನೇತಾರನಾದನು.

14059016a ಪಂಚಸೇನಾಪರಿವೃತೋ ದ್ರೋಣಪ್ರೇಸ್ನುರ್ಮಹಾಮನಾಃ|

14059016c ಪಿತುರ್ನಿಕಾರಾನ್ಸಂಸ್ಮೃತ್ಯ ರಣೇ ಕರ್ಮಾಕರೋನ್ಮಹತ್||

ಐದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಸೇನೆಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತನಾದ ಆ ಮಹಾಮನಸ್ವೀ
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ದ್ರೋಣನಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆಗಾದ ಅಪಮಾನವನ್ನು
ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ರಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗಿದನು.

14059017a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತೇ ಪೃಥಿವೀಪಾಲಾ ದ್ರೋಣಪಾರ್ಷ್ವತಸಂಗರೇ|

14059017c ನಾನಾದಿಗಾಗತಾ ವೀರಾಃ ಪ್ರಾಯಶೋ ನಿಧನಂ ಗತಾಃ||

ದ್ರೋಣ-ಪಾರ್ಷ್ವತರ ಆ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ
ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಾಯಶಃ ಎಲ್ಲ ವೀರ ಪೃಥ್ವೀಪಾಲರ ನಿಧನವಾಯಿತು.

14059018a ದಿನಾನಿ ಪಂಚ ತದ್ಯುದ್ಧಮಭೂತ್ಪರಮದಾರುಣಮ್|

14059018c ತತೋ ದ್ರೋಣಃ ಪರಿಶ್ರಾಂತೋ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನವಶಂ ಗತಃ||

ಆ ಪರಮದಾರುಣ ಯುದ್ಧವು ಐದು ದಿನಗಳು ನಡೆಯಿತು. ನಂತರ
ಪರಿಶ್ರಾಂತನಾದ ದ್ರೋಣನು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ವಶನಾದನು.

14059019a ತತಃ ಸೇನಾಪತಿರಭೂತ್ಕರ್ಣೋ ದೌರ್ಯೋಧನೇ ಬಲೇ|

14059019c ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀಭಿಃ ಶಿಷ್ಟಾಭಿವೃತಃ ಪಂಚಭಿರಾಹವೇ||

ಅನಂತರ ದುರ್ಯೋಧನನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಳಿದಿದ್ದ
ಐದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಸೇನೆಗೆ ಕರ್ಣನು ಸೇನಾಪತಿಯಾದನು.

14059020a ತಿಸ್ರಸ್ತು ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ಚಮ್ವೋ ಬೀಭತ್ಸುಪಾಲಿತಾಃ|

14059020c ಹತಪ್ರವೀರಭೂಯಿಷ್ಠಾ ಬಭೂವುಃ ಸಮವಸ್ಥಿತಾಃ||

ಆಗ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಮೂರು ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಸೇನೆಯನ್ನು ಬೀಭತ್ಸುವು
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರವೀರರು ಹತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು
ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

14059021a ತತಃ ಪಾರ್ಥಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪತಂಗ ಇವ ಪಾವಕಮ್|

14059021c ಪಂಚತ್ವಮಗಮತ್ಸೌತ್ವಿದ್ವಿ ತೀಯೇಽಹನಿ ದಾರುಣೇ||

ಅನಂತರ ಎರಡನೆಯ ದಿನದ ದಾರುಣ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪತಂಗವು
ಪಾವಕದ ಕಡೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸೌತಿಯು
ಪಂಚತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

14059022a ಹತೇ ಕರ್ಣೇ ತು ಕೌರವ್ಯಾ ನಿರುತ್ಸಾಹಾ ಹತೌಜಸಃ|

14059022c ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀಭಿಸ್ತಿಸ್ಯ ಭಿರ್ಮದ್ರೇಶಂ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಕರ್ಣನು ಹತನಾಗಲು ನಿರುತ್ಸಾಹಗೊಂಡ ಹತೌಜಸ ಕೌರವ್ಯರ
ಮೂರು ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಸೇನೆಗೆ ಮದ್ರೇಶನು ನಾಯಕನಾದನು.

14059023a ಹತವಾಹನಭೂಯಿಷ್ಠಾಃ ಪಾಂಡವಾಸ್ತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್|

14059023c ಅಕ್ಷೌಹಿಣ್ಯಾ ನಿರುತ್ಸಾಹಾಃ ಶಿಷ್ಟಯಾ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಅನೇಕ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರುತ್ಸಾಹಗೊಂಡಿದ್ದ
ಅಳಿದುಳಿದ ಪಾಂಡವರ ಒಂದು ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಸೇನೆಗೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ನಾಯಕನಾದನು.

14059024a ಅವಧೀನ್ಮದ್ರರಾಜಾನಂ ಕುರುರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14059024c ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಥಾರ್ಥದಿವಸೇ ಕರ್ಮ ಕೃತ್ವಾ ಸುದುಷ್ಕರಮ್||

ಅಂದಿನ ಅರ್ಧ ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಮದ್ರರಾಜನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಕುರುರಾಜ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ದುಷ್ಕರ ಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಿದನು.

14059025a ಹತೇ ಶಲ್ಯೇ ತು ಶಕುನಿಂ ಸಹದೇವೋ ಮಹಾಮನಾಃ|

14059025c ಆಹರ್ತಾರಂ ಕಲೇಸ್ತಸ್ಯ ಜಘಾನಾಮಿತವಿಕ್ರಮಃ||

ಶಲ್ಯನು ಹತನಾಗಲು ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಿ ಸಹದೇವನು ಆ
ಕಲಹಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣನಾಗಿದ್ದ ಶಕುನಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

14059026a ನಿಹತೇ ಶಕುನೌ ರಾಜಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಃ ಸುದುರ್ಮನಾಃ|

14059026c ಅಪಾಕ್ರಾಮದ್ಗದಾಪಾಣಿಹರ್ತಭೂಯಿಷ್ಯಸೈನಿಕಃ||

ಶಕುನಿಯು ಹತನಾದ ನಂತರ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ದುರ್ಮನಸ್ವಿ ರಾಜ
ದುರ್ಯೋಧನನು ಗದಾಪಾಣಿಯಾಗಿ ಹತರಾಗದೇ ಉಳಿದಿದ್ದ
ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು.

14059027a ತಮನ್ವಧಾವತ್ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೀಮಸೇನಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

14059027c ಹ್ರದೇ ದ್ವೈಪಾಯನೇ ಚಾಪಿ ಸಲಿಲಸ್ಥಂ ದದರ್ಶ ತಮ್||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭೀಮಸೇನನು ಅವನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ
ಹೋಗಿ ದ್ವೈಪಾಯನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ನೀರಿನೊಳಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ
ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದನು.

14059028a ತತಃ ಶಿಷ್ಟೇನ ಸೈನ್ಯೇನ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿವಾಯ್ ತಮ್|

14059028c ಉಪೋಪವಿವಿಶುರ್ಹೃಷ್ಣಾ ಹ್ರದಸ್ಥಂ ಪಂಚ ಪಾಂಡವಾಃ||

ಆಗ ಪಂಚ ಪಾಂಡವರು ಹೃಷ್ಣರಾಗಿ ಉಳಿದ ಸೇನೆಗಳಿಂದ
ಸರೋವರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ನಿಂತರು.

14059029a ವಿಗಾಹ್ಯ ಸಲಿಲಂ ತ್ವಾಶು ವಾಗ್ಬಾಣೈರ್ಭೃಶವಿಕ್ಷತಃ|

14059029c ಉತ್ಥಾಯ ಸ ಗದಾಪಾಣಿಯುರ್ಧ್ಧಾಯ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಃ||

ನೀರಿನೊಳಗಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪಾಂಡವರ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಅತ್ಯಂತ ಗಾಸಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಗದಾಪಾಣಿಯಾಗಿ ನೀರಿನಿಂದ
ಮೇಲೆದ್ದನು.

14059030a ತತಃ ಸ ನಿಹತೋ ರಾಜಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಮಹಾಮೃಧೇ|

14059030c ಭೀಮಸೇನೇನ ವಿಕ್ರಮ್ಯ ಪಶ್ಯತಾಂ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಾಮ್||

ಆಗ ಪೃಥ್ವೀಪಾಲರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಡೆದ ಮಹಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ರಾಜಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನು ಭೀಮಸೇನನ ವಿಕ್ರಮದಿಂದ ಹತನಾದನು.

14059031a ತತಸ್ತತ್ಪಾಂಡವಂ ಸೈನ್ಯಂ ಸಂಸುಪ್ತಂ ಶಿಬಿರೇ ನಿಶಿ|

14059031c ನಿಹತಂ ದ್ರೋಣಪುತ್ರೇಣ ಪಿತುರ್ವಧಮಮೃಷ್ಯತಾ||

ಅನಂತರ ಪಿತುರ್ವಧೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ದ್ರೋಣಪುತ್ರನು
ರಾತ್ರಿ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

14059032a ಹತಪುತ್ರಾ ಹತಬಲಾ ಹತಮಿತ್ರಾ ಮಯಾ ಸಹ|

14059032c ಯುಯುಧಾನದ್ವಿತೀಯೇನ ಪಂಚ ಶಿಷ್ಯಾಃ ಸ್ಮ ಪಾಂಡವಾಃ||

ನಾನು, ಎರಡನೆಯವನಾಗಿ ಯುಯುಧಾನ ಸಾತ್ಯಕಿ ಮತ್ತು ಐವರು
ಪಾಂಡವರು ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೇನೆಗೆಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾದವು, ಪುತ್ರರು
ಹತರಾದರು ಮತ್ತು ಮಿತ್ರರೂ ಹತರಾದರು.

14059033a ಸಹೈವ ಕೃಪಭೋಜಾಭ್ಯಾಂ ದ್ರೋಣೀಯುರ್ದಾದಮುಚ್ಯತ|

14059033c ಯುಯುತ್ಸುಶ್ಚಾಪಿ ಕೌರವ್ಯೋ ಮುಕ್ತಃ ಪಾಂಡವಸಂಶ್ರಯಾತ್||

ಅವರ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಪ-ಭೋಜ ಕೃತವರ್ಮರೊಂದಿಗೆ ದ್ರೋಣಿಯು
ಯುದ್ಧದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಬದುಕುಳಿದರು. ಕೌರವ್ಯ ಯುಯುತ್ಸುವೂ
ಕೂಡ ಪಾಂಡವರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದುದರಿಂದ ಉಳಿದುಕೊಂಡನು.

14059034a ನಿಹತೇ ಕೌರವೇಂದ್ರೇ ಚ ಸಾನುಬಂಧೇ ಸುಯೋಧನೇ|

14059034c ವಿದುರಃ ಸಂಜಯಶ್ಚೈವ ಧರ್ಮರಾಜಮುಪಸ್ಥಿತೌ||

ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೌರವೇಂದ್ರ ಸುಯೋಧನನು ಹತನಾಗಲು
ವಿದುರ-ಸಂಜಯರು ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು.

14059035a ಏವಂ ತದಭವದ್ಯುದ್ಧಮಹಾನ್ಯಷ್ಟಾದಶ ಪ್ರಭೋ|

14059035c ಯತ್ರ ತೇ ಪೃಥಿವೀಪಾಲಾ ನಿಹತಾಃ ಸ್ವರ್ಗಮಾವಸನ್||

ಪ್ರಭೋ ! ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಸೇನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವೀಪಾಲರು ಹತರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದ ಆ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ಈ ರೀತಿ ನಡೆಯಿತು.”

14059036 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14059036a ಶೃಣ್ವತಾಂ ತು ಮಹಾರಾಜ ಕಥಾಂ ತಾಂ ರೋಮಹರ್ಷಣೀಮ್|

14059036c ದುಃಖಹರ್ಷಪರಿಕ್ಷೇಶಾ ವೃಷ್ಟಿನಾಮಭವಂಸ್ತದಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಆ ರೋಮಹರ್ಷಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ವೃಷ್ಟಿಗಳು ದುಃಖ-ಹರ್ಷಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ವಾಸುದೇವವಾಕ್ಯೇ
ಏಕೋನಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ವಾಸುದೇವವಾಕ್ಯ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೦

ರಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗನ ವಧೆಯಾದುದನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಸುಭದ್ರೆಯು ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ವಧೆಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಲು, ಶೋಕಪೀಡಿತನಾದ ವಸುದೇವನೂ ಅದರ ಕುರಿತು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದುದು (೧-೧೪). ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ವಸುದೇವನಿಗೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ವಧೆಯ ಕುರಿತು ಮತ್ತು ಕುಂತಿಯು ಸುಭದ್ರೆ-

ಉತ್ತರೆಯರನ್ನು ಸಂತವಿಸಿದುದನ್ನು ಹೇಳಿದುದು (೧೫-೪೧).

14060001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14060001a ಕಥಯನ್ನೇವ ತು ತದಾ ವಾಸುದೇವಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

14060001c ಮಹಾಭಾರತಯುದ್ಧಂ ತತ್ಕಥಾಂತೇ ಪಿತುರಗ್ರತಃ||

14060002a ಅಭಿಮನ್ಯೋರ್ವಧಂ ವೀರಃ ಸೋಽತ್ಯಕ್ರಾಮತ ಭಾರತ|

14060002c ಅಪ್ರಿಯಂ ವಸುದೇವಸ್ಯ ಮಾ ಭೂದಿತಿ ಮಹಾಮನಾಃ||

14060003a ಮಾ ದೌಹಿತ್ರವಧಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಸುದೇವೋ ಮಹಾತ್ಮಯಮ್|

14060003c ದುಃಖಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತೋ ಭವೇದಿತಿ ಮಹಾಮತಿಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ತಂದೆಗೆ

ಮಹಾಭಾರತಯುದ್ಧದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರತಾಪವಾನ್

ವಾಸುದೇವ ಕೃಷ್ಣನು ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ವಧೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ವಸುದೇವನಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದು ಮತ್ತು

ಮೊಮ್ಮಗನ ವಧೆಯ ಕುರಿತು ಕೇಳಿ ವಸುದೇವನು ಮಹಾ ದುಃಖ-

ಶೋಕಗಳಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಆ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ

ಮಹಾಮತಿಯು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದನು.

14060004a ಸುಭದ್ರಾ ತು ತಮುತ್ಕ್ರಾಂತಮಾತ್ಮಜಸ್ಯ ವಧಂ ರಣೇ|

14060004c ಆಚಕ್ಷ್ವ ಕೃಷ್ಣ ಸೌಭದ್ರವಧಮಿತ್ಯಪತದ್ಭುವಿ||

ರಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗನ ವಧೆಯಾದುದನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು

ನೋಡಿದ ಸುಭದ್ರೆಯು “ಕೃಷ್ಣ! ಸೌಭದ್ರನ ವಧೆಯಕುರಿತು ಹೇಳು!”

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು.

14060005a ತಾಮಪಶ್ಯನ್ನಿಪತಿತಾಂ ವಸುದೇವಃ ಕ್ಷಿತೌ ತದಾ|

14060005c ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ಚ ಪಪಾತೋವ್ಯಾಫಂ ಸೋಽಪಿ ದುಃಖೇನ ಮೂರ್ಚಿತಃ||

ಅವಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ವಸುದೇವನೂ
ಕೂಡ ದುಃಖದಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

14060006a ತತಃ ಸ ದೌಹಿತ್ರವಧಾದ್ಧುಃಖಶೋಕಸಮನ್ವಿತಃ|

14060006c ವಸುದೇವೋ ಮಹಾರಾಜ ಕೃಷ್ಣಂ ವಾಕ್ಯಮಥಾಬ್ರವೀತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಮೊಮ್ಮಗನ ವಧೆಯ ಕುರಿತು ಕೇಳಿ
ದುಃಖಶೋಕಸಮನ್ವಿತನಾದ ವಸುದೇವನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

14060007a ನನು ತ್ವಂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಸತ್ಯವಾಗ್ಭುವಿ ವಿಶ್ರುತಃ|

14060007c ಯದ್ಧೌಹಿತ್ರವಧಂ ಮೇಽದ್ಯ ನ ಖ್ಯಾಪಯಸಿ ಶತ್ರುಹನ್||

“ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ! ನೀನು ಸತ್ಯವಾದಿಯೆಂದು ಭುವಿಯಲ್ಲಿ
ವಿಶ್ರುತನಾಗಿರುವೆ ತಾನೇ? ಶತ್ರುಹನ್ ! ಆದರೂ ಇಂದು ನೀನು
ಮೊಮ್ಮಗನ ವಧೆಯಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

14060008a ತದ್ಭಾಗಿನೇಯನಿಧನಂ ತತ್ತ್ವೇನಾಚಕ್ಷ್ವ ಮೇ ವಿಭೋ|

14060008c ಸದೃಶಾಕ್ಷಸ್ತವ ಕಥಂ ಶತ್ರುಭಿರ್ನಿಹತೋ ರಣೇ||

ವಿಭೋ ! ನಿನ್ನ ಸೋದರಳಿಯನ ಮರಣದ ಕುರಿತು ನಡೆದಂತೆ ನನಗೆ
ಹೇಳು. ನಿನ್ನಂಥಹುದೇ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಶತ್ರುಗಳು ಹೇಗೆ

ರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿದರು?

14060009a ದುರ್ಮರಂ ಬತ ವಾಷ್ಣೇಯ ಕಾಲೇಽಪ್ರಾಪ್ತೇ ನೃಭಿಃ ಸದಾ|

14060009c ಯತ್ರ ಮೇ ಹೃದಯಂ ದುಃಖಾಚ್ಚ ತಥಾ ನ ವಿದೀರ್ಯತೇ||

ವಾಷ್ಣೇಯ ! ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದೇ ಮರಣಹೊಂದುವುದು ನರರಿಗೆ
ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾದುದು. ದುಃಖದಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ನೂರು
ಚೂರುಗಳಾಗಿ ಒಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ !

14060010a ಕಿಮಬ್ರವೀತ್ತ್ವಾ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಸುಭದ್ರಾಂ ಮಾತರಂ ಪ್ರತಿ|

14060010c ಮಾಂ ಚಾಪಿ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಚಪಲಾಕ್ಷಃ ಪ್ರಿಯೋ ಮಮ||

ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ! ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ ಆ ಚಪಲಾಕ್ಷನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ನಿನಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದನು? ತಾಯಿ ಸುಭದ್ರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕುರಿತು
ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿದನೇ?

14060011a ಆಹವಂ ಪೃಷ್ಠತಃ ಕೃತ್ವಾ ಕಚ್ಚಿನ್ನ ನಿಹತಃ ಪರೈಃ|

14060011c ಕಚ್ಚಿನ್ಮುಖಂ ನ ಗೋವಿಂದ ತೇನಾಜೌ ವಿಕೃತಂ ಕೃತಮ್||

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನುಹಾಕಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಶತ್ರುಗಳು ಅವನನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಲಿಲ್ಲ ತಾನೇ? ಗೋವಿಂದ ! ಆಗ ಅವನ ಮುಖವು
ಭಯದಿಂದ ವಿಕಾರಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ತಾನೇ?

14060012a ಸ ಹಿ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಶ್ಲಾಘನ್ನಿವ ಮಮಾಗ್ರತಃ|

14060012c ಬಾಲಭಾವೇನ ವಿಜಯಮಾತ್ಮನೋಽಕಥಯತ್ಪ್ರಭುಃ||

ಕೃಷ್ಣ! ಆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಪ್ರಭುವು ಹುಡುಗತನದಿಂದ ನನ್ನ ಎದಿರು
ತನ್ನ ವಿಜಯಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

14060013a ಕಚ್ಚಿನ್ನ ವಿಕ್ಯತೋ ಬಾಲೋ ದ್ರೋಣಕರ್ಣಕೃಪಾದಿಭಿಃ|

14060013c ಧರಣ್ಯಾಂ ನಿಹತಃ ಶೇತೇ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಕೇಶವ||

ಕೇಶವ! ಆ ಬಾಲಕನು ದ್ರೋಣ-ಕರ್ಣ-ಕೃಪಾದಿಗಳ ವಂಚನೆಯಿಂದ
ಹತನಾಗಿ ಧರಣಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಲಿಲ್ಲ ತಾನೇ? ಅದರ ಕುರಿತು
ನನಗೆ ಹೇಳು!

14060014a ಸ ಹಿ ದ್ರೋಣಂ ಚ ಭೀಷ್ಮಂ ಚ ಕರ್ಣಂ ಚ ರಥಿನಾಂ ಪರಮ್|

14060014c ಸ್ಪರ್ಧತೇ ಸ್ಮ ರಣೇ ನಿತ್ಯಂ ದುಹಿತುಃ ಪುತ್ರಕೋ ಮಮ||

ನನ್ನ ಆ ಮೊಮ್ಮಗನು ನಿತ್ಯವೂ ರಣದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ, ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕರ್ಣ ಇವರೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು.”

14060015a ಏವಂವಿಧಂ ಬಹು ತದಾ ವಿಲಪಂತಂ ಸುದುಃಖಿತಮ್|

14060015c ಪಿತರಂ ದುಃಖಿತತರೋ ಗೋವಿಂದೋ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತನಾಗಿ ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಂದೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು
ದುಃಖದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋವಿಂದನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14060016a ನ ತೇನ ವಿಕೃತಂ ವಕ್ತ್ರಂ ಕೃತಂ ಸಂಗ್ರಾಮಮಾರ್ಥನಿ|

14060016c ನ ಪೃಷ್ಠತಃ ಕೃತಶ್ಚಾಪಿ ಸಂಗ್ರಾಮಸ್ತೇನ ದುಸ್ತರಃ||

“ಸಂಗ್ರಾಮದ ಎದಿರು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಭಿಮನ್ಯುವು

ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಭಯದಿಂದ ವಿಕಾರಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ.
ದುಸ್ತರ ಸಂಗ್ರಾಮದಿಂದ ಅವನು ಎಂದೂ ಬೆನ್ನುಹಾಕಲಿಲ್ಲ.

14060017a ನಿಹತ್ಯ ಪೃಥಿವೀಪಾಲಾನ್ಸಹಸ್ರಶತಸಂಘಶಃ|

14060017c ಖೇದಿತೋ ದ್ರೋಣಕರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ದೌಶಾಸನಿವಶಂ ಗತಃ||

ಅವನು ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಪೃಥ್ವೀಪಾಲರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ದ್ರೋಣ-ಕರ್ಣರಿಂದ
ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಃಶಾಸನನ ಮಗನಿಂದ ಹತನಾದನು.

14060018a ಏಕೋ ಹ್ಯೇಕೇನ ಸತತಂ ಯುಧ್ಯಮಾನೋ ಯದಿ ಪ್ರಭೋ|

14060018c ನ ಸ ಶಕ್ಯೇತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ನಿಹಂತುಮಪಿ ವಜ್ರಿಣಾ||

ಪ್ರಭೋ! ಒಬ್ಬನು ಓರ್ವ ಇನ್ನೊಬ್ಬನೊಡನೆಯೇ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ
ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ವಜ್ರಿ ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಸೋಲಿಸಲು
ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

14060019a ಸಮಾಹೂತೇ ತು ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಪಾರ್ಥೇ ಸಂಶಪ್ತಕೈಸ್ತದಾ|

14060019c ಪರ್ಯವಾರ್ಯತ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೈಃ ಸ ದ್ರೋಣಾದಿಭಿರಾಹವೇ||

ಸಂಶಪ್ತಕರು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದಾಗ ಸಂಕ್ರುದ್ಧ
ದ್ರೋಣಾದಿಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದ್ದರು.

14060020a ತತಃ ಶತ್ರುಕ್ಷಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಸುಮಹಾಂತಂ ರಣೇ ಪಿತುಃ|

14060020c ದೌಹಿತ್ರಸ್ತವ ವಾಷ್ಣೇಯ ದೌಶಾಸನಿವಶಂ ಗತಃ||

ತಂದೇ! ಆಗ ರಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಶತ್ರುಕ್ಷಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಮಗಳ

ಮಗ ವಾಷ್ಣೇಯನು ದುಃಶಾಸನನ ಮಗನಿಂದ ಹತನಾದನು.

14060021a ನೂನಂ ಚ ಸ ಗತಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಜಹಿ ಶೋಕಂ ಮಹಾಮತೇ|

14060021c ನ ಹಿ ವ್ಯಸನಮಾಸಾದ್ಯ ಸೀದಂತೇ ಸನ್ನರಾಃ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಮಹಾಮತೇ! ಅವನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು.
ಶೋಕವನ್ನು ತೊರೆ! ಉತ್ತಮ ಪುರುಷರು ಎಂದೂ ವ್ಯಸನ ಹೊಂದಿ
ಕುಸಿಯುವುದಿಲ್ಲ!

14060022a ದ್ರೋಣಕರ್ಣಪ್ರಭೃತಯೋ ಯೇನ ಪ್ರತಿಸಮಾಸಿತಾಃ|

14060022c ರಣೇ ಮಹೇಂದ್ರಪ್ರತಿಮಾಃ ಸ ಕಥಂ ನಾಪ್ಸುಯಾದ್ಧಿವಮ್||

ರಣದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರನಂದಿದ್ದ ದ್ರೋಣ-ಕರ್ಣಾದಿಗಳು ಯಾರನ್ನು
ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರೋ ಅವನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು
ಪಡೆದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?

14060023a ಸ ಶೋಕಂ ಜಹಿ ದುರ್ಧರ್ಷ ಮಾ ಚ ಮನ್ಯುವಶಂ ಗಮಃ|

14060023c ಶಸ್ತ್ರಪೂತಾಂ ಹಿ ಸ ಗತಿಂ ಗತಃ ಪರಪುರಂಜಯಃ||

ದುರ್ಧರ್ಷ! ಶೋಕವನ್ನು ಬಿಡು! ಕೋಪಕ್ಕೆ ವಶನಾಗಬೇಡ! ಆ
ಪರಪುರಂಜಯ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರರಾದವರು
ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.

14060024a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ನಿಹತೇ ವೀರೇ ಸುಭದ್ರೇಯಂ ಸ್ವಸಾ ಮಮ|

14060024c ದುಃಖಾರ್ತಾಥೋ ಪೃಥಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕುರರೀವ ನನಾದ ಹ||

ಆ ವೀರ ಸುಭದ್ರೇಯನು ಹತನಾಗಲು ದುಃಖಾರ್ತಳಾದ ನನ್ನ ತಂಗಿ ಸುಭದ್ರೆಯು ಪೃಥಾ ಕುಂತಿಯ ಬಳಿಸಾರಿ ಕುರರಿಯಂತೆ ರೋದಿಸಿದ್ದಳು.

14060025a ದ್ರೌಪದೀಂ ಚ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛತ ದುಃಖಿತಾ|

14060025c ಆರ್ಯೇ ಕ್ವ ದಾರಕಾಃ ಸರ್ವೇ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತಾನಹಮ್||

ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನೂ ಸಂಧಿಸಿ ದುಃಖಿತಳಾದ ಅವಳು “ಆರ್ಯೇ ! ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ? ಅವರನ್ನು ನೋಡ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ!” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಳು.

14060026a ಅಸ್ಯಾಸ್ತು ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವಾಸ್ತಾಃ ಕುರುಯೋಷಿತಃ|

14060026c ಭುಜಾಭ್ಯಾಂ ಪರಿಗೃಹ್ಣ್ಯಾನಾಂ ಚುಕ್ರುಶುಃ ಪರಮಾರ್ತವತ್||

ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಕುರುಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಅವಳ ಭುಜಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪರಮ ಆರ್ತರಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು.

14060027a ಉತ್ತರಾಂ ಚಾಬ್ರವೀದ್ಭದ್ರಾ ಭದ್ರೇ ಭರ್ತಾ ಕ್ವ ತೇ ಗತಃ|

14060027c ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾಗಮನಂ ಮಹ್ಯಂ ತಸ್ಮೈ ತ್ವಂ ವೇದಯಸ್ವ ಹ||

ಸುಭದ್ರೆಯು ಉತ್ತರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು: “ಭದ್ರೇ! ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರುವನು? ಅವನ ಆಗಮನವನ್ನು ಬೇಗನೇ ನನಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಬೇಕು !

14060028a ನನು ನಾಮ ಸ ವೈರಾಟಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಮ ಗಿರಂ ಪುರಾ|

14060028c ಭವನಾನ್ನಿಷ್ಟತತ್ಯಾಶು ಕಸ್ಮಾನ್ನಾಭ್ಯೇತಿ ತೇ ಪತಿಃ||

ವೈರಾಟೀ ! ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಧ್ವನಿಯನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ತನ್ನ ಭವನದಿಂದ
ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಇಂದೇಕೆ ಹೊರಬರುತ್ತಿಲ್ಲ ?

14060029a ಅಭಿಮನ್ಯೋ ಕುಶಲಿನೋ ಮಾತುಲಾಸ್ತೇ ಮಹಾರಥಾಃ|

14060029c ಕುಶಲಂ ಚಾಬ್ರುವನ್ಸರ್ವೇ ತ್ವಾಂ ಯುಯತ್ಸುಮಿಹಾಗತಮ್||

ಅಭಿಮನ್ಯೋ ! ಮಹಾರಥರಾದ ನಿನ್ನ ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರು
ಕುಶಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆಂದು ಆಗಮಿಸಿರುವ ನಿನ್ನ
ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

14060030a ಆಚಕ್ಷ್ವ ಮೇಽದ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಂ ಯಥಾಪೂರ್ವಮರಿಂದಮ|

14060030c ಕಸ್ಮಾದೇವ ವಿಲಪತೀಂ ನಾದ್ಯೇಹ ಪ್ರತಿಭಾಷಸೇ||

ಅರಿಂದಮ ! ಹಿಂದಿನಂತೆ ಇಂದೂ ಕೂಡ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತು
ವರದಿಮಾಡು. ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೇಕೆ ಇಂದು ನೀನು
ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ?”

14060031a ಏವಮಾದಿ ತು ವಾಷ್ಟೇಯ್ಯಾಸ್ತದಸ್ಯಾಃ ಪರಿದೇವಿತಮ್|

14060031c ಶ್ರುತ್ವಾ ಪೃಥಾ ಸುದುಃಖಾರ್ತಾ ಶನ್ಯೈರ್ವಾಕ್ಯಮಥಾಬ್ರವೀತ್||

ಇದೇ ಮುಂತಾಗಿ ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಾಷ್ಟೇಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ
ದುಃಖಾರ್ತಳಾಗಿದ್ದ ಪೃಥೆಯು ಅವಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೇ ಈ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದಳು:

14060032a ಸುಭದ್ರೇ ವಾಸುದೇವೇನ ತಥಾ ಸಾತ್ಯಕಿನಾ ರಣೇ|

14060032c ಪಿತ್ರಾ ಚ ಪಾಲಿತೋ ಬಾಲಃ ಸ ಹತಃ ಕಾಲಧರ್ಮಣಾ||

“ಸುಭದ್ರೇ! ರಣದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ, ಸಾತ್ಯಕಿ ಮತ್ತು ತಂದೆ
ಅರ್ಜುನರಿಂದ ಪಾಲಿತನಾಗಿದ್ದ ಈ ಬಾಲಕನು
ಕಾಲಧರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

14060033a ಈದೃಶೋ ಮರ್ತ್ಯಧರ್ಮೋಽಯಂ ಮಾ ಶುಚೋ ಯದುನಂದಿನಿ|

14060033c ಪುತ್ರೋ ಹಿ ತವ ದುರ್ಧರ್ಷಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಯದುನಂದಿನಿ! ಮನುಷ್ಯಧರ್ಮವೇ ಈ ರೀತಿಯಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ
ನೀನು ಶೋಕಿಸಬೇಡ! ದುರ್ಧರ್ಷನಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು ಪರಮ
ಗತಿಯನ್ನೇ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ.

14060034a ಕುಲೇ ಮಹತಿ ಜಾತಾಸಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್|

14060034c ಮಾ ಶುಚಶ್ಚಪಲಾಕ್ಷಂ ತ್ವಂ ಪುಂಡರೀಕನಿಭೇಕ್ಷಣೇ||

ಮಹಾತ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಮಹಾಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವೆ. ಕಮಲದ
ದಳದಂಥಹ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ನೀನು ಆ ಚಪಲಾಕ್ಷನ ಕುರಿತು
ಶೋಕಿಸಬೇಡ!

14060035a ಉತ್ತರಾಂ ತ್ವಮವೇಕ್ಷಸ್ವ ಗರ್ಭಿಣೀಂ ಮಾ ಶುಚಃ ಶುಭೇ|

14060035c ಪುತ್ರಮೇಷಾ ಹಿ ತಸ್ಯಾಶು ಜನಯಿಷ್ಯತಿ ಭಾಮಿನೀ||

ಶುಭೇ! ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವ ಉತ್ತರೆಯನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿ
ಶೋಕಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು! ಭಾಮಿನೀ! ಅವನ ಮಗನಿಗೇ ಇವಳು
ಜನ್ಮ ನೀಡುವವಳಿದ್ದಾಳೆ!”

14060036a ಏವಮಾಶ್ವಾಸಯಿತ್ವೈನಾಂ ಕುಂತೀ ಯದುಕುಲೋದ್ವಹ|

14060036c ವಿಹಾಯ ಶೋಕಂ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ಶ್ರಾದ್ಧಮಸ್ಯ ಹ್ಯಕಲ್ಪಯತ್||

ಯದುಕುಲೋದ್ವಹ ! ಕುಂತಿಯು ಹೀಗೆ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿ
ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯ ಶೋಕವನ್ನು ತೊರೆದು ಅವನ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿದ್ದಳು.

14060037a ಸಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ರಾಜಾನಂ ಭೀಮಮೇವ ಚ|

14060037c ಯಮೌ ಯಮೋಪಮೌ ಚೈವ ದದೌ ದಾನಾನ್ಯನೇಕಶಃ||

ಅವಳು ಧರ್ಮಜ್ಞ ರಾಜ, ಭೀಮಸೇನ ಮತ್ತು ಯಮೋಪಮರಾದ
ಯಮಳರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಂತೆ ಅನೇಕ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಳು.

14060038a ತತಃ ಪ್ರದಾಯ ಬಹ್ವೀರ್ಗಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ಯದೂದ್ವಹ|

14060038c ಸಮಹೃಷ್ಯತ ವಾಷ್ಣೇಯೀ ವೈರಾಟೀಂ ಚಾಬ್ರವೀದಿದಮ್||

ಯದೂದ್ವಹ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅನೇಕ ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿತ್ತು
ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಾಷ್ಣೇಯಿ ಕುಂತಿಯು ವೈರಾಟೀ
ಉತ್ತರಗೆ ಹೇಳಿದಳು:

14060039a ವೈರಾಟಿ ನೇಹ ಸಂತಾಪಸ್ತ್ವಯಾ ಕಾರ್ಯೋ ಯಶಸ್ವಿನಿ|

14060039c ಭರ್ತಾರಂ ಪ್ರತಿ ಸುಶ್ರೋಣಿ ಗರ್ಭಸ್ಥಂ ರಕ್ಷ ಮೇ ಶಿಶುಮ್||

“ವೈರಾಟೀ ! ಯಶಸ್ವಿನೀ ! ಸುಶ್ರೋಣೀ ! ಪತಿಯ ಕುರಿತು
ಸಂತಾಪಪಡುವ ಕಾರ್ಯ ನಿನ್ನದಲ್ಲ ! ನೀನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ

ಶಿಶುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು !”

14060040a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತಃ ಕುಂತೀ ವಿರರಾಮ ಮಹಾದ್ಯುತೇ|

14060040c ತಾಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ಚೈವೇಮಾಂ ಸುಭದ್ರಾಂ ಸಮುಪಾನಯಮ್||

ಮಹಾದ್ಯುತೇ ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕುಂತಿಯು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಆಗ ನಾನು ಅವಳ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆನು.

14060041a ಏವಂ ಸ ನಿಧನಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ದೌಹಿತ್ರಸ್ತವ ಮಾಧವ|

14060041c ಸಂತಾಪಂ ಜಹಿ ದುರ್ಧರ್ಷ ಮಾ ಚ ಶೋಕೇ ಮನಃ ಕೃಥಾಃ||

ಮಾಧವ ! ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಮಗನು ನಿಧನಹೊಂದಿದನು. ದುರ್ಧರ್ಷ ! ಸಂತಾಪವನ್ನು ತೊರೆ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶೋಕಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಸಬೇಡ !”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ವಸುದೇವಸಾಂತ್ವನೇ

ಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಸುದೇವಸಾಂತ್ವನ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೦

ವಸುದೇವ-ಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳು ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ನಡೆಸಿದುದು (೧-೭). ಪತಿಶೋಕದಿಂದ ಆರ್ತಳಾಗಿ ಊಟವನ್ನೇ ಮಾಡದಿದ್ದ

ಉತ್ತರೆಯ ಗರ್ಭವು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅರಿತ ವ್ಯಾಸನು ಕುಂತಿ-
ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಸಂತೈಸಿದುದು (೮-೧೯).

14061001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14061001a ಏತಚ್ಚ ತ್ವಾ ತು ಪುತ್ರಸ್ಯ ವಚಃ ಶೂರಾತ್ಮಜಸ್ತದಾ|

14061001c ವಿಹಾಯ ಶೋಕಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ದದೌ ಶ್ರಾದ್ಧಮನುತ್ತಮಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಶೂರಾತ್ಮಜ
ವಸುದೇವನು ಮಗ ಕೃಷ್ಣನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶೋಕವನ್ನು ತೊರೆದು
ಅಭಿಮನ್ಯುವಿಗೆ ಅನುತ್ತಮ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನಿತ್ತನು.

14061002a ತಥೈವ ವಾಸುದೇವೋಽಪಿ ಸ್ವಸೀಯಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

14061002c ದಯಿತಸ್ಯ ಪಿತುರ್ನಿತ್ಯಮಕರೋದೌರ್ಧ್ವದೇಹಿಕಮ್||

ಹಾಗೆಯೇ ವಾಸುದೇವ ಕೃಷ್ಣನೂ ಕೂಡ ತಂಗಿಯ ಮಗನಾದ ಮತ್ತು
ಅವನ ತಂದೆಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ
ಔರ್ಧ್ವದೈಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

14061003a ಷಷ್ಠಿಂ ಶತಸಹಸ್ರಾಣಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಮಹಾಭುಜಃ|

14061003c ವಿಧಿವದ್ಭೋಜಯಾಮಾಸ ಭೋಜ್ಯಂ ಸರ್ವಗುಣಾನ್ವಿತಮ್||

ಆ ಮಹಾಭುಜನು ಅರವತ್ತು ಲಕ್ಷ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸರ್ವಗುಣಾನ್ವಿತ
ಭೋಜನವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿದನು.

14061004a ಆಚ್ಚಾ ದ್ಯ ಚ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಧನತೃಷ್ಣಾಮಪಾನುದತ್|

14061004c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ತದಾ ಕೃಷ್ಣಸ್ತದಭೂದ್ರೋಮಹರ್ಷಣಮ್||

ಆ ಮಹಾಬಾಹುವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊದ್ದಿಸಿ ಮುಂದೆ
ಎಂದೂ ಅವರಿಗೆ ಧನದ ಬಯಕೆಯೇ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿದನು.
ಕೃಷ್ಣನ ಆ ಕಾರ್ಯವು ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು.

14061005a ಸುವರ್ಣಂ ಚೈವ ಗಾಶ್ಚೈವ ಶಯನಾಚ್ಚಾದನಂ ತಥಾ|

14061005c ದೀಯಮಾನಂ ತದಾ ವಿಪ್ರಾಃ ಪ್ರಭೂತಮಿತಿ ಚಾಬ್ಯುವನ್||

ಸುವರ್ಣ, ಗೋವುಗಳು, ಶಯನ-ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಿಪ್ರರು
“ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ!” ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14061006a ವಾಸುದೇವೋಽಥ ದಾಶಾರ್ಹೋ ಬಲದೇವಃ ಸಸಾತ್ಯಕಿಃ|

14061006c ಅಭಿಮನ್ಯೋಸ್ತದಾ ಶ್ರಾದ್ಧಮಕುರ್ವನ್ಸತ್ಯಕಸ್ತದಾ|

14061006e ಅತೀವ ದುಃಖಿಸಂತಪ್ತಾ ನ ಶಮಂ ಚೋಪಲೇಭಿರೇ||

ಅನಂತರ ದಾಶಾರ್ಹ ವಾಸುದೇವ, ಬಲದೇವ, ಸಾತ್ಯಕಿ ಮತ್ತು
ಸತ್ಯಕರೂ ಕೂಡ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು.
ಅತೀವ ದುಃಖಿಸಂತಪ್ತರಾದ ಅವರಿಗೆ ಶಾಂತಿಯೇ ಇಲ್ಲದಾಗಿತ್ತು.

14061007a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾ ವೀರಾ ನಗರೇ ನಾಗಸಾಹ್ವಯೇ|

14061007c ನೋಪಗಚ್ಚಂತಿ ವೈ ಶಾಂತಿಮಭಿಮನ್ಯುವಿನಾಕೃತಾಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಹಸ್ತಿನಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವೀರ ಪಾಂಡವರು
ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಇಲ್ಲದೇ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

14061008a ಸುಬಹೂನಿ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ದಿವಸಾನಿ ವಿರಾಟಜಾ|

14061008c ನಾಭುಂಕ್ತ ಪತಿಶೋಕಾರ್ತಾ ತದಭೂತ್ಯರುಣಂ ಮಹತ್|

14061008e ಕುಕ್ಷಿಸ್ಥ ಏವ ತಸ್ಯಾಸ್ತು ಸ ಗರ್ಭಃ ಸಂಪ್ರಲೀಯತ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಪತಿಶೋಕದಿಂದ ಆರ್ತಳಾಗಿದ್ದ ವಿರಾಟನ ಮಗಳು ಉತ್ತರೆಯು ಅನೇಕ ದಿವಸಗಳು ಊಟವನ್ನೇ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಮಹಾ ಕರುಣಾಜನಕ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಭ್ರೂಣವೂ ದಿನ-ದಿನಕ್ಕೆ ಕ್ಷೀಣಿಸತೊಡಗಿತು.

14061009a ಆಜಗಾಮ ತತೋ ವ್ಯಾಸೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದಿವ್ಯೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ|

14061009c ಆಗಮ್ಯ ಚಾಬ್ರವೀದ್ಧೀಮಾನ್ಸ್ವಾಧಾಂ ಪೃಥುಲಲೋಚನಾಮ್|

14061009e ಉತ್ತರಾಂ ಚ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಶೋಕಃ ಸಂತ್ಯಜ್ಯತಾಮಯಮ್||

ತನ್ನ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಧೀಮಂತ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ವ್ಯಾಸನು ಆಗಮಿಸಿ ಕುಂತಿ ಮತ್ತು ಪೃಥುಲಲೋಚನೆ ಉತ್ತರಗೆ ಶೋಕವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು.

14061010a ಜನಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪುತ್ರಸ್ತವ ಯಶಸ್ವಿನಿ|

14061010c ಪ್ರಭಾವಾದ್ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಮಮ ವ್ಯಾಹರಣಾದಪಿ|

14061010e ಪಾಂಡವಾನಾಮಯಂ ಚಾಂತೇ ಪಾಲಯಿಷ್ಯತಿ ಮೇದಿನೀಮ್||

“ಯಶಸ್ವಿನೀ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ವಾಸುದೇವನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಇವನು ಪಾಂಡವರ ನಂತರ ಮೇದಿನಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.”

14061011a ಧನಂಜಯಂ ಚ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ|

14061011c ವ್ಯಾಸೋ ವಾಕ್ಯಮುವಾಚೇದಂ ಹರ್ಷಯನ್ನಿವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ವ್ಯಾಸನು ಧರ್ಮರಾಜನ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಧನಂಜಯನನ್ನು
ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥಹ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14061012a ಪೌತ್ರಸ್ತವ ಮಹಾಬಾಹೋ ಜನಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾಮನಾಃ|

14061012c ಪೃಥ್ವೀಂ ಸಾಗರಪರ್ಯಂತಾಂ ಪಾಲಯಿಷ್ಯತಿ ಚೈವ ಹ||

“ಮಹಾಬಾಹೋ ! ನಿನಗೆ ಮಹಾಮನಸ್ವಿಯಾದ ಮೊಮ್ಮಗನು
ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸಾಗರಪರ್ಯಂತ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು
ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

14061013a ತಸ್ಮಾಚ್ಚೋಕಂ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಹಿ ತ್ವಮರಿಕರ್ಶನ|

14061013c ವಿಚಾರ್ಯಮತ್ರ ನ ಹಿ ತೇ ಸತ್ಯಮೇತದ್ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಅರಿಕರ್ಶನ ! ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ! ಆದುದರಿಂದ ಶೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಇದು
ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಬೇಡ.

14061014a ಯಚ್ಚಾಪಿ ವೃಷ್ಟಿವೀರೇಣ ಕೃಷ್ಣೇನ ಕುರುನಂದನ|

14061014c ಪುರೋಕ್ತಂ ತತ್ತಥಾ ಭಾವಿ ಮಾ ತೇಽತ್ರಾಸ್ತು ವಿಚಾರಣಾ||

ಕುರುನಂದನ ! ವೃಷ್ಟಿವೀರ ಕೃಷ್ಣನು ಹಿಂದೆ ಏನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದನೋ
ಅವೆಲ್ಲವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ

ವಿಚಾರಮಾಡುವಂಥದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

14061015a ವಿಬುಧಾನಾಂ ಗತೋ ಲೋಕಾನಕ್ಷಯಾನಾತ್ಮನಿರ್ಜಿತಾನ್|

14061015c ನ ಸ ಶೋಚ್ಯಸ್ವ ಯಾ ತಾತ ನ ಚಾನ್ಯೈಃ ಕುರುಭಿಸ್ತಥಾ||

ಮಗೂ! ತಾವೇ ಗೆದ್ದ ವಿಬುಧರ ಅಕ್ಷಯ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮನ್ಯು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಕುರುಗಳು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅವರ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸಬಾರದು.”

14061016a ಏವಂ ಪಿತಾಮಹೇನೋಕ್ತೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸ ಧನಂಜಯಃ|

14061016c ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಶೋಕಂ ಮಹಾರಾಜ ಹೃಷ್ಟರೂಪೋಽಭವತ್ತದಾ||

ಮಹಾರಾಜ! ಹೀಗೆ ಪಿತಾಮಹನು ಮಾತನಾಡಲು ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಧನಂಜಯನು ಶೋಕವನ್ನು ತೊರೆದು ಹೃಷ್ಟರೂಪನಾದನು.

14061017a ಪಿತಾಪಿ ತವ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಗರ್ಭೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಹಾಮತೇ|

14061017c ಅವರ್ಧತ ಯಥಾಕಾಲಂ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ಯಥಾ ಶಶೀ||

ಧರ್ಮಜ್ಞ! ಮಹಾಮತೇ! ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯೂ ಕೂಡ ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳೆದನು.

14061018a ತತಃ ಸಂಚೋದಯಾಮಾಸ ವ್ಯಾಸೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜಂ ನೃಪಮ್|

14061018c ಅಶ್ವಮೇಧಂ ಪ್ರತಿ ತದಾ ತತಃ ಸೋಽಂತರ್ಹಿತೋಽಭವತ್||

ಆಗ ವ್ಯಾಸನು ನೃಪ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜನಿಗೆ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುರಿತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

14061019a ಧರ್ಮರಾಜೋಽಪಿ ಮೇಧಾವೀ ಶ್ರುತ್ವಾ ವ್ಯಾಸಸ್ಯ ತದ್ವಚಃ|

14061019c ವಿತ್ತೋಪನಯನೇ ತಾತ ಚಕಾರ ಗಮನೇ ಮತಿಮ್||

ಮಗೂ ! ಮೇಧಾವೀ ಧರ್ಮರಾಜನೂ ಕೂಡ ವ್ಯಾಸನ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತರಲು ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕುರಿತು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ವಸುದೇವಸಾಂತ್ವನೇ
ಏಕಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ವಸುದೇವಸಾಂತ್ವನ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೨

ಮರುತ್ತನಿಧಿಯ ಕುರಿತು ಸಮಾಲೋಚನೆಗೈದು ಪಾಂಡವರು ಅದನ್ನು
ತರಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದುದು (೧-೧೬). ನಿಧಿಯನ್ನು ತರಲು ಪಾಂಡವರು
ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದುದು (೧೭-೨೩).

14062001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

14062001a ಶ್ರುತ್ವೈತದ್ವಚನಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ವ್ಯಾಸೇನೋಕ್ತಂ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

14062001c ಅಶ್ವಮೇಧಂ ಪ್ರತಿ ತದಾ ಕಿಂ ನೃಪಃ ಪ್ರಚಕಾರ ಹ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್ ! ಮಹಾತ್ಮ ವ್ಯಾಸನಾಡಿದ ಆ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ನೃಪನು ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುರಿತು ಏನನ್ನು

ನಡೆಸಿದನು?

14062002a ರತ್ನಂ ಚ ಯನ್ಮರುತ್ತೇನ ನಿಹಿತಂ ಪೃಥಿವೀತಲೇ|

14062002c ತದವಾಪ ಕಥಂ ಚೇತಿ ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ಮರುತ್ತನು ಪೃಥ್ವಿಯೊಳಗೆ ಹುದುಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಅವನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

14062003 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14062003a ಶ್ರುತ್ವಾ ದ್ವೈಪಾಯನವಚೋ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14062003c ಭ್ರಾತೃನ್ಸರ್ವಾನ್ಸಮಾನಾಯ್ಯ ಕಾಲೇ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್|

14062003e ಅರ್ಜುನಂ ಭೀಮಸೇನಂ ಚ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಯಮಾವಪಿ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವೈಪಾಯನನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ತನ್ನ ಸಹೋದರರೆಲ್ಲರನ್ನೂ - ಅರ್ಜುನ, ಭೀಮಸೇನ ಮತ್ತು ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರ ಯಮಳರನ್ನು - ಕರೆಯಿಸಿ ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು.

14062004a ಶ್ರುತಂ ವೋ ವಚನಂ ವೀರಾಃ ಸೌಹೃದಾದ್ಯನ್ಮಹಾತ್ಮನಾ|

14062004c ಕುರೂಣಾಂ ಹಿತಕಾಮೇನ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಕೃಷ್ಣೇನ ಧೀಮತಾ||

“ವೀರರೇ! ಧೀಮಂತ ಮಹಾತ್ಮ ಕೃಷ್ಣನು ಕುರುಗಳ ಹಿತಕಾಮ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿದೆವು.

14062005a ತಪೋವೃದ್ಧೇನ ಮಹತಾ ಸುಹೃದಾಂ ಭೂತಿಮಿಚ್ಛತಾ|

14062005c ಗುರುಣಾ ಧರ್ಮಶೀಲೇನ ವ್ಯಾಸೇನಾಧ್ಯುತಕರ್ಮಣಾ||

14062006a ಭೀಷ್ಮೇಣ ಚ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಗೋವಿಂದೇನ ಚ ಧೀಮತಾ|

14062006c ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ತದಹಂ ಸಮ್ಯಕ್ಕರ್ತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಪಾಂಡವಾಃ||

ಪಾಂಡವರೇ ! ಸುಹೃದಯರ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನೇ ಬಯಸುವ ಮಹಾ
ತಪೋವೃದ್ಧ ಧರ್ಮಶೀಲ ಗುರು ಅಧ್ಯುತಕರ್ಮಿ ವ್ಯಾಸ,
ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಬೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ಧೀಮಂತ ಗೋವಿಂದ ಇವರು ನೀಡಿರುವ
ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತರಲು
ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದೇನೆ.

14062007a ಆಯತ್ಯಾಂ ಚ ತದಾತ್ವೇ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತದ್ಧಿ ನೋ ಹಿತಮ್|

14062007c ಅನುಬಂಧೇ ಚ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಯದ್ವಚೋ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ||

ಅವರು ನೀಡಿದ ಸಲಹೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮಗೆ ಭವಿಷ್ಯ-
ವರ್ತಮಾನಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಹಿತವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.
ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿ ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ
ಕಲ್ಯಾಣವಿದೆ.

14062008a ಇಯಂ ಹಿ ವಸುಧಾ ಸರ್ವಾ ಕ್ಷೀಣರತ್ನಾ ಕುರೂದ್ವಹಾಃ|

14062008c ತಚ್ಚಾಚಷ್ಟು ಬಹು ವ್ಯಾಸೋ ಮರುತ್ತಸ್ಯ ಧನಂ ನೃಪಾಃ||

ಕುರೂದ್ವಹರೇ ! ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ
ರಾಜ್ಯಗಳೂ ಐಶ್ವರ್ಯರಹಿತವಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯಾಸನು
ಮರುತ್ತನ ಬಹು ಧನದ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನು.

14062009a ಯದ್ಯೇತದ್ವೋ ಬಹುಮತಂ ಮನ್ಯಧ್ವಂ ವಾ ಕ್ಷಮಂ ಯದಿ|

14062009c ತದಾನಯಾಮಹೇ ಸರ್ವೇ ಕಥಂ ವಾ ಭೀಮ ಮನ್ಯಸೇ||

ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮರುತ್ತನು ಇಟ್ಟಿರುವ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಸಾಕೆಂದು ಮತ್ತು
ಅದನ್ನು ತರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅದನ್ನು ನಾವು
ತರೋಣ. ಭೀಮ ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?”

14062010a ಇತ್ಯುಕ್ತವಾಕ್ಯೇ ನೃಪತೌ ತದಾ ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ|

14062010c ಭೀಮಸೇನೋ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪ್ರಾಂಜಲಿವಾರ್ಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ ! ನೃಪತಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಭೀಮಸೇನನು
ಕೈಮುಗಿದು ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

14062011a ರೋಚತೇ ಮೇ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯದಿದಂ ಭಾಷಿತಂ ತ್ವಯಾ|

14062011c ವ್ಯಾಸಾಖ್ಯಾತಸ್ಯ ವಿತ್ತಸ್ಯ ಸಮುಪಾನಯನಂ ಪ್ರತಿ||

“ಮಹಾಬಾಹೋ ! ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದ ವಿತ್ತವನ್ನು ತರುವುದರ
ಕುರಿತಾಗಿ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ರುಚಿಸಿವೆ.

14062012a ಯದಿ ತತ್ರಾಪ್ನುಯಾಮೇಹ ಧನಮಾವಿಕ್ಷಿತಂ ಪ್ರಭೋ|

14062012c ಕೃತಮೇವ ಮಹಾರಾಜ ಭವೇದಿತಿ ಮತಿರ್ಮಮ||

ಪ್ರಭೋ ! ಮಹಾರಾಜ ! ಹುಗಿದಿಟ್ಟಿರುವ ಆ ಧನವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡುದೇ ಆದರೆ ಕಾರ್ಯವು ಆದಂತೆಯೇ ಎಂದು ನನ್ನ
ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

14062013a ತೇ ವಯಂ ಪ್ರಣಿಪಾತೇನ ಗಿರೀಶಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

14062013c ತದಾನಯಾಮ ಭದ್ರಂ ತೇ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಕಪರ್ದಿನಮ್||

ಮಹಾತ್ಮ ಗಿರೀಶನಿಗೆ ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಾವು ಆ ಧನವನ್ನು ತರೋಣ. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಕಪರ್ದಿನಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸು.

14062014a ತಂ ವಿಭುಂ ದೇವದೇವೇಶಂ ತಸ್ಮೈವಾನುಚರಾಂಶ್ಚ ತಾನ್|

14062014c ಪ್ರಸಾದ್ಯಾರ್ಥಮವಾಪ್ಸ್ಯಾಮೋ ನೂನಂ ವಾಗ್ಬುದ್ಧಿಕರ್ಮಭಿಃ||

ಮಾತು-ಮನಸ್ಸು-ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ವಿಭು ದೇವದೇವೇಶನನ್ನೂ ಅವನ ಅನುಚರರನ್ನೂ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿ ನಾವು ಆ ಧನವನ್ನು ನಮ್ಮ ದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

14062015a ರಕ್ಷಂತೇ ಯೇ ಚ ತದ್ರವ್ಯಂ ಕಿಂಕರಾ ರೌದ್ರದರ್ಶನಾಃ|

14062015c ತೇ ಚ ವಶ್ಯಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಪ್ರಸನ್ನೇ ವೃಷಭಧ್ವಜೇ||

ವೃಷಭಧ್ವಜನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದರೆ ಆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವನ ರೌದ್ರದರ್ಶನ ಕಿಂಕರರೂ ನಮ್ಮ ವಶರಾಗುತ್ತಾರೆ.”

14062016a ಶ್ರುತ್ವೈವಂ ವದತಸ್ತಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಂ ಭೀಮಸ್ಯ ಭಾರತ|

14062016c ಪ್ರೀತೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜೋ ರಾಜಾ ಬಭೂವಾತೀವ ಭಾರತ|

14062016e ಅರ್ಜುನಪ್ರಮುಖಾಶ್ಚಾಪಿ ತಥೇತ್ಯೇವಾಬ್ರುವನ್ಮು ದಾ||

ಭಾರತ! ಭೀಮನಾಡಿದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜಾ

ಧರ್ಮಾತ್ಮಜನು ಅತೀವ ಹರ್ಷಿತನಾದನು. ಭಾರತ! ಅರ್ಜುನ

ಪ್ರಮುಖಾದಿಗಳೂ ಕೂಡ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು
ಅನುಮೋದಿಸಿದರು.

14062017a ಕೃತ್ವಾ ತು ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವೇ ರತ್ನಾಹರಣನಿಶ್ಚಯಮ್|

14062017c ಸೇನಾಮಾಜ್ಞಾಪಯಾಮಾಸುರ್ನಕ್ಷತ್ರೇಽಹನಿ ಚ ಧ್ರುವೇ||

ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ರತ್ನಗಳನ್ನು ತರಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಶುಭನಕ್ಷತ್ರದ
ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ಸಜ್ಜಾಗುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

14062018a ತತೋ ಯಯುಃ ಪಾಂಡುಸುತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಸ್ವಸ್ತಿ ವಾಚ್ಯ ಚ|

14062018c ಅರ್ಚಯಿತ್ವಾ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪೂರ್ವಮೇವ ಮಹೇಶ್ವರಮ್||

ಆಗ ಪಾಂಡುಸುತರು ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ
ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಗಳೊಂದಿಗೆ
ಹೊರಟರು.

14062019a ಮೋದಕೈಃ ಪಾಯಸೇನಾಥ ಮಾಂಸಾಪೂಪೈಸ್ತಥೈವ ಚ|

14062019c ಆಶಾಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರಯಯುರ್ಮುದಿತಾ ಭೃಶಮ್||

ಅವರು ಮಹಾತ್ಮ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಮೋದಕ, ಪಾಯಸ,
ಮಾಂಸಪೂಪಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಅವನ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು
ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದರು.

14062020a ತೇಷಾಂ ಪ್ರಯಾಸ್ಯತಾಂ ತತ್ರ ಮಂಗಲಾನಿ ಶುಭಾನ್ಯಥ|

14062020c ಪ್ರಾಹುಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಮನಸೋ ದ್ವಿಜಾಗ್ರ್ಯಾ ನಾಗರಾಶ್ಚ ತೇ||

ಅವರು ಹೊರಟಾಗ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಮನಸ್ಕರಾದ ದ್ವಿಜಾಗ್ರೂ
ನಾಗರೀಕರೂ ಅವರಿಗೆ ಶುಭ-ಮಂಗಲಗಳನ್ನು ಕೋರಿದರು.

14062021a ತತಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತ್ಯ ಶಿರೋಭಿಃ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಚ|

14062021c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಗ್ನಿಸಹಿತಾನ್ವಯಯುಃ ಪಾಂಡುನಂದನಾಃ||

ಅಗ್ನಿಸಹಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ ಶಿರಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆ
ಪಾಂಡುನಂದನರು ಹೊರಟರು.

14062022a ಸಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ರಾಜಾನಂ ಪುತ್ರಶೋಕಸಮಾಹತಮ್|

14062022c ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸಭಾರ್ಯಂ ವೈ ಪೃಥಾಂ ಪೃಥುಲಲೋಚನಾಮ್||

ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಅವನ ಪತ್ನಿ
ಮತ್ತು ಪೃಥುಲಲೋಚನೆ ಪೃಥೆಯ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅವರು
ಪಡೆದಿದ್ದರು.

14062023a ಮೂಲೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಕೌರವ್ಯಂ ಯುಯುತ್ಸುಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಜಮ್|

14062023c ಸಂಪೂಜ್ಯಮಾನಾಃ ಪೌರೈಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಶ್ಚ ಮನೀಷಿಭಿಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಗ ಕೌರವ್ಯ ಯುಯುತ್ಸುವನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರಿಸಿ,
ಪೌರರೂ, ಮನೀಷಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರಲು
ಅವರು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ
ದ್ರವ್ಯಾನಯನೋಪಕ್ರಮೇ ದ್ವಿಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ದ್ರವ್ಯಾನಯನೋಪಕ್ರಮ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೨

ಪಾಂಡವರು ನಿಧಿಯ ಬಳಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದುದು (೧-೧೭).

14063001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14063001a ತತಸ್ತೇ ಪ್ರಯಯುರ್ಹೃಷ್ಣಾಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟನರವಾಹನಾಃ|

14063001c ರಥಘೋಷೇಣ ಮಹತಾ ಪೂರಯಂತೋ ವಸುಂಧರಾಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಂತರ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವರು
ಹರ್ಷಿತ ನರ-ವಾಹನಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಹಾ ರಥಘೋಷಗಳಿಂದ
ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದರು.

14063002a ಸಂಸ್ತೂಯಮಾನಾಃ ಸ್ತುತಿಭಿಃ ಸೂತಮಾಗಧಬಂದಿಭಿಃ|

14063002c ಸ್ವೇನ ಸೈನ್ಯೇನ ಸಂವೀತಾ ಯಥಾದಿತ್ಯಾಃ ಸ್ವರಶ್ಮಿಭಿಃ||

ಸೂತ-ಮಾಗಧ-ಬಂದಿಗಳು ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿರಲು
ಪಾಂಡವರು ಆದಿತ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ತಮ್ಮ
ಸೈನ್ಯಗಳಿಂದ ಆವೃತರಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14063003a ಪಾಂಡುರೇಣಾತಪತ್ರೇಣ ದ್ವಿಯಮಾಣೇನ ಮೂರ್ಧನಿ|

14063003c ಬಭೌ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ತತ್ರ ಪೌರ್ಣ ಮಾಸ್ಯಾಮಿವೋಡುರಾಟ್||

ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳ್ಳೊಡೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಆಗ

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಿಂದ ಆವೃತನಾದ ಚಂದ್ರನಂತೆಯೇ
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

14063004a ಜಯಾಶಿಷಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾನಾಂ ನರಾಣಾಂ ಪಥಿ ಪಾಂಡವಃ|

14063004c ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣಾದ್ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಯಥಾವತ್ಪುರುಷರ್ಷಭಃ||

ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆ ಪುರುಷರ್ಷಭ ಪಾಂಡವನು ಪ್ರಹೃಷ್ಟ ಜನರು
ನ್ಯಾಯೋಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಯಕಾರ-ಆಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು
ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

14063005a ತಥೈವ ಸೈನಿಕಾ ರಾಜನ್ರಾಜಾನಮನುಯಾಂತಿ ಯೇ|

14063005c ತೇಷಾಂ ಹಲಹಲಾಶಬ್ದೋ ದಿವಂ ಸ್ತಬ್ಧ್ವಾ ವ್ಯತಿಷ್ಠತ||

ರಾಜನ್! ರಾಜನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೈನಿಕರ ಹಲಾಹಲ
ಶಬ್ದವು ಆಕಾಶವನ್ನು ಸ್ತಬ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

14063006a ಸ ಸರಾಂಸಿ ನದೀಶ್ಚೈವ ವನಾನ್ಯುಪವನಾನಿ ಚ|

14063006c ಅತ್ಯಕ್ರಾಮನ್ಮಹಾರಾಜೋ ಗಿರಿಂ ಚೈವಾನ್ವಪದ್ಯತ||

ವನ-ಉಪವನ-ನದಿ-ಸರೋವರಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಮಹಾರಾಜನು
ಗಿರಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು.

14063007a ತಸ್ಮಿನ್ನೇಶೇ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ಯತ್ರ ತದ್ಧ್ರವ್ಯಮುತ್ತಮಮ್|

14063007c ಚಕ್ರೇ ನಿವೇಶನಂ ರಾಜಾ ಪಾಂಡವಃ ಸಹ ಸೈನಿಕೈಃ|

14063007e ಶಿವೇ ದೇಶೇ ಸಮೇ ಚೈವ ತದಾ ಭರತಸತ್ತಮ||

14063008a ಅಗ್ರತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಕೃತ್ವಾ ತಪೋವಿದ್ಯಾದಮಾನ್ವಿತಾನ್|

14063008c ಪುರೋಹಿತಂ ಚ ಕೌರವ್ಯ ವೇದವೇದಾಂಗಪಾರಗಮ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಭರತಸತ್ತಮ! ಕೌರವ್ಯ! ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆ ಉತ್ತಮ ದ್ರವ್ಯವಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿ ಶುಭಕರ ಸಮತಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಪಾಂಡವನು ತಪಸ್ಸು-ವಿದ್ಯೆ-ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ವೇದವೇದಾಂಗಪಾರಗ ಪುರೋಹಿತನನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ ಬಿಡಾರಹೂಡಿದನು.

14063009a ಪ್ರಾಚ್ಛೇವೇಶಾತ್ತು ರಾಜಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಪುರೋಧಸಃ|

14063009c ಕೃತ್ವಾ ಶಾಂತಿಂ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಸರ್ವತಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಪುರೋಹಿತ ಸಹಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೊದಲು ಶಾಂತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಬಿಡಾರವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಉಳಿದುಕೊಂಡರು.

14063010a ಕೃತ್ವಾ ಚ ಮಧ್ಯೇ ರಾಜಾನಮಮಾತ್ಯಾಂಶ್ಚ ಯಥಾವಿಧಿ|

14063010c ಷಟ್ಪಥಂ ನವಸಂಸ್ಥಾನಂ ನಿವೇಶಂ ಚಕ್ರೀ ದ್ವಿಜಾಃ||

ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ರಾಜನನ್ನೂ ಅಮಾತ್ಯರನ್ನೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರಿಸಿ ದ್ವಿಜರು ಆರು ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ನಿವೇಶನಗಳ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

14063011a ಮತ್ತಾನಾಂ ವಾರಣೇಂದ್ರಾಣಾಂ ನಿವೇಶಂ ಚ ಯಥಾವಿಧಿ|

14063011c ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಸ ರಾಜೇಂದ್ರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಿದಮಬ್ರವೀತ್||

ಮದಿಸಿದ ಆನೆಗಳಿಗೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ
ರಾಜೇಂದ್ರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

14063012a ಅಸ್ಮಿನ್ನಾಯೇ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠಾ ನಕ್ಷತ್ರೇ ದಿವಸೇ ಶುಭೇ|

14063012c ಯಥಾ ಭವಂತೋ ಮನ್ಯಂತೇ ಕರ್ತುಮರ್ಹಥ ತತ್ತಥಾ||

“ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಾವ ಶುಭ ನಕ್ಷತ್ರ-ದಿನದಲ್ಲಿ
ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತೀರೋ ಆಗಲೇ
ಮಾಡಬೇಕು.

14063013a ನ ನಃ ಕಾಲಾತ್ಯಯೋ ವೈ ಸ್ಯಾದಿಹೈವ ಪರಿಲಂಬತಾಮ್|

14063013c ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಾಃ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಯದನಂತರಮ್||

ವಿಪ್ರೇಂದ್ರರೇ! ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಉಳಿಯುವಂತಾಗಿ ನಮ್ಮ
ಕಾಲವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಂತರದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡಬೇಕು.”

14063014a ಶ್ರುತ್ವೈತದ್ವಚನಂ ರಾಜ್ಞೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಪುರೋಧಸಃ|

14063014c ಇದಮೂಚುರ್ವಚೋ ಹೃಷ್ಟ್ವಾ ಧರ್ಮರಾಜಪ್ರಿಯೇಪ್ಸವಃ||

ರಾಜನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪುರೋಹಿತನೊಡಗೂಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ಹೃಷ್ಟರಾಗಿ ಧರ್ಮರಾಜನ ಪ್ರಿಯವನ್ನೇ ಬಯಸಿ ಈ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರು:

14063015a ಅದ್ವೈವ ನಕ್ಷತ್ರಮಹಶ್ಚ ಪುಣ್ಯಂ

ಯತಾಮಹೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಂ ಕ್ರಿಯಾಸು|

14063015c ಅಂಭೋಭಿರದ್ಯೇಹ ವಸಾಮ ರಾಜನ್
ಉಪೋಷ್ಯತಾಂ ಚಾಪಿ ಭವದ್ಭಿರದ್ಯ||

“ರಾಜನ್! ಇಂದೇ ಪವಿತ್ರ ನಕ್ಷತ್ರ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ ದಿನವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದಿನಿಂದಲೇ ನಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಂದು ನಾವು ಕೇವಲ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತೇವೆ. ನೀನೂ ಕೂಡ ಇಂದು ಉಪವಾಸದಿಂದಿರಬೇಕು.”

14063016a ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ತೇಷಾಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾನಾಂ
ಕೃತೋಪವಾಸಾ ರಜನೀಂ ನರೇಂದ್ರಾಃ|

14063016c ಊಷುಃ ಪ್ರತೀತಾಃ ಕುಶಸಂಸ್ತರೇಷು
ಯಥಾಧ್ವರೇಷು ಜ್ವಲಿತಾ ಹವ್ಯವಾಹಾಃ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನರೇಂದ್ರರು ಉಪವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ದರ್ಭೆಯ ಹಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದರು. ಆಗ ಅವರು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಹವ್ಯವಾಹನರಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು.

14063017a ತತೋ ನಿಶಾ ಸಾ ವ್ಯಗಮನ್ಮಹಾತ್ಮನಾಂ
ಸಂಶೃಣ್ವತಾಂ ವಿಪ್ರಸಮೀರಿತಾ ಗಿರಃ|

14063017c ತತಃ ಪ್ರಭಾತೇ ವಿಮಲೇ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಾ
ವಚೋಽಬ್ರುವನ್ಧರ್ಮಸುತಂ ನರಾಧಿಪಮ್||

ವಿಪ್ರರ ಸುಮಧುರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಆ ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು. ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರಭಾತವಾಗಲು ದ್ವಿಜರ್ಷಭರು ನರಾಧಿಪ ಧರ್ಮಸುತನಿಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ
 ದ್ರವ್ಯಾನಯನೋಪಕ್ರಮೇ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ದ್ರವ್ಯಾನಯನೋಪಕ್ರಮ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೪

ಗಿರೀಶನಿಗೆ ಬಲಿಗಳನ್ನಿತ್ತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ನಿದಿಗಾಗಿ
 ಅಗೆಯತೊಡಗಿದುದು (೧-೧೧). ಅಪಾರ ಧನವನ್ನು ಪಡೆದು
 ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದುದು (೧೨-೨೦).

14064001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಊಚುಃ

14064001a ಕ್ರಿಯತಾಮುಪಹಾರೋಽದ್ಯ ತ್ರ್ಯಂಬಕಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

14064001c ಕೃತ್ವೋಪಹಾರಂ ನೃಪತೇ ತತಃ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಯತಾಮಹೇ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳಿದರು: “ನೃಪತೇ! ಇಂದು ಮೊದಲು ಮಹಾತ್ಮ
 ತ್ರ್ಯಂಬಕನಿಗೆ ಬಲಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸು. ಇದರ ನಂತರ ನಮ್ಮ
 ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ.””

14064002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14064002a ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ತೇಷಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14064002c ಗಿರೀಶಸ್ಯ ಯಥಾನ್ಯಾಯಮುಪಹಾರಮುಪಾಹರತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಗಿರೀಶನಿಗೆ ಪೂಜೆ-ಬಲಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದನು.

14064003a ಆಜ್ಯೇನ ತರ್ಪಯಿತ್ವಾಗ್ನಿಂ ವಿಧಿವತ್ಸಂಸ್ಕೃತೇನ ಹ|

14064003c ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಂ ಚರುಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುರೋಧಾಃ ಪ್ರಯಯೌ ತದಾ||

ಪುರೋಹಿತರು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತುಪ್ಪದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ, ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಚರುವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ತಂದರು.

14064004a ಸ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸುಮನಸೋ ಮಂತ್ರಪೂತಾ ಜನಾಧಿಪ|

14064004c ಮೋದಕೈಃ ಪಾಯಸೇನಾಥ ಮಾಂಸೈಶ್ಚೋಪಾಹರದ್ಬಲಿಮ್||

14064005a ಸುಮನೋಭಿಶ್ಚ ಚಿತ್ರಾಭಿರ್ಲಾಜೈರುಚ್ಚಾವಚೈರಪಿ|

14064005c ಸರ್ವಂ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿಧಿವದ್ವೇದಪಾರಗಃ|

ಜನಾಧಿಪ! ವೇದಪಾರಂಗತ ದ್ವಿಜರು ಮಂತ್ರಪೂತ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೋದಕ-ಪಾಯಸ-ಮಾಂಸಗಳಿಂದ, ಉಚ್ಚದ್ವನಿಯ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ, ಶಿವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಚಿತ್ರ ಪುಷ್ಪ-ಅರಳುಗಳಿಂದ ಬಲಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

14064005e ಕಿಂಕರಾಣಾಂ ತತಃ ಪಶ್ಚಾಚ್ಚಕಾರ ಬಲಿಮುತ್ತಮಮ್||

14064006a ಯಕ್ಷೇಂದ್ರಾಯ ಕುಬೇರಾಯ ಮಣಿಭದ್ರಾಯ ಚೈವ ಹ|

14064006c ತಥಾನ್ಯೇಷಾಂ ಚ ಯಕ್ಷಾಣಾಂ ಭೂತಾಧಿಪತಯಶ್ಚ ಯೇ||

14064007a ಕೃಸರೇಣ ಸಮಾಂಸೇನ ನಿವಾಪ್ಯೈಸ್ತಿಲಸಂಯುತೈಃ|

14064007c ಶುಶುಭೇ ಸ್ಥಾನಮತ್ಯರ್ಥಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಅನಂತರ ಶಿವನ ಕಿಂಕರರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬಲಿಯನ್ನಿತ್ತರು. ಯಕ್ಷೇಂದ್ರ ಕುಬೇರನಿಗೆ, ಮಣಿಭದ್ರನಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಯಕ್ಷ-ಭೂತಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ಎಳ್ಳನ್ನದಿಂದಲೂ, ಮಾಂಸದಿಂದಲೂ, ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀರಿನಿಂದಲೂ ಬಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಪಾರ್ಥಿವ! ದೇವದೇವನ ಆ ಸ್ಥಾನವು ಅತೀವವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

14064008a ಕೃತ್ವಾ ತು ಪೂಜಾಂ ರುದ್ರಸ್ಯ ಗಣಾನಾಂ ಚೈವ ಸರ್ವಶಃ|

14064008c ಯಯೌ ವ್ಯಾಸಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ನೃಪೋ ರತ್ನನಿಧಿಂ ಪ್ರತಿ||

ರುದ್ರನ ಮತ್ತು ಅವನ ಗಣಗಳೆಲ್ಲರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನೃಪ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ವ್ಯಾಸನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ರತ್ನನಿಧಿಯ ಕಡೆ ನಡೆದನು.

14064009a ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಂ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯಾಭಿವಾದ್ಯ ಚ|

14064009c ಸುಮನೋಭಿರ್ವಿ ಚಿತ್ರಾಭಿರಪೂಪೈಃ ಕೃಸರೇಣ ಚ||

14064010a ಶಂಖಾದೀಂಶ್ಚ ನಿಧೀನ್ನರ್ವಾನ್ನಿಧಿಪಾಲಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ|

14064010c ಅರ್ಚಯಿತ್ವಾ ದ್ವಿಜಾಗ್ರಾನ್ ಸ್ವಸ್ತಿ ವಾಚ್ಯ ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್||

14064011a ತೇಷಾಂ ಪುಣ್ಯಾಹಘೋಷೇಣ ತೇಜಸಾ ಸಮವಸ್ಥಿತಃ|

14064011c ಪ್ರೀತಿಮಾನ್ಸ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಖಾನಯಾಮಾಸ ತಂ ನಿಧಿಮ್||

ವಿಚಿತ್ರ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ, ಅಪೂಪಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಎಳ್ಳನ್ನದಿಂದ
ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನೂ, ಶಂಖಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ನಿಧಿಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವ
ನಿಧಿಪಾಲಕರನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ, ದ್ವಿಜಾಗ್ರರನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸಿ,
ಅವರ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ-ಪುಣ್ಯಾಹಘೋಷಗಳೊಂದಿಗೆ, ತೇಜೋನ್ವಿತನಾಗಿ
ವೀರ್ಯವಾನ್ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಪ್ರೀತಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಆ
ನಿಧಿಯನ್ನು ಅಗೆಯತೊಡಗಿದನು.

14064012a ತತಃ ಪಾತ್ರೈಃ ಸಕರಕಾಃ ಸಾಶ್ರುಂತಕಮನೋರಮಾಃ|

14064012c ಭೃಂಗಾರಾಣಿ ಕಟಾಹಾನಿ ಕಲಶಾನ್ವರ್ಧಮಾನಕಾನ್||

14064013a ಬಹೂನಿ ಚ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಭಾಜನಾನಿ ಸಹಸ್ರಶಃ|

14064013c ಉದ್ಧಾರಯಾಮಾಸ ತದಾ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಆಗ ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸಹಸ್ರಾರು ಬಹು ಆಕಾರಗಳ
ಮನೋಹರ ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ, ತಂಬಿಗೆಗಳನ್ನೂ,
ಸುವರ್ಣಮಯ ಕಡಾಯಿ-ಕಲಶ-ಶರಾವೆಗಳನ್ನೂ ಮೇಲೆತ್ತಿದನು,

14064014a ತೇಷಾಂ ಲಕ್ಷಣಮಪ್ಯಾಸೀನ್ಮಹಾನ್ಯರಪುಟಸ್ತಥಾ|

14064014c ತ್ರಿಲಕ್ಷಂ ಭಾಜನಂ ರಾಜಂಸ್ತುಲಾರ್ಧಮಭವನ್ಮುಪ||

ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಹಾ ಸಂದೂಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರು. ರಾಜನ್!
ನೃಪ! ಅಂಥಹ ಕೆಲವು ಸಂದೂಕಗಳನ್ನು ಮರದ ದೊಣ್ಣೆಯ ಎರಡೂ
ತುದಿಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

14064015a ವಾಹನಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಸ್ಯ ತತ್ರಾಸೀತ್ತು ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

14064015c ಷಷ್ಟಿರುಷ್ಟ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಶತಾನಿ ದ್ವಿಗುಣಾ ಹಯಾಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಪಾಂಡುಪುತ್ರನ ಅರವತ್ತು
ಲಕ್ಷ ಒಂಟೆಗಳೂ, ಒಂದು ಕೋಟಿ ಎಪ್ಪತ್ತು ಲಕ್ಷ ಕುದುರೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ
ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು.

14064016a ವಾರಣಾಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ಸಹಸ್ರಶತಸಂಮಿತಾಃ|

14064016c ಶಕಟಾನಿ ರಥಾಶ್ಚೈವ ತಾವದೇವ ಕರೇಣವಃ|

14064016e ಖಿರಾಣಾಂ ಪುರುಷಾಣಾಂ ಚ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಮಹಾರಾಜ! ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಆನೆಗಳೂ, ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಬಂಡಿಗಳೂ,
ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರಥಗಳೂ, ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಹೆಣ್ಣಾನೆಗಳೂ, ಮತ್ತು
ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕತ್ತೆಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು⁵⁴.

14064017a ಏತದ್ವಿತ್ತಂ ತದಭವದ್ಯದುದ್ಧದ್ರೇ ಯುಧಿಷ್ಟಿರಃ|

14064017c ಷೋಡಶಾಷ್ಟೌ ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ಸಹಸ್ರಂ ಭಾರಲಕ್ಷಣಮ್||

ಆಗ ಯುಧಿಷ್ಟಿರನಿಗೆ ದೊರಕಿದ ಆ ವಿತ್ತದ ಪ್ರಮಾಣವು ೧೬ ಕೋಟಿ ೮

⁵⁴ ಭಾರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಒಂಟೆಯು ೧೬೦೦೦

ಸುವರ್ಣವನ್ನು ಹೊರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಮಾಣವು ಕುದುರೆಗೆ ೮೦೦೦, ಆನೆ-ಗಾಡಿಗಳಿಗೆ
೨೪೦೦೦.

ಲಕ್ಷ ೨೪ ಸಾವಿರ ಭಾರ⁵⁵ ಅಳತೆಯಾಗಿತ್ತು.

14064018a ಏತೇಷ್ಟಾಧಾಯ ತದ್ರವ್ಯಂ ಪುನರಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಪಾಂಡವಃ|

14064018c ಮಹಾದೇವಂ ಪ್ರತಿ ಯಯೌ ಪುರಂ ನಾಗಾಹ್ವಯಂ ಪ್ರತಿ||

ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪಾಂಡವನು ಪುನಃ

ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ, ಮರಳಿ ನಾಗಾಹ್ವಯ ಪುರದ ಕಡೆ

ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದನು.

14064019a ದ್ವೈಪಾಯನಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಃ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಪುರೋಹಿತಮ್|

14064019c ಗೋಯುತೇ ಗೋಯುತೇ ಚೈವ ನೈವಸತ್ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ||

ದ್ವೈಪಾಯನನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪುರೋಹಿತನನ್ನು

ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಪುರುಷರ್ಷಭನು ಪ್ರತಿ ಗಾವುದ⁵⁶

ದೂರದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಬೀಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು.

14064020a ಸಾ ಪುರಾಭಿಮುಖೀ ರಾಜನ್ವಗಾಮ ಮಹತೀ ಚಮೂಃ|

14064020c ಕೃಚ್ಚಾ ದ್ರವಿಣಭಾರಾರ್ತಾ ಹರ್ಷಯಂತೀ ಕುರೂದ್ವಹಾನ್||

ರಾಜನ್! ದ್ರವ್ಯಧನದ ಭಾರದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಮಹಾ

⁵⁵ ಚಿನ್ನದ ಭಾರದ ಅಳತೆಯು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ: ೫ ಗುಲಗುಂಜಿಗಳ ತೂಕ=೧ ಆರ್ಯಮಾಪಕ. ೧೬ ಆರ್ಯಮಾಪಕ=೧ ಪಲ. ೧೦೦ ಪಲಗಳು=೧ ತುಲಾ. ೨೦ ತುಲಗಳು=೧ ಭಾರ.

⁵⁶ ಒಂದು ಗಾವುದ=೪ ಮೈಲುಗಳು

ಸೇನೆಯು ಕುರೂದ್ವಹರನ್ನು ಹರ್ಷಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಪುರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ದ್ರವ್ಯಾನಯನೇ
ಚತುಃಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಾನಯನ
ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ಸಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೫

ಪರೀಕ್ಷಿತ್ಸಂಜೀವನ

ಪಾಂಡವರು ಮರುತ್ತನಿಧಿಯನ್ನು ತರಲು ಹೋದಾಗ ಕೃಷ್ಣನು
ವೃಷ್ಟಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದುದು (೧-೭).

ಉತ್ತರೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿದ್ದ ಪರಿಕ್ಷಿತನು
ಮೃತನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದುದು; ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಕುಂತಿಯು ತನ್ನ ಶೋಕವನ್ನು
ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು (೮-೨೯).

14065001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14065001a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ವಾಸುದೇವೋಽಪಿ ವೀರ್ಯವಾನ್|

14065001c ಉಪಾಯಾದ್ವೃಷ್ಟಿಭಿಃ ಸಾರ್ಥಂ ಪುರಂ ವಾರಣಸಾಹ್ವಯಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯವಾನ್
ವಾಸುದೇವನೂ ಕೂಡ ವೃಷ್ಟಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಾರಣಸಾಹ್ವಯ ಪುರಿಗೆ

ಆಗಮಿಸಿದನು.

14065002a ಸಮಯಂ ವಾಜಿಮೇಧಸ್ಯ ವಿದಿತ್ವಾ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ|

14065002c ಯಥೋಕ್ತೋ ಧರ್ಮಪುತ್ರೇಣ ವ್ರಜನ್ ಸ್ವಪುರಿಂ ಪ್ರತಿ||

ಧರ್ಮಪುತ್ರನು ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೇ ಪುರುಷರ್ಷಭ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಪುರಿ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ್ದನು.

14065003a ರೌಕ್ಮಿಣೀಯೇನ ಸಹಿತೋ ಯುಯುಧಾನೇನ ಚೈವ ಹ|

14065003c ಚಾರುದೇಷ್ಟೇನ ಸಾಂಬೇನ ಗದೇನ ಕೃತವರ್ಮಣಾ||

14065004a ಸಾರಣೇನ ಚ ವೀರೇಣ ನಿಶರೇನೋಲ್ಮುಕೇನ ಚ|

14065004c ಬಲದೇವಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಸುಭದ್ರಾಸಹಿತಸ್ತದಾ||

ಈಗ ಅವನು ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಮಗ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಯುಯುಧಾನ ಸಾತ್ಯಕಿ, ಚಾರುದೇಷ್ಟ, ಸಾಂಬ, ಗದ, ಕೃತವರ್ಮ, ಸಾರಣ, ವೀರ ನಿಶರ ಮತ್ತು ಉಲ್ಮುಕರೊಡನೆ ಬಲದೇವನನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಭದ್ರೆಯ ಸಹಿತ ಆಗಮಿಸಿದನು.

14065005a ದ್ರೌಪದೀಮುತ್ತರಾಂ ಚೈವ ಪೃಥಾಂ ಚಾಪ್ಯವಲೋಕಕಃ|

14065005c ಸಮಾಶ್ವಾಸಯಿತುಂ ಚಾಪಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ನಿಹತೇಶ್ವರಾಃ||

ದ್ರೌಪದೀ, ಉತ್ತರಾ, ಹಾಗೂ ಪೃಥಾ ಕುಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಲೋಸುಗ ಮತ್ತು ಪತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಲು ಅವನು ಆಗಮಿಸಿದನು.

14065006a ತಾನಾಗತಾನ್ಸಮೀಕ್ಷೈವ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಮಹೀಪತಿಃ|

14065006c ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣಾದ್ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ವಿದುರಶ್ಚ ಮಹಾಮನಾಃ||

ಅವರು ಆಗಮಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಮಹೀಪತಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ವಿದುರರು ಅವರನ್ನು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು.

14065007a ತತ್ರೈವ ನ್ಯವಸತ್ಕೃಷ್ಣಃ ಸ್ವರ್ಚಿತಃ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ|

14065007c ವಿದುರೇಣ ಮಹಾತೇಜಾಸ್ತಥೈವ ಚ ಯುಯುತ್ಸುನಾ||

ವಿದುರ ಮತ್ತು ಯುಯುತ್ಸುವುನಿಂದ ಸತ್ಕೃತನಾದ ಪುರುಷರ್ಷಭ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಕೃಷ್ಣನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

14065008a ವಸತ್ಸು ವೃಷ್ಟಿವೀರೇಷು ತತ್ರಾಥ ಜನಮೇಜಯ|

14065008c ಜಜ್ಞೇ ತವ ಪಿತಾ ರಾಜನ್ವರಿಕ್ಷಿತ್ಪರವೀರಹಾ||

ರಾಜನ್! ಜನಮೇಜಯ! ಆ ವೃಷ್ಟಿವೀರರು ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಾಗಲೇ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಪರವೀರಹ ಪರಿಕ್ಷಿತನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

14065009a ಸ ತು ರಾಜಾ ಮಹಾರಾಜ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರೇಣಾಭಿಪೀಡಿತಃ|

14065009c ಶವೋ ಬಭೂವ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಠೋ ಹರ್ಷಶೋಕವಿವರ್ಧನಃ||

ಮಹಾರಾಜಾ! ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿದ್ದ ಆ ರಾಜನು

ಶವದಂತೆ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಎಲ್ಲರ ಹರ್ಷ-ಶೋಕಗಳನ್ನು
ಹೆಚ್ಚಿಸಿದನು.

14065010a ಹೃಷ್ಣಾನಾಂ ಸಿಂಹನಾದೇನ ಜನಾನಾಂ ತತ್ರ ನಿಸ್ವನಃ|

14065010c ಆವಿಶ್ಯ ಪ್ರದಿಶಃ ಸರ್ವಾಃ ಪುನರೇವ ವ್ಯುಪಾರಮತ್||

ಅವನ ಜನನದಿಂದ ಹರ್ಷಗೊಂಡ ಜನರ ಸಿಂಹನಾದವು ಎಲ್ಲ
ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪುನಃ ಅದು
ಶಾಂತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು.

14065011a ತತಃ ಸೋಽತಿತ್ವರಃ ಕೃಷ್ಣೋ ವಿವೇಶಾಂತಃಪುರಂ ತದಾ|

14065011c ಯುಯುಧಾನದ್ವಿತೀಯೋ ವೈ ವ್ಯಥಿತೇಂದ್ರಿಯಮಾನಸಃ||

ಆಗ ಅತಿ ಅವಸರದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ-ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಥಿತನಾಗಿದ್ದ
ಕೃಷ್ಣನು ಸಾತ್ಯಕಿಯೊಡನೆ ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

14065012a ತತಸ್ತ್ವ ರಿತಮಾಯಾಂತೀಂ ದದರ್ಶ ಸ್ವಾಂ ಪಿತೃಷ್ಟಸಾಮ್|

14065012c ಕ್ರೋಶಂತೀಮಭಿಧಾವೇತಿ ವಾಸುದೇವಂ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಸೋದರತ್ತೆ
ಕುಂತಿಯು ವಾಸುದೇವನಿಗೆ “ಓಡಿ ಹೋಗು!” ಎಂದು ಪುನಃ ಪುನಃ
ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

14065013a ಪೃಷ್ಠತೋ ದ್ರೌಪದೀಂ ಚೈವ ಸುಭದ್ರಾಂ ಚ ಯಶಸ್ವಿನೀಮ್|

14065013c ಸವಿಕ್ರೋಶಂ ಸಕರುಣಂ ಬಾಂಧವಾನಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಅವಳ ಹಿಂದೆ ದ್ರೌಪದಿ, ಯಶಸ್ವಿನೀ ಸುಭದ್ರೆ ಮತ್ತು ಬಾಂಧವ
ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕರುಣಾಜನಕವಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14065014a ತತಃ ಕೃಷ್ಣಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಕುಂತೀ ರಾಜಸುತಾ ತದಾ|

14065014c ಪ್ರೋವಾಚ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಬಾಷ್ಪಗದ್ಗದಯಾ ಗಿರಾ||

ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ! ಆಗ ರಾಜಸುತೆ ಕುಂತಿಯು ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಸಾರಿ
ಕಣ್ಣೀರುಸುರಿಸುತ್ತಾ ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು:

14065015a ವಾಸುದೇವ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸುಪ್ರಜಾ ದೇವಕೀ ತ್ವಯಾ|

14065015c ತ್ವಂ ನೋ ಗತಿಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಚ ತ್ವದಾಯತ್ತಮಿದಂ ಕುಲಮ್||

“ವಾಸುದೇವ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ನಿನ್ನಿಂದಾಗಿ ದೇವಕಿಯು ಉತ್ತಮ
ಪುತ್ರವತಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಳು! ನೀನೇ ನಮಗೆ ಗತಿ, ಆಧಾರಭೂತ. ಈ
ಕುಲದ ರಕ್ಷಣೆಯೂ ನಿನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆ.

14065016a ಯದುಪ್ರವೀರ ಯೋಽಯಂ ತೇ ಸ್ವಸ್ರೀಯಸ್ಯಾತ್ಮಜಃ ಪ್ರಭೋ|

14065016c ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ್ನಾ ಹತೋ ಜಾತಸ್ತಮುಜ್ಜೀವಯ ಕೇಶವ||

ಯದುಪ್ರವೀರ! ಪ್ರಭೋ! ಕೇಶವ! ನಿನ್ನ ಸೋದರಳಿಯನ ಮಗನಾದ
ಇವನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇವನನ್ನು
ಬದುಕಿಸು!

14065017a ತ್ವಯಾ ಹ್ಯೇತತ್ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಮೈಷೀಕೇ ಯದುನಂದನ|

14065017c ಅಹಂ ಸಂಜೀವಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮೃತಂ ಜಾತಮಿತಿ ಪ್ರಭೋ||

ಯದನಂದನ! ಪ್ರಭೋ! ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಐಷೀಕವನ್ನು
 ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗ “ಸತ್ತು
 ಹುಟ್ಟಿದವನನ್ನು ನಾನು ಬದುಕಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ನೀನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು
 ಮಾಡಿದ್ದೆ.

14065018a ಸೋಽಯಂ ಜಾತೋ ಮೃತಸ್ತಾತ ಪಶ್ಚೈನಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ|
 14065018c ಉತ್ತರಾಂ ಚ ಸುಭದ್ರಾಂ ಚ ದ್ರೌಪದೀಂ ಮಾಂ ಚ ಮಾಧವ||
 14065019a ಧರ್ಮಪುತ್ರಂ ಚ ಭೀಮಂ ಚ ಫಲ್ಗುನಂ ನಕುಲಂ ತಥಾ|
 14065019c ಸಹದೇವಂ ಚ ದುರ್ಧರ್ಷ ಸರ್ವಾನ್ನಸ್ತ್ರಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಹಾಗೆಯೇ ಇವನು ಮೃತನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ
 ನೋಡು! ಮಾಧವ! ದುರ್ಧರ್ಷ! ಉತ್ತರ, ಸುಭದ್ರೆ, ದ್ರೌಪದೀ,
 ನಾನು, ಧರ್ಮಪುತ್ರ, ಭೀಮ, ಫಲ್ಗುನ, ನಕುಲ ಮತ್ತು ಸಹದೇವರನ್ನು
 ನೋಡು! ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ನೀನು ಈ ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಬೇಕು!

14065020a ಅಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಾಣಾಃ ಸಮಾಯತ್ತಾಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಮೈವ ಚ|
 14065020c ಪಾಂಡೋಶ್ಚ ಪಿಂಡೋ ದಾಶಾರ್ಹ ತಥೈವ ಶ್ವಶುರಸ್ಯ ಮೇ||
 ದಾಶಾರ್ಹ! ಪಾಂಡವರ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡು
 ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮಾವನವರ ಪಿಂಡಗಳೂ ಇವನನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ.

14065021a ಅಭಿಮನ್ಯೋಶ್ಚ ಭದ್ರಂ ತೇ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಸದೃಶಸ್ಯ ಚ|
 14065021c ಪ್ರಿಯಮುತ್ಪಾದಯಾದ್ಯ ತ್ವಂ ಪ್ರೇತಸ್ಯಾಪಿ ಜನಾರ್ದನ||
 ಜನಾರ್ದನ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಇಂದು ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ,

ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಇದ್ದ, ಮತ್ತು ಮೃತನಾಗಿರುವ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ
ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸು !

14065022a ಉತ್ತರಾ ಹಿ ಪ್ರಿಯೋಕ್ತಂ ವೈ ಕಥಯತ್ಕರಿಸೂದನ|

14065022c ಅಭಿಮನ್ಯೋರ್ವಚಃ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಿಯತ್ವಾತ್ತೇ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಅರಿಸೂದನ ! ಕೃಷ್ಣ ! ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ
ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉತ್ತರೆಯು
ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

14065023a ಅಬ್ರವೀತ್ಕಿಲ ದಾಶಾರ್ಹ ವೈರಾಟೀಮಾರ್ಜುನಿಃ ಪುರಾ|

14065023c ಮಾತುಲಸ್ಯ ಕುಲಂ ಭದ್ರೇ ತವ ಪುತ್ರೋ ಗಮಿಷ್ಯತಿ||

14065024a ಗತ್ವಾ ವೃಷ್ಟ್ಯಂಧಕಕುಲಂ ಧನುರ್ವೇದಂ ಗ್ರಹೀಷ್ಯತಿ|

14065024c ಅಸ್ಮಾಣಿ ಚ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ಕೇವಲಮ್||

ದಾಶಾರ್ಹ ! ಹಿಂದೆ ಅರ್ಜುನನ ಮಗನು ವೈರಾಟೀ ಉತ್ತರೆಯಲ್ಲಿ
ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲವೇ? “ಭದ್ರೇ ! ನಿನ್ನ ಮಗನು ನನ್ನ
ಸೋದರಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ವೃಷ್ಟಿ-ಅಂಧಕರ ಕುಲಕ್ಕೆ
ಹೋಗಿ ಅವನು ಧನುರ್ವೇದ, ವಿಚಿತ್ರ ಅಸ್ತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ
ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ !”

14065025a ಇತ್ಯೇತತ್ಪ್ರಣಯಾತ್ತಾತ ಸೌಭದ್ರಃ ಪರವೀರಹಾ|

14065025c ಕಥಯಾಮಾಸ ದುರ್ಧರ್ಷಸ್ತಥಾ ಚೈತನ್ನ ಸಂಶಯಃ||

ಪರವೀರಹ ದುರ್ಧರ್ಷ ಸೌಭದ್ರನು ಪ್ರಣಯದಿಂದ ಹೀಗೆ

ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

14065026a ತಾಸ್ವಾಂ ವಯಂ ಪ್ರಣಮ್ಯೇಹ ಯಾಚಾಮೋ ಮಧುಸೂದನ|

14065026c ಕುಲಸ್ಯಾಸ್ಯ ಹಿತಾರ್ಥಂ ತ್ವಂ ಕುರು ಕಲ್ಯಾಣಮುತ್ತಮಮ್||

ಮಧುಸೂದನ! ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಿಸಿ

ಯಾಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕುಲದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡು!”

14065027a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ವಾಷ್ಣೇಯಂ ಪೃಥಾ ಪೃಥುಲಲೋಚನಾ|

14065027c ಉಚ್ಚಿತ್ಯ ಬಾಹೂ ದುಃಖಾರ್ತಾ ತಾಶ್ಚಾನ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಪತನ್ಭುವಿ||

ವಾಷ್ಣೇಯನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ವಿಶಾಲನೇತ್ರ ಪೃಥಾಳು

ದುಃಖಾರ್ತಳಾಗಿ ತನ್ನ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ದೊಪ್ಪನೆ

ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಆಗ ಅನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆ

ಬಿದ್ದರು.

14065028a ಅಬ್ರುವಂಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ಸರ್ವಾಃ ಸಾಸ್ತ್ರಾವಿಲೇಕ್ಷಣಾಃ|

14065028c ಸ್ವಸ್ತ್ರೀಯೋ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಮೃತೋ ಜಾತ ಇತಿ ಪ್ರಭೋ||

ಪ್ರಭೋ! ಮಹಾರಾಜ! ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲರೂ “ಅಯ್ಯೋ!

ವಾಸುದೇವನ ಅಳಿಯನ ಮಗನು ಮೃತನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನಲ್ಲಾ!” ಎಂದು

ಕೂಗಿಕೊಂಡರು.

14065029a ಏವಮುಕ್ತೇ ತತಃ ಕುಂತೀಂ ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣಾಜ್ಜನಾರ್ದನಃ|

14065029c ಭೂಮೌ ನಿಪತಿತಾಂ ಚೈನಾಂ ಸಾಂತ್ವಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಜನಾರ್ದನನು ಆಗ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕುಂತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸಿ ಸಂತೈಸತೊಡಗಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಪರಿಕ್ಷಿಜ್ಜನ್ಮಕಥನೇ
ಪಂಚಷಷ್ಠಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಪರಿಕ್ಷಿಜ್ಜನ್ಮಕಥನ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೬

ದುಃಖಾರ್ತಳಾದ ಸುಭದ್ರೆಯು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು
ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು (೧-೧೯).

14066001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14066001a ಉತ್ತಿತಾಯಾಂ ಪೃಥಾಯಾಂ ತು ಸುಭದ್ರಾ ಭ್ರಾತರಂ ತದಾ|

14066001c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚುಕ್ರೋಶ ದುಃಖಾರ್ತಾ ವಚನಂ ಚೇದಮಬ್ರವೀತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪೃಥೆಯನ್ನು ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸಿದ ನಂತರ
ಸುಭದ್ರೆಯು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖಾರ್ತಳಾಗಿ ಅಳುತ್ತಲೇ ಈ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಳು:

14066002a ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಪಶ್ಯಸ್ವ ಪೌತ್ರಂ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14066002c ಪರಿಕ್ಷೀಣೇಷು ಕುರುಷು ಪರಿಕ್ಷೀಣಂ ಗತಾಯುಷಮ್||

“ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ಕುರುವಂಶೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದೇ
ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಧೀಮಂತ ಪಾರ್ಥನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನೇ
ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ನೋಡು !

14066003a ಇಷೀಕಾ ದ್ರೋಣಪುತ್ರೇಣ ಭೀಮಸೇನಾರ್ಥಮುದ್ಯತಾ|

14066003c ಸೋತ್ತರಾಯಾಂ ನಿಪತಿತಾ ವಿಜಯೇ ಮಯಿ ಚೈವ ಹ||

ದ್ರೋಣಪುತ್ರನು ಭೀಮಸೇನನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಇಷೀಕವು
ಉತ್ತರ, ಅರ್ಜುನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

14066004a ಸೇಯಂ ಜ್ವಲಂತೀ ಹೃದಯೇ ಮಯಿ ತಿಷ್ಠತಿ ಕೇಶವ|

14066004c ಯನ್ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ದುರ್ಧರ್ಷ ಮಮ ಪುತ್ರಸುತಂ ವಿಭೋ||

ಕೇಶವ! ದುರ್ಧರ್ಷ! ವಿಭೋ! ಅದು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ ನನ್ನ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮಗನ ಮಗನನ್ನು
ನಾನು ಕಾಣದಾಗಿದ್ದೇನೆ!

14066005a ಕಿಂ ನು ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14066005c ಭೀಮಸೇನಾರ್ಜುನೌ ಚಾಪಿ ಮಾದ್ರವತ್ಯಾಃ ಸುತೌ ಚ ತೌ||

14066006a ಶ್ರುತ್ವಾಭಿಮನ್ಯೋಸ್ತನಯಂ ಜಾತಂ ಚ ಮೃತಮೇವ ಚ|

14066006c ಮುಷಿತಾ ಇವ ವಾಷ್ಣೇಯ ದ್ರೋಣಪುತ್ರೇಣ ಪಾಂಡವಾಃ||

ವಾಷ್ಣೇಯ! ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಮಗನು ಮೃತನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು
ಕೇಳಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಏನು ಹೇಳುವನು?
ಭೀಮಸೇನ, ಅರ್ಜುನ, ಮತ್ತು ಮಾದ್ರವತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿವರೂ ಏನು

ಹೇಳುವರು? ದ್ರೋಣಪುತ್ರನು ಪಾಂಡವರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟನು !

14066007a ಅಭಿಮನ್ಯುಃ ಪ್ರಿಯಃ ಕೃಷ್ಣ ಪಿತೃಣಾಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

14066007c ತೇ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕಿಂ ನು ವಕ್ಷ್ಯಂತಿ ದ್ರೋಣಪುತ್ರಾಸ್ತನಿರ್ಜಿತಾಃ||

ಕೃಷ್ಣ ! ಅಭಿಮನ್ಯುವು ತನ್ನ ತಂದೆಯರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದನೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ದ್ರೋಣಪುತ್ರನ ಅಸ್ತದಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವರು
ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಏನು ಹೇಳುವರು?

14066008a ಭವಿತಾತಃ ಪರಂ ದುಃಖಂ ಕಿಂ ನು ಮನ್ಯೇ ಜನಾರ್ದನ|

14066008c ಅಭಿಮನ್ಯೋಃ ಸುತಾತ್ಕೃಷ್ಣ ಮೃತಾಜ್ಜಾತಾದರಿಂದಮ||

ಜನಾರ್ದನ ! ಕೃಷ್ಣ ! ಅರಿಂದಮ ! ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಮಗನು ಮೃತನಾಗಿ
ಹುಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ದುಃಖವು ಯಾವುದು ತಾನೇ
ಇರುವುದು?

14066009a ಸಾಹಂ ಪ್ರಸಾದಯೇ ಕೃಷ್ಣ ತ್ವಾಮದ್ಯ ಶಿರಸಾ ನತಾ|

14066009c ಪೃಥೇಯಂ ದ್ರೌಪದೀ ಚೈವ ತಾಃ ಪಶ್ಯ ಪುರುಷೋತ್ತಮ||

ಕೃಷ್ಣ ! ಪುರುಷೋತ್ತಮ ! ಇಂದು ಶಿರಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಾನು ನಿನ್ನ
ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪೃಥೆ-ದ್ರೌಪದಿಯರನ್ನೂ
ನೋಡು !

14066010a ಯದಾ ದ್ರೋಣಸುತೋ ಗರ್ಭಾನ್ಪಾಂಡೂನಾಂ ಹಂತಿ ಮಾಧವ|

14066010c ತದಾ ಕಿಲ ತ್ವಯಾ ದ್ರೋಣಿಃ ಕ್ರುದ್ಧೇನೋಕ್ತೋಽರಿಮರ್ದನ||

ಮಾಧವ ! ಅರಿಮರ್ದನ ! ದ್ರೋಣಸುತನು ಪಾಂಡವರ ಗರ್ಭಗಳನ್ನು
ನಾಶಗೊಳಿಸಲು ಹೊರಟಾಗ ನೀನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ದ್ರೋಣಿಗೆ ಹೀಗೆ
ಹೇಳಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೇ ?

14066011a ಅಕಾಮಂ ತ್ವಾ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಬಂಧೋ ನರಾಧಮ|

14066011c ಅಹಂ ಸಂಜೀವಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಿರೀಟಿತನಯಾತ್ಮ ಜಮ್||

“ಬ್ರಹ್ಮ ಬಂಧು ನರಾಧಮನೇ ! ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ನೆರವೇರದಂತೆ
ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕಿರೀಟಿಯ ಮಗನ ಮಗನನ್ನು ನಾನು ಬದುಕಿಸುತ್ತೇನೆ !”

14066012a ಇತ್ಯೇತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಜಾನಮಾನಾ ಬಲಂ ತವ|

14066012c ಪ್ರಸಾದಯೇ ತ್ವಾ ದುರ್ಧರ್ಷ ಜೀವತಾಮಭಿಮನ್ಯುಜಃ||

ನಿನ್ನ ಆ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೇ ನಿನ್ನ ಬಲವೇನೆನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು
ಅರಿತುಕೊಂಡೆ. ದುರ್ಧರ್ಷ ! ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಮಗನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ
ಕರುಣಿಸು !

14066013a ಯದ್ಯೇವಂ ತ್ವಂ ಪ್ರತಿಶ್ರುತ್ಯ ನ ಕರೋಷಿ ವಚಃ ಶುಭಮ್|

14066013c ಸಫಲಂ ವೃಷ್ಟಿಶಾರ್ದೂಲ ಮೃತಾಂ ಮಾಮುಪಧಾರಯ||

ವೃಷ್ಟಿಶಾರ್ದೂಲ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದ ಆ ಶುಭವಚನವನ್ನು
ಸಫಲಗೊಳಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ಮೃತಳಾದೆನೆಂದೇ ಭಾವಿಸು !

14066014a ಅಭಿಮನ್ಯೋಃ ಸುತೋ ವಿರ ನ ಸಂಜೀವತಿ ಯದ್ಯಯಮ್|

14066014c ಜೀವತಿ ತ್ವಯಿ ದುರ್ಧರ್ಷ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ತ್ವಯಾ||

ವೀರ ! ದುರ್ಧರ್ಷ ! ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಸುತನನ್ನು ನೀನು ಇಂದು
ಬದುಕಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಜೀವಿಸಿರುವ ನಿನ್ನಿಂದ ಇನ್ನು
ನನಗೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ?

14066015a ಸಂಜೀವಯೈನಂ ದುರ್ಧರ್ಷ ಮೃತಂ ತ್ವಮಭಿಮನ್ಯುಜಮ್|

14066015c ಸದೃಶಾಕ್ಷಸುತಂ ವೀರ ಸಸ್ಯಂ ವರ್ಷನ್ನಿವಾಂಬುದಃ||

ದುರ್ಧರ್ಷ ! ವೀರ ! ಮೋಡವು ಮಳೆಗರೆದು ಸಸ್ಯವನ್ನು
ಪುನರ್ಜೀವನಗೊಳಿಸುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಂಥಹದೇ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದ
ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಈ ಮಗನನ್ನು ಬದುಕಿಸು !

14066016a ತ್ವಂ ಹಿ ಕೇಶವ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸತ್ಯವಾನ್ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಃ|

14066016c ಸ ತಾಂ ವಾಚಮೃತಾಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ತ್ವಮರಿಂದಮ||

ಅರಿಂದಮ ! ಕೇಶವ ! ನೀನು ಧರ್ಮಾತ್ಮ. ಸತ್ಯವಂತ ಮತ್ತು
ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿಸಬೇಕು !

14066017a ಇಚ್ಛನ್ನಪಿ ಹಿ ಲೋಕಾಂಸ್ತ್ರೀನ್ಜೀವಯೇಥಾ ಮೃತಾನಿಮಾನ್|

14066017c ಕಿಂ ಪುನರ್ದಯಿತಂ ಜಾತಂ ಸ್ವಸ್ರೀಯಸ್ಯಾತ್ಮಜಂ ಮೃತಮ್||

ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಮೃತಗೊಂಡ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ
ಬದುಕಿಸಬಲ್ಲೆ ! ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟಿರುವ ನಿನ್ನ ಈ ಅಳಿಯನ
ಮಗನನ್ನು ಬದುಕಿಸಲಾರೆಯಾ ?

14066018a ಪ್ರಭಾವಜ್ಞಾಸ್ಮಿ ತೇ ಕೃಷ್ಣ ತಸ್ಮಾದೇತದ್ಭ್ರವೀಮಿ ತೇ|

14066018c ಕುರುಷ್ವ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಮಿಮಂ ಪರಮನುಗ್ರಹಮ್||

ಕೃಷ್ಣ ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವವೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನಾನು
ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪಾಂಡುಪುತ್ರರಿಗೆ ಈ ಪರಮ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು
ಕರುಣಿಸು !

14066019a ಸ್ವಸೇತಿ ವಾ ಮಹಾಬಾಹೋ ಹತಪುತ್ರೇತಿ ವಾ ಪುನಃ|

14066019c ಪ್ರಪನ್ನಾ ಮಾಮಿಯಂ ವೇತಿ ದಯಾಂ ಕರ್ತುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ತಂಗಿಯಿಂದಾದರೂ ಅಥವಾ ಪುತ್ರನನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವಳೆಂದಾದರೂ ಅಥವಾ ಮರುಕಗೊಂಡು
ಬೇಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ದಯೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಇದನ್ನು ನೀನು
ಮಾಡಬೇಕು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸುಭದ್ರಾವಾಕ್ಯೇ

ಷಟ್ಪಿಂಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರಾವಾಕ್ಯ

ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೨

ಕೃಷ್ಣನು ಪರಿಕ್ಷಿತನ ಜನ್ಮಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು (೧-೨).

ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಉತ್ತರೆಯು ರೋದಿಸಿದುದು (೮-೨೪).

14067001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14067001a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ರಾಜೇಂದ್ರ ಕೇಶಿಹಾ ದುಃಖಮೂರ್ಚಿತಃ|

14067001c ತಥೇತಿ ವ್ಯಾಜಹಾರೋಚ್ಚೈರ್ಹಾರ್ಷಾದಯನ್ನಿವ ತಂ ಜನಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜೇಂದ್ರ! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಃಖಮೂರ್ಚಿತನಾದ ಕೇಶವನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಹರ್ಷಗೊಳಿಸುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ “ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

14067002a ವಾಕ್ಯೇನ ತೇನ ಹಿ ತದಾ ತಂ ಜನಂ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ|

14067002c ಹ್ಲಾದಯಾಮಾಸ ಸ ವಿಭುರ್ಭಾರ್ಮಾರ್ತಂ ಸಲಿಲೈರಿವ||

ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬಳಲಿದವನಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂತಸಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಆ ವಿಭು ಪುರುಷರ್ಷಭನು ತನ್ನ ಆ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಸಂತಸಗೊಳಿಸಿದನು.

14067003a ತತಃ ಸ ಪ್ರಾವಿಶತ್ಕೂರ್ಣಂ ಜನ್ಮವೇಶ್ಮ ಪಿತುಸ್ತವ|

14067003c ಅರ್ಚಿತಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಸಿತೈರ್ಮಾಲ್ಪೈರ್ಯಥಾವಿಧಿ||

ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ತಕ್ಷಣವೇ ಅವನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಬಿಳಿಯ ಹೂಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಜನ್ಮಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

14067004a ಅಪಾಂ ಕುಂಭೈಃ ಸುಪೂರ್ಣೈಶ್ಚ ವಿನೈಸ್ತೈಃ ಸರ್ವತೋದಿಶಮ್|

14067004c ಘೃತೇನ ತಿಂದುಕಾಲಾತ್ಮೈಃ ಸರ್ಷಪೈಶ್ಚ ಮಹಾಭುಜ||

ಮಹಾಭುಜ ! ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಲಪೂರ್ಣ ಕುಂಭಗಳಿದ್ದವು.
 ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೆನೆದ ತುಂಬೇಗಿಡದ ಪಂಜುಗಳು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದವು.
 ಸುತ್ತಲೂ ಬಿಳೀಸಾಸಿವೆಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದರು.

14067005a ಶಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ವಿಮರ್ಶೈರ್ನೈಃ ಪಾವಕೈಶ್ಚ ಸಮಂತತಃ |

14067005c ವೃದ್ಧಾಭಿಶ್ಚಾಭಿರಾಮಾಭಿಃ ಪರಿಚಾರಾರ್ಥಮಚ್ಯುತಃ ||

14067006a ದಕ್ಷೈಶ್ಚ ಪರಿತೋ ವೀರ ಭಿಷ್ಗೈಃ ಕುಶಲೈಸ್ತಥಾ |

14067006c ದದರ್ಶ ಚ ಸ ತೇಜಸ್ವೀ ರಕ್ಷೋಘ್ನಾನ್ಯಪಿ ಸರ್ವಶಃ |

14067006E ದ್ರವ್ಯಾಣಿ ಸ್ಥಾಪಿತಾನಿ ಸ್ಮ ವಿಧಿವತ್ಕುಶಲೈರ್ಜನೈಃ ||

ಥಳಥಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಶುಭ್ರ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸುತ್ತಲೂ ಅಗ್ನಿಗಳು
 ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪರಿಚಾರಕ್ಕೆಂದಿದ್ದ ವೃದ್ಧಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಲ್ಲಿ
 ಸೇರಿದ್ದರು. ವೀರ ! ಅಲ್ಲಿ ದಕ್ಷರೂ ಕುಶಲರೂ ಆಗಿದ್ದ ಚಿಕಿತ್ಸಕರಿದ್ದರು.
 ಅಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ
 ಕುಶಲ ಜನರನ್ನೂ, ಇರಿಸಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆ ಅಚ್ಯುತ ತೇಜಸ್ವಿಯು
 ನೋಡಿದನು.

14067007a ತಥಾಯುಕ್ತಂ ಚ ತದ್ಧೃಷ್ಟ್ವಾ ಜನ್ಮವೇಶ್ಮ ಪಿತುಸ್ತವ |

14067007c ಹೃಷ್ಟೋಽಭವದ್ಧೃಷೀಕೇಶಃ ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್ ||

ಯಥಾಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಜನ್ಮಗೃಹವನ್ನು ನೋಡಿ
 ಹರ್ಷಗೊಂಡ ಹೃಷೀಕೇಶನು “ಸಾಧು ! ಸಾಧು !” ಎಂದನು.

14067008a ತಥಾ ಬ್ರುವತಿ ವಾರ್ಷ್ಣೇಯೇ ಪ್ರಹೃಷ್ಟವದನೇ ತದಾ |

14067008c ದ್ರೌಪದೀ ತ್ವರಿತಾ ಗತ್ವಾ ವೈರಾಟೀಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ಪ್ರಹೃಷ್ಟವದನನಾಗಿ ವಾಷ್ಣೇಯನು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರಲು
ದ್ರೌಪದಿಯು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ವೈರಾಟಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಈ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಳು:

14067009a ಅಯಮಾಯಾತಿ ತೇ ಭದ್ರೇ ಶ್ವಶುರೋ ಮಧುಸೂದನಃ|

14067009c ಪುರಾಣರ್ಷಿರಚಿಂತ್ಯಾತ್ಮಾ ಸಮೀಪಮಪರಾಜಿತಃ||

“ಭದ್ರೇ! ಇದೋ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು! ನಿನ್ನ ಮಾವ ಅಚಿಂತ್ಯಾತ್ಮ
ಅಪರಾಜಿತ ಪುರಾಣಋಷಿ ಮಧುಸೂದನನು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ!”

14067010a ಸಾಪಿ ಬಾಷ್ಪಕಲಾಂ ವಾಚಂ ನಿಗೃಹ್ಯಾಶ್ರೂಣಿ ಚೈವ ಹ|

14067010c ಸುಸಂವೀತಾಭವದ್ದೇವೀ ದೇವವತ್ಕೃಷ್ಣಮೀಕ್ಷತೀ||

ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ದೇವನೆಂದೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ದೇವೀ
ಉತ್ತರೆಯಾದರೋ ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ
ಸೀರೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು.

14067011a ಸಾ ತಥಾ ದೂಯಮಾನೇನ ಹೃದಯೇನ ತಪಸ್ವಿನೀ|

14067011c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗೋವಿಂದಮಾಯಾಂತಂ ಕೃಪಣಂ ಪರ್ಯದೇವಯತ್||

ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ತಪಸ್ವಿನಿಯು ದುಃಖದಿಂದ
ಪೀಡಿತವಾಗಿದ್ದ ಹೃದಯದಿಂದ ದೀನಳಾಗಿ ರೋದಿಸಿದಳು:

14067012a ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಪಶ್ಯಸ್ವ ಬಾಲಾವಿಹ ವಿನಾಕೃತೌ|

14067012c ಅಭಿಮನ್ಯುಂ ಚ ಮಾಂ ಚೈವ ಹತೌ ತುಲ್ಯಂ ಜನಾರ್ದನ||

“ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ಜನಾರ್ದನ! ಅಭಿಮನ್ಯು ಮತ್ತು ನಾವಿಬ್ಬರೂ
ಸಂತಾನಹೀನರಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡು! ನಾವಿಬ್ಬರೂ
ಹತರಾದರಂತೆಯೇ!

14067013a ವಾಷ್ಣೇಯ ಮಧುಹನ್ವೀರ ಶಿರಸಾ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಸಾದಯೇ|

14067013c ದ್ರೋಣಪುತ್ರಾಸ್ತನಿರ್ದಗ್ಧಂ ಜೀವಯ್ಮಿಹಂ ಮಮಾತ್ಮಜಮ್||

ವಾಷ್ಣೇಯ! ಮಧುಹನ್! ವೀರ! ಶಿರಸಾ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
ದ್ರೋಣಪುತ್ರನ ಅಸ್ತದಿಂದ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿರುವ ನನ್ನ ಈ ಮಗನನ್ನು
ಬದುಕಿಸು!

14067014a ಯದಿ ಸ್ಮ ಧರ್ಮರಾಜ್ಞಾ ವಾ ಭೀಮಸೇನೇನ ವಾ ಪುನಃ|

14067014c ತ್ವಯಾ ವಾ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ವಾಕ್ಯಮುಕ್ತಮಿದಂ ಭವೇತ್||

14067015a ಅಜಾನತೀಮಿಷೀಕೇಯಂ ಜನಿತ್ರೀಂ ಹಂತ್ವಿತಿ ಪ್ರಭೋ|

14067015c ಅಹಮೇವ ವಿನಷ್ಟಾ ಸ್ಯಾಂ ನೇದಮೇವಂಗತಂ ಭವೇತ್||

ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ಪ್ರಭೋ! ಧರ್ಮರಾಜನಾಗಲೀ, ಭೀಮಸೇನನಾಗಲೀ
ಅಥವಾ ನೀನಾಗಲೀ “ಈ ಇಷೀಕವು ಅರಿವಿಲ್ಲದ ತಾಯಿಯನ್ನೇ
ಕೊಲ್ಲಲಿ!” ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈ
ದುಃಸ್ಥಿತಿಯು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ!

14067016a ಗರ್ಭಸ್ಥಸ್ಯಾಸ್ಯ ಬಾಲಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರೇಣ ನಿಪಾತನಮ್|

14067016c ಕೃತ್ವಾ ನೃಶಂಸಂ ದುರ್ಬುದ್ಧಿದ್ರೋಣಿಃ ಕಿಂ ಫಲಮಶ್ನುತೇ||

ಗರ್ಭಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಕೊಂದು
ಹಿಂಸೆಯನ್ನೆಸಗಿದ ಆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ದ್ರೋಣಿಗಾದ ಲಾಭವಾದರೂ ಏನು?

14067017a ಸಾ ತ್ವಾ ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಶಿರಸಾ ಯಾಚೇ ಶತ್ರುನಿಬರ್ಹಣ|

14067017c ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತುಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಗೋವಿಂದ ನಾಯಂ ಸಂಜೀವತೇ ಯದಿ||

ಶತ್ರುನಿಬರ್ಹಣ ! ನಿನಗೆ ಶಿರಸಾ ವಂದಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕರುಣಿಸು. ಗೋವಿಂದ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಇವನು ಬದುಕದೇ ಇದ್ದರೆ

ನಾನು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತೇನೆ !

14067018a ಅಸ್ಮಿನ್ ಹಿ ಬಹವಃ ಸಾಧೋ ಯೇ ಮಮಾಸನ್ಮನೋರಥಾಃ|

14067018c ತೇ ದ್ರೋಣಪುತ್ರೇಣ ಹತಾಃ ಕಿಂ ನು ಜೀವಾಮಿ ಕೇಶವ||

ಕೇಶವ ! ಇವನಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು

ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ದ್ರೋಣಪುತ್ರನಿಂದ ಇವನು ಹತನಾದ ಮೇಲೆ

ನಾನೇಕೆ ಜೀವಿಸಿರಲಿ ?

14067019a ಆಸೀನ್ಮಮ ಮತಿಃ ಕೃಷ್ಣ ಪೂರ್ಣೋತ್ಸಂಗಾ ಜನಾರ್ದನ|

14067019c ಅಭಿವಾದಯಿಷ್ಯೇ ದಿಷ್ಟ್ಯೇತಿ ತದಿದಂ ವಿತಥೀಕೃತಮ್||

ಕೃಷ್ಣ ! ಜನಾರ್ದನ ! ಇವನನ್ನು ನನ್ನ ಕಂಕುಳಿನಲ್ಲಿತ್ತಿಕೊಂಡು

ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಅದು ಈಗ ಮಣ್ಣುಪಾಲಾಯಿತು !

14067020a ಚಪಲಾಕ್ಷಸ್ಯ ದಾಯಾದೇ ಮೃತೇಽಸ್ಮಿನ್ನುರುಷರ್ಷಭ|

14067020c ವಿಫಲಾ ಮೇ ಕೃತಾಃ ಕೃಷ್ಣ ಹೃದಿ ಸರ್ವೇ ಮನೋರಥಾಃ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಕೃಷ್ಣ! ಚಪಲಾಕ್ಷನ ಮಗನು ಮೃತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.
ಇದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವಮನೋರಥಗಳೂ
ವಿಫಲವಾಗಿ ಹೋದವು!

14067021a ಚಪಲಾಕ್ಷಃ ಕಿಲಾತೀವ ಪ್ರಿಯಸ್ತೇ ಮಧುಸೂದನ|

14067021c ಸುತಂ ಪಶ್ಯಸ್ವ ತಸ್ಯೇಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರೇಣ ನಿಪಾತಿತಮ್||

ಮಧುಸೂದನ! ಆ ಚಪಲಾಕ್ಷನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ ತಾನೇ? ಅವನ
ಪುತ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು!

14067022a ಕೃತಘ್ನೋಽಯಂ ನೃಶಂಸೋಽಯಂ ಯಥಾಸ್ಯ ಜನಕಸ್ತಥಾ|

14067022c ಯಃ ಪಾಂಡವೀಂ ಶ್ರಿಯಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಗತೋಽದ್ಯ ಯಮಸಾದನಮ್||

ಪಾಂಡವರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತೊರೆದು ಇಂದು ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಹೋದ
ಇವನೂ ಕೂಡ ಅವನ ತಂದೆಯಂತೆ ಕೃತಘ್ನನೂ ಕ್ರೂರಿಯೂ
ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

14067023a ಮಯಾ ಚೈತತ್ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ರಣಮೂರ್ಧನಿ ಕೇಶವ|

14067023c ಅಭಿಮನ್ಯೌ ಹತೇ ವೀರ ತ್ವಾಮೇಷ್ಯಾಮ್ಯಚಿರಾದಿತಿ||

ಕೇಶವ! “ವೀರ! ಅಭಿಮನ್ಯು! ನೀನೇದರೂ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ
ಹತನಾದರೆ ಬೇಗನೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುತ್ತೇನೆ!”
ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದೆ.

14067024a ತಚ್ಚ ನಾಕರವಂ ಕೃಷ್ಣ ನೃಶಂಸಾ ಜೀವಿತಪ್ರಿಯಾ|

14067024c ಇದಾನೀಮಾಗತಾಂ ತತ್ರ ಕಿಂ ನು ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಫಾಲ್ಗುನಿಃ||

ಕೃಷ್ಣ! ನನ್ನ ಜೀವನದ ಮೇಲಿನ ಆಸೆಯಿಂದ ನಿರ್ದಯಳಾದ ನಾನು ಆ ರೀತಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಫಾಲ್ಗುನಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಏನು ಹೇಳಿಯಾನು?”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಉತ್ತರಾವಾಕ್ಯೇ
ಸಪ್ತಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾವಾಕ್ಯ
ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೮

ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚೆದ್ದ ಉತ್ತರೆಯು ಪುನಃ ರೋದಿಸಿದುದು (೧-
೧೫). ಕೃಷ್ಣನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸಿ ಪರಿಕ್ಷಿತನನ್ನು
ಬದುಕಿಸಿದುದು (೧೬-೨೪).

14068001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14068001a ಸೈವಂ ವಿಲಪ್ಯ ಕರುಣಂ ಸೋನ್ಮಾದೇವ ತಪಸ್ವಿನೀ|

14068001c ಉತ್ತರಾ ನ್ಯಪತದ್ಭೂಮೌ ಕೃಪಣಾ ಪುತ್ರಗೃಧ್ಧಿನೀ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುತ್ರಪ್ರಿಯಳೂ ಶೋಚನೀಯಳು
ಆಗಿದ್ದ ತಪಸ್ವಿನೀ ಉತ್ತರೆಯು ಈ ರೀತಿ ಕರುಣಾಜನಕವಾಗಿ

ವಿಲಪಿಸುತ್ತಾ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವಳಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು.

14068002a ತಾಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಪತಿತಾಂ ಹತಬಂಧುಪರಿಚ್ಛದಾಮ್|

14068002c ಚುಕ್ರೋಶ ಕುಂತೀ ದುಃಖಾರ್ತಾ ಸರ್ವಾಶ್ಚ ಭರತಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ಬಂಧುಗಳನ್ನೂ ಪುತ್ರನನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವಳು ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖಾರ್ತರಾದ ಕುಂತೀ ಮತ್ತು ಭರತಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗೋಳಿಟ್ಟರು.

14068003a ಮುಹೂರ್ತಮಿವ ತದ್ರಾಜನ್ಪಾಂಡವಾನಾಂ ನಿವೇಶನಮ್|

14068003c ಅಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯಮಭವದಾರ್ತಸ್ವರನಿನಾದಿತಮ್||

ರಾಜನ್! ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಪಾಂಡವರ ಆ ನಿವೇಶನವು ಆರ್ತಸ್ವರ ಗೋಳಾಟದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಂಡು ಅಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿತ್ತು.

14068004a ಸಾ ಮುಹೂರ್ತಂ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಪೀಡಿತಾ|

14068004c ಕಶ್ಮಲಾಭಿಹತಾ ವೀರ ವೈರಾಟೀ ತ್ವಭವತ್ತದಾ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ವೀರ! ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿದ್ದ ವೈರಾಟಿಯು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿಯೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು.

14068005a ಪ್ರತಿಲಭ್ಯ ತು ಸಾ ಸಂಜ್ಞಾಮುತ್ತರಾ ಭರತರ್ಷಭ|

14068005c ಅಂಕಮಾರೋಪ್ಯ ತಂ ಪುತ್ರಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅನಂತರ ಉತ್ತರೆಯು ಎಚ್ಚಿತ್ತು ತನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನು

ತೊಡೆಯಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಳು:

14068006a ಧರ್ಮಜ್ಞಸ್ಯ ಸುತಃ ಸಂಸ್ತ್ವ ಮಧರ್ಮಮವಬುದ್ಯಸೇ|

14068006c ಯಸ್ತ್ವಂ ವೃಷ್ಟಿಪ್ರವೀರಸ್ಯ ಕುರುಷೇ ನಾಭಿವಾದನಮ್||

“ಧರ್ಮಜ್ಞನ ಮಗನಾಗಿರುವ ನೀನು ಈಗ ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯದವನಾಗಿರುವೆ! ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ವೃಷ್ಟಿಪ್ರವೀರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ !

14068007a ಪುತ್ರ ಗತ್ವಾ ಮಮ ವಚೋ ಬ್ರೂಯಾಸ್ತ್ವಂ ಪಿತರಂ ತವ|

14068007c ದುರ್ಮರಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ವೀರ ಕಾಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಥಂ ಚನ||

ಪುತ್ರ! ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ನನ್ನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳು: “ವೀರ! ಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗದೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಎಂದೂ ಮರಣವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ !

14068008a ಯಾಹಂ ತ್ವಯಾ ವಿಹೀನಾದ್ಯ ಪತ್ಯಾ ಪುತ್ರೇಣ ಚೈವ ಹ|

14068008c ಮರ್ತವ್ಯೇ ಸತಿ ಜೀವಾಮಿ ಹತಸ್ವಸ್ತಿರಕಿಂಚನಾ||

ಪತಿಯಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಮತ್ತು ಈಗ ಈ ಮಗನಿಂದಲೂ ವಿಹೀನಳಾಗಿ ಮೃತಳಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿಯೇ ಇದ್ದೇನಲ್ಲಾ !”

14068009a ಅಥ ವಾ ಧರ್ಮರಾಜ್ಞಾಹಮನುಜ್ಞಾತಾ ಮಹಾಭುಜ|

14068009c ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯೇ ವಿಷಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯೇ ವಾ ಹುತಾಶನಮ್||

ಮಹಾಭುಜ ! ಅಥವಾ ಧರ್ಮರಾಜನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತೀಕ್ಷ್ಣ

ವಿಷವನ್ನಾದರೂ ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಯನ್ನಾದರೂ
ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

14068010a ಅಥ ವಾ ದುರ್ಮರಂ ತಾತ ಯದಿದಂ ಮೇ ಸಹಸ್ರಧಾ|

14068010c ಪತಿಪುತ್ರವಿಹೀನಾಯಾ ಹೃದಯಂ ನ ವಿದೀರ್ಯತೇ||

ಮಗೂ! ಅಥವಾ ಮರಣವು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಪತಿ-ಪುತ್ರರನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಈ ಹೃದಯವು ಸಾವಿರ ಚೂರುಗಳಾಗಿ ಏಕೆ
ಒಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ?

14068011a ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಪುತ್ರ ಪಶ್ಯೇಮಾಂ ದುಃಖಿತಾಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹೀಮ್|

14068011c ಆರ್ತಮುಪಪ್ಲುತಾಂ ದೀನಾಂ ನಿಮಗ್ನಾಂ ಶೋಕಸಾಗರೇ||

ಪುತ್ರ! ಮೇಲೇಳು! ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ದುಃಖಿತಳಾಗಿರುವ
ಈ ನಿನ್ನ ದೀನ ಆರ್ತ ಮುತ್ತಜ್ಜಿಯನ್ನು ನೋಡು!

14068012a ಆರ್ಯಾಂ ಚ ಪಶ್ಯ ಪಾಂಚಾಲೀಂ ಸಾತ್ವತೀಂ ಚ ತಪಸ್ವಿನೀಮ್|

14068012c ಮಾಂ ಚ ಪಶ್ಯ ಸುದುಃಖಾರ್ತಾಂ ವ್ಯಾಧವಿದ್ಧಾಂ ಮೃಗೀಮಿವ||

ವ್ಯಾಧನು ಹೊಡೆದ ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಾರ್ತರಾಗಿರುವ
ಆರ್ಯ ಪಾಂಚಾಲೀ, ತಪಸ್ವಿನೀ ಸಾತ್ವತೀ ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನೂ ನೋಡು!

14068013a ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಪಶ್ಯ ವದನಂ ಲೋಕನಾಥಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14068013c ಪುಂಡರೀಕಪಲಾಶಾಕ್ಷಂ ಪುರೇವ ಚಪಲೇಕ್ಷಣಮ್||

ಎದ್ದೇಳು! ಹಿಂದೆ ನಾನು ಚಪಲೇಕ್ಷಣ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು

ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇರುವ ಧೀಮಂತ ಲೋಕನಾಥ
ಪುಂಡರೀಕಪಲಾಕ್ಷನನ್ನು ನೋಡು !”

14068014a ಏವಂ ವಿಪ್ರಲಪಂತೀಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಪತಿತಾಂ ಪುನಃ|

14068014c ಉತ್ತರಾಂ ತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಸರ್ವಾಃ ಪುನರುತ್ಥಾಪಯಂತ್ಯುತ||

ಈ ರೀತಿ ರೋದಿಸುತ್ತಾ ಪುನಃ ಬಿದ್ದ ಉತ್ತರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಎಲ್ಲ
ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಅವಳನ್ನು ಪುನಃ ಎದ್ದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರು.

14068015a ಉತ್ಥಾಯ ತು ಪುನರ್ಧೈರ್ಯಾತ್ತದಾ ಮತ್ಸ್ಯ ಪತೇಃ ಸುತಾ|

14068015c ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ಭೂಮಾವೇವಾಭ್ಯವಾದಯತ್||

ಮತ್ಸ್ಯ ಪತಿಯ ಮಗಳು ಮೇಲೆದ್ದು ಧೈರ್ಯತಂದುಕೊಂಡು
ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಪುನಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದಳು.

14068016a ಶ್ರುತ್ವಾ ಸ ತಸ್ಯಾ ವಿಪುಲಂ ವಿಲಾಪಂ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ|

14068016c ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ತತಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಂ ಸಂಜಹಾರ ತತ್||

ಅವಳ ಆ ವಿಪುಲ ವಿಲಾಪವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುರುಷರ್ಷಭ ಕೃಷ್ಣನು
ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸಿದನು.

14068017a ಪ್ರತಿಜಿಜ್ಞೇ ಚ ದಾಶಾರ್ಹಸ್ತಸ್ಯ ಜೀವಿತಮಚ್ಯುತಃ|

14068017c ಅಬ್ರವೀಚ್ಛ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಂ ವಿಶ್ರಾವಯನ್ಜಗತ್||

ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ದಾಶಾರ್ಹ ಅಚ್ಯುತನು ಮಗುವನ್ನು
ಜೀವಿತಗೊಳಿಸಲೋಸುಗ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ

ಇಂತೆಂದನು:

14068018a ನ ಬ್ರವೀಮ್ಯುತ್ತರೇ ಮಿಥ್ಯಾ ಸತ್ಯಮೇತದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ|

14068018c ಏಷ ಸಂಜೀವಯಾಮ್ಯೇನಂ ಪಶ್ಯತಾಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಮ್||

“ಉತ್ತರೇ! ನಾನು ಸುಳ್ಳುಹೇಳುವವನಲ್ಲ. ಇದು ಸತ್ಯವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸರ್ವದೇಹಿಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ನಾನು ಇವನನ್ನು ಬದುಕಿಸುತ್ತೇನೆ!

14068019a ನೋಕ್ತಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಮಿಥ್ಯಾ ಸ್ವೈರೇಷ್ಟಪಿ ಕದಾ ಚನ|

14068019c ನ ಚ ಯುದ್ಧೇ ಪರಾವೃತ್ತಸ್ತಥಾ ಸಂಜೀವತಾಮಯಮ್||

ಈ ಮೊದಲು ನಾನು ಪರಿಹಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳುಹೇಳಿರದೇ ಇದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪರಾಜ್ಞುಖನಾಗದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಇವನು ಬದುಕಲಿ!

14068020a ಯಥಾ ಮೇ ದಯಿತೋ ಧರ್ಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ|

14068020c ಅಭಿಮನ್ಯೋಃ ಸುತೋ ಜಾತೋ ಮೃತೋ ಜೀವತ್ಸಯಂ ತಥಾ||

ನನಗೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಾದರೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಈ ಸತ್ತುಹುಟ್ಟಿರುವ ಮಗನು ಜೀವಿತನಾಗಲಿ!

14068021a ಯಥಾಹಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ ವಿಜಯೇನ ಕದಾ ಚನ|

14068021c ವಿರೋಧಂ ತೇನ ಸತ್ಯೇನ ಮೃತೋ ಜೀವತ್ಸಯಂ ಶಿಶುಃ||

ವಿಜಯ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಎಂದೂ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಾನು
ನಡೆದುಕೊಂಡಿದುದು ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಆ ಸತ್ಯದಿಂದ ಈ ಮೃತ ಶಿಶುವು
ಜೀವಿತಗೊಳ್ಳಲಿ !

14068022a ಯಥಾ ಸತ್ಯಂ ಚ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಮಯಿ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೌ|

14068022c ತಥಾ ಮೃತಃ ಶಿಶುರಯಂ ಜೀವತಾಮಭಿಮನ್ಯುಜಃ||

ಸತ್ಯ-ಧರ್ಮಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿವೆಯೋ
ಹಾಗೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಈ ಮೃತ ಶಿಶುವು ಜೀವಿತನಾಗಲಿ !

14068023a ಯಥಾ ಕಂಸಶ್ಚ ಕೇಶೀ ಚ ಧರ್ಮೇಣ ನಿಹತೌ ಮಯಾ|

14068023c ತೇನ ಸತ್ಯೇನ ಬಾಲೋಽಯಂ ಪುನರುಜ್ಜೀವತಾಮಿಹ||

ಕಂಸ-ಕೇಶಿಯರು ನನ್ನಿಂದ ಧರ್ಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ
ಹತರಾದರೆನ್ನುವ ಆ ಸತ್ಯದಿಂದ ಈ ಬಾಲಕನು ಪುನಃ
ಜೀವಿತನಾಗಲಿ !”

14068024a ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ವಾಸುದೇವೇನ ಸ ಬಾಲೋ ಭರತರ್ಷಭ|

14068024c ಶನ್ಯೈಃ ಶನ್ಯೈರ್ಮಹಾರಾಜ ಪ್ರಾಸ್ಪಂದತ ಸಚೇತನಃ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಮಹಾರಾಜ ! ವಾಸುದೇವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಆ
ಬಾಲಕನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೇ ಚೇತನಗೊಂಡು ಅವಯವಗಳನ್ನು
ಆಡಿಸತೊಡಗಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಪರಿಕ್ಷಿತ್ತಂಜೀವನೇ

ಅಷ್ಟಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಪರಿಕ್ಷಿತ್ಸಂಜೀವನ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೯

ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸಂತಸ ಸಮಾರಂಭ (೧-೧೧). ಪರಿಕ್ಷಿತನು ಹುಟ್ಟಿದ
ಒಂದು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಪಾಂಡವರು ನಗರಕ್ಕೆ
ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು
ಹಸ್ತಿನಾಪುರವು ಶೃಂಗಾರಗೊಂಡಿದುದು (೧೨-೨೦).

14069001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14069001a ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಂ ತು ಯದಾ ರಾಜನ್ಯಷ್ಟೇನ ಪ್ರತಿಸಂಹೃತಮ್|

14069001c ತದಾ ತದ್ವೇಶ್ಮ ತೇ ಪಿತ್ರಾ ತೇಜಸಾಭಿವಿದೀಪಿತಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಕೃಷ್ಣನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು
ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಪ್ರಸೂತಿಗೃಹವು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ
ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗತೊಡಗಿತು.

14069002a ತತೋ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಸರ್ವಾಣಿ ನೇಶುಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ಗೃಹಂ ತು ತತ್|

14069002c ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಚ ವಾಗಾಸೀತ್ಸಾಧು ಕೇಶವ ಸಾಧ್ವಿತಿ||

ಆಗ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಪ್ರಸೂತಿಗೃಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೂಡ “ಸಾಧು ಕೇಶವ! ಸಾಧು!”

ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯಾಯಿತು.

14069003a ತದಸ್ತ್ರಂ ಜ್ವಲಿತಂ ಚಾಪಿ ಪಿತಾಮಹಮಗಾತ್ರದಾ|

14069003c ತತಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ಮನರ್ಲೇಭೇ ಪಿತಾ ತವ ಜನೇಶ್ವರ|

14069003e ವ್ಯಚೇಷ್ಟತ ಚ ಬಾಲೋಽಸೌ ಯಥೋತ್ಸಾಹಂ ಯಥಾಬಲಮ್||

ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಅಸ್ತವೂ ಕೂಡ ಪಿತಾಮಹ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಯಿತು. ಜನೇಶ್ವರ! ಆಗ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಆ ಬಾಲಕನು ಯಥೋತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಯಥಾಬಲನಾಗಿ ಕಾಲು-ಕೈಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸತೊಡಗಿದನು.

14069004a ಬಭೂವುರ್ಮು ದಿತಾ ರಾಜಂಸ್ತತಸ್ತಾ ಭರತಸ್ತ್ರಿಯಃ|

14069004c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ವಾಚಯಾಮಾಸುಗೋವಿಂದಸ್ಯ ಚ ಶಾಸನಾತ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಭರತಸ್ತ್ರೀಯರು ಅತ್ಯಂತ ಮುದಿತರಾದರು. ಗೋವಿಂದನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಲಾಯಿತು.

14069005a ತತಸ್ತಾ ಮುದಿತಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಶಶಂಸುರ್ಜನಾರ್ದನಮ್|

14069005c ಸ್ತ್ರಿಯೋ ಭರತಸಿಂಹಾನಾಂ ನಾವಂ ಲಭ್ವೇವ ಪಾರಗಾಃ||

ಮುದಿತರಾದ ಎಲ್ಲ ಭರತಸಿಂಹರ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಪಾರಾಗಲು ದೊರಕಿದ ದೋಣಿಯಂತಿದ್ದ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು.

14069006a ಕುಂತೀ ದ್ರುಪದಪುತ್ರೀ ಚ ಸುಭದ್ರಾ ಚೋತ್ತರಾ ತಥಾ|

14069006c ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚಾನ್ಯಾ ನೃಸಿಂಹಾನಾಂ ಬಭೂವುಹೃಷ್ಯಮಾನಸಾಃ||

ಕುಂತೀ, ದ್ರುಪದಪುತ್ರೀ, ಸುಭದ್ರಾ ಮತ್ತು ಉತ್ತರೇ ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ
ನರನಾಯಕರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೃಷ್ಯಮಾನಸರಾದರು.

14069007a ತತ್ರ ಮಲ್ಲಾ ನಟಾ ಝಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಿಕಾಃ ಸೌಖಶಾಯಿಕಾಃ|

14069007c ಸೂತಮಾಗಧಸಂಘಾಶ್ಚಾಪ್ಯಸ್ತುವನ್ ವೈ ಜನಾರ್ದನಮ್|

14069007e ಕುರುವಂಶಸ್ತವಾಖ್ಯಾಭಿರಾಶೀರ್ಭಿರ್ಭರ್ತರ್ಷಭಃ||

ಭರ್ತರ್ಷಭ! ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲರೂ, ನಟರೂ, ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳೂ,
ಸುಖಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ದೂತರೂ, ಸೂತ-ಮಾಗಧ
ಗಣಗಳೂ ಕುರುವಂಶದ ಸ್ತುತಿ-ಆಶೀರ್ವಾದಗಳೊಂದಿಗೆ
ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

14069008a ಉತ್ಥಾಯ ತು ಯಥಾಕಾಲಮುತ್ತರಾ ಯದುನಂದನಮ್|

14069008c ಅಭ್ಯವಾದಯತ ಪ್ರೀತಾ ಸಹ ಪುತ್ರೇಣ ಭಾರತ|

14069008e ತತಸ್ತಸ್ಯೈ ದದೌ ಪ್ರೀತೋ ಬಹುರತ್ನಂ ವಿಶೇಷತಃ||

ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೆಯು ಎದ್ದು ಮಗನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು
ಯದುನಂದನನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅನೇಕ ವಿಶೇಷ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನಾಗಿತ್ತನು.

14069009a ತಥಾನ್ಯೇ ವೃಷ್ಟಿಶಾರ್ದೂಲಾ ನಾಮ ಚಾಸ್ಯಾಕರೋತ್ಪ್ರಭುಃ|

14069009c ಪಿತುಸ್ತವ ಮಹಾರಾಜ ಸತ್ಯಸಂಧೋ ಜನಾರ್ದನಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ಯ ವೃಷ್ಟಿಶಾರ್ದೂಲರೂ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನಿತ್ತರು.
ಮಹಾರಾಜ ! ಅನಂತರ ಪ್ರಭು ಸತ್ಯಸಂಧ ಜನಾರ್ದನನು ನಿನ್ನ
ತಂದೆಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದನು.

14069010a ಪರಿಕ್ಷೀಣೇ ಕುಲೇ ಯಸ್ಮಾ ಜ್ಞಾತೋಽಯಮಭಿಮನ್ಯುಜಃ|

14069010c ಪರಿಕ್ಷಿದಿತಿ ನಾಮಾಸ್ಯ ಭವತ್ವಿತ್ಯಬ್ರವೀತ್ತದಾ||

ಆಗ ಅವನು “ಪರಿಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಈ
ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಮಗನ ಹೆಸರು ಪರಿಕ್ಷಿತ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದನು.

14069011a ಸೋಽವರ್ಧತ ಯಥಾಕಾಲಂ ಪಿತಾ ತವ ನರಾಧಿಪ|

14069011c ಮನಃಪ್ರಹ್ಲಾದನಶ್ಚಾಸೀತ್ಸರ್ವ ಲೋಕಸ್ಯ ಭಾರತ||

ನರಾಧಿಪ ! ಭಾರತ ! ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ವರ್ಧಿಸಿದನು
ಮತ್ತು ಸರ್ವಜನರ ಮನಗಳಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

14069012a ಮಾಸಜಾತಸ್ತು ತೇ ವೀರ ಪಿತಾ ಭವತಿ ಭಾರತ|

14069012c ಅಥಾಜಗ್ಮುಃ ಸುಬಹುಲಂ ರತ್ನಮಾದಾಯ ಪಾಂಡವಾಃ||

ವೀರ ! ಭಾರತ ! ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಹುಟ್ಟಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ನಂತರ
ಪಾಂಡವರು ಬಹುರತ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿದರು.

14069013a ತಾನ್ಸಮೀಪಗತಾನ್ಮೃತ್ವಾ ನಿಯರ್ಯವ್ಯಷ್ಟಿಪುಂಗವಾಃ|

14069013c ಅಲಂಚಕ್ರುಶ್ಚ ಮಾಲ್ಯೌಘೈಃ ಪುರುಷಾ ನಾಗಸಾಹ್ವಯಮ್||

ಅವರು ನಗರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳಿ ವೃಷ್ಟಿಪುಂಗವರು

ಅವರನ್ನು ಎದಿರುಗೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟರು. ಪುರಜನರು
ನಾಗಸಾಹ್ವಯವನ್ನು ಪುಷ್ಪರಾಶಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದರು.

14069014a ಪತಾಕಾಭಿವಿ ಚಿತ್ರಾಭಿಧ್ವಜೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರಪಿ|

14069014c ವೇಶ್ಮಾನಿ ಸಮಲಂಚಕುಃ ಪೌರಾಶ್ವಾಪಿ ಜನಾಧಿಪ||

ಜನಾಧಿಪ! ವಿಚಿತ್ರ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದಲೂ. ವಿವಿಧ ಧ್ವಜಗಳಿಂದಲೂ
ಪೌರರು ಅರಮನೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು.

14069015a ದೇವತಾಯತನಾನಾಂ ಚ ಪೂಜಾ ಬಹುವಿಧಾಸ್ತಥಾ|

14069015c ಸಂದಿದೇಶಾಥ ವಿದುರಃ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಪ್ರಿಯೇಷ್ವಯಾ||

ಪಾಂಡುಪುತ್ರರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಲೆಂದು ವಿದುರನು ದೇವತಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ
ಬಹುವಿಧದ ಪೂಜೆಗಳು ನಡೆಯುವಂತೆ ಸಂದೇಶವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದನು.

14069016a ರಾಜಮಾರ್ಗಾಶ್ಚ ತತ್ರಾಸನ್ನಮನೋಭಿರಲಂಕೃತಾಃ|

14069016c ಶುಶುಭೇ ತತ್ಪುರಂ ಚಾಪಿ ಸಮುದ್ರಾಘನಿಭಸ್ವನಮ್||

ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪುರವು
ಆಗ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

14069017a ನರ್ತಕೈಶ್ಚಾಪಿ ನೃತ್ಯದ್ಭಿರ್ಗಾಯನಾನಾಂ ಚ ನಿಸ್ವನೈಃ|

14069017c ಆಸೀದ್ವೈಶ್ರವಣಸ್ಯೇವ ನಿವಾಸಸ್ತತ್ ಪುರಂ ತದಾ||

ನರ್ತಕರ ನೃತ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಗಾಯನಗಳ ಇಂಪಾದ
ಸ್ವರಗಳಿಂದಲೂ ಆ ಪುರವು ಕುಬೇರನ ನಗರಿಯಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

14069018a ಬಂದಿಭಿಶ್ಚ ನರೈ ರಾಜನ್ ಸ್ತ್ರೀಸಹಾಯೈಃ ಸಹಸ್ರಶಃ|

14069018c ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿವಿಕ್ತೇಷು ಸಮಂತಾದುಪಶೋಭಿತಮ್||

ರಾಜನ್! ನಗರದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಬಂದಿಗಳು ಅವರ ಪತ್ನಿಯರೊಂದಿಗೆ ನಿಂತು ಶೋಭೆಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14069019a ಪತಾಕಾ ಧೂಯಮಾನಾಶ್ಚ ಶ್ವಸತಾ ಮಾತರಿಶ್ವನಾ|

14069019c ಅದರ್ಶಯನ್ನಿವ ತದಾ ಕುರುಂಸ್ವೈ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಾನ್||

ಗಾಳಿಯ ರಭಸದಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪತಾಕೆಗಳು ಪಟಪಟನೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಸ್ತಿನಾಪುರವು ಆಗ ದಕ್ಷಿಣ-ಉತ್ತರ ಕುರುದೇಶಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.

14069020a ಅಘೋಷಯತ್ತದಾ ಚಾಪಿ ಪುರುಷೋ ರಾಜಧೂರ್ಗತಃ|

14069020c ಸರ್ವ ರಾತ್ರಿವಿಹಾರೋಽದ್ಯ ರತ್ನಾಭರಣಲಕ್ಷಣಃ||

ರಾಜಪುರುಷರು “ಇಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಸರ್ವರೂ ರತ್ನಾಭರಣಭೂಷಿತರಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿ!” ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಪಾಂಡವಾಗಮನೇ
ಏಕೋನಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಪಾಂಡವಾಗಮನ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆ

ಪರಿಕ್ಷಿತನ ಅದ್ಭುತ ಜನ್ಮದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ ಪಾಂಡವರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದುದು (೧-೯). ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸನು ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನಿತ್ತಿದುದು (೧೦-೧೭). ಕೃಷ್ಣನೇ ಯಾಗದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಕೃಷ್ಣನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ ಆ ಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದುದು (೧೮-೨೫).

14070001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14070001a ತಾನ್ಸಮೀಪಗತಾನ್ ಶೃತ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನ್ ಶತ್ರುಕರ್ಶನಃ|

14070001c ವಾಸುದೇವಃ ಸಹಾಮಾತ್ಯಃ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯತೋ ದಿದೃಕ್ಷಯಾ||

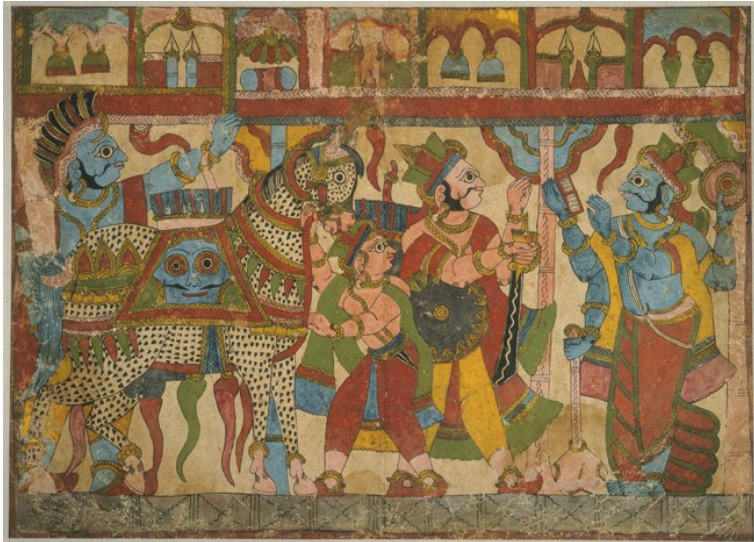
ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾಂಡವರು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ ಶತ್ರುಕರ್ಶನ ವಾಸುದೇವನು ಅಮಾತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದನು.

14070002a ತೇ ಸಮೇತ್ಯ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಪಾಂಡವಾ ವೃಷ್ಟಿಭಿಃ ಸಹ|

14070002c ವಿವಿಶುಃ ಸಹಿತಾ ರಾಜನ್ಪುರಂ ವಾರಣಸಾಹ್ವಯಮ್||

ರಾಜನ್! ಪಾಂಡವರು ವೃಷ್ಟಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕಲೆತು ಒಟ್ಟಿಗೇ ವಾರಣಸಾಹ್ವಯ ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

14070003a ಮಹತಸ್ತಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಖುರನೇಮಿಸ್ಪನೇನ ಚ|

14070003c ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ಖಿಂ ಚೈವ ಶಬ್ದೇನಾಸೀತ್ಸಮಾವೃತಮ್||

ಆ ಮಹಾ ಸೇನೆಯ ಮತ್ತು ರಥಚಕ್ರಗಳ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ-
ಸ್ವರ್ಗಗಳ ಮಧ್ಯದ ಆಕಾಶವು ತುಂಬಿಹೋಯಿತು.

14070004a ತೇ ಕೋಶಮಗ್ರತಃ ಕೃತ್ವಾ ವಿವಿಶುಃ ಸ್ವಪುರಂ ತದಾ|

14070004c ಪಾಂಡವಾಃ ಪ್ರೀತಮನಸಃ ಸಾಮಾತ್ಯಾಃ ಸಸುಹೃದ್ಗಣಾಃ||

ಆಗ ಪಾಂಡವರು ಪ್ರೀತಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಅಮಾತ್ಯರು ಮತ್ತು
ಸ್ನೇಹಿತಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೋಶವನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ
ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

14070005a ತೇ ಸಮೇತ್ಯ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಜನಾಧಿಪಮ್|

14070005c ಕೀರ್ತಯಂತಃ ಸ್ವನಾಮಾನಿ ತಸ್ಯ ಪಾದೌ ವಪಂದಿರೇ||

ಅವರು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಜನಾಧಿಪ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ
ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವನ ಪಾದಗಳಿಗೆ
ವಂದಿಸಿದರು.

14070006a ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾದನು ಚ ತೇ ಗಾಂಧಾರೀಂ ಸುಬಲಾತ್ಮಜಾಮ್|

14070006c ಕುಂತೀಂ ಚ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ತದಾ ಭರತಸತ್ತಮಾಃ||

14070007a ವಿದುರಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಚ ವೈಶ್ಯಾಪುತ್ರಂ ಸಮೇತ್ಯ ಚ|

14070007c ಪೂಜ್ಯಮಾನಾಃ ಸ್ಮ ತೇ ವೀರಾ ವ್ಯರಾಜಂತ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ! ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ನಂತರ ಆ
ಭರತಸತ್ತಮರು ಸುಬಲಾತ್ಮಜೆ ಗಾಂಧಾರೀ, ಕುಂತೀ ಮತ್ತು
ವಿದುರರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ವೈಶ್ಯಾಪುತ್ರ ಯುಯುತ್ಸುವನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದರು.
ಅವರಿಂತ ಸನ್ಮಾನಿತರಾದ ಆ ವೀರರು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14070008a ತತಸ್ತತ್ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಂ ವಿಚಿತ್ರಂ ಮಹದದ್ಭುತಮ್|

14070008c ಶುಶ್ರುವುಸ್ತೇ ತದಾ ವೀರಾಃ ಪಿತುಸ್ತೇ ಜನ್ಮ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಆಗ ಆ ವೀರರು ವಿಚಿತ್ರವೂ ಮಹದದ್ಭುತವೂ
ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆದ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಜನ್ಮದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದರು.

14070009a ತದುಪಶ್ರುತ್ಯ ತೇ ಕರ್ಮ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14070009c ಪೂಜಾರ್ಹಂ ಪೂಜಯಾಮಾಸುಃ ಕೃಷ್ಣಂ ದೇವಕಿನಂದನಮ್||

ಧೀಮತ ವಾಸುದೇವನ ಆ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರು ಪೂಜಾರ್ಹನಾದ
ದೇವಕಿನಂದನ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು.

14070010a ತತಃ ಕತಿಪಯಾಹಸ್ಯ ವ್ಯಾಸಃ ಸತ್ಯವತೀಸುತಃ|

14070010c ಆಜಗಾಮ ಮಹಾತೇಜಾ ನಗರಂ ನಾಗಸಾಹ್ವಯಮ್||

ಅದಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಸತ್ಯವತೀ ಸುತ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ
ವ್ಯಾಸನು ನಾಗಸಾಹ್ವಯ ನಗರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

14070011a ತಸ್ಯ ಸರ್ವೇ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಪೂಜಾಂ ಚಕ್ರುಃ ಕುರೂದ್ವಹಾಃ|

14070011c ಸಹ ವೃಷ್ಟ್ಯಂಧಕವ್ಯಾಪ್ತೈರುಪಾಸಾಂ ಚಕ್ರೀ ತದಾ||

ಆಗ ಎಲ್ಲ ಕುರೂದ್ವಹರೂ ವೃಷ್ಟಿ-ಅಂಧಕವ್ಯಾಪ್ತರೊಂದಿಗೆ ಅವನಿಗೆ
ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

14070012a ತತ್ರ ನಾನಾವಿಧಾಕಾರಾಃ ಕಥಾಃ ಸಮನುಕೀರ್ತ್ಯ ವೈ|

14070012c ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ಧರ್ಮಸುತೋ ವ್ಯಾಸಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಅಲ್ಲಿ ನಾನಾ ವಿಧದ ಮಾತುಕಥೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಧರ್ಮಸುತ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

14070013a ಭವತ್ಪ್ರಸಾದಾಡ್ಭಗವನ್ಯದಿದಂ ರತ್ನಮಾಹೃತಮ್|

14070013c ಉಪಯೋಕ್ತುಂ ತದಿಚ್ಛಾಮಿ ವಾಜಿಮೇಧೇ ಮಹಾಕ್ರತೌ||

“ಭಗವನ್! ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ರತ್ನವನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಇದನ್ನು
ಮಹಾಕ್ರತು ವಾಜಿಮೇಧಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

14070014a ತದನುಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭವತಾ ಮುನಿಸತ್ತಮ|

14070014c ತ್ವದಧೀನಾ ವಯಂ ಸರ್ವೇ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಮುನಿಸತ್ತಮ ! ನೀನು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ಕೃಷ್ಣನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ.”

14070015 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14070015a ಅನುಜಾನಾಮಿ ರಾಜಂಸ್ತ್ವಾಂ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಯದನಂತರಮ್|

14070015c ಯಜಸ್ವ ವಾಜಿಮೇಧೇನ ವಿಧಿವದ್ದಕ್ಷಿಣಾವತಾ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್ ! ನಿನಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದರ ನಂತರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಾಯುಕ್ತವಾದ ವಾಜಿಮೇಧವನ್ನು ಯಜಿಸು !

14070016a ಅಶ್ವಮೇಧೋ ಹಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪಾವನಃ ಸರ್ವಪಾಪ್ಮನಾಮ್|

14070016c ತೇನೇಷ್ಟ್ವಾ ತ್ವಂ ವಿಪಾಪ್ಮಾ ವೈ ಭವಿತಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಅಶ್ವಮೇಧವೇ ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಇಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೀನು ಪಾಪರಹಿತನಾಗುತ್ತೀಯೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.”

14070017 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14070017a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತು ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಕುರುರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14070017c ಅಶ್ವಮೇಧಸ್ಯ ಕೌರವ್ಯ ಚಕಾರಾಹರಣೇ ಮತಿಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌರವ್ಯ! ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಕುರುರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು.

14070018a ಸಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ತು ಸ ತಂ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಂ ನೃಪಃ|

14070018c ವಾಸುದೇವಮಥಾಮಂತ್ರೈ ವಾಗ್ಮಿ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ವಾಗ್ಮಿ ನೃಪನು ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಇಂತೆಂದನು:

14070019a ದೇವಕೀ ಸುಪ್ರಜಾ ದೇವೀ ತ್ವಯಾ ಪುರುಷಸತ್ತಮ|

14070019c ಯದ್ಭ್ರೂಯಾಂ ತ್ವಾಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ತತ್ಕೃಥಾಸ್ವ ಮಿಹಾಚ್ಯುತ||

“ಪುರುಷಸತ್ತಮ! ನಿನ್ನಿಂದಾಗಿ ದೇವೀ ದೇವಕಿಯು ಸುಪ್ರಜಾ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಮಹಾಬಾಹೋ! ಅಚ್ಯುತ! ಈಗ ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.

14070020a ತ್ವತ್ಪ್ರಭಾವಾರ್ಜಿತಾನ್ಭೋಗಾನಶ್ನೀಮ ಯದುನಂದನ|

14070020c ಪರಾಕ್ರಮೇಣ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಚ ತ್ವಯೇಯಂ ನಿರ್ಜಿತಾ ಮಹೀ||

ಯದುನಂದನ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜಯಿಸಿದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನಾವು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ-ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ನೀನೇ ಈ ಮಹಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೀಯೆ.

14070021a ದೀಕ್ಷಯಸ್ವ ತ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ತ್ವಂ ನಃ ಪರಮಕೋ ಗುರುಃ|

14070021c ತ್ವಯೀಷ್ಟವತಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ವಿಪಾಪ್ಮಾ ಸ್ಯಾಮಹಂ ವಿಭೋ|

14070021e ತ್ವಂ ಹಿ ಯಜ್ಞೋಽಕ್ಷರಃ ಸರ್ವಸ್ತ್ವಂ ಧರ್ಮಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ನಮಗೆ ಪರಮ ಗುರುವಾಗಿರುವ ನೀನೇ ಈ ಯಾಗಕ್ಕೆ ದೀಕ್ಷಿತನಾಗು.
ಧರ್ಮಜ್ಞ! ವಿಭೋ! ನೀನೇ ಈ ಇಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರೆ ನಾವು
ವಿಪಾಪಿಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ. ನೀನೇ ಯಜ್ಞ. ಅಕ್ಷರ. ಎಲ್ಲವೂ ನೀನೇ. ಧರ್ಮ
ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪತಿಯೂ ನೀನೇ.”

14070022 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ

14070022a ತ್ವಮೇವೈತನ್ಮಹಾಬಾಹೋ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸ್ಯರಿಂದಮ|

14070022c ತ್ವಂ ಗತಿಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮಿತಿ ಮೇ ನಿಶ್ಚಿತಾ ಮತಿಃ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹೋ! ಅರಿಂದಮ!
ನಿನ್ನಂಥವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ
ನೀನೇ ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೆ ಗತಿ ಎಂದು ನನ್ನ ಮತಿಯ ನಿಶ್ಚಯ.

14070023a ತ್ವಂ ಚಾದ್ಯ ಕುರುವೀರಾಣಾಂ ಧರ್ಮೇಣಾಭಿವಿರಾಜಸೇ|

14070023c ಗುಣಭೂತಾಃ ಸ್ಮ ತೇ ರಾಜಂಸ್ತ್ವಂ ನೋ ರಾಜನ್ಮತೋ ಗುರುಃ||

ಕುರುವೀರರಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಇಂದು ಧರ್ಮದಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವೆ.
ರಾಜನ್! ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು. ನಮಗೆ ನೀನು ರಾಜ
ಮಾತ್ರನಲ್ಲದೇ ಗುರುವೂ ಆಗಿರುವೆ!

14070024a ಯಜಸ್ವ ಮದನುಜ್ಞಾತಃ ಪ್ರಾಪ್ತ ಏವ ಕ್ರತುರ್ಮಯಾ|

14070024c ಯುನಕ್ತು ನೋ ಭವಾನ್ಕಾರ್ಯೇ ಯತ್ರ ವಾಂಚಸಿ ಭಾರತ|

14070024e ಸತ್ಯಂ ತೇ ಪ್ರತಿಜಾನಾಮಿ ಸರ್ವಂ ಕರ್ತಾಸ್ಮಿ ತೇಽನಘ||

ಭಾರತ! ಅನಘ! ನನ್ನ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ನೀನೇ ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡು. ನೀನು ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಸತ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

14070025a ಭೀಮಸೇನಾರ್ಜುನೌ ಚೈವ ತಥಾ ಮಾದ್ರವತೀಸುತೌ|

14070025c ಇಷ್ಟವಂತೋ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ತ್ವಯೀಷ್ಟವತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ನೀನು ಯಜ್ಞಮಾಡಿದರೆ ಭೀಮಸೇನ-ಅರ್ಜುನರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾದ್ರವತೀ ಸುತರೂ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗಿ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ
ಕೃಷ್ಣವ್ಯಾಸಾನುಜ್ಞಾಯಾಂ ಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಕೃಷ್ಣವ್ಯಾಸಾನುಜ್ಞಯಾ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦

ಯಜ್ಞಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದುದು (೧-೧೧).

ವ್ಯಾಸನೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆಗೈದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು
ಅಶ್ವಾನುಸರಣೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದುದು (೧೨-೨೬).

14071001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14071001a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಕೃಷ್ಣೇನ ಧರ್ಮಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14071001c ವ್ಯಾಸಮಾಮಂತ್ರೈ ಮೇಧಾವೀ ತತೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಧರ್ಮಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮೇಧಾವೀ ವ್ಯಾಸನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14071002a ಯಥಾ ಕಾಲಂ ಭವಾನ್ವೇತ್ತಿ ಹಯಮೇಧಸ್ಯ ತತ್ತ್ವ ತಃ|

14071002c ದೀಕ್ಷಯಸ್ವ ತದಾ ಮಾ ತ್ವಂ ತ್ವಯ್ಯಾಯತ್ತೋ ಹಿ ಮೇ ಕ್ರತುಃ||

“ಹಯಮೇಧಕ್ಕೆ ತತ್ತ್ವ ತಃ ಯಾವ ಕಾಲವು ಸರಿಯೆಂದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೋ ಆಗ ನನಗೆ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿರಿ. ಈ ಕ್ರತುವು ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ!”

14071003 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ

14071003a ಅಹಂ ಪೈಲೋಽಥ ಕೌಂತೇಯ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ತಥೈವ ಚ|

14071003c ವಿಧಾನಂ ಯದ್ಯಥಾಕಾಲಂ ತತ್ಕರ್ತಾರೋ ನ ಸಂಶಯಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌಂತೇಯ! ಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾದೊಡನೆಯೇ ನಾನು ಪೈಲ ಮತ್ತು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನೇ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಯಜ್ಞವಿಧಾನವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದಿರಲಿ !

14071004a ಚೈತ್ರಾಂ ಹಿ ಪೌರ್ಣಮಾಸ್ಯಾಂ ಚ ತವ ದೀಕ್ಷಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

14071004c ಸಂಭಾರಾಃ ಸಂಭ್ರಿಯಂತಾಂ ತೇ ಯಜ್ಞಾರ್ಥಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಬರುವ ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಂದು ನಿನ್ನ
ದೀಕ್ಷೆಯು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸು.

14071005a ಅಶ್ವವಿದ್ಯಾವಿದಶ್ಚೈವ ಸೂತಾ ವಿಪ್ರಾಶ್ಚ ತದ್ವಿದಃ|

14071005c ಮೇಧ್ಯಮಶ್ವಂ ಪರೀಕ್ಷಂತಾಂ ತವ ಯಜ್ಞಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ||

ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಶ್ವವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಸೂತರು ಮತ್ತು ವಿಪ್ರರು
ಪವಿತ್ರ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿ.

14071006a ತಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪೃಥಿವೀಂ ಸಾಗರಾಂಬರಾಮ್|

14071006c ಸ ಪರ್ಯೇತು ಯಶೋ ನಾಮ್ನಾ ತವ ಪಾರ್ಥಿವ ವರ್ಧಯನ್||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ನಂತರ ಅದು
ಸಾಗರವನ್ನೇ ವಸ್ತ್ರವಾಗುಳ್ಳ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಯಶಸ್ಸು-ಹೆಸರನ್ನು
ವರ್ಧಿಸುತ್ತಾ ಸುತ್ತಾಡಲಿ!”

14071007 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14071007a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತಥೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪಾಂಡವಃ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ|

14071007c ಚಕಾರ ಸರ್ವಂ ರಾಜೇಂದ್ರ ಯಥೋಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಾ|

14071007E ಸಂಭಾರಾಶ್ಚೈವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸರ್ವೇ ಸಂಕಲ್ಪಿತಾಭವನ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜೇಂದ್ರ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು
ಪೃಥಿವೀಪತಿ ಪಾಂಡವನು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಮಾಡಿದನು. ರಾಜೇಂದ್ರ! ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದನು.

14071008a ಸ ಸಂಭಾರಾನ್ಸಮಾಹೃತ್ಯ ನೃಪೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜಸ್ತದಾ|

14071008c ನೃವೇದಯದಮೇಯಾತ್ಮಾ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಾಯ ವೈ||

ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ನೃಪ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜನು
ಅಮೇಯಾತ್ಮಾ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದನು.

14071009a ತತೋಽಬ್ರವೀನ್ಮಹಾತೇಜಾ ವ್ಯಾಸೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜಂ ನೃಪಮ್|

14071009c ಯಥಾಕಾಲಂ ಯಥಾಯೋಗಂ ಸಜ್ಜಾಃ ಸ್ಮ ತವ ದೀಕ್ಷಣೇ||

ಆಗ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ವ್ಯಾಸನು ನೃಪ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:
“ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಥಾಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಲು
ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ!

14071010a ಸ್ಫುಶ್ಚ ಕೂರ್ಚಶ್ಚ ಸೌವರ್ಣೋ ಯಚ್ಚಾನ್ಯದಪಿ ಕೌರವ|

14071010c ತತ್ರ ಯೋಗ್ಯಂ ಭವೇತ್ಕಿಂ ಚಿತ್ತದ್ರೌಕ್ಯಂ ಕ್ರಿಯತಾಮಿತಿ||

ಕೌರವ! ನೀನು ಸುವರ್ಣಮಯ ಸ್ಫುಶವನ್ನೂ ಕೂರ್ಚವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸು.
ಬೇರೆ ಯಾವುದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆಯೋ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು
ಸುವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸು!

14071011a ಅಶ್ವಶ್ಲೋತ್ಸ್ರಜ್ಯತಾಮದ್ಯ ಪೃಥ್ವಾ ಮಥ ಯಥಾಕ್ರಮಮ್|

14071011c ಸುಗುಪ್ತಶ್ಚ ಚರತ್ವೇಷ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಇಂದು ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಶ್ವವನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಸಂಚರಿಸಲು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅದು

ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಲಿ!”

14071012 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

14071012a ಅಯಮಶ್ವೋ ಮಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನುತ್ಸ್ರಷ್ಟಃ ಪೃಥಿವೀಮಿಮಾಮ್|

14071012c ಚರಿಷ್ಯತಿ ಯಥಾಕಾಮಂ ತತ್ರ ವೈ ಸಂವಿಧೀಯತಾಮ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಈ ಅಶ್ವವನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಮನಬಂದಂತೆ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕುರಿತು ನೀವು ನನಗೆ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

14071013a ಪೃಥಿವೀಂ ಪರ್ಯಟಂತಂ ಹಿ ತುರಗಂ ಕಾಮಚಾರಿಣಮ್|

14071013c ಕಃ ಪಾಲಯೇದಿತಿ ಮುನೇ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಮುನೇ! ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಈ ತುರಗವನ್ನು ಯಾರು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀವು ಹೇಳಬೇಕು!”

14071014 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14071014a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತು ರಾಜೇಂದ್ರ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನೋಽಬ್ರವೀತ್|

14071014c ಭೀಮಸೇನಾದವರಜಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸರ್ವಧನುಷ್ಮತಾಮ್||

14071015a ಜಿಷ್ಣುಃ ಸಹಿಷ್ಣುರ್ಧೃಷ್ಟಶ್ಚ ಸ ಏನಂ ಪಾಲಯಿಷ್ಯತಿ|

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜೇಂದ್ರ! ಇದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಭೀಮಸೇನನ ತಮ್ಮ, ಸರ್ವಧನುಷ್ಮತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಜಿಷ್ಣು ಸಹನಶೀಲ ಧೈರ್ಯವಂತ ಅರ್ಜುನನು ಇದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

14071015c ಶಕ್ತಃ ಸ ಹಿ ಮಹೀಂ ಜೇತುಂ ನಿವಾತಕವಚಾಂತಕಃ||

14071016a ತಸ್ಮಿನ್ ಹ್ಯಸ್ತ್ರಾಣಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ದಿವ್ಯಂ ಸಂಹನನಂ ತಥಾ|

14071016c ದಿವ್ಯಂ ಧನುಶ್ಚೇಷುಧೀ ಚ ಸ ಏನಮನುಯಾಸ್ಯತಿ||

ನಿವಾತಕವಚರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಇವನು ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಗೆಲ್ಲಲು ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿವೆ. ದಿವ್ಯ ಕವಚವಿದೆ. ಮತ್ತು ದಿವ್ಯವಾದ ಧನುಸ್ಸು-ಭತ್ತಳಿಕೆಗಳೂ ಇವೆ. ಅವನೇ ಈ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

14071017a ಸ ಹಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕುಶಲಃ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದಃ|

14071017c ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಾರಯಿಷ್ಯತಿ ತೇ ಹಯಮ್||

ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠ! ಧರ್ಮಾರ್ಥಕುಶಲನೂ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದನೂ ಆದ ಅವನೇ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಈ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

14071018a ರಾಜಪುತ್ರೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶ್ಯಾಮೋ ರಾಜೀವಲೋಚನಃ|

14071018c ಅಭಿಮನ್ಯೋಃ ಪಿತಾ ವೀರಃ ಸ ಏನಮನುಯಾಸ್ಯತಿ||

ರಾಜಪುತ್ರ ಮಹಾಬಾಹು ಶ್ಯಾಮವರ್ಣಿ ರಾಜೀವಲೋಚನ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ತಂದೆ ಈ ವೀರನೇ ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

14071019a ಭೀಮಸೇನೋಽಪಿ ತೇಜಸ್ವೀ ಕೌಂತೇಯೋಽಮಿತವಿಕ್ರಮಃ|

14071019c ಸಮರ್ಥೋ ರಕ್ಷಿತುಂ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ನಕುಲಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ತೇಜಸ್ವೀ ಕೌಂತೇಯ ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಿ ಭೀಮಸೇನ ಮತ್ತು

ನಕುಲರು ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

14071020a ಸಹದೇವಸ್ತು ಕೌರವ್ಯ ಸಮಾಧಾಸ್ಯತಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

14071020c ಕುಟುಂಬತಂತ್ರಂ ವಿಧಿವತ್ಸರ್ವಮೇವ ಮಹಾಯಶಾಃ||

ಕೌರವ್ಯ! ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಮಹಾಯಶಸ್ವಿ ಸಹದೇವನಾದರೋ
ಕುಟುಂಬರಕ್ಷಣೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ
ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

14071021a ತತ್ತು ಸರ್ವಂ ಯಥಾನ್ಯಾಯಮುಕ್ತಂ ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹಃ|

14071021c ಚಕಾರ ಫಲ್ಲನಂ ಚಾಪಿ ಸಂದಿದೇಶ ಹಯಂ ಪ್ರತಿ||

ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ
ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮಾಡಿ ಕುದುರೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ
ಫಲ್ಲನನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

14071022 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

14071022a ಏಹ್ಯರ್ಜುನ ತ್ವಯಾ ವೀರ ಹಯೋಽಯಂ ಪರಿಪಾಲ್ಯತಾಮ್|

14071022c ತ್ವಮರ್ಹೋ ರಕ್ಷಿತುಂ ಹ್ಯೇನಂ ನಾನ್ಯಃ ಕಶ್ಚನ ಮಾನವಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ವೀರ ಅರ್ಜುನ! ಇಲ್ಲಿ ಬಾ! ನೀನು ಈ
ಕುದುರೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಾನವನೂ ಇದನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸಲು ಅರ್ಹನಲ್ಲ.

14071023a ಯೇ ಚಾಪಿ ತ್ವಾಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಪ್ರತ್ಯುದೀರ್ಯುರ್ನರಾಧಿಪಾಃ|

14071023c ತೈರ್ವಿಗ್ರಹೋ ಯಥಾ ನ ಸ್ಯಾತ್ತಥಾ ಕಾರ್ಯಂ ತ್ವಯಾನಘ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಅನಘ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ನರಾಧಿಪರು ನಮ್ಮನ್ನು
ವಿರೋಧಿಸಿದರೂ ಅವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು
ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.

14071024a ಆಖ್ಯಾತವ್ಯಶ್ಚ ಭವತಾ ಯಜ್ಞೋಽಯಂ ಮಮ ಸರ್ವಶಃ|

14071024c ಪಾರ್ಥಿವೇಭ್ಯೋ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸಮಯೇ ಗಮ್ಯತಾಮಿತಿ||

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ಈ ಯಜ್ಞದ ಕುರಿತು ತಿಳಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು
ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಯಜ್ಞದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಎಲ್ಲ
ಪಾರ್ಥಿವರನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು.”

14071025a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಭ್ರಾತರಂ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಮ್|

14071025c ಭೀಮಂ ಚ ನಕುಲಂ ಚೈವ ಪುರಗುಪ್ತೌ ಸಮಾದಧತ್||

ತಮ್ಮ ಸವ್ಯಸಾಚಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಭೀಮ-
ನಕುಲರನ್ನು ಪುರದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ವಿಧಿಸಿದನು.

14071026a ಕುಟುಂಬತಂತ್ರೇ ಚ ತಥಾ ಸಹದೇವಂ ಯುಧಾಂ ಪತಿಮ್|

14071026c ಅನುಮಾನ್ಯ ಮಹೀಪಾಲಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮಹೀಪಾಲ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು
ಸೇನಾಪತಿ ಸಹದೇವನನ್ನು ಕುಟುಂಬರಕ್ಷಣೆಗೆ ನೇಮಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ

ಯಜ್ಞಸಾಮಗ್ರೀಸಂಪಾದನೇ ಏಕಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಯಜ್ಞಸಾಮಗ್ರೀಸಂಪಾದನ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೨

ಅರ್ಜುನ ಅಶ್ವಾನುಸರಣೆ

ಅರ್ಜುನನು ಯಾಗಾಶ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋದುದು (೧-೧೮).
ಅಶ್ವವು ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದುದು (೧೯-೨೭).

14072001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14072001a ದೀಕ್ಷಾಕಾಲೇ ತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ತತಸ್ತೇ ಸುಮಹರ್ತ್ವಿಜಃ|

14072001c ವಿಧಿವದ್ದೀಕ್ಷಯಾಮಾಸುರಶ್ವಮೇಧಾಯ ಪಾರ್ಥಿವಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ದೀಕ್ಷಾಕಾಲವು ಬಂದೊದಗಿದಾಗ ಆ
ಮಹಾ ಋತ್ವಿಜರು ಪಾರ್ಥಿವನಿಗೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧದ
ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು.

14072002a ಕೃತ್ವಾ ಸ ಪಶುಬಂಧಾಂಶ್ಚ ದೀಕ್ಷಿತಃ ಪಾಂಡುನಂದನಃ|

14072002c ಧರ್ಮರಾಜೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸಹರ್ತ್ವಿಗ್ಭಿರ್ಭ್ಯರ್ವೋಚತ||

ಪಶುಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ದೀಕ್ಷಿತ ಪಾಂಡುನಂದನ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ
ಧರ್ಮರಾಜನು ಋತ್ವಿಗರೊಂದಿಗೆ ಶೋಭಿಸಿದನು.

14072003a ಹಯಶ್ಚ ಹಯಮೇಧಾರ್ಥಂ ಸ್ವಯಂ ಸ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಾ|

14072003c ಉತ್ಸೃಷ್ಟಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿನಾ ವ್ಯಾಸೇನಾಮಿತತೇಜಸಾ||

ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದೀ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ವ್ಯಾಸನೇ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳಂತೆ ಬಿಟ್ಟನು.

14072004a ಸ ರಾಜಾ ಧರ್ಮಜೋ ರಾಜಂದೀಕ್ಷಿತೋ ವಿಬಭೌ ತದಾ|

14072004c ಹೇಮಮಾಲೀ ರುಕ್ಮಕಂಠಃ ಪ್ರದೀಪ್ತ ಇವ ಪಾವಕಃ||

ಆಗ ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದ ರಾಜಾ ಧರ್ಮರಾಜನು ಚಿನ್ನದ ಹಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸುವರ್ಣಕಂಠನಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು.

14072005a ಕೃಷ್ಣಾಜಿನೀ ದಂಡಪಾಣಿಃ ಕ್ಷೌಮವಾಸಾಃ ಸ ಧರ್ಮಜಃ|

14072005c ವಿಬಭೌ ದ್ಯುತಿಮಾನ್ಭೂಯಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರಿವಾಧ್ವರೇ||

ರೇಷ್ಮೆಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನುಟ್ಟು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದಂಡಪಾಣಿಯಾಗಿದ್ದ ದ್ಯುತಿಮಾನ್ ಧರ್ಮಜನು ಆಗ ಅಧ್ವರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಂತೆಯೇ ಶೋಭಿಸಿದನು.

14072006a ತಥೈವಾಸ್ಯರ್ತ್ವಿಜಃ ಸರ್ವೇ ತುಲ್ಯವೇಷಾ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

14072006c ಬಭೂವುರರ್ಜುನಶ್ಚೈವ ಪ್ರದೀಪ್ತ ಇವ ಪಾವಕಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅದೇ ವೇಷಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಋತ್ವಿಜರೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನನೂ ಕೂಡ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14072007a ಶ್ವೇತಾಶ್ವಃ ಕೃಷ್ಣಸಾರಂ ತಂ ಸಸಾರಾಶ್ವಂ ಧನಂಜಯಃ|

14072007c ವಿಧಿವತ್ಪೃಥಿವೀಪಾಲ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಶಾಸನಾತ್||

ಪೃಥಿವಾಲ ! ಧರ್ಮರಾಜನ ಶಾಸನದಂತೆ ಶ್ವೇತಾಶ್ವ ಧನಂಜಯನು
ಕೃಷ್ಣವರ್ಣದ ಆ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋದನು.

14072008a ವಿಕ್ಷಿಪನ್ಗಾಂಡಿವಂ ರಾಜನ್ಬದ್ಧಗೋಧಾಂಗುಲಿತ್ರವಾನ್|

14072008c ತಮಶ್ವಂ ಪೃಥಿವೀಪಾಲ ಮುದಾ ಯುಕ್ತಃ ಸಸಾರ ಹ||

ರಾಜನ್ ! ಗೋಧಾಂಗುಲಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅವನು
ಗಾಂಡೀವವನ್ನು ಟೀಂಕರಿಸುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆ ಅಶ್ವವನ್ನು
ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋದನು.

14072009a ಆಕುಮಾರಂ ತದಾ ರಾಜನ್ನಾಗಮತ್ತತ್ಪುರಂ ವಿಭೋ|

14072009c ದ್ರಷ್ಟುಕಾಮಂ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪ್ರಯಾಸ್ಯಂತಂ ಧನಂಜಯಮ್||

ರಾಜನ್ ! ವಿಭೋ ! ಕುಮಾರರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ
ಹೊರಟಿದ್ದ ಆ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಧನಂಜಯನನ್ನು ನೋಡಲು ಪುರಕ್ಕೆ
ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು.

14072010a ತೇಷಾಮನ್ಯೋನ್ಯಸಂಮರ್ದಾದೂಷ್ಣೇವ ಸಮಜಾಯತ|

14072010c ದಿದೃಕ್ಷೂಣಾಂ ಹಯಂ ತಂ ಚ ತಂ ಚೈವ ಹಯಸಾರಿಣಮ್||

ಕುರೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನೂ
ನೋಡಲು ಬಂದ ಅವರ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ನುಗ್ಗಾಟದಿಂದ ಎಲ್ಲರ

ಮುಖಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆವರು ಸುರಿದು ಸೆಖೆಯುಂಟಾಯಿತು.

14072011a ತತಃ ಶಬ್ದೋ ಮಹಾರಾಜ ದಶಾಶಾಃ ಪ್ರತಿಪೂರಯನ್|

14072011c ಬಭೂವ ಪ್ರೇಕ್ಷತಾಂ ನೃಣಾಂ ಕುಂತೀಪುತ್ರಂ ಧನಂಜಯಮ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಧನಂಜಯನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದ ಜನರ ಕೂಗು ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ತುಂಬಿತು.

14072012a ಏಷ ಗಚ್ಚತಿ ಕೌಂತೇಯಸ್ತುರಗಶ್ಚೈವ ದೀಪ್ತಿಮಾನ್|

14072012c ಯಮನ್ವೇತಿ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸಂಸ್ಪೃಶನ್ಧನುರುತ್ತಮಮ್||

“ಇಗೋ ! ದೀಪ್ತಿಮಾನ್ ಮಹಾಬಾಹು ಕೌಂತೇಯನು ಉತ್ತಮ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಾ ತುರಗವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ !”

14072013a ಏವಂ ಶುಶ್ರಾವ ವದತಾಂ ಗಿರೋ ಜಿಷ್ಣುರುದಾರಧೀಃ|

14072013c ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇಽಸ್ತು ಪ್ರಜಾರಿಷ್ಟಂ ಪುನಶ್ಚೈಹೀತಿ ಭಾರತ||

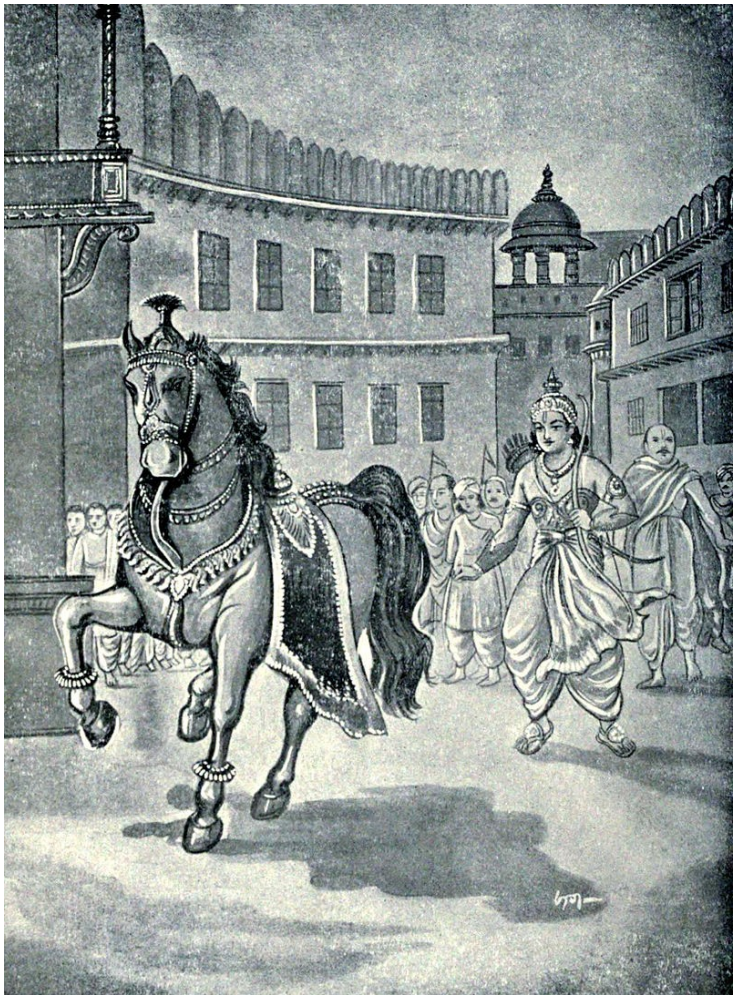
ಉದಾರಬುದ್ಧಿ ಜಿಷ್ಣುವಿಗೆ “ಭಾರತ ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಯಾಣವು ಸುಖಕರವಾಗಲಿ ! ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಾ !” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು.

14072014a ಅಥಾಪರೇ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ ಪುರುಷಾ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರುವನ್|

14072014c ನೈನಂ ಪಶ್ಯಾಮ ಸಂಮರ್ದೇ ಧನುರೇತತ್ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ||

14072015a ಏತದ್ಧಿ ಭೀಮನಿಹ್ರಾದಂ ವಿಶ್ರುತಂ ಗಾಂಡಿವಂ ಧನುಃ|

14072015c ಸ್ವಸ್ತಿ ಗಚ್ಚತ್ಪರಿಷ್ಟಂ ವೈ ಪಂಥಾನಮಕುತೋಭಯಮ್|

14072015e ನಿವೃತ್ತಮೇನಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಃ ಪುನರೇವಂ ಚ ತೇಽಬ್ಜುವನ್||

ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ! ಇನ್ನು ಇತರ ಜನರು “ಈ ಜನಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಾಗಲೀ ಅವನ ಧನುಸ್ಸಾಗಲೀ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ! ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದಮಾಡುವ ವಿಶೃತ ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸೇ ಇದು! ಅವನಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಅವನ ಪ್ರಯಾಣವು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿರಲಿ! ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಇವನು ಹಿಂದಿರುಗುವುದು ನಿಶ್ಚಯ! ಆಗ ಅವನನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡುತ್ತೇವೆ!” ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡರು.

14072016a ಏವಮಾದ್ಯಾ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಚ ಭರತರ್ಷಭ|

14072016c ಶುಶ್ರಾವ ಮಧುರಾ ವಾಚಃ ಪುನಃ ಪುನರುದೀರಿತಾಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಈ ರೀತಿಯ ಪುರುಷ-ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಧುರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಅರ್ಜುನನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡನು.

14072017a ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯಶ್ಚ ಕುಶಲೋ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಣಿ|

14072017c ಪ್ರಾಯಾತ್ಪಾರ್ಥೇನ ಸಹಿತಃ ಶಾಂತ್ಯರ್ಥಂ ವೇದಪಾರಗಃ||

ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನ ವೇದಪಾರಗ ಶಿಷ್ಯನೋರ್ವನು ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಪಾರ್ಥನ ಜೊತೆ ಹೊರಟನು.

14072018a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶ್ಚ ಮಹೀಪಾಲ ಬಹವೋ ವೇದಪಾರಗಾಃ|

14072018c ಅನುಜಗ್ಮುರ್ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಶ್ಚ ವಿಶೋಽಪಿ ಚ||

ಮಹೀಪಾಲ! ಅನೇಕ ವೇದಪಾರಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ಮತ್ತು

ವೈಶ್ಯರೂ ಆ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋದರು.

14072019a ಪಾಂಡವೈಃ ಪೃಥಿವೀಮಶ್ವೋ ನಿರ್ಜಿತಾಮಸ್ತುತೇಜಸಾ|

14072019c ಚಚಾರ ಸ ಮಹಾರಾಜ ಯಥಾದೇಶಂ ಸ ಸತ್ತಮ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸತ್ತಮ ! ಅಸ್ತುತೇಜಸ್ವೀ ಪಾಂಡವರು ಜಯಿಸಿದ್ದ
ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಆ ಕುದುರೆಯು ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿತು.

14072020a ತತ್ರ ಯುದ್ಧಾನಿ ವೃತ್ತಾನಿ ಯಾನ್ಯಾಸನ್ಪಾಂಡವಸ್ಯ ಹ|

14072020c ತಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ವೀರ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಮಹಾಂತಿ ಚ||

ವೀರ ! ಅಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವನು ಯಾರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು
ಮತ್ತು ಆ ವಿಚಿತ್ರ ಯುದ್ಧಗಳ ಮಹತ್ವಗಳೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿನಗೆ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

14072021a ಸ ಹಯಃ ಪೃಥಿವೀಂ ರಾಜನ್ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮರಿಂದಮ|

14072021c ಸಸಾರೋತ್ತರತಃ ಪೂರ್ವಂ ತನ್ನಿಬೋಧ ಮಹೀಪತೇ||

14072022a ಅವಮೃದ್ನನ್ಸ ರಾಷ್ಟ್ರಾಣಿ ಪಾರ್ಥಿವಾನಾಂ ಹಯೋತ್ತಮಃ|

14072022c ಶನ್ಯೈಸ್ತದಾ ಪರಿಯಯೌಶ್ವೇತಾಶ್ವಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ||

ರಾಜನ್ ! ಅರಿಂದಮ ! ಮಹೀಪತೇ ! ಆ ಕುದುರೆಯು

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿತು. ಮೊದಲು ಅದು
ಉತ್ತರದ ಕಡೆ ಹೋಯಿತು. ಆ ಉತ್ತಮ ಹಯವು ಅನೇಕ ಪಾರ್ಥಿವರ
ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪದವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು.

ಮಹಾರಥ ಶ್ವೇತಾಶ್ವನು ಅದನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

14072023a ತತ್ರ ಸಂಕಲನಾ ನಾಸ್ತಿ ರಾಜ್ಞಾಮಯತಶಸ್ತದಾ|

14072023c ಯೇಽಯುಧ್ಯಂತ ಮಹಾರಾಜ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಹತಬಾಂಧವಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅಲ್ಲಿ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು
ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜರು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ.

14072024a ಕಿರಾತಾ ವಿಕೃತಾ ರಾಜನ್ಯಹವೋಽಸಿಧನುರ್ಧರಾಃ|

14072024c ಮ್ಲೇಚ್ಛಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಬಹುವಿಧಾಃ ಪೂರ್ವಂ ವಿನಿಕೃತಾ ರಣೇ||

ರಾಜನ್ ! ಹಿಂದೆ ಪಾಂಡವರಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತಗೊಂಡಿದ್ದ
ಖಡ್ಗ-ಧನುರ್ಧರರಾದ ಅನೇಕ ಕಿರಾತರು, ಯವನರು ಮತ್ತು
ಬಹುವಿಧದ ಅನ್ಯ ಮ್ಲೇಚ್ಚರು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

14072025a ಆರ್ಯಾಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಪಾಲಾಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟನರವಾಹನಾಃ|

14072025c ಸಮೀಯಃ ಪಾಂಡುಪುತ್ರೇಣ ಬಹವೋ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾಃ||

ಸೈನಿಕ-ವಾಹನಗಳಿಂದ ಹೃಷ್ಟ-ಪುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ
ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಆರ್ಯ ಪೃಥಿವೀಪಾಲರು ಕೂಡ ಪಾಂಡುಪುತ್ರನನ್ನು
ಎದುರಿಸಿದರು.

14072026a ಏವಂ ಯುದ್ಧಾನಿ ವೃತ್ತಾನಿ ತತ್ರ ತತ್ರ ಮಹೀಪತೇ|

14072026c ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ಮಹೀಪಾಲೈರ್ನಾನಾದೇಶನಿವಾಸಿಭಿಃ||

ಮಹೀಪತೇ ! ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಾನಾ ದೇಶನಿವಾಸಿ ಮಹೀಪಾಲರು

ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದವು.

14072027a ಯಾನಿ ತೂಭಯತೋ ರಾಜನ್ವ ತಪ್ತಾನಿ ಮಹಾಂತಿ ಚ|

14072027c ತಾನಿ ಯುದ್ಧಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕೌಂತೇಯಸ್ಯ ತವಾನಘ||

ರಾಜನ್! ಅನಘ! ಯಾವ ಯುದ್ಧಗಳು ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ
ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದ್ದವೋ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದ್ದವೋ ಅವುಗಳ ಕುರಿತು
ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣೇ
ದ್ವಿಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣ
ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೩

ಶ್ರೈವರ್ಗ ವಿಜಯ

ಅಶ್ವವನ್ನು ತಡೆದ ತ್ರಿಗರ್ತರೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಜುನನ ಯುದ್ಧ (೧-೮).
ಕೇತುವರ್ಮನ ವಧೆ (೯-೧೫). ಧೃತವರ್ಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ;
ತ್ರಿಗರ್ತರ ಪರಾಜಯ (೧೬-೨೪).

14073001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14073001a ತ್ರಿಗರ್ತೈರಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ಕೃತವೈರೈಃ ಕಿರೀಟಿನಃ|

14073001c ಮಹಾರಥಸಮಾಜ್ಞಾತ್ಯೈರ್ಹತಾನಾಂ ಪುತ್ರನಪ್ತುಭಿಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರು ಮತ್ತು ಆಪ್ತರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ, ಮಹಾರಥರೆಂದು ಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಕಿರೀಟಿಯ ಬದ್ಧವೈರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ತ್ರಿಗರ್ತರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

14073002a ತೇ ಸಮಾಜ್ಞಾಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯಜ್ಞಿಯಂ ತುರಗೋತ್ತಮಮ್|

14073002c ವಿಷಯಾಂತೇ ತತೋ ವೀರಾ ದಂಶಿತಾಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಯಜ್ಞದ ಆ ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆಯು ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಗಡಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಆ ವೀರರು ಕವಚಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಅದನ್ನು ತಡೆದರು.

14073003a ರಥಿನೋ ಬದ್ಧತೂಣೀರಾಃ ಸದಶ್ವೈಃ ಸಮಲಂಕೃತೈಃ|

14073003c ಪರಿವಾರ್ಯ ಹಯಂ ರಾಜನ್ಯಹೀತುಂ ಸಂಪ್ರಚಕ್ರಮುಃ||

ರಾಜನ್! ಆ ರಥಿಗಳು ತೂಣೀರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಲಂಕೃತ ಕುದುರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲು ತೊಡಗಿದರು.

14073004a ತತಃ ಕಿರೀಟೀ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ತೇಷಾಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಚಿಕೀರ್ಷಿತಮ್|

14073004c ವಾರಯಾಮಾಸ ತಾನ್ವೀರಾನ್ಸಾಂತ್ವಪೂರ್ವಮರಿಂದಮಃ||

ಆಗ ಅರಿಂದಮ ಕಿರೀಟಿಯು ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಬಯಸಿದಂತೆ ಯೋಚಿಸಿ ಸಾಂತ್ವನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ವೀರರನ್ನು ತಡೆದನು.

14073005a ತಮನಾದೃತ್ಯ ತೇ ಸರ್ವೇ ಶರೈರಭ್ಯಹನಂಸ್ತದಾ|

14073005c ತಮೋರಜೋಭ್ಯಾಂ ಸಂಚನ್ನಾಂಸ್ತಾನ್ಕಿರೀಟೀ ನೃವಾರಯತ್||

ಅವನನ್ನು ಅನಾದರಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯತೊಡಗಲು,
ತಮೋರಜಗುಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಕಿರೀಟಿಯು
ತಡೆದನು.

14073006a ಅಬ್ರವೀಚ್ಛ ತತೋ ಜಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ಭಾರತ|

14073006c ನಿವರ್ತ ಧ್ವಮಧರ್ಮಜ್ಞಾಃ ಶ್ರೇಯೋ ಜೀವಿತಮೇವ ವಃ||

ಭಾರತ! ಆಗ ಜಿಷ್ಣುವು ನಸುನಗುತ್ತಾ ಅವರಿಗೆ “ಅಧರ್ಮಜ್ಞರೇ!
ಹಿಂದಿರುಗಿರಿ! ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ನಿಮಗೆ
ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು!” ಎಂದನು.

14073007a ಸ ಹಿ ವೀರಃ ಪ್ರಯಾಸ್ಯನ್ವೈ ಧರ್ಮರಾಜೇನ ವಾರಿತಃ|

14073007c ಹತಬಾಂಧವಾ ನ ತೇ ಪಾರ್ಥ ಹಂತವ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥಿವಾ ಇತಿ||

“ಪಾರ್ಥ! ಬಾಂಧವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪಾರ್ಥಿವರನ್ನು ನೀನು
ಕೊಲ್ಲಬಾರದು!” ಎಂದು ಧರ್ಮರಾಜನು ಹೇಳಿ ತಡೆದಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ
ಆ ವೀರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

14073008a ಸ ತದಾ ತದ್ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14073008c ತಾನ್ನಿವರ್ತ ಧ್ವಮಿತ್ಯಾಹ ನ ನೃವರ್ತಂತ ಚಾಪಿ ತೇ||

ಧೀಮತ ಧರ್ಮರಾಜನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಅವರನ್ನು

ತಡೆದನು. ಆದರೆ ಅವರು ಹಿಂದಿರುಗಲಿಲ್ಲ.

14073009a ತತಸ್ತ್ರೀಗರ್ತರಾಜಾನಂ ಸೂರ್ಯವರ್ಮಾಣಮಾಹವೇ|

14073009c ವಿತತ್ಯ ಶರಜಾಲೇನ ಪ್ರಜಹಾಸ ಧನಂಜಯಃ||

ಆಗ ಧನಂಜಯನು ತಿಗರ್ತ ರಾಜ ಸೂರ್ಯವರ್ಮನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಶರಜಾಲದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕನು.

14073010a ತತಸ್ತೇ ರಥಘೋಷೇಣ ಖುರನೇಮಿಸ್ವನೇನ ಚ|

14073010c ಪೂರಯಂತೋ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ಧನಂಜಯಮುಪಾದ್ರವನ್||

ಆಗ ಅವರು ರಥಘೋಷ ಮತ್ತು ರಥಚಕ್ರಗಳ ಶಬ್ದಗಳೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲ
ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಮೊಳಗಿಸುತ್ತಾ ಧನಂಜಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

14073011a ಸೂರ್ಯವರ್ಮ ತತಃ ಪಾರ್ಥೇ ಶರಾಣಾಂ ನತಪರ್ವಣಾಮ್|

14073011c ಶತಾನ್ಯಮುಂಚದ್ರಾಜೇಂದ್ರ ಲಘ್ವಸ್ತ್ರಮಭಿದರ್ಶಯನ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಸೂರ್ಯವರ್ಮನು ಪಾರ್ಥನ ಮೇಲೆ ನೂರಾರು
ನತಪರ್ವ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ತನ್ನ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು
ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದನು.

14073012a ತಥೈವಾನ್ಯೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾ ಯೇ ತಸ್ಯೈವಾನುಯಾಯಿನಃ|

14073012c ಮುಮುಚುಃ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ಧನಂಜಯವಧೈಷಿಣಃ||

ಧನಂಜಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿದ ಅವನ ಅನ್ಯ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ
ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನೇ ಸುರಿಸಿದರು.

14073013a ಸ ತಾನ್ವ್ಯಾ ಪುಂಖನಿರ್ಮುಕ್ತೈರ್ಬಹುಭಿಃ ಸುಬಹೂನ್ಯರಾನ್|

14073013c ಚಿಚ್ಚೇದ ಪಾಂಡವೋ ರಾಜಂಸ್ತೇ ಭೂಮೌ ನೃಪತಂಸ್ತದಾ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಪಾಂಡವನು ಶಿಂಜಿನಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಅನೇಕ ಶರಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಲು ಅವು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು.

14073014a ಕೇತುವರ್ಮಾ ತು ತೇಜಸ್ವೀ ತಸ್ಮೈವಾವರಜೋ ಯುವಾ|

14073014c ಯುಯುಧೇ ಭ್ರಾತುರರ್ಥಾಯ ಪಾಂಡವೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಸೂರ್ಯವರ್ಮನ ತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ವೀ ಯುವಕ ಕೇತುವರ್ಮನು ಅಣ್ಣನ ಪರವಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

14073015a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಕೇತುವರ್ಮಾ ಣಮಾಹವೇ|

14073015c ಅಭ್ಯಘ್ನನ್ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರ್ಬೀರ್ಭತ್ಸುಃ ಪರವೀರಹಾ||

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕೇತುವರ್ಮನು ಇಳಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರವೀರಹ ಬೀರ್ಭತ್ಸುವು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

14073016a ಕೇತುವರ್ಮಾ ಣ್ಯಭಿಹತೇ ಧೃತವರ್ಮಾ ಮಹಾರಥಃ|

14073016c ರಥೇನಾಶು ಸಮಾವೃತ್ಯ ಶರೈರ್ಜಿಷ್ಟಮವಾಕಿರತ್||

ಕೇತುವರ್ಮನು ಹತನಾಗಲು ಮಹಾರಥ ಧೃತವರ್ಮನು ರಥಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದು ಶರಗಳಿಂದ ಜಿಷ್ಟವನ್ನು ಮುಸುಕಿದನು.

14073017a ತಸ್ಯ ತಾಂ ಶೀಘ್ರತಾಮೀಕ್ಷ್ಯ ತುತೋಷಾತೀವ ವೀರ್ಯವಾನ್|

14073017c ಗುಡಾಕೇಶೋ ಮಹಾತೇಜಾ ಬಾಲಸ್ಯ ಧೃತವರ್ಮಣಃ||

ಬಾಲಕ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಧೃತವರ್ಮನ ಶೀಘ್ರತೆಯನ್ನು
ನೋಡಿ ಗುಡಾಕೇಶನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು.

14073018a ನ ಸಂದಧಾನಂ ದದ್ಯಶೇ ನಾದದಾನಂ ಚ ತಂ ತದಾ|

14073018c ಕಿರಂತಮೇವ ಸ ಶರಾನ್ದದ್ಯಶೇ ಪಾಕಶಾಸನಿಃ||

ಅವನು ಶರಗಳ ಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಲೀ
ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಲೀ ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶರಗಳನ್ನು
ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಾಕಶಾಸನಿಯು ನೋಡಿದನು.

14073019a ಸ ತು ತಂ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಧೃತವರ್ಮಾಣಮಾಹವೇ|

14073019c ಮನಸಾ ಸ ಮುಹೂರ್ತಂ ವೈ ರಣೇ ಸಮಭಿಹರ್ಷಯನ್||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಧೃತವರ್ಮನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಅರ್ಜುನನು
ಒಂದು ಕ್ಷಣ ರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸಾ ಅವನನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದನು.

14073020a ತಂ ಪನ್ನಗಮಿವ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಕುರುವೀರಃ ಸ್ಮಯನ್ನಿವ|

14073020c ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ ಪ್ರಾಣೈರ್ನ ವ್ಯಪರೋಪಯತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಪನ್ನಗದಂತೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅವನನ್ನು ಕುರುವೀರನು
ನಸುನಗುತ್ತಲೇ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ.

14073021a ಸ ತಥಾ ರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣೋ ವೈ ಪಾರ್ಥೇನಾಮಿತತೇಜಸಾ|

14073021c ಧೃತವರ್ಮಾ ಶರಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಮುಮೋಚ ವಿಜಯೇ ತದಾ||

ಹಾಗೆ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿ ಪಾರ್ಥನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧೃತವರ್ಮನು
ವಿಜಯನ ಮೇಲೆ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14073022a ಸ ತೇನ ವಿಜಯಸ್ತೂರ್ಣಮಸ್ಯನ್ವಿದ್ಧಃ ಕರೇ ಭೃಶಮ್|

14073022c ಮುಮೋಚ ಗಾಂಡೀವಂ ದುಃಖಾತ್ತ್ವಪಾತಾಥ ಭೂತಲೇ||

ಕೂಡಲೇ ಅದು ವಿಜಯನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜೋರಾಗಿ ಬಂದು
ನೆಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಅವನು ದುಃಖದಿಂದ ಗಾಂಡೀವವನ್ನು ಬಿಡಲು ಅದು
ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು.

14073023a ಧನುಷಃ ಪತತಸ್ತಸ್ಯ ಸವ್ಯಸಾಚಿಕರಾದ್ವಿಭೋ|

14073023c ಇಂದ್ರಸ್ಯೇವಾಯುಧಸ್ಯಾಸೀದ್ರೂಪಂ ಭರತಸತ್ತಮ||

ಭರತಸತ್ತಮ! ವಿಭೋ! ಸವ್ಯಸಾಚಿಯ ಕರದಿಂದ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದ ಆ
ಧನುಸ್ಸು ಇಂದ್ರನ ಆಯುಧದಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

14073024a ತಸ್ಮಿನ್ನಿಪತಿತೇ ದಿವ್ಯೇ ಮಹಾಧನುಷಿ ಪಾರ್ಥಿವ|

14073024c ಜಹಾಸ ಸಸ್ವನಂ ಹಾಸಂ ಧೃತವರ್ಮಾ ಮಹಾಹವೇ||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಆ ದಿವ್ಯ ಮಹಾಧನುಸ್ಸು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಲು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಧೃತವರ್ಮನು ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಗತೊಡಗಿದನು.

14073025a ತತೋ ರೋಷಾನ್ವಿತೋ ಜಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಮೃಜ್ಯ ರುಧಿರಂ ಕರಾತ್|

14073025c ಧನುರಾದತ್ತ ತದ್ಧಿವ್ಯಂ ಶರವರ್ಷಂ ವವರ್ಷ ಚ||

ಆಗ ರೋಷಾನ್ವಿತನಾದ ಜಿಷ್ಣುವು ಕೈಗಳಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡು

ಆ ದಿವ್ಯ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಶರವರ್ಷವನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

14073026a ತತೋ ಹಲಹಲಾಶಬ್ದೋ ದಿವಸ್ಪೃಗಭವತ್ತದಾ|

14073026c ನಾನಾವಿಧಾನಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ತತ್ಕರ್ಮಾ ತೀವ ಶಂಸತಾಮ್||

ಅವನ ಆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾನಾವಿಧದ ಭೂತಗಳ
ಹಲಹಲಾ ಶಬ್ದವು ಗಗನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು.

14073027a ತತಃ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ತಂ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಕಾಲಾಂತಕಯಮೋಪಮಮ್|

14073027c ಜಿಷ್ಣುಂ ತೈಗರ್ತಕಾ ಯೋಧಾಸ್ವ ರಿತಾಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಕಾಲಾಂತಕ ಯಮನಂತೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಜಿಷ್ಣುವನ್ನು ನೋಡಿ ತೈಗರ್ತಕ
ಯೋಧರು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು.

14073028a ಅಭಿಸೃತ್ಯ ಪರೀಪ್ಸಾರ್ಥಂ ತತಸ್ತೇ ಧೃತವರ್ಮಣಃ|

14073028c ಪರಿವವೃರ್ಗುಡಾಕೇಶಂ ತತ್ರಾಕ್ರುದ್ಯದ್ಧನಂಜಯಃ||

ಧೃತವರ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರು ಗುಡಾಕೇಶನನ್ನು
ಸುತ್ತುವರೆದು ಮುತ್ತಿದರು. ಆಗ ಧನಂಜಯನು ಕ್ರೋಧಿತನಾದನು.

14073029a ತತೋ ಯೋಧಾನ್ವಘಾನಾಶು ತೇಷಾಂ ಸ ದಶ ಚಾಪ್ಯ ಚ|

14073029c ಮಹೇಂದ್ರವಜ್ರಪ್ರತಿಮೈರಾಯಸೈರ್ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಅವನು ಮಹೇಂದ್ರನ ವಜ್ರಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ನಿಶಿತ ಉಕ್ಕಿನ ಶರಗಳಿಂದ
ಅವರ ಹದಿನೆಂಟು ಯೋಧರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

14073030a ತಾಂಸ್ತು ಪ್ರಭಗ್ನಾನ್ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ತ್ವರಮಾಣೋ ಧನಂಜಯಃ|

14073030c ಶರೈರಾಶೀವಿಷಾಕಾರೈರ್ಜಫಾನ ಸ್ವನವದ್ಧಸನ್||

ಅವರ ಸೇನೆಯು ತುಂಡಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅದನ್ನು
ಧನಂಜಯನು ತ್ವರೆಯಿಟ್ಟು ಸರ್ಪವಿಷದಾಕಾರ ಶರಗಳಿಂದ
ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

14073031a ತೇ ಭಗ್ನಮನಸಃ ಸರ್ವೇ ತ್ರೈಗರ್ತಕಮಹಾರಥಾಃ|

14073031c ದಿಶೋ ವಿದುದ್ರವುಃ ಸರ್ವಾ ಧನಂಜಯಶರಾದಿತಾಃ||

ಆ ತ್ರೈಗರ್ತಕ ಮಹಾರಥರೆಲ್ಲರೂ ಧನಂಜಯನ ಶರಗಳಿಂದ
ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಭಗ್ನಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಓಡಿಹೋದರು.

14073032a ತ ಊಚುಃ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಂ ಸಂಶಪ್ತಕನಿಷೂದನಮ್|

14073032c ತವ ಸ್ಮ ಕಿಂಕರಾಃ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವೇ ಚ ವಶಗಾಸ್ತವ||

ಅವರು ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಸಂಶಪ್ತಕನಿಷೂದನನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು:

“ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಕಿಂಕರರು. ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ.

14073033a ಆಜ್ಞಾಪಯಸ್ವ ನಃ ಪಾರ್ಥ ಪ್ರಹ್ವಾನ್ಮೇಷ್ಯಾನವಸ್ಥಿತಾನ್|

14073033c ಕರಿಷ್ಯಾಮಃ ಪ್ರಿಯಂ ಸರ್ವಂ ತವ ಕೌರವನಂದನ||

ಪಾರ್ಥ ! ಕೌರವನಂದನ ! ವಿನೀತರಾಗಿ ಸೇವಕರಂತೆ ನಿಂತಿರುವ
ನಮಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸು ! ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವು
ಮಾಡುತ್ತೇವೆ !”

14073034a ಏತದಾಜ್ಞಾಯ ವಚನಂ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನಬ್ರವೀತ್ತದಾ|

14073034c ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಷತ ನೃಪಾಃ ಶಾಸನಂ ಗೃಹ್ಯತಾಮಿತಿ||

ಅವರೆಲ್ಲರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರ್ಜುನನು “ನೃಪರೇ! ನಮ್ಮ ಶಾಸನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ!” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ತ್ರಿಗರ್ತಪರಾಭವೇ
ತ್ರಿಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣ
ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೪

ವಜ್ರದತ್ತ ಪರಾಜಯ

ಭಗದತ್ತನ ಮಗ ವಜ್ರದತ್ತನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ
ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದುದು (೧-೨೦).

14074001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14074001a ಪ್ರಾಗ್ಗೋತಿಷಮಥಾಭ್ಯೇತ್ಯ ವ್ಯಚರತ್ಸ ಹಯೋತ್ತಮಃ|

14074001c ಭಗದತ್ತಾತ್ಮ ಜಸ್ತತ್ರ ನಿಯಯೌ ರಣಕರ್ಕಶಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆಯು

ಪ್ರಾಗ್ಗೋತಿಷಪುರವನ್ನು ತಲುಪಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿತು. ಆಗ

ರಣಕರ್ಕಶ ಭಗದತ್ತನ ಮಗನು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲು ಹೊರಟನು.

14074002a ಸ ಹಯಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಸ್ಯ ವಿಷಯಾಂತಮುಪಾಗತಮ್|

14074002c ಯುಯುಧೇ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ವಜ್ರದತ್ತೋ ಮಹೀಪತಿಃ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಪಾಂಡುಪುತ್ರನ ಆ ಕುದುರೆಯು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ಮಹೀಪತಿ ವಜ್ರದತ್ತನು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

14074003a ಸೋಽಭಿನಿಯಾಯ ನಗರಾಡ್ಭಗದತ್ತಸುತೋ ನೃಪಃ|

14074003c ಅಶ್ವಮಾಯಾಂತಮುನ್ಮಥ್ಯ ನಗರಾಭಿಮುಖೋ ಯಯೌ||

ನೃಪ ಭಗದತ್ತನ ಮಗನು ನಗರದಿಂದ ಹೊರಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಅದರೊಡನೆ ನಗರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟನು.

14074004a ತಮಾಲಕ್ಷ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಕುರೂಣಾಮೃಷಭಸ್ತದಾ|

14074004c ಗಾಂಡೀವಂ ವಿಕ್ಷಿಪಂಸ್ತೂರ್ಣಂ ಸಹಸಾ ಸಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಬಾಹು ಕುರುವೃಷಭ ಅರ್ಜುನನು ಗಾಂಡೀವವನ್ನು ಟೇಂಕರಿಸಿ ಬೇಗನೇ ಅವನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

14074005a ತತೋ ಗಾಂಡೀವನಿರ್ಮುಕ್ತೈರಿಷುಭಿರ್ಮೋಹಿತೋ ನೃಪಃ|

14074005c ಹಯಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ತಂ ವೀರಸ್ತತಃ ಪಾರ್ಥಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಗಾಂಡೀವದಿಂದ ಹೊರಟ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ ಆ ವೀರ ನೃಪನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

14074006a ಪುನಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ನಗರಂ ದಂಶಿತಃ ಸ ನೃಪೋತ್ತಮಃ|

14074006c ಆರುಹ್ಯ ನಾಗಪ್ರವರಂ ನಿಯಯೌ ಯುದ್ಧಕಾಂಕ್ಷಯಾ||

ಕವಚಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ನೃಪೋತ್ತಮನು ಪುನಃ ತನ್ನ ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಪ್ರಮುಖ ಆನೆಯನ್ನು ಏರಿ ಯುದ್ಧಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದನು.

14074007a ಪಾಂಡುರೇಣಾತಪತ್ರೇಣ ದ್ವಿಯಮಾಣೇನ ಮೂರ್ಧನಿ|

14074007c ದೋಧೂಯತಾ ಚಾಮರೇಣ ಶ್ವೇತೇನ ಚ ಮಹಾರಥಃ||

ಆ ಮಹಾರಥನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಶ್ವೇತಚ್ಚತ್ರವು ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಿಳಿಯ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14074008a ತತಃ ಪಾರ್ಥಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಮ್|

14074008c ಆಹ್ವಯಾಮಾಸ ಕೌರವ್ಯಂ ಬಾಲ್ಯಾನೋಮ್ರಹಾಚ್ಚ ಸಂಯುಗೇ||

ಪಾಂಡವರ ಮಹಾರಥ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಅವನು ಬಾಲ್ಯತನ-ಮೂರ್ಖತೆಗಳಿಂದ ಕೌರವ್ಯನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದನು.

14074009a ಸ ವಾರಣಂ ನಗಪ್ರಖ್ಯಂ ಪ್ರಭಿನ್ನಕರಟಾಮುಖಮ್|

14074009c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಸ್ತತಃ ಶ್ವೇತಹಯಂ ಪ್ರತಿ||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅವನು ಮದೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪರ್ವತೋಪಮ ಮಹಾಗಜವನ್ನು ಶ್ವೇತಹಯ ಅರ್ಜುನನ ಮೇಲೆ ಎರಗುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು.

14074010a ವಿಕ್ಷರಂತಂ ಯಥಾ ಮೇಘಂ ಪರವಾರಣವಾರಣಮ್|

14074010c ಶಾಸ್ತ್ರವತ್ಕಲ್ಪಿತಂ ಸಂಖ್ಯೇ ತ್ರಿಸಾಹಂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಮ್||

ಮೇಘವು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವಂತೆ ಮದೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಆ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಅನೆಯು ಶಾಸ್ತ್ರವತ್ತಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿಯೇ
ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

14074011a ಪ್ರಚೋದ್ಯಮಾನಃ ಸ ಗಜಸ್ತೇನ ರಾಜ್ಞಾ ಮಹಾಬಲಃ|

14074011c ತದಾಂಕುಶೇನ ವಿಬಭಾವುತ್ಪತಿಷ್ಯನ್ನಿವಾಂಬರಮ್||

ರಾಜನ ಅಂಕುಶದಿಂದ ತಿವಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಚೋದನೆಗೊಂಡ ಆ
ಮಹಾಬಲ ಅನೆಯು ಜಿಗಿದು ಆಕಾಶಕ್ಕೇ ಹಾರುತ್ತಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ
ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

14074012a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಜನ್ಧನಂಜಯಃ|

14074012c ಭೂಮಿಷ್ಠೋ ವಾರಣಗತಂ ಯೋಧಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ರಾಜನ್! ಭಾರತ! ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ
ಧನಂಜಯನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ಅನೆಯನ್ನೇರಿದ್ದ
ವಜ್ರದತ್ತನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

14074013a ವಜ್ರದತ್ತಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಮುಮೋಚಾಶು ಧನಂಜಯೇ|

14074013c ತೋಮರಾನಗ್ನಿಸಂಕಾಶಾನ್ಯಲಭಾನಿವ ವೇಗಿತಾನ್||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ವಜ್ರದತ್ತನಾದರೋ ಧನಂಜಯನ ಮೇಲೆ

ಶಲಭಗಳಂತಿರುವ ಅಗ್ನಿಸಂಕಾಶ ತೋಮರಗಳನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14074014a ಅರ್ಜುನಸ್ತಾನಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾನ್ಗಾಂಡೀವಪ್ರೇಷಿತೈಃ ಶರೈಃ|

14074014c ದ್ವಿಧಾ ತ್ರಿಧಾ ಚ ಚಿಚ್ಛೇದ ಖ ಏವ ಖಿಗಮೈಸ್ತದಾ||

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಜುನನು
ಆಕಾಶಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಂಡೀವದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಶರಗಳಿಂದ
ಎರಡು-ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

14074015a ಸ ತಾನ್ದ್ವಷ್ಟ್ವ ತಥಾ ಚಿನ್ನಾಂಸ್ತೋಮರಾನ್ಭಗದತ್ತಜಃ|

14074015c ಇಷೂನಸಕ್ತಾಂಸ್ತ್ವ ರಿತಃ ಪ್ರಾಹಿಣೋತ್ಪಾಂಡವಂ ಪ್ರತಿ||

ತೋಮರಗಳು ತುಂಡಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗದತ್ತನ ಮಗನು
ತ್ವರೆಯಿಂದ ಪಾಂಡವನ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಸುರಿಸಿದನು.

14074016a ತತೋಽರ್ಜುನಸ್ತೂರ್ಣತರಂ ರುಕ್ಮಪುಂಖಾನಜಿಹ್ಮಗಾನ್|

14074016c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭಗದತ್ತಾತ್ಮಜಂ ಪ್ರತಿ||

ಆಗ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅರ್ಜುನನು ತ್ವರಮಾಡಿ ಚಿನ್ನದ ರೆಕ್ಕೆಗಳುಳ್ಳ
ಜಿಹ್ಮಗಳನ್ನು ಭಗದತ್ತಾತ್ಮಜನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14074017a ಸ ತೈರ್ವಿದ್ಧೋ ಮಹಾತೇಜಾ ವಜ್ರದತ್ತೋ ಮಹಾಹವೇ|

14074017c ಭೃಶಾಹತಃ ಪಪಾತೋರ್ವ್ಯಾಂ ನ ತ್ವೇನಮಜಹಾತ್ಸ್ತುತಿಃ||

ಆ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ
ವಜ್ರದತ್ತನು ಅತ್ಯಂತ ಗಾಯಗೊಂಡು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.
ಆದರೆ ಅವನ ಸ್ಮೃತಿಯು ತಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ.

14074018a ತತಃ ಸ ಪುನರಾರುಹ್ಯ ವಾರಣಪ್ರವರಂ ರಣೇ|

14074018c ಅವ್ಯಗ್ರಃ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಜಯಾರ್ಥಿ ವಿಜಯಂ ಪ್ರತಿ||

ಪುನಃ ಅವ್ಯಗ್ರನಾದ ಅವನು ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾಗಜವನ್ನು ಏರಿ
ವಿಜಯ ಅರ್ಜುನನ ಮೇಲೆ ಆ ಆನೆಯು ಆಕ್ರಮಣಿಸುವಂತೆ
ಮಾಡಿದನು.

14074019a ತಸ್ಮೈ ಬಾಣಾಂಸ್ತತೋ ಜಿಷ್ಣುರ್ನಿರ್ಮುಕ್ತಾಶೀವಿಷೋಪಮಾನ್|

14074019c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಜ್ವಲಿತಾನಿವ ಪಾವಕಾನ್||

ಆಗ ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಜಿಷ್ಣುವು ಪೊರೆಕಳಚಿದ ಸರ್ಪಗಳಂತೆ ಮತ್ತು
ಅಗ್ನಿಗಳಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಆ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14074020a ಸ ತೈರ್ವಿದ್ಧೋ ಮಹಾನಾಗೋ ವಿಸ್ರವನ್ ರುಧಿರಂ ಬಭೌ|

14074020c ಹಿಮವಾನಿವ ಶೈಲೇಂದ್ರೋ ಬಹುಪ್ರಸ್ರವಣಸ್ತದಾ||

ಅವುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಮಹಾಗಜವು ರಕ್ತವನ್ನು
ಸುರಿಸತೊಡಗಿ, ಗೈರಿಕಾದಿ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಕೆಂಪು
ನೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ವಜ್ರದತ್ತಯುದ್ಧೇ

ಚತುಃಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣೇ
ವಜ್ರದತ್ತಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೫

ಅರ್ಜುನನು ವಜ್ರದತ್ತನ ಆನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದುದು (೧-೧೯).

ವಜ್ರದತ್ತನನ್ನು ಸಂಹರಿಸದೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಅರ್ಜುನನು ಅವನಿಗೆ

ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಕ್ಕೆ ನಿಮಂತ್ರಣವನ್ನಿತ್ತುದು (೨೦-೨೬).

14075001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14075001a ಏವಂ ತ್ರಿರಾತ್ರಮಭವತ್ತದ್ಯುದ್ಧಂ ಭರತರ್ಷಭ|

14075001c ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ನರೇಂದ್ರೇಣ ವೃತ್ರೇಣೇವ ಶತಕ್ರತೋಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ಹೀಗೆ ವೃತ್ರನೊಡನೆ
ಶತಕ್ರತುವಿನ ಯುದ್ಧದಂತಿದ್ದ ಅರ್ಜುನ ಮತ್ತು ನರೇಂದ್ರ ವಜ್ರದತ್ತನ
ನಡುವಿನ ಯುದ್ಧವು ಮೂರುರಾತ್ರಿಗಳು ನಡೆಯಿತು.

14075002a ತತಶ್ಚ ತುರ್ಥೇ ದಿವಸೇ ವಜ್ರದತ್ತೋ ಮಹಾಬಲಃ|

14075002c ಜಹಾಸ ಸಸ್ವನಂ ಹಾಸಂ ವಾಕ್ಯಂ ಚೇದಮಥಾಬ್ರವೀತ್||

ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿವಸ ಮಹಾಬಲ ವಜ್ರದತ್ತನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ

ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಗುತ್ತಾ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14075003a ಅರ್ಜುನಾರ್ಜುನ ತಿಷ್ಠಸ್ವ ನ ಮೇ ಜೀವನ್ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ|

14075003c ತ್ವಾಂ ನಿಹತ್ಯ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಪಿತುಸ್ತೋಯಂ ಯಥಾವಿಧಿ||

“ಅರ್ಜುನ! ಅರ್ಜುನ! ನಿಲ್ಲ! ಜೀವಸಹಿತವಾಗಿ ನನ್ನಿಂದ ನೀನು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ!

14075004a ತ್ವಯಾ ವೃದ್ಧೋ ಮಮ ಪಿತಾ ಭಗದತ್ತಃ ಪಿತುಃ ಸಖಾ|

14075004c ಹತೋ ವೃದ್ಧೋಽಪಚಾಯಿತ್ವಾಚ್ಚಿಶುಂ ಮಾಮದ್ಯ ಯೋಧಯ||

ನಿನ್ನ ವೃದ್ಧ ತಂದೆಯ ಸಖ ನನ್ನ ತಂದೆ ವೃದ್ಧ ಭಗದತ್ತನನ್ನು ನೀನು ಸಂಹರಿಸಿದೆ! ಇಂದು ಇನ್ನೂ ಬಾಲಕನಾಗಿರುವ ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡು!”

14075005a ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ವಜ್ರದತ್ತೋ ನರಾಧಿಪಃ|

14075005c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಕೌರವ್ಯ ವಾರಣಂ ಪಾಂಡವಂ ಪ್ರತಿ||

ಕೌರವ್ಯ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ನರಾಧಿಪ ವಜ್ರದತ್ತನು ಆನೆಯನ್ನು ಪಾಂಡವನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

14075006a ಸಂಪ್ರೇಷ್ಯಮಾಣೋ ನಾಗೇಂದ್ರೋ ವಜ್ರದತ್ತೇನ ಧೀಮತಾ|

14075006c ಉತ್ಪತಿಷ್ಯನ್ನಿವಾಕಾಶಮಭಿದುದ್ರಾವ ಪಾಂಡವಮ್||

ಧೀಮತ ವಜ್ರದತ್ತನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಗಜೇಂದ್ರವು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯುತ್ತಿರುವುದೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪಾಂಡವನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿತು.

14075007a ಅಗ್ರಹಸ್ತಪ್ರಮುಕ್ತೇನ ಶೀಕರೇಣ ಸ ಫಲ್ಗುನಮ್|

14075007c ಸಮುಕ್ಷತ ಮಹಾರಾಜ ಶೈಲಂ ನೀಲ ಇವಾಂಬುದಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅದು ತನ್ನ ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ನೀಲಮೋಡಗಳು
ಮಳಿಸುರಿಸುವಂತೆ ನೀರಿನ ತುಂತುರುಗಳನ್ನು ಫಲ್ಗುನನ ಮೇಲೆ
ಸುರಿಸಿತು.

14075008a ಸ ತೇನ ಪ್ರೇಷಿತೋ ರಾಜ್ಞಾ ಮೇಘವನ್ನಿನದನ್ಮುಹುಃ|

14075008c ಮುಖಾಡಂಬರಘೋಷೇಣ ಸಮಾದ್ರವತ ಫಲ್ಗುನಮ್||

ರಾಜನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಅನೆಯು ಪುನಃ ಪುನಃ ಮೇಘದಂತೆ
ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಮುಖಾಡಂಬರ ಘೋಷಗಳೊಂದಿಗೆ ಫಲ್ಗುನನನ್ನು
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿತು.

14075009a ಸ ನೃತ್ಯನ್ನಿವ ನಾಗೇಂದ್ರೋ ವಜ್ರದತ್ತಪ್ರಚೋದಿತಃ|

14075009c ಆಸಸಾದ ದ್ರುತಂ ರಾಜನ್ಕೌರವಾಣಾಂ ಮಹಾರಥಮ್||

ರಾಜನ್ ! ವಜ್ರದತ್ತನಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತಗೊಂಡ ಆ ಗಜೇಂದ್ರವು
ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಮಹಾರಥ ಕೌರವನ
ಮೇಲೆ ಎರಗಿತು.

14075010a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ವಜ್ರದತ್ತಸ್ಯ ವಾರಣಮ್|

14075010c ಗಾಂಡೀವಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಬಲೀ ನ ವ್ಯಕಂಪತ ಶತ್ರುಹಾ||

ಹಾಗೆ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಜ್ರದತ್ತನ ಆನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ

ಬಲಶಾಲೀ ಶತ್ರುಹಂತಕ ಅರ್ಜುನನು ಗಾಂಡೀವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು
ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಲಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

14075011a ಚುಕ್ರೋಧ ಬಲವಚ್ಚಾಪಿ ಪಾಂಡವಸ್ತಸ್ಯ ಭೂಪತೇಃ|

14075011c ಕಾರ್ಯವಿಘ್ನಮನುಸ್ಮೃತ್ಯ ಪೂರ್ವವೈರಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಹಿಂದಿನ ವೈರದಿಂದ ಭೂಪತಿ ವಜ್ರದತ್ತನು

ಬಲವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು
ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಜುನನು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೋಧಿತನಾದನು.

14075012a ತತಸ್ತಂ ವಾರಣಂ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಶರಜಾಲೇನ ಪಾಂಡವಃ|

14075012c ನಿವಾರಯಾಮಾಸ ತದಾ ವೇಲೇವ ಮಕರಾಲಯಮ್||

ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಪಾಂಡವನು ಶರಜಾಲಗಳಿಂದ ತೀರವು
ಸಮುದ್ರವನ್ನು ತಡೆಯುವಂತೆ ಆ ಆನೆಯನ್ನು ತಡೆದನು.

14075013a ಸ ನಾಗಪ್ರವರೋ ವೀರ್ಯಾದರ್ಜುನೇನ ನಿವಾರಿತಃ|

14075013c ತಸ್ಯೌ ಶರೈರ್ವಿಠುನ್ನಾಂಗಃ ಶ್ವಾವಿಚ್ಛಲಲಿತೋ ಯಥಾ||

ಅರ್ಜುನನಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಮಹಾಗಜವು ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ
ಶರಗಳು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮುಳ್ಳುಗಳು ನಿಮಿರಿನಿಂತಿದ್ದ
ಮುಳ್ಳುಹಂದಿಯಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು.

14075014a ನಿವಾರಿತಂ ಗಜಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಗದತ್ತಾತ್ಮಜೋ ನೃಪಃ|

14075014c ಉತ್ಸರ್ಜ ಸ್ಥಿತಾನ್ಬಾಣಾನರ್ಜುನೇ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಚಿತಃ||

ಆನೆಯನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನೃಪ ಭಗದತ್ತಾತ್ಮಜನು
ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಚಿತನಾಗಿ ಅರ್ಜುನನ ಮೇಲೆ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14075015a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ಮಹಾರಾಜ ಶರೈಃ ಶರವಿಘಾತಿಭಿಃ|

14075015c ವಾರಯಾಮಾಸ ತಾನಸ್ತಾಂಸ್ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅರ್ಜುನನಾದರೋ ಶರಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಬಲ್ಲ
ಶರಗಳಿಂದ ಅವನ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತಡೆದನು. ಅದೊಂದು
ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

14075016a ತತಃ ಪುನರತಿಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಜಾ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷಾಧಿಪಃ|

14075016c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ನಾಗೇಂದ್ರಂ ಬಲವಚ್ಚ್ವಸನೋಪಮಮ್||

ಆಗ ಅತಿಕ್ರುದ್ಧನಾದ ರಾಜಾ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷಾಧಿಪನು
ಪರ್ವತೋಪಮವಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಹಾಗಜವನ್ನು ಪುನಃ ಅರ್ಜುನನ
ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿಸಿದನು.

14075017a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಬಲವಾನ್ಪಾಕಶಾಸನಿಃ|

14075017c ನಾರಾಚಮಗ್ನಿಸಂಕಾಶಂ ಪ್ರಾಹಿಣೋದ್ವಾರಣಂ ಪ್ರತಿ||

ಮೇಲೆರಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲವಾನ್ ಪಾಕಶಾಸನಿಯು ಆ
ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿಸಂಕಾಶ ನಾರಾಚವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14075018a ಸ ತೇನ ವಾರಣೋ ರಾಜನ್ಮರ್ಮಣ್ಯಭಿಹತೋ ಭೃಶಮ್|

14075018c ಪಪಾತ ಸಹಸಾ ಭೂಮೌ ವಜ್ರರುಗ್ಣ ಇವಾಚಲಃ||

ರಾಜನ್! ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಜೋರಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಆನೆಯು
ವಜ್ರದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪರ್ವತದಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಭೂಮಿಯ
ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

14075019a ಸ ಪತನ್ಮುಶುಭೇ ನಾಗೋ ಧನಂಜಯಶರಾಹತಃ|

14075019c ವಿಶನ್ನಿವ ಮಹಾಶೈಲೋ ಮಹೀಂ ವಜ್ರಪ್ರಪೀಡಿತಃ||

ಧನಂಜಯನ ಶರದಿಂದ ಹತಗೊಂಡು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಆನೆಯು
ವಜ್ರದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾಶೈಲವು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಕುಸಿದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

14075020a ತಸ್ಮಿನ್ನಿಪತಿತೇ ನಾಗೇ ವಜ್ರದತ್ತಸ್ಯ ಪಾಂಡವಃ|

14075020c ತಂ ನ ಭೇತವ್ಯಮಿತ್ಯಾಹ ತತೋ ಭೂಮಿಗತಂ ನೃಪಮ್||

ಆನೆಯೊಂದಿಗೆ ವಜ್ರದತ್ತನೂ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಲು ಪಾಂಡವನು
ಭೂಮಿಗತನಾದ ನೃಪನಿಗೆ “ಭಯಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಕೂಗಿ
ಹೇಳಿದನು.

14075021a ಅಬ್ರವೀದ್ಧಿ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪ್ರಸ್ಥಿತಂ ಮಾಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14075021c ರಾಜಾನಸ್ತೇ ನ ಹಂತವ್ಯಾ ಧನಂಜಯ ಕಥಂ ಚನ||

14075022a ಸರ್ವಮೇತನ್ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಭವತ್ವೇತಾವತಾ ಕೃತಮ್|

14075022c ಯೋಧಾಶ್ಚಾಪಿ ನ ಹಂತವ್ಯಾ ಧನಂಜಯ ರಣೇ ತ್ವಯಾ||

“ನಾನು ಹೊರಡುವಾಗ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು “ಧನಂಜಯ !
ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ನೀನು ರಾಜರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು ! ಧನಂಜಯ !
ರಣದಲ್ಲಿ ನೀನು ಯೋಧರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಬಾರದು ! ಇಷ್ಟುಮಾಡಿದರೆ
ನರವ್ಯಾಪ್ತ ! ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದಂತೆ !” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನು.

14075023a ವಕ್ತವ್ಯಾಶ್ಚಾಪಿ ರಾಜಾನಃ ಸರ್ವೈಃ ಸಹ ಸುಹೃಜ್ಜನ್ಯೈಃ|

14075023c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯಾಶ್ವಮೇಧೋ ಭವದ್ಭಿರನುಭೂಯತಾಮ್||

ಸುಹೃಜ್ಜನರೆಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಅಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ
ಬರಬೇಕೆಂದೂ ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

14075024a ಇತಿ ಭ್ರಾತೃವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ನ ಹನ್ಮಿ ತ್ವಾಂ ಜನಾಧಿಪ|

14075024c ಉತ್ತಿಷ್ಠ ನ ಭಯಂ ತೇಽಸ್ಮಿ ಸ್ವಸ್ತಿಮಾನ್ ಗಚ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಜನಾಧಿಪ ! ಅಣ್ಣನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು
ಸಂಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ಥಿವ ! ಮೇಲೇಳು ! ಭಯಪಡಬೇಡ !
ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಹೋಗು !

14075025a ಆಗಚ್ಛೇಥಾ ಮಹಾರಾಜ ಪರಾಂ ಚೈತ್ರೀಮುಪಸ್ಥಿತಾಮ್|

14075025c ತದಾಶ್ವಮೇಧೋ ಭವಿತಾ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಬರುವ ಚೈತ್ರಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಧೀಮತ ಧರ್ಮರಾಜ
ಅಶ್ವಮೇಧವು ಆಗಲಿಕ್ಕಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು !”

14075026a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ರಾಜಾ ತು ಭಗದತ್ತಾತ್ಮಜಸ್ತದಾ|

14075026c ತಥೇತ್ಯೇವಾಬ್ರವೀದ್ವಾಕ್ಯಂ ಪಾಂಡವೇನಾಭಿನಿರ್ಜಿತಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಪಾಂಡವನಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾದ ರಾಜಾ
ಭಗದತ್ತಾತ್ಮಜನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಪರಾಜಯೇ
ಪಂಚಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣೇ
ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಪರಾಜಯ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೬

ಸೈಂಧವ ಪರಾಜಯ

ಸೈಂಧವ ರಾಜರೊಡನೆ ಅರ್ಜುನನ ಯುದ್ಧ (೧-೩೨).

14076001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14076001a ಸೈಂಧವೈರಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ತತಸ್ತಸ್ಯ ಕಿರೀಟಿನಃ|

14076001c ಹತಶೇಷೈರ್ಮಹಾರಾಜ ಹತಾನಾಂ ಚ ಸುತೈರಪಿ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ! ಬಳಿಕ ಕಿರೀಟಿ ಮತ್ತು
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತರಾಗದೇ ಉಳಿದಿದ್ದ ಸೈಂಧವರು ಮತ್ತು ಹತರಾಗಿದ್ದ
ಸೈಂಧವರ ಮಕ್ಕಳ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

14076002a ತೇಽವತೀರ್ಣಮುಪಶ್ರುತ್ಯ ವಿಷಯಂ ಶ್ವೇತವಾಹನಮ್|

14076002c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯರಮೃಷ್ಯಂತೋ ರಾಜಾನಃ ಪಾಂಡವರ್ಷಭಮ್||

ಅರ್ಜುನನು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದ ಆ ರಾಜರು ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಪಾಂಡವರ್ಷಭನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

14076003a ಅಶ್ವಂ ಚ ತಂ ಪರಾಮೃಶ್ಯ ವಿಷಯಾಂತೇ ವಿಷೋಪಮಾಃ|

14076003c ನ ಭಯಂ ಚಕ್ರೀ ಪಾರ್ಥಾ ದ್ಭೀಮಸೇನಾದನಂತರಾತ್||

ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅಶ್ವವನ್ನು ವಿಷೋಪಮರಾದ ಅವರು ಭೀಮನ ತಮ್ಮ ಪಾರ್ಥನಿಗೆ ಹೆದರದೇ ಬಂಧಿಸಿದರು.

14076004a ತೇಽವಿದೂರಾದ್ಧನುಷ್ಪಾಣಿಂ ಯಜ್ಞಯಸ್ಯ ಹಯಸ್ಯ ಚ|

14076004c ಬೀಭತ್ಸುಂ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯಂತ ಪದಾತಿನಮವಸ್ಥಿತಮ್||

ಯಜ್ಞಕುದುರೆಯ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಪದಾತಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಧನುಷ್ಪಾಣೀ ಬೀಭತ್ಸುವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

14076005a ತತಸ್ತೇ ತು ಮಹಾವೀರ್ಯಾ ರಾಜಾನಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್|

14076005c ಜಿಗೀಷಂತೋ ನರವ್ಯಾಘ್ರಾಃ ಪೂರ್ವಂ ವಿನಿಕೃತಾ ಯುಧಿ||

ಹಿಂದೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ಸೋತುಹೋಗಿದ್ದ ಆ ಮಹಾವೀರ್ಯ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ರಾಜರು ಈಗ ಅವನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ಸುತ್ತುವರೆದರು.

14076006a ತೇ ನಾಮಾನ್ಯಥ ಗೋತ್ರಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

14076006c ಕೀರ್ತಯಂತಸ್ತದಾ ಪಾರ್ಥಂ ಶರವರ್ಷೈರವಾಕಿರನ್||

ಅವರು ತಮ್ಮ ನಾಮ-ಗೋತ್ರಗಳನ್ನೂ ವಿವಿಧ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನೂ

ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದರು.

14076007a ತೇ ಕಿರಂತಃ ಶರಾಂಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಾನ್ವಾರಣೇಂದ್ರನಿವಾರಣಾನ್|

14076007c ರಣೇ ಜಯಮಭೀಪ್ಸಂತಃ ಕೌಂತೇಯಂ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಆನೆಗಳನ್ನೇ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಎರಚುತ್ತಾ ರಣದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿದ ಅವರು ಕೌಂತೇಯನನ್ನು
ಸುತ್ತುವರೆದು ಮುತ್ತಿದರು.

14076008a ತೇಽಸಮೀಕ್ಷ್ಯೈವ ತಂ ವೀರಮುಗ್ರಕರ್ಮಾಣಮಾಹವೇ|

14076008c ಸರ್ವೇ ಯುಯುಧಿರೇ ವೀರಾ ರಥಸ್ಥಾಸ್ತಂ ಪದಾತಿನಮ್||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗಿದ್ದ ಆ ವೀರನು
ಪದಾತಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಎಲ್ಲ ವೀರರೂ ರಥಸ್ಥರಾಗಿಯೇ
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

14076009a ತೇ ತಮಾಜಘ್ನಿರೇ ವೀರಂ ನಿವಾತಕವಚಾಂತಕಮ್|

14076009c ಸಂಶಪ್ತಕನಿಹಂತಾರಂ ಹಂತಾರಂ ಸ್ಮೈಂಧವಸ್ಯ ಚ||

ನಿವಾತಕವಚರಿಗೆ ಯಮನಾಗಿದ್ದ, ಸಂಶಪ್ತಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದ,
ಸ್ಮೈಂಧವನನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದ ಆ ವೀರನನ್ನು ಅವರು ಪ್ರಹರಿಸಿದರು.

14076010a ತತೋ ರಥಸಹಸ್ರೇಣ ಹಯಾನಾಮಯುತೇನ ಚ|

14076010c ಕೋಷ್ಠಕೀಕೃತ್ಯ ಕೌಂತೇಯಂ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟಮಯೋಧಯನ್||

ಆಗ ಅವರು ಸಾವಿರ ರಥಗಳು ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ

ಗುಂಪಾಗಿ ಸುತ್ತುವರೆದು ಕೌಂತೇಯನೊಡನೆ ಹರ್ಷದಿಂದ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

14076011a ಸಂಸ್ಮರಂತೋ ವಧಂ ವೀರಾಃ ಸಿಂಧುರಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14076011c ಜಯದ್ರಥಸ್ಯ ಕೌರವ್ಯ ಸಮರೇ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಾ||

ಕೌರವ್ಯ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯು ಧೀಮತ ಸಿಂಧುರಾಜ
ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ವಧಿಸಿದುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆ ವೀರರು
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

14076012a ತತಃ ಪರ್ಜನ್ಯವತ್ಸವೇ ಶರವೃಷ್ಟಿಮವಾಸೃಜನ್|

14076012c ತೈಃ ಕೀರ್ಣಃ ಶುಶುಭೇ ಪಾರ್ಥೋ ರವಿರ್ಮೇಘಾಂತರೇ ಯಥಾ||

ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಳೆಯಂತೆ ಶರವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ
ಸುರಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಿಂದ ಮುಸುಕಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾರ್ಥನು ಮೇಘಗಳ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ರವಿಯಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು.

14076013a ಸ ಶರೈಃ ಸಮವಚ್ಚನ್ನೋ ದದೃಶೇ ಪಾಂಡವರ್ಷಭಃ|

14076013c ಪಂಜರಾಂತರಸಂಚಾರೀ ಶಕುಂತ ಇವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆ ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ್ಷಭನು
ಪಿಂಜರದಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆಯೇ ಕಂಡನು.

14076014a ತತೋ ಹಾಹಾಕೃತಂ ಸರ್ವಂ ಕೌಂತೇಯೇ ಶರಪೀಡಿತೇ|

14076014c ತೈಲೋಕ್ಯಮಭವದ್ರಾಜನ್ವವಿಶ್ವಾಸೀದ್ರಜೋರುಣಃ||

ರಾಜನ್ ! ಕೌಂತೇಯನು ಶರಪೀಡಿತನಾಗಲು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ಹಾಹಾಕಾರವುಂಟಾಯಿತು. ರವಿಯು ಧೂಳುಮುಕ್ಕಿ
ಕೆಂಪಾದನು.

14076015a ತತೋ ವವೌ ಮಹಾರಾಜ ಮಾರುತೋ ರೋಮಹರ್ಷಣಃ|

14076015c ರಾಹುರಗ್ರಸದಾದಿತ್ಯಂ ಯುಗಪತ್ನೋಮಮೇವ ಚ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ರೋಮಾಂಚಕಾರೀ ಚಂಡಮಾರುತವು
ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ರಾಹುವು ಆದಿತ್ಯ-ಚಂದ್ರರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಂದೇ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನುಂಗಿದನು.

14076016a ಉಲ್ಲಾಶ್ಚ ಜಘ್ನಿರೇ ಸೂರ್ಯಂ ವಿಕೀರ್ಯಂತ್ಯಃ ಸಮಂತತಃ|

14076016c ವೇಪಥುಶ್ಚಾ ಭವದ್ರಾಜನ್ಯೈಲಾಸಸ್ಯ ಮಹಾಗಿರೇಃ||

ರಾಜನ್ ! ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಉಲೈಗಳು ಸೂರ್ಯನ
ಮೇಲೂ ಬಿದ್ದವು. ಮಹಾಗಿರಿ ಕೈಲಾಸವೂ ನಡುಗಿತು.

14076017a ಮುಮುಚುಶ್ಚಾ ಸ್ರಮತ್ಯುಷ್ಣಂ ದುಃಖಶೋಕಸಮನ್ವಿತಾಃ|

14076017c ಸಪ್ತರ್ಷಯೋ ಜಾತಭಯಾಸ್ತಥಾ ದೇವರ್ಷಯೋಽಪಿ ಚ||

ದುಃಖಶೋಕಸಮನ್ವಿತರಾದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಬಿಸಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು
ಬಿಡತೊಡಗಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಭಯವುಂಟಾಯಿತು.

14076018a ಶಶಶ್ಚಾಶು ವಿನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಮಂಡಲಂ ಶಶಿನೋಽಪತತ್|

14076018c ವಿಪರೀತಸ್ತದಾ ರಾಜಂಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನುತ್ಪಾತಲಕ್ಷಣೇ||

ರಾಜನ್! ಚಂದ್ರಮಂಡಲವನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಮೊಲವು
ಕೆಳಗುರುಳಿತು. ಹಾಗೆ ವಿಪರೀತ ಉತ್ಪಾತಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು.

14076019a ರಾಸಭಾರುಣಸಂಕಾಶಾ ಧನುಷ್ಮಂತಃ ಸವಿದ್ಯುತಃ|

14076019c ಆವೃತ್ಯ ಗಗನಂ ಮೇಘಾ ಮುಮುಚುರ್ಮಾಂಸಶೋಣಿತಮ್||

ಕತ್ತೆಯ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣಗಳುಳ್ಳ ಮೇಘಗಳು ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ಮತ್ತು
ಮಿಂಚುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಗಗನವನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಮಾಂಸ-ರಕ್ತಗಳ
ಮಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿದವು.

14076020a ಏವಮಾಸೀತ್ತದಾ ವೀರೇ ಶರವರ್ಷಾಭಿಸಂವೃತೇ|

14076020c ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಆ ವೀರ ಅರ್ಜುನನು ಮುಸುಕಿರಲು
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ಅದ್ಭುತಗಳು ನಡೆದವು.

14076021a ತಸ್ಯ ತೇನಾವಕೀರ್ಣಸ್ಯ ಶರಜಾಲೇನ ಸರ್ವಶಃ|

14076021c ಮೋಹಾತ್ ಪಪಾತ ಗಾಂಡೀವಮಾವಾಪಶ್ಚ ಕರಾದಪಿ||

ಸುತ್ತಲೂ ಶರಜಾಲಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಅರ್ಜುನನು
ಮೋಹಪರವಶನಾಗಲು ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಗಾಂಡೀವವೂ,
ಕೈಚೀಲಗಳೂ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದವು.

14076022a ತಸ್ಮಿನ್ ಮೋಹಮನುಪ್ರಾಪ್ತೇ ಶರಜಾಲಂ ಮಹತ್ತರಮ್|

14076022c ಸ್ಯಂಧವಾ ಮುಮುಚುಸ್ತೂರ್ಣಂ ಗತಸತ್ತೇ ಮಹಾರಥೇ||

ಹೀಗೆ ಮಹಾರಥ ಅರ್ಜುನನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಸೈಂಧವರು
ಮಹತ್ತರವಾದ ಶರಜಾಲಗಳನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಸುರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

14076023a ತತೋ ಮೋಹಸಮಾಪನ್ನಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪಾರ್ಥಂ ದಿವೌಕಸಃ|

14076023c ಸರ್ವೇ ವಿತ್ರಸ್ತಮನಸಸ್ತಸ್ಯ ಶಾಂತಿಪರಾಭವನ್||

ಪಾರ್ಥನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದ ದಿವೌಕಸರು ಎಲ್ಲರೂ
ಭಯಗೊಂಡು ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅನುವಾದರು.

14076024a ತತೋ ದೇವರ್ಷಯಃ ಸರ್ವೇ ತಥಾ ಸಪ್ತರ್ಷಯೋಽಪಿ ಚ|

14076024c ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಯಶ್ಚ ವಿಜಯಂ ಜೇಪುಃ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಧೀಮತಃ||

ಆಗ ದೇವರ್ಷಿಗಳು, ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ
ಪಾರ್ಥನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲೆಂದು ಜಪಿಸತೊಡಗಿದರು.

14076025a ತತಃ ಪ್ರದೀಪಿತೇ ದೇವೈಃ ಪಾರ್ಥತೇಜಸಿ ಪಾರ್ಥಿವ|

14076025c ತಸ್ಥಾವಚಲವದ್ಧೀಮಾನ್ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಪರಮಾಸ್ತ್ರವಿತ್||

ಪಾರ್ಥಿವ! ದೇವತೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಪಾರ್ಥನ ತೇಜಸ್ಸು
ಉದ್ದೀಪನಗೊಂಡಿತು. ಪರಮಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಆ ಧೀಮಂತನು
ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತದಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

14076026a ವಿಚಕರ್ಷ ಧನುರ್ದಿವ್ಯಂ ತತಃ ಕೌರವನಂದನಃ|

14076026c ಯಂತ್ರಸ್ಯೇವೇಹ ಶಬ್ದೋಽಭೂನ್ಮಹಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಆಗ ಕೌರವನಂದನನು ದಿವ್ಯ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಅದರಿಂದಾಗಿ

ಪುನಃ ಪುನಃ ಯಂತ್ರದ ಶಬ್ದದಂತೆ ಮಹಾ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

14076027a ತತಃ ಸ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ಪ್ರತ್ಯಮಿತ್ರಾನ್ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಭುಃ|

14076027c ವವರ್ಷ ಧನುಷಾ ಪಾರ್ಥೋ ವರ್ಷಾಣೀವ ಸುರೇಶ್ವರಃ||

ಆಗ ಪ್ರಭು ಪಾರ್ಥನು ಸುರೇಶ್ವರನಂತೆ ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

14076028a ತತಸ್ತೇ ಸೈಂಧವಾ ಯೋಧಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ಸರಾಜಕಾಃ|

14076028c ನಾದೃಶ್ಯಂತ ಶರೈಃ ಕೀರ್ಣಾಃ ಶಲಭೈರಿವ ಪಾವಕಾಃ||

ಪತಂಗಗಳು ಮುತ್ತಿದ ಅಗ್ನಿಗಳಂತೆ ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಸೈಂಧವ ಯೋಧರು ರಾಜರೊಂದಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೇ ಹೋದರು.

14076029a ತಸ್ಯ ಶಬ್ದೇನ ವಿತ್ರೇಸುರ್ಭಯಾರ್ತಾಶ್ಚ ವಿದುದ್ರುವಃ|

14076029c ಮುಮುಚುಶ್ಚಾಶ್ಚ ಶೋಕಾರ್ತಾಃ ಸುಷುಪುಶ್ಚಾಪಿ ಸೈಂಧವಾಃ||

ಗಾಂಡೀವದ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸೈಂಧವರು ಭಯಾರ್ತರಾಗಿ ನಡುಗಿದರು ಮತ್ತು ಪಲಾಯನಗೈದರು. ಶೋಕಾರ್ತರಾಗಿ ಅತ್ತರು ಮತ್ತು ಮೂರ್ಛಿತರಾದರು ಕೂಡ.

14076030a ತಾಂಸ್ತು ಸರ್ವಾನ್ನರಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸರ್ವತೋ ವಿಚರನ್ ಬಲೀ|

14076030c ಅಲಾತಚಕ್ರವದ್ರಾಜನ್ಯರಜಾಲೈಃ ಸಮರ್ಪಯತ್||

ರಾಜನ್! ಆ ಬಲಶಾಲೀ ನರಶ್ರೇಷ್ಠನು ಪಂಜಿಯ ಚಕ್ರದಂತೆ ಎಲ್ಲಕಡೆ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಅವರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಶರಜಾಲಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

14076031a ತದಿಂದ್ರಜಾಲಪ್ರತಿಮಂ ಬಾಣಜಾಲಮಮಿತ್ರಹಾ|

14076031c ವ್ಯಸ್ಯಜದ್ಧಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಮಹೇಂದ್ರ ಇವ ವಜ್ರಭೃತ್||

ವಜ್ರಧಾರಿ ಮಹೇಂದ್ರನಂತೆ ಇಂದ್ರಜಾಲದಂತಿರುವ ಬಾಣಜಾಲವನ್ನು
ಅಮಿತ್ರಹ ಅರ್ಜುನನು ಸರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14076032a ಮೇಘಜಾಲನಿಭಂ ಸೈನ್ಯಂ ವಿದಾಯ್ ಸ ರವಿಪ್ರಭಃ|

14076032c ವಿಬಭೌ ಕೌರವಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶರದೀವ ದಿವಾಕರಃ||

ಮೇಘಜಾಲಗಳಂತಿದ್ದ ಆ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸೀಳಿದ ರವಿಪ್ರಭ
ಕೌರವಶ್ರೇಷ್ಠನು ಶರದ್ಯಾಲದ ದಿವಾಕರನಂತೆಯೇ ಬೆಳಗಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸ್ಮೃಂಧವಯುದ್ಧೇ
ಷಟ್ಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಮೃಂಧವಯುದ್ಧ
ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

22

ಸ್ಮೃಂಧವ ಸೇನೆಯ ಪರಾಜಯ (೧-೨೧). ದುಃಶಲೆಯು ತನ್ನ
ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಣಭೂಮಿಗೆ ಶರಣಾರ್ಥಿಯಾಗಿ
ಬಂದುದು (೨೨-೩೮). ಅರ್ಜುನನು ದುಃಶಲೆಯನ್ನು ಸಂತವಿಸಿ
ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅಶ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮಣಿಪುರವನ್ನು ತಲುಪಿದುದು
(೩೯-೪೬).

14077001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14077001a ತತೋ ಗಾಂಡೀವಭೃಚ್ಚೂರೋ ಯುದ್ಧಾಯ ಸಮವಸ್ಥಿತಃ|

14077001c ವಿಬಭೌ ಯುಧಿ ದುರ್ಧರ್ಮೋ ಹಿಮವಾನಚಲೋ ಯಥಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಆ ಗಾಂಡೀವಧಾರಿ ಶೂರ ದುರ್ಧರ್ಮ ಅರ್ಜುನನು ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದಂತೆ ಅಚಲನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

14077002a ತತಃ ಸೈಂಧವಯೋಧಾಸ್ತೇ ಪುನರೇವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ|

14077002c ವಿಮುಂಚಂತಃ ಸುಸಂರಬ್ಧಾಃ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಪುನಃ ಸುಸಜ್ಜಿತರಾದ ಸೈಂಧವಯೋಧರು ಕೋಪದಿಂದ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸತೊಡಗಿದರು.

14077003a ತಾನ್ಮ್ರಸಹ್ಯ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ ಪುನರೇವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾನ್|

14077003c ತತಃ ಪ್ರೋವಾಚ ಕೌಂತೇಯೋ ಮುಮೂರ್ಷುನ್ಶ್ಚ ಕ್ಷಯಾ ಗಿರಾ||

ಪುನಃ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾವೀರ್ಯ ಕೌಂತೇಯನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14077004a ಯುಧ್ಯಧ್ವಂ ಪರಯಾ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಯತಧ್ವಂ ಚ ವಧೇ ಮಮ|

14077004c ಕುರುಧ್ವಂ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಮಹದ್ವೋ ಭಯಮಾಗತಮ್||

“ಪರಮ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಿರಿ. ನನ್ನನ್ನು ವಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ.

ಮಹಾಭಯವು ಉಂಟಾಗಿರುವ ನೀವು ಸರ್ವಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿ
ಬನ್ನಿರಿ!

14077005a ಏಷ ಯೋತ್ಸ್ಯಾ ಮಿ ವಃ ಸರ್ವಾನ್ನಿವಾಯ್ ಶರವಾಗುರಾಮ್|

14077005c ತಿಷ್ಠಧ್ವಂ ಯುದ್ಧಮನಸೋ ದರ್ಪಂ ವಿನಯಿತಾಸ್ಮಿ ವಃ||

ನಿಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಶರಜಾಲಗಳನ್ನೂ ತುಂಡರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತೇನೆ.
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ದರ್ಪವನ್ನು
ನೀಗಿಸುತ್ತೇನೆ!”

14077006a ಏತಾವದುಕ್ತ್ವಾ ಕೌರವ್ಯೋ ರುಷಾ ಗಾಂಡೀವಭೃತ್ತದಾ|

14077006c ತತೋಽಥ ವಚನಂ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಭ್ರಾತುಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ಯ ಭಾರತ||

14077007a ನ ಹಂತವ್ಯಾ ರಣೇ ತಾತ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ವಿಜಿಗೀಷವಃ|

14077007c ಜೇತವ್ಯಾಶ್ಚೇತಿ ಯತ್ರೋಕ್ತಂ ಧರ್ಮರಾಜ್ಞಾ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

ಭಾರತ! ರೋಷದಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಗಾಂಡೀವಧಾರೀ ಕೌರವ್ಯನಿಗೆ
ಆಗ ಹಿರಿಯಣ್ಣನ ಮಾತುಗಳು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದವು. “ಮಗೂ!
ರಣದಲ್ಲಿ ವಿಜಯೇಚ್ಛುಗಳಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು. ಅವರನ್ನು
ಜಯಿಸಬೇಕು!” ಎಂದು ಮಹಾತ್ಮ ಧರ್ಮರಾಜನು ಹೇಳಿದ್ದನು.

14077007e ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಚ ತದಾ ಫಲ್ಗುನಃ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ||

14077008a ಇತ್ಯುಕ್ತೋಽಹಂ ನರೇಂದ್ರೇಣ ನ ಹಂತವ್ಯಾ ನೃಪಾ ಇತಿ|

14077008c ಕಥಂ ತನ್ನ ಮೃಷೇಹ ಸ್ಯಾದ್ಧರ್ಮರಾಜವಚಃ ಶುಭಮ್||

14077009a ನ ಹನ್ಯೇರಂಶ್ಚ ರಾಜಾನೋ ರಾಜ್ಞಶ್ಚಾಜ್ಞಾ ಕೃತಾ ಭವೇತ್|

“ನೃಪರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ! ಎಂದು ರಾಜನು ಹೇಳಿದ್ದನು.

ಧರ್ಮರಾಜನ ಆ ಶುಭವಚನವು ಸುಳ್ಳಾಗದಂತೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ? ರಾಜರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದೆಂಬ ರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪೂರೈಸಲಿ?” ಎಂದು ಆಗ ಪುರುಷರ್ಷಭ ಫಲ್ಗುನನು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದನು.

14077009c ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಸ ತದಾ ಭ್ರಾತುಃ ಪ್ರಿಯಹಿತೇ ರತಃ||

14077009e ಪ್ರೋವಾಚ ವಾಕ್ಯಂ ಧರ್ಮಜ್ಞಃ ಸೈಂಧವಾನ್ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾನ್||

ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಅರ್ಜುನನು ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಸೈಂಧವರಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14077010a ಬಾಲಾನ್ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವಾ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ನ ಹನಿಷ್ಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾನ್||

14077010c ಯಶ್ಚ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ತವಾಸ್ಮಿತಿ ಪರಾಜಿತಃ||

“ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರನ್ನೂ ಅಥವಾ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ನಾನು ಸಂಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸೋತು ನಿನ್ನವರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವವರನ್ನೂ ನಾನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ!

14077011a ಏತಚ್ಚುತ್ವಾ ವಚೋ ಮಹ್ಯಂ ಕುರುಧ್ವಂ ಹಿತಮಾತ್ಮನಃ||

14077011c ಅತೋಽನ್ಯಥಾ ಕೃಚ್ಛ ಗತಾ ಭವಿಷ್ಯಥ ಮಾರ್ಯಾದಿತಾಃ||

ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿಮಗೆ ಹಿತವೆನಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ. ಅನ್ಯಥಾ ನನ್ನಿಂದ ಪೆಟ್ಟುತಂದು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ!”

14077012a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ತಾನ್ವೀರಾನ್ಯುಯುಧೇ ಕುರುಪುಂಗವಃ|

14077012c ಅತ್ವರಾವಾನಸಂರಬ್ಧಃ ಸಂರಬ್ಧೈರ್ವಿ ಜಿಗೀಷುಭಿಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅತಿಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಕುರುಪುಂಗವನು ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ
ವಿಜಯವನ್ನೇ ಬಯಸಿದ್ದ ಆ ವೀರರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು.

14077013a ತತಃ ಶತಸಹಸ್ರಾಣಿ ಶರಾಣಾಂ ನತಪರ್ವಣಾಮ್|

14077013c ಮುಮುಚುಃ ಸೈಂಧವಾ ರಾಜಂಸ್ತದಾ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಿ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಗಂಡೀವಧನ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಸೈಂಧವರು ನೂರುಸಾವಿರ
ನತಪರ್ವ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು.

14077014a ಸ ತಾನಾಪತತಃ ಕ್ಷೂರಾನಾಶೀವಿಷವಿಷೋಪಮಾನ್|

14077014c ಚಿಚ್ಚೇದ ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರಂತರೈವ ಧನಂಜಯಃ||

ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕ್ಷೂರ ಸರ್ಪಗಳ ವಿಷಗಳಂತಿದ್ದ
ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧನಂಜಯನು ಅವುಗಳು ಬೀಳುವುದರೊಳಗೇ ನಿಶಿತ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

14077015a ಚಿತ್ವಾ ತು ತಾನಾಶುಗಮಾನ್ಯಂಕಪತ್ರಾನ್ಮಿಲಾಶಿತಾನ್|

14077015c ಏಕೈಕಮೇಷ ದಶಭಿರ್ಭೇದ ಸಮರೇ ಶರೈಃ||

ವೇಗದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶಿಲಾಶಿತ ಕಂಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಅವನು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಹತ್ತು-ಹತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

14077016a ತತಃ ಪ್ರಾಸಾಂಶ್ಚ ಶಕ್ತಿಶ್ಚ ಪುನರೇವ ಧನಂಜಯೇ|

14077016c ಜಯದ್ರಥಂ ಹತಂ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಚಿಕ್ಷಿಪುಃ ಸೈಂಧವಾ ನೃಪಾಃ||

ಆಗ ಜಯದ್ರಥನ ಮರಣವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸೈಂಧವ ನೃಪರು
ಧನಂಜಯನ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನೂ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು.

14077017a ತೇಷಾಂ ಕಿರೀಟೀ ಸಂಕಲ್ಪಂ ಮೋಘಂ ಚಕ್ರೇ ಮಹಾಮನಾಃ|

14077017c ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನಂತರಾ ಚಿತ್ವಾ ಮುದಾ ಚುಕ್ರೋಶ ಪಾಂಡವಃ||

ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತುಂಡರಿಸಿ ಅವರ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು
ನಿಷ್ಫಲಗೊಳಿಸಿದ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಕಿರೀಟೀ ಪಾಂಡವನು
ಸಂತೋಷದಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

14077018a ತಥೈವಾಪತತಾಂ ತೇಷಾಂ ಯೋಧಾನಾಂ ಜಯಗೃದ್ಧಿನಾಮ್|

14077018c ಶಿರಾಂಸಿ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಭಲ್ಲೈಃ ಸಂನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಯೈಶೀ ಯೋಧರ
ಶಿರಗಳನ್ನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಭಲ್ಲಗಳಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದನು.

14077019a ತೇಷಾಂ ಪ್ರದ್ರವತಾಂ ಜೈವ ಪುನರೇವ ಚ ಧಾವತಾಮ್|

14077019c ನಿವರ್ತತಾಂ ಚ ಶಬ್ದೋಽಭೂತ್ಪೂರ್ಣಸ್ಯೇವ ಮಹೋದಧೇಃ||

ಅವರು ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಓಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ
ಬರುವ ಶಬ್ದವು ಉಕ್ಕಿಬರುವ ಸಮುದ್ರದ ಶಬ್ದದಂತೆಯೇ
ಜೋರಾಗಿತ್ತು.

14077020a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾಸ್ತು ತದಾ ಪಾರ್ಥೇನಾಮಿತತೇಜಸಾ|

14077020c ಯಥಾಪ್ರಾಣಂ ಯಥೋತ್ಸಾಹಂ ಯೋಧಯಾಮಾಸುರರ್ಜುನಮ್||

ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ಪಾರ್ಥನು ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವರು ಪ್ರಾಣವಿದ್ದಷ್ಟೂ ಉತ್ಸಾಹವಿದ್ದಷ್ಟೂ ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

14077021a ತತಸ್ತೇ ಫಲ್ಗುನೇನಾಜೌ ಶರೈಃ ಸಂನತಪರ್ವಭಿಃ|

14077021c ಕೃತಾ ವಿಸಂಜ್ಞಾ ಭೂಯಿಷ್ಠಾಃ ಕ್ಲಾಂತವಾಹನಸೈನಿಕಾಃ||

ಆಗ ಫಲ್ಗುನನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಸಿದನು. ವಾಹನ-ಸೈನಿಕರೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಲಿದ್ದರು.

14077022a ತಾಂಸ್ತು ಸರ್ವಾನ್ಪರಿಗ್ಲಾನಾನ್ವಿದಿತ್ವಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಜಾ|

14077022c ದುಃಶಲಾ ಬಾಲಮಾದಾಯ ನಪ್ತಾರಂ ಪ್ರಯಯೌ ತದಾ|

14077022e ಸುರಥಸ್ಯ ಸುತಂ ವೀರಂ ರಥೇನಾನಾಗಸಂ ತದಾ||

14077023a ಶಾಂತ್ಯರ್ಥಂ ಸರ್ವಯೋಧಾನಾಮಭ್ಯಗಚ್ಚತ ಪಾಂಡವಮ್|

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಣಿದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಗಳು ದುಃಶಲೆಯು ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ - ವೀರ ಸುರಥನ ಮಗ - ಬಾಲಕನನ್ನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ವಯೋಧರ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಪಾಂಡವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದಳು.

14077023c ಸಾ ಧನಂಜಯಮಾಸಾದ್ಯ ಮುಮೋಚಾರ್ತಸ್ವರಂ ತದಾ|

14077023e ಧನಂಜಯೋಽಪಿ ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧನುರ್ವಿಸಸೃಜೇ ಪ್ರಭುಃ||

ಧನಂಜಯನ ಬಳಿಸಾರಿ ಅವಳು ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು.
ಪ್ರಭು ಧನಂಜಯನೂ ಕೂಡ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಬಿಸುಟನು.

14077024a ಸಮುತ್ಸ್ರಷ್ಟ್ಯಧನುಃ ಪಾರ್ಥೋ ವಿಧಿವದ್ ಭಗಿನೀಂ ತದಾ|

14077024c ಪ್ರಾಹ ಕಿಂ ಕರವಾಣೀತಿ ಸಾ ಚ ತಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಪಾರ್ಥನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ತಂಗಿಗೆ “ಏನು
ಮಾಡಬೇಕು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅವಳು ಅವನಿಗೆ ಈ
ಮಾತನ್ನಾಡಿದಳು:

14077025a ಏಷ ತೇ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ವಸ್ರೀಯಸ್ಯಾತ್ಮ ಜಃ ಶಿಶುಃ|

14077025c ಅಭಿವಾದಯತೇ ವೀರ ತಂ ಪಶ್ಯ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

“ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಪುರುಷರ್ಷಭ! ವೀರ! ಇವನು ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯ ಮಗನ
ಮಗನು. ಈ ಶಿಶುವು ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ನೋಡು!”

14077026a ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ಯ ಪಿತರಂ ಸ ಪಪ್ರಚ್ಛಾರ್ಜುನಸ್ತದಾ|

14077026c ಕ್ವಾಸಾವಿತಿ ತತೋ ರಾಜನ್ ದುಃಶಲಾ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ಅವಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಅರ್ಜುನನು “ಇವನ ತಂದೆಯಿಲ್ಲಿರುವನು?”
ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ರಾಜನ್! ಅದಕ್ಕೆ ದುಃಶಲೆಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು:

14077027a ಪಿತೃಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತೋ ವಿಷಾದಾರ್ತೋಽಸ್ಯ ವೈ ಪಿತಾ|

14077027c ಪಂಚತ್ವಮಗಮದ್ವೀರ ಯಥಾ ತನ್ ಮೇ ನಿಬೋಧ ಹ||

“ವೀರ ! ಇವನ ತಂದೆಯು ಪಿತೃಶೋಕದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿ
ವಿಷಾದದಿಂದ ಆರ್ತನಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವಶನಾದನು. ನಾನು
ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

14077028a ಸ ಪೂರ್ವಂ ಪಿತರಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹತಂ ಯುದ್ಧೇ ತ್ವಯಾನಘ|

14077028c ತ್ವಾಮಾಗತಂ ಚ ಸಂಶ್ರುತ್ಯ ಯುದ್ಧಾಯ ಹಯಸಾರಿಣಮ್|

14077028e ಪಿತುಶ್ಚ ಮೃತ್ಯುದುಃಖಾತೋಽಜಹಾತ್ಪ್ರಾಣಾನ್ ಧನಂಜಯ||

ಅನಘ ! ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಹತನಾದುದನ್ನು
ಅವನು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಧನಂಜಯ ! ಈಗ ನೀನು ಕುದುರೆಯನ್ನು
ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಂದೆಯ ಮೃತ್ಯುವಿನ
ದುಃಖದಿಂದ ಆರ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತೊರೆದುಬಿಟ್ಟನು.

14077029a ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಬೀಭತ್ಸುರಿತ್ಯೇವ ನಾಮ ಶ್ರುತ್ವೈವ ತೇಽನಘ|

14077029c ವಿಷಾದಾರ್ತಃ ಪಪಾತೋರ್ವ್ಯಾಽಮಮಾರ ಚ ಮಮಾತ್ಮಜಃ||

ಅನಘ ! ಬೀಭತ್ಸುವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನಿನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು
ಕೇಳುತ್ತಲೇ ವಿಷಾದಾರ್ತನಾಗಿ ನನ್ನ ಮಗನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು
ಮರಣಹೊಂದಿದನು.

14077030a ತಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಪತಿತಂ ತತಸ್ತಸ್ಯಾತ್ಮಜಂ ವಿಭೋ|

14077030c ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತಾ ತ್ವಾಮದ್ಯ ಶರಣೈಷಿಣೀ||

ವಿಭೋ ! ಅವನು ಕೆಳಗುರುಳಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಮಗನನ್ನು
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಶರಣಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.”

14077031a ಇತ್ಯುಕ್ತಾ ತ್ವರಂ ಸಾ ತು ಮುಮೋಚ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಜಾ|

14077031c ದೀನಾ ದೀನಂ ಸ್ಥಿತಂ ಪಾರ್ಥಮಬ್ರವೀಚ್ಚಾಪ್ಯಧೋಮುಖಮ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಜೆಯು ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ರೋದಿಸಿದಳು.
ಮುಖಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೀನನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಪಾರ್ಥನಿಗೆ ಆ
ದೀನಳು ಹೇಳಿದಳು:

14077032a ಸ್ವಸಾರಂ ಮಾಮವೇಕ್ಷಸ್ವ ಸ್ವಸ್ರೀಯಾತ್ಮ ಜಮೇವ ಚ|

14077032c ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ದಯಾಂ ಮಯಿ ಕುರೂದ್ವಹ|

14077032e ವಿಸ್ಮೃತ್ಯ ಕುರುರಾಜಾನಂ ತಂ ಚ ಮಂದಂ ಜಯದ್ರಥಮ್||

“ಕುರೂದ್ವಹ! ಧರ್ಮಜ್ಞ! ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ನೋಡು. ಮತ್ತು ನಿನ್ನ
ತಂಗಿಯ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ನೋಡು. ಕುರುರಾಜ ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತು
ಮೂಢಮತಿ ಜಯದ್ರಥರನ್ನು ಮರೆತು ನನ್ನ ಮೇಲೆ
ದಯೆತೋರಿಸಬೇಕು.

14077033a ಅಭಿಮನ್ಯೋರ್ಯಥಾ ಜಾತಃ ಪರಿಕ್ಷಿತ್ಪರವೀರಹಾ|

14077033c ತಥಾಯಂ ಸುರಥಾಜ್ಜಾತೋ ಮಮ ಪೌತ್ರೋ ಮಹಾಭುಜ||

ಪರವೀರಹ ಪರಿಕ್ಷಿತನು ಅಭಿಮನ್ಯುವಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದನೋ
ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮಹಾಭುಜನು ನನ್ನ ಮಗ ಸುರಥನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ
ಮೊಮ್ಮಗನು.

14077034a ತಮಾದಾಯ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ಮಿ ತವಾಂತಿಕಮ್|

14077034c ಶಮಾರ್ಥಂ ಸರ್ವಯೋಧಾನಾಂ ಶೃಣು ಚೇದಂ ವಚೋ ಮಮ||

ನರವ್ಯಾಪ್ತು ! ಸರ್ವಯೋಧರ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಇವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು
ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು.

14077035a ಆಗತೋಽಯಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ತಸ್ಯ ಮಂದಸ್ಯ ಪೌತ್ರಕಃ|

14077035c ಪ್ರಸಾದಮಸ್ಯ ಬಾಲಸ್ಯ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಆ ಮಂದ ಜಯದ್ರಥನ ಮೊಮ್ಮಗನು ಇಗೋ
ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬಾಲಕನ ಮೇಲೆ ನೀನು
ಕರುಣೆತೋರಿಸಬೇಕು.

14077036a ಏಷ ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಶಿರಸಾ ಮಯಾ ಸಾರ್ಥಮರಿಂದಮ|

14077036c ಯಾಚತೇ ತ್ವಾಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಶಮಂ ಗಚ್ಛ ಧನಂಜಯ||

ಅರಿಂದಮ ! ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಧನಂಜಯ ! ನನ್ನೊಡನೆ ಇವನು ನಿನಗೆ
ಶಿರಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕರುಣೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
ಶಾಂತನಾಗಿ ಹೋಗು !

14077037a ಬಾಲಸ್ಯ ಹತಬಂಧೋಶ್ಚ ಪಾರ್ಥ ಕಿಂ ಚಿದಜಾನತಃ|

14077037c ಪ್ರಸಾದಂ ಕುರು ಧರ್ಮಜ್ಞ ಮಾ ಮನ್ಯುವಶಮನ್ವಗಾಃ||

ಪಾರ್ಥ ! ಧರ್ಮಜ್ಞ ! ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಏನನ್ನೂ
ತಿಳಿಯದಿರುವ ಈ ಬಾಲಕನ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆತೋರು.
ಕೋಪವಶನಾಗಬೇಡ !

14077038a ತಮನಾರ್ಯಂ ನೃಶಂಸಂ ಚ ವಿಸ್ಮೃತ್ಯಾಸ್ಯ ಪಿತಾಮಹಮ್|

14077038c ಆಗಸ್ಯಾರಿಣಮತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರಸಾದಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಇವನ ಅಜ್ಜನಾದ ಜಯದ್ರಥನ ಅನಾರ್ಯ ಕ್ರೂರತನವನ್ನು ಮತ್ತು ನಿಮಗೆಸಗಿದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಇವನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆತೋರಬೇಕು !”

14077039a ಏವಂ ಬ್ರುವತ್ಯಾಂ ಕರುಣಂ ದುಃಶಲಾಯಾಂ ಧನಂಜಯಃ|

14077039c ಸಂಸ್ಮೃತ್ಯ ದೇವೀಂ ಗಾಂಧಾರೀಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಚ ಪಾರ್ಥಿವಮ್|

14077039e ಪೋವಾಚ ದುಃಖಶೋಕಾರ್ತಃ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಂ ವಿಗರ್ಹಯನ್||

ದುಃಶಲೆಯು ಈ ರೀತಿ ಕರುಣಾಜನಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರಲು ಧನಂಜಯನು ದೇವೀ ಗಾಂಧಾರಿ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಥಿವ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ದುಃಖಶೋಕಾರ್ತನಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನೇ ನಿಂದಿಸಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14077040a ಧಿಕ್ತಂ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಕ್ಷುದ್ರಂ ರಾಜ್ಯಲುಬ್ಧಂ ಚ ಮಾನಿನಮ್|

14077040c ಯತ್ಕೃತೇ ಬಾಂಧವಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಯಾ ನೀತಾ ಯಮಕ್ಷಯಮ್||

“ನಾನು ಸರ್ವ ಬಾಂಧವರನ್ನೂ ಯಮಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಆ ಮಾನಿನಿ ರಾಜ್ಯಲೋಭಿ ಕ್ಷುದ್ರ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ !”

14077041a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಬಹು ಸಾಂತ್ವಾದಿ ಪ್ರಸಾದಮಕರೋಜ್ಜಯಃ|

14077041c ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಚ ತಾಂ ಪ್ರೀತೋ ವಿಸಸರ್ಜ ಗೃಹಾನ್ಮತಿ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅನೇಕ ಸಾಂತ್ವನಮಾತುಗಳಿಂದ ಜಯ ಅರ್ಜುನನು

ಪ್ರಸಾದಿತನಾದನು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ, ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

14077042a ದುಃಶಲಾ ಚಾಪಿ ತಾನ್ಯೋಧಾನ್ನಿವಾಯ್ ಮಹತೋ ರಣಾತ್|

14077042c ಸಂಪೂಜ್ಯ ಪಾರ್ಥಂ ಪ್ರಯಯೌ ಗೃಹಾನ್ವೃತಿ ಶುಭಾನನಾ||

ಶುಭಾನನೆ ದುಃಶಲೆಯೂ ಕೂಡ ಮಹಾರಣದಿಂದ ಆ ಯೋಧರನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದಳು.

14077043a ತತಃ ಸೈಂಧವಕಾನ್ಯೋಧಾನ್ವಿನಿರ್ಜಿತ್ಯ ನರರ್ಷಭಃ|

14077043c ಪುನರೇವಾನ್ವಧಾವತ್ಸ ತಂ ಹಯಂ ಕಾಮಚಾರಿಣಮ್||

ಅನಂತರ ಸೈಂಧವ ಯೋಧರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನರರ್ಷಭ ಅರ್ಜುನನು ಕಾಮಚಾರಿಣಿಯಾದ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಹೋದನು.

14077044a ಸಸಾರ ಯಜ್ಞಯಂ ವೀರೋ ವಿಧಿವತ್ಸ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

14077044c ತಾರಾಮೃಗಮಿವಾಕಾಶೇ ದೇವದೇವಃ ಪಿನಾಕಧೃಕ್||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ದೇವದೇವ ಪಿನಾಕಧಾರಿಯು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತಾರಾಮೃಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೋ ಹಾಗೆ ವೀರ ಅರ್ಜುನನು ಯಜ್ಞದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

14077045a ಸ ಚ ವಾಜೀ ಯಥೇಷ್ಟೇನ ತಾಂಸ್ತಾನೈಶಾನ್ಯಥಾಸುಖಮ್ |

14077045c ವಿಚಚಾರ ಯಥಾಕಾಮಂ ಕರ್ಮ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ವರ್ಧಯನ್ ||

ಆ ಕುದುರೆಯು ಪಾರ್ಥನ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಾ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ
ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿತು.

14077046a ಕ್ರಮೇಣ ಸ ಹಯಸ್ತ್ವೇವಂ ವಿಚರನ್ ಭರತರ್ಷಭ |

14077046c ಮಣಿಪೂರಪತೇರ್ದೇಶಮುಪಾಯಾತ್ ಸಹಪಾಂಡವಃ ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಹೀಗೆಯೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಆ ಕುದುರೆಯು
ಪಾಂಡವನೊಂದಿಗೆ ಮಣಿಪುರದ ಅರಸನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಸ್ಮೃಂಧವಪರಾಜಯೇ
ಸಪ್ತಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಸ್ಮೃಂಧವಪರಾಜಯ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೮

ಬಭ್ರುವಾಹನ ಯುದ್ಧ

ಬಭ್ರುವಾಹನನು ವಿನಯದಿಂದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು
ಅರ್ಜುನನು ಅವನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದುದು (೧-೭). ಉಲೂಪಿಯ
ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಯಜ್ಞಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ
ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದುದು (೮-೧೭). ಬಭ್ರುವಾಹನ-

ಅರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ; ಅರ್ಜುನನು ಮೂರ್ಛಿತನಾದುದು (೧೮-೩೫).

ತಂದೆಯು ಮೂರ್ಛಿತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಭ್ರುವಾಹನನೂ

ಮೂರ್ಛಿತನಾದುದು; ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು

ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು (೩೬-೩೯).

14078001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14078001a ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ನೃಪತಿವೀರಂ ಪಿತರಂ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ|

14078001c ನಿಯಮಯೌ ವಿನಯೇನಾರ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಘ್ನಾಪುರಃಸರಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ವೀರ ತಂದೆಯು ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ಕೇಳಿ ನೃಪತಿ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ವಿನಯದಿಂದ ಆರ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅರ್ಘ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಟನು.

14078002a ಮಣಿಪೂರೇಶ್ವರಂ ತ್ವೇವಮುಪಯಾತಂ ಧನಂಜಯಃ|

14078002c ನಾಭ್ಯನಂದತ ಮೇಧಾವೀ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಮನುಸ್ಮರನ್||

ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಧಾವೀ ಧನಂಜಯನು ಹೀಗೆ ಬಂದಿರುವ ಮಣಿಪೂರೇಶ್ವರನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಲಿಲ್ಲ.

14078003a ಉವಾಚ ಚೈನಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸಮನ್ಯುಃ ಫಲ್ಲನಸ್ತದಾ|

14078003c ಪ್ರಕ್ರಿಯೇಯಂ ನ ತೇ ಯುಕ್ತಾ ಬಹಿಸ್ತ್ವಂ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮತಃ||

ಆಗ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಫಲ್ಲನನು ಕೋಪದಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದ ಹೊರಕ್ಕಿರುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಿನಗೆ

ಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲ !

14078004a ಸಂರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಂ ತುರಗಂ ಯೌಧಿಷ್ಠಿರಮುಪಾಗತಮ್ |

14078004c ಯಜ್ಞಿಯಂ ವಿಷಯಾಂತೇ ಮಾಂ ನಾಯೋತ್ಪೀಃ ಕಿಂ ನು ಪುತ್ರಕ||

ಪುತ್ರಕ ! ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಯಜ್ಞ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನ

ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದಿರುವಾಗ ನನ್ನೊಡನೆ ನೀನು ಏಕೆ

ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ?

14078005a ಧಿಕ್ವಾಮಸ್ತು ಸುದುರ್ಬುದ್ಧಿಂ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಾವಿಶಾರದಮ್ |

14078005c ಯೋ ಮಾಂ ಯದ್ಧಾಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸಾಮ್ಪ್ರವಾಥೋ ತ್ವಮಗ್ರಹೀಃ||

ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿರುವ,

ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಾದ ನಿನಗೆ

ಧಿಕ್ಕಾರವು !

14078006a ನ ತ್ವಯಾ ಪುರುಷಾರ್ಥಶ್ಚ ಕಶ್ಚಿದಸ್ತೀಹ ಜೀವತಾ|

14078006c ಯಸ್ತ್ವಂ ಸ್ತ್ರೀವದ್ಯುಧಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸಾಮ್ನಾ ಮಾಂ ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣಥಾಃ||

ಬದುಕಿರುವಾಗ ನೀನು ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ. ಈಗ

ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಆಗಮಿಸಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ

ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿರುವೆ !

14078007a ಯದ್ಯಹಂ ನೃಸ್ತಶಸ್ತ್ರಸ್ವಾಮಾಗಚ್ಛೇಯಂ ಸುದುರ್ಮತೇ|

14078007c ಪ್ರಕ್ರಿಯೇಯಂ ತತೋ ಯುಕ್ತಾ ಭವೇತ್ವವ ನರಾಧಮ||

ದುರ್ಮತೇ ! ನರಾಧಮ ! ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆನಾದರೆ ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ
ಏನೋ!”

14078008a ತಮೇವಮುಕ್ತಂ ಭರ್ತೃ ತು ವಿದಿತ್ವಾ ಪನ್ನಗಾತ್ಮಜಾ|

14078008c ಅಮೃಷ್ಯಮಾಣಾ ಭಿತ್ತೋರ್ವೀಮುಲೂಪೀ ತಮುಪಾಗಮತ್||

ತನ್ನ ಪತಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಪನ್ನಗಾತ್ಮಜೆ
ಉಲೂಪಿಯು ಕೋಪವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ
ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾತಾಳದಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದಳು.

14078009a ಸಾ ದದರ್ಶ ತತಃ ಪುತ್ರಂ ವಿಮೃಶಂತಮಧೋಮುಖಿಮ್|

14078009c ಸಂತರ್ಜ್ಯಮಾನಮಸಕೃದ್ಭ್ರಾ ಯದ್ಧಾರ್ಥಿನಾ ವಿಭೋ||

ವಿಭೋ! ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮುಖಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಗನನ್ನೂ ಮತ್ತು
ಯದ್ಧಾರ್ಥಿಯಾದ ಪತಿಯು ಅವನನ್ನು ಕಠೋರಮಾತುಗಳಿಂದ
ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿದಳು.

14078010a ತತಃ ಸಾ ಚಾರುಸರ್ವಾಂಗೀ ತಮುಪೇತ್ಯೋರಗಾತ್ಮಜಾ|

14078010c ಉಲೂಪೀ ಪ್ರಾಹ ವಚನಂ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವಿಶಾರದಾ||

ಆಗ ಆ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಸುಂದರಸರ್ವಾಂಗೀ ಉರಗಾತ್ಮಜೆ
ಉಲೂಪಿಯು ಬಭ್ರುವಾಹನನಿಗೆ ಇಂತೆಂದಳು:

14078011a ಉಲೂಪೀಂ ಮಾಂ ನಿಬೋಧ ತ್ವಂ ಮಾತರಂ ಪನ್ನಗಾತ್ಮಜಾಮ್|

14078011c ಕುರುಷ್ವ ವಚನಂ ಪುತ್ರ ಧರ್ಮಸ್ತೇ ಭವಿತಾ ಪರಃ||

“ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಪನ್ನಗಾತ್ಮಜೆ ಉಲೂಪಿಯೆಂದು ತಿಳಿ !
ಮಗೂ ! ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ಇದರಿಂದ ನೀನು
ಮಹಾಧರ್ಮ ವನ್ನೆಸಗಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ !

14078012a ಯುಧ್ಯಷ್ಟೈನಂ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಧನಂಜಯಮರಿಂದಮ|

14078012c ಏವಮೇಷ ಹಿ ತೇ ಪ್ರೀತೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಅರಿಂದಮ ! ನೀನು ಈ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಧನಂಜಯನೊಡನೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡು ! ಇದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ
ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.”

14078013a ಏವಮುದ್ಧರ್ಷಿತೋ ಮಾತ್ರಾ ಸ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ|

14078013c ಮನಶ್ಚಕ್ರೇ ಮಹಾತೇಜಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಹೀಗೆ ತಾಯಿಯಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು
ಮಾಡಿದನು.

14078014a ಸಂನಹ್ಯ ಕಾಂಚನಂ ವರ್ಮ ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣಂ ಚ ಭಾನುಮತ್|

14078014c ತೂಣೀರಶತಸಂಬಾಧಮಾರುರೋಹ ಮಹಾರಥಮ್||

ಅವನು ಕಾಂಚನ ಕವಚವನ್ನು ಮತ್ತು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ
ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣವನ್ನೂ ತೊಟ್ಟು, ನೂರಾರು ಭತ್ತಳಿಕೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿದ್ದ
ಮಹಾರಥವನ್ನೇರಿದನು.

14078015a ಸರ್ವೋಪಕರಣೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಯುಕ್ತಮಶ್ವೈರ್ಮನೋಜವೈಃ|

14078015c ಸುಚಕ್ರೋಪಸ್ಕರಂ ಧೀಮಾನ್ ಹೇಮಭಾಂಡಪರಿಷ್ಕೃತಮ್||

14078016a ಪರಮಾರ್ಚಿತಮುಚ್ಚಿತ್ಯ ಧ್ವಜಂ ಸಿಂಹಂ ಹಿರಣ್ಮಯಮ್|

14078016c ಪ್ರಯಯೌ ಪಾರ್ಥಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಸ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ||

ಸರ್ವೋಪಕರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ, ಮನೋವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಲ್ಲ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ, ಚಕ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ, ಹೊಳೆಯುವ ಸುವರ್ಣಮಯ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಗೊಂಡಿದ್ದ, ಪರಮಾರ್ಚಿತವಾದ ಹಿರಣ್ಮಯ ಸಿಂಹಧ್ವಜವನ್ನು ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಹೊರಟನು.

14078017a ತತೋಽಭ್ಯೇತ್ಯ ಹಯಂ ವೀರೋ ಯಜ್ಞಯಂ ಪಾರ್ಥರಕ್ಷಿತಮ್|

14078017c ಗ್ರಾಹಯಾಮಾಸ ಪುರುಷೈರ್ಹ ಯಶಿಕ್ಷಾವಿಶಾರದೈಃ||

ಆಗ ವೀರ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಪಾರ್ಥನ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಯಜ್ಞದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಯಶಿಕ್ಷಾವಿಶಾರದ ಪುರುಷರಿಂದ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಸಿದನು.

14078018a ಗೃಹೀತಂ ವಾಜಿನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರೀತಾತ್ಮಾ ಸ ಧನಂಜಯಃ|

14078018c ಪುತ್ರಂ ರಥಸ್ಥಂ ಭೂಮಿಷ್ಠಃ ಸನ್ಯವಾರಯದಾಹವೇ||

ಅವನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಧನಂಜಯನು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ರಥಸ್ಥನಾಗಿರುವ ಮಗನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ತಡೆದನು.

14078019a ತತಃ ಸ ರಾಜಾ ತಂ ವೀರಂ ಶರವ್ರಾತೈಃ ಸಹಸ್ರಶಃ|

14078019c ಅರ್ಧಯಾಮಾಸ ನಿಶಿತೈರಾಶೀವಿಷವಿಷೋಪಮೈಃ||

ಆಗ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ವೀರ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸರ್ಪವಿಷಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಸಹಸ್ರಾರು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸಿದನು.

14078020a ತಯೋಃ ಸಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ಪಿತುಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಚಾತುಲಮ್|

14078020c ದೇವಾಸುರರಣಪ್ರಖ್ಯಮುಭಯೋಃ ಪ್ರಿಯಮಾಣಯೋಃ||

ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ತಂದೆ-ಮಗನ ನಡುವೆ ದೇವಾಸುರರ ನಡುವೆ ನಡೆದಂಥಹ ಸರಿಸಾಟಿಯಿಲ್ಲದ ಮಹಾಯುದ್ಧವೇ ನಡೆಯಿತು.

14078021a ಕಿರೀಟಿನಂ ತು ವಿವ್ಯಾಧ ಶರೇಣ ನತಪರ್ವಣಾ|

14078021c ಜತ್ರುದೇಶೇ ನರವ್ಯಾಘ್ರಃ ಪ್ರಹಸನ್ಬಭ್ರುವಾಹನಃ||

ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ನತಪರ್ವ ಶರದಿಂದ ಕಿರೀಟಿಯ ಜತ್ರುದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕನು.

14078022a ಸೋಽಭ್ಯಗಾತ್ಸಹ ಪುಂಖೇನ ವಲ್ಮೀಕಮಿವ ಪನ್ನಗಃ|

14078022c ವಿನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಚ ಕೌಂತೇಯಂ ಮಹೀತಲಮಥಾವಿಶತ್||

ಸರ್ಪವು ಹುತ್ತವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಆ ಬಾಣವು ಪುಂಖದೊಂದಿಗೆ ಕೌಂತೇಯನನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಒಳಹೊಕ್ಕಿತು.

14078023a ಸ ಗಾಢವೇದನೋ ಧೀಮಾನಾಲಂಬ್ಯ ಧನುರುತ್ತಮಮ್|

14078023c ದಿವ್ಯಂ ತೇಜಃ ಸಮಾವಿಶ್ಯ ಪ್ರಮೀತ ಇವ ಸಂಬಭೌ||

ಧೀಮಾನ್ ಅರ್ಜುನನು ಗಾಢವೇದನೆಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಅವಲಂಬಿಸಿ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವನು ದಿವ್ಯ
ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಯಜ್ಞಪಶುವಿನಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು.

14078024a ಸ ಸಂಜ್ಞಾಮುಪಲಭ್ಯಾಥ ಪ್ರಶಸ್ಯ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ|

14078024c ಪುತ್ರಂ ಶಕ್ರಾತ್ಮಜೋ ವಾಕ್ಯಮಿದಮಾಹ ಮಹೀಪತೇ||

ಮಹೀಪತೇ! ಪುನಃ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಪುರುಷರ್ಷಭ
ಶಕ್ರಾತ್ಮಜನು ಮಗನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14078025a ಸಾಧು ಸಾಧು ಮಹಾಬಾಹೋ ವತ್ಸ ಚಿತ್ರಾಂಗದಾತ್ಮಜ|

14078025c ಸದೃಶಂ ಕರ್ಮ ತೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರೀತಿಮಾನಸ್ಮಿ ಪುತ್ರಕ||

14078026a ವಿಮುಂಚಾಮ್ಯೇಷ ಬಾಣಾಂಸ್ತೇ ಪುತ್ರ ಯುದ್ಧೇ ಸ್ಥಿರೋ ಭವ|

14078026c ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ನಾರಾಚೈರಭ್ಯವರ್ಷದಮಿತ್ರಹಾ||

“ಭಲೇ! ಭಲೇ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಮಗೂ! ಚಿತ್ರಾಂಗದಾತ್ಮಜ!

ಪುತ್ರಕ! ಅನುರೂಪವಾದ ನಿನ್ನ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು

ಹರ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪುತ್ರ! ಈ ಬಾಣವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ

ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರು!” ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ

ಅಮಿತ್ರಹ ಅರ್ಜುನನು ನಾರಾಚೆಗಳನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಸುರಿಸಿದನು.

14078027a ತಾನ್ಸ ಗಾಂಡೀವನಿರ್ಮುಕ್ತಾನ್ವಜ್ರಾಶನಿಸಮಪ್ರಭಾನ್|

14078027c ನಾರಾಚೈರಚ್ಚಿ ನದ್ರಾಜಾ ಸರ್ವಾನೇವ ತ್ರಿಧಾ ತ್ರಿಧಾ||

ಗಾಂಡೀವದಿಂದ ಹೊರಟ ವಜ್ರದ ಮಿಂಚುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ
ಆ ನಾರಾಚಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಮೂರು ಮೂರು
ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

14078028a ತಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಃ ಶರೈರ್ದಿವ್ಯೈರ್ಧ್ವಜಂ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತಮ್|

14078028c ಸುವರ್ಣತಾಲಪ್ರತಿಮಂ ಕ್ಷುರೇಣಾಪಾಹರದ್ರಥಾತ್||

ಪಾರ್ಥನು ದಿವ್ಯ ಕ್ಷುರಪ್ರ ಶರಗಳಿಂದ ಸುವರ್ಣತಾಲವೃಕ್ಷದಂತಿದ್ದ
ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಕಾಂಚನ ಧ್ವಜವನ್ನು ಅವನ ರಥದಿಂದ
ಅಪಹರಿಸಿದನು.

14078029a ಹಯಾಂಶ್ಚಾಸ್ಯ ಮಹಾಕಾಯಾನ್ಮಹಾವೇಗಪರಾಕ್ರಮಾನ್|

14078029c ಚಕಾರ ರಾಜ್ಞೋ ನಿರ್ಜೀವಾನ್ಪ್ರಹಸನ್ಪಾಂಡವರ್ಷಭಃ||

ಪಾಂಡವರ್ಷಭನು ನಗುತ್ತಾ ರಾಜ ಬಭ್ರುವಾಹನನ
ಮಹಾವೇಗಪರಾಕ್ರಮಗಳಿದ್ದ ಮಹಾಕಾಯದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ
ನಿರ್ಜೀವಗೊಳಿಸಿದನು.

14078030a ಸ ರಥಾದವತೀರ್ಯಾಶು ರಾಜಾ ಪರಮಕೋಪನಃ|

14078030c ಪದಾತಿಃ ಪಿತರಂ ಕೋಪಾದ್ಯೋಧಯಾಮಾಸ ಪಾಂಡವಮ್||

ಪರಮ ಕುಪಿತನಾದ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು
ಪದಾತಿಯಾಗಿಯೇ ತಂದೆ ಪಾಂಡವ ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಕೋಪದಿಂದ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

14078031a ಸಂಪ್ರೀಯಮಾಣಃ ಪಾಂಡೂನಾಮೃಷಭಃ ಪುತ್ರವಿಕ್ರಮಾತ್|

14078031c ನಾತ್ಯರ್ಥಂ ಪೀಡಯಾಮಾಸ ಪುತ್ರಂ ವಜ್ರಧರಾತ್ಮಜಃ||

ಪಾಂಡುಗಳ ವೃಷಭ ವಜ್ರಧರಾತ್ಮಜನು ಮಗನ ವಿಕ್ರಮದಿಂದ
ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪೀಡಿಸಲಿಲ್ಲ.

14078032a ಸ ಹನ್ಯಮಾನೋ ವಿಮುಖಂ ಪಿತರಂ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ|

14078032c ಶರೈರಾಶೀವಿಷಾಕಾರೈಃ ಪುನರೇವಾರ್ದ ಯದ್ಬಲೇ||

ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಂದೆಯು
ವಿಮುಖನಾದನೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಬಲಶಾಲೀ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಸರ್ಪದ
ವಿಷದಂತಿದ್ದ ಶರಗಳಿಂದ ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

14078033a ತತಃ ಸ ಬಾಲ್ಯಾತ್ಪಿತರಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಹೃದಿ ಪತ್ರಿಣಾ|

14078033c ನಿಶಿತೇನ ಸುಪುಂಖೇನ ಬಲವದ್ಭುವಾಹನಃ||

ಆಗ ಬಾಲ್ಯತನದಿಂದ ಬಲವಂತನಾದ ಬಭ್ರುವಾಹನನು
ಪುಂಖಿಗಳಿದ್ದ ನಿಶಿತ ಪತ್ರಿಯಿಂದ ತಂದೆಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದನು.

14078034a ಸ ಬಾಣಸ್ತೇಜಸಾ ದೀಪ್ತೋ ಜ್ವಲನ್ನಿವ ಹುತಾಶನಃ|

14078034c ವಿವೇಶ ಪಾಂಡವಂ ರಾಜನ್ಮರ್ಮ ಭಿತ್ತಾ ತಿದುಃಖಕೃತ್||

ರಾಜನ್! ಆ ಬಾಣವು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ
ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಪಾಂಡವನ ಮರ್ಮವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಅತ್ಯಂತ
ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು.

14078035a ಸ ತೇನಾತಿಭೃಶಂ ವಿದ್ಧಃ ಪುತ್ರೇಣ ಕುರುನಂದನಃ|

14078035c ಮಹೀಂ ಜಗಾಮ ಮೋಹಾರ್ತಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ಧನಂಜಯಃ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆ ಮಗನಿಂತ ಅತಿ ಜೋರಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ
ಕುರುನಂದನ ಧನಂಜಯನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದನು.

14078036a ತಸ್ಮಿನ್ನಿಪತಿತೇ ವೀರೇ ಕೌರವಾಣಾಂ ಧುರಂಧರೇ|

14078036c ಸೋಽಪಿ ಮೋಹಂ ಜಗಾಮಾಶು ತತಶ್ಚಿತ್ರಾಂಗದಾಸುತಃ||

ಕೌರವರ ವೀರ ದುರಂಧರನು ಕೆಳಕ್ಕುರುಳಲು ಚಿತ್ರಾಂಗದನ ಮಗನೂ
ಕೂಡ ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು.

14078037a ವ್ಯಾಯಮ್ಯ ಸಂಯುಗೇ ರಾಜಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಪಿತರಂ ಹತಮ್|

14078037c ಪೂರ್ವಮೇವ ಚ ಬಾಣಾಘೈರ್ಗಾಢವಿದ್ಧೋಽರ್ಜುನೇನ ಸಃ||

ಮೊದಲೇ ಅರ್ಜುನನ ಬಾಣಸಂಘಗಳಿಂದ ಅತಿಯಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡು
ಬಳಲಿದ್ದ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು
ಹತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮೂರ್ಛಿಹೋದನು.

14078038a ಭರ್ತಾರಂ ನಿಹತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುತ್ರಂ ಚ ಪತಿತಂ ಭುವಿ|

14078038c ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ ಪರಿತ್ರಸ್ತಾ ಪ್ರವಿವೇಶ ರಣಾಂಜಿರಮ್||

ಪತಿಯು ಹತನಾದುದನ್ನು ಮತ್ತು ಮಗನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಿತಪಿಸಿದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ರಣಾಂಗಣವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು.

14078039a ಶೋಕಸಂತಪ್ತಹೃದಯಾ ರುದತೀ ಸಾ ತತಃ ಶುಭಾ|

14078039c ಮಣಿಪೂರಪತೇರ್ಮಾತಾ ದದರ್ಶ ನಿಹತಂ ಪತಿಮ್||

ಶೋಕಸಂತಪ್ತಹೃದಯಿಯಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶುಭೆ
ಮಣಿಪೂರಪತಿಯ ಮಾತೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯು ಹತನಾಗಿರುವುದನ್ನು
ನೋಡಿದಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ

ಅರ್ಜುನಬಭ್ರುವಾಹನಯುದ್ಧೇ ಅಷ್ಟಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅರ್ಜುನಬಭ್ರುವಾಹನಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೯

ಉಲೂಪಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ
ಮಾಡಿದುದು (೧-೧೮).

14079001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14079001a ತತೋ ಬಹುವಿಧಂ ಭೀರುವಿಲಪ್ಯ ಕಮಲೇಕ್ಷಣಾ|

14079001c ಮುಮೋಹ ದುಃಖಾದ್ಧೃರ್ಷಾ ನಿಪಪಾತ ಚ ಭೂತಲೇ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ವಿಲಪಿಸಿ ಆ
ಕಮಲೇಕ್ಷಣೆ ಭೀರು ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯ ದುಃಖದಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ
ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು.

14079002a ಪ್ರತಿಲಭ್ಯ ಚ ಸಾ ಸಂಜ್ಞಾಂ ದೇವೀ ದಿವ್ಯವಪುರ್ಧರಾ|

14079002c ಉಲೂಪೀಂ ಪನ್ನಗಸುತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವೇದಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ಸುಂದರ ರೂಪಿಣೀ ಆ ದೇವಿಯು ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಪನ್ನಗಸುತೆ
ಉಲೂಪಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಳು:

14079003a ಉಲೂಪಿ ಪಶ್ಯ ಭರ್ತಾರಂ ಶಯಾನಂ ನಿಹತಂ ರಣೇ|

14079003c ತ್ವತ್ಕೃತೇ ಮಮ ಪುತ್ರೇಣ ಬಾಲೇನ ಸಮಿತಿಂಜಯಮ್||

“ಉಲೂಪಿ ! ನೀನೇ ನಡೆಸಿದಂತೆ ನನ್ನ ಬಾಲಕ ಮಗನಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ
ಹತನಾಗಿ ಮಲಗಿರುವ ಸಮಿತಿಂಜಯ ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡು !

14079004a ನನು ತ್ವಮಾರ್ಯೇ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ನನು ಚಾಸಿ ಪತಿವ್ರತಾ|

14079004c ಯತ್ತ್ವತ್ಕೃತೇಽಯಂ ಪತಿತಃ ಪತಿಸ್ತೇ ನಿಹತೋ ರಣೇ||

ಆರ್ಯೇ ! ನೀನು ಧರ್ಮಜ್ಞಳೂ ಪತಿವ್ರತೆಯೂ ಅಲ್ಲವೇ? ಆದರೂ
ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ರಣದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿ ಬೀಳುವಹಾಗೆ ಏಕೆ ಮಾಡಿದೆ?

14079005a ಕಿಂ ತು ಸರ್ವಾಪರಾಧೋಽಯಂ ಯದಿ ತೇಽದ್ಯ ಧನಂಜಯಃ|

14079005c ಕ್ಷಮಸ್ವ ಯಾಚ್ಯಮಾನಾ ಮೇ ಸಂಜೀವಯ ಧನಂಜಯಮ್||

ಒಂದು ವೇಳೆ ಧನಂಜಯನದ್ದೇ ಸರ್ವ ಅಪರಾಧಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ
ಇಂದು ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡು. ಧನಂಜಯನನ್ನು ಬದುಕಿಸು.
ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

14079006a ನನು ತ್ವಮಾರ್ಯೇ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿದಿತಾ ಶುಭೇ|

14079006c ಯದ್ಭಾತಯಿತ್ವಾ ಭರ್ತಾರಂ ಪುತ್ರೇಣೇಹ ನ ಶೋಚಸಿ||

ಆರ್ಯೇ ! ಶುಭೇ ! ನೀನು ಧರ್ಮಜ್ಞೆಯೆಂದು ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಖ್ಯಾತಳಾಗಿಲ್ಲವೇ? ಆದರೂ ಮಗನಿಂದ ಪತಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿಯೂ
ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ !

14079007a ನಾಹಂ ಶೋಚಾಮಿ ತನಯಂ ನಿಹತಂ ಪನ್ನಗಾತ್ಮಜೇ|

14079007c ಪತಿಮೇವ ತು ಶೋಚಾಮಿ ಯಸ್ಯಾತಿಥ್ಯಮಿದಂ ಕೃತಮ್||

ಪನ್ನಗಾತ್ಮಜೇ ! ಹತನಾಗಿರುವ ಮಗನಿಗಾಗಿ ನಾನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.
ಪತಿಗೆ ಇಂತಹ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದೆನಲ್ಲಾ ಎಂದು
ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ !”

14079008a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸಾ ತದಾ ದೇವೀಮುಲೂಪೀಂ ಪನ್ನಗಾತ್ಮಜಾಮ್|

14079008c ಭರ್ತಾರಮಭಿಗಮ್ಯೇದಮಿತ್ಯುವಾಚ ಯಶಸ್ವಿನೀ||

ಪನ್ನಗಾತ್ಮಜೆ ದೇವೀ ಉಲೂಪಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಯಶಸ್ವಿನೀ
ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ಪತಿಯ ಬಳಿಸಾರಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಳು:

14079009a ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಕುರುಮುಖ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಕಾಮ ಮಮ ಪ್ರಿಯ|

14079009c ಅಯಮಶ್ವೋ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮಯಾ ತೇ ಪರಿಮೋಕ್ಷಿತಃ||

“ಕುರುಮುಖ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವವನೇ ! ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನೇ !
ಎದ್ದೇಳು ! ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಈ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಾನೇ ನಿನಗೆ
ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ !

14079010a ನನು ನಾಮ ತ್ವಯಾ ವೀರ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಯಜ್ಞಿಯಃ|

14079010c ಅಯಮಶ್ವೋಽನುಸರ್ತವ್ಯಃ ಸ ಶೇಷೇ ಕಿಂ ಮಹೀತಲೇ||

ವೀರ ! ಧರ್ಮರಾಜನ ಈ ಯಜ್ಞಕುದುರೆಯನ್ನು ನೀನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ
ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆದರೂ ನೀನು ಮಹೀತಲದಲ್ಲಿ ಏಕೆ
ಮಲಗಿರುವೆ?

14079011a ತ್ವಯಿ ಪ್ರಾಣಾಃ ಸಮಾಯತ್ತಾಃ ಕುರೂಣಾಂ ಕುರುನಂದನ|

14079011c ಸ ಕಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಣದೋಽನ್ಯೇಷಾಂ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಸಂತ್ಯಕ್ತವಾನಸಿ||

ಕುರುನಂದನ ! ಕುರುಗಳ ಪ್ರಾಣಗಳು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ !
ಅನ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ನೀನೇ ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸಿರುವೆ?

14079012a ಉಲೂಪಿ ಸಾಧು ಸಂಪಶ್ಯ ಭರ್ತಾರಂ ನಿಹತಂ ರಣೇ|

14079012c ಪುತ್ರಂ ಚೈನಂ ಸಮುತ್ಸಾಹ್ಯ ಘಾತಯಿತ್ವಾ ನ ಶೋಚಸಿ||

ಉಲೂಪಿ ! ರಣದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿರುವ ಪತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡು !
ಮಗನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ ನೀನು
ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ !

14079013a ಕಾಮಂ ಸ್ವಪಿತು ಬಾಲೋಽಯಂ ಭೂಮೌ ಪ್ರೇತಗತಿಂ ಗತಃ|

14079013c ಲೋಹಿತಾಕ್ಷೋ ಗುಡಾಕೇಶೋ ವಿಜಯಃ ಸಾಧು ಜೀವತು||

ಪ್ರೇತಗತಿಯನ್ನು ಸೇರಿದ ನನ್ನ ಈ ಬಾಲಕನು ಬೇಕಾದರೆ ಭೂಮಿಯ

ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗಿರಲಿ ! ಆದರೆ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷ
ವಿಜಯನು ಮಾತ್ರ ಜೀವಿಸಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು !

14079014a ನಾಪರಾಧೋಽಸ್ತಿ ಸುಭಗೇ ನರಾಣಾಂ ಬಹುಭಾರ್ಯತಾ|

14079014c ನಾರೀಣಾಂ ತು ಭವತ್ಯೇತನ್ಮಾ ತೇ ಭೂದ್ಬುದ್ಧಿರೀದೃಶೀ||

ಸುಭಗೇ ! ಪುರುಷರಿಗೆ ಅನೇಕ ಭಾರ್ಯೆಯರಿದ್ದರೆ ಅಪರಾಧವೇನೂ
ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾರಿಯರಿಗೆ ಇದು ತರವಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಈ ರೀತಿಯ
ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಬಾರದಾಗಿತ್ತು !

14079015a ಸಖ್ಯಂ ಹ್ಯೇತತ್ಕೃತಂ ಧಾತ್ರಾ ಶಾಶ್ವತಂ ಚಾವ್ಯಯಂ ಚ ಹ|

14079015c ಸಖ್ಯಂ ಸಮಭಿಜಾನೀಹಿ ಸತ್ಯಂ ಸಂಗತಮಸ್ತು ತೇ||

ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರ ನಡುವಿನ ಈ ಶಾಶ್ವತವೂ ಅವ್ಯಯವೂ ಆದ
ಸಖ್ಯವನ್ನು ಧಾತನೇ ಮಾಡಿರುವನು. ನಿನಗೂ ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಇದೇ
ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯವು ನಿನಗೆ ಅರಿವಾಗಲಿ !

14079016a ಪುತ್ರೇಣ ಘಾತಯಿತ್ವೇಮಂ ಪತಿಂ ಯದಿ ನ ಮೇಽದ್ಯ ವೈ|

14079016c ಜೀವಂತಂ ದರ್ಶಯಸ್ಯದ್ಯ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ್ವಾಮಿ ಜೀವಿತಮ್||

ಪುತ್ರನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ ನನ್ನ ಈ ಪತಿಯನ್ನು ಇಂದು ಜೀವಂತವಾಗಿ
ತೋರಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಇಂದೇ ನಾನು ನನ್ನ ಜೀವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತೇನೆ !

14079017a ಸಾಹಂ ದುಃಖಾನ್ವಿತಾ ಭೀರು ಪತಿಪುತ್ರವಿನಾಕೃತಾ|

14079017c ಇಹೈವ ಪ್ರಾಯಮಾಶಿಷ್ಯೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಂತ್ಯಾಸ್ತೇ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಭೀರು ! ಪತಿ-ಪುತ್ರರಿಂದ ವಿಹೀನಳಾಗಿ ದುಃಖಾನ್ವಿತಳಾದ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನೀನು ಕಾಣುವೆ !”

14079018a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪನ್ನಗಸುತಾಂ ಸಪತ್ನೀಂ ಚೈತ್ರವಾಹಿನೀ|

14079018c ತತಃ ಪ್ರಾಯಮುಪಾಸೀನಾ ತೂಷ್ಟೀಮಾಸೀಜ್ಜನಾಧಿಪ||

ಜನಾಧಿಪ ! ಹೀಗೆ ಸವತಿಯಾದ ಪನ್ನಗಸುತೆಗೆ ಹೇಳಿ ಚಿತ್ರವಾಹನನ ಮಗಳು ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶಮಾಡಿ ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ

ಅರ್ಜುನಪ್ರತ್ಯುಜ್ಜೀವನೇ ಎಕೋನಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅರ್ಜುನಪ್ರತ್ಯುಜ್ಜೀವನ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೦

ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಾ
ಆಮರಣಾಂತ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದು (೧-೨೨).

14080001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14080001a ತಥಾ ವಿಲಪ್ಪೋಪರತಾ ಭರ್ತುಃ ಪಾದೌ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಸಾ|

14080001c ಉಪವಿಷ್ಟಾಭವದ್ದೇವೀ ಸೋಚ್ಚ್ಚಾಸಂ ಪುತ್ರಮೀಕ್ಷತೀ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಾಗೆ ಪತಿಯ ಪಾದಗಳೆರಡನ್ನೂ
ಹಿಡಿದು ವಿಲಪಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದೇವೀ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ಮಗನು
ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಳು.

14080002a ತತಃ ಸಂಜ್ಞಾಂ ಪುನರ್ಲಬ್ಧ್ವಾ ಸ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ|

14080002c ಮಾತರಂ ತಾಮಥಾಲೋಕ್ಯ ರಣಭೂಮಾವಥಾಬ್ರವೀತ್||

ಅನಂತರ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆದ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನು
ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಈ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14080003a ಇತೋ ದುಃಖಿತರಂ ಕಿಂ ನು ಯನ್ಮೈ ಮಾತಾ ಸುಖೈಧಿತಾ|

14080003c ಭೂಮೌ ನಿಪತಿತಂ ವೀರಮನುಶೇತೇ ಮೃತಂ ಪತಿಮ್||

“ಅಯ್ಯೋ! ಸುಖವನ್ನೇ ತಿಳಿದಿರುವ ನನ್ನ ಈ ತಾಯಿಯು ಮೃತನಾದ
ವೀರ ಪತಿಯೊಡನೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಮಲಗಿದ್ದಾಳಲ್ಲಾ!
ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖವು ಯಾವುದಿದೆ?

14080004a ನಿಹಂತಾರಂ ರಣೇಽರಿಣಾಂ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಮ್|

14080004c ಮಯಾ ವಿನಿಹತಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಪ್ರೇಕ್ಷತೇ ದುರ್ಮರಂ ಬತ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಅರಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ, ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿಯೂ
ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದವನು ನನ್ನಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿ ದುರ್ಮರಣ
ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಇವಳು ನೋಡುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲ!

14080005a ಅಹೋಽಸ್ಯಾ ಹೃದಯಂ ದೇವ್ಯಾ ದೃಢಂ ಯನ್ನ ವಿದೀರ್ಯತೇ|

14080005c ವ್ಯೂಢೋರಸ್ಯಂ ಮಹಾಬಾಹುಂ ಪ್ರೇಕ್ಷಂತ್ಯಾ ನಿಹತಂ ಪತಿಮ್||

ಈ ವಿಶಾಲವಕ್ಷಸ್ಥಳವಿರುವ ಮಹಾಬಾಹು ಪತಿಯು

ಹತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಈ ದೇವಿಯ ಹೃದಯವು

ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಇವಳ ಹೃದಯವು ದೃಢವಾಗಿಯೇ
ಇರಬೇಕು !

14080006a ದುರ್ಮರಂ ಪುರುಷೇಣೇಹ ಮನ್ಯೇ ಹೃದ್ವನ್ಯನಾಗತೇ|

14080006c ಯತ್ರ ನಾಹಂ ನ ಮೇ ಮಾತಾ ವಿಪ್ರಯುಜ್ಯೇತ ಜೀವಿತಾತ್||

ದುರ್ಮರಣದಂಥಹ ಈ ಸಂಕಟವು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗಲೂ ನನ್ನ
ಅಥವಾ ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಪ್ರಾಣವು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ !

14080007a ಅಹೋ ಧಿಕ್ಕುರುವೀರಸ್ಯ ಹ್ಯುರಃಸ್ಥಂ ಕಾಂಚನಂ ಭುವಿ|

14080007c ವ್ಯಪವಿದ್ಧಂ ಹತಸ್ಯೇಹ ಮಯಾ ಪುತ್ರೇಣ ಪಶ್ಯತ||

ಅಯ್ಯೋ! ನನಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ! ಈ ಕುರುವೀರನ ಕಾಂಚನ ಕವಚವು

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಡವಲ್ಪಟ್ಟು ಮಗನಾದ ನನ್ನಿಂದ ಹತನಾಗಿರುವ

ಇವನನ್ನು ನೋಡಿರಿ !

14080008a ಭೋ ಭೋ ಪಶ್ಯತ ಮೇ ವೀರಂ ಪಿತರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಭುವಿ|

14080008c ಶಯಾನಂ ವೀರಶಯನೇ ಮಯಾ ಪುತ್ರೇಣ ಪಾತಿತಮ್||

ಭೋ! ಭೋ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ! ನನ್ನ ವೀರ ತಂದೆಯು ಮಗನಾದ

ನನ್ನಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ವೀರಶಯನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವುದನ್ನು

ನೋಡಿರಿ !

14080009a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಕುರುಮುಖ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಯುಕ್ತಾ ಹಯಸಾರಿಣಃ|

14080009c ಕುರ್ವಂತು ಶಾಂತಿಕಾಂ ತ್ವದ್ಯ ರಣೇ ಯೋಽಯಂ ಮಯಾ ಹತಃ||

ಕುರುಮುಖ್ಯನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ಇಂದು ನನ್ನಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿರುವ ಇವನಿಗೆ ಯಾವ
ಶಾಂತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು?

14080010a ವ್ಯಾದಿಶಂತು ಚ ಕಿಂ ವಿಪ್ರಾಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಿಹಾದ್ಯ ಮೇ|

14080010c ಸುನೃಶಂಸಸ್ಯ ಪಾಪಸ್ಯ ಪಿತೃಹಂತೂ ರಣಾಜಿರೇ||

ವಿಪ್ರರೇ ! ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದ ಈ ಕ್ರೂರಿ ಪಾಪಿಗೆ
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನನ್ನಾದರೂ ವಿದಿಸಿರಿ !

14080011a ದುಶ್ಚ ರಾ ದ್ವಾದಶ ಸಮಾ ಹತ್ವಾ ಪಿತರಮದ್ಯ ವೈ|

14080011c ಮಮೇಹ ಸುನೃಶಂಸಸ್ಯ ಸಂವೀತಸ್ಯಾಸ್ಯ ಚರ್ಮಣಾ||

14080012a ಶಿರಃಕಪಾಲೇ ಚಾಸ್ತ್ವೈವ ಭುಂಜತಃ ಪಿತುರದ್ಯ ಮೇ|

14080012c ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಹಿ ನಾಸ್ತ್ಯನ್ಯದ್ಧತ್ವಾದ್ಯ ಪಿತರಂ ಮಮ||

ಇಂದು ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದ ನಾನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ
ಇರಬೇಕು. ಕ್ರೂರನಾಗಿರುವ ನಾನು ಇವನದೇ ಚರ್ಮವನ್ನು
ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ಇವನದೇ ಶಿರವನ್ನು ಕಪಾಲವನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿದು
ಸಂಚರಿಸಬೇಕು. ತಂದೆಯನ್ನೇ ಕೊಂದ ನನಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಯಾವ
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಇಲ್ಲ !

14080013a ಪಶ್ಯ ನಾಗೋತ್ತಮಸುತೇ ಭರ್ತಾರಂ ನಿಹತಂ ಮಯಾ|

14080013c ಕೃತಂ ಪ್ರಿಯಂ ಮಯಾ ತೇಽದ್ಯ ನಿಹತ್ಯ ಸಮರೇಽರ್ಜುನಮ್||

ನಾಗೋತ್ತಮನ ಮಗಳೇ! ನೋಡು! ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ನಾನು
ಸಂಹರಿಸಿದ್ದೇನೆ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಇಂದು ನಾನು
ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ!

14080014a ಸೋಽಹಮಪ್ಯದ್ಯ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಗತಿಂ ಪಿತೃನಿಷೇವಿತಾಮ್|

14080014c ನ ಶಕ್ನೋಮ್ಯಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಮಹಂ ಧಾರಯಿತುಂ ಶುಭೇ||

ಶುಭೇ! ಆದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ಧರಿಸಿರಲು ಶಕ್ಯನಾಗಿಲ್ಲ!
ಇಂದು ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರುವನೋ ಅದೇ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ!

14080015a ಸಾ ತ್ವಂ ಮಯಿ ಮೃತೇ ಮಾತಸ್ತಥಾ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಿ|

14080015c ಭವ ಪ್ರೀತಿಮತೀ ದೇವಿ ಸತ್ಯೇನಾತ್ಮಾನಮಾಲಭೇ||

ಮಾತಾ! ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯೊಡನೆ ನಾನೂ ಮೃತನಾದ ನಂತರ ನೀನು
ಸಂತೋಷದಿಂದಿರು! ದೇವಿ! ಇವನಿಲ್ಲದೇ ನಾನು ಬದುಕಿರಲಾರೆ
ಎನ್ನುವುದು ಸತ್ಯ!"

14080016a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ ತದಾ ರಾಜಾ ದುಃಖಶೋಕಸಮಾಹತಃ|

14080016c ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ದುಃಖಾದ್ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಮಹಾರಾಜ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ದುಃಖಶೋಕಸಮಾಹತನಾದ ರಾಜ

ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ದುಃಖದಿಂದ ಈ
ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14080017a ಶೃಣ್ವಂತು ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚರಾಣಿ ಚ|

14080017c ತ್ವಂ ಚ ಮಾತರ್ಯಥಾ ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮಿ ಭುಜಗೋತ್ತಮೇ||

“ಸ್ಥಾವರ-ಚರ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೂ ಕೇಳಿರಿ! ಭುಜಗೋತ್ತಮೇ! ಮಾತಾ!
ನೀನೂ ಕೂಡ ನಾನು ಹೇಳಲಿರುವ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕೇಳು!

14080018a ಯದಿ ನೋತ್ತಿಷ್ಠತಿ ಜಯಃ ಪಿತಾ ಮೇ ಭರತರ್ಷಭಃ|

14080018c ಅಸ್ಮಿನ್ನೇವ ರಣೋದ್ದೇಶೇ ಶೋಷಯಿಷ್ಯೇ ಕಲೇವರಮ್||

ಒಂದು ವೇಳೆ ನನ್ನ ತಂದೆ ಈ ಭರತರ್ಷಭ ಜಯನು ಮೇಲೇಳದಿದ್ದರೆ
ಇದೇ ರಣಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಶೋಷಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ!

14080019a ನ ಹಿ ಮೇ ಪಿತರಂ ಹತ್ವಾ ನಿಷ್ಕೃತಿರ್ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ವ ಚಿತ್|

14080019c ನರಕಂ ಪ್ರತಿಪತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಧ್ರುವಂ ಗುರುವಧಾರ್ದಿತಃ||

ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದಿರುವ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ
ಇಲ್ಲ! ಗುರುವನ್ನು ವಧಿಸಿದ ಪಾಪಮಾಡಿದ ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ
ನರಕವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ!

14080020a ವೀರಂ ಹಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂ ಹತ್ವಾ ಗೋಶತೇನ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ|

14080020c ಪಿತರಂ ತು ನಿಹತ್ತ್ವೈವಂ ದುಸ್ತರಾ ನಿಷ್ಕೃತಿರ್ಮಯಾ||

ನೂರು ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ವೀರ ಕ್ಷತ್ರಿಯನನ್ನು

ಕೊಂದ ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ತಂದೆಯನ್ನೇ ಕೊಂದ
ಈ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ನನಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ !

14080021a ಏಷ ಹ್ಯೇಕೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪಾಂಡುಪುತ್ರೋ ಧನಂಜಯಃ|

14080021c ಪಿತಾ ಚ ಮಮ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ತಸ್ಯ ಮೇ ನಿಷ್ಕೃತಿಃ ಕುತಃ||

ಪಾಂಡುವಿನ ಮಗನಾದ ಈ ಧನಂಜಯನು ಅದ್ವಿತೀಯನು.

ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯು. ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಈ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದ ನನಗೆ
ಎಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು?”

14080022a ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ನೃಪತೇ ಧನಂಜಯಸುತೋ ನೃಪಃ|

14080022c ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯಾಭವತ್ಕೃಷ್ಣೀಂ ಪ್ರಾಯೋಪೇತೋ ಮಹಾಮತಿಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನೃಪತಿ ಧನಂಜಯನ ಮಗ ನೃಪ ಮಹಾಮತಿ

ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಆಮರಣಾಂತ

ಉಪವಾಸವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ
ಅರ್ಜುನಪ್ರತ್ಯುಜ್ಜೀವನೇ ಆಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅರ್ಜುನಪ್ರತ್ಯುಜ್ಜೀವನ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೧

ಉಲೂಪಿಯು ನಾಗಲೋಕದಿಂದ ಸಂಜೀವಿನೀ ಮಣಿಯನ್ನು ತರಿಸಿ,

ಅದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಪುನರ್ಜೀವಗೊಳಿಸಿದುದು (೧-೧೨).
 ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಅರ್ಜುನನು ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉಲೂಪಿ-ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯರನ್ನು
 ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಬಭ್ರುವಾಹನನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದು (೧೩-೨೧).

14081001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14081001a ಪ್ರಾಯೋಪವಿಷ್ಟೇ ನೃಪತೌ ಮಣಿಪೂರೇಶ್ವರೇ ತದಾ|

14081001c ಪಿತೃಶೋಕಸಮಾವಿಷ್ಟೇ ಸಹ ಮಾತ್ರಾ ಪರಂತಪ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪರಂತಪ! ಪಿತೃಶೋಕದಿಂದ
 ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದ್ದ ಮಣಿಪೂರೇಶ್ವರ ನೃಪತಿಯು ಆಗ ತಾಯಿಯೊಡನೆ
 ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ ಮಾಡಿದನು.

14081002a ಉಲೂಪೀ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ತದಾ ಸಂಜೀವನಂ ಮಣಿಮ್||

14081002c ಸ ಚೋಪಾತಿಷ್ಠತ ತದಾ ಪನ್ನಗಾನಾಂ ಪರಾಯಣಮ್||

ಆಗ ಉಲೂಪಿಯು ಸಂಜೀವನ ಮಣಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಳು.
 ಪನ್ನಗಗಳ ಪರಾಯಣವಾದ ಆ ಮಣಿಯು ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು.

14081003a ತಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ತು ಕೌರವ್ಯ ನಾಗರಾಜಪತೇಃ ಸುತಾ|

14081003c ಮನಃಪ್ರಹ್ಲಾದನೀಂ ವಾಚಂ ಸೈನಿಕಾನಾಮಥಾಬ್ರವೀತ್||

ಕೌರವ್ಯ! ಆ ಮಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಾಗರಾಜಪತಿಯ ಆ
 ಮಗಳು ಸೈನಿಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದಳು:

14081004a ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಮಾ ಶುಚಃ ಪುತ್ರ ನೈಷ ಜಿಷ್ಟಸ್ವ ಯಾ ಹತಃ|

14081004c ಅಜೇಯಃ ಪುರುಷೈರೇಷ ದೇವೈರ್ವಾ ಪಿ ಸವಾಸವೈಃ||

“ಮಗೂ! ಎದ್ದೇಳು! ಶೋಕಿಸಬೇಡ! ಜಿಷ್ಣುವು ನಿನ್ನಿಂದ ಹತನಾಗಲಿಲ್ಲ.
ಇವನು ಇಂದ್ರಸಹಿತನಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ
ಅಜೇಯನು.

14081005a ಮಯಾ ತು ಮೋಹಿನೀ ನಾಮ ಮಾಯೈಷಾ ಸಂಪ್ರಯೋಜಿತಾ|

14081005c ಪ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ಪುರುಷೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪಿತುಸ್ತೇಽದ್ಯ ಯಶಸ್ವಿನಃ||

ಯಶಸ್ವಿನೀ ನಿನ್ನ ಈ ತಂದೆ ಪುರುಷೇಂದ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು
ಮಾಡಲೋಸುಗ ನಾನೇ ಈ ಮೋಹಿನೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ
ಮಾಯೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದೆನು.

14081006a ಜಿಜ್ಞಾಸುಹ್ಯೇಷ ವೈ ಪುತ್ರ ಬಲಸ್ಯ ತವ ಕೌರವಃ|

14081006c ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಯುಧ್ಯತೋ ರಾಜನ್ನಾಗತಃ ಪರವೀರಹಾ||

ರಾಜನ್! ಈ ಪರವೀರಹ ಕೌರವನು ತನ್ನ ಮಗನ
ಬಲವೆಷ್ಟಿರಬಹುದೆಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದಲೇ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಯಸಿದ್ದನು.

14081007a ತಸ್ಮಾದಸಿ ಮಯಾ ಪುತ್ರ ಯುದ್ಧಾರ್ಥಂ ಪರಿಚೋದಿತಃ|

14081007c ಮಾ ಪಾಪಮಾತ್ಮನಃ ಪುತ್ರ ಶಂಕೇಥಾಸ್ವ ಣ್ವಪಿ ಪ್ರಭೋ||

ಪ್ರಭೋ! ಪುತ್ರ! ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ
ಪ್ರಚೋದಿಸಿದೆ! ನೀನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪಾಪಿಯೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ

ಶಂಕಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ !

14081008a ಋಷಿರೇಷ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪುರುಷಃ ಶಾಶ್ವತೋಽವ್ಯಯಃ|

14081008c ನೈನಂ ಶಕ್ತೋ ಹಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಜೇತುಂ ಶಕ್ತೋಽಪಿ ಪುತ್ರಕ||

ಪುತ್ರಕ! ಈ ಪುರುಷನು ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಋಷಿಯು. ಶಾಶ್ವತನು ಮತ್ತು ಅವ್ಯಯನು. ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಶಕ್ರನಿಗೂ ಜಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ!

14081009a ಅಯಂ ತು ಮೇ ಮಣಿರ್ದಿವ್ಯಃ ಸಮಾನೀತೋ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

14081009c ಮೃತಾನ್ಮೃತಾನ್ವನ್ನಗೇಂದ್ರಾನ್ಮೋ ಜೀವಯತಿ ನಿತ್ಯದಾ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಮೃತಗೊಂಡ ಪನ್ನಗೇಂದ್ರರನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಬದುಕಿಸುವ ಈ ದಿವ್ಯ ಮಣಿಯನ್ನು ಇಗೋ ತರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

14081010a ಏತಮಸ್ಮೋರಸಿ ತ್ವಂ ತು ಸ್ಥಾಪಯಸ್ವ ಪಿತುಃ ಪ್ರಭೋ|

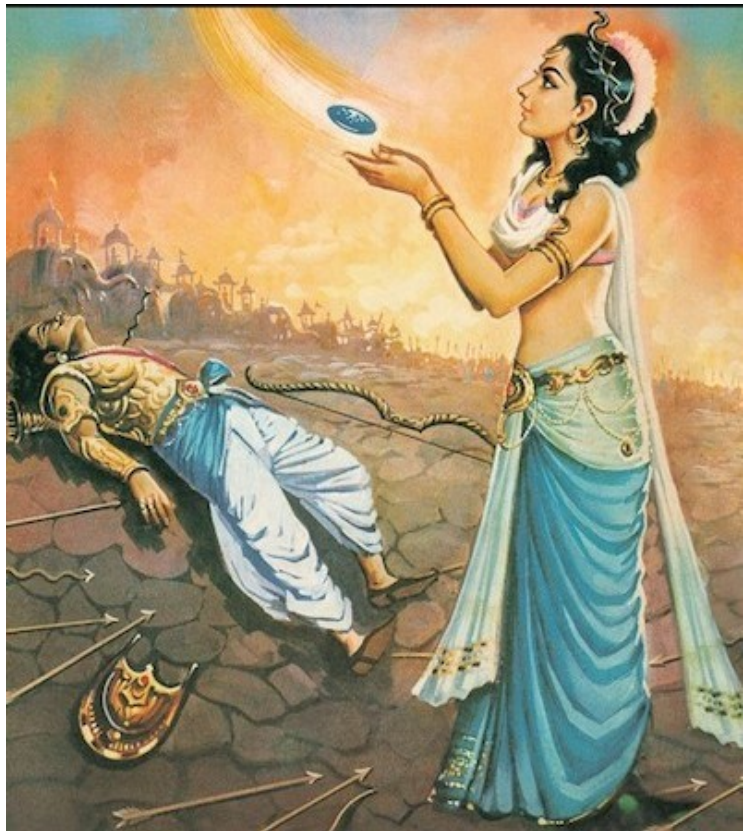
14081010c ಸಂಜೀವಿತಂ ಪುನಃ ಪುತ್ರ ತತೋ ದ್ರಷ್ಟ್ವಾಸಿ ಪಾಂಡವಮ್||

ಪ್ರಭೋ! ಪುತ್ರ! ಇದನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡು. ಆಗ ನೀನು ಪುನಃ ಪಾಂಡವ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಜೀವಂತನಾಗಿ ಕಾಣುವೆ!"

14081011a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ತಸ್ಮೋರಸಿ ಮಣಿಂ ತದಾ|

14081011c ಪಾರ್ಥಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಾಃ ಸ ಪಿತುಃ ಸ್ನೇಹಾದಪಾಪಕೃತ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಪಾಪವನ್ನೆಸಗಿದ್ದ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ಬಭ್ರುವಾಹನನು

ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ಮಣಿಯನ್ನು ತಂದೆ ಪಾರ್ಥನ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟನು.

14081012a ತಸ್ಮಿನ್ಯಸ್ಮೇ ಮಣೌ ವೀರ ಜಿಷ್ಣುರುಜ್ಜೀವಿತಃ ಪ್ರಭುಃ|

14081012c ಸುಪ್ತೋತ್ಥಿತ ಇವೋತ್ತಸ್ಥೌ ಮೃಷ್ಟಲೋಹಿತಲೋಚನಃ||

ವೀರ! ಆ ಮಣಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಪ್ರಭು ಜಿಷ್ಣುವು ಪುನಃ ಜೀವಿತನಾದನು. ಮಲಗಿದ್ದವನು ಎದ್ದೇಳುವಂತೆ ತನ್ನ ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವನು ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು.

14081013a ತಮುತ್ಥಿತಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಲಬ್ಧಸಂಜ್ಞಂ ಮನಸ್ವಿನಮ್|

14081013c ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಪಿತರಂ ಸ್ವಸ್ಥಂ ವವಂದೇ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ||

ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದ ಆ ಮಹಾತ್ಮ ಮನಸ್ವೀ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ವಂದಿಸಿದನು.

14081014a ಉತ್ಥಿತೇ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೇ ಪುನರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀವತಿ ಪ್ರಭೋ|

14081014c ದಿವ್ಯಾಃ ಸುಮನಸಃ ಪುಣ್ಯಾ ವಪೃಷೇ ಪಾಕಶಾಸನಃ||

ಪ್ರಭೋ! ಆ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಶ್ರೀಮಂತನು ಪುನಃ ಮೇಲೇಳಲು ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಪಾಕಶಾಸನ ಇಂದ್ರನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಪುಣ್ಯ ದಿವ್ಯವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

14081015a ಅನಾಹತಾ ದುಂದುಭಯಃ ಪ್ರಣೇದುರ್ಮೇಘನಿಸ್ವನಾಃ|

14081015c ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ಚಾಕಾಶೇ ಬಭೂವ ಸುಮಹಾನ್ಸ್ವನಃ||

ಯಾರೂ ಬಾರಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಮೇಘದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ದುಂದುಭಿಗಳು
ಮೊಳಗಿದವು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ “ಸಾಧು! ಸಾಧು!” ಎಂಬ ಮಹಾ ಧ್ವನಿಯು
ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

14081016a ಉತ್ಥಾಯ ತು ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪರ್ಯಾಶ್ವಸ್ತೋ ಧನಂಜಯಃ|

14081016c ಬಭ್ರುವಾಹನಮಾಲಿಂಗ್ಯ ಸಮಾಜಿಘ್ರತ ಮೂರ್ಧನಿ||

ಮಹಾಬಾಹು ಧನಂಜಯನು ಸಮಾಧಾನಹೊಂದಿ ಮೇಲೆದ್ದು
ಬಭ್ರುವಾಹನನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಆಘ್ರಣಿಸಿದನು.

14081017a ದದರ್ಶ ಚಾವಿದೂರೇಽಸ್ಯ ಮಾತರಂ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾಮ್|

14081017c ಉಲೂಪ್ಯಾ ಸಹ ತಿಷ್ಠಂತೀಂ ತತೋಽಪೃಚ್ಛ ದ್ಧನಂಜಯಃ||

ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಉಲೂಪಿಯೊಡನೆ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ
ಅವನ ತಾಯಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಧನಂಜಯನು
ಬಭ್ರುವಾಹನನಿಗೆ ಕೇಳಿದನು:

14081018a ಕಿಮಿದಂ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಸರ್ವಂ ಶೋಕವಿಸ್ಮಯಹರ್ಷವತ್|

14081018c ರಣಾಜಿರಮಮಿತ್ರಘ್ನ ಯದಿ ಜಾನಾಸಿ ಶಂಸ ಮೇ||

“ಅಮಿತ್ರಘ್ನ! ಈ ರಣಾಂಗಣವು ಶೋಕ-ವಿಸ್ಮಯ-ಹರ್ಷಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಾದರೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ
ಹೇಳು !

14081019a ಜನನೀ ಚ ಕಿಮರ್ಥಂ ತೇ ರಣಭೂಮಿಮುಪಾಗತಾ|

14081019c ನಾಗೇಂದ್ರದುಹಿತಾ ಚೇಯಮುಲೂಪೀ ಕಿಮಿಹಾಗತಾ||

ನಿನ್ನ ಜನನಿಯು ಏಕೆ ಈ ರಣಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ? ನಾಗೇಂದ್ರನ ಮಗಳು ಉಲೂಪಿಯೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಏಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ?

14081020a ಜಾನಾಮ್ಯಹಮಿದಂ ಯುದ್ಧಂ ತ್ವಯಾ ಮದ್ವಚನಾತ್ಕೃತಮ್|

14081020c ಸ್ತ್ರೀಣಾಮಾಗಮನೇ ಹೇತುಮಹಮಿಚ್ಛಾಮಿ ವೇದಿತುಮ್||

ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆಯೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

14081021a ತಮುವಾಚ ತತಃ ಪೃಷ್ಠೋ ಮಣಿಪೂರಪತಿಸ್ತದಾ|

14081021c ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಶಿರಸಾ ವಿದ್ವಾನುಲೂಪೀ ಪೃಚ್ಛ್ಯತಾಮಿತಿ||

ಹೀಗೆ ಕೇಳಲು ಮಣಿಪೂರಪತಿಯು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿ ಇದನ್ನು ಉಲೂಪಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ

ಅರ್ಜುನಪ್ರತ್ಯುಜ್ಜೀವನೇ ಏಕಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಅರ್ಜುನಪ್ರತ್ಯುಜ್ಜೀವನ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೨

ಉಲೂಪಿಯು ಬಭ್ರುವಾಹನನಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ಹತನಾದ
ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು (೧-೨೧). ಅರ್ಜುನನು ಬಭ್ರುವಾಹನನನ್ನು
ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಕುದುರೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ
ಮುಂದುವರೆದುದು (೨೨-೩೨).

14082001 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

14082001a ಕಿಮಾಗಮನಕೃತ್ಯಂ ತೇ ಕೌರವ್ಯಕುಲನಂದಿನಿ|

14082001c ಮಣಿಪೂರಪತೇರ್ಮಾ ತುಸ್ತಥೈವ ಚ ರಣಾಜಿರೇ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌರವ್ಯಕುಲನಂದಿನಿ! ನೀನು ಮತ್ತು
ಮಣಿಪೂರಪತಿಯ ತಾಯಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ರಣಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಏಕೆ
ಬಂದಿರಿ?

14082002a ಕಚ್ಚಿ ತ್ಕುಶಲಕಾಮಾಸಿ ರಾಜ್ಞೋಽಸ್ಯ ಭುಜಗಾತ್ಮಜೇ|

14082002c ಮಮ ವಾ ಚಂಚಲಾಪಾಂಗೇ ಕಚ್ಚಿ ತ್ತ್ವಂ ಶುಭಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಭುಜಗಾತ್ಮಜೇ! ಈ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನಿಗೆ ಕುಶಲವನ್ನೇ
ಬಯಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ? ಚಂಚಲಕಟಾಕ್ಷವುಳ್ಳವಳೇ! ನನಗೂ ಕೂಡ
ಶುಭವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತೀಯಲ್ಲವೇ?

14082003a ಕಚ್ಚಿ ತ್ತೇ ಪೃಥುಲಶ್ರೋಣಿ ನಾಪ್ರಿಯಂ ಶುಭದರ್ಶನೇ|

14082003c ಅಕಾರ್ಷಮಹಮಜ್ಞಾನಾದಯಂ ವಾ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ||

ಪೃಥುಲಶ್ರೋಣೀ! ಶುಭದರ್ಶನೇ! ನಾನಾಗಲೀ

ಬಭ್ರುವಾಹನನಾಗಲೀ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿನಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು
ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ ತಾನೇ?

14082004a ಕಚ್ಚಿ ಚ್ಚ ರಾಜಪುತ್ರೀ ತೇ ಸಪತ್ನೀ ಚೈತ್ರವಾಹಿನೀ|

14082004c ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ ವರಾರೋಹಾ ನಾಪರಾಧ್ಯತಿ ಕಿಂ ಚನ||

ನಿನ್ನ ಸವತಿ ಚಿತ್ರವಾಹನನ ಮಗಳು ರಾಜಪುತ್ರೀ ವರಾರೋಹೇ
ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ನಿನ್ನ ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಪರಾಧವನ್ನೂ
ಎಸಗಿಲ್ಲ ತಾನೇ?”

14082005a ತಮುವಾಚೋರಗಪತೇರ್ದುಹಿತಾ ಪ್ರಹಸಂತ್ಯಥ|

14082005c ನ ಮೇ ತ್ವಮಪರಾದ್ಧೋಽಸಿ ನ ನೃಪೋ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ||

14082005E ನ ಜನಿತ್ರೀ ತಥಾಸ್ಯೇಯಂ ಮಮ ಯಾ ಪ್ರೇಷ್ಯವತ್ ಸ್ಥಿತಾ||

ಉರಗಪತಿಯ ಮಗಳು ನಗುತ್ತಾ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು:

“ನೀನಾಗಲೀ, ನೃಪ ಬಭ್ರುವಾಹನನಾಗಲೀ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸೇವಕಿಯಂತೆ
ನಿಂತಿರುವ ಅವನ ತಾಯಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯಾಗಲೀ ನನ್ನ ಕುರಿತು
ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿಲ್ಲ !

14082006a ಶ್ರುಯತಾಂ ಯದ್ಯಥಾ ಚೇದಂ ಮಯಾ ಸರ್ವಂ ವಿಚೇಷ್ಟಿತಮ್|

14082006c ನ ಮೇ ಕೋಪಸ್ತ್ವಯಾ ಕಾರ್ಯಃ ಶಿರಸಾ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಸಾದಯೇ||

ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕು. ಆದರೆ ನೀನು
ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬಾರದು. ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

14082007a ತ್ವತ್ತೀತ್ಯರ್ಥಂ ಹಿ ಕೌರವ್ಯ ಕೃತಮೇತನ್ ಮಯಾನಘ|

14082007c ಯತ್ತಚ್ಚೈನು ಮಹಾಬಾಹೋ ನಿಖಿಲೇನ ಧನಂಜಯ||

ಕೌರವ್ಯ! ಅನಘ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಧನಂಜಯ! ನಿನ್ನ
ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ನಾನು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದೆನು.
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳು!

14082008a ಮಹಾಭಾರತಯುದ್ಧೇ ಯತ್ತ್ವ ಯಾ ಶಾಂತನವೋ ನೃಪಃ|

14082008c ಅಧರ್ಮೇಣ ಹತಃ ಪಾರ್ಥ ತಸ್ಮೈಷಾ ನಿಷ್ಕೃತಿಃ ಕೃತಾ||

ಪಾರ್ಥ! ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೀನು ನೃಪ ಶಾಂತನವನನ್ನು
ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ನಾನು ಇದನ್ನು
ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

14082009a ನ ಹಿ ಭೀಷ್ಮಸ್ತ್ವ ಯಾ ವೀರ ಯುಧ್ಯಮಾನೋ ನಿಪಾತಿತಃ|

14082009c ಶಿಖಿಂಡಿನಾ ತು ಸಂಸಕ್ತಸ್ತಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಹತಸ್ತ್ವ ಯಾ||

ವೀರ! ನಿನ್ನೊಡನೆ ನೇರವಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಭೀಷ್ಮನು
ಕೆಳಗುರುಳಿಲ್ಲ. ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನೀನು ಅವನನ್ನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದೆ!

14082010a ತಸ್ಯ ಶಾಂತಿಮಕೃತ್ವಾ ತು ತ್ಯಜೇಸ್ತ್ವಂ ಯದಿ ಜೀವಿತಮ್|

14082010c ಕರ್ಮಣಾ ತೇನ ಪಾಪೇನ ಪತೇಥಾ ನಿರಯೇ ಧ್ರುವಮ್||

ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ನೀನು ಜೀವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೇ

ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದ ನೀನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ನರಕದಲ್ಲಿ
ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದೆ!

14082011a ಏಷಾ ತು ವಿಹಿತಾ ಶಾಂತಿಃ ಪುತ್ರಾದ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನಸಿ|

14082011c ವಸುಭಿರ್ವಸುಧಾಪಾಲ ಗಂಗಯಾ ಚ ಮಹಾಮತೇ||

ಮಹಾಮತೇ! ವಸುಧಾಪಾಲ! ವಸುಗಳು ಮತ್ತು ಗಂಗೆಯೂ ಕೂಡ
ಪುತ್ರನಿಂದ ಪರಾಜಯ ಹೊಂದುವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನೇ ನಿನಗೆ
ವಿಧಿಸಿದ್ದರು.

14082012a ಪುರಾ ಹಿ ಶ್ರುತಮೇತದ್ವೈ ವಸುಭಿಃ ಕಥಿತಂ ಮಯಾ|

14082012c ಗಂಗಾಯಾಸ್ತೀರಮಾಗಮ್ಯ ಹತೇ ಶಾಂತನವೇ ನೃಪೇ||

ಹಿಂದೆ ನೃಪ ಶಾಂತನವನು ಹತನಾದ ನಂತರ ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ
ಬಂದಿದ್ದಾಗ ವಸುಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು
ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು.

14082013a ಆಪ್ಲುತ್ಯ ದೇವಾ ವಸವಃ ಸಮೇತ್ಯ ಚ ಮಹಾನದೀಮ್|

14082013c ಇದಮೂಚುರ್ವಚೋ ಘೋರಂ ಭಾಗೀರಥ್ಯಾ ಮತೇ ತದಾ||

ದೇವ ವಸುಗಳು ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಭಾಗೀರಥಿಯ
ಸಮ್ಮತಿಯಂತೆ ಈ ಘೋರ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದರು:

14082014a ಏಷ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮೋ ನಿಹತಃ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಾ|

14082014c ಅಯುಧ್ಯಮಾನಃ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಸಂಸಕ್ತೋಽನ್ಯೇನ ಭಾಮಿನಿ||

“ಭಾಮಿನಿ ! ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಅನ್ಯನೊಡನೆ
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯು ಅವನನ್ನು
ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದನು.

14082015a ತದನೇನಾಭಿಷಂಗೇಣ ವಯಮಪ್ಯರ್ಜುನಂ ಶುಭೇ|

14082015c ಶಾಪೇನ ಯೋಜಯಾಮೇತಿ ತಥಾಸ್ವಿತಿ ಚ ಸಾಬ್ರವೀತ್||

ಶುಭೇ! ಅವನ ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದು ನಾವು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ
ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ!” ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು “ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ!”
ಎಂದಳು.

14082016a ತದಹಂ ಪಿತುರಾವೇದ್ಯ ಭೃಶಂ ಪ್ರವ್ಯಥಿತೇಂದ್ರಿಯಾ|

14082016c ಅಭವಂ ಸ ಚ ತಚ್ಚುತ್ವಾ ವಿಷಾದಮಗಮತ್ಪರಮ್||

ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತಳಾದ ನಾನು ನಡೆದುದನ್ನು ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು.
ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನೂ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತನಾದನು.

14082017a ಪಿತಾ ತು ಮೇ ವಸೂನ್ಗತ್ವಾ ತ್ವದರ್ಥಂ ಸಮಯಾಚತ|

14082017c ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಸಾದ್ವೈನಾಂಸ್ತ ಏನಮಿದಮಬ್ರುವನ್||

ನನ್ನ ತಂದೆಯು ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ
ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಬೇಡಿಕೊಂಡನಂತರ ಅವರು ಅವನಿಗೆ
ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು:

14082018a ಪುನಸ್ತಸ್ಯ⁵⁷ ಮಹಾಭಾಗ ಮಣಿಪೂರೇಶ್ವರೋ ಯುವಾ|

14082018c ಸ ಏನಂ ರಣಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಶರೈಃ ಪಾತಯಿತಾ ಭುವಿ||

“ಮಹಾಭಾಗ! ಇವನು ರಣಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಯುವಕ
ಮಣಿಪೂರೇಶ್ವನು ಇವನನ್ನು ಪುನಃ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು
ಭೂಮಿಗುರುಳಿಸುತ್ತಾನೆ!

14082019a ಏವಂ ಕೃತೇ ಸ ನಾಗೇಂದ್ರ ಮುಕ್ತಶಾಪೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

14082019c ಗಚ್ಛೇತಿ ವಸುಭಿಶ್ಚೋಕ್ತೋ ಮಮ ಚೇದಂ ಶಶಂಸ ಸಃ||

ನಾಗೇಂದ್ರ! ಇದಾದನಂತರ ಅವನು ಶಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.
ನೀನು ಈಗ ಹೋಗು!” ಎಂದು ವಸುಗಳು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.
ಅದನ್ನು ಅವನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು.

14082020a ತಚ್ಚುತ್ವಾ ತ್ವಂ ಮಯಾ ತಸ್ಮಾಚ್ಚಾಪಾದಸಿ ವಿಮೋಕ್ಷಿತಃ|

14082020c ನ ಹಿ ತ್ವಾಂ ದೇವರಾಜೋಽಪಿ ಸಮರೇಷು ಪರಾಜಯೇತ್||

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಆ ಶಾಪದಿಂದ
ವಿಮೋಚನಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ದೇವರಾಜನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಲಾರನು.

14082021a ಆತ್ಮಾ ಪುತ್ರಃ ಸ್ಮೃತಸ್ತಸ್ಮಾತ್ತೇನೇಹಾಸಿ ಪರಾಜಿತಃ|

14082021c ನಾತ್ರ ದೋಷೋ ಮಮ ಮತಃ ಕಥಂ ವಾ ಮನ್ಯಸೇ ವಿಭೋ||

⁵⁷ ಪುತ್ರಸ್ತಸ್ಯ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ವಿಭೋ! ಪುತ್ರನು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಮಾನ ಎಂದು ಸ್ತೃತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬಭ್ರುವಾಹನನಿಂದ ನೀನು ಪರಾಜಿತನಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ದೋಷವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ನೀನು ಹೇಗೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೋ?”

14082022a ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತೋ ವಿಜಯಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಬ್ರವೀದಿದಮ್|

14082022c ಸರ್ವಂ ಮೇ ಸುಪ್ರಿಯಂ ದೇವಿ ಯದೇತತ್ಕೃತವತ್ಯಸಿ||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನಾದ ವಿಜಯ ಅರ್ಜುನನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ದೇವಿ! ನೀನು ನಡೆಸಿದುದೆಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಸುಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೇ ಇವೆ!”

14082023a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಧಾಬ್ರವೀತ್ಪುತ್ರಂ ಮಣಿಪೂರೇಶ್ವರಂ ಜಯಃ|

14082023c ಚಿತ್ರಾಂಗದಾಯಾಃ ಶೃಣ್ವಂತ್ಯಾಃ ಕೌರವ್ಯದುಹಿತುಸ್ತಥಾ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಜಯ ಅರ್ಜುನನು ಕೌರವ್ಯಸೊಸೆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಮಗ ಮಣಿಪೂರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

14082024a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯಾಶ್ವಮೇಧಃ ಪರಾಂ ಚೈತ್ರೀಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

14082024c ತತ್ರಾಗಚ್ಛೇಃ ಸಹಾಮಾತ್ಯೋ ಮಾತೃಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತೋ ನೃಪ||

“ಬರುವ ಚೈತ್ರದಲ್ಲಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಅಶ್ವಮೇಧವು ನಡೆಯಲಿದೆ. ನೃಪ! ಅದಕ್ಕೆ ತಾಯಂದಿರಿಬ್ಬರು ಮತ್ತು ಅಮಾತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಬರಬೇಕು.”

14082025a ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಸ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ|

14082025c ಉವಾಚ ಪಿತರಂ ಧೀಮಾನಿದಮಸ್ರಾವಿಲೇಕ್ಷಣಃ||

ಪಾರ್ಥನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಧೀಮಾನ್ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನು
ಕಂಬನಿದುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14082026a ಉಪಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಭವತಃ ಶಾಸನಾದಹಮ್|

14082026c ಅಶ್ವಮೇಧೇ ಮಹಾಯಜ್ಞೇ ದ್ವಿಜಾತಿಪರಿವೇಷಕಃ||

“ಧರ್ಮಜ್ಞ! ನಿನ್ನ ಶಾಸನದಂತೆ ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಶ್ವಮೇಧ
ಮಹಾಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಾನು ದ್ವಿಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಸೇವಕನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

14082027a ಮಮ ತ್ವನುಗ್ರಹಾರ್ಥಾಯ ಪ್ರವಿಶಸ್ವ ಪುರಂ ಸ್ವಕಮ್|

14082027c ಭಾರ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಶತ್ರುಘ್ನ ಮಾ ಭೂತೈಃತ್ರ ವಿಚಾರಣಾ||

ಶತ್ರುಘ್ನ! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ತೋರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ
ಪತ್ನಿಯರಿಬ್ಬರೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನದೇ ಆದ ಈ ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸು.
ಅದರ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಬೇಡ!

14082028a ಉಷಿತ್ವೇಹ ವಿಶಲ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಸುಖಂ ಸ್ವೇ ವೇಶ್ಮನಿ ಪ್ರಭೋ|

14082028c ಪುನರಶ್ವಾನುಗಮನಂ ಕರ್ತಾಸಿ ಜಯತಾಂ ವರ||

ಪ್ರಭೋ! ವಿಜಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನಿನ್ನದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು
ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆದು ನಾಳೆ ಪುನಃ ಅಶ್ವವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ
ಹೋಗಬಹುದು.”

14082029a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತು ಪುತ್ರೇಣ ತದಾ ವಾನರಕೇತನಃ|

14082029c ಸ್ಮಯನ್ಮೋವಾಚ ಕೌಂತೇಯಸ್ತದಾ ಚಿತ್ರಾಂಗದಾಸುತಮ್||

ಪುತ್ರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ವಾನರಕೇತನ ಕೌಂತೇಯನು ಮುಗುಳ್ಳಗುತ್ತಾ
ಚಿತ್ರಾಂಗದ ಸುತ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14082030a ವಿದಿತಂ ತೇ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಥಾ ದೀಕ್ಷಾಂ ಚರಾಮ್ಯಹಮ್|

14082030c ನ ಸ ತಾವತ್ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪುರಂ ತೇ ಪೃಥುಲೋಚನ||

“ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಪೃಥುಲೋಚನ ! ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧನಾಗಿ ನಾನು
ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವೆನ್ನುವುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಆದು
ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರೆ.

14082031a ಯಥಾಕಾಮಂ ಪ್ರಯಾತ್ಯೇಷ ಯಜ್ಞಿಯಶ್ಚ ತುರಂಗಮಃ|

14082031c ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇಽಸ್ತು ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ನ ಸ್ಥಾನಂ ವಿದ್ಯತೇ ಮಮ||

ಯಜ್ಞದ ಈ ಕುದುರೆಯು ಮನಬಂದಂತೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಿದೆ.
ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವೆನ್ನುವುದೂ ಇಲ್ಲ.
ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ !”

14082032a ಸ ತತ್ರ ವಿಧಿವತ್ತೇನ ಪೂಜಿತಃ ಪಾಕಶಾಸನಿಃ|

14082032c ಭಾರ್ಯಾಭ್ಯಾಮಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಃ ಪ್ರಾಯಾದ್ ಭರತಸತ್ತಮಃ||

ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿತನಾದ ಪಾಕಶಾಸನಿ ಭರತಸತ್ತಮನು
ಪತ್ನಿಯಿಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವ ಣಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣೇ

ದ್ವಾಶೀತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣ
ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೩

ಮಾಗಧಪರಾಜಯ

ಜರಾಸಂಧನ ಮಗ ಮೇಘಸಂಧಿಯು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ
ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದುದು (೧-೨೨). ಪರಾಜಿತನಾದ
ಮಾಗಧನನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಕುದುರೆಯನ್ನನ್ನು ಸರಿಸಿ
ಮುಂದುವರೆದುದು (೨೩-೩೦).

14083001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14083001a ಸ ತು ವಾಜೀ ಸಮುದ್ರಾಂತಾಂ ಪರ್ಯೇತ್ಯ ಪೃಥಿವೀಮಿಮಾಮ್|

14083001c ನಿವೃತ್ತೋಽಭಿಮುಖೋ ರಾಜನ್ಯೇನ ನಾಗಾಹ್ವಯಂ ಪುರಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಆ ಕುದುರೆಯಾದರೋ
ಸಮುದ್ರಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ, ಹಿಂದಿರುಗಿ
ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟಿತು.

14083002a ಅನುಗಚ್ಚಂಶ್ಚ ತೇಜಸ್ವೀ ನಿವೃತ್ತೋಽಥ ಕಿರೀಟಭೃತ್|

14083002c ಯದೃಚ್ಚಯಾ ಸಮಾಪೇದೇ ಪುರಂ ರಾಜಗೃಹಂ ತದಾ||

ಕಿರೀಟ ಧಾರೀ ತೇಜಸ್ವೀ ಅರ್ಜುನನೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು

ಹಿಂಬಾಲಿಸಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಅದು ದೈವೇಚ್ಛೆಯಂತೆ
ರಾಜಗೃಹ ಪುರವನ್ನು ತಲುಪಿತು.

14083003a ತಮಭ್ಯಾಶಗತಂ ರಾಜಾ ಜರಾಸಂಧಾತ್ಮಜಾತ್ಮಜಃ|

14083003c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮೇ ಸ್ಥಿತೋ ವೀರಃ ಸಮರಾಯಾಜುಹಾವ ಹ||

ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮನಿರತನಾಗಿದ್ದ ವೀರ ಜರಾಸಂಧನ ಮೊಮ್ಮಗನು⁵⁸ ಅದನ್ನು
ಕಟ್ಟಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದನು.

14083004a ತತಃ ಪುರಾತ್ನ ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ರಥೀ ಧನ್ವೀ ಶರೀ ತಲೀ|

14083004c ಮೇಘಸಂಧಿಃ ಪದಾತಿಂ ತಂ ಧನಂಜಯಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಅನಂತರ ರಥವನ್ನೇರಿ, ಧನುಸ್ಸು-ಶರಗಳನ್ನೂ ಭತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದು
ಮೇಘಸಂಧಿಯು ಪುರದಿಂದ ಹೊರಟು ಪದಾತಿಯಾಗಿದ್ದ
ಧನಂಜಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

14083005a ಆಸಾದ್ಯ ಚ ಮಹಾತೇಜಾ ಮೇಘಸಂಧಿರ್ಧನಂಜಯಮ್|

14083005c ಬಾಲಭಾವಾನ್ಮಹಾರಾಜ ಸ್ತೋವಾಚೇದಂ ನ ಕೌಶಲಾತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಮೇಘಸಂಧಿಯು ಧನಂಜಯನ
ಬಳಿಸಾರಿ ಕೌಶಲವಿಲ್ಲದ ಬಾಲಭಾವದ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14083006a ಕಿಮಯಂ ಚಾರ್ಯತೇ ವಾಜೀ ಸ್ತ್ರೀಮಧ್ಯ ಇವ ಭಾರತ|

14083006c ಹಯಮೇನಂ ಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಯತಸ್ವ ವಿಮೋಕ್ಷಣೇ||

⁵⁸ ಜರಾಸಂಧನ ಮಗ ಸಹದೇವನ ಮಗ ಮೇಘಸಂಧಿ.

“ಭಾರತ! ಇಲ್ಲಿಯ ಪರೇಗೆ ಈ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವಂತಿದೆ! ಈ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಾನು
ಅಪಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೋ!

14083007a ಅದತ್ತಾನುನಯೋ ಯುದ್ಧೇ ಯದಿ ತ್ವಂ ಪಿತೃಭಿರ್ಮಮ|

14083007c ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ತವಾತಿಥ್ಯಂ ಪ್ರಹರ ಪ್ರಹರಾಮಿ ವಾ||

ನನ್ನ ಪಿತೃಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅನುನಯವಾಗಿ
ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಿರಬಹುದು. ನಿನ್ನ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ
ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹರಿಸು ಅಥವಾ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ
ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

14083008a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೈನಂ ಪಾಂಡವಃ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ|

14083008c ವಿಘ್ನಕರ್ತಾ ಮಯಾ ವಾರ್ಯ ಇತಿ ಮೇ ವ್ರತಮಾಹಿತಮ್||

14083009a ಭ್ರಾತ್ರಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠೇನ ನೃಪತೇ ತವಾಪಿ ವಿದಿತಂ ಧ್ರುವಮ್|

14083009c ಪ್ರಹರಸ್ವ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ನ ಮನ್ಯುರ್ವಿದ್ಯತೇ ಮಮ||

ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪಾಂಡವ ಅರ್ಜುನನು ನಗುತ್ತಿರುವನೋ
ಎನ್ನುವಂತೆ ಇಂತೆಂದನು: “ನನ್ನ ಹಿರಿಯಣ್ಣ ನೃಪತಿಯು ಈ
ಕುದುರೆಯ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವರನ್ನು ತಡೆ ಎಂಬ
ವ್ರತವನ್ನು ವಹಿಸಿರುವನು. ಇದು ನಿನಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದೇ
ಇದೆ. ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸು. ನನಗೆ
ಕೋಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ!”

14083010a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಹರತ್ಪೂರ್ವಂ ಪಾಂಡವಂ ಮಗಧೇಶ್ವರಃ|

14083010c ಕಿರನ್ಯರಸಹಸ್ರಾಣಿ ವರ್ಷಾಣೀವ ಸಹಸ್ರದ್ಯುಕ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಗಧೇಶ್ವರನು ಮೊದಲು ಪಾಂಡವನ ಮೇಲೆ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನು ಮಳೆಗರೆಯುವಂತೆ ಸಹಸ್ರ ಶರಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

14083011a ತತೋ ಗಾಂಡೀವಭೃಚ್ಚ್ಚೂರೋ ಗಾಂಡೀವಪ್ರೇಷಿತೈಃ ಶರೈಃ|

14083011c ಚಕಾರ ಮೋಘಾಂಸ್ತಾನ್ಬಾಣಾನಯತ್ನಾದ್ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಗಾಂಡೀವಧಾರೀ ಶೂರ ಅರ್ಜುನನು ಗಾಂಡೀವದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಶರಗಳಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆ ಶರಗಳನ್ನು ನಿರಸನಗೊಳಿಸಿದನು.

14083012a ಸ ಮೋಘಂ ತಸ್ಯ ಬಾಣೌಘಂ ಕೃತ್ವಾ ವಾನರಕೇತನಃ|

14083012c ಶರಾನ್ಮಮೋಚ ಜ್ವಲಿತಾನ್ದೀಪ್ತಾಸ್ಯಾನಿವ ಪನ್ನಗಾನ್||

14083013a ಧ್ವಜೇ ಪತಾಕಾದಂಡೇಷು ರಥಯಂತ್ರೇ ಹಯೇಷು ಚ|

14083013c ಅನ್ಯೇಷು ಚ ರಥಾಂಗೇಷು ನ ಶರೀರೇ ನ ಸಾರಥೌ||

ಅವನ ಬಾಣಸಂಕೀರ್ಣಗಳನ್ನು ನಿರಸನಗೊಳಿಸಿ ವಾನರಕೇತನನು ಪನ್ನಗಗಳಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಮುಖಗಳುಳ್ಳ ಶರಗಳನ್ನು ಅವನ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಸಾರಥಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು - ಧ್ವಜ, ಪತಾಕದಂಡ, ರಥಯಂತ್ರ, ಅನ್ಯ ರಥಾಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

14083014a ಸಂರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಶರೀರೇ ಫಲ್ಗುನಸ್ಯ ಹ|

14083014c ಮನ್ಯಮಾನಃ ಸ್ವವೀರ್ಯಂ ತನ್ಮಾಗಧಃ ಪ್ರಾಹಿಣೋಚ್ಚರಾನ್||

ಪಾರ್ಥ ಫಲ್ಗುನನು ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ಹಾಗೆ ರಕ್ಷಿಸಲು, ತನ್ನ ವೀರ್ಯವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದ ಮಾಗಧನು ಅವನನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

14083015a ತತೋ ಗಾಂಡೀವಭೃಚ್ಚೂರೋ ಮಾಗಧೇನ ಸಮಾಹತಃ|

14083015c ಬಭೌ ವಾಸಂತಿಕ ಇವ ಪಲಾಶಃ ಪುಷ್ಪಿತೋ ಮಹಾನ್||

ಮಾಗಧನಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗಾಂಡೀವಧಾರಿ ಶೂರ ಅರ್ಜುನನು ಆಗ ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಹೂಬಿಟ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಪಲಾಶವೃಕ್ಷದಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು.

14083016a ಅವಧ್ಯಮಾನಃ ಸೋಽಭ್ಯಘ್ನನ್ಮಾಗಧಃ ಪಾಂಡವರ್ಷಭಮ್||

14083016c ತೇನ ತಸ್ಥೌ ಸ ಕೌರವ್ಯ ಲೋಕವೀರಸ್ಯ ದರ್ಶನೇ||

ವಧಿಸದೇ ಇದ್ದ ಪಾಂಡವರ್ಷಭನನ್ನು ಮಾಗಧನು ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಲೋಕವೀರ ಕೌರವ್ಯನ ಎದಿರು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

14083017a ಸವ್ಯಸಾಚೀ ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ವಿಕೃಷ್ಯ ಬಲವದ್ಧನುಃ|

14083017c ಹಯಾಂಶ್ಚ ಕಾರ ನಿರ್ದೇಹಾನ್ಸಾರಥೇಶ್ಚ ಶಿರೋಽಹರತ್||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯಾದರೋ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಸೆಳೆದು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಸಾರಥಿಯ ಶಿರವನ್ನು

ಅಪಹರಿಸಿದನು.

14083018a ಧನುಶ್ಚಾಸ್ಯ ಮಹಚ್ಚಿತ್ರಂ ಕ್ಷುರೇಣ ಪ್ರಚಕರ್ತ ಹ|

14083018c ಹಸ್ತಾವಾಪಂ ಪತಾಕಾಂ ಚ ದ್ವಜಂ ಚಾಸ್ಯ ನೃಪಾತಯತ್||

ಕ್ಷುರದಿಂದ ಅವನ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದ ಮಹಾ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ
ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಅವನ ಹಸ್ತಾವಾಪವನ್ನೂ, ಪತಾಕೆ-ಧ್ವಜಗಳನ್ನೂ
ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದನು.

14083019a ಸ ರಾಜಾ ವ್ಯಥಿತೋ ವ್ಯಶ್ವೋ ವಿಧನುರ್ಹತಸಾರಥಿಃ|

14083019c ಗದಾಮಾದಾಯ ಕೌಂತೇಯಮಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗವಾನ್||

ಕುದುರೆಗಳನ್ನು, ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ವ್ಯಥಿತನಾದ ರಾಜಾ ಮೇಘಸಂಧಿಯು ಗದೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು
ಅದನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಕೌಂತೇಯನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

14083020a ತಸ್ಯಾಪತತ ಏವಾಶು ಗದಾಂ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತಾಮ್|

14083020c ಶರೈಶ್ಚ ಕರ್ತ ಬಹುಧಾ ಬಹುಭಿರ್ಗೃಧ್ರವಾಜಿತ್ಯೈಃ||

ಬೀಳುವುದರೊಳಗೇ ಆ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತ ಗದೆಯನ್ನು ಅರ್ಜುನನು
ಗೃಧ್ರರೈಕೈಗಳುಳ್ಳ ಅನೇಕ ಶರಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಚೂರುಗಳನ್ನಾಗಿ
ತುಂಡರಿಸಿದನು.

14083021a ಸಾ ಗದಾ ಶಕಲೀಭೂತಾ ವಿಶೀರ್ಣಮಣಿಬಂಧನಾ|

14083021c ವ್ಯಾಲೀ ನಿರ್ಮುಚ್ಯಮಾನೇವ ಪಪಾತಾಸ್ಯ ಸಹಸ್ರಧಾ||

ಮಣಿಬಂಧನವು ಒಡೆದು ಆ ಗದೆಯು ಸಹಸ್ರ ಚುರುಗಳಾಗಿ
ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಣ್ಣುಸರ್ಪವು ನುಸುಳುವಂತೆ ನುಸುಳಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

14083022a ವಿರಥಂ ತಂ ವಿಧನ್ವಾನಂ ಗದಯಾ ಪರಿವರ್ಜಿತಮ್|

14083022c ನೈಚ್ಚಿತ್ತಾಡಯಿತುಂ ಧೀಮಾನರ್ಜುನಃ ಸಮರಾಗ್ರಣೀಃ||

ವಿರಥನೂ, ಧನುಸ್ಸು-ಗದೆಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತನೂ ಆಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನು
ಸಮರಾಗ್ರಣಿ ಧೀಮಾನ್ ಅರ್ಜುನನು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಹರಿಸಲು
ಇಚ್ಛಿಸಲಿಲ್ಲ.

14083023a ತತ ಏನಂ ವಿಮನಸಂ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮೇ ಸಮಾಸ್ಥಿತಮ್|

14083023c ಸಾಂತ್ವಪೂರ್ವಮಿದಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ಕಪಿಕೇತನಃ||

ಹೀಗೆ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ವಿಮನಸ್ಕನಾಗಿದ್ದ
ಅವನಿಗೆ ಕಪಿಕೇತನ ಅರ್ಜುನನು ಸಾಂತ್ವಪೂರ್ವಕ ಈ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14083024a ಪರ್ಯಾಪ್ತಃ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮೋಽಯಂ ದರ್ಶಿತಃ ಪುತ್ರ ಗಮ್ಯತಾಮ್|

14083024c ಬಹ್ವೇತತ್ಸಮರೇ ಕರ್ಮ ತವ ಬಾಲಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವ||

“ಮಗೂ ಪಾರ್ಥಿವ! ನೀನು ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು
ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುವೆ! ಬಾಲಕನಾದ ನೀನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗಿರುವೆ! ಹಿಂದಿರುಗು!

14083025a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯ ಸಂದೇಶೋ ನ ಹಂತವ್ಯಾ ನೃಪಾ ಇತಿ|

14083025c ತೇನ ಜೀವಸಿ ರಾಜಂಸ್ವ ಮಪರಾದ್ಧೋಽಪಿ ಮೇ ರಣೇ||

ರಾಜನ್! ನೃಪರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಾರದೆಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ
ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ನೀನು
ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿದ್ದರೂ ಜೀವದಿಂದ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ!”

14083026a ಇತಿ ಮತ್ವಾ ಸ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರತ್ಯಾದಿಷ್ಟಂ ಸ್ಮ ಮಾಗಧಃ|

14083026c ತಥ್ಯಮಿತ್ಯವಗಮ್ಭೈನಂ ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಪ್ರತ್ಯಪೂಜಯತ್||

ಆಗ ಮಾಗಧನು ತಾನು ಅರ್ಜುನನಿಂದ ನಿರಾಕೃತನಾದನೆಂದು ತಿಳಿದು
ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ
ಪೂಜಿಸಿದನು.

14083027a ತಮರ್ಜುನಃ ಸಮಾಶ್ವಾಸ್ಯ ಪುನರೇವೇದಮಬ್ರವೀತ್|

14083027c ಆಗಂತವ್ಯಂ ಪರಾಂ ಚೈತ್ರೀಮಶ್ವಮೇಧೇ ನೃಪಸ್ಯ ನಃ||

ಅರ್ಜುನನು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಪುನಃ ಇದನ್ನು
ಹೇಳಿದನು: “ಬರುವ ಚೈತ್ರದಲ್ಲಿ ನೃಪನ ಅಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ನೀನು
ಬರಬೇಕು!”

14083028a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತಥೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ತಂ ಹಯಮ್||

14083028c ಫಲ್ಗುನಂ ಚ ಯುಧಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವಿಧಿವತ್ಸಹದೇವಜಃ||

ಇದಕ್ಕೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಹದೇವನ ಮಗ
ಮೇಘಸಂಧಿಯು ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಯೋಧಶ್ರೇಷ್ಠ ಫಲ್ಗುನನನ್ನು

ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದನು.

14083029a ತತೋ ಯಥೇಷ್ಟಮಗಮತ್ತುನರೇವ ಸ ಕೇಸರೀ|

14083029c ತತಃ ಸಮುದ್ರತೀರೇಣ ವಂಗಾನ್ಪುಂಡ್ರಾನ್ಸಕೇರಲಾನ್||

14083030a ತತ್ರ ತತ್ರ ಚ ಭೂರೀಣಿ ಮ್ಲೇಚ್ಛಸೈನ್ಯಾನ್ಯನೇಕಶಃ|

14083030c ವಿಜಿಗ್ಮೇ ಧನುಷಾ ರಾಜನ್ಗಾಂಡೀವೇನ ಧನಂಜಯಃ||

ಅನಂತರ ಆ ಕುದುರೆಯು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಪುನಃ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿತು. ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ವಂಗ-ಪುಂಡ್ರ-ಕೇರಳಗಳಿಗೆ ಸಂಚರಿಸಿತು. ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಧನಂಜಯನು ತನ್ನ ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಗೆದ್ದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣೇ
ಮಾಗಧಪರಾಜಯೇ ತ್ರ್ಯಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣೇ
ಮಾಗಧಪರಾಜಯ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೪

ಏಕಲವ್ಯಸುತ ಪರಾಜಯ

ಅರ್ಜುನನು ಶಿಶುಪಾಲನ ಮಗ ಶರಭನಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು,
ಮುಂದುವರೆದು ದಶಾರ್ಣದೇಶದ ಚಿತ್ರಾಂಗದನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ,
ನಿಷಾದರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಏಕಲವ್ಯನ ಮಗನನ್ನು

ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ, ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ವೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ
ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಗಾಂಧಾರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದುದು (೧-೧೯).

14084001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14084001a ಮಾಗಧೇನಾರ್ಚಿತೋ ರಾಜನ್ಪಾಂಡವಃ ಶ್ವೇತವಾಹನಃ|

14084001c ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಮಾಸ್ಥಾಯ ಚಾರಯಾಮಾಸ ತಂ ಹಯಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಶ್ವೇತವಾಹನ ಪಾಂಡವನು
ಮಾಗಧನಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ದಕ್ಷಿಣದಿಶೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋದನು.

14084002a ತತಃ ಸ ಪುನರಾವೃತ್ಯ ಹಯಃ ಕಾಮಚರೋ ಬಲೀ|

14084002c ಆಸಸಾದ ಪುರೀಂ ರಮ್ಯಾಂ ಚೇದೀನಾಂ ಶುಕ್ತಿಸಾಹ್ವಯಾಮ್||

ಅನಂತರ ಆ ಬಲಶಾಲೀ ಕಾಮಚರ ಕುದುರೆಯು ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಿ
ಚೇದಿಯರ ರಮ್ಯ ಪುರಿ ಶುಕ್ತಿಪುರವನ್ನು ತಲುಪಿತು.

14084003a ಶರಭೇಣಾರ್ಚಿತಸ್ತತ್ರ ಶಿಶುಪಾಲಾತ್ಮಜೇನ ಸಃ|

14084003c ಯುದ್ಧಪೂರ್ವೇಣ ಮಾನೇನ ಪೂಜಯಾ ಚ ಮಹಾಬಲಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಶಿಶುಪಾಲನ ಮಗ ಮಹಾಬಲ ಶರಭನು ಯುದ್ಧಮಾಡದೇ
ಅವನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದನು.

14084004a ತತ್ರಾರ್ಚಿತೋ ಯಯೌ ರಾಜಂಸ್ತದಾ ಸ ತುರಗೋತ್ತಮಃ|

14084004c ಕಾಶೀನಂಧ್ರಾನ್ಮೋಸಲಾಂಶ್ಚ ಕಿರಾತಾನಥ ತಂಗಣಾನ್||

ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆಯು ಕಾಶೀ,
ಆಂಧ್ರ, ಕೋಸಲ, ಕಿರಾತ ಮತ್ತು ತಂಗಣ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿತು.

14084005a ತತ್ರ ಪೂಜಾಂ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ಸ ಪಾಂಡವಃ|

14084005c ಪುನರಾವೃತ್ಯ ಕೌಂತೇಯೋ ದಶಾರ್ಣಾನಗಮತ್ತದಾ||

ಅಲ್ಲಿ ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪಾಂಡವ
ಕೌಂತೇಯನು ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಿ ದಶಾರ್ಣದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

14084006a ತತ್ರ ಚಿತ್ರಾಂಗದೋ ನಾಮ ಬಲವಾನ್ವಸುಧಾಧಿಪಃ|

14084006c ತೇನ ಯುದ್ಧಮಭೂತ್ತಸ್ಯ ವಿಜಯಸ್ಯಾತಿಭೈರವಮ್||

ಅಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬಲವಾನ್ ವಸುಧಾಧಿಪನೊಡನೆ
ವಿಜಯ ಅರ್ಜುನನ ಅತಿಭೈರವ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

14084007a ತಂ ಚಾಪಿ ವಶಮಾನೀಯ ಕಿರೀಟೀ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ|

14084007c ನಿಷಾದರಾಜ್ಞೋ ವಿಷಯಮೇಕಲವ್ಯಸ್ಯ ಜಗ್ಮಿವಾನ್||

ಅವನನ್ನು ಕೂಡ ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ ಪುರುಷರ್ಷಭ ಕಿರೀಟಿಯು
ನಿಷಾದರಾಜ ಏಕಲವ್ಯನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

14084008a ಏಕಲವ್ಯಸುತಶ್ಚೈನಂ ಯುದ್ಧೇನ ಜಗ್ಮುಹೇ ತದಾ|

14084008c ತತಶ್ಚಕ್ರೇ ನಿಷಾದೈಃ ಸ ಸಂಗ್ರಾಮಂ ರೋಮಹರ್ಷಣಮ್||

ಏಕಲವ್ಯನ ಮಗನು ಅವನನ್ನು ಆಗ ಯುದ್ಧದ ಮೂಲಕವೇ
ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನು. ನಿಷಾದನೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಜುನನು ರೋಮಾಂಚಕಾರೀ

ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು.

14084009a ತತಸ್ತಮಪಿ ಕೌಂತೇಯಃ ಸಮರೇಷ್ಟಪರಾಜಿತಃ|

14084009c ಜಿಗಾಯ ಸಮರೇ ವೀರೋ ಯಜ್ಞವಿಘ್ನಾರ್ಥಮುದ್ಯತಮ್||

ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೋಲನ್ನೇ ಹೊಂದದಿದ್ದ ವೀರ ಕೌಂತೇಯನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದನು.

14084010a ಸ ತಂ ಜಿತ್ವಾ ಮಹಾರಾಜ ನೈಷಾದಿಂ ಪಾಕಶಾಸನಿಃ|

14084010c ಅರ್ಚಿತಃ ಪ್ರಯಯೌ ಭೂಯೋ ದಕ್ಷಿಣಂ ಸಲಿಲಾರ್ಣವಮ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ನೈಷಾದಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅವನಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪಾಕಶಾಸನಿಯು ಪುನಃ ದಕ್ಷಿಣಸಮುದ್ರದ ತೀರಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

14084011a ತತ್ರಾಪಿ ದ್ರವಿಡೈರಂದ್ರೈ ರೌದ್ರೈರ್ಮಾಹಿಷಕೈರಪಿ|

14084011c ತಥಾ ಕೋಲ್ಲಗಿರೇಯೈಶ್ಚ ಯುದ್ಧಮಾಸೀತ್ಕಿರೀಟಿನಃ||

ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದ್ರವಿಡ, ಅಂದ್ರ, ರೌದ್ರ, ಮಾಹಿಷಕರು ಮತ್ತು ಕೋಲ್ಲಗಿರಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಕಿರೀಟಿಯ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

14084012a ತುರಗಸ್ಯ ವಶೇನಾಥ ಸುರಾಷ್ಟ್ರಾ ನಭಿತೋ ಯಯೌ|

14084012c ಗೋಕರ್ಣಮಪಿ ಚಾಸಾದ್ಯ ಪ್ರಭಾಸಮಪಿ ಜಗ್ಮಿವಾನ್||

ಕುದುರೆಯ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಅವನು ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಗೋಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಹೋದನು.

14084013a ತತೋ ದ್ವಾರವತೀಂ ರಮ್ಯಾಂ ವೃಷ್ಟಿವೀರಾಭಿರಕ್ಷಿತಾಮ್|

14084013c ಆಸಸಾದ ಹಯಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಕುರುರಾಜಸ್ಯ ಯಜ್ಞಿಯಃ||

ಅನಂತರ ಕುರುರಾಜನ ಯಜ್ಞದ ಆ ಶ್ರೀಮಂತ ಕುದುರೆಯು
ವೃಷ್ಟಿವೀರರಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ರಮ್ಯ ದ್ವಾರವತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿತು.

14084014a ತಮುನ್ಮಥ್ಯ ಹಯಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಯಾದವಾನಾಂ ಕುಮಾರಕಾಃ|

14084014c ಪ್ರಯಯುಸ್ತಾಂಸ್ತದಾ ರಾಜನ್ಸುಗ್ರಸೇನೋ ನೃವಾರಯತ್||

ರಾಜನ್ ! ಯಾದವ ಕುಮಾರರು ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲು
ಮುಂದೆಬಂದಾಗ ಉಗ್ರಸೇನನು ಅವರನ್ನು ತಡೆದನು.

14084015a ತತಃ ಪುರ್ಯಾ ವಿನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ವೃಷ್ಟ್ಯಂಧಕಪತಿಸ್ತದಾ|

14084015c ಸಹಿತೋ ವಸುದೇವೇನ ಮಾತುಲೇನ ಕಿರೀಟಿನಃ||

ಆಗ ವೃಷ್ಟಿ-ಅಂಧಕರ ರಾಜನು, ಕಿರೀಟಿಯ ಸೋದರ ಮಾವ
ವಸುದೇವನೊಂದಿಗೆ ಪುರದಿಂದ ಹೊರಬಂದನು.

14084016a ತೌ ಸಮೇತ್ಯ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವಿಧಿವತ್ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕಮ್|

14084016c ಪರಯಾ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪೂಜಯಾ ಸಮವಸ್ಥಿತೌ||

14084016E ತತಸ್ತಾಭ್ಯಾಮನುಜ್ಞಾತೋ ಯಯೌ ಯೇನ ಹಯೋ ಗತಃ||

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ
ಪರಮ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರಿಂದ
ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅರ್ಜುನನು ಕುದುರೆಯು ಎಲ್ಲಿಗೆ

ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು.

14084017a ತತಃ ಸ ಪಶ್ಚಿಮಂ ದೇಶಂ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ತದಾ ಹಯಃ|

14084017c ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಚರತ್ ಸ್ಥೀತಂ ತತಃ ಪಂಚನದಂ ಯಯೌ||

ಬಳಿಕ ಆ ಕುದುರೆಯು ಸಮುದ್ರದ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಪಂಚನದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

14084018a ತಸ್ಮಾದಪಿ ಸ ಕೌರವ್ಯ ಗಾಂಧಾರವಿಷಯಂ ಹಯಃ|

14084018c ವಿಚಚಾರ ಯಥಾಕಾಮಂ ಕೌಂತೇಯಾನುಗತಸ್ತದಾ||

ಕೌರವ್ಯ! ಗಾಂಧಾರದೇಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕೌಂತೇಯನಿಂದ ಹಿಂಬಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಕುದುರೆಯು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿತು.

14084019a ತತ್ರ ಗಾಂಧಾರರಾಜೇನ ಯುದ್ಧಮಾಸೀನ್ಮಹಾತ್ಮನಃ|

14084019c ಘೋರಂ ಶಕುನಿಪುತ್ರೇಣ ಪೂರ್ವವೈರಾನುಸಾರಿಣಾ||

ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವೈರವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಕುನಿಯ ಮಗ ಗಾಂಧಾರರಾಜನೊಡನೆ ಮಹಾತ್ಮ ಅರ್ಜುನನ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣೇ
ಚತುರಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣ

೮೫

ಗಾಂಧಾರಪರಾಜಯ

ಶಕುನಿಯ ಮಗನು ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದುದು (೧-೧೮).
ಸೇನೆಯು ಪರಾಜಯಗೊಳ್ಳಲು ಶಕುನಿಯ ಪತ್ನಿಯು ಶರಣಾಗತಳಾಗಿ
ಬಂದುದು (೧೯-೨೩).

14085001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14085001a ಶಕುನೇಸ್ತು ಸುತೋ ವೀರೋ ಗಾಂಧಾರಾಣಾಂ ಮಹಾರಥಃ|

14085001c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ಗುಡಾಕೇಶಂ ಸೈನ್ಯೇನ ಮಹತಾ ವೃತಃ|

14085001e ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವರಥಪೂರ್ಣೇನ ಪತಾಕಾಧ್ವಜಮಾಲಿನಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಕುನಿಯ ಮಗ, ಗಾಂಧಾರರ ವೀರ
ಮಹಾರಥನು ಪತಾಕ-ಧ್ವಜ-ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಗೊಂಡ ಆನೆ-
ಕುದುರೆ-ರಥಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಮಹಾ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ
ಗುಡಾಕೇಶ ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

14085002a ಅಮೃಷ್ಯಮಾಣಾಸ್ತೇ ಯೋಧಾ ನೃಪತೇಃ ಶಕುನೇರ್ವ ಧರ್ಮೋ|

14085002c ಅಭ್ಯಯಃ ಸಹಿತಾಃ ಪಾರ್ಥಂ ಪ್ರಗೃಹೀತಶರಾಸನಾಃ||

ನೃಪತಿ ಶಕುನಿಯ ವಧೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಆ ಯೋಧರು
ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಂದಾಗಿ ಪಾರ್ಥನನ್ನು

ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

14085003a ತಾನುವಾಚ ಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಬೀಭತ್ಸುರಪರಾಜಿತಃ|

14085003c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯ ವಚನಂ ನ ಚ ತೇ ಜಗ್ಯಹುರ್ಹಿತಮ್||

ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಅಪರಾಜಿತ ಬೀಭತ್ಸುವು ಅವರಿಗೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.

14085004a ವಾಯ್‌ಮಾಣಾಸ್ತು ಪಾರ್ಥೇನ ಸಾಂತ್ವಪೂರ್ವಮಮರ್ಷಿತಾಃ|

14085004c ಪರಿವಾಯ್‌ ಹಯಂ ಜಗ್ಮುಸ್ತತಶ್ಚುಕ್ರೋಧ ಪಾಂಡವಃ||

ಪಾರ್ಥನು ಸಾಂತ್ವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ತಡೆದರೂ ಕುಪಿತರಾದ ಅವರು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು. ಆಗ ಪಾಂಡವನು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೋಧಿತನಾದನು.

14085005a ತತಃ ಶಿರಾಂಸಿ ದೀಪ್ತಾಗ್ರೈಸ್ತೇಷಾಂ ಚಿಚ್ಛೇದ ಪಾಂಡವಃ|

14085005c ಕ್ಷುರೈರ್ಗಾಂಡೀವನಿರ್ಮುಕ್ತೈರ್ನಾ ತಿಯತ್ನಾದಿವಾರ್ಜುನಃ||

ಪಾಂಡವ ಅರ್ಜುನನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನಪಡದೇ ಗಾಂಡೀವದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷುರಗಳಿಂದ ಅವರ ಶಿರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

14085006a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಹಯಮುತ್ಸುಜ್ಯ ಸಂಭ್ರಮಾತ್|

14085006c ನೈವರ್ತಂತ ಮಹಾರಾಜ ಶರವರ್ಷಾರ್ದಿತಾ ಭೃಶಮ್||

ಪಾರ್ಥನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಶರಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ

ಗಾಯಗೊಂಡು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು
ಪಲಾಯನಗೈದರು.

14085007a ವಿತುಡ್ಯಮಾನಸ್ತೈಶ್ಚಾಪಿ ಗಾಂಧಾರೈಃ ಪಾಂಡವರ್ಷಭಃ|

14085007c ಆದಿಶ್ಯಾದಿಶ್ಯ ತೇಜಸ್ವೀ ಶಿರಾಂಸ್ಯೇಷಾಂ ನ್ಯಪಾತಯತ್||

ಗಾಂಧಾರರು ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪಾಂಡವರ್ಷಭ ತೇಜಸ್ವೀ
ಅರ್ಜುನನು ಅವರನ್ನು ಕರೆ ಕರೆದು ಶಿರಗಳನ್ನು ಕೆರಗುರುಳಿಸಿದನು.

14085008a ವಧ್ಯಮಾನೇಷು ತೇಷ್ವಾಜೌ ಗಾಂಧಾರೇಷು ಸಮಂತತಃ|

14085008c ಸ ರಾಜಾ ಶಕುನೇಃ ಪುತ್ರಃ ಪಾಂಡವಂ ಪ್ರತ್ಯವಾರಯತ್||

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರರು ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರಲು ಶುಕುನಿಯ
ಮಗ ರಾಜನು ಪಾಂಡವನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

14085009a ತಂ ಯುಧ್ಯಮಾನಂ ರಾಜಾನಂ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್|

14085009c ಪಾರ್ಥೋಽಬ್ರವೀನ್ನ ಮೇ ವಧ್ಯಾ ರಾಜಾನೋ ರಾಜಶಾಸನಾತ್|

14085009e ಅಲಂ ಯುದ್ಧೇನ ತೇ ವೀರ ನ ತೇಽಸ್ತದ್ಯ ಪರಾಜಯಃ||

ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನಿಗೆ
ಪಾರ್ಥನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜಶಾಸನದಂತೆ ನಾನು ರಾಜರನ್ನು
ವಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ! ವೀರ! ನಿನ್ನ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು! ಇಂದು ನೀನು
ಪರಾಜಯಗೊಳ್ಳುವೆ!”

14085010a ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತದನಾದೃತ್ಯ ವಾಕ್ಯಮಜ್ಞಾನಮೋಹಿತಃ|

14085010c ಸ ಶಕ್ರಸಮಕರ್ಮಾಣಮವಾಕಿರತ ಸಾಯಕೈಃ||

ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾಗಿದ್ದ ಶಕುನಿಯ ಮಗನು ಈ ಮಾತನ್ನು
ಅನಾದರಿಸಿ, ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ರನ ಸಮನಾದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು
ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಮುಸುಕಿದನು.

14085011a ತಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಃ ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣಮರ್ಥ ಚಂದ್ರೇಣ ಪತ್ರಿಣಾ|

14085011c ಅಪಾಹರದಸಂಭ್ರಾಂತೋ ಜಯದ್ರಥಶಿರೋ ಯಥಾ||

ಗಾಭರಿಗೊಳ್ಳದೇ ಪಾರ್ಥನು ಅರ್ಥಚಂದ್ರದ ಪತ್ರಿಯಿಂದ
ಜಯದ್ರಥನ ಶಿರವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವನ ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣವನ್ನು
ಅಪಹರಿಸಿದನು.

14085012a ತದ್ಧೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಸ್ಮಯಂ ಜಗ್ಮುರ್ಗಾಂಧಾರಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ತೇ|

14085012c ಇಚ್ಛತಾ ತೇನ ನ ಹತೋ ರಾಜೇತ್ಯಪಿ ಚ ತೇ ವಿದುಃ||

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಂಧಾರರು ಎಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡರು.
ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಅವನು ರಾಜನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲವೆಂದು
ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

14085013a ಗಾಂಧಾರರಾಜಪುತ್ರಸ್ತು ಪಲಾಯನಕೃತಕ್ಷಣಃ|

14085013c ಬಭೌ ತೈರೇವ ಸಹಿತಸ್ತಸೈಃ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗೈರಿವ||

ಗಾಂಧಾರರಾಜನ ಪುತ್ರನಾದರೋ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದನು.
ಸಿಂಹವನ್ನು ಕಂಡು ಬೆದರಿದ ಕ್ಷುದ್ರ ಮೃಗಗಳಂತೆ ಅನೇಕರು

ಪಲಾಯನಗೈಯುತ್ತಿದ್ದರು.

14085014a ತೇಷಾಂ ತು ತರಸಾ ಪಾರ್ಥಸ್ತತ್ರೈವ ಪರಿಧಾವತಾಮ್|

14085014c ವಿಜಹಾರೋತ್ತಮಾಂಗಾನಿ ಭಲ್ಲೈಃ ಸಂನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಕೂಡಲೇ ಪಾರ್ಥನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಭಲ್ಲಗಳಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರ
ಶಿರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸತೊಡಗಿದನು.

14085015a ಉಚ್ಚೈತಾಂಸ್ತು ಭುಜಾನ್ಕೇ ಚಿನ್ನಾಬುಧ್ಯಂತ ಶರೈರ್ಹೃತಾನ್|

14085015c ಶರೈರ್ಗಾಂಡೀವನಿರ್ಮುಕ್ತೈಃ ಪೃಥುಭಿಃ ಪಾರ್ಥಚೋದಿತೈಃ||

ಪಾರ್ಥನು ಗಾಂಡೀವದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಶರಗಳಿಂದ ಭುಜಗಳು
ತುಂಡಾಗಿದ್ದುದೂ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

14085016a ಸಂಭ್ರಾಂತನರನಾಗಾಶ್ವಮಥ ತದ್ವಿದ್ವೃತಂ ಬಲಮ್|

14085016c ಹತವಿಧ್ವಸ್ತಭೂಯಿಷ್ಯಮಾವರ್ತತ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

ಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡ ಪದಾತಿಗಳು, ಆನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳ ಆ ಬಲವು
ಪಲಾಯನಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಹತವಾಗದೇ ಉಳಿದವರು ಪುನಃ
ಪುನಃ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಆಕ್ರಮಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14085017a ನ ಹ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ವೀರಸ್ಯ ಕೇ ಚಿದಗ್ರೇಽಗ್ರ್ಯಕರ್ಮಣಃ|

14085017c ರಿಪವಃ ಪಾತ್ಯಮಾನಾ ವೈ ಯೇ ಸಹೇಯುರ್ಮಹಾಶರಾನ್||

ಆದರೆ ಮಹಾಶರಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳು ಕೆಳಗುರುಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ
ಅಗ್ರ್ಯಕರ್ಮಿ ವೀರ ಅರ್ಜುನನ ಮುಂದೆ ಅವರ್ಯಾರೂ ಹೆಚ್ಚುಹೊತ್ತು

ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

14085018a ತತೋ ಗಾಂಧಾರರಾಜಸ್ಯ ಮಂತ್ರಿವೃದ್ಧಪುರಃಸರಾ|

14085018c ಜನನೀ ನಿಯಯೌ ಭೀತಾ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯಾಘ್ಯಮುತ್ತಮಮ್||

ಆಗ ಗಾಂಧಾರರಾಜನ ಜನನಿಯು ಭೀತಳಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನೂ
ವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಉತ್ತಮ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಗರಿಂದ ಹೊರಬಂದಳು.

14085019a ಸಾ ನೃವಾರಯದವ್ಯಗ್ರಾ ತಂ ಪುತ್ರಂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಮ್|

14085019c ಪ್ರಸಾದಯಾಮಾಸ ಚ ತಂ ಜಿಷ್ಣುಮಕ್ಲಿಷ್ಟಕಾರಿಣಮ್||

ಅವ್ಯಗ್ರಳಾಗಿದ್ದ ಅವಳು ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಮಗನನ್ನು ತಡೆದಳು ಮತ್ತು
ಅಕ್ಲಿಷ್ಟಕಾರಿ ಜಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದಳು.

14085020a ತಾಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಕೌಂತೇಯಃ ಪ್ರಸಾದಮಕರೋತ್ತದಾ|

14085020c ಶಕುನೇಶ್ಚಾಪಿ ತನಯಂ ಸಾಂತ್ವಯನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್||

ಅವಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಕೌಂತೇಯನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು ಮತ್ತು ಶಕುನಿಯ
ಮಗನನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತಾ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14085021a ನ ಮೇ ಪ್ರಿಯಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯತ್ತೇ ಬುದ್ಧಿರಿಯಂ ಕೃತಾ|

14085021c ಪ್ರತಿಯೋದ್ಧಮಮಿತ್ರಘ್ನ ಭ್ರಾತೃವತ್ವಂ ಮಮಾನಘ||

“ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಅಮಿತ್ರಘ್ನ ! ಅನಘ ! ನನ್ನೊಡನೆ

ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿನ್ನ ಈ ಬುದ್ಧಿಯು ನನಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ನನ್ನ ಸೋದರನೇ ಆಗಿರುವೆ!

14085022a ಗಾಂಧಾರೀಂ ಮಾತರಂ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಕೃತೇನ ಚ|

14085022c ತೇನ ಜೀವಸಿ ರಾಜಂಸ್ತ್ವಂ ನಿಹತಾಸ್ತ್ವನುಗಾಸ್ತವ||

ರಾಜನ್! ಮಾತೆ ಗಾಂಧಾರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಜೀವದಿಂದ ಉಳಿಸಿದ್ದೇನೆ.

14085023a ಮೈವಂ ಭೂಃ ಶಾಮ್ಯತಾಂ ವೈರಂ ಮಾ ತೇ ಭೂದ್ಭುಧ್ಧಿರಿದೃಶೀ|

14085023c ಆಗಂತವ್ಯಂ ಪರಾಂ ಚೈತ್ರೀಮಶ್ವಮೇಧೇ ನೃಪಸ್ಯ ನಃ||

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೀಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ! ವೈರವು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಉಪಶಮನಗೊಳ್ಳಲಿ! ಬರುವ ಚೈತ್ರದಲ್ಲಾಗುವ ನೃಪನ ಅಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು.””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣೇ
ಶಕುನಿಪುತ್ರಪರಾಜಯೇ ಪಂಚಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾನುಸರಣೇ
ಶಕುನಿಪುತ್ರಪರಾಜಯ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೬

ಯಜ್ಞಾಯತನಿರ್ಮಾಣ

ಕುದುರೆಯೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಜುನನು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಭೀಮಸೇನನು ಯಜ್ಞವಾಟಕೆಯನ್ನು
ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದುದು (೧-೨೧). ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ದ್ವಿಜರ ಆಗಮನ (೨೨-೨೬).

14086001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14086001a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾನುಯಯೌ ಪಾರ್ಥೋ ಹಯಂ ತಂ ಕಾಮಚಾರಿಣಮ್|

14086001c ನೈವರ್ತತ ತತೋ ವಾಜೀ ಯೇನ ನಾಗಾಹ್ವಯಂ ಪುರಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪಾರ್ಥನು ಕಾಮಚಾರಿಣ
ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೊರಟನು. ಆಗ ಆ ಕುದುರೆಯು
ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿತು.

14086002a ತಂ ನಿವೃತ್ತಂ ತು ಶುಶ್ರಾವ ಚಾರೇಣೈವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14086002c ಶ್ರುತ್ವಾರ್ಜುನಂ ಕುಶಲಿನಂ ಸ ಚ ಹೃಷ್ಟಮನಾಭವತ್||

ಚಾರರ ಮೂಲಕ ಕುದುರೆಯು ಹಿಂದಿರುಗಿದುದನ್ನೂ ಅರ್ಜುನನು
ಕುಶಲಿಯಾಗಿರುವನು ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ಹರ್ಷಿತನಾದನು.

14086003a ವಿಜಯಸ್ಯ ಚ ತತ್ಕರ್ಮ ಗಾಂಧಾರವಿಷಯೇ ತದಾ|

14086003c ಶ್ರುತ್ವಾನೈಷು ಚ ದೇಶೇಷು ಸ ಸುಪ್ರೀತೋಽಭವನ್ಮುಪಃ||

ಗಾಂಧಾರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯನ ಆ
ಕರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ನೃಪನು ಸುಪ್ರೀತನಾದನು.

14086004a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ದ್ವಾದಶೀಂ ಮಾಘಪಾಕ್ಷಿಕೀಮ್|

14086004c ಇಷ್ಟಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ನಕ್ಷತ್ರಂ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

14086005a ಸಮಾನಾಯ್ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸರ್ವಾನ್ಭ್ರಾತೃನ್ಮಹಾಮನಾಃ|

14086005c ಭೀಮಂ ಚ ನಕುಲಂ ಚೈವ ಸಹದೇವಂ ಚ ಕೌರವಃ||

ಆಗ ಅದು ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ
ದ್ವಾದಶಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಕೌರವ ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳೂ ಮಹಾಮನಸ್ವಿಗಳೂ ಆದ ಎಲ್ಲ
ಸಹೋದರರನ್ನೂ - ಭೀಮ, ನಕುಲ, ಸಹದೇವರನ್ನು - ಕರೆಯಿಸಿದನು.

14086006a ಪ್ರೋವಾಚೇದಂ ವಚಃ ಕಾಲೇ ತದಾ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ವರಃ|

14086006c ಆಮಂತ್ರ್ಯ ವದತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭೀಮಂ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಮ್||

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮತ್ತು ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಿ ಭೀಮನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಈ
ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14086007a ಆಯಾತಿ ಭೀಮಸೇನಾಸೌ ಸಹಾಶ್ವೇನ ತವಾನುಜಃ|

14086007c ಯಥಾ ಮೇ ಪುರುಷಾಃ ಪ್ರಾಹುರ್ಯೇ ಧನಂಜಯಸಾರಿಣಃ||

“ಭೀಮಸೇನ! ಇಗೋ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನು ಕುದುರೆಯೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
ಇದನ್ನು ಧನಂಜಯನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಪುರುಷರು
ಮೊದಲಾಗಿ ಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

14086008a ಉಪಸ್ಥಿತಶ್ಚ ಕಾಲೋಽಯಮಭಿತೋ ವರ್ತತೇ ಹಯಃ|

14086008c ಮಾಫೀ ಚ ಪೌರ್ಣಮಾಸೀಯಂ ಮಾಸಃ ಶೇಷೋ ವೃಕೋದರ||

ಕುದುರೆಯೂ ಕೂಡ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ವೃಕೋದರ! ಇದು ಮಾಘದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ.

14086009a ತತ್ತ್ವಸ್ಥಾಪ್ಯಂತು ವಿದ್ವಾಂಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವೇದಪಾರಗಾಃ|

14086009c ವಾಜಿಮೇಧಾರ್ಥಸಿದ್ಧರ್ಥಂ ದೇಶಂ ಪಶ್ಯಂತು ಯಜ್ಞಿಯಮ್||

ಆದುದರಿಂದ ವೇದಪಾರಗ ವಿದ್ವಾಂಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಬೇಕು. ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.”

14086010a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತು ತಚ್ಚಕ್ರೇ ಭೀಮೋ ನೃಪತಿಶಾಸನಮ್|

14086010c ಹೃಷ್ಯಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ನರಪತೇರಾಯಾಂತಂ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಮ್||

ಸವ್ಯಸಾಚಿಯು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ನರಪತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ಭೀಮನು ಹೃಷ್ಯನಾಗಿ ನೃಪತಿಶಾಸನದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು.

14086011a ತತೋ ಯಯೌ ಭೀಮಸೇನಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಸ್ಥಪತಿಭಿಃ ಸಹ|

14086011c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಗ್ರತಃ ಕೃತ್ವಾ ಕುಶಲಾನ್ಯಜ್ಞಕರ್ಮಸು||

ಆಗ ಭೀಮಸೇನನು ಪ್ರಾಜ್ಞ ಸ್ಥಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟನು.

14086012a ತಂ ಸಶಾಲಚಯಗ್ರಾಮಂ ಸಂಪ್ರತೋಲೀವಿಟಂಕಿನಮ್|

14086012c ಮಾಪಯಾಮಾಸ ಕೌರವ್ಯೋ ಯಜ್ಞವಾಟಂ ಯಥಾವಿಧಿ||

ಕೌರವ್ಯನು ಶಾಲವೃಕ್ಷ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು
ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞವಾಟಿಕೆಗೆ ಅಳತೆಮಾಡಿಸಿದನು.

14086013a ಸದಃ ಸಪತ್ನೀಸದನಂ ಸಾಗ್ನೀಧ್ರಮಪಿ ಚೋತ್ತರಮ್|

14086013c ಕಾರಯಾಮಾಸ ವಿಧಿವನ್ಮಣಿಹೇಮವಿಭೂಷಿತಮ್||

ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳಿಂದಲೂ ಸೌದಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ
ಮಣಿಹೇಮವಿಭೂಷಿತವಾದ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

14086014a ಸ್ತಂಭಾನ್ಕನಕಚಿತ್ರಾಂಶ್ಚ ತೋರಣಾನಿ ಬೃಹಂತಿ ಚ|

14086014c ಯಜ್ಞಾಯತನದೇಶೇಷು ದತ್ತ್ವಾ ಶುದ್ಧಂ ಚ ಕಾಂಚನಮ್||

ಸ್ತಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದವು. ದೊಡ್ಡ ತೋರಣಗಳಿದ್ದವು.
ಯಜ್ಞಾಯತನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಕಾಂಚನವನ್ನೇ ಬಳಸಲಾಗಿತ್ತು.

14086015a ಅಂತಃಪುರಾಣಿ ರಾಜ್ಞಾಂ ಚ ನಾನಾದೇಶನಿವಾಸಿನಾಮ್|

14086015c ಕಾರಯಾಮಾಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ತತ್ರ ತತ್ರ ಯಥಾವಿಧಿ||

ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ನಾನಾದೇಶನಿವಾಸೀ
ರಾಜರಿಗಾಗಿ ಅಂತಃಪುರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

14086016a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಚ ವೇಶ್ಮಾನಿ ನಾನಾದೇಶಸಮೇಯುಷಾಮ್|

14086016c ಕಾರಯಾಮಾಸ ಭೀಮಃ ಸ ವಿವಿಧಾನಿ ಹ್ಯನೇಕಶಃ||

ನಾನಾ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದು ಸೇರಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿವಿಧ

ಭವನಗಳನ್ನು ಭೀಮನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

14086017a ತಥಾ ಸಂಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ದೂತಾನ್ಮೃಪತಿಶಾಸನಾತ್|

14086017c ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾರಾಜ ರಾಜ್ಞಾಮಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಾಮ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಹಾಗೆಯೇ ನೃಪತಿಯ ಶಾಸನದಂತೆ ಭೀಮಸೇನನು ಅಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಿ ರಾಜರಿಗೆ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು.

14086018a ತೇ ಪ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ಕುರುಪತೇರಾಯಯುರ್ನೃಪಸತ್ತಮಾಃ|

14086018c ರತ್ನಾನ್ಯನೇಕಾನ್ಯಾದಾಯ ಸ್ತ್ರಿಯೋಽಶ್ವಾನಾಯುಧಾನಿ ಚ||

ಕುರುಪತಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಲೆಂದು ನೃಪಸತ್ತಮರು ಅನೇಕ ರತ್ನಗಳನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ, ಅಶ್ವ-ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಗಮಿಸಿದರು.

14086019a ತೇಷಾಂ ನಿವಿಶತಾಂ ತೇಷು ಶಿಬಿರೇಷು ಸಹಸ್ರಶಃ|

14086019c ನರ್ದತಃ ಸಾಗರಸ್ಯೇವ ಶಬ್ದೋ ದಿವಮಿವಾಸ್ಪೃಶತ್||

ಅವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸಹಸ್ರಾರು ಶಿಬಿರಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸಮುದ್ರದ ಭೋರ್ಗರೆತದಂತಿದ್ದ ಶಬ್ದವು ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

14086020a ತೇಷಾಮಭ್ಯಾಗತಾನಾಂ ಸ ರಾಜಾ ರಾಜೀವಲೋಚನಃ|

14086020c ವ್ಯಾದಿದೇಶಾನ್ನಪಾನಾನಿ ಶಯ್ಯಾಶ್ಚಾಪ್ಯತಿಮಾನುಷಾಃ||

ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ರಾಜೀವಲೋಚನ ರಾಜನು ಅತಿಮಾನುಷ ಅನ್ನ-ಪಾನಾದಿಗಳ ಮತ್ತು ಶಯನಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು.

14086021a ವಾಹನಾನಾಂ ಚ ವಿವಿಧಾಃ ಶಾಲಾಃ ಶಾಲೀಕ್ಷುಗೋರಸ್ಯೈ|

14086021c ಉಪೇತಾಃ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ವ್ಯಾದಿದೇಶ ಸ ಧರ್ಮರಾಟ್||

ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಧರ್ಮರಾಜನು ವಾಹನಗಳಿಗಾಗಿ ಧಾನ್ಯ, ಕಬ್ಬು ಮತ್ತು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ವಿವಿಧ ಭವನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವಂತೆ ಆದೇಶವಿತ್ತಿದ್ದನು.

14086022a ತಥಾ ತಸ್ಮಿನ್ನಹಾಯಜ್ಞೇ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14086022c ಸಮಾಜಗ್ಮುರ್ಮುನಿಗಣಾ ಬಹವೋ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ||

ಧೀಮಂತ ಧರ್ಮರಾಜನ ಆ ಮಹಾಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮವಾದೀ ಮುನಿಗಣಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿದವು.

14086023a ಯೇ ಚ ದ್ವಿಜಾತಿಪ್ರವರಾಸ್ತತ್ರಾಸನ್ಮುಧಿವೀಪತೇ|

14086023c ಸಮಾಜಗ್ಮುಃ ಸಶಿಷ್ಯಾಂಸ್ತಾನ್ ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ಕೌರವಃ||

ಪೃಥಿವೀಪತೇ! ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದ ಆ ದ್ವಿಜಾತಿಪ್ರವರರನ್ನು ಕೌರವನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು.

14086024a ಸರ್ವಾಂಶ್ಚ ತಾನನುಯಯೌ ಯಾವದಾವಸಥಾದಿತಿ|

14086024c ಸ್ವಯಮೇವ ಮಹಾತೇಜಾ ದಂಭಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ದಂಭವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅವರವರ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ತಲುಪುವವರೆಗೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

14086025a ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ಥಪತಯಃ ಶಿಲ್ಪಿನೋಽನ್ಯೇ ಚ ಯೇ ತದಾ|

14086025c ಕೃತ್ಸುಂ ಯಜ್ಞವಿಧಿಂ ರಾಜನ್ಧರ್ಮರಾಜ್ಞೇ ನ್ಯವೇದಯನ್||

ರಾಜನ್! ಯಜ್ಞವಿಧಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸ್ಥಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಬಂದು ನಿವೇದಿಸಿದರು.

14086026a ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಧರ್ಮರಾಜಃ ಸ ಕೃತಂ ಸರ್ವಮನಿಂದಿತಮ್||

14086026c ಹೃಷ್ಟರೂಪೋಽಭವದ್ರಾಜಾ ಸಹ ಭ್ರಾತೃಭಿರಚ್ಯುತಃ||

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜಾ ಅಚ್ಯುತ ಧರ್ಮರಾಜನು ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕುಂದುಗಳಿಲ್ಲದೇ ನೆರವೇರಿತೆಂದು ಹೃಷ್ಟರೂಪನಾದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅಶ್ವಮೇಧಾರಂಭೇ
ಷಡಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅಶ್ವಮೇಧಾರಂಭ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೭

ಯಜ್ಞಸಮೃದ್ಧಿ

ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯ ವರ್ಣನೆ (೧-೧೬).

14087001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14087001a ತಸ್ಮಿನ್ಯಜ್ಞೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ತು ವಾಗ್ಮಿನೋ ಹೇತುವಾದಿನಃ|

14087001c ಹೇತುವಾದಾನ್ಬಹೂನ್ಪ್ರಾಹುಃ ಪರಸ್ಪರಜಿಗೀಷವಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಯಜ್ಞವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ ವಾಗ್ಮಿ
ತಾರ್ಕಿಕರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲೋಸಗ ಅನೇಕ ತರ್ಕ ಯುಕ್ತ
ವಾದಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14087002a ದದೃಶುಸ್ತಂ ನೃಪತಯೋ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ವಿಧಿಮುತ್ತಮಮ್|

14087002c ದೇವೇಂದ್ರಸ್ಯೇವ ವಿಹಿತಂ ಭೀಮೇನ ಕುರುನಂದನ||

ಕುರುನಂದನ! ದೇವೇಂದ್ರನ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಂತೆಯೇ ಭೀಮನು
ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ಆ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯನ್ನು ನೃಪತಿಯರು
ನೋಡಿದರು.

14087003a ದದೃಶುಸ್ತೋರಣಾನ್ಯತ್ರ ಶಾತಕುಂಭಮಯಾನಿ ತೇ|

14087003c ಶಯ್ಯಾಸನವಿಹಾರಾಂಶ್ಚ ಸುಬಹೂನ್ರತ್ನಭೂಷಿತಾನ್||

ಅಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಖಚಿತ ತೋರಣಗಳನ್ನೂ, ಅನೇಕ ರತ್ನವಿಭೂಷಿತ
ಶಯ್ಯಾಸನ ವಿಹಾರಗಳನ್ನೂ ಅವರು ನೋಡಿದರು.

14087004a ಘಟಾನ್ವಾತ್ರೀಃ ಕಟಾಹಾನಿ ಕಲಶಾನ್ವರ್ಧಮಾನಕಾನ್|

14087004c ನ ಹಿ ಕಿಂ ಚಿದಸೌವರ್ಣಮಪಶ್ಯಂಸ್ತತ್ರ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವಲ್ಲದ ಯಾವ ಘಟಗಳೂ, ಪಾತ್ರೆಗಳೂ, ಕಡಾಯಿಗಳೂ,
ಕಲಶಗಳೂ ಮತ್ತು ಶರಾವೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದನ್ನು ಪಾರ್ಥಿವರು
ನೋಡಿದರು.

14087005a ಯೂಪಾಂಶ್ಚ ಶಾಸ್ತ್ರಪಠಿತಾನ್ದಾರವಾನ್ ಹೇಮಭೂಷಿತಾನ್|

14087005c ಉಪಕ್ಷ್ಣ್ಯಾ ನೃಥಾಕಾಲಂ ವಿಧಿವದ್ಭೂರಿವರ್ಚಸಃ||

ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ದಾರುವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ಯೂಪಗಳೂ ಹೇಮಭೂಷಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಅತ್ಯಂತ ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವುಗಳನ್ನು ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

14087006a ಸ್ಥಲಜಾ ಜಲಜಾ ಯೇ ಚ ಪಶವಃ ಕೇ ಚನ ಪ್ರಭೋ|

14087006c ಸರ್ವಾನೇವ ಸಮಾನೀತಾಂಸ್ತಾನಪಶ್ಯಂತ ತೇ ನೃಪಾಃ||

ಪ್ರಭೋ! ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಜಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಏನೆಲ್ಲ ಪಶುಗಳಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಂದಿರುವುದನ್ನು ನೃಪರು ವೀಕ್ಷಿಸಿದರು.

14087007a ಗಾಶ್ಚೈವ ಮಹಿಷೀಶ್ಚೈವ ತಥಾ ವೃದ್ಧಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯೋಽಪಿ ಚ|

14087007c ಔದಕಾನಿ ಚ ಸತ್ವಾನಿ ಶ್ವಾಪದಾನಿ ವಯಾಂಸಿ ಚ||

14087008a ಜರಾಯುಜಾನ್ಯಂಡಜಾನಿ ಸ್ವೇದಜಾನ್ಯುದ್ಭಿದಾನಿ ಚ|

14087008c ಪರ್ವತಾನೂಪವನ್ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ದದೃಶುಶ್ಚ ತೇ||

ಹಸುಗಳು, ಎಮ್ಮೆಗಳು, ವೃದ್ಧಸ್ತ್ರೀಯರು, ಜಲಚರಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಮಾಂಸಾಹಾರಿ ಮೃಗಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಜರಾಯುಜ-ಅಂಡಜ-ಸ್ವೇದಜ-ಉದ್ಭಿಜಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಪರ್ವತಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಅವರು ನೋಡಿದರು.

14087009a ಏವಂ ಪ್ರಮುದಿತಂ ಸರ್ವಂ ಪಶುಗೋಧನಧಾನ್ಯತಃ|

14087009c ಯಜ್ಞವಾಟಂ ನೃಪಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಂ ವಿಸ್ಮಯಮಾಗಮನ್|

ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಪಶು-ಗೋ-ಧನ-ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಆ ಯಜ್ಞವಾಟಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನೃಪರು ಪರಮ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

14087009e ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ವಿಶಾಂ ಚೈವ ಬಹುಮೃಷ್ಟಾನ್ನಮೃದ್ಧಿಮತ್||

14087010a ಪೂರ್ಣೇ ಶತಸಹಸ್ರೇ ತು ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ತತ್ರ ಭುಂಜತಾಮ್|

14087010c ದುಂದುಭಿಮೇಘನಿಘೋಷೋ ಮುಹುರ್ಮುಹುರತಾಡ್ಯತ||

14087011a ವಿನನಾದಾಸಕೃತ್ಸೋಽಥ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ತದಾ|

14087011c ಏವಂ ಸ ವವೃತೇ ಯಜ್ಞೋ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿತ್ತು. ಒಂದು ಲಕ್ಷ ವಿಪ್ರರ ಭೋಜನವು ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಲು ಮೇಘನಿಘೋಷದಂತೆ ದುಂದುಭಿಯು ಮೊಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಿವಸ ದಿವಸದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ದುಂದುಭಿಯು ಶಬ್ದವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಧೀಮತ ಧರ್ಮರಾಜನ ಯಜ್ಞವು ಮುಂದುವರೆಯಿತು.

14087012a ಅನ್ನಸ್ಯ ಬಹವೋ ರಾಜನ್ನುತ್ಸರ್ಗಾಃ ಪರ್ವತೋಪಮಾಃ|

14087012c ದಧಿಕುಲ್ಯಾಶ್ಚ ದದೃಶುಃ ಸರ್ಪಿಷಶ್ಚ ಹೃದಾಂಜನಾಃ||

ಪರ್ವತೋಪಮವಾದ ಅನ್ನದ ಅನೇಕ ರಾಶಿಗಳನ್ನೂ, ಮೊಸರಿನ ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ, ತುಪ್ಪದ ಕೊಳಗಳನ್ನೂ ರಾಜರು ನೋಡಿದರು.

14087013a ಜಂಬೂದ್ವೀಪೋ ಹಿ ಸಕಲೋ ನಾನಾಜನಪದಾಯುತಃ|

14087013c ರಾಜನ್ನದೃಶ್ಯತೈಕಸ್ಥೋ ರಾಜ್ಞಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಹಾಕ್ರತೌ||

ರಾಜನ್! ರಾಜನ ಆ ಮಹಾಕ್ರತುವಿನಲ್ಲಿ ನಾನಾ ದೇಶಗಳಿಂದ ರಾಜರು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಜಂಬೂದ್ವೀಪವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಬಂದು ಸೇರಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

14087014a ತತ್ರ ಜಾತಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪುರುಷಾಣಾಂ ತತಸ್ತತಃ|

14087014c ಗೃಹೀತ್ವಾ ಧನಮಾಜಗ್ಮುರ್ಬಹೂನಿ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಜಾತಿಗಳ ಪುರುಷರು ಅನೇಕ ಧನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದಿದ್ದರು.

14087015a ರಾಜಾನಃ ಸ್ವಗ್ವಿಣಶ್ಚಾಪಿ ಸುಮೃಷ್ಟಮಣಿಕುಂಡಲಾಃ|

14087015c ಪರ್ಯವೇಷನ್ ದ್ವಿಜಾಗ್ರ್ಯಾಂಸ್ತಾನ್ಯತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಸುವರ್ಣದ ಹಾರಗಳನ್ನೂ ಮಣಿಕುಂಡಲಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದ ರಾಜರು ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ದ್ವಿಜಾಗ್ರರಿಗೆ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14087016a ವಿವಿಧಾನ್ಯನ್ನಪಾನಾನಿ ಪುರುಷಾ ಯೇಽನುಯಾಯಿನಃ|

14087016c ತೇಷಾಂ ನೃಪೋಪಭೋಜ್ಯಾನಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ದದುಃ ಸ್ಮ ತೇ||

ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಕೂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ರಾಜಭೋಗ್ಯವಾದ ವಿಧವಿಧದ ಅನ್ನ-ಪಾನಗಳನ್ನು ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅಶ್ವಮೇಧಾರಂಭೇ

ಸಪ್ತಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

೮೮

ಅರ್ಜುನಪ್ರತ್ಯಾಗಮನ

ಕೃಷ್ಣನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಅರ್ಜುನನಿತ್ತ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು
(೧-೨೧).

14088001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14088001a ಸಮಾಗತಾನ್ವೇದವಿದೋ ರಾಜ್ಞಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಶ್ವರಾನ್|

14088001c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಭೀಮಸೇನಮಥಾಬ್ರವೀತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ವೇದವಿದ ರಾಜರೂ ಪೃಥ್ವೀಶ್ವರರೂ
ಆಗಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಭೀಮಸೇನನಿಗೆ
ಹೇಳಿದನು:

14088002a ಉಪಯಾತಾ ನರವ್ಯಾಘ್ರಾ ಯ ಇಮೇ ಜಗದೀಶ್ವರಾಃ|

14088002c ಏತೇಷಾಂ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಪೂಜಾ ಪೂಜಾರ್ಹಾ ಹಿ ನರೇಶ್ವರಾಃ||

“ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿರುವ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಜಗದೀಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ
ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡಲಿ ! ಈ ನರೇಶ್ವರರು ಪೂಜಾರ್ಹರು.”

14088003a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತಥಾ ಚಕ್ರೇ ನರೇಂದ್ರೇಣ ಯಶಸ್ವಿನಾ|

14088003c ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾತೇಜಾ ಯಮಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಭೀಮಸೇನನು ನಕುಲ-ಸಹದೇವರೊಂದಿಗೆ
ಯಶಸ್ವಿ ನರೇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದನು.

14088004a ಅಥಾಭ್ಯಗಚ್ಚ ದ್ಗೋವಿಂದೋ ವೃಷ್ಟಿಭಿಃ ಸಹ ಧರ್ಮಜಮ್ |

14088004c ಬಲದೇವಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ವರಃ ||

14088005a ಯುಯುಧಾನೇನ ಸಹಿತಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನೇನ ಗದೇನ ಚ |

14088005c ನಿಶಲೇನಾಥ ಸಾಂಬೇನ ತಥೈವ ಕೃತವರ್ಮಣಾ ||

ಆಗ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಗೋವಿಂದನು ಧರ್ಮಜ
ಬಲದೇವನನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯುಯುಧಾನ ಸಾತ್ಯಕಿ,
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಗದ, ನಿಶಲ, ಸಾಂಬ ಮತ್ತು ಕೃತವರ್ಮರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಆಗಮಿಸಿದನು.

14088006a ತೇಷಾಮಪಿ ಪರಾಂ ಪೂಜಾಂ ಚಕ್ರೇ ಭೀಮೋ ಮಹಾಭುಜಃ |

14088006c ವಿವಿಶುಸ್ತೇ ಚ ವೇಶ್ಮಾನಿ ರತ್ನವಂತಿ ನರರ್ಷಭಾಃ ||

ಮಹಾಭುಜ ಭೀಮನು ಅವರಿಗೆ ಕೂಡ ಪರಮ ಪೂಜೆಯನ್ನು
ಮಾಡಿದನು. ಆ ನರರ್ಷಭರು ರತ್ನಖಚಿತ ಅರಮನೆಗಳನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

14088007a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸಮೀಪೇ ತು ಕಥಾಂತೇ ಮಧುಸೂದನಃ |

14088007c ಅರ್ಜುನಂ ಕಥಯಾಮಾಸ ಬಹುಸಂಗ್ರಾಮಕರ್ತೃತಮ್ ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಧುಸೂದನನು
ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಕೃಶನಾಗಿರುವ ಅರ್ಜುನನ

ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದನು.

14088008a ಸ ತಂ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಕೌಂತೇಯಃ ಪುನಃ ಪುನರರಿಂದಮಮ್|

14088008c ಧರ್ಮರಾಡ್ ಭ್ರಾತರಂ ಜಿಷ್ಣುಂ ಸಮಾಚಷ್ಟ ಜಗತ್ಪತಿಃ||

ಆಗ ಧರ್ಮರಾಜ ಕೌಂತೇಯನು ಅರಿಂದಮ ಸಹೋದರ ಜಿಷ್ಣುವಿನ
ಕುರಿತು ಪುನಃ ಪುನಃ ಕೇಳಲು ಜಗತ್ಪತಿ ಕೃಷ್ಣನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14088009a ಆಗಮದ್ವಾರಕಾವಾಸೀ ಮಮಾಪ್ತಃ ಪುರುಷೋ ನೃಪ|

14088009c ಯೋಽದ್ರಾಕ್ಷೀತ್ಪಾಂಡವಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಬಹುಸಂಗ್ರಾಮಕರ್ಶಿತಮ್||

“ನೃಪ! ನನಗೆ ಆಪ್ತನಾದ ಮತ್ತು ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಪುರುಷನೋರ್ವನು ನನಗೆ ಪಾಂಡವಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರ್ಜುನನು ಅನೇಕ
ಸಂಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಕೃಶನಾಗಿರುವನೆಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು.

14088010a ಸಮೀಪೇ ಚ ಮಹಾಬಾಹುಮಾಚಷ್ಟ ಚ ಮಮ ಪ್ರಭೋ|

14088010c ಕುರು ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಕೌಂತೇಯ ಹಯಮೇಧಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ||

ಪ್ರಭೋ! ಕೌಂತೇಯ! ಆ ಮಹಾಬಾಹುವು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ
ಇರುವನೆಂದೂ ಅವನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅಶ್ವಮೇಧದ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ
ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು!”

14088011a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೈನಂ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14088011c ದಿಷ್ಟ್ವಾ ಸ ಕುಶಲೀ ಜಿಷ್ಣುರುಪಯಾತಿ ಚ ಮಾಧವ||

ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಇಂತೆಂದನು:

“ಮಾಧವ ! ಸೌಭಾಗ್ಯವಶಾತ್ ಜಿಷ್ಣುವು ಕುಶಲನಾಗಿಯೇ
ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ !

14088012a ತವ ಯತ್ಸಂದಿದೇಶಾಸೌ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಬಲಾಗ್ರಣೀಃ|

14088012c ತದಾಖ್ಯಾತುಮಿಹೇಚ್ಚಾಮಿ ಭವತಾ ಯದುನಂದನ||

ಯದುನಂದನ ! ಪಾಂಡವರ ಬಲಾಗ್ರಣಿಯು ಏನಾದರೂ
ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ಕೇಳ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ !”

14088013a ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ವೃಷ್ಟ್ಯಂಧಕಪತಿಸ್ತದಾ|

14088013c ಪ್ರೋವಾಚೇದಂ ವಚೋ ವಾಗ್ಮಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾನಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್||

ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ವೃಷ್ಟಿ-ಅಂಧಕರ ಪತಿ ವಾಗ್ಮಿಯು
ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದನು:

14088014a ಇದಮಾಹ ಮಹಾರಾಜ ಪಾರ್ಥವಾಕ್ಯಂ ನರಃ ಸ ಮಾಮ್|

14088014c ವಾಚ್ಯೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ ಕೃಷ್ಣ ಕಾಲೇ ವಾಕ್ಯಮಿದಂ ಮಮ||

“ಮಹಾರಾಜ ! ಆ ಪುರುಷನು ನನಗೆ “ಕೃಷ್ಣ ! ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ
ಈ ಮಾತನ್ನೂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

14088015a ಆಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ರಾಜಾನಃ ಸರ್ವತಃ ಕೌರವಾನ್ಪತಿ|

14088015c ತೇಷಾಮೇಕೈಕಶಃ ಪೂಜಾ ಕಾರ್ಯೇತ್ಯೇತತ್ಕ್ಷಮಂ ಹಿ ನಃ||

“ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ರಾಜರು ಕೌರವರ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ
ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸುವುದು ನಮ್ಮ

ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ !”

14088016a ಇತ್ಯೇತದ್ವಚನಾದ್ರಾಜಾ ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯೋ ಮಮ ಮಾನದ|

14088016c ನ ತದಾತ್ಯಯಿಕಂ ಹಿ ಸ್ಯಾದ್ಯದರ್ಘ್ಯಾನಯನೇ ಭವೇತ್||

ಮಾನದ ! ಇದರ ನಂತರ “ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದ ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದುರ್ಘಟನೆಯು ಪುನಃ ಉಂಟಾಗಬಾರದು” ಎಂಬ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನೂ ಅವನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

14088017a ಕರ್ತುಮರ್ಹತಿ ತದ್ರಾಜಾ ಭವಾಂಶ್ಚಾಪ್ಯನುಮನ್ಯತಾಮ್|

14088017c ರಾಜದ್ವೇಷಾದ್ವಿನಶ್ಯೇಯುರ್ನೇಮಾ ರಾಜನ್ಪ್ರಜಾಃ ಪುನಃ||

“ಆ ರಾಜನು ಇದನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಬೆಂಬಲವೂ ಬೇಕು. ರಾಜರ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಪುನಃ ಪ್ರಜೆಗಳು ವಿನಾಶಹೊಂದಬಾರದು !”

14088018a ಇದಮನ್ಯಚ್ಚ ಕೌಂತೇಯ ವಚಃ ಸ ಪುರುಷೋಽಬ್ರವೀತ್|

14088018c ಧನಂಜಯಸ್ಯ ನೃಪತೇ ತನ್ಮೇ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು||

ನೃಪತೇ ! ಕೌಂತೇಯ ! ಇದಕ್ಕೂ ಹೊರತಾಗಿ ಆ ಪುರುಷನು ಧನಂಜಯನ ಅನ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

14088019a ಉಪಯಾಸ್ಯತಿ ಯಜ್ಞಂ ನೋ ಮಣಿಪೂರಪರ್ತಿನೃಪಃ|

14088019c ಪುತ್ರೋ ಮಮ ಮಹಾತೇಜಾ ದಯಿತೋ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ||

“ನಮ್ಮ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಮಣಿಪೂರದ ನೃಪತಿ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗ
ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಬರುತ್ತಾನೆ.

14088020a ತಂ ಭವಾನ್ಮದಪೇಕ್ಷಾರ್ಥಂ ವಿಧಿವತ್ಪ್ರತಿಪೂಜಯೇತ್|

14088020c ಸ ಹಿ ಭಕ್ತೋಽನುರಕ್ತಶ್ಚ ಮಮ ನಿತ್ಯಮಿತಿ ಪ್ರಭೋ||

ಪ್ರಭೋ! ಅವನು ನನ್ನ ಭಕ್ತನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ

ಅನುರಕ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ನೀನು ಅವನನ್ನು
ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಗೌರವಿಸಬೇಕು!”

14088021a ಇತ್ಯೇತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14088021c ಅಭಿನಂದ್ಯಾಸ್ಯ ತದ್ವಾಕ್ಯಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಆ ವಾಕ್ಯವನ್ನು
ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅಶ್ವಮೇಧಾರಂಭೇ
ಅಷ್ಟಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅಶ್ವಮೇಧಾರಂಭ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೯

ಅರ್ಜುನನು ಸದಾ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕಾದುದರ ಕಾರಣವನ್ನು
ಕೃಷ್ಣನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದುದು (೧-೧೧). ಅರ್ಜುನನು

ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದುದು (೧೨-೨೪). ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಆಗಮನ
(೨೫-೨೬).

14089001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ

14089001a ಶ್ರುತಂ ಪ್ರಿಯಮಿದಂ ಕೃಷ್ಣ ಯತ್ತ್ವಮರ್ಹಸಿ ಭಾಷಿತುಮ್|

14089001c ತನ್ಮೈತರಸಪ್ರಖ್ಯಂ ಮನೋ ಹ್ಲಾದಯತೇ ವಿಭೋ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೃಷ್ಣ! ವಿಭೋ! ನೀನು ಹೇಳಿದ
ಅಮೃತರಸದಂತಿರುವ ಅರ್ಜುನನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು
ಆಹ್ಲಾದಗೊಂಡಿದೆ.

14089002a ಬಹೂನಿ ಕಿಲ ಯುದ್ಧಾನಿ ವಿಜಯಸ್ಯ ನರಾಧಿಪೈಃ|

14089002c ಪುನರಾಸನ್ ಹೃಷೀಕೇಶ ತತ್ರ ತತ್ರೇತಿ ಮೇ ಶ್ರುತಮ್||

ಹೃಷೀಕೇಶ! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಮತ್ತು ನರಾಧಿಪರೊಡನೆ ಅನೇಕ
ಯುದ್ಧಗಳಾದವೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

14089003a ಮನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ಹಿ ಸ ಸದಾ ಪಾರ್ಥಃ ಸುಖವಿವರ್ಜಿತಃ|

14089003c ಅತೀವ ವಿಜಯೋ ಧೀಮಾನಿತಿ ಮೇ ದೂಯತೇ ಮನಃ||

ನನ್ನ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಆ ಧೀಮಾನ್ ವಿಜಯ ಪಾರ್ಥನು ಸದಾ
ಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅತೀವವಾಗಿ
ನೋಯುತ್ತಿದೆ.

14089004a ಸಂಚಿಂತಯಾಮಿ ವಾಷ್ಣೇಯ ಸದಾ ಕುಂತೀಸುತಂ ರಹಃ|

14089004c ಕಿಂ ನು ತಸ್ಯ ಶರೀರೇಽಸ್ತಿ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಪೂಜಿತೇ|

14089004e ಅನಿಷ್ಟಂ ಲಕ್ಷಣಂ ಕೃಷ್ಣ ಯೇನ ದುಃಖಾನ್ಯುಪಾಶ್ನುತೇ||

ವಾಷ್ಣೇಯ ! ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಾನು ಕುಂತಿಸುತ್ತ ಅರ್ಜುನನ ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಕೃಷ್ಣ ! ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವ ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವಿದೆಯೆಂದು ಅವನು ಈ ರೀತಿಯ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ?

14089005a ಅತೀವ ದುಃಖಭಾಗೀ ಸ ಸತತಂ ಕುಂತಿನಂದನಃ|

14089005c ನ ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಬೀಭತ್ಸೋನಿಂದ್ಯಂ ಗಾತ್ರೇಷು ಕಿಂ ಚನ|

14089005e ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಚೇನ್ಮಯೈತದ್ವೈ ತನ್ಮೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ಆ ಕುಂತಿನಂದನನು ಸತತವೂ ದುಃಖಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂದ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೇನೂ ನಾನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಇದರ ಕುರಿತು ನಾನು ಕೇಳಬಹುದಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಬೇಕು !”

14089006a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಸುಮಹದಂತರಮ್|

14089006c ರಾಜಾನಂ ಭೋಜರಾಜನ್ಯವರ್ಧನೋ ವಿಷ್ಣುರಬ್ರವೀತ್||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗಿ ಭೋಜರಾಜರ ವರ್ಧಕ ಹೃಷೀಕೇಶ ವಿಷ್ಣುವು ರಾಜನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

14089007a ನ ಹ್ಯಸ್ಯ ನೃಪತೇ ಕಿಂ ಚಿದನಿಷ್ಟಮುಪಲಕ್ಷಯೇ|

14089007c ಋತೇ ಪುರುಷಸಿಂಹಸ್ಯ ಪಿಂಡಿಕೇಽಸ್ಯಾತಿಕಾಯತಃ||

“ನೃಪತೇ! ಆ ಪುರುಷಸಿಂಹನ ಮೊಳಕಾಲುಗಳ ಹಿಂಭಾಗಗಳು ಇರಬೇಕಾದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದಪ್ಪನಾಗಿರುವುದರ ಹೊರತು ಅವನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಅನಿಷ್ಟಗಳೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

14089008a ತಾಭ್ಯಾಂ ಸ ಪುರುಷವ್ಯಾಘೋ ನಿತ್ಯಮಧ್ವಸು ಯುಜ್ಯತೇ|

14089008c ನ ಹ್ಯನ್ಯದನುಪಶ್ಯಾಮಿ ಯೇನಾಸೌ ದುಃಖಭಾಗ್ನಯಃ||

ಅದರಿಂದಾಗಿ ಆ ಪುರುಷವ್ಯಾಘನು ಸದಾ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜಯನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕಾರಣವನ್ನೂ ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.”

14089009a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತಥ್ಯಂ ಕೃಷ್ಣೇನ ಧೀಮತಾ|

14089009c ಪ್ರೋವಾಚ ವೃಷ್ಟಿಶಾರ್ದೂಲಮೇವಮೇತದಿತಿ ಪ್ರಭೋ||

ಧೀಮತ ಕೃಷ್ಣನ ಈ ಸತ್ಯದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು “ಪ್ರಭೋ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದೇ ಸರಿ!” ಎಂದು ವೃಷ್ಟಿಶಾರ್ದೂಲನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

14089010a ಕೃಷ್ಣಾ ತು ದ್ರೌಪದೀ ಕೃಷ್ಣಂ ತಿರ್ಯಕ್ಸಾಸೂಯಮೈಕ್ಷತ|

14089010c ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ತಸ್ಯಾಸ್ತಂ ಪ್ರಣಯಂ ಚಾಪಿ ಕೇಶಿಹಾ|

14089010e ಸಖ್ಯಃ ಸಖಾ ಹೃಷೀಕೇಶಃ ಸಾಕ್ಷಾದಿವ ಧನಂಜಯಃ||

ಆಗ ದ್ರೌಪದೀ ಕೃಷ್ಣೆಯು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಡೆಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಕೇಶಿಹಂತಕ ಕೃಷ್ಣನು ಅವಳ ಆ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಪ್ರಣಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಸಖ

ಹೃಷೀಕೇಶನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತನ್ನ ಸಖ ಧನಂಜಯನಂತೆಯೇ
ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು.

14089011a ತತ್ರ ಭೀಮಾದಯಸ್ತೇ ತು ಕುರವೋ ಯಾದವಾಸ್ತಥಾ|

14089011c ರೇಮುಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಚಿತ್ರಾರ್ಥಾ ಧನಂಜಯಕಥಾ ವಿಭೋ||

ವಿಭೋ! ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಭೀಮಾದಿ ಕುರುಗಳೂ ಮತ್ತು ಯಾದವರೂ
ವಿಚಿತ್ರಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಧನಂಜಯನ ಕುರಿತಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ
ಆನಂದಿಸಿದರು.

14089012a ತಥಾ ಕಥಯತಾಮೇವ ತೇಷಾಮರ್ಜುನಸಂಕಥಾಃ|

14089012c ಉಪಾಯಾದ್ವಚನಾನ್ಮತ್ಯೋ ವಿಜಯಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಅರ್ಜುನನ ಕುರಿತಾಗಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ
ಮಹಾತ್ಮ ವಿಜಯನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು
ಪುರುಷನೋರ್ವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

14089013a ಸೋಽಭಿಗಮ್ಯ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಚ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

14089013c ಉಪಾಯಾತಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರಮರ್ಜುನಂ ಪ್ರತ್ಯವೇದಯತ್||

ಆ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಆಗಮಿಸಿ, ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ನರವ್ಯಾಘ್ರ
ಅರ್ಜುನನು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.

14089014a ತಚ್ಚುತ್ವಾ ನೃಪತಿಸ್ತಸ್ಯ ಹರ್ಷಬಾಷ್ಪಾಕುಲೇಕ್ಷಣಃ|

14089014c ಪ್ರಿಯಾಖ್ಯಾನನಿಮಿತ್ತಂ ವೈ ದದೌ ಬಹು ಧನಂ ತದಾ||

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ನೃಪತಿಯು ಹರ್ಷದ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು
ತುಂಬಿರಲು, ಪ್ರಿಯವಿಷಯವನ್ನು ತಂದಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ
ಧನವನ್ನಿತ್ತನು.

14089015a ತತೋ ದ್ವಿತೀಯೇ ದಿವಸೇ ಮಹಾನ್ಯಬ್ಧೋ ವ್ಯವರ್ಧತ|

14089015c ಆಯಾತಿ ಪುರುಷವ್ಯಾಪ್ರೇ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಧುರಂಧರೇ||

ಅನಂತರ ಎರಡನೆಯ ದಿವಸ ಪಾಂಡವರ ಧುರಂಧರ ಪುರುಷವ್ಯಾಪ್ತು
ಅರ್ಜುನನು ಬರುವ ಮಹಾ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

14089016a ತತೋ ರೇಣುಃ ಸಮುದ್ಭೂತೋ ವಿಬಭೌ ತಸ್ಯ ವಾಜಿನಃ|

14089016c ಅಭಿತೋ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಯಥೋಚ್ಚೈಃಶ್ರವಸಸ್ತಥಾ||

ಉಚ್ಚೈಶ್ರವದಂತಿದ್ದ ಆ ಕುದುರೆಯು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ
ಮೇಲೆದ್ದ ಧೂಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

14089017a ತತ್ರ ಹರ್ಷಕಲಾ ವಾಚೋ ನರಾಣಾಂ ಶುಶ್ರುವೇಽರ್ಜುನಃ|

14089017c ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಸಿ ಪಾರ್ಥ ಕುಶಲೀ ಧನ್ಯೋ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಅಲ್ಲಿ “ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಅರ್ಜುನ ಪಾರ್ಥನು ಕುಶಲಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ!
ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಧನ್ಯ!” ಎಂಬ ಜನರ ಹರ್ಷಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳು
ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

14089018a ಕೋಽನ್ಯೋ ಹಿ ಪೃಥಿವೀಂ ಕೃತ್ಸಾಮವಜಿತ್ಯ ಸಪಾರ್ಥಿವಾಮ್|

14089018c ಚಾರಯಿತ್ವಾ ಹಯಶ್ರೇಷ್ಠಮುಪಾಯಾಯಾದ್ಯತೇಽರ್ಜುನಮ್||

“ಅರ್ಜುನನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರುತಾನೇ ಪಾರ್ಥಿವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಇಡೀ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ?”

14089019a ಯೇ ವ್ಯತೀತಾ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ರಾಜಾನಃ ಸಗರಾದಯಃ|

14089019c ತೇಷಾಮಪೀದ್ಯಶಂ ಕರ್ಮ ನ ಕಿಂ ಚಿದನುಶುಶ್ರುಮ||

ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಸಗರಾದಿ ಮಹಾತ್ಮ ರಾಜರೂ ಇಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ!

14089020a ನೈತದನ್ಯೇ ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ಭವಿಷ್ಯಾಃ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಃ|

14089020c ಯತ್ತ್ವಂ ಕುರುಕುಲಶ್ರೇಷ್ಠ ದುಷ್ಕರಂ ಕೃತವಾನಿಹ||

ಈ ಕುರುಕುಲಶ್ರೇಷ್ಠನು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪೃಥಿವೀಪತಿಯೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ!”

14089021a ಇತ್ಯೇವಂ ವದತಾಂ ತೇಷಾಂ ನೃಣಾಂ ಶ್ರುತಿಸುಖಾ ಗಿರಃ|

14089021c ಶೃಣ್ವನ್ವಿವೇಶ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಫಲ್ಗುನೋ ಯಜ್ಞಸಂಸ್ತರಮ್||

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಜನರ ಕೇಳಲು ಸುಖಕರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಫಲ್ಗುನನು ಯಜ್ಞವಾಟಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

14089022a ತತೋ ರಾಜಾ ಸಹಾಮಾತ್ಯಃ ಕೃಷ್ಣಶ್ಚ ಯದುನಂದನಃ|

14089022c ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ತೇ ತಂ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯಸ್ತದಾ||

ಆಗ ಅಮಾತ್ಯರು ಮತ್ತು ಯದುನಂದನ ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ರಾಜಾ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಜುನನನ್ನು
ಎದಿರುಗೊಂಡನು.

14089023a ಸೋಽಭಿವಾದ್ಯ ಪಿತುಃ ಪಾದೌ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14089023c ಭೀಮಾದೀಂಶ್ಚಾಪಿ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಪರ್ಯಷ್ಟಜತ ಕೇಶವಮ್||

ಅರ್ಜುನನು ತಂದೆಯ ಮತ್ತು ಧೀಮತ ಧರ್ಮರಾಜನ
ಪಾದಗಳಿಗೆರಗಿ, ಭೀಮಾದಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕೇಶವನನ್ನು
ಬಿಗಿದಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

14089024a ತೈಃ ಸಮೇತ್ಯಾರ್ಚಿತಸ್ತಾನ್ಸ ಪ್ರತ್ಯರ್ಚ್ಯ ಚ ಯಥಾವಿಧಿ|

14089024c ವಿಶಶ್ರಾಮಾಥ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ತೀರಂ ಲಭ್ವೇವ ಪಾರಗಃ||

ಅವರಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ
ಅರ್ಚಿಸಿ, ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಅರ್ಜುನನು ತೀರವನ್ನು ತಲುಪಿದ
ಈಸುಗಾರನಂತೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದನು.

14089025a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ಸ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ|

14089025c ಮಾತೃಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತೋ ಧೀಮಾನ್ಕುರೂನಭ್ಯಾಜಗಾಮ ಹ||

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧೀಮಂತ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನು
ಮಾತೆಯರಿಬ್ಬರೊಡನೆ ಕುರುಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

14089026a ಸ ಸಮೇತ್ಯ ಕುರೂನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಸರ್ವೈಸ್ತ್ವೈರಭಿನಂದಿತಃ|

14089026c ಪ್ರವಿವೇಶ ಪಿತಾಮಹ್ಯಾಃ ಕುಂತ್ಯಾ ಭವನಮುತ್ತಮಮ್||

ಅವನು ಕುರುಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಭೇಟಿಮಾಡಿ, ಸರ್ವರಿಂದ
ಅಭಿನಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅಜ್ಜಿ ಕುಂತಿಯ ಉತ್ತಮ ಭವನವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ
ಅರ್ಜುನಪ್ರತ್ಯಾಗಮನೇ ಏಕೋನನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅರ್ಜುನಪ್ರತ್ಯಾಗಮನ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೦

ಯೂಪೋಚ್ಚಯ

ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಕುಂತಿ, ದ್ರೌಪದಿ, ಸುಭದ್ರೆ ಮತ್ತು ಇತರ
ಕುರುಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನೂ, ಪಾಂಡವರನ್ನೂ, ಮತ್ತು
ಕೃಷ್ಣನನ್ನೂ ಸಂಧಿಸಿದುದು (೧-೧೦). ವ್ಯಾಸನ ಆದೇಶದಂತೆ ಮೂರು
ಅಶ್ವಮೇಧಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗುವಂತೆ ಮೂರುಪಟ್ಟು ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಡೆಸಿದುದು (೧೧-೨೧).
ಯೂಪೋಚ್ಚಯದ ವರ್ಣನೆ (೨೨-೩೯).

14090001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14090001a ಸ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ನಿವೇಶನಮ್|

14090001c ಪಿತಾಮಹೀಮಭ್ಯವದತ್ಸಾಮ್ನಾ ಪರಮವಲ್ಲನಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವನು ಪಾಂಡವನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ವಿನೀತನಾಗಿ ಮಧುರಮಾತುಗಳಿಂದ ಪಿತಾಮಹಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು.

14090002a ತಥಾ ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ ದೇವೀ ಕೌರವ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮಜಾಪಿ ಚ|

14090002c ಪೃಥಾಂ ಕೃಷ್ಣಾಂ ಚ ಸಹಿತೇ ವಿನಯೇನಾಭಿಜಗ್ಮತುಃ|

14090002E ಸುಭದ್ರಾಂ ಚ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಯಾಶ್ಚಾನ್ಯಾಃ ಕುರುಯೋಷಿತಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ದೇವೀ ಚಿತ್ರಾಂಗದೇ ಮತ್ತು ಕೌರವ್ಯಸುತೆ ಉಲೂಪಿಯರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕುಂತಿ, ಕೃಷ್ಣೆ, ಸುಭದ್ರೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಕುರುಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

14090003a ದದೌ ಕುಂತೀ ತತಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

14090003c ದ್ರೌಪದೀ ಚ ಸುಭದ್ರಾ ಚ ಯಾಶ್ಚಾಪ್ಯನ್ಯಾ ದದುಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ಕುಂತಿಯು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ವಿವಿಧರತ್ನಗಳನ್ನಿತ್ತಳು. ದ್ರೌಪದೀ ಮತ್ತು ಸುಭದ್ರೆಯರೂ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನಿತ್ತರು.

14090004a ಊಷತುಸ್ತತ್ರ ತೇ ದೇವ್ಯೌ ಮಹಾರ್ಹಶಯನಾಸನೇ|

14090004c ಸುಪೂಜಿತೇ ಸ್ವಯಂ ಕುಂತ್ಯಾ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಆ ಇಬ್ಬರು ದೇವಿಯರೂ ಅಮೂಲ್ಯ ಶಯನಾಸನಯುಕ್ತ ಭವನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸ್ವಯಂ ಕುಂತಿಯಿಂದ

ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಉಳಿದುಕೊಂಡರು.

14090005a ಸ ಚ ರಾಜಾ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ ಪೂಜಿತೋ ಬಭ್ರುವಾಹನಃ|

14090005c ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಮಹೀಪಾಲಮುಪತಸ್ಥೇ ಯಥಾವಿಧಿ||

ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾವೀರ್ಯ ರಾಜಾ ಬಭ್ರುವಾಹನನು
ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಮಹೀಪಾಲ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಸೇವೆಗೈದನು.

14090006a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಚ ರಾಜಾನಂ ಭೀಮಾದೀಂಶ್ಚಾಪಿ ಪಾಂಡವಾನ್|

14090006c ಉಪಗಮ್ಯ ಮಹಾತೇಜಾ ವಿನಯೇನಾಭ್ಯವಾದಯತ್||

ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನೂ ಭೀಮಾದಿ
ಪಾಂಡವರನ್ನೂ ಸಂಧಿಸಿ ವಿನಯದಿಂದ ಅಭಿವಂದಿಸಿದನು.

14090007a ಸ ತೈಃ ಪ್ರೇಮ್ಣಾ ಪರಿಷ್ವಕ್ತಃ ಪೂಜಿತಶ್ಚ ಯಥಾವಿಧಿ|

14090007c ಧನಂ ಚಾಸ್ಮೈ ದದುರ್ಭೂರಿ ಪ್ರೀಯಮಾಣಾ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಆ ಮಹಾರಥರು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ
ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಗೌರವಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬಹು ಧನವನ್ನು
ನೀಡಿದರು.

14090008a ತಥೈವ ಸ ಮಹೀಪಾಲಃ ಕೃಷ್ಣಂ ಚಕ್ರಗದಾಧರಮ್|

14090008c ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಇವ ಗೋವಿಂದಂ ವಿನಯೇನೋಪತಸ್ಥಿವಾನ್||

ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಮಹೀಪಾಲನು ಚಕ್ರಗದಾಧಾರಿ ಕೃಷ್ಣ ಗೋವಿಂದನನ್ನು
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಂತೆಯೇ ವಿನಯದಿಂದ ಸೇವೆಗೈದನು.

14090009a ತಸ್ಮೈ ಕೃಷ್ಣೋ ದದೌ ರಾಜ್ಞೇ ಮಹಾರ್ಹಮಭಿಪೂಜಿತಮ್|

14090009c ರಥಂ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕಾರಂ ದಿವ್ಯಾಶ್ವಯುಜಮುತ್ತಮಮ್||

ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಅಲಂಕೃತ ರಥವನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ದಿವ್ಯಾಶ್ವಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕರಿಸಿದನು.

14090010a ಧರ್ಮರಾಜಶ್ಚ ಭೀಮಶ್ಚ ಯಮಜೌ ಫಲ್ಲನಸ್ತಥಾ|

14090010c ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಗತೀವೈನಂ ಮಾನಾರ್ಹಂ ಸಮಪೂಜಯನ್||

ಧರ್ಮರಾಜ, ಭೀಮ, ಯಮಳರು ಮತ್ತು ಫಲ್ಲನರು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಸತ್ಕರಿಸಿದರು.

14090011a ತತಸ್ತುತೀಯೇ ದಿವಸೇ ಸತ್ಯವತ್ಯಾಃ ಸುತೋ ಮುನಿಃ|

14090011c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಸಮಭ್ಯೇತ್ಯ ವಾಗ್ಮೀ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಅನಂತರ ಮೂರನೆಯ ದಿವಸ ಸತ್ಯವತೀ ಸುತ ವಾಗ್ಮೀ ಮುನಿ ವ್ಯಾಸನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

14090012a ಅದ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿ ಕೌಂತೇಯ ಯಜಸ್ವ ಸಮಯೋ ಹಿ ತೇ|

14090012c ಮುಹೂರ್ತೋ ಯಜ್ಞಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತಶ್ಚೋದಯಂತಿ ಚ ಯಾಜಕಾಃ||

“ಕೌಂತೇಯ! ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನು ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧನಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಆರಂಭಿಸು. ಯಜ್ಞದ ಮುಹೂರ್ತವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಯಾಜಕರು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

14090013a ಅಹೀನೋ ನಾಮ ರಾಜೇಂದ್ರ ಕೃತುಸ್ತೇಽಯಂ ವಿಕಲ್ಪವಾನ್|

14090013c ಬಹುತ್ವಾತ್ಕಾಂಚನಸ್ಯಾಸ್ಯ ಖ್ಯಾತೋ ಬಹುಸುವರ್ಣಕಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಈ ಕೃತುವಿನ ಹೆಸರೇ “ಅಹೀನ” ಅಂದರೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲದ್ದು ಎಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಇದು ಬಹುಸುವರ್ಣಕ ಎಂದೂ ಖ್ಯಾತಿಯಾಗಿದೆ.

14090014a ಏವಮೇವ ಮಹಾರಾಜ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ತ್ರಿಗುಣಾಂ ಕುರು|

14090014c ತ್ರಿತ್ವಂ ವ್ರಜತು ತೇ ರಾಜನ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಹ್ಯತ್ರ ಕಾರಣಮ್||

ಮಹಾರಾಜ! ರಾಜನ್! ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣರಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮೂರು ಪಟ್ಟು ಅಧಿಕವಾದ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮೂರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಂಥವನಾಗು!

14090015a ತ್ರೀನಶ್ವಮೇಧಾನತ್ರ ತ್ವಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಬಹುದಕ್ಷಿಣಾನ್|

14090015c ಜ್ಞಾತಿವಧ್ಯಾಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಪ್ರಹಾಸ್ಯಸಿ ನರಾಧಿಪ||

ನರಾಧಿಪ! ಬಹುದಕ್ಷಿಣಾಯುಕ್ತವಾದ ಮೂರು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾಗಿ ನೀನು ಜ್ಞಾತಿವಧೆಯ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ!

14090016a ಪವಿತ್ರಂ ಪರಮಂ ಹ್ಯೇತತ್ಪಾವನಾನಾಂ ಚ ಪಾವನಮ್|

14090016c ಯದಶ್ವಮೇಧಾವಭೃಥಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಸೇ ಕುರುನಂದನ||

ಕುರುನಂದನ! ಪರಮ ಪವಿತ್ರವೂ ಪಾವನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾವನವೂ ಆಗಿರುವ ಈ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಅವಭೃತವನ್ನು ನೀನು

ಪಡೆಯುವವನಾಗು !”

14090017a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತು ತೇಜಸ್ವೀ ವ್ಯಾಸೇನಾಮಿತತೇಜಸಾ|

14090017c ದೀಕ್ಷಾಂ ವಿವೇಶ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ವಾಜಿಮೇಧಾಪ್ತಯೇ ತದಾ|

14090017e ನರಾಧಿಪಃ ಪ್ರಾಯಜತ ವಾಜಿಮೇಧಂ ಮಹಾಕ್ರತುಮ್||

ತೇಜಸ್ವೀ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ವ್ಯಾಸನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ
ನರಾಧಿಪ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅಶ್ವಮೇಧದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡಿ,
ಮಹಾಕ್ರತು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು.

14090018a ತತ್ರ ವೇದವಿದೋ ರಾಜಂಶ್ಚ ಕ್ರುಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಯಾಜಕಾಃ|

14090018c ಪರಿಕ್ರಮಂತಃ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾ ವಿಧಿವತ್ಸಾಧುಶಿಕ್ಷಿತಾಃ||

ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಳಗಿದ್ದ ವೇದವಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಯಾಜಕರು
ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಸಿದರು.

14090019a ನ ತೇಷಾಂ ಸ್ಥಲಿತಂ ತತ್ರ ನಾಸೀದಪಹುತಂ ತಥಾ|

14090019c ಕ್ರಮಯುಕ್ತಂ ಚ ಯುಕ್ತಂ ಚ ಚಕ್ರುಸ್ತತ್ರ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ||

ಆ ದ್ವಿಜರ್ಷಭರು ಕ್ರಮಯುಕ್ತವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಿದರು.
ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡದೇ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪದೇ
ಮಾಡಿಸಿದರು.

14090020a ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರವರ್ಗ್ಯಂ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ಯಥಾವದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ|

14090020c ಚಕ್ರುಸ್ತೇ ವಿಧಿವದ್ರಾಜಂಸ್ತಥೈವಾಭಿಷವಂ ದ್ವಿಜಾಃ||

ರಾಜನ್! ಧರ್ಮಜ್ಞ ದ್ವಿಜ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ
ಪ್ರವರ್ಗ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅಭಿಷವ⁵⁹ವನ್ನೂ ನಡೆಸಿದರು.

14090021a ಅಭಿಷೂಯ ತತೋ ರಾಜನ್ಸೋಮಂ ಸೋಮಪಸತ್ತಮಾಃ|

14090021c ಸವನಾನ್ಯಾನುಪೂರ್ವೈಣ ಚಕ್ರುಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರಿಣಃ||

ರಾಜನ್! ಅನಂತರ ಸೋಮಪಾನಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ
ಅವರು ಸೋಮವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅದರ ಮೂಲಕ
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಓಂದಾದರೊಂದಂತೆ ಸವನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

14090022a ನ ತತ್ರ ಕೃಪಣಃ ಕಶ್ಚಿನ್ನ ದರಿದ್ರೋ ಬಭೂವ ಹ|

14090022c ಕ್ಷುಧಿತೋ ದುಃಖಿತೋ ವಾಪಿ ಪ್ರಾಕೃತೋ ವಾಪಿ ಮಾನವಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾನವನೂ ಕೃಪಣನಾಗಲೀ, ದರಿದ್ರನಾಗಲೀ,
ಹಸಿದವನಾಗಲೀ, ದುಃಖಿತನಾಗಲೀ, ಅಸಂಸ್ಕೃತನಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ.

14090023a ಭೋಜನಂ ಭೋಜನಾರ್ಥಿಭ್ಯೋ ದಾಪಯಾಮಾಸ ನಿತ್ಯದಾ|

14090023c ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸತತಂ ರಾಜಶಾಸನಾತ್||

ರಾಜಶಾಸನದಂತೆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಭೀಮಸೇನನು ನಿತ್ಯವೂ
ಸತತವಾಗಿ ಭೋಜನಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

14090024a ಸಂಸ್ತರೇ ಕುಶಲಾಶ್ಚಾಪಿ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ಯಾಜಕಾಃ|

⁵⁹ ಸೋಮಲತೆಯನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಸೋಮರಸವನ್ನು ಹಿಂಡುವ ಕಾರ್ಯ.

14090024c ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಚಕ್ರಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಚಕ್ಷುಷಃ||

ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾದ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದ ಯಾಜಕರು ಅನುದಿನವೂ ಎಲ್ಲಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14090025a ನಾಷಡಂಗವಿದತ್ರಾಸೀತ್ಸದಸ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14090025c ನಾವ್ರತೋ ನಾನುಪಾಧ್ಯಾಯೋ ನ ಚ ವಾದಾಕ್ಷಮೋ ದ್ವಿಜಃ||

ಧೀಮತ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಷಡಂಗಸಹಿತ ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯದ, ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರದ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಲ್ಲದ ಮತ್ತು ವಾದಗಳಿಗೆ ಸಕ್ಷಮನಲ್ಲದ ದ್ವಿಜರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

14090026a ತತೋ ಯೂಪೋಚ್ಚಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಷಡ್ ಬೈಲ್ವಾನ್ಭರತರ್ಷಭ|

14090026c ಖಾದಿರಾನ್ಬಿಲ್ವಸಮಿತಾಂಸ್ತಾವತಃ ಸರ್ವವರ್ಣಿನಃ||

14090027a ದೇವದಾರುಮಯೌ ದ್ವೌ ತು ಯೂಪೌ ಕುರುಪತೇಃ ಕ್ರತೌ|

14090027c ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಕಮಯಂ ಚೈಕಂ ಯಾಜಕಾಃ ಸಮಕಾರಯನ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಕುರುಪತಿಯ ಕ್ರತುವಿನಲ್ಲಿ ಯೂಪೋಚ್ಚಯವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾದಾಗ ಯಾಜಕರು ಆರು ಬಿಲ್ವ, ಆರು ಖಾದಿರ (ಕಗ್ಗಲಿ), ಆರು ಬಿಲ್ವಸಮಿತ (ಪಲಾಶ), ಎರಡು ದೇವದಾರು, ಮತ್ತು ಒಂದು ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಕ ವೃಕ್ಷಗಳ (ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು) ಯೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

14090028a ಶೋಭಾರ್ಥಂ ಚಾಪರಾನ್ಯೂಪಾನ್ಕಾಂಚನಾನ್ಪುರುಷರ್ಷಭ|

14090028c ಸ ಭೀಮಃ ಕಾರಯಾಮಾಸ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಶಾಸನಾತ್||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಧರ್ಮರಾಜನ ಶಾಸನದಂತೆ ಆ ಯೂಪಗಳ
ಶೋಭೆಗಾಗಿ ಭೀಮನು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಂಚನದಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು.

14090029a ತೇ ವ್ಯರಾಜಂತ ರಾಜರ್ಷೇ ವಾಸೋಭಿರುಪಶೋಭಿತಾಃ|

14090029c ನರೇಂದ್ರಾಭಿಗತಾ ದೇವಾನ್ಯಥಾ ಸಪ್ತರ್ಷಯೋ ದಿವಿ||

ರಾಜರ್ಷೇ! ನರೇಂದ್ರ! ಬಣ್ಣದ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿದ್ದ ಆ
ಯೂಪಸ್ಥಂಭಗಳು ನಭದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಸಹಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳಂತೆಯೇ
ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

14090030a ಇಷ್ಟಕಾಃ ಕಾಂಚನೀಶ್ಚಾತ್ರ ಚಯನಾರ್ಥಂ ಕೃತಾಭವನ್|

14090030c ಶುಶುಭೇ ಚಯನಂ ತತ್ರ ದಕ್ಷಸ್ಯೇವ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ||

ಚಯನಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನದ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ
ಚಯನವು ಪ್ರಜಾಪತಿ ದಕ್ಷನ ಚಯನದಂತೆಯೇ ಶೋಭಿಸಿತು.

14090031a ಚತುಶ್ಚಿತ್ರೈಃ ಸ ತಸ್ಯಾಸೀದಷ್ಟಾದಶಕರಾತ್ಮಕಃ|

14090031c ಸ ರುಕ್ಮಪಕ್ಷೋ ನಿಚಿತಸ್ತ್ರಗುಣೋ ಗರುಡಾಕೃತಿಃ||

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಚಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಉದ್ದಗಲಗಳು ಹದಿನೆಂಟು
ಗೇಣುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಸುವರ್ಣಮಯ ರೆಕ್ಕೆಗಳುಳ್ಳ ಗರುಡನ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ
ತ್ರಿಕೋಣಗಳಾಗಿದ್ದವು.

14090032a ತತೋ ನಿಯುಕ್ತಾಃ ಪಶವೋ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ಮನೀಷಿಭಿಃ|

14090032c ತಂ ತಂ ದೇವಂ ಸಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಪಕ್ಷಿಣಃ ಪಶವಶ್ಚ ಯೇ||

ಮನೀಷಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪಕ್ಷಿ-ಪಶುಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದರು.

14090033a ಋಷಭಾಃ ಶಾಸ್ತ್ರಪಠಿತಾಸ್ತಥಾ ಜಲಚರಾಶ್ಚ ಯೇ|

14090033c ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನಭ್ಯಯಂಜಂಸ್ತೇ ತತ್ರಾಗ್ನಿಚಯಕರ್ಮಣಿ||

ಆ ಅಗ್ನಿಚಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಋಷಭಗಳನ್ನೂ ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದರು.

14090034a ಯೂಪೇಷು ನಿಯತಂ ಚಾಸೀತ್ಪಶೂನಾಂ ತ್ರಿಶತಂ ತಥಾ|

14090034c ಅಶ್ವರತ್ನೋತ್ತರಂ ರಾಜ್ಞಃ ಕೌಂತೇಯಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ರಾಜ ಮಾಹಾತ್ಮ ಕೌಂತೇಯನ ಯೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರುನೂರು ಪಶುಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದಿತು.

14090035a ಸ ಯಜ್ಞಃ ಶುಶುಭೇ ತಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾದ್ದೇವರ್ಷಿಸಂಕುಲಃ|

14090035c ಗಂಧರ್ವಗಣಸಂಕೀರ್ಣಃ ಶೋಭಿತೋಽಪ್ಸರಸಾಂ ಗಣೈಃ||

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಆ ಯಜ್ಞವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಧರ್ವಗಣಸಂಕೀರ್ಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅಪ್ಸರೆಯರ ಗಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

14090036a ಸ ಕಿಂಪುರುಷಗೀತ್ಯೈಶ್ಚ ಕಿನರೈರುಪಶೋಭಿತಃ|

14090036c ಸಿದ್ಧವಿಪ್ರನಿವಾಸೈಶ್ಚ ಸಮಂತಾದಭಿಸಂವೃತಃ||

ಕಿಂಪುರುಷರ ಗೀತೆಗಳಿಂದಲೂ ಕಿನ್ನರರಿಂದಲೂ ಶೋಭಿತವಾಗಿತ್ತು.
ಸಿದ್ದರ ಮತ್ತು ವಿಪ್ರರ ನಿವಾಸಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ
ಸಮಾವೃತವಾಗಿದ್ದವು.

14090037a ತಸ್ಮಿನ್ನದಸಿ ನಿತ್ಯಾಸ್ತು ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯಾ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ|

14090037c ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಣೇತಾರಃ ಕುಶಲಾ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಸು||

ಆ ಯಾಗಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಣೇತಾರರಾದ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಕುಶಲರಾದ ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರು ನಿತ್ಯವೂ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು.

14090038a ನಾರದಶ್ಚ ಬಭೂವಾತ್ರ ತುಂಬುರುಶ್ಚ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ|

14090038c ವಿಶ್ವಾವಸುಶ್ಚಿತ್ರಸೇನಸ್ತಥಾನ್ಯೇ ಗೀತಕೋವಿದಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ನಾರದ, ಮಹಾದ್ಯುತಿ ತುಂಬುರು, ವಿಶ್ವಾವಸು ಮತ್ತು
ಚಿತ್ರಸೇನರು ಹಾಗೂ ಅನ್ಯ ಗೀತಕೋವಿದರು ಇದ್ದರು.

14090039a ಗಂಧರ್ವಾ ಗೀತಕುಶಲಾ ನೃತ್ತೇಷು ಚ ವಿಶಾರದಾಃ|

14090039c ರಮಯಂತಿ ಸ್ಮ ತಾನ್ವಿಪ್ರಾನ್ಯಜ್ಞಕರ್ಮಾಂತರೇಷ್ಟಥ||

ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಡುವಿನಲ್ಲಿ ಗೀತಕುಶಲರಾದ ಮತ್ತು
ನೃತ್ಯವಿಶಾರದರಾದ ಗಂಧರ್ವರು ಆ ವಿಪ್ರರನ್ನು ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅಶ್ವಮೇಧಾರಂಭೇ
ನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

೯೧

ಯಜ್ಞಸಮಾಪ್ತಿ

ಅಶ್ವದ ಆಲಂಭನ (೧-೫). ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ದಾನ (೬-೨೮).

ಯಜ್ಞಸಮಾಪ್ತಿ (೨೯-೪೧).

14091001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14091001a ಶಮಯಿತ್ವಾ ಪಶೂನನ್ಯಾನ್ವಿಧಿವದ್ವಿ ಜಸತ್ತಮಾಃ|

14091001c ತುರಗಂ ತಂ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಮಾಲಭಂತ ದ್ವಿಜಾತಯಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ ದ್ವಿಜಾತಿಯ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರು ಅನ್ಯ ಪಶುಗಳನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಹೋಮಮಾಡಿದ ನಂತರ ಆ ತುರಗವನ್ನು ಆಲಂಭನ ಮಾಡಿದರು.

14091002a ತತಃ ಸಂಜ್ಞಾಪ್ಯ ತುರಗಂ ವಿಧಿವದ್ಯಾ ಜಕರ್ಷಭಾಃ|

14091002c ಉಪಸಂವೇಶಯನ್ರಾಜಂಸ್ತತಸ್ತಾಂ ದ್ರುಪದಾತ್ಮ ಜಾಮ್|

14091002e ಕಲಾಭಿಸ್ತಿಸೃಭೀ ರಾಜನ್ಯಥಾವಿಧಿ ಮನಸ್ವಿನೀಮ್||

ರಾಜನ್! ಅನಂತರ ಯಾಜಕರ್ಷಭರು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ತುರಗವನ್ನು ಸಂಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಅದರ ಬಳಿ ಮೂರು ಕಲೆಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತಳಾದ ಮನಸ್ವಿನೀ ದ್ರುಪದಾತ್ಮಜೆಯನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರು.

14091003a ಉದ್ಧೃತ್ಯ ತು ವಪಾಂ ತಸ್ಯ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ|

14091003c ಶ್ರಪಯಾಮಾಸುರವ್ಯಗ್ರಾಃ ಶಾಸ್ತ್ರವದ್ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಕುದುರೆಯ ವಪೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವ್ಯಗ್ರ ದ್ವಿಜರ್ಷಭರು ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿದರು.

14091004a ತಂ ವಪಾಧೂಮಗಂಧಂ ತು ಧರ್ಮರಾಜಃ ಸಹಾನುಜಃ|

14091004c ಉಪಾಜಿಘ್ರದ್ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಸರ್ವಪಾಪ್ಮಾಪಹಂ ತದಾ||

ಅನಂತರ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆಯುವ ಆ ವಪೆಯ ಹೊಗೆಯ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಅನುಜರೊಂದಿಗೆ ಧರ್ಮರಾಜನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಿದನು.

14091005a ಶಿಷ್ಪಾನ್ಯಂಗಾನಿ ಯಾನ್ಯಾಸಂಸ್ತಸ್ಯಾಶ್ವಸ್ಯ ನರಾಧಿಪ|

14091005c ತಾನ್ಯಗ್ನೌ ಜುಹುವುರ್ಧೀರಾಃ ಸಮಸ್ತಾಃ ಷೋಡಶರ್ತ್ವಿಜಃ||

ನರಾಧಿಪ! ಕುದುರೆಯ ಉಳಿದ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹದಿನಾರು ಧೀರ ಋತ್ವಿಜರು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದರು.

14091006a ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಪೈವಂ ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಸ್ತಂ ಕ್ರತುಂ ಶಕ್ರತೇಜಸಃ|

14091006c ವ್ಯಾಸಃ ಸಶಿಷ್ಯೋ ಭಗವಾನ್ವರ್ಧಯಾಮಾಸ ತಂ ನೃಪಮ್||

ಶಕ್ರತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ರಾಜನ ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸನು ನೃಪನಿಗೆ ಅಭ್ಯುದಯಪೂರ್ವಕ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು.

14091007a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ ಪ್ರಾದಾತ್ಸದಸ್ಯೇಭ್ಯೋ ಯಥಾವಿಧಿ|

14091007c ಕೋಟೀಸಹಸ್ರಂ ನಿಷ್ಕಾಣಾಂ ವ್ಯಾಸಾಯ ತು ವಸುಂಧರಾಮ್||

ಆಗ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಸಹಸ್ರ ಕೋಟಿ ಸುವರ್ಣನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಇಡೀ ವಸುಂಧರೆಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದನು.

14091008a ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ಧರಾಂ ರಾಜನ್ವಾಸಃ ಸತ್ಯವತೀಸುತಃ|

14091008c ಅಬ್ರವೀದ್ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾನಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್||

ರಾಜನ್! ಧರೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸತ್ಯವತೀಸುತ ವ್ಯಾಸನು ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

14091009a ಪೃಥಿವೀ ಭವತಸ್ತ್ವೇಷಾ ಸಂನ್ಯಸ್ತಾ ರಾಜಸತ್ತಮ|

14091009c ನಿಷ್ಕ್ಯಯೋ ದೀಯತಾಂ ಮಹ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಹಿ ಧನಾರ್ಥಿನಃ||

“ರಾಜಸತ್ತಮ! ನಿನ್ನ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಡುತ್ತೇನೆ. ಇದರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನೀನು ನನಗೆ ಕೊಡು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಧನಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲವೇ?”

14091010a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ತು ತಾನ್ವಿಪ್ರಾನ್ವತ್ಯುವಾಚ ಮಹಾಮನಾಃ|

14091010c ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹಿತೋ ಧೀಮಾನ್ಮಧ್ಯೇ ರಾಜ್ಞಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

ಮಹಾತ್ಮ ರಾಜರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗಿದ್ದ ಧೀಮಾನ್ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಆ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದನು:

14091011a ಅಶ್ವಮೇಧೇ ಮಹಾಯಜ್ಞೇ ಪೃಥಿವೀ ದಕ್ಷಿಣಾ ಸ್ಮೃತಾ|

14091011c ಅರ್ಜುನೇನ ಜಿತಾ ಸೇಯಮೃತ್ವಿಗ್ಭುಃ ಪ್ರಾಪಿತಾ ಮಯಾ||

“ಅಶ್ವಮೇಧ ಮಹಾಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನೇ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿಯಿದೆ. ಅರ್ಜುನನು ಗೆದ್ದ ಇದನ್ನು ನಾನು ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

14091012a ವನಂ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯೇ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಾ ವಿಭಜಧ್ವಂ ಮಹೀಮಿಮಾಮ್|

14091012c ಚತುರ್ಧಾ ಪೃಥಿವೀಂ ಕೃತ್ವಾ ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರಪ್ರಮಾಣತಃ||

ವಿಪ್ರೇಂದ್ರರೇ! ನಾನಿನ್ನು ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮಹಿಯನ್ನು ನೀವು ವಿಭಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರ⁶⁰ದ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

14091013a ನಾಹಮಾದಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವಂ ಮುನಿಸತ್ತಮಾಃ|

14091013c ಇದಂ ಹಿ ಮೇ ಮತಂ ನಿತ್ಯಂ ಭ್ರಾತೃಣಾಂ ಚ ಮಮಾನಘಾಃ||

ಮುನಿಸತ್ತಮರೇ! ಅನಘರೇ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸಹೋದರರ ಮತವೂ ನಿತ್ಯವೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ.”

14091014a ಇತ್ಯುಕ್ತವತಿ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತೇ ಭ್ರಾತರೋ ದ್ರೌಪದೀ ಚ ಸಾ|

⁶⁰ ಅಧ್ವರ್ಯು, ಉದ್ಗಾತ್ರ, ಹೋತ್ರ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ ನಾಲ್ಕರಿಂದ ನಡೆಯುವ ಯಾಗವೇ ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರ ಯಜ್ಞ. ಒಂದೊಂದು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಋತ್ವಿಜರು. ಒಟ್ಟು ಹದಿನಾರು ಮಂದಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನರು ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಅಧ್ವರ್ಯು, ಹೋತ್ರ, ಮತ್ತು ಉದ್ಗಾತ್ರ. ಇವರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯ ವಿಭಜನಕ್ರಮದ ವರ್ಣನೆಯು ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

14091014c ಏವಮೇತದಿತಿ ಪ್ರಾಹುಸ್ತದಭೂದ್ರೋಮಹರ್ಷಣಮ್||

ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಸಹೋದರರು ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದಿಯೂ “ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದು ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು!

14091015a ತತೋಽಂತರಿಕ್ಷೇ ವಾಗಾಸೀತ್ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ಭಾರತ|

14091015c ತಥೈವ ದ್ವಿಜಸಂಘಾನಾಂ ಶಂಸತಾಂ ವಿಬಭೌ ಸ್ವನಃ||

ಭಾರತ! ಆಗ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ “ಸಾಧು! ಸಾಧು!” ಎಂಬ ಮಾತೂ ಕೇಳಿಬಂದಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ದ್ವಿಜಸಂಘಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಧ್ವನಿಗಳೂ ಕೇಳಿಬಂದವು.

14091016a ದ್ವೈಪಾಯನಸ್ತಥೋಕ್ತಸ್ತು ಪುನರೇವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್|

14091016c ಉವಾಚ ಮಧ್ಯೇ ವಿಪ್ರಾಣಾಮಿದಂ ಸಂಪೂಜಯನ್ ಮುನಿಃ||

ಅದನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ವಿಪ್ರರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುನಿ ದ್ವೈಪಾಯನನು ಪುನಃ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

14091017a ದತ್ವೈಷಾ ಭವತಾ ಮಹ್ಯಂ ತಾಂ ತೇ ಪ್ರತಿದದಾಮ್ಯಹಮ್|

14091017c ಹಿರಣ್ಯಂ ದೀಯತಾಮೇಭ್ಯೋ ದ್ವಿಜಾತಿಭ್ಯೋ ಧರಾಸ್ತು ತೇ||

“ನನಗೆ ನೀನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ. ಅದನ್ನೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ದ್ವಿಜಾತಿಯರಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾಯವಾಗಿ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ನೀಡು. ಭೂಮಿಯು ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ!”

14091018a ತತೋಽಬ್ರವೀದ್ವಾಸುದೇವೋ ಧರ್ಮರಾಜಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮ್|

14091018c ಯಥಾಹ ಭಗವಾನ್ವ್ಯಾಸಸ್ತಥಾ ತತ್ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಆಗ ವಾಸುದೇವನು ಧರ್ಮರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ “ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

14091019a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪ್ರೀತಾತ್ಮಾ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ|

14091019c ಕೋಟಿಕೋಟಿಕೃತಾಂ ಪ್ರಾದಾದ್ಧಕ್ಷಿಣಾಂ ತ್ರಿಗುಣಾಂ ಕ್ರತೋಃ||

ಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಪ್ರೀತಾತ್ಮನಾಗಿ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಮೂರು ಕ್ರತುಗಳಿಗೆ ಆಗುವಷ್ಟು ಕೋಟಿ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು.

14091020a ನ ಕರಿಷ್ಯತಿ ತಲ್ಲೋಕೇ ಕಶ್ಚಿದನ್ಯೋ ನರಾಧಿಪಃ|

14091020c ಯತ್ಕೃತಂ ಕುರುಸಿಂಹೇನ ಮರುತ್ತಸ್ಯಾನುಕುರ್ವತಾ||

“ಮರುತ್ತನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ನರಾಧಿಪ ಕುರುಸಿಂಹನು ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ!”

14091021a ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ತು ತದ್ಧವ್ಯಂ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಃ ಪ್ರಭುಃ|

14091021c ಋತ್ವಿಗ್ಭ್ಯಃ ಪ್ರದದೌ ವಿದ್ವಾಂಶ್ಚ ತುರ್ಧಾ ವ್ಯಭಜಂಶ್ಚ ತೇ||

ಆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪ್ರಭು ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನು ಅದನ್ನು ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ಆ ವಿದ್ವಾನರು ಅದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು.

14091022a ಪೃಥಿವ್ಯಾ ನಿಷ್ಕ್ರಯಂ ದತ್ತಾ ತದ್ಧಿರಣ್ಯಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

14091022c ಧೂತಪಾಪ್ಮಾ ಜಿತಸ್ವಗೋ ಮುಮುದೇ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ||

ಪೃಥ್ವಿಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹಿರಣ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಿ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ ಜಯಿಸಿ ಆನಂದಿಸಿದನು.

14091023a ಋತ್ವಿಜಸ್ತಮಪರ್ಯಂತಂ ಸುವರ್ಣನಿಚಯಂ ತದಾ|

14091023c ವ್ಯಭಜಂತ ದ್ವಿಜಾತಿಭ್ಯೋ ಯಥೋತ್ಸಾಹಂ ಯಥಾಬಲಮ್||

ಋತ್ವಿಜರು ಆ ಸುವರ್ಣರಾಶಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಉತ್ಸಾಹವಿದ್ದಂತೆ ಯಥಾಬಲವಾಗಿ ದ್ವಿಜಾತಿಯರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡರು.

14091024a ಯಜ್ಞವಾಟೇ ತು ಯತ್ಕಿಂ ಚಿದ್ಧಿರಣ್ಯಮಪಿ ಭೂಷಣಮ್|

14091024c ತೋರಣಾನಿ ಚ ಯೂಪಾಂಶ್ಚ ಘಟಾಃ ಪಾತ್ರೀಸ್ತಥೇಷ್ಟಕಾಃ|

14091024e ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಾಃ ಸರ್ವಂ ತದ್ವ್ಯಭಜನ್ದ್ವಿಜಾಃ||

ಯಜ್ಞವಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಏನೆಲ್ಲ ಹಿರಣ್ಯ, ಭೂಷಣ, ತೋರಣ, ಯೂಪ, ಘಟ, ಪಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ದ್ವಿಜರು, ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಿಕೊಂಡರು.

14091025a ಅನಂತರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಜಹಿರೇ ವಸು|

14091025c ತಥಾ ವಿಟ್ಕೂದ್ರಸಂಘಾಶ್ಚ ತಥಾನ್ಯೇ ಮ್ಲೇಚ್ಚಜಾತಯಃ|

14091025e ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ಜಹ್ರುಸ್ತತ್ಸುವರ್ಣಂ ತತಸ್ತತಃ||

ಅನಂತರ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು
ಅನ್ಯ ಮೈಚ್ಛ ಜಾತಿಯವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧನವನ್ನಿತ್ತರು. ಆ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಮಹಾ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ದಾನಮಾಡಲಾಯಿತು.

14091026a ತತಸ್ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಮುದಿತಾ ಜಗ್ಮುರಾಲಯಾನ್|

14091026c ತರ್ಪಿತಾ ವಸುನಾ ತೇನ ಧರ್ಮರಾಜ್ಞಾ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಮಹಾತ್ಮ ಧರ್ಮರಾಜನ ಆ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾದ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಮುದಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

14091027a ಸ್ವಮಂಶಂ ಭಗವಾನ್ವಾಸ್ತು ಸಃ ಕುಂತ್ಯೈ ಪಾದಾಭಿವಾದನಾತ್|

14091027c ಪ್ರದದೌ ತಸ್ಯ ಮಹತೋ ಹಿರಣ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ||

ಮಹಾದ್ಯುತಿ ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸನು ತನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಮಹಾ
ಹಿರಣ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಕುಂತಿಗೆ ನೀಡಿದನು.

14091028a ಶ್ವಶುರಾತ್ಪ್ರೀತಿದಾಯಂ ತಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಾ ಪ್ರೀತಮಾನಸಾ|

14091028c ಚಕಾರ ಪುಣ್ಯಂ ಲೋಕೇ ತು ಸುಮಹಾಂತಂ ಪೃಥಾ ತದಾ||

ಮಾವನಿಂದ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಡೆದ ಆ ಮಹಾಧನವನ್ನು
ಪೃಥೆಯು ಪ್ರೀತಿಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಪುಣ್ಯವಾಗುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿದಳು.

14091029a ಗತ್ವಾ ತ್ವವಭೃಥಂ ರಾಜಾ ವಿಪಾಪ್ಮಾ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ|

14091029c ಸಭಾಜ್ಯಮಾನಃ ಶುಶುಭೇ ಮಹೇಂದ್ರೋ ದೈವತೈರಿವ||

ಅವಭೃತಸ್ನಾನಗೈದು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ದೇವತೆಗಳಿಂದ
ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹೇಂದ್ರನಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು.

14091030a ಪಾಂಡವಾಶ್ಚ ಮಹೀಪಾಲೈಃ ಸಮೇತೈಃ ಸಂವೃತಾಸ್ತದಾ|

14091030c ಅಶೋಭಂತ ಮಹಾರಾಜ ಗೃಹಾಸ್ತಾರಾಗಣೈರಿವ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದ ಮಹೀಪಾಲರಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ
ಪಾಂಡವರೂ ಕೂಡ ಗೃಹಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ
ತಾರಾಗಣಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದರು.

14091031a ರಾಜಭ್ಯೋಽಪಿ ತತಃ ಪ್ರಾದಾದ್ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

14091031c ಗಜಾನಶ್ವಾನಲಂಕಾರಾನ್ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಕಾಂಚನಮ್||

ಆಗ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ರಾಜರಿಗೆ ಕೂಡ ವಿವಿಧ ರತ್ನಗಳನ್ನೂ, ಆನೆ-
ಕುದುರೆಗಳ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ, ಕಾಂಚನ-ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ
ನೀಡಿದನು.

14091032a ತದ್ಧನೌಘಮಪರ್ಯಂತಂ ಪಾರ್ಥಃ ಪಾರ್ಥಿವಮಂಡಲೇ|

14091032c ವಿಸ್ಮಜನ್ಮಶುಭೇ ರಾಜಾ ಯಥಾ ವೈಶ್ರವಣಸ್ತಥಾ||

ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಆ ಧನರಾಶಿಯನ್ನು ದಾನವನ್ನಾಗಿತ್ತ ರಾಜಾ ಪಾರ್ಥನು
ಪಾರ್ಥಿವಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವೈಶ್ರವಣ ಕುಬೇರನಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು.

14091033a ಆನಾಯ್ಯ ಚ ತಥಾ ವೀರಂ ರಾಜಾನಂ ಬಭ್ರುವಾಹನಮ್|

14091033c ಪ್ರದಾಯ ವಿಪುಲಂ ವಿತ್ತಂ ಗೃಹಾನ್ಮಾಸ್ಥಾಪಯತ್ತದಾ||

ಹಾಗೆಯೇ ವೀರ ರಾಜ ಬಭ್ರುವಾಹನನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಪುಲ ವಿತ್ತವನ್ನಿತ್ತನು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದನು.

14091034a ದುಃಶಲಾಯಾಶ್ಚ ತಂ ಪೌತ್ರಂ ಬಾಲಕಂ ಪಾರ್ಥಿವರ್ಷಭ|

14091034c ಸ್ವರಾಜ್ಯೇ ಪಿತೃಭಿರ್ಗುಪ್ತೇ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಸಮಭಿಷೇಚಯತ್||

ಪಾರ್ಥಿವರ್ಷಭ! ದುಃಶಲೆಯ ಮೊಮ್ಮಗ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಅವನ ತಂದೆಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯಕ್ಕೇ ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕಿಸಿದನು.

14091035a ರಾಜ್ಞಶ್ಚೈವಾಪಿ ತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಸುವಿಭಕ್ತಾನ್ಸುಪೂಜಿತಾನ್|

14091035c ಪ್ರಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ವಶೀ ಕುರುರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಸಂಯಮಿ ಕುರುರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಆ ಎಲ್ಲ ರಾಜರನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

14091036a ಏವಂ ಬಭೂವ ಯಜ್ಞಃ ಸ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14091036c ಬಹ್ವನ್ನಧನರತ್ನಾಘಃ ಸುರಾಮೈರೇಯಸಾಗರಃ||

ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಅನ್ನ-ಧನ-ರತ್ನಗಳ ರಾಶಿಗಳಿದ್ದ ಮತ್ತು ಸುರ-ಮೈರೇಯಗಳ ಸಾಗರಗಳಿದ್ದ ಆ ಯಜ್ಞವು ನಡೆಯಿತು.

14091037a ಸರ್ಪಿಃಪಂಕಾ ಹೃದಾ ಯತ್ರ ಬಹವಶ್ಚಾನ್ನಪರ್ವತಾಃ|

14091037c ರಸಾಲಾಕರ್ದಮಾಃ ಕುಲ್ಯಾ ಬಭೂವುರ್ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವೇ ಕೆಸರಾದ ಸರೋವರಗಳೂ, ಅನೇಕ

ಪರ್ವತಗಳಂತಿದ್ದ ಅನ್ನಗಳ ರಾಶಿಗಳೂ, ಕೆಸರಿಲ್ಲದ ರಸಗಳ
ಕಾಲುವೆಗಳೂ ಇದ್ದವು.

14091038a ಭಕ್ಷ್ಯಷಾಂಡವರಾಗಾಣಾಂ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಭುಜ್ಯತಾಮಿತಿ|

14091038c ಪಶೂನಾಂ ವಧ್ಯತಾಂ ಚಾಪಿ ನಾಂತಸ್ತತ್ರ ಸ್ಮ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ಷ್ಯ-ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರ, ಊಟಮಾಡಿ ಎಂದು
ಹೇಳುವವರ, ಮತ್ತು ಪಶುಗಳನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಿದ್ದವರ ಕೊನೆಯೇ
ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

14091039a ಮತ್ತೋನ್ಮತ್ತಪ್ರಮುದಿತಂ ಪ್ರಗೀತಯುವತೀಜನಮ್|

14091039c ಮೃದಂಗಶಂಖಶಬ್ದೈಶ್ಚ ಮನೋರಮಮಭೂತ್ತದಾ||

ಮತ್ತೋನ್ಮತ್ತರಾಗಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯುವತೀ ಜನರಿಂದ,
ಮೃದಂಗ-ಶಂಖ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಅದು ಮನೋರಮವಾಗಿತ್ತು.

14091040a ದೀಯತಾಂ ಭುಜ್ಯತಾಂ ಚೇತಿ ದಿವಾರಾತ್ರಮವಾರಿತಮ್|

14091040c ತಂ ಮಹೋತ್ಸವಸಂಕಾಶಮತಿಹೃಷ್ಟ್ಯಜನಾಕುಲಮ್|

14091040e ಕಥಯಂತಿ ಸ್ಮ ಪುರುಷಾ ನಾನಾದೇಶನಿವಾಸಿನಃ||

“ಕೊಡಿ! ಭೋಜನ ಮಾಡಿ!” ಎಂಬ ಕೂಗುಗಳು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳೂ
ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ನಾನಾ
ದೇಶನಿವಾಸಿ ಜನರು ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಅದರ ಕುರಿತೇ
ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

14091041a ವರ್ಷಿತ್ವಾ ಧನಧಾರಾಭಿಃ ಕಾಮೈ ರತ್ನೈರ್ಧನೈಸ್ತಥಾ|

14091041c ವಿಪಾಪ್ಯಾ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಕೃತಾರ್ಥಃ ಪ್ರಾವಿಶತ್ ಪುರಮ್||

ಧನ ಮತ್ತು ಬಯಸಿದ ರತ್ನಧನಗಳ ಧಾರೆಗಳನ್ನೇ ಮಳೆಯಾಗಿ ಸುರಿಸಿದ
ಆ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠನು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಿ
ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅಶ್ವಮೇಧಸಮಾಪ್ತೌ
ಏಕನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅಶ್ವಮೇಧಸಮಾಪ್ತಿ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೨

ನಕುಲೋಪಾಖ್ಯಾನ

ಅಶ್ವಮೇಧವು ಮುಗಿಯುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವವು ಚಿನ್ನವಾಗಿದ್ದ
ಮುಂಗುಸಿಯೊಂದು ಬಿಲದಿಂದ ಹೊರಬಂದು “ಈ ಯಜ್ಞವು
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಉಂಚವೃತ್ತಿಯವನು ನೀಡಿದ ಒಂದು
ಸೇರು ಹಿಟ್ಟಿನ ದಾನಕ್ಕೂ ಸಮನಲ್ಲ!” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-
೫). ವಿಪ್ರರು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದು (೬-೧೭).
ಮುಂಗುಸಿಯು ಉಂಚವೃತ್ತಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕುರಿತು ಹೇಳಲು
ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದು (೧೮-೨೨).

4092001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

14092001a ಪಿತಾಮಹಸ್ಯ ಮೇ ಯಜ್ಞೇ ಧರ್ಮಪುತ್ರಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14092001c ಯದಾಶ್ಚ ಯಮಭೂತ್ಕಿಂ ಚಿತ್ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನ ಪಿತಾಮಹ ಧೀಮಂತ ಧರ್ಮಪುತ್ರನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವು ನಡೆಯಿತೇ? ಅದನ್ನು ನೀವು ಹೇಳಬೇಕು!”

14092002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14092002a ಶ್ರುಯತಾಂ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯಮುತ್ತಮಮ್|

14092002c ಅಶ್ವಮೇಧೇ ಮಹಾಯಜ್ಞೇ ನಿವೃತ್ತೇ ಯದಭೂದ್ವಿಭೋ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಭೋ! ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ! ಆ ಮಹಾಯಜ್ಞ ಅಶ್ವಮೇಧವು ಮುಗಿಯಲು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯವು ನಡೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು.

14092003a ತರ್ಪಿತೇಷು ದ್ವಿಜಾಗ್ರೇಷು ಜ್ಞಾತಿಸಂಬಂಧಿಬಂಧುಷು|

14092003c ದೀನಾಂಧಕೃಪಣೇ ಚಾಪಿ ತದಾ ಭರತಸತ್ತಮ||

14092004a ಘುಷ್ಯಮಾಣೇ ಮಹಾದಾನೇ ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಭಾರತ|

14092004c ಪತತ್ಸು ಪುಷ್ಪವರ್ಷೇಷು ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಮೂರ್ಧನಿ||

ಭರತಸತ್ತಮ! ಭಾರತ! ದ್ವಿಜಾಗ್ರರು, ಜ್ಞಾತಿ-ಸಂಬಂಧಿ-ಬಂಧುಗಳು ಮತ್ತು ಧೀನ-ಅಂಧ-ಕೃಪಣರು ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳಲು, ಮಹಾದಾನಗಳನ್ನು ಸರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಘೋಷಿಸಲು, ಧರ್ಮರಾಜನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ

ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯು ಬಿದ್ದಿತು.

14092005a ಬಿಲಾನ್ನಿಷ್ಠ್ರ ಮ್ಯ ನಕುಲೋ ರುಕ್ಮಪಾರ್ಶ್ವಸ್ತದಾನಘ|

14092005c ವಜ್ರಾಶನಿಸಮಂ ನಾದಮಮುಂಚತ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅನಘ! ಆಗ ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವವು

ಸುವರ್ಣಾಮಯವಾಗಿದ್ದ ಮುಂಗಸಿಯೊಂದು ಬಿಲದಿಂದ ಹೊರಬಂದು
ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿತು.

14092006a ಸಕೃದುತ್ಸೃಜ್ಯ ತಂ ನಾದಂ ತ್ರಾಸಯಾನೋ ಮೃಗದ್ವಿಜಾನ್|

14092006c ಮಾನುಷಂ ವಚನಂ ಪ್ರಾಹ ಧೃಷ್ಟೋ ಬಿಲಶಯೋ ಮಹಾನ್||

ಹಾಗೆ ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿ ಮೃಗ-ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಭಯಪಡಿಸಿದ ಆ ಮಹಾ
ಬಿಲಶಾಯಿಯು ಮಾನವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿತು:

14092007a ಸಕ್ತುಪ್ರಸ್ಥೇನ ವೋ ನಾಯಂ ಯಜ್ಞಸ್ತುಲ್ಯೋ ನರಾಧಿಪಾಃ|

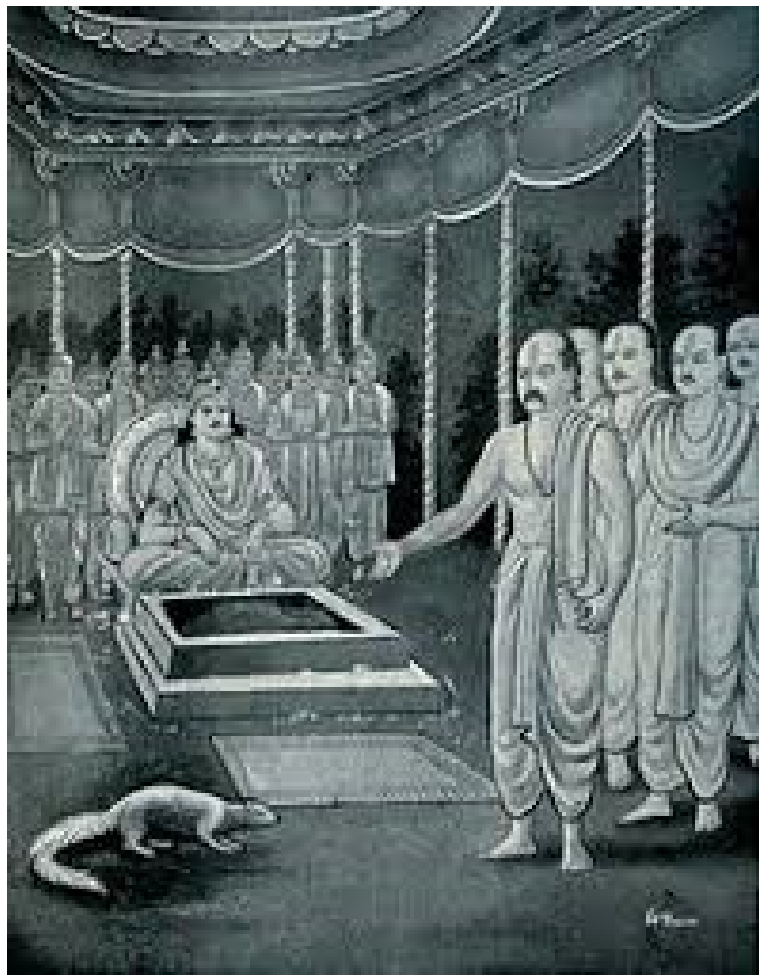
14092007c ಉಂಚವೃತ್ತೇರ್ವದಾನ್ಯಸ್ಯ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸಿನಃ||

“ನರಾಧಿಪರೇ! ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದಾನವು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸುವ ಉಂಚವೃತ್ತಿಯವನು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಸೇರು ಹಿಟ್ಟಿನ
ದಾನಕ್ಕೂ ಸಮಾನವಲ್ಲ!”

14092008a ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಕುಲಸ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

14092008c ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಜಗ್ಮುಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಷಭಾಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಮುಂಗುಸಿಯ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಷಭರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

14092009a ತತಃ ಸಮೇತ್ಯ ನಕುಲಂ ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛಂತ ತೇ ದ್ವಿಜಾಃ|

14092009c ಕುತಸ್ತ್ವಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯಜ್ಞಂ ಸಾಧುಸಮಾಗಮಮ್||

ಆಗ ಆ ದ್ವಿಜರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಮುಂಗುಸಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು:

“ಸಾಧುಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿರುವ ಈ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಂದ

ಆಗಮಿಸಿರುವೆ?

14092010a ಕಿಂ ಬಲಂ ಪರಮಂ ತುಭ್ಯಂ ಕಿಂ ಶ್ರುತಂ ಕಿಂ ಪರಾಯಣಮ್|

14092010c ಕಥಂ ಭವಂತಂ ವಿದ್ಯಾಮ ಯೋ ನೋ ಯಜ್ಞಂ ವಿಗರ್ಹಸೇ||

ನಿನ್ನ ಪರಮ ಬಲವು ಯಾವುದು? ನಿನ್ನ ಪರಿಜ್ಞಾನವು ಏನು?

ಯಾರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವೆ? ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಹೀಗೆ

ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು?

14092011a ಅವಿಲುಪ್ಯಾಗಮಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ವಿಧಿಜ್ಞೈರ್ಯಾ ಜಕೈಃ ಕೃತಮ್|

14092011c ಯಥಾಗಮಂ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಚ ಯಥಾಕೃತಮ್||

ನಾನಾವಿಧದ ಯಜ್ಞಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗೆ ಯಾವ

ಲೋಪವೂ ಬರದಂತೆ ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ

ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಯಾಜಕರು ಇಲ್ಲಿ

ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

14092012a ಪೂಜಾರ್ಹಾಃ ಪೂಜಿತಾಶ್ಚಾತ್ರ ವಿಧಿವಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ ಚಕ್ಷುಷಾ|

14092012c ಮಂತ್ರಪೂತಂ ಹುತಶ್ಚಾಗ್ನಿದ್ವಂದ್ಯಂ ದೇಯಮಮತ್ಸರಮ್||

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಪೂಜಾರ್ಹರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಂತ್ರಪೂತ ಆಹುತಿಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ತೃಪ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮಾತ್ಸರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲದೇ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

14092013a ತುಷ್ಟಾ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಶ್ಚಾತ್ರ ದಾನೈರ್ಬಹುವಿಧೈರಪಿ|

14092013c ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಶ್ಚ ಸುಯುದ್ಧೇನ ಶ್ರಾದ್ಧೈರಪಿ ಪಿತಾಮಹಾಃ||

ಇಲ್ಲ ಬಹುವಿಧದ ದಾನಗಳಿಂದ ದ್ವಿಜರ್ಷಭರು ತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ, ಶ್ರಾದ್ಧಗಳಿಂದ ಪಿತಾಮಹರೂ ತೃಪ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

14092014a ಪಾಲನೇನ ವಿಶಸ್ತುಷ್ಟಾಃ ಕಾಮೈಸ್ತುಷ್ಟಾ ವರಸ್ತ್ರಿಯಃ|

14092014c ಅನುಕ್ರೋಶೈಸ್ತಥಾ ಶೂದ್ರಾ ದಾನಶೇಷೈಃ ಪೃಥಗ್ಜನಾಃ||

ಪಾಲನೆಯಿಂದ ವೈಶ್ಯರು ತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕಾಮಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದಯೆಯಿಂದ ಶೂದ್ರರೂ, ದಾನಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದುದರಿಂದ ಇತರ ಜನರೂ ತೃಪ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

14092015a ಜ್ಞಾತಿಸಂಬಂಧಿನಸ್ತುಷ್ಟಾಃ ಶೌಚೇನ ಚ ನೃಪಸ್ಯ ನಃ|

14092015c ದೇವಾ ಹವಿರ್ಭಿಃ ಪುಣೈಶ್ಚ ರಕ್ಷಣೈಃ ಶರಣಾಗತಾಃ||

ನಮ್ಮ ನೃಪನ ಶೌಚದಿಂದಾಗಿ ಜ್ಞಾತಿ-ಸಂಬಂಧಿಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವತೆಗಳು ಪುಣ್ಯ ಹವಿಸ್ಸುಗಳಿಂದಲೂ ಶರಣಾಗತರು
ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದಲೂ ತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

14092016a ಯದತ್ರ ತಥ್ಯಂ ತದ್ಬ್ರೂಹಿ ಸತ್ಯಸಂಧ ದ್ವಿಜಾತಿಷು|

14092016c ಯಥಾಶ್ರುತಂ ಯಥಾದೃಷ್ಟಂ ಪೃಷ್ಠೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಸತ್ಯಸಂಧ ! ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ನೀನು ಏನನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಥವಾ ಏನನ್ನು
ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ
ದ್ವಿಜಾತಿಯವರು ಕೇಳುವ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸು.

14092017a ಶ್ರದ್ಧೇಯವಾಕ್ಯಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ತ್ವಂ ದಿವ್ಯಂ ರೂಪಂ ಬಿಭರ್ಷಿ ಚ|

14092017c ಸಮಾಗತಶ್ಚ ವಿಪ್ರೈಸ್ತ್ವಂ ತತ್ತ್ವತೋ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ನೀನು ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿರುವೆ. ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆ.
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದೆ.
ತತ್ತ್ವವೇನೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಬೇಕು.”

14092018a ಇತಿ ಪೃಷ್ಠೋ ದ್ವಿಜೈಸ್ತೈಃ ಸ ಪ್ರಹಸ್ಯ ನಕುಲೋಽಬ್ರವೀತ್|

14092018c ನೈಷಾನ್ಯತಾ ಮಯಾ ವಾಣೀ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ದರ್ಪೇಣ ವಾ ದ್ವಿಜಾಃ||

ದ್ವಿಜರು ಹೀಗೆ ಕೇಳಲು ಆ ಮುಂಗಸಿಯು ನಕ್ಕು ಹೇಳಿತು: “ದ್ವಿಜರೇ !
ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ಅಥವಾ ನಾನು ಇದನ್ನು ದರ್ಪದಿಂದಲೂ
ಹೇಳಿಲ್ಲ !

14092019a ಯನ್ಮಯೋಕ್ತಮಿದಂ ಕಿಂ ಚಿದ್ಯುಷ್ಮಾಭಿಶ್ಚಾಪ್ಯುಪಶ್ರುತಮ್|

14092019c ಸಕ್ತುಪ್ರಸ್ಥೇನ ವೋ ನಾಯಂ ಯಜ್ಞಸ್ತುಲ್ಯೋ ನರಾಧಿಪಾಃ|

14092019e ಉಂಚವೃತ್ತೇರ್ಪದಾನ್ಯಸ್ಯ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸಿನಃ||

“ನರಾಧಿಪರೇ! ಈ ಯಜ್ಞವು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದ
ಉಂಚವೃತ್ತಿಯವನು ನೀಡಿದ ಒಂದು ಸೇರು ಹಿಟ್ಟಿನ ದಾನಕ್ಕೂ
ಸಮನಲ್ಲ!” ಎಂಬ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನೀವುಗಳು ಕೂಡ
ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ.

14092020a ಇತ್ಯವಶ್ಯಂ ಮಯೈತದ್ವೋ ವಕ್ತವ್ಯಂ ದ್ವಿಜಪುಂಗವಾಃ|

14092020c ಶೃಣುತಾವ್ಯಗ್ರಮನಸಃ ಶಂಸತೋ ಮೇ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ||

ದ್ವಿಜಪುಂಗವರೇ! ದ್ವಿಜರ್ಷಭರೇ! ಆದರೂ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಈ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಅವ್ಯಗ್ರಮನಸ್ಕರಾಗಿ
ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳುವಂಥವರಾಗಿರಿ!

14092021a ಅನುಭೂತಂ ಚ ದೃಷ್ಟಂ ಚ ಯನ್ಮಯಾದ್ಭುತಮುತ್ತಮಮ್|

14092021c ಉಂಚವೃತ್ತೇರ್ಯಥಾವೃತ್ತಂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸಿನಃ||

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉಂಚವೃತ್ತಿಯನ್ನನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವನ
ಉತ್ತಮವೂ ಅದ್ಭುತವೂ ಆದ ಆ ನಡತೆಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ
ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ.

14092022a ಸ್ವರ್ಗಂ ಯೇನ ದ್ವಿಜಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸಭಾರ್ಯಃ ಸಸುತಸ್ಸುಷಃ|

14092022c ಯಥಾ ಚಾರ್ಥಂ ಶರೀರಸ್ಯ ಮಮೇದಂ ಕಾಂಚನೀಕೃತಮ್||

ನನ್ನ ಈ ಅರ್ಥಶರೀರವನ್ನು ಸುವರ್ಣಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ಆ

ದ್ವಿಜನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿ, ಮಗ ಮತ್ತು ಸೊಸೆಯರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ನಕುಲಾಖ್ಯಾನೇ
ದ್ವಿನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಕುಲಾಖ್ಯಾನ
ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೩

ಮುಂಗುಸಿಯು ಉಂಚವೃತ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನೀಡಿದ ದಾನದ
ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು (೧-೯೩).

14093001 ನಕುಲ ಉವಾಚ

14093001a ಹಂತ ವೋ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ದಾನಸ್ಯ ಪರಮಂ ಫಲಮ್|

14093001c ನ್ಯಾಯಲಬ್ಧಸ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಯ ವಿಪ್ರದತ್ತಸ್ಯ ಯದ್ವಿಜಾಃ||

ಮುಂಗುಸಿಯು ಹೇಳಿತು: “ದ್ವಿಜರೇ! ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು
ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪಡೆದುದನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದುದರ ಮಹಾ
ಫಲವೇನೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಿ.

14093002a ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಧರ್ಮಜ್ಞೈರ್ಬಹುಭಿರ್ವೃತೇ|

14093002c ಉಂಚವೃತ್ತಿದ್ವಿಜಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಕಾಪೋತಿರಭವತ್ಪುರಾ||

ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಜ್ಞರಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ

ಉಂಚವೃತ್ತಿ⁶¹ಯಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಓರ್ವ ಕಾಪೋತಿ⁶² ದ್ವಿಜನಿದ್ದನು.

14093003a ಸಭಾರ್ಯಃ ಸಹ ಪುತ್ರೇಣ ಸಸ್ತುಷಸ್ತುಪಸಿ ಸ್ಥಿತಃ|

14093003c ವಧೂಚತುರ್ಥೋ ವೃದ್ಧಃ ಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯಃ||

ಭಾರ್ಯೆ, ಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಸೊಸೆಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ವೃದ್ಧನು ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು.

14093004a ಷಷ್ಠೇ ಕಾಲೇ ತದಾ ವಿಷ್ಣೋ ಭುಂಕ್ತೇ ತೈಃ ಸಹ ಸುವ್ರತಃ|

14093004c ಷಷ್ಠೇ ಕಾಲೇ ಕದಾ ಚಿಚ್ಚ ತಸ್ಯಾಹಾರೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ|

14093004e ಭುಂಕ್ತೇಽನ್ಯಸ್ಮಿನ್ಕದಾ ಚಿತ್ಸ ಷಷ್ಠೇ ಕಾಲೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ||

ಆ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಪ್ರತಿ ಆರನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಮೂರು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ) ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರೊಡನೆ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದುವೇಳೆ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರವು ದೊರೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಪುನಃ ಮುಂದಿನ ಮೂರು ದಿನಗಳು ಬರುವವರೆಗೆ ಕಾಯ್ದಿದ್ದು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

14093005a ಕಪೋತಧರ್ಮಿಣಸ್ತಸ್ಯ ದುರ್ಭಿಕ್ಷೇ ಸತಿ ದಾರುಣೇ|

14093005c ನಾವಿದ್ಯತ ತದಾ ವಿಪ್ರಾಃ ಸಂಚಯಸ್ತಾನ್ನಿಬೋಧತ|

⁶¹ ಹೊಲವನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಕೆಳಗೆ ಉದುರುವ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವನು.

⁶² ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ತಿನ್ನುವುದು ಅಥವಾ ಕೂಡಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಪೋತ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವನು.

14093005e ಕ್ಷೀಣೌಷಧಿಸಮಾವಾಯೋ ದ್ರವ್ಯಹೀನೋಽಭವತ್ ತದಾ||

ಹೀಗೆ ಅವನು ಕಪೋತಧರ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ದಾರುಣ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವುಂಟಾಯಿತು. ವಿಪ್ರರೇ! ಆಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗದ್ದೆಗಳು ಒಣಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಆಗ ಅವನು ದ್ರವ್ಯಹೀನನಾದನು.

14093006a ಕಾಲೇ ಕಾಲೇಽಸ್ಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ನೈವ ವಿದ್ಯೇತ ಭೋಜನಮ್|

14093006c ಕ್ಷುಧಾಪರಿಗತಾಃ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾತಿಷ್ಠಂತ ತದಾ ತು ತೇ||

ಆರನೆಯ ಕಾಲವು ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಅವನಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲರೂ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದರು.

14093007a ಉಂಚಂಸ್ತದಾ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ಮಧ್ಯಂ ತಪತಿ ಭಾಸ್ಕರೇ|

14093007c ಉಷ್ಣಾರ್ತಶ್ಚ ಕ್ಷುಧಾರ್ತಶ್ಚ ಸ ವಿಪ್ರಸ್ತಪಸಿ ಸ್ಥಿತಃ|

14093007e ಉಂಚಮಪ್ರಾಪ್ತವಾನೇವ ಸಾರ್ಧಂ ಪರಿಜನೇನ ಹ||

ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಒಂದು ದಿನ ಅವರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಅಧಿಕ ತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೊರಟರು.

14093008a ಸ ತಥೈವ ಕ್ಷುಧಾವಿಷ್ಟಃ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ತೋಯಂ ಯಥಾವಿಧಿ|

14093008c ಕ್ಷಪಯಾಮಾಸ ತಂ ಕಾಲಂ ಕೃಚ್ಛ್ರಪ್ರಾಣೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ||

ಹಾಗೆ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದರೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಆಚಮನ
ಮಾಡಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ
ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದನು.

14093009a ಅಥ ಪಷ್ಠೇ ಗತೇ ಕಾಲೇ ಯವಪ್ರಸ್ಥಮುಪಾರ್ಜಯತ್|

14093009c ಯವಪ್ರಸ್ಥಂ ಚ ತೇ ಸಕ್ತಾನಕುರ್ವಂತ ತಪಸ್ವಿನಃ||

ಮತ್ತೊಂದು ಮೂರನೆಯ ದಿನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಆ ತಪಸ್ವಿಗಳು
ಒಂದು ಸೇರಿನಷ್ಟು ಯವೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು.

14093010a ಕೃತಜಪ್ಯಾಹ್ವಿಕಾಸ್ತೇ ತು ಹುತ್ವಾ ವಹ್ನಿಂ ಯಥಾವಿಧಿ|

14093010c ಕುಡವಂ ಕುಡವಂ ಸರ್ವೇ ವ್ಯಭಜಂತ ತಪಸ್ವಿನಃ||

ಜಪ-ಆಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ
ಮಾಡಿ ಆ ತಪಸ್ವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೊಂದು ಪಾವಿನಷ್ಟು ಹಿಟ್ಟನ್ನು
ಹಂಚಿಕೊಂಡರು.

14093011a ಅಥಾಗಚ್ಚ ದ್ವಿ ಜಃ ಕಶ್ಚಿದತಿಥಿಭುಂಜತಾಂ ತದಾ|

14093011c ತೇ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಿಥಿಂ ತತ್ರ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಮನಸೋಽಭವನ್||

ಅವರು ಹಾಗೆ ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓರ್ವ ದ್ವಿಜನು
ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು
ಪ್ರಹೃಷ್ಟಮನಸ್ಕರಾದರು.

14093012a ತೇಽಭಿವಾದ್ಯ ಸುಖಿಪ್ರಶ್ನಂ ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ತಮತಿಥಿಂ ತದಾ|

14093012c ವಿಶುದ್ಧಮನಸೋ ದಾಂತಾಃ ಶ್ರದ್ಧಾದಮಸಮನ್ವಿತಾಃ||

14093013a ಅನಸೂಯವೋ ಗತಕ್ರೋಧಾಃ ಸಾಧವೋ ಗತಮತ್ಸರಾಃ|

14093013c ತ್ಯಕ್ತಮಾನಾ ಚಿತಕ್ರೋಧಾ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ||

14093014a ಸಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಸ್ವಂ ಗೋತ್ರಂ ಸಮಾಖ್ಯಾಯ ಪರಸ್ಪರಮ್|

14093014c ಕುಟೀಂ ಪ್ರವೇಶಯಾಮಾಸುಃ ಕ್ಷುಧಾರ್ತಮತಿಥಿಂ ತದಾ||

ಆಗ ಆ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಸುಖಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ
ವಿಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನ, ಕ್ರೋಧ-ಮತ್ಸರಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿದ್ದ, ಮಾನವನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದ, ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಸಾಧು
ಧರ್ಮಜ್ಞ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರು ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು
ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿದ್ದ ಅತಿಥಿಯೊಂದಿಗೆ
ಕುಟೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

14093015a ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ಚ ಪಾದ್ಯಂ ಚ ಬೃಸೀ ಚೇಯಂ ತವಾನಘ|

14093015c ಶುಚಯಃ ಸಕ್ತವಶ್ಚೇಮೇ ನಿಯಮೋಪಾರ್ಜಿತಾಃ ಪ್ರಭೋ|

14093015e ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣೀಷ್ಟ ಭದ್ರಂ ತೇ ಮಯಾ ದತ್ತಾ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

“ಅನಘ! ಪ್ರಭೋ! ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಇದೋ
ನಿನಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯ ಮತ್ತು ದರ್ಭಾಸನ. ಇದೋ
ನಿಯಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಶುದ್ಧ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಗಳು! ನಾವು
ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು!”

14093016a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯಾಥ ಸಕ್ತಾನಾಂ ಕುಡವಂ ದ್ವಿಜಃ|

14093016c ಭಕ್ಷಯಾಮಾಸ ರಾಜೇಂದ್ರ ನ ಚ ತುಷ್ಟಿಂ ಜಗಾಮ ಸಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಆ ದ್ವಿಜನು ಹಿಟ್ಟಿನ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.
ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಂದರೂ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೆನಿಸಲಿಲ್ಲ.

14093017a ಸ ಉಂಚವೃತ್ತಿಃ ತಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಕ್ಷುಧಾಪರಿಗತಂ ದ್ವಿಜಮ್|

14093017c ಆಹಾರಂ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಕಥಂ ತುಷ್ಟೋ ಭವೇದಿತಿ||

ದ್ವಿಜನು ಇನ್ನೂ ಹಸಿದಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಆ ಉಂಚವೃತ್ತಿಯವರು
ಹೇಗೆ ಅವನನ್ನು ಆಹಾರದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಬಹುದು ಎಂದು
ಚಿಂತಿಸಿದರು.

14093018a ತಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಬ್ರವೀದ್ರಾಜನ್ಮದ್ಭಾಗೋ ದೀಯತಾಮಿತಿ|

14093018c ಗಚ್ಚತ್ವೇಷ ಯಥಾಕಾಮಂ ಸಂತುಷ್ಟೋ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ||

ರಾಜನ್! ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಪತ್ನಿಯು “ನನ್ನ ಪಾಲನ್ನು ನೀಡು. ಅದನ್ನು
ಭುಂಜಿಸಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಬೇಕೆಂದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ”
ಎಂದಳು.

14093019a ಇತಿ ಬ್ರುವಂತೀಂ ತಾಂ ಸಾಧ್ವೀಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಃ|

14093019c ಕ್ಷುಧಾಪರಿಗತಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸಕ್ತಾಂಸ್ತಾನ್ನಾಭ್ಯನಂದತ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ತಿಳಿದ ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ದ್ವಿಜರ್ಷಭನು ಅವಳ ಪಾಲಿನ
ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ.

14093020a ಜಾನನ್ಯದ್ಧಾಂ ಕ್ಷುಧಾರ್ತಾಂ ಚ ಶ್ರಾಂತಾಂ ಗ್ಲಾನಾಂ ತಪಸ್ವಿನೀಮ್|

14093020c ತ್ವಗಸ್ಥಿಭೂತಾಂ ವೇಪಂತೀಂ ತತೋ ಭಾರ್ಯಾಮುವಾಚ ತಾಮ್||

ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರುವ, ಬಳಲಿದ್ದ, ಕೇವಲ ಚರ್ಮ-ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವೃದ್ಧ ತಪಸ್ವಿನಿ ಪತ್ನಿಗೆ ಅವನು ಇಂತೆಂದನು:

14093021a ಅಪಿ ಕೀಟಪತಂಗಾನಾಂ ಮೃಗಾಣಾಂ ಚೈವ ಶೋಭನೇ|

14093021c ಸ್ತ್ರಿಯೋ ರಕ್ಷಾಶ್ಚ ಪೋಷ್ಯಾಶ್ಚ ನೈವಂ ತ್ವಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

“ಶೋಭನೇ! ಕೀಟ-ಪತಂಗ-ಮೃಗಗಳಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪೋಷಿಸುವುದು ಕರ್ತೃವ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ ನೀನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

14093022a ಅನುಕಂಪಿತೋ ನರೋ ನಾರ್ಯಾ ಪುಷ್ಪೋ ರಕ್ಷಿತ ಏವ ಚ|

14093022c ಪ್ರಪತೇದ್ಯಶಸೋ ದೀಪ್ತಾನ್ ಚ ಲೋಕಾನವಾಪ್ಸುಯಾತ್||⁶³

ನಾರಿಯ ಅನುಕಂಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಅವಳಿಂದ ಪೋಷಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವವನು ಉಜ್ವಲ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳೂ ಅವನಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.”

⁶³ ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇದರನಂತರ ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ:

ಧರ್ಮ ಕಾಮಾರ್ಥ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಶುಶ್ರೂಷಾ ಕುಲಸಂತತಿಃ| ದಾರೇಷ್ಟಧೀನೋ

ಧರ್ಮಶ್ಚ ಪಿತೃಣಾಮಾತ್ಮನಸ್ತಥಾ|| ನ ವೇತ್ತಿ ಕರ್ಮತೋ ಭಾರ್ಯಾ ರಕ್ಷಣೇ

ಯೋಽಕ್ಷಮಃ ಪುಮಾನ್| ಅಯಶೋ ಮಹದಾಪ್ನೋತಿ ನರಕಂ ಚೈವ ಗಚ್ಛತಿ||

14093023a ಇತ್ಯುಕ್ತಾ ಸಾ ತತಃ ಪ್ರಾಹ ಧರ್ಮಾರ್ಥೌ ನೌ ಸಮೌ ದ್ವಿಜ|

14093023c ಸಕ್ತುಪ್ರಸ್ಥಚತುರ್ಭಾಗಂ ಗೃಹಾಣೇಮಂ ಪ್ರಸೀದ ಮೇ||

ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು: “ದ್ವಿಜ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು! ಧರ್ಮಾರ್ಥಗಳು ನಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನವಲ್ಲವೇ? ಆದುದರಿಂದ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯ ಈ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.

14093024a ಸತ್ಯಂ ರತಿಶ್ಚ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಸ್ವರ್ಗಶ್ಚ ಗುಣನಿರ್ಜಿತಃ|

14093024c ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪತಿಸಮಾಧೀನಂ ಕಾಂಕ್ಷಿತಂ ಚ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ಸ್ತ್ರೀಯ ಸತ್ಯ, ರತಿ, ಧರ್ಮ ಗುಣಗಳಿಂದ ಗೆಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವರ್ಗವು ಪತಿಯ ಸಮಾಧೀನವಾಗುತ್ತದೆ.

14093025a ಋತುರ್ಮಾತುಃ ಪಿತುರ್ಬೀಜಂ ದೈವತಂ ಪರಮಂ ಪತಿಃ|

14093025c ಭರ್ತುಃ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ವೈ ರತಿಃ ಪುತ್ರಫಲಂ ತಥಾ||

ತಾಯಿಯ ಋತು ಮತ್ತು ತಂದೆಯ ಬೀಜಗಳಿಂದಲೇ ವಂಶದ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪತಿಯೇ ಪರವ ದೈವವು. ಪತಿಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ರತಿ ಮತ್ತು ಪುತ್ರಫಲಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

14093026a ಪಾಲನಾಧಿ ಪತಿಶ್ವಂ ಮೇ ಭರ್ತಾಸಿ ಭರಣಾನ್ಮಮ|

14093026c ಪುತ್ರಪ್ರದಾನಾದ್ವರದಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸಕ್ತಾನ್ಸೃಹಾಣ ಮೇ||

ಪಾಲನೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನೀನು ನನ್ನ ಪತಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ನನ್ನನ್ನು ಭರಿಸುವುದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಭರ್ತೃ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆ.

ಪುತ್ರನನ್ನು ನೀಡಿರುವೆಯಾದುದರಿಂದ ನೀನು ವರದನೂ ಆಗಿರುವೆ.
ನನ್ನ ಈ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸು.

14093027a ಜರಾಪರಿಗತೋ ವೃದ್ಧಃ ಕ್ಷುಧಾರ್ತೋ ದುರ್ಬಲೋ ಭೃಶಮ್|

14093027c ಉಪವಾಸಪರಿಶ್ರಾಂತೋ ಯದಾ ತ್ವಮಪಿ ಕರ್ಶಿತಃ||

ನೀನು ಕೂಡ ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಜೀರ್ಣನಾಗಿರುವೆ. ವೃದ್ಧನಾಗಿರುವೆ.
ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ತುಂಬಾ ದುರ್ಬಲನಾಗಿರುವೆ.
ಉಪವಾಸಗಳಿಂದ ಆಯಾಸಗೊಂಡು ನೀನೂ ಕೂಡ
ಕ್ಷೀಣಕಾಯನಾಗಿರುವೆ.”

14093028a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತಯಾ ಸಕ್ತಾನ್ವಗೃಹ್ಯೇದಂ ವಚೋಽಬ್ರವೀತ್|

14093028c ದ್ವಿಜ ಸಕ್ತಾನಿಮಾನ್ಘ್ರಯಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣೀಷ್ಟ ಸತ್ತಮ||

ಅವಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವಳಿಂದ ಹಿಟ್ಟಿನ ಉಂಡೆಯನ್ನು
ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಅತಿಥಿಗೆ ನೀಡಿ “ದ್ವಿಜ! ಸತ್ತಮ! ಈ ಹಿಟ್ಟಿನ
ಉಂಡೆಯನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸು!” ಎಂದನು.

14093029a ಸ ತಾನ್ವಗೃಹ್ಯ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಚ ನ ತುಷ್ಟಿಮಗಮದ್ವಿಜಃ|

14093029c ತಮುಂಚವೃತ್ತಿರಾಲಕ್ಷ್ಯ ತತಶ್ಚಿಂತಾಪರೋಽಭವತ್||

ಅದನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಿಂದ ದ್ವಿಜನು ತುಷ್ಟನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ
ಉಂಚವೃತ್ತಿಯವರು ಇನ್ನೂ ಚಿಂತಾಪರರಾದರು.

14093030 ಪುತ್ರ ಉವಾಚ

14093030a ಸಕ್ಕೂನಿಮಾನ್ವಗೃಹ್ಯ ತ್ವಂ ದೇಹಿ ವಿಪ್ರಾಯ ಸತ್ತಮ|

14093030c ಇತ್ಯೇವಂ ಸುಕೃತಂ ಮನ್ಯೇ ತಸ್ಮಾದೇತತ್ಕರೋಮ್ಯಹಮ್||

ಪುತ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಹಿಟ್ಟಿನ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನೀಡು. ಇದೇ ಸುಕೃತವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಾನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

14093031a ಭವಾನ್ ಹಿ ಪರಿಪಾಲ್ಯೋ ಮೇ ಸರ್ವ ಯತ್ಪ್ರೈದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

14093031c ಸಾಧೂನಾಂ ಕಾಂಕ್ಷಿತಂ ಹ್ಯೇತತ್ತಿತ್ಯರ್ಪದ್ಧಸ್ಯ ಪೋಷಣಮ್||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ವೃದ್ಧ ತಂದೆಯ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಸಾಧುಗಳು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.

14093032a ಪುತ್ರಾರ್ಥೋ ವಿಹಿತೋ ಹ್ಯೇಷ ಸ್ಥಾವಿರ್ಯೇ ಪರಿಪಾಲನಮ್|

14093032c ಶ್ರುತಿರೇಷಾ ಹಿ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ವಿಶ್ರುತಾ||

ವೃದ್ಧನನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವುದು ಪುತ್ರನಿಗೆ ವಿಹಿಸಿದ ಧರ್ಮ. ವಿಪ್ರರ್ಷೇ! ಇದನ್ನೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರುತಿಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ.

14093033a ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮಾತ್ರೇಣ ಶಕ್ಯಂ ಕರ್ತುಂ ತಪಸ್ವ ಯಾ|

14093033c ಪ್ರಾಣೋ ಹಿ ಪರಮೋ ಧರ್ಮಃ ಸ್ಥಿತೋ ದೇಹೇಷು ದೇಹಿನಾಮ್||

ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನೀನು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಲು ಶಕ್ಯನಾಗುತ್ತೀಯೆ. ದೇಹಧಾರಿಗಳಿಗೆ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣವೇ ಪರಮ ಧರ್ಮ.”

14093034 ಪಿತೋವಾಚೆ

14093034a ಅಪಿ ವರ್ಷಸಹಸ್ರೀ ತ್ವಂ ಬಾಲ ಏವ ಮತೋ ಮಮ|

14093034c ಉತ್ಪಾದ್ಯ ಪುತ್ರಂ ಹಿ ಪಿತಾ ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ಭವತ್ಯುತ||

ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನಗೆ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ನೀನು ನನಗೆ ಬಾಲಕನಂತೆಯೇ! ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದಾಗಲೇ ತಂದೆಯು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

14093035a ಬಾಲಾನಾಂ ಕ್ಷುದ್ಬಲವತೀ ಜಾನಾಮ್ಯೇತದಹಂ ವಿಭೋ|

14093035c ವೃದ್ಧೋಽಹಂ ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವಂ ಬಲೀ ಭವ ಪುತ್ರಕ||

ಪುತ್ರಕ! ಬಾಲಕರ ಹಸಿವೆಯು ಬಲವತ್ತರವಾದುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ವೃದ್ಧನಾದ ನಾನು ಹಸಿವೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯನ್ನು ತಿಂದು ನೀನು ಬಲಿಷ್ಠನಾಗು.

14093036a ಜೀರ್ಣೇನ ವಯಸಾ ಪುತ್ರ ನ ಮಾ ಕ್ಷುದ್ಬಾಧತೇಽಪಿ ಚ|

14093036c ದೀರ್ಘಕಾಲಂ ತಪಸ್ವಪ್ತಂ ನ ಮೇ ಮರಣತೋ ಭಯಮ್||

ಪುತ್ರ! ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಹಸಿವೆಯು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದೀರ್ಘಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿರುವ ನನಗೆ ಮರಣದ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ.”

14093037 ಪುತ್ರ ಉವಾಚೆ

14093037a ಅಪತ್ಯಮಸ್ಮಿ ತೇ ಪುತ್ರಸ್ತ್ರಾಣಾತ್ಪುತ್ರೋ ಹಿ ವಿಶ್ರುತಃ|

14093037c ಆತ್ಮಾ ಪುತ್ರಃ ಸ್ಮೃತಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಹ್ಯಾತ್ಮಾನಮಿಹಾತ್ಮನಾ||

ಪುತ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪುರುಷನನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಪುತ್ರನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪುತ್ರನನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆತ್ಮನಿಂದ ಅತ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿಕೋ!”

14093038 ಪಿತೋವಾಚ

14093038a ರೂಪೇಣ ಸದೃಶಸ್ವಂ ಮೇ ಶೀಲೇನ ಚ ದಮೇನ ಚ|

14093038c ಪರೀಕ್ಷಿತಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಸಕ್ತೂನಾದದ್ಮಿ ತೇ ತತಃ||

ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದನು: “ರೂಪ, ಶೀಲ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಸಂಯಮಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದೀಯೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನೆ ಕೂಡ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಈ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

14093039a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ದಾಯ ತಾನ್ಸಕ್ತೂನ್ಪ್ರೀತಾತ್ಮಾ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ|

14093039c ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ವಿಪ್ರಾಯ ಸ ತಸ್ಮೈ ಪ್ರದದೌ ತದಾ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪ್ರೀತಾತ್ಮನಾದ ಆ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಮಗನ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಸುನಗುತ್ತಾ ಅತಿಥಿ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ನೀಡಿದನು.

14093040a ಭುಕ್ತ್ವಾ ತಾನಪಿ ಸಕ್ತೂನ್ಸ ನೈವ ತುಷ್ಟೋ ಬಭೂವ ಹ|

14093040c ಉಂಚವೃತ್ತಿಸ್ತು ಸವ್ರೀಡೋ ಬಭೂವ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ||

ಆ ಉಂಡೆಯನ್ನು ಉಂಡೂ ಅವನು ತುಷ್ಟನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಉಂಚವೃತ್ತಿಯ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಅತೀವವಾಗಿ ನಾಚಿಕೊಂಡನು.

14093041a ತಂ ವೈ ವಧೂಃ ಸ್ಥಿತಾ ಸಾಧ್ವೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯಕಾಮ್ಯಯಾ|

14093041c ಸಕ್ಕೂನಾದಾಯ ಸಂಹೃಷ್ಟಾ ಗುರುಂ ತಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ಆಗ ಅವನ ಸಾಧ್ವೀ ಸೊಸೆಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು
ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಸಂಹೃಷ್ಟಳಾಗಿ ತನ್ನ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು
ಮಾವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದಳು:

14093042a ಸಂತಾನಾತ್ತವ ಸಂತಾನಂ ಮಮ ವಿಪ್ರ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

14093042c ಸಕ್ಕೂನಿಮಾನತಿಥಯೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ ತ್ವಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ||

“ವಿಪ್ರ! ನಿನ್ನ ಸಂತಾನದಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಈ
ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅತಿಥಿಗೆ ನೀಡು ಎಂದು
ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

14093043a ತವ ಪ್ರಸವನಿವೃತ್ಯಾ ಮಮ ಲೋಕಾಃ ಕಿಲಾಕ್ಷಯಾಃ|

14093043c ಪೌತ್ರೇಣ ತಾನವಾಪ್ನೋತಿ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಶೋಚತಿ||

ನಿನ್ನ ಮಗನಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಲೋಕಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ತಾನೇ?
ಯಾವ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಶೋಕವಿಲ್ಲವೋ ಆ ಲೋಕಗಳಿಗೆ
ಪೌತ್ರರ ಮೂಲಕವೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

14093044a ಧರ್ಮಾದ್ಯಾ ಹಿ ಯಥಾ ತ್ರೇತಾ ವಹ್ನಿತ್ರೇತಾ ತಥೈವ ಚ|

14093044c ತಥೈವ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾಣಾಂ ಸ್ವರ್ಗೇ ತ್ರೇತಾ ಕಿಲಾಕ್ಷಯಾ||

ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಧರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು

ಆಹವನೀಯ-ಗಾಹ್ಯಪತ್ಯ-ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಅಗ್ನಿಗಳು
ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರ-ಪ್ರಪೌತ್ರರೆಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ
ಸಂತಾನಗಳೂ ಅಕ್ಷಯ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆಯಲ್ಲವೇ?

14093045a ಪಿತೃಂಸ್ತಾಣಾತ್ತಾರಯತಿ ಪುತ್ರ ಇತ್ಯನುಶುಶ್ರುಮ|

14093045c ಪುತ್ರಪೌತ್ರೈಶ್ಚ ನಿಯತಂ ಸಾಧುಲೋಕಾನುಪಾಶ್ಚತೇ||

ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವವನಾದುದರಿಂದ ಪುತ್ರನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸಾಧುಲೋಕಗಳಿಗೆ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.”

14093046 ಶ್ವಶುರ ಉವಾಚ

14093046a ವಾತಾತಪವಿಶೀರ್ಣಾಂಗೀಂ ತ್ವಾಂ ವಿವರ್ಣಾಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ವೈ|

14093046c ಕರ್ಶಿತಾಂ ಸುವ್ರತಾಚಾರೇ ಕ್ಷುಧಾವಿಹ್ವಲಚೇತಸಮ್||

14093047a ಕಥಂ ಸಕ್ಷುನ್ಮಹೀಷ್ಯಾಮಿ ಭೂತ್ವಾ ಧರ್ಮೋಪಘಾತಕಃ|

14093047c ಕಲ್ಯಾಣವೃತ್ತೇ ಕಲ್ಯಾಣಿ ನೈವಂ ತ್ವಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಮಾವನು ಹೇಳಿದನು: “ಉತ್ತಮ ವ್ರತ-ಆಚಾರಗಳುಳ್ಳವಳೇ!
ಗಾಳಿಬಿಸಿಲುಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಸುಕ್ಕಾಗಿರುವ, ವಿವರ್ಣಳಾಗಿರುವ,
ಬಡಕಲಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ವಿಹ್ವಲಳಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು
ನೋಡಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ? ಇದರಿಂದ ಧರ್ಮಘಾತಕನಾಗುವೆನಲ್ಲವೇ?
ಕಲ್ಯಾಣನಡತೆಯುಳ್ಳವಳೇ! ಕಲ್ಯಾಣೀ! ನೀನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು

ಸರಿಯಲ್ಲ.

14093048a ಷಷ್ಠೇ ಕಾಲೇ ವ್ರತವತೀಂ ಶೀಲಶೌಚಸಮನ್ವಿತಾಮ್|

14093048c ಕೃಚ್ಛ್ರವೃತ್ತಿಂ ನಿರಾಹಾರಾಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಕಥಂ ನ್ವಹಮ್||

ಷಷ್ಠಕಾಲದ ವ್ರತದಲ್ಲಿರುವ ಶೀಲ-ಶೌಚಸಮನ್ವಿತಳಾದ, ಕಷ್ಟದ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಿರಾಹಾರಳಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ನೋಡಲಿ?

14093049a ಬಾಲಾ ಕ್ಷುಧಾರ್ತಾ ನಾರೀ ಚ ರಕ್ಷ್ಯಾ ತ್ವಂ ಸತತಂ ಮಯಾ|

14093049c ಉಪವಾಸಪರಿಶ್ರಾಂತಾ ತ್ವಂ ಹಿ ಬಾಂಧವನಂದಿನೀ||

ಬಾಂಧವನಂದಿನೀ! ಬಾಲೆಯೂ, ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದವಳೂ ಮತ್ತು ನಾರಿಯೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಸತತವೂ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ನೀನೂ ಕೂಡ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದೀಯೆ.”

14093050 ಸ್ನುಷೋವಾಚ

14093050a ಗುರೋರ್ಮಮ ಗುರುಸ್ವಂ ವೈ ಯತೋ ದೈವತದೈವತಮ್|

14093050c ದೇವಾತಿದೇವಸ್ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಸಕ್ತಾನಾದತ್ಸ್ವ ಮೇ ವಿಭೋ||

ಸೊಸೆಯು ಹೇಳಿದಳು: “ವಿಭೋ! ನನ್ನ ಗುರುವಿಗೂ ಗುರುವು ನೀನು. ನನ್ನ ದೈವತದ ದೈವತನು ನೀನು. ದೇವನಿಗೂ ದೇವನಾಗಿರುವ ನೀನು ಈ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ!

14093051a ದೇಹಃ ಪ್ರಾಣಶ್ಚ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಶುಶ್ರೂಷಾರ್ಥಮಿದಂ ಗುರೋಃ|

14093051c ತವ ವಿಪ್ರ ಪ್ರಸಾದೇನ ಲೋಕಾನ್ಪ್ರಾಪ್ಯಾ ಮೃಭೀಪ್ಸಿತಾನ್||

ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಈ ದೇಹ, ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು ಗುರುವಿನ
ಶುಶ್ರೂಷೆಗಿಂದೇ ಇವೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಾನು ಬಯಸಿದ
ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲೆ.

14093052a ಅವೇಕ್ಷ್ಯಾ ಇತಿ ಕೃತ್ವಾ ತ್ವಂ ದೃಢಭಕ್ತೇತಿ ವಾ ದ್ವಿಜ|

14093052c ಚಿಂತ್ಯಾ ಮಮೇಯಮಿತಿ ವಾ ಸಕ್ತೂನಾದಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ದ್ವಿಜ! ಇವಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದಾಗಲೀ, ಇವಳಲ್ಲಿ
ದೃಢಭಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂದಾಗಲೀ, ಇವಳ ಕುರಿತು ನಾನು
ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದಾಗಲೀ ನನ್ನ ಈ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಗಳನ್ನು
ಪಡೆದು ಅತಿಥಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು.”

14093053 ಶ್ವಶುರ ಉವಾಚ

14093053a ಅನೇನ ನಿತ್ಯಂ ಸಾಧ್ವೀ ತ್ವಂ ಶೀಲವೃತ್ತೇನ ಶೋಭಸೇ|

14093053c ಯಾ ತ್ವಂ ಧರ್ಮವ್ರತೋಪೇತಾ ಗುರುವೃತ್ತಿಮವೇಕ್ಷಸೇ||

14093054a ತಸ್ಮಾತ್ಸಕ್ತೂನ್ಯ ಹೀಷ್ಯಾಮಿ ವಧೂರ್ನಾರ್ಹಸಿ ವಂಚನಾಮ್|

14093054c ಗಣಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಭಾಗೇ ತ್ವಂ ಹಿ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ವರಾ||

ಮಾವನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಭಾಗೇ! ಧರ್ಮಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳೇ!
ನೀನು ನಿತ್ಯವೂ ಶೀಲನಡತೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಾಧ್ವಿಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ.
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ನೀನು ಧರ್ಮವ್ರತದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಗುರುಜನರ
ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರದ
ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನೀನು ವಂಚಿತಳಾಗಬಾರದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ನಿನ್ನ

ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

14093055a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಾನುಪಾದಾಯ ಸಕ್ಕೂನ್ವಾದಾದ್ವಿ ಜಾತಯೇ|

14093055c ತತಸ್ತುಷ್ಪೋಽಭವದ್ವಿಪ್ರಸ್ತಸ್ಯ ಸಾಧೋರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನು ಅವಳ ಆ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದ್ವಿಜಾತೀಯ ಅತಿಥಿಗೆ ನೀಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಸಾಧು ಮಹಾತ್ಮ ವಿಪ್ರನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು.

14093056a ಪ್ರೀತಾತ್ಮಾ ಸ ತು ತಂ ವಾಕ್ಯಮಿದಮಾಹ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಮ್|

14093056c ವಾಗ್ಮಿ ತದಾ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಧರ್ಮಃ ಪುರುಷವಿಗ್ರಹಃ||

ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠನ ವೇಶಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ವಾಗ್ಮಿ ಧರ್ಮನು ಪ್ರಿತನಾಗಿ ದ್ವಿಜರ್ಷಭನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

14093057a ಶುದ್ಧೇನ ತವ ದಾನೇನ ನ್ಯಾಯೋಪಾತ್ತೇನ ಯತ್ನತಃ|

14093057c ಯಥಾಶಕ್ತಿ ವಿಮುಕ್ತೇನ ಪ್ರೀತೋಽಸ್ಮಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

“ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದುದನ್ನು ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೂ ಮೀರಿ ನೀಡಿದ ಈ ಶುದ್ಧದಾನದಿಂದ ನಾನು ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

14093058a ಅಹೋ ದಾನಂ ಘುಷ್ಯತೇ ತೇ ಸ್ವರ್ಗೇ ಸ್ವರ್ಗನಿವಾಸಿಭಿಃ|

14093058c ಗಗನಾತ್ಪುಷ್ಪವರ್ಷಂ ಚ ಪಶ್ಯಸ್ವ ಪತಿತಂ ಭುವಿ||

ಇಗೋ ! ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಘೋಷಿಸಿ ಈ ದಾನವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗಗನದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಈ

ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡು !

14093059a ಸುರರ್ಷಿದೇವಗಂಧರ್ವಾ ಯೇ ಚ ದೇವಪುರಃಸರಾಃ|

14093059c ಸ್ತುವಂತೋ ದೇವದೂತಾಶ್ಚ ಸ್ಥಿತಾ ದಾನೇನ ವಿಸ್ಮಿತಾಃ||

ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುರರ್ಷಿ-ದೇವ-ಗಂಧರ್ವರು
ದೇವದೂತರೂ ನಿನ್ನ ದಾನದಿಂದ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು
ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

14093060a ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಯೋ ವಿಮಾನಸ್ಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗತಾಶ್ಚ ಯೇ|

14093060c ಕಾಂಕ್ಷಂತೇ ದರ್ಶನಂ ತುಭ್ಯಂ ದಿವಂ ಗಚ್ಚ ದ್ವಿಜರ್ಷಭ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭ ! ವಿಮಾನಸ್ಥರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ
ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳೂ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು
ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗು !

14093061a ಪಿತೃಲೋಕಗತಾಃ ಸರ್ವೇ ತಾರಿತಾಃ ಪಿತರಸ್ತ್ವಯಾ|

14093061c ಅನಾಗತಾಶ್ಚ ಬಹವಃ ಸುಬಹೂನಿ ಯುಗಾನಿ ಚ||

ಪಿತೃಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ
ಅನೇಕ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿನ್ನ ಕುಲದವರನ್ನೂ ನೀನು
ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದೀಯೆ.

14093062a ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ಯಜ್ಞೇನ ದಾನೇನ ತಪಸಾ ತಥಾ|

14093062c ಅಗಹ್ವರೇಣ ಧರ್ಮೇಣ ತಸ್ಮಾದ್ಗಚ್ಚ ದಿವಂ ದ್ವಿಜ||

ದ್ವಿಜ ! ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಯಜ್ಞ, ದಾನ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಕರವಿಲ್ಲದ
ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಆದುದರಿಂದ ದಿವಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

14093063a ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪರಯಾ ಯಸ್ತ್ವಂ ತಪಶ್ಚರಸಿ ಸುವ್ರತ|

14093063c ತಸ್ಮಾದ್ಧೇವಾಸ್ತವಾನೇನ ಪ್ರೀತಾ ದ್ವಿಜವರೋತ್ತಮ||

ಸುವ್ರತ ! ದ್ವಿಜವರೋತ್ತಮ ! ಪರಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನೀನು ತಪಸ್ಸನ್ನು
ತಪಿಸಿರುವೆ ! ಆದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ
ಪ್ರೀತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

14093064a ಸರ್ವಸ್ವಮೇತದ್ಯಸ್ಮಾತ್ತೇ ತ್ಯಕ್ತಂ ಶುದ್ಧೇನ ಚೇತಸಾ|

14093064c ಕೃಚ್ಛ ಕಾಲೇ ತತಃ ಸ್ವರ್ಗೋ ಜಿತೋಽಯಂ ತವ ಕರ್ಮಣಾ||

ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ನಿನ್ನದಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಶುದ್ಧ
ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದಾನಮಾಡಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಈ ಕರ್ಮದಿಂದ ನೀನು
ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೀಯೆ.

14093065a ಕ್ಷುಧಾ ನಿರ್ಣುದತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ಧರ್ಮ್ಯಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ವ್ಯಪೋಹತಿ|

14093065c ಕ್ಷುಧಾಪರಿಗತಜ್ಞಾನೋ ಧೃತಿಂ ತ್ಯಜತಿ ಚೈವ ಹ||

ಹಸಿವು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನು
ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

14093066a ಬುಭುಕ್ಷಾಂ ಜಯತೇ ಯಸ್ತು ಸ ಸ್ವರ್ಗಂ ಜಯತೇ ಧ್ರುವಮ್|

14093066c ಯದಾ ದಾನರುಚಿರ್ಭವತಿ ತದಾ ಧರ್ಮೋ ನ ಸೀದತಿ||

ಹಸಿವೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು
ಜಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯಿರುವವನಿಗೆ ಧರ್ಮವು
ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14093067a ಅನವೇಕ್ಷ್ಯ ಸುತಸ್ನೇಹಂ ಕಲತ್ರಸ್ನೇಹಮೇವ ಚ|

14093067c ಧರ್ಮಮೇವ ಗುರುಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತೃಷ್ಣಾ ನ ಗಣಿತಾ ತ್ವಯಾ||

ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಸ್ನೇಹವನ್ನೂ ಪತ್ನಿಯ ಮೇಲಿನ ಸ್ನೇಹವನ್ನೂ
ಪರಿಗಣಿಸದೇ ನೀನು ಧರ್ಮವೇ ಗುರುವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹಸಿವು-
ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

14093068a ದ್ರವ್ಯಾಗಮೋ ನೃಣಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಃ ಪಾತ್ರೇ ದಾನಂ ತತಃ ಪರಮ್|

14093068c ಕಾಲಃ ಪರತರೋ ದಾನಾಚ್ಚ ದ್ಧಾ ಚಾಪಿ ತತಃ ಪರಾ||

ಮನುಷ್ಯನ ದ್ರವ್ಯಸಂಪಾದನೆಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು. ಅದರ ನಂತರ
ಪಾತ್ರನಾದವನಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಸರಿಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡುವುದು
ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದಾನಮಾಡುವುದು ಇನ್ನೂ
ಹೆಚ್ಚಿನದು.

14093069a ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಂ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಹಿ ನರೈರ್ಮೋಹಾನ್ನ ದೃಶ್ಯತೇ|

14093069c ಸ್ವರ್ಗರ್ಗಲಂ ಲೋಭಬೀಜಂ ರಾಗಗುಪ್ತಂ ದುರಾಸದಮ್||

ಸ್ವರ್ಗದ ದ್ವಾರವು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು, ಮೋಹಿತ ನರರಿಗೆ ಅದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗದ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಲೋಭದ ಬೀಜವು ಅಗಲಿ. ಅದು ರಾಗದಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಕಷ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ.

14093070a ತತ್ತು ಪಶ್ಯಂತಿ ಪುರುಷಾ ಜಿತಕ್ರೋಧಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ|

14093070c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತಪಸಾ ಯುಕ್ತಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿಪ್ರದಾಯಿನಃ||

ಜಿತಕ್ರೋಧರಾದ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾದ ಮತ್ತು ತಪೋಯುಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

14093071a ಸಹಸ್ರಶಕ್ತಿಶ್ಚ ಶತಂ ಶತಶಕ್ತಿರ್ದಶಾಪಿ ಚ|

14093071c ದದ್ಯಾದಪಶ್ಚ ಯಃ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಸರ್ವೇ ತುಲ್ಯಫಲಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ||

ಸಾವಿರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿರುವವನು ನೂರನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ, ನೂರನ್ನು ಕೊಡಲು ಶಕ್ತನಾಗಿರುವವನು ಹತ್ತನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೂ, ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಏನನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾದ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

14093072a ರಂತಿದೇವೋ ಹಿ ನೃಪತಿರಪಃ ಪ್ರಾದಾದಕಿಂಚನಃ|

14093072c ಶುದ್ಧೇನ ಮನಸಾ ವಿಪ್ರ ನಾಕಪೃಷ್ಠಂ ತತೋ ಗತಃ||

ವಿಪ್ರ! ನೃಪತಿ ರಂತಿದೇವನು ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರನ್ನೇ ದಾನಮಾಡಿ, ನಾಕಪೃಷ್ಠಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

14093073a ನ ಧರ್ಮಃ ಪ್ರೀಯತೇ ತಾತ ದಾನೈರ್ದತ್ತೈರ್ಮಹಾಫಲೈಃ|

14093073c ನ್ಯಾಯಲಬ್ಧೈರ್ಯಥಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮೈಃ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂತೈಃ ಸ ತುಷ್ಯತಿ||

ಅಯ್ಯಾ ! ಮಹಾಫಲಗಳುಳ್ಳವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ
ಧರ್ಮನು ಪ್ರೀತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪಡೆದುದನ್ನು
ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅವನು
ತುಷ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

14093074a ಗೋಪ್ರದಾನಸಹಸ್ರಾಣಿ ದ್ವಿಜೇಭ್ಯೋಽದಾನ್ಘೋ ನೃಪಃ|

14093074c ಏಕಾಂ ದತ್ತ್ವಾ ಸ ಪಾರಕ್ಯಾಂ ನರಕಂ ಸಮವಾಪ್ತವಾನ್||

ನೃಪ ನೃಗನು ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಗೋವುಗಳನ್ನು
ದಾನವನ್ನಾಗಿತ್ತನು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅವನ ಸ್ವತ್ತಾಗಿರದೇ
ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

14093075a ಆತ್ಮಮಾಂಸಪ್ರದಾನೇನ ಶಿಬಿರೌಶೀನರೋ ನೃಪಃ|

14093075c ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪುಣ್ಯಕೃತಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ಮೋದತೇ ದಿವಿ ಸುವ್ರತಃ||

ಸುವ್ರತನಾದ ನೃಪ ಶಿಬಿ ಔಶೀನರನು ತನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ
ಪುಣ್ಯಕೃತರ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

14093076a ವಿಭವೇ ನ ನೃಣಾಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ ಸ್ವರ್ಜಿತಂ ಸತಾಮ್|

14093076c ನ ಯಜ್ಞೈರ್ವಿವಿಧೈರ್ವಿಪ್ರ ಯಥಾನ್ಯಾಯೇನ ಸಂಚಿತೈಃ||

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವೈಭವಯುಕ್ತವಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಪುಣ್ಯ

ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾನೇ ಸಂಪಾದಿಸಿದುದನ್ನು ತನ್ನ
ಶಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ದಾನಮಾಡುವುದು ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ.
ವಿಪ್ರ! ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ
ಸಂಪಾದಿಸಿದುದನ್ನು ದಾನಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವು.

14093077a ಕ್ರೋಧೋ ದಾನಫಲಂ ಹಂತಿ ಲೋಭಾತ್ಸ್ವರ್ಗಂ ನ ಗಚ್ಚತಿ |

14093077c ನ್ಯಾಯವೃತ್ತಿರ್ಹಿ ತಪಸಾ ದಾನವಿತ್ಸ್ವರ್ಗಮಶ್ನುತೇ ||

ಕ್ರೋಧವು ದಾನಫಲವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಲೋಭದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ
ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ದಾನವನ್ನು
ತಿಳಿದಿರುವವನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

14093078a ನ ರಾಜಸೂಯೈರ್ಬಹುಭಿಃಷ್ವಾ ವಿಪುಲದಕ್ಷಿಣೈಃ |

14093078c ನ ಚಾಶ್ವಮೇಧೈರ್ಬಹುಭಿಃ ಫಲಂ ಸಮಮಿದಂ ತವ ||

ನಿನ್ನ ಈ ಫಲವು ವಿಪುಲದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ
ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗಗಳ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಗಳ ಫಲಕ್ಕೆ
ಸಮನಲ್ಲ.

14093079a ಸಕ್ತುಪ್ರಸ್ಥೇನ ಹಿ ಜಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕಸ್ತ್ವಯಾನಘ |

14093079c ವಿರಜೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಭವನಂ ಗಚ್ಚ ವಿಪ್ರ ಯಥೇಚ್ಚಕಮಾ ||

ಅನಘ! ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕವನ್ನೇ
ಗೆದ್ದಿದ್ದೀಯೆ. ವಿಪ್ರ! ರಜೋಗುಣ ರಹಿತನಾಗಿ ನಿನಗಿಷ್ಟವಾದ
ಬ್ರಹ್ಮ ಭವನಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

14093080a ಸರ್ವೇಷಾಂ ವೋ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ದಿವ್ಯಂ ಯಾನಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ |

14093080c ಆರೋಹತ ಯಥಾಕಾಮಂ ಧರ್ಮೋಽಸ್ಮಿ ದ್ವಿಜ ಪಶ್ಯ ಮಾಮ್ ||

ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ದಿವ್ಯ ಯಾನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ನಿಮಗಿಷ್ಟವಾದಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಏರಿ. ದ್ವಿಜ! ನಾನು ಧರ್ಮ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು.

14093081a ಪಾವಿತೋ ಹಿ ತ್ವಯಾ ದೇಹೋ ಲೋಕೇ ಕೀರ್ತಿಃ ಸ್ಥಿರಾ ಚ ತೇ |

14093081c ಸಭಾರ್ಯಃ ಸಹಪುತ್ರಶ್ಚ ಸಸ್ನುಷಶ್ಚ ದಿವಂ ವ್ರಜ ||

ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿರುವೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿರುವೆ. ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಸೊಸೆಯರೊಂದಿಗೆ ದಿವಕ್ಕೆ ಹೊರಡು!”

14093082a ಇತ್ಯುಕ್ತವಾಕ್ಯೋ ಧರ್ಮೇಣ ಯಾನಮಾರುಹ್ಯ ಸ ದ್ವಿಜಃ |

14093082c ಸಭಾರ್ಯಃ ಸಸುತಶ್ಚಾಪಿ ಸಸ್ನುಷಶ್ಚ ದಿವಂ ಯಯೌ ||

ಧರ್ಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಆ ದ್ವಿಜನು ಪತ್ನಿ, ಸುತ ಮತ್ತು ಸೊಸೆಯರೊಂದಿಗೆ ಯಾನವನ್ನೇರಿ ದಿವಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

14093083a ತಸ್ಮಿನ್ವಿಪ್ರೇ ಗತೇ ಸ್ವರ್ಗಂ ಸಸುತೇ ಸಸ್ನುಷೇ ತದಾ |

14093083c ಭಾರ್ಯಾ ಚತುರ್ಥೇ ಧರ್ಮಜ್ಞೇ ತತೋಽಹಂ ನಿಸ್ಯತೋ ಬಿಲಾತ್ ||

ಆ ಧರ್ಮಜ್ಞ ವಿಪ್ರನು ಪತ್ನಿ, ಮಗ ಮತ್ತು ಸೊಸೆಯರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಲು ನಾನು ಬಿಲದಿಂದ ಹೊರಬಂದೆನು.

14093084a ತತಸ್ತು ಸಕ್ತುಗಂಧೇನ ಕ್ಲೇದೇನ ಸಲಿಲಸ್ಯ ಚ |

14093084c ದಿವ್ಯಪುಷ್ಪಾವಮರ್ದಾಚ್ಚ ಸಾಧೋದಾರ್ಥನಲವೈಶ್ವ ತೈಃ|

14093084e ವಿಪ್ರಸ್ಯ ತಪಸಾ ತಸ್ಯ ಶಿರೋ ಮೇ ಕಾಂಚನೀಕೃತಮ್||

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿಟ್ಟಿನ ವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ, ಚೆಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ
ನೆನೆದುದರಿಂದಲೂ, ದಿವ್ಯಪುಷ್ಪಗಳ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡಿದುದರಿಂದಲೂ,
ಆ ಸಾಧುವು ದಾನಮಾಡಿದ ಹಿಟ್ಟಿನ ಕಣಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಲೂ,
ಮತ್ತು ಆ ವಿಪ್ರನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ನನ್ನ ತಲೆಯು ಕಾಂಚನದ್ದಾಯಿತು.

14093085a ತಸ್ಯ ಸತ್ಯಾಭಿಸಂಧಸ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮದಾನೇನ ಚೈವ ಹ|

14093085c ಶರೀರಾರ್ಥಂ ಚ ಮೇ ವಿಪ್ರಾಃ ಶಾತಕುಂಭಮಯಂ ಕೃತಮ್|

14093085e ಪಶ್ಯತೇದಂ ಸುವಿಪುಲಂ ತಪಸಾ ತಸ್ಯ ಧೀಮತಃ||

ವಿಪ್ರರೇ! ಆ ಸತ್ಯಸಂಧನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದಾನದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಶರೀರಾರ್ಥವು
ಸುವರ್ಣಮಯವಾಯಿತು. ಆ ಧೀಮಂತನ ವಿಪುಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು
ನೋಡಿ!

14093086a ಕಥಮೇವಂವಿಧಂ ಮೇ ಸ್ಯಾದನ್ಯತ್ಪಾರ್ಶ್ವಮಿತಿ ದ್ವಿಜಾಃ|

14093086c ತಪೋವನಾನಿ ಯಜ್ಞಾಂಶ್ಚ ಹೃಷ್ಣೋಽಭ್ಯೇಮಿ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ದ್ವಿಜರೇ! ಇದೇರಿತಿ ನನ್ನ ಅನ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವವೂ ಕೂಡ ಹೇಗೆ
ಆಗಬಹುದೆಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಾನು ತಪೋವನಗಳು ಮತ್ತು
ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

14093087a ಯಜ್ಞಂ ತ್ವಹಮಿಮಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕುರುರಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14093087c ಆಶಯಾ ಪರಯಾ ಪ್ರಾಪ್ನೋ ನ ಚಾಹಂ ಕಾಂಚನೀಕೃತಃ||

ಧೀಮತ ಕುರುರಾಜನ ಈ ಯಜ್ಞದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿ ಪರಮ ಆಸೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೂ ನನ್ನ ಶರೀರವು ಕಾಂಚನದ್ವಾಗಲಿಲ್ಲ.

14093088a ತತೋ ಮಯೋಕ್ತಂ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಹಸ್ಯ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ|

14093088c ಸಕ್ತುಪ್ರಸ್ಥೇನ ಯಜ್ಞೋಽಯಂ ಸಂಮಿತೋ ನೇತಿ ಸರ್ವಥಾ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರೇ! ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯ ಆ ದಾನಕ್ಕೆ ಈ ಯಜ್ಞವು ಸರ್ವಥಾ ಸಮನಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಆ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ.

14093089a ಸಕ್ತುಪ್ರಸ್ಥಲವೈಸ್ತೈರ್ಹಿ ತದಾಹಂ ಕಾಂಚನೀಕೃತಃ|

14093089c ನ ಹಿ ಯಜ್ಞೋ ಮಹಾನೇಷ ಸದೃಶಸ್ತೈರ್ಮತೋ ಮಮ||

ಹಿಟ್ಟಿನುಂಡೆಯ ಕಣಗಳಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಶರೀರವು ಕಾಂಚನದ್ವಾಯಿತು. ಈ ಮಹಾಯಜ್ಞವು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮನಾದುದಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಮತ.”

14093090 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14093090a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ನಕುಲಃ ಸರ್ವಾನ್ಯಜ್ಞೇ ದ್ವಿಜವರಾಂಸ್ತದಾ|

14093090c ಜಗಾಮಾದರ್ಶನಂ ರಾಜನ್ವಿಪ್ರಾಸ್ತೇ ಚ ಯಯುರ್ಗೃಹಾನ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮುಂಗುಸಿಯು ಮಾಯವಾಯಿತು. ವಿಪ್ರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

14093091a ಏತತ್ತೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ಮಯಾ ಪರಪುರಂಜಯ|

14093091c ಯದಾಶ್ಚ ಯಫ ಮಭೂತ್ತಸ್ಮಿನ್ವಾಜಿಮೇಧೇ ಮಹಾಕ್ರತೌ||

ಪರಪುರಂಜಯ ! ಹೀಗೆ ಆ ಮಹಾಕ್ರತು ಅಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಾದ
ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

14093092a ನ ವಿಸ್ಮಯಸ್ತೇ ನೃಪತೇ ಯಜ್ಞೇ ಕಾರ್ಯಃ ಕಥಂ ಚನ|

14093092c ಋಷಿಕೋಟಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ತಪೋಭಿಯೇ ದಿವಂ ಗತಾಃ||

ನೃಪತೇ ! ಯಜ್ಞದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇದರಿಂದ ನೀನು
ವಿಸ್ಮಯನಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಹಸ್ರ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಋಷಿಗಳು
ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ದಿವಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

14093093a ಅದ್ರೋಹಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸಂತೋಷಃ ಶೀಲಮಾರ್ಜವಮ್|

14093093c ತಪೋ ದಮಶ್ಚ ಸತ್ಯಂ ಚ ದಾನಂ ಚೇತಿ ಸಮಂ ಮತಮ್||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರೋಹವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು,
ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವುದು, ಶೀಲ, ಸರಳತೆ, ತಪಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ,
ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ದಾನ ಎವೆಲ್ಲವೂ ಸಮ ಎನ್ನುವ ಮತವಿದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ನಕುಲಾಖ್ಯಾನೇ
ತ್ರಿನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಕುಲಾಖ್ಯಾನ
ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೪

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮುಂಗುಸಿಯು ಏಕೆ ನಿಂದಿಸಿತು ಎಂದು
 ಜನಮೇಜಯನು ಕೇಳಲು ವೈಶಂಪಾಯನನು ಅವನಿಗೆ ಶಕ್ರನ
 ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರರು ಅಹಿಂಸಾವಿಧಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದರ
 ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನಿತ್ತು ಯಜ್ಞವಿಧಿ-ಫಲಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದು (೧-
 ೩೪).

14094001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

14094001a ಯಜ್ಞೇ ಸಕ್ತಾ ನೃಪತಯಸ್ತಪಃಸಕ್ತಾ ಮಹರ್ಷಯಃ|

14094001c ಶಾಂತಿವ್ಯವಸಿತಾ ವಿಪ್ರಾಃ ಶಮೋ ದಮ ಇತಿ ಪ್ರಭೋ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಭೋ! ನೃಪತಿಗಳು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ
 ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
 ವಿಪ್ರರು ಶಮ-ದಮಗಳೆಂದು ಶಾಂತಿಯಲ್ಲಿರಲು ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

14094002a ತಸ್ಮಾದ್ಯಜ್ಞಫಲೈಸ್ತುಲ್ಯಂ ನ ಕಿಂ ಚಿದಿಹ ವಿದ್ಯತೇ|

14094002c ಇತಿ ಮೇ ವರ್ತತೇ ಬುದ್ಧಿಸ್ತಥಾ ಚೈತದಸಂಶಯಮ್||

ಆದುದರಿಂದ ಯಜ್ಞ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಮನಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು
 ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ
 ಸಂದೇಹವೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

14094003a ಯಜ್ಞೈರಿಷ್ಟ್ವಾ ಹಿ ಬಹವೋ ರಾಜಾನೋ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

14094003c ಇಹ ಕೀರ್ತಿಂ ಪರಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರೇತ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಮಿತೋ ಗತಾಃ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ಯಜ್ಞ-ಇಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ರಾಜರು ಇಲ್ಲಿ
ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಮರಣಾನಂತರ ಪರಮ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

14094004a ದೇವರಾಜಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಕ್ರತುಭಿರ್ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೈಃ|

14094004c ದೇವರಾಜ್ಯಂ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನಖಿಲಂ ವಿಭುಃ||

ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಕ್ರತುಗಳ ಮೂಲಕವೇ ವಿಭು
ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ದೇವರಾಜನು ಅಖಿಲ ದೇವರಾಜ್ಯವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

14094005a ಯಥಾ ಯುಧಿಷ್ಟಿರೋ ರಾಜಾ ಭೀಮಾರ್ಜುನಪುರಃಸರಃ|

14094005c ಸದೃಶೋ ದೇವರಾಜೇನ ಸಮೃದ್ಧ್ಯಾ ವಿಕ್ರಮೇಣ ಚ||

ದೇವರಾಜನ ಸದೃಶನಾದ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಟಿರನೂ ಕೂಡ
ಭೀಮಾರ್ಜುನರನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಕ್ರಮದಿಂದ
ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದನು.

14094006a ಅಥ ಕಸ್ಮಾತ್ಸ ನಕುಲೋ ಗರ್ಹಯಾಮಾಸ ತಂ ಕ್ರತುಮ್|

14094006c ಅಶ್ವಮೇಧಂ ಮಹಾಯಜ್ಞಂ ರಾಜ್ಞಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಆದರೂ ಮಹಾತ್ಮ ರಾಜನ ಆ ಕ್ರತು ಅಶ್ವಮೇಧ ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು
ಮುಂಗುಸಿಯು ಏಕೆ ನಿಂದಿಸಿತು?"

14094007 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14094007a ಯಜ್ಞಸ್ಯ ವಿಧಿಮಗ್ರ್ಯಂ ವೈ ಫಲಂ ಚೈವ ನರರ್ಷಭ|

14094007c ಗದತಃ ಶೃಣು ಮೇ ರಾಜನ್ಯಥಾವದಿಹ ಭಾರತ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ನರರ್ಷಭ! ಭಾರತ! ರಾಜನ್! ಈಗ ನಾನು ಯಜ್ಞದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು !

14094008a ಪುರಾ ಶಕ್ರಸ್ಯ ಯಜತಃ ಸರ್ವ ಊಚುರ್ಮಹರ್ಷಯಃ|

14094008c ಋತ್ವಿಕ್ಷು ಕರ್ಮವ್ಯಗ್ರೇಷು ವಿತತೇ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಣಿ||

ಹಿಂದೆ ಶಕ್ರನು ಯಜಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸರ್ವ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಋತ್ವಿಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳು ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

14094009a ಹೂಯಮಾನೇ ತಥಾ ವಹ್ನೌ ಹೋತ್ರೇ ಬಹುಗುಣಾನ್ವಿತೇ|

14094009c ದೇವೇಷ್ವಾಹೂಯಮಾನೇಷು ಸ್ಥಿತೇಷು ಪರಮರ್ಷಿಷು||

ಪರಮಋಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಉತ್ತಮ ಗುಣಯುಕ್ತ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

14094010a ಸುಪ್ರತೀತೈಸ್ತದಾ ವಿಪ್ರೈಃ ಸ್ವಾಗಮೈಃ ಸುಸ್ವನೈರ್ನೃಪ|

14094010c ಅಶ್ರಾಂತೈಶ್ಚಾಪಿ ಲಘುಭಿರಧ್ವರ್ಯವೃಷಭೈಸ್ತಥಾ||

ನೃಪ! ಸುಪ್ರತೀತ ವಿಪ್ರರು ಸುಸ್ವರವಾಗಿ ಆಗಮ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ವೃಷಭರಂತಿದ್ದ ಅಧ್ವರ್ಯುಗಳು ಸ್ವಲ್ಪವೂ

ಆಯಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

14094011a ಆಲಂಬಸಮಯೇ ತಸ್ಮಿನ್ನೈಹೀತೇಷು ಪಶುಷ್ಟಥ|

14094011c ಮಹರ್ಷಯೋ ಮಹಾರಾಜ ಸಂಬಭೂವುಃ ಕೃಪಾನ್ವಿತಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಲಂಬಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಶುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೃಪಾನ್ವಿತರಾದರು.

14094012a ತತೋ ದೀನಾನ್ವಶೂನ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಋಷಯಸ್ತೇ ತಪೋಧನಾಃ|

14094012c ಊಚುಃ ಶಕ್ರಂ ಸಮಾಗಮ್ಯ ನಾಯಂ ಯಜ್ಞವಿಧಿಃ ಶುಭಃ||

ಆಗ ದೀನ ಪಶುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಪೋಧನ ಋಷಿಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಶಕ್ರನಿಗೆ ಈ ಯಜ್ಞವಿಧಿಯು ಶುಭವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

14094013a ಅಪವಿಜ್ಞಾನಮೇತತ್ತೇ ಮಹಾಂತಂ ಧರ್ಮಮಿಚ್ಛತಃ|

14094013c ನ ಹಿ ಯಜ್ಞೇ ಪಶುಗಣಾ ವಿಧಿದೃಷ್ಟ್ವಾಃ ಪುರಂದರ||

“ಪುರಂದರ ! ಈ ಯಜ್ಞದ ಮೂಲಕ ಮಹಾಧರ್ಮವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿರುವೆ. ಆದರೆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪಶುಬಲಿಯನ್ನು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಂಡಿಲ್ಲ.

14094014a ಧರ್ಮೋಪಘಾತಕಸ್ವೇಷ ಸಮಾರಂಭಸ್ತವ ಪ್ರಭೋ|

14094014c ನಾಯಂ ಧರ್ಮಕೃತೋ ಧರ್ಮೋ ನ ಹಿಂಸಾ ಧರ್ಮ ಉಚ್ಯತೇ||

ಪ್ರಭೋ ! ನಿನ್ನ ಈ ಸಮಾರಂಭವು ಧರ್ಮಘಾತಕವಾದುದು. ಇದು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಹಿಂಸೆಯು ಎಂದೂ ಧರ್ಮ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

14094015a ಆಗಮೇನೈವ ತೇ ಯಜ್ಞಂ ಕುರ್ವಂತು ಯದಿ ಹೇಚ್ಛಸಿ|

14094015c ವಿಧಿದೃಷ್ಟೇನ ಯಜ್ಞೇನ ಧರ್ಮಸ್ತೇ ಸುಮಹಾನ್ಭವೇತ್||

ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸುವೆಯಾದರೆ ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಆಗಮಗಳ
ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಲಿ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಧಿಯಂತೆ
ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಮಹಾಧರ್ಮವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

14094016a ಯಜ ಬೀಜೈಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ತ್ರಿವರ್ಷಪರಮೋಷಿತೈಃ|

14094016c ಏಷ ಧರ್ಮೋ ಮಹಾನ್ಯಕ್ರ ಚಿಂತ್ಯಮಾನೋಽಧಿಗಮ್ಯತೇ||

ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ! ಮೂರುವರ್ಷಗಳು ಹಳೆಯದಾಗಿರುವ ಬೀಜಗಳಿಂದ
ಯಜ್ಞಮಾಡು. ಶಕ್ರ! ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಮಹಾ ಧರ್ಮವು
ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.”

14094017a ಶತಕ್ರತುಸ್ತು ತದ್ವಾಕ್ಯಮೃಷಿಭಿಸ್ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿಭಿಃ|

14094017c ಉಕ್ತಂ ನ ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ಮಾನಮೋಹವಶಾನುಗಃ||

ಆದರೆ ಮಾನಮೋಹವಶಾನುಗನಾದ ಶತಕ್ರತುವಾದರೋ
ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿ ಋಷಿಗಳ ಆ ಮಾತನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.

14094018a ತೇಷಾಂ ವಿವಾದಃ ಸುಮಹಾನ್ವಜ್ಞೇ ಶಕ್ರಮಹರ್ಷಿಣಾಮ್|

14094018c ಜಂಗಮೈಃ ಸ್ಥಾವರೈರ್ವಾಪಿ ಯಷ್ಟವ್ಯಮಿತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಜಂಗಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಸ್ಥಾವರ ಬೀಜಗಳಿಂದ
ಯಜ್ಞಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶಕ್ರ ಮತ್ತು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಅತಿದೊಡ್ಡ
ವಿವಾದವೇ ನಡೆಯಿತು.

14094019a ತೇ ತು ಖಿನ್ನಾ ವಿವಾದೇನ ಋಷಯಸ್ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿನಃ|

14094019c ತತಃ ಸಂಧಾಯ ಶಕ್ರೇಣ ಪಪ್ರಚ್ಛುರ್ನ್ಯಪತಿಂ ವಸುಮ್||

ಆ ವಿವಾದದಿಂದ ಖಿನ್ನರಾದ ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿ ಋಷಿಗಳು ಶಕ್ರನೊಡಗೂಡಿ ನೃಪತಿ ವಸು⁶⁴ವನ್ನು ಕೇಳಿದರು:

14094020a ಮಹಾಭಾಗ ಕಥಂ ಯಜ್ಞೇಷ್ವಾಗಮೋ ನೃಪತೇ ಸ್ಮೃತಃ|

14094020c ಯಷ್ಟವ್ಯಂ ಪಶುಭಿರ್ಮೇಧೈರ್ಧೋ ಬೀಜೈರಜೈರಪಿ||

“ಮಹಾಭಾಗ! ನೃಪತೇ! ಆಗಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಪಶುಗಳ ಮೇಧದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಬೀಜರಸಗಳಿಂದಲೋ?”

14094021a ತಚ್ಚುತ್ವಾ ತು ವಚಸ್ತೇಷಾಮವಿಚಾರ್ಯ ಬಲಾಬಲಮ್|

14094021c ಯಥೋಪನೀತೈರ್ಯಷ್ಟವ್ಯಮಿತಿ ಪ್ರೋವಾಚ ಪಾರ್ಥಿವಃ||

ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾತಿನ ಬಲಾಬಲಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆಯೇ ಪಾರ್ಥಿವ ವಸುವು “ಯಾವಾಗ ಏನು ದೊರಕುತ್ತದೆಯೋ ಅದರಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡಬೇಕು!” ಎಂದುಬಿಟ್ಟನು.

14094022a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ನೃಪತಿಃ ಪ್ರವಿವೇಶ ರಸಾತಲಮ್|

14094022c ಉಕ್ತೇಹ ವಿತಥಂ ರಾಜಂಶ್ಚೇದೀನಾಮೀಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ||

ರಾಜನ್! ಈ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ ನೃಪತಿ

⁶⁴ ವಸು ಉಪರಿಚರ.

ಚೇದಿಗಳ ರಾಜ ಪ್ರಭುವು ರಸಾತಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು⁶⁵.

14094023a ಅನ್ಯಾಯೋಪಗತಂ ದ್ರವ್ಯಮತೀತಂ ಯೋ ಹ್ಯಪಂಡಿತಃ|

14094023c ಧರ್ಮಾಭಿಕಾಂಕ್ಷೀ ಯಜತೇ ನ ಧರ್ಮಫಲಮಶ್ನುತೇ||

ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಪಡೆದ ಧನವನ್ನು ಧರ್ಮಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಯಾವ
ಅಪಂಡಿತನು ಯಜ್ಞಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

14094024a ಧರ್ಮವೈತಂಸಿಕೋ ಯಸ್ತು ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಪುರುಷಸ್ತಥಾ|

14094024c ದದಾತಿ ದಾನಂ ವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ಲೋಕವಿಶ್ವಾಸಕಾರಕಮ್||

ಜನರಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತೋರಿಕೆಯ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವ ಪಾಪಾತ್ಮ ಪುರುಷನು ಲೋಕದ ಜನರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು
ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

14094025a ಪಾಪೇನ ಕರ್ಮಣಾ ವಿಪ್ರೋ ಧನಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ನಿರಂಕುಶಃ|

14094025c ರಾಗಮೋಹಾನ್ವಿತಃ ಸೋಽಂತೇ ಕಲುಷಾಂ ಗತಿಮಾಪ್ನುತೇ||

ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿ

⁶⁵ ಇದರ ನಂತರ ಭಾರತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ತಸ್ಮಾನ್ನ ವಾಚ್ಯಂ ಹ್ಯೇಕೇನ
ಬಹುಜ್ಞೇನಾಪಿ ಸಂಶಯೇ| ಪ್ರಜಾಪತಿಮಪಾಹಾಯ ಸ್ವಯಂಭುವಮೃತೇ ಪ್ರಭುಮ್||
ಅರ್ಥಾತ್ ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ
ಸಂದೇಹವುಂಟಾದರೆ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಭುವಾದ
ಸ್ವಯಂಭು ಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ವಿವೇಚಿಸದೇ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು
ಹೇಳಬಿಡಬಾರದು.

ರಾಗಮೋಹಿತನಾಗಿ ಜೀವಿಸುವ ವಿಪ್ರನು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲುಷಗತಿಯನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

14094026a ತೇನ ದತ್ತಾನಿ ದಾನಾನಿ ಪಾಪೇನ ಹತಬುದ್ಧಿನಾ|

14094026c ತಾನಿ ಸತ್ತ್ವಮನಾಸಾದ್ಯ ನಶ್ಯಂತಿ ವಿಪುಲಾನ್ಯಪಿ||

ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪಾಪಿಯು ಕೊಟ್ಟ ದಾನಗಳು ಸತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ವಿಪುಲವಾಗಿದ್ದರೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.

14094027a ತಸ್ಯಾಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಸ್ಯ ಹಿಂಸಕಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ|

14094027c ದಾನೇ ನ ಕೀರ್ತಿರ್ಭವತಿ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ ದುರ್ಮತೇಃ||

ಆ ಅಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ದುರಾತ್ಮ ಹಿಂಸಕನ ದಾನದಿಂದ ಆ ದುರ್ಮತಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮರಣದ ನಂತರ ಕೀರ್ತಿಯ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

14094028a ಅಪಿ ಸಂಚಯಬುದ್ಧಿರ್ಹಿ ಲೋಭಮೋಹವಶಂಗತಃ|

14094028c ಉದ್ವೇಜಯತಿ ಭೂತಾನಿ ಹಿಂಸಯಾ ಪಾಪಚೇತನಃ||

ಧನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಪಾಪಚೇತನನು ಲೋಭಮೋಹವಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಉದ್ವೇಗಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

14094029a ಏವಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಧನಂ ಲೋಭಾದ್ಯಜತೇ ಯೋ ದದಾತಿ ಚ|

14094029c ಸ ಕೃತ್ವಾ ಕರ್ಮಣಾ ತೇನ ನ ಸಿದ್ಧತಿ ದುರಾಗಮಾತ್||

ಲೋಭದಿಂದ ಹೀಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧನದಿಂದ ಯಾರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅಥವಾ ದಾನನೀಡುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ
ಕೆಟ್ಟದಾರಿಯಿಂದ ಆ ಧನವು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಯಜ್ಞ-ದಾನಗಳ
ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14094030a ಉಂಚಂ ಮೂಲಂ ಫಲಂ ಶಾಕಮುದಪಾತ್ರಂ ತಪೋಧನಾಃ|

14094030c ದಾನಂ ವಿಭವತೋ ದತ್ತ್ವಾ ನರಾಃ ಸ್ವರ್ಯಾಂತಿ ಧರ್ಮಿಣಃ||

ಧಾನ್ಯ, ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸುಗಳು, ಫಲ, ಜಲಪಾತ್ರೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ
ಅನುಗುಣವಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿ ತಪೋಧನರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

14094031a ಏಷ ಧರ್ಮೋ ಮಹಾಂಸ್ತ್ಯಾಗೋ ದಾನಂ ಭೂತದಯಾ ತಥಾ|

14094031c ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ತಥಾ ಸತ್ಯಮನುಕ್ರೋಶೋ ಧೃತಿಃ ಕ್ಷಮಾ|

14094031e ಸನಾತನಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಮೂಲಮೇತತ್ ಸನಾತನಮ್||

ಇದೇ ಧರ್ಮ. ಮಹಾತ್ಯಾಗ. ದಾನ ಮತ್ತು ಭೂತದಯೆ. ಇದೇ
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಸತ್ಯ, ಅನುಕ್ರೋಶ, ಧೃತಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷಮೆ. ಸನಾತನ
ಧರ್ಮದ ಸನಾತನ ಮೂಲವೇ ಇದು.

14094032a ಶ್ರೂಯಂತೇ ಹಿ ಪುರಾ ವಿಪ್ರಾ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಯೋ ನೃಪಾಃ|

14094032c ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋಽಸಿತಶ್ಚೈವ ಜನಕಶ್ಚ ಮಹೀಪತಿಃ|

14094032e ಕಕ್ಷಸೇನಾಷ್ಟಿಷೇಣೌ ಚ ಸಿಂಧುದ್ವೀಪಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವಃ||

ವಿಪ್ರರೇ! ಹಿಂದೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿ ನೃಪರು ಹೀಗೆಯೇ ಸಿದ್ಧಿಪಡೆದರೆಂದು
ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಅಸಿತ, ಮಹೀಪತಿ ಜನಕ, ಕಕ್ಷಸೇನ

ಆರ್ಷಿಷೇಣ, ಮತ್ತು ಪಾರ್ಥಿವ ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ.

14094033a ಏತೇ ಚಾನ್ಯೇ ಚ ಬಹವಃ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಿಕಾಂ ಗತಾಃ|

14094033c ನೃಪಾಃ ಸತ್ಯೈಶ್ಚ ದಾನೈಶ್ಚ ನ್ಯಾಯಲಭ್ಯೈಸ್ತಪೋಧನಾಃ||

ಇವರು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಇತರ ನೃಪ ತಪೋಧನರು
ಸತ್ಯನಿಷ್ಠರಾಗಿ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪಡೆದುದನ್ನು ದಾನವನ್ನಿತ್ತು ಪರಮ
ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

14094034a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ವೈಶ್ಯಾಃ ಶೂದ್ರಾ ಯೇ ಚಾಶ್ರಿತಾಸ್ತಪಃ|

14094034c ದಾನಧರ್ಮಾಗ್ನಿನಾ ಶುದ್ಧಾಸ್ತೇ ಸ್ವರ್ಗಂ ಯಾಂತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರು ಯಾರೇ
ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ಧಾನಧರ್ಮವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ
ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ

ಹಿಂಸಾಮಿಶ್ರಧರ್ಮನಿಂದಾಯಾಂ ಚತುರ್ನ ವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಹಿಂಸಾಮಿಶ್ರಧರ್ಮನಿಂದಾ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೫

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಯಾಗ

ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮನಿಶ್ಚಯವು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು
ಜನಮೇಜಯನು ಕೇಳಲು ವೈಶಂಪಾಯನನು ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದುದು (೧-೩೬).

14095001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

14095001a ಧರ್ಮಾಗತೇನ ತ್ಯಾಗೇನ ಭಗವನ್ನರ್ವಮಸ್ತಿ ಚೇತ್|

14095001c ಏತನ್ಮೇ ಸರ್ವಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಕುಶಲೋ ಹ್ಯಸಿ ಭಾಷಿತುಮ್||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್! ಧರ್ಮದಿಂದ
ಗಳಿಸಿದುದನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದೇ ಸರ್ವವು ಎಂದಾದರೆ ಅದರ
ಕುರಿತು ನನಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು. ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನೀನು
ಕುಶಲನಾಗಿದ್ದೀಯೆ!

14095002a ತತೋಂಚವೃತ್ತೇರ್ಯದ್ವೃತ್ತಂ ಸಕ್ತುದಾನೇ ಫಲಂ ಮಹತ್|

14095002c ಕಥಿತಂ ಮೇ ಮಹದ್ಭ್ರಹ್ಮಂಸ್ತಥ್ಯಮೇತದಸಂಶಯಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಉಂಚವೃತ್ತಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹಿಟ್ಟನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ
ಎಂಥಹ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಪಡೆದನು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ನನಗೆ
ಹೇಳಿದೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

14095003a ಕಥಂ ಹಿ ಸರ್ವಯಜ್ಞೇಷು ನಿಶ್ಚಯಃ ಪರಮೋ ಭವೇತ್|

14095003c ಏತದರ್ಹಸಿ ಮೇ ವಕ್ತುಂ ನಿಖಿಲೇನ ದ್ವಿಜರ್ಷಭ||

ಆದರೆ ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮನಿಶ್ಚಯವು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ?

ದ್ವಿಜರ್ಷಭ! ಇದರ ಕುರಿತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

14095004 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14095004a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

14095004c ಅಗಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾಯಜ್ಞೇ ಪುರಾವೃತ್ತಮರಿಂದಮ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅರಿಂದಮ! ಇದರ ಕುರಿತಾಗಿ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಮಹಾಯಜ್ಞದ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

14095005a ಪುರಾಗಸ್ತ್ರೋ ಮಹಾತೇಜಾ ದೀಕ್ಷಾಂ ದ್ವಾದಶವಾರ್ಷಿಕೀಮ್|

14095005c ಪ್ರವಿವೇಶ ಮಹಾರಾಜ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಹಿಂದೆ ಸರ್ವಭೂತಹಿತದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

14095006a ತತ್ರಾಗ್ನಿಕಲ್ಪಾ ಹೋತಾರ ಆಸನ್ನತ್ರೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

14095006c ಮೂಲಾಹಾರಾ ನಿರಾಹಾರಾಃ ಸಾಶ್ಮಕುಟ್ಮಾ ಮರೀಚಿಪಾಃ||

ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಸತ್ತದ್ದಲ್ಲಿ ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸುಗಳನ್ನೇ ತಿನ್ನುವ, ನಿರಾಹಾರಿಗಳಾದ, ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳನ್ನೇ ಪಾನಮಾಡುವ ಅಗ್ನಿಕಲ್ಪ ಹೋತಾರರಿದ್ದರು.

14095007a ಪರಿಘೃಷ್ಟಿಕಾ ವೈಘಸಿಕಾಃ ಸಂಪ್ರಕ್ಷಾಲಾಸ್ತಥೈವ ಚ|

14095007c ಯತಯೋ ಭಿಕ್ಷವಶ್ಚಾತ್ರ ಬಭೂವುಃ ಪರ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಘೃಷ್ಟಿಕರೂ⁶⁶, ವೈಘಸಿಕರೂ⁶⁷, ಸಂಪ್ರಕ್ಷಾಲಕರೂ, ಯತಿಗಳೂ, ಭಿಕ್ಷುಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದರು.

14095008a ಸರ್ವೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಧರ್ಮಾಣೋ ಜಿತಕ್ರೋಧಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ|

14095008c ದಮೇ ಸ್ಥಿತಾಶ್ಚ ತೇ ಸರ್ವೇ ದಂಭಮೋಹವಿವರ್ಜಿತಾಃ||

ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಜಿತಕ್ರೋಧರೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ದಂಭ-ಮೋಹಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ದಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು.

14095009a ವೃತ್ತೇ ಶುದ್ಧೇ ಸ್ಥಿತಾ ನಿತ್ಯಮಿಂದ್ರಿಯೈಶ್ಚಾಪ್ಯವಾಹಿತಾಃ|

14095009c ಉಪಾಸತೇ ಸ್ಮ ತಂ ಯಜ್ಞಂ ಭುಂಜಾನಾಸ್ತೇ ಮಹರ್ಷಯಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಬಾಧೆಗೊಳ್ಳದಿದ್ದ ಅವರು ಶುದ್ಧ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

14095010a ಯಥಾಶಕ್ತ್ಯಾ ಭಗವತಾ ತದನ್ನಂ ಸಮುಪಾರ್ಜಿತಮ್|

14095010c ತಸ್ಮಿನ್ನತ್ರೇ ತು ಯತ್ಕಿಂ ಚಿದಯೋಗ್ಯಂ ತತ್ರ ನಾಭವತ್|

⁶⁶ ಇತರರು ಆಹಾರವು ಬೇಕೇ ಎಂದು ಕೇಳಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನುವವರು.

⁶⁷ ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನುವವರು.

14095010e ತಥಾ ಹ್ಯನೇಕೈರ್ಮುನಿಭಿರ್ಮಹಾಂತಃ ಕ್ರತವಃ ಕೃತಾಃ||

ಭಗವಾನ್ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಆಹಾರವನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಸತ್ತದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಯೋಗ್ಯ ವಸ್ತುವೆಂಬುದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಅನೇಕ ಮುನಿಗಳು ಮಹಾ ಕೃತುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು.

14095011a ಏವಂವಿಧೇಸ್ತ್ವ ಗಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾಧ್ವರೇ|

14095011c ನ ವವರ್ಷ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಸ್ತದಾ ಭರತಸತ್ತಮ||

ಭರತಸತ್ತಮ! ಈ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಮಹಾಧ್ವರವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನು ಮಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಲಿಲ್ಲ.

14095012a ತತಃ ಕರ್ಮಾಂತರೇ ರಾಜನ್ನಗಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

14095012c ಕಥೇಯಮಭಿನಿವೃತ್ತಾ ಮುನೀನಾಂ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ್||

ರಾಜನ್! ಕರ್ಮಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಭಾವಿತಾತ್ಮ ಮುನಿಗಳು ಮಹಾತ್ಮ ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು:

14095013a ಅಗಸ್ತ್ಯೋ ಯಜಮಾನೋಽಸೌ ದದಾತ್ಯನ್ನಂ ವಿಮತ್ಸರಃ|

14095013c ನ ಚ ವರ್ಷತಿ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಕಥಮನ್ನಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

“ಯಜಮಾನನಾಗಿರುವ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಮಾತ್ಸರ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪರ್ಜನ್ಯನು ಮಳೆಗರೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಆಹಾರವು ಹೇಗೆ

ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ?

14095014a ಸತ್ರಂ ಚೇದಂ ಮಹದ್ವಿಪ್ರಾ ಮುನೇರ್ಧ್ವಾದಶವಾರ್ಷಿಕಮ್|

14095014c ನ ವರ್ಷಿಷ್ಯತಿ ದೇವಶ್ಚ ವರ್ಷಾಣ್ಯೇತಾನಿ ದ್ವಾದಶ||

ವಿಪ್ರರೇ! ಮುನಿಯ ಈ ಮಹಾ ಸತ್ರವು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳದ್ದು. ದೇವ ಇಂದ್ರನಾದರೂ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳೂ ಮಳೆಗರೆಯದೇ ಇರಬಹುದು.

14095015a ಏತದ್ಭವಂತಃ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮಹರ್ಷೇರಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14095015c ಅಗಸ್ತ್ಯಸ್ಯಾತಿತಪಸಃ ಕರ್ತುಮರ್ಹಂತ್ಯನುಗ್ರಹಮ್||

ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಿ ಈ ಮಹರ್ಷಿ ಅತಿತಪಸ್ವಿ ಧೀಮತ ಅಗಸ್ತ್ಯನಿಗೆ ನೀವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.”

14095016a ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತೇ ವಚನೇ ತತೋಽಗಸ್ತ್ಯಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

14095016c ಪ್ರೋವಾಚೇದಂ ವಚೋ ವಾಗ್ಮಿ ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಶಿರಸಾ ಮುನೀನ್||

ಹೀಗೆ ಅವರು ಹೇಳಲು ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ವಾಗ್ಮಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಮುನಿಗಳನ್ನು ಶಿರಸಾ ವಂದಿಸಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

14095017a ಯದಿ ದ್ವಾದಶವರ್ಷಾಣಿ ನ ವರ್ಷಿಷ್ಯತಿ ವಾಸವಃ|

14095017c ಚಿಂತಾಯಜ್ಞಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ವಿಧಿರೇಷ ಸನಾತನಃ||

“ಒಂದುವೇಳೆ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳೂ ವಾಸವನು ಮಳೆಗರೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಚಿಂತಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇದೇ ಸನಾತನ

ವಿಧಿಯಾಗಿದೆ.

14095018a ಯದಿ ದ್ವಾದಶವರ್ಷಾಣಿ ನ ವರ್ಷಿಷ್ಯತಿ ವಾಸವಃ|

14095018c ವ್ಯಾಯಾಮೇನಾಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಜ್ಞಾನನ್ಯಾನತಿವ್ರತಾನ್||

ಒಂದುವೇಳೆ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ವಾಸವನು ಮಳೆಗರೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ವಾಯುವನ್ನೇ ಆಹಾರವನ್ನಾಗಿತ್ತು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತೇನೆ.

14095019a ಬೀಜಯಜ್ಞೋ ಮಯಾಯಂ ವೈ ಬಹುವರ್ಷಸಮಾಚಿತಃ|

14095019c ಬೀಜೈಃ ಕೃತೈಃ ಕರಿಷ್ಯೇ ಚ ನಾತ್ರ ವಿಘ್ನೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟಿರುವ ಈ ಬೀಜಗಳಿಂದಲೇ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಬೀಜಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ವಿಘ್ನವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

14095020a ನೇದಂ ಶಕ್ಯಂ ವೃಥಾ ಕರ್ತುಂ ಮಮ ಸತ್ರಂ ಕಥಂ ಚನ|

14095020c ವರ್ಷಿಷ್ಯತೀಹ ವಾ ದೇವೋ ನ ವಾ ದೇವೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಆ ದೇವನು ಮಳೆಸುರಿಸಲಿ ಅಥವಾ ಸುರಿಸದೇ ಇರಲಿ, ನನ್ನ ಈ ಸತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

14095021a ಅಥ ವಾಭ್ಯರ್ಥನಾಮಿಂದ್ರಃ ಕುರ್ಯಾನ್ನ ತ್ವಿಹ ಕಾಮತಃ|

14095021c ಸ್ವಯಮಿಂದ್ರೋ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಜೀವಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಪ್ರಜಾಃ||

ಅಥವಾ ಇಂದ್ರನು ನನ್ನ ಈ ಬಯಕೆಯಂತೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಯಂ

ನಾನೇ ಇಂದ್ರನಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಜೀವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ!

14095022a ಯೋ ಯದಾಹಾರಜಾತಶ್ಚ ಸ ತಥೈವ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

14095022c ವಿಶೇಷಂ ಚೈವ ಕರ್ತಾಸ್ಮಿ ಪುನಃ ಪುನರತೀವ ಹಿ||

ಯಾರು ಯಾವ ಆಹಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವರೋ ಅವರು ಅದೇ ಆಹಾರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಶೇಷ ಆಹಾರವನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತೇನೆ.

14095023a ಅದ್ಯೇಹ ಸ್ವರ್ಣಮಭ್ಯೇತು ಯಚ್ಚಾನ್ಯದ್ವಸು ದುರ್ಲಭಮ್|

14095023c ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಯಚ್ಚಾಸ್ತಿ ತದಿಹಾಗಚ್ಚ ತಾಂ ಸ್ವಯಮ್||

ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲ ಸುವರ್ಣವಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ದುರ್ಲಭ ವಸ್ತುಗಳಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಇಂದು ತಾವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿ!

14095024a ದಿವ್ಯಾಶ್ಚಾಪ್ಸರಸಾಂ ಸಂಘಾಃ ಸಗಂಧರ್ವಾಃ ಸಕಿನ್ನರಾಃ|

14095024c ವಿಶ್ವಾವಸುಶ್ಚ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ತೇಽಪ್ಯುಪಾಸಂತು ವಃ ಸದಾ||

ಗಂಧರ್ವ ಕಿನ್ನರರೊಡನೆ ದಿವ್ಯ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಸಂಘಗಳೂ, ವಿಶ್ವಾವಸುವೂ ಮತ್ತು ಅನ್ಯರೂ ಸದಾ ನಮ್ಮನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಲಿ.

14095025a ಉತ್ತರೇಭ್ಯಃ ಕುರುಭ್ಯಶ್ಚ ಯತ್ಕಿಂ ಚಿದ್ವಸು ವಿದ್ಯತೇ|

14095025c ಸರ್ವಂ ತದಿಹ ಯಜ್ಞೇ ಮೇ ಸ್ವಯಮೇವೋಪತಿಷ್ಠತು|

14095025e ಸ್ವರ್ಗಂ ಸ್ವರ್ಗಸದಶ್ಚೈವ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಸ್ವಯಮೇವ ತು||

ಉತ್ತರ ಕುರುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಐಶ್ವರ್ಯವಿರುವುದೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಯಂ
ತಾವಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಈ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬರಲಿ! ಸ್ವರ್ಗ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ
ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಇವರು ಸ್ವಯಂ ತಾವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ
ಬರಲಿ!”

14095026a ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಸರ್ವಮೇವೈತದಭವತ್ತಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

14095026c ತತಸ್ತೇ ಮುನಯೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮುನೇಸ್ತಸ್ಯ ತಪೋಬಲಮ್|

14095026e ವಿಸ್ಮಿತಾ ವಚನಂ ಪ್ರಾಹುರಿದಂ ಸರ್ವೇ ಮಹಾರ್ಥವತ್||

ಆ ಧೀಮಂತನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಸರ್ವವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು.
ಮುನಿಯ ತಪೋಬಲವನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೂ
ಮಹಾ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದರು:

14095027a ಪ್ರೀತಾಃ ಸ್ಮ ತವ ವಾಕ್ಯೇನ ನ ತ್ವಿಚ್ಛಾಮಸ್ತಪೋವ್ಯಯಮ್|

14095027c ಸ್ವೈರೇವ ಯಜ್ಞೈಸ್ತುಷ್ಟಾಃ ಸ್ಮೋ ನ್ಯಾಯೇನೇಚ್ಛಾಮಹೇ ವಯಮ್||

“ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ನಾವು ಸುಪ್ರೀತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು
ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಈ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದಲೇ ನಾವು
ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಅನ್ನವನ್ನೇ
ಸೇವಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

14095028a ಯಜ್ಞಾಂದ್ರೀಕ್ಷಾಸ್ತಥಾ ಹೋಮಾನ್ಯಚ್ಛಾನ್ಯಮೃಗಯಾಮಹೇ|

14095028c ತನ್ನೋಽಸ್ತು ಸ್ವಕೃತ್ಯರ್ಥೈರ್ಜ್ಞೈರ್ನಾನ್ಯತೋ ಮೃಗಯಾಮಹೇ||

ಯಜ್ಞ, ದೀಕ್ಷೆ, ಹೋಮ ಮತ್ತು ನಾವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಎಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿ

ದೊರಕುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಕೃತ ಯಜ್ಞದಿಂದಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾವು
ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

14095029a ನ್ಯಾಯೇನೋಪಾರ್ಜಿತಾಹಾರಾಃ ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತಾ ವಯಮ್|

14095029c ವೇದಾಂಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ನ್ಯಾಯತಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಹೇ||

ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಪಡೆದ ಆಹಾರವನ್ನೇ ಸೇವಿಸಿ ಸ್ವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು
ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆವನ್ನಾಚರಿಸಿ ನ್ಯಾಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ನಾವು ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದೆವು.

14095030a ನ್ಯಾಯೇನೋತ್ತರಕಾಲಂ ಚ ಗೃಹೇಭ್ಯೋ ನಿಸ್ಸೃತಾ ವಯಮ್|

14095030c ಧರ್ಮದೃಷ್ಟೈರ್ವಿಧಿದ್ವಾರೈಸ್ತಪಸ್ತಪ್ತ್ಯಾ ಮಹೇ ವಯಮ್||

ನಂತರ ನ್ಯಾಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಿದೆವು.
ಈಗ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟವಾದ ವಿಧಿವತ್ತಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಾವು
ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

14095031a ಭವತಃ ಸಮ್ಯಗೇಷಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಿರ್ಹಿಂಸಾವಿವರ್ಜಿತಾ|

14095031c ಏತಾಮಹಿಂಸಾಂ ಯಜ್ಞೇಷು ಬ್ರೂಯಾಸ್ವಂ ಸತತಂ ಪ್ರಭೋ||

ಪ್ರಭೋ! ಹಿಂಸಾವರ್ಜಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಈ ಬುದ್ಧಿಯು ನಮಗೆ ಬಹಳ
ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನೇ ನೀನು ಸತತವಾಗಿ
ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವೆ.

14095032a ಪ್ರೀತಾಸ್ತತೋ ಭವಿಷ್ಯಾಮೋ ವಯಂ ದ್ವಿಜವರೋತ್ತಮ|

14095032c ವಿಸರ್ಜಿತಾಃ ಸಮಾಪ್ತೌ ಚ ಸತ್ರಾದಸ್ಮಾದ್ವಜಾಮಹೇ||

ದ್ವಿಜವರೋತ್ತಮ ! ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ
ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞವು ಸಮಾಪ್ತವಾದ ನಂತರ ನಿನ್ನಿಂದ
ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ನಾವು ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ.”

14095033 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14095033a ತಥಾ ಕಥಯತಾಮೇವ ದೇವರಾಜಃ ಪುರಂದರಃ|

14095033c ವವರ್ಷ ಸುಮಹಾತೇಜಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಸ್ಯ ತಪೋಬಲಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವರು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರಲು
ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಪುರಂದರ ದೇವರಾಜನು ಅಗಸ್ತ್ಯನ ತಪೋಬಲವನ್ನು
ನೋಡಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

14095034a ಅಸಮಾಪ್ತೌ ಚ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಮಿತಪರಾಕ್ರಮಃ|

14095034c ನಿಕಾಮವರ್ಷೀ ದೇವೇಂದ್ರೋ ಬಭೂವ ಜನಮೇಜಯ||

ಜನಮೇಜಯ ! ಅಮಿತಪರಾಕ್ರಮಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಆ ಯಜ್ಞವು
ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗುವ ವರೆಗೂ ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

14095035a ಪ್ರಸಾದಯಾಮಾಸ ಚ ತಮಗಸ್ತ್ಯಂ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರಃ|

14095035c ಸ್ವಯಮಭ್ಯೇತ್ಯ ರಾಜರ್ಷೇ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಬೃಹಸ್ಪತಿಮ್||

ರಾಜರ್ಷೇ ! ಸ್ವಯಂ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು
ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನನ್ನು
ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದನು.

14095036a ತತೋ ಯಜ್ಞಸಮಾಪ್ತೌ ತಾನ್ ವಿಸರ್ಜ ಮಹಾಮುನೀನ್|

14095036c ಅಗಸ್ತ್ಯಃ ಪರಮಪ್ರೀತಃ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಯಥಾವಿಧಿ||

ಆ ಯಜ್ಞವು ಸಮಾಪ್ತವಾಗಲು ಪರಮಪ್ರೀತನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಆ ಮಹಾಮುನಿಗಳನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ನಕುಲೋಪಾಖ್ಯಾನೇ
ಪಂಚನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ನಕುಲೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೬

ಕ್ರೋಧನಿಗೆ ಮುಂಗುಸಿಯಾಗೆಂಬ ಶಾಪ

ಮುಂಗುಸಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದವನು ಯಾರೆಂದು ಜನಮೇಜಯನು ಕೇಳಲು ವೈಶಂಪಾಯನನು ಕ್ರೋಧನಿಗೆ ಮುಂಗುಸಿಯಾಗೆಂಬ ಶಾಪವು ದೊರಕಿದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದಾಗ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವನೆಂಬ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದುದು (೧-೧೫).

14096001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

14096001a ಕೋಽಸೌ ನಕುಲರೂಪೇಣ ಶಿರಸಾ ಕಾಂಚನೇನ ವೈ|

14096001c ಪ್ರಾಹ ಮಾನುಷವದ್ವ್ಯಾಚಮೇತತ್ಪ್ರಷ್ಟೋ ವದಸ್ವ ಮೇ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದ ಕಾಂಚನ
ಶಿರವುಳ್ಳ ಮುಂಗುಸಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನು ಯಾರು? ಕೇಳುವ
ನನಗೆ ಹೇಳು!”

14096002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

14096002a ಏತತ್ಪೂರ್ವಂ ನ ಪೃಷ್ಠೋಽಹಂ ನ ಚಾಸ್ಮಾಭಿಃ ಪ್ರಭಾಷಿತಮ್|

14096002c ಶ್ರುಯತಾಂ ನಕುಲೋ ಯೋಽಸೌ ಯಥಾ ವಾಗಸ್ಯ ಮಾನುಷೀ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮೊದಲು ನೀನು ನನಗೆ ಇದರ
ಕುರಿತು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಕೂಡ ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.
ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದ ಆ ಮುಂಗುಸಿಯು ಯಾರೆಂದು ಕೇಳು.

14096003a ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಸಂಕಲ್ಪಯಾಮಾಸ ಜಮದಗ್ನಿಃ ಪುರಾ ಕಿಲ|

14096003c ಹೋಮಧೇನುಸ್ತಮಾಗಾಚ್ಚ ಸ್ವಯಂ ಚಾಪಿ ದುದೋಹ ತಾಮ್||

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಜಮದಗ್ನಿಯು ಶ್ರಾದ್ಧದ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆಗ
ಹೋಮಧೇನುವು ಅವನ ಬಳಿಬರಲು, ಸ್ವಯಂ ಅವನೇ ಅದರ
ಹಾಲನ್ನು ಕರೆದನು.

14096004a ತತ್ಕ್ಷೀರಂ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ನವೇ ಭಾಂಡೇ ದೃಢೇ ಶುಚೌ|

14096004c ತಚ್ಚ ಕ್ರೋಧಃ ಸ್ವರೂಪೇಣ ಪಿಠರಂ ಪರ್ಯವರ್ತಯತ್||

ಆ ಹಾಲನ್ನು ದೃಢವಾದ ಶುಚಿಯಾದ ಹೊಸ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದನು.

ಆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧನು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು⁶⁸.

14096005a ಜಿಜ್ಞಾಸುಸ್ತಮೃಷಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕಿಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಪ್ರಿಯೇ ಕೃತೇ|

14096005c ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ದುರ್ಮೇಧಾ ಧರ್ಷಯಾಮಾಸ ತತ್ಪಯಃ||

ಅಪ್ರಿಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಋಷಿಶ್ರೇಷ್ಠನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಕ್ರೋಧನು ಆ ಹಾಲನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದನು.

14096006a ತಮಾಜ್ಞಾಯ ಮುನಿಃ ಕ್ರೋಧಂ ನೈವಾಸ್ಯ ಚುಕುಪೇ ತತಃ|

14096006c ಸ ತು ಕ್ರೋಧಸ್ತಮಾಹೇದಂ ಪ್ರಾಂಜಲಿಮೂರ್ತಿಮಾನ್ ಸ್ಥಿತಃ||

ಕ್ರೋಧನು ಹಾಲನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮುನಿಯು ಕ್ರೋಧವಶನಾಗಲು ಕ್ರೋಧನು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತನಾಗಿ ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತು ಅವನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

14096007a ಜಿತೋಽಸ್ಮಿತಿ ಭೃಗುಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೃಗವೋ ಹ್ಯತಿರೋಷಣಾಃ|

14096007c ಲೋಕೇ ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರವಾದೋಽಯಂ ಯತ್ಕ್ಷಯಾಸ್ಮಿ ಪರಾಜಿತಃ||

“ಭೃಗುಶ್ರೇಷ್ಠ! ನಾನು ನಿನಗೆ ಸೋತಿದ್ದೇನೆ! ಭೃಗುವಂಶದವರು ಅತಿ ಕುಪಿತರು ಎಂಬ ಮಿಥ್ಯ ಅಪರಾಧವು ಲೋಕದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

⁶⁸ ಭಾರತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ “ಆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನು ಕ್ರೋಧದ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು” ಎಂದಿದೆ.

14096008a ಸೋಽಹಂ ತ್ವಯಿ ಸ್ಥಿತೋ ಹ್ಯದ್ಯ ಕ್ಷಮಾವತಿ ಮಹಾತ್ಮನಿ|

14096008c ಬಿಭೇಮಿ ತಪಸಃ ಸಾಧೋ ಪ್ರಸಾದಂ ಕುರು ಮೇ ವಿಭೋ||

ಮಹಾತ್ಮ ! ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಇಂದು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.
ವಿಭೋ ! ಸಾಧೋ ! ನಿನ್ನ ಪತಸ್ಸಿಗೆ ನಾನು ಹೆದರಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ
ಕೃಪೆ ತೋರು !”

14096009 ಜಮದಗ್ನಿರುವಾಚ

14096009a ಸಾಕ್ಷಾದ್ಧ್ರಷ್ಟೋಽಸಿ ಮೇ ಕ್ರೋಧ ಗಚ್ಚ ತ್ವಂ ವಿಗತಜ್ವರಃ|

14096009c ನ ಮಮಾಪಕೃತಂ ತೇಽದ್ಯ ನ ಮನ್ಯುರ್ವಿದ್ಯತೇ ಮಮ||

ಜಮದಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಕ್ರೋಧ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್
ನೋಡಿದಂತಾಯಿತು. ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ನೀನು ಹೋಗು. ಇಂದು ನೀನು
ನನಗೇನೂ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕೋಪವೂ ಇಲ್ಲ.

14096010a ಯಾನುದ್ಧಿಶ್ಯ ತು ಸಂಕಲ್ಪಃ ಪಯಸೋಽಸ್ಯ ಕೃತೋ ಮಯಾ|

14096010c ಪಿತರಸ್ತೇ ಮಹಾಭಾಗಾಸ್ತೇಭ್ಯೋ ಬುಧ್ಯಸ್ವ ಗಮ್ಯತಾಮ್||

ಯಾರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಈ ಹಾಲನ್ನು ಇರಿಸಿದ್ದೆನೋ ಆ
ಮಹಾಭಾಗ ಪಿತೃಗಳ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸು !”

14096011a ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಜಾತಸಂತ್ರಾಸಃ ಸ ತತ್ರಾಂತರಧೀಯತ|

14096011c ಪಿತೃಣಾಮಭಿಷಂಗಾತ್ತು ನಕುಲತ್ವಮುಪಾಗತಃ||

ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ ಭಯಪೀಡಿತ ಕ್ರೋಧನು ಅಲ್ಲಿಯೇ

ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಪಿತ್ರಗಳ ಶಾಪದಿಂದ ಅವನು
ಮುಂಗುಸಿಯಾದನು.

14096012a ಸ ತಾನ್ವ್ರಸಾದಯಾಮಾಸ ಶಾಪಸ್ಯಾಂತೋ ಭವೇದಿತಿ|

14096012c ತೈಶ್ಚಾಪ್ಯುಕ್ತೋ ಯದಾ ಧರ್ಮಂ ಕ್ಷೇಪ್ಯಸೇ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ತದಾ||

ಶಾಪದ ಅಂತ್ಯವಾಗಲೆಂದು ಅವನು ಅವರ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

“ಧರ್ಮನನ್ನು ನೀನು ನಿಂದಿಸಿದಾಗ ನಿನಗೆ ಶಾಪದ

ವಿಮೋಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

14096013a ತೈಶ್ಚೋಕ್ತೋ ಯಜ್ಞಯಾನ್ದೇಶಾನ್ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಾನಿ ಚೈವ ಹ|

14096013c ಜುಗುಪ್ಸನ್ವರಿಧಾವನ್ಯ ಯಜ್ಞಂ ತಂ ಸಮುಪಾಸದತ್||

ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಕ್ರೋಧನು ಜುಗುಪ್ಸೆತಾಳಿ

ಯಜ್ಞಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೂ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದನು.

14096014a ಧರ್ಮಪುತ್ರಮಥಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ಸಕ್ತುಪ್ರಸ್ಥೇನ ತೇನ ಸಃ|

14096014c ಮುಕ್ತಃ ಶಾಪಾತ್ತತಃ ಕ್ರೋಧೋ ಧರ್ಮೋ ಹ್ಯಾಸೀದ್ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಸೇರು ಹಿಟ್ಟಿನ ದಾನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಧರ್ಮಪುತ್ರನ

ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ, ಶಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಕ್ರೋಧ

ಧರ್ಮನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಹೋದನು.

14096015a ಏವಮೇತತ್ತದಾ ವೃತ್ತಂ ತಸ್ಯ ಯಜ್ಞೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

14096015c ಪಶ್ಯತಾಂ ಚಾಪಿ ನಸ್ತತ್ರ ನಕುಲೋಽಂತರ್ಹಿತಸ್ತದಾ||

ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು ನಡೆಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಮುಂಗುಸಿಯು
ಅಂತರ್ಧಾನವಾಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ನಕುಲೋಪಾಖ್ಯಾನೇ
ಷಟ್ಪತ್ನಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ನಕುಲೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಣಿ ಅಶ್ವಮೇಧಪರ್ವಃ|

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಅಶ್ವಮೇಧಪರ್ವವು|

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕಪರ್ವವು||

ಇದೂವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಮಹಾಪರ್ವಗಳು - ೧೪/೧೮,
ಉಪಪರ್ವಗಳು-೮೯/೧೦೦, ಅಧ್ಯಾಯಗಳು-೧೯೩೧/೧೯೯೫,

ಶ್ಲೋಕಗಳು-೨೨೧೪೯/೨೩೨೮೪